عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۱)

يادونه :
د لراوبر وېبپاڼې اداره د افغانستان د سياسي چارو کارپوه او څېړونکي ښاغلي قريب الرحمن سعيد څخه د زړه له کومې مننه کوي چې د جلاوطنۍ په سختو شرايطو کې يې بياهم په پرله پسې ډول دخپل هيواد د ښه راتلونکي د پاره د خپل ولس پوهاوي او هغه ته د خدمت ملا تړلې ده .
د لراوبر وېبپاڼه وياړي چې د ښاغلي سعيدپه لاس په خوږه او روانه پښتو ژبه ژباړل سوي تاريخي ناولونه خپل لراوبرافغان ولس ته وړاندې کوي .
له ښاغلي سعيد صاحب څخه د زړه له کومې مننه کوو چې د خپلې نوې ژباړې (عثماني امپراطورۍاو د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول ») د خپراوي وياړ يې لراوبر ته ورکړ .
لراوبر وېبپاڼه د ژبې د بداينې په برخه کې د ژباړې پلوی ده او پر ټولو هغو ليکوالو چې په بهرنيو ژبو پوهيږي ږغ کوي چې د خپلې ژبې د بداينې لپاره له بهرنيو ژبو مهيم او ارزښتناک اثار پښتو ژبې ته راوژباړي .

په درناوي
دلراوبر وېبپاڼې اداره

دمخلوقاتو دپالونکي ذات په نامه :

عثماني امپراطورۍاو د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول »۱
لمر خپله وروستۍ ساه اخسته او د پريوتواخري پړاو ته رسيدلي و، د ماښام توري لوخړې په راپورته کيدووي او سوکه سوکه يې هرشي په خپلو وزرونو کې را نغاړه. دخانقاګانو او عبادتځايو څخه پورته کيدونکي تور دود،د فضا په لوړو کې په خپلو فکرونو کې ورک ، دهجر د توري شپې په څير خپريده . په همدې وخت کې يو زوړ سړی په يوې توري تنومندې کچرې باندې سپور د بروصې د ښار څخه را ووت ، هغه د بروصې د ښار څخه لرې څه اخوا د يوه سراې تر مخ تيريده او د ښارڅخه لرې څه واټن لرې دپرتو غرنيو سيمو په لور روان و.
يوه ماښام دغه زوړ سپين ږيرې، د بروصې دښار تر ځنګ د پروت سراې او د غرونود لړيو په منځنۍ برخه کې روان و چې دمخالف لورې څخه يې يو پوخ عمرې سړې په خپل آس سپور په ګړندی توګه راروان و ، هغه دغه زوړ سړې ته په را ورسيدو سره تم شو . زاړه چې کله د مخالف لورې په وګړې سترګې ولږيدې نو دخپلې تورې کچرې واګې يې را ښکودې او ودريد . د مخالف لورې را غلې کس د دغه زاړه ږيره ور په لور وکتل او ورته يې وويل :
« درووند برهان الدين صيب ! ته هره ورځ زما ددې سراې تر مخه تېرېږې او زه هره ورځ غواړم چې له تاسره څه ووايم ، خو چپ پاته کيږم » .
د مخالف لورې راتلونکې همدومره پوهيده چې په تورې کچرې سپور دغه سپينږې ته برهان الدين وواييې، هغه سمدستي ددې خبرې غوڅې کړې او ورته يې وويل :
«ساروانه ! ستا د سراې کاروانه څه ډول پر مخ ځي ؟ ايا ته غوارې د خپل سراې په اړه زما څخه څه ګيله او شکوه وکړې؟»
د برهان الدين ددې خبر ي په ځواب کې ، هغه راغلې سپور چې ساروان نوميده ، په خبرو پيل وکړ .
« درونده برهان الدينه ! زما د سراې کارونه ډير ښه روان دي ، الحمد لله د سراې په برخه کې زه د ډيرې ښې برخې او ښه بخت خاوند يم . ډيره ښه ګټه لرم ، زه له تا څخه د خپل سراې په هکله کومه پوښتنه کول نه غواړم. بلکه زه چې له تا څخه کومه پوښتنه کول غواړم ، هغه دا چې، ته هره ورځ د بروصې له ښاره را وځې او زما د سراې تر مخ په تيريدو سره دغه غرنۍ سيمې ته ورځې ، نو ايا ستا هلته تګ کوم علت لرې ؟ کوم راز په کې پټ دې ؟
د سراې د خاوند «ساروان» ددغې پوښتنې په اوريدو سره زاړه برهان الدين يو ځل بيا هغه ته په ژوره توګه وکتل بيا يې د خپلې کچرې په غاړه لاس و واهه او ويې ويل :
ساروانه ! هره ورځ ستا دسراې د مخه په تيريدو او د غرونو دغو لمنو ته زما ورتګ د علت پرته نه دې ، زه به تاته ددې تفصيل ووايم . نو واوره ساروانه ! زما يو دوست و چې ماته له وررور نه هم ډير نژدې او خوږ و. دهغه نوم

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیرالدین و. هغه د اسلام ددین ډیر ستر عالم و او په نیکۍ او خیر کې یو بې ساري انسان و. دغه اوسني سلطان مراد چې کله د رومیلیا ولایت ونیوه او هغه یې د خپل سلطنت په پولو کې را ننویست ، نو زما دغه دوست ، خیرالدین ، د رومیلیا دغه نوي سوبه شوي ولایت ته د اسلام ددین د تبلیغ له پاره ولاړ . زه تاته دا هم باید روښانه کړم چې د رومیلیا ولایت د یونان د تهریس او مقدونیه د رایوځای کیدو څخه جوړ شوی دی . خیرالدین دخپلو څو نورو مسلمانو مبلیغینو سره یو ځای د تبلیغ کار پیل کړی و ، خو یوازې څو میاشتې کیدې چې هغه د تبلیغ ددغه سترکار د ترسره کولو له پاره هلته ولاړ خو یو شمیر نامعلومو نصراني صلیبیانو په هغه او دهغه په ملګرو یرغل وکړ او ټول یې له منځه یوړل .
دهغه وخته راهیسي چې د خیرالدین د شهادت خبر د هغه کورنۍ ته را رسیدلی، نو ښځې یې سوګند کړی او ویلي یې دي چې: « تر څومې چې د خپل میړه د قاتلینو څخه بدله نه وي اخستي او دخپل خاوند قاتلین مي له منځه نه وی وړی تر هغي به هیڅ په پښو نه کړم»
ساروانه ! زما د شهید شوي دغه دوست ، خیرالدین ، درې زامن وو ، دهغو څخه تر ټولو ستر یې د خپل پلار د بدل د اخستلو په خاطر د وژنکو پسې ووت. هغه لمړۍ د سلطان مراد په لښکر کې عسکر شو او بیا یې د رومیلیا د ولایت په لور مخه کړه ، په دغه وخت کې د سلطان مراد د لښکر یو سالار چې شاهین نومیده د رومیلیا څخه په تیریدو سره یې غوښتل په نورو ولایتونو هم حمله وکړي . ددې یرغل علت داو چې د بوسنیا ، بلغاریه اویو شمیر نورو صلیبي ولسونو د مسلمانانو پر خلاف یو اتحاد جوړ کړی و او د مسلمانانو په سیمو یې یرغل ور وړی و. هغوی غوښتل چې په ترکانو باندې حمله وکړي او دهغوی څخه سوبه شوي ولایتونه بیرته ونیسي . د صلیبیانو په دغه لښکر کې د البانیې ، ګرې ، مکیار او پولینډ جنګیالي هم شامل شوی و. ددغې متحده لښکر د مقابلې له پاره سلطان مراد خپل سالار ، لاله شاهین ، تر قوماندې لاندې یو لښکر ور ولیږه . لا له شاهین په ډیره هوښیارۍ سره دصلیبیانو ددې لښکر مقابله وکړه . لاله شاهین په دې پوهیده چې ددې د لښکر په مقابل کې د نصرانیانو د لښکر شمیره څو څو ځله ډیره ده. په دې اساس ، کله چې ددواړو لښکرو تر منځ جنګ په عروج کې و ، نو لاله شاهین په ناڅاپي توګه خپلې لښکرې شاته کړې او وروسته ولاړ . نصرانیانو فکر وکړ چې د ترکانو لښکر ته یې ماته ورکړې نو په دې خاطر یې هڅه کوله چې نور هم را مخته شي او فکر یې کاوه چې په دې تر تیب به وتوانیږي دترکانو څخه ټولې ولکه شوي سیمې بیرته تر خپلې ولکې لاندې راوړي . هغوی ددې سوبې په خاطر یو ستر جشن جوړ کړ ، ښه ډیر شراب یې و څښل او دشرابو په همدې بدمستۍ کې د سوبې د خوشحالیو په اوج کې شول ، او دا داسې وخت و چې لاله شاهین ورته د ډیره پخوا څخه منتظر و . لاله شاهین د نصرانیانو له دې بدمستۍ څخه ډیره زیاته ګټه پورته کړه . هغه وخت چې هغوی په نشې کې مست او ډوب وو، نو هغه پرې ناڅاپه ورپریوت . کله چې نصرانیانو د ترکانو د عسکرۍ ډول او بیم باجې ویرونکې اواز واورید نو اوسان یې ورخطا شول ، خو دا داسې وخت و چې تر څو چې هغوی د ځانونو د سنبالولو له پاره ځان خوځاوه ، نو لاله شاهین د هغې عام وژنه پیل کړې وه . هغه په دې جنګ کې داروپایانو متحد ځواک ته ډیره شرمناکه ماته ورکړې وه . د خیرالدین مشر زوی هم په دې جنګ کې ورګډ و. هغه ددې جنګ د پای ته رسیدو وروسته په رومیلیا کې دخپل پلار د وژونکو په پلټنې پسې ولاړ . خو دهغه برخه هم ډیر بده وه ، ځکه د هغه د پلار وژونکو هغه هم په خپل جال کې را ګیر کړ او شهید یې کړ . خو بیا هم معلوم نه شول چې وژونکي یې څوک دي ؟ »
برهان الدین د خبرو په جریان کې لږ څه ځنډن شو، دهغه پرمخ باندې د ټولې نړۍ اندیښنې او وراني ویجاړې را خپرې شوې . ترڅه وخته پورې یې خپل ځان کلک کړ، او بیا یې د خپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ویې ویل:
«ساروانه ! لکه څنګه مې چې درته وویل چې دخیرالدین د شهادت وروسته دهغې ښځې سوګند یاد کړ چې تر هغې چې دخپل میړه د وژونکو څخه یې بدل نه وي اخستې نو هغه به پښې پښوته را نه وړی ، نو دخپلې مور د همدې سوګند د پوره کولو په خاطر ، او دخپل مشر ورور د وژل کیدو وروسته د خیرالدین بل ځوی د خپل پلار او ورور د وژونکو د پیدا کیدو او د هغوی د له منځه وړلو په خاطر ووت ، هغه هم د رومیلیا دولایت په لور مخه کړه، خو تر اوسه پورې د هغه په هکله څه معلومات نه شته ، چې هغه به د خپل پلار او ورور د وژنکو په پیداکولو او دهغوی څخه د بدلې په اخستلو باندې بریالي شوې وي او که نه . خو د هغې مور دخپل دغه ځوی د بیرته راستیدو له پاره سترګې په لاره ده .
ساروانه ! ، زما دوست درې ځامن درلودل ، یو وژل شوی ، بل د وژونکو د پیدا کیدو پسې د رومیلیا ولایت ته ورغلی ، او دریم یې همدلته دی . ددغه دریم ځوی نوم یې علي دی . ته په دې خبر یې چې زما یو ځوی و چې نوم یې علي و او ما ور ته ډیره ښه عسکري روزنه ورکړې وه ، هغه په لښکر کې شامل شو تر څو د قوم او ولس خدمت وکړي ، او بیا هغه دعلي څخه علي پاشا و ګرځي او د ترکیې په افق باندې و ځلیږي . خو زما بدقسمتۍ ته ګوره چې کله چې زما ځوی خپل عسکري روزنه پای ته ورسوله او سلطان مراد دهغه په هکله په لښکر کې د داخلیدو احکام ورکړل ، هغه د آسپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

را پریوت او وفات شو . څرنګه چې زما ښځه لا تر مخه وفات شوې وه ، نو د ځوې د وفات نه وروسته زما په نړۍ کې هیڅ څوک پاته نه شو . نو دخپلې دغه بې څوکه والي نه د په ځنګ کیدو په خاطر مې د خپل دغه دوست خیرالدین د زوې په لورتوجه وکړه . دخوښۍ ځاې داو چې ددې هلک نوم هم علي دې . دعلي کورنۍ د یوه کوچنۍ رمې خاونده ده ،د دې رمې پالنه د غرمې تر وخته پورې پخپله علي کوی ، بیا دعلي مور او خور ددې رمې د پالنې له پاره د غرو لمنې ته ځې اوعلي د عسکري روزنې له پاره دمدرسي په لور ور ځي .
زه تاته دا هم باید ووایم چې ما په خپل خرڅ علي ته د بروصې په مدرسه کې ددیني اوعسکري زده کړو له پاره داخله اخستي ده . نژدې یوه اونۍ کیږی چې هغه خپلې عسکري او دیني روزنې سر ته رسولي او زه په دې ویاړم چې په دې مدرسه کې علي نه یواځې خپلې روزنې سر ته رسولي بلکه په ټولو کې اول نمره هم راغلي دې .
نن هغه وخت چې ما سلطان مراد ته د علي د دې لاسته راوړنو په هکله وویل نو سلطان د خپلې ځانګړې مهرباني څخه کار واخست او یواځې دا نه چې علي یې په خپل لښکر کې سالار و ټاکه بلکه په عسکرې روزنې کې دهغه په لمړي درجه را خلاصیدو یې هغه ته د«پاشا» نوم هم ورکړ. اوس هغه یواځې علي نه دې بلکه د نن وروسته هغه علي پاشا دې او دهغې دپاشا کیدو نوم هم د سلطان مراد لخوا ورکړل شوې او سلطان خپل لښکرته دا حکم هم کړې چې څرنګه چې علي همدا اوس اوس سالار ټاکل شوې نو په دې خاطر ورته ددې وروسته علي پاشا ووایاست . زه همدا اوس د غرود لمنو په لور رهي یم او هلته د علي د مور اوخور سره وینم او په هغوې دا زیرې کوم چې علي نه یواځې دا چې په لښکر د سالار په توګه و ټاکل شو بلکه د سلطان له اړخه ورته د پاشا لقب هم ورکړل شو تر څنګ یې هغه ته ویل شوې چې نن ماښام د سلطان په دربار کې حاضر شي . شونې ده چې هغه دسلطان له اړخه د پاشا د لقب په اخستو سره په کوم ازمیښت کې واچول شي . خو زما په فکر که هغه په کوم ازمیښت کې هم ور واچول شی نو هغه به ترې بریمند را ووځي ،په دې خاطر اوس نو د علي پاشا له پاره د راتلونکي پرمختګ او پر مختللو لارې پرانستل کیږی .
درونده دوسته ! زه ستا د سراې تر مخه هره ورځ د غرونو د لمنو په لور تیریږم او هلته د علي ، دهغه د مور او خور سره وینم . علي ما خپل زوې ، دهغه مور ما خپله خور او دهغه خور ما خپله لور ګڼلې . نن زه ډیر خوښ یم چې د علي د روزنې کوم کار چې ما پیل کړې و هغه په ډیره ښه توګه پاې ته ورسید . په دې ډیر خوښ یم چې نه یواځې دا چې علي ته د پاشا لقب ورکړل شو بلکه دسلطان مراد په لښکر کې د یوه تکړه سالار په څیر په دنده هم و ګمارل شو . اوس زه ځم چې د علي ددغه بریاوو په هکله علي ، دهغې مور او خور هم خبر کړم او زما په خیال چې ته به د خپل سراې په لور ورځې .
دبرهان الدین دې خبرو ساروان تر ډیر اغیز لاندې راوست . تر یوه وخته پورې خو چپ چاپ پاته شو بیا یې د برهان الدین په لور وکتل او په ډیره عاجزۍ سره یې وویل :
«درونده برهان الدینه ! که ته یې بده و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې چې زه هم ستا سره ملتیا وکړم نو ایا زه ستا سره هلته تللاې شم ؟ زه غواړم چې ددغه میړنۍ ښځې سره ، چې زوې یې علي پاشا او د سلطان په لښکر کې سالار ټاکل شوې ، او سوګند یې یاد کړې چې «تر هغې چې د خپل میړه د وژونکو څخه بدله وانخلي پښې به پښو ته را نه وړي »، یوځل ووینم. درونده برهان الدینه ! دداسې میړنې ښځې سره کتل هم یوستر ویاړ دې او اوس خو هغه ستا خور ده ، نو سر له ننه هغه زما خور هم ده . ایا زه له تاسره یوځاې ددې سترې ویاړلې ښځې سره د کتلو ویاړ تر لاسه کولی شم ؟
د ساروان د خبرو په اوریدو سره د برهان الدین پر مخ باندې د خوښې نښې را ښکاره شوې ، او په خوږه ژبه یې وویل . « ساروانه ! بې له ویرې ته زما سره تللاې شي ، را ځه ددغه مختته غرو لمنې لورې ته ځو . فکر کوم چې علي پاشا به لا تر اوسه پورې هلته نه وې رارسیدلې ، د خپلې روزنې د تر سره کیدو نه وروسته اوس هم هغه هره ورځ خپل ښوونځی ته ځې او خپل عسکری تمرینات کوي ، خو زما زړه وایي چې زمونږ تر ورتلو پورې به هغه هم هلته راشي، ځکه چې د ماښام د رارسیدو تر مخه درې واړه مور، لور او زوې خپله رمه دکور په لور راوړي ، کور یې د بروصې د ښار په شمالې څنډه کې پروت دې . را ځه چې وخت له لاسه ورنکړو او د غرنو دلمنو په لور وخوزیږو .»
ددې خبرې سره سم برهان الدین خپلې کچر ته او ساروان خپل آس ته لښته ورکړه او د غرونو د لمنې په لور و خوزیدل .

کله چې د واړه د غره لمنې ته ورسیدل نو ویې کتل چې له یوه اړخه یو آس سپور په ځعاسته را روان دې ، دبرهان الدین مخې ته د را رسیدو سره سم هغه و درید د خپله اسه را ښکته شو ، احترام یې په ځاې کړ، برهان الدین دهغه په کتلو سره خندونې شو او ساروان ته یې وکتل او ورته یې وویل : «دا هغه علي دې چې په هکله یې ما له تاسره خبرې کړې وې .»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې خبرې وروسته برهان الدين د علي او ساروان تر منځ پيژندنه وکړه او بيا يې دعلي په لور په کتلو سره وويل :
«علي زويه ! نن مې تاته يو ډېر ښه او خوشحالونکي خبر راوړی دی ، خو دا خبر به زه تاته ستا د مور او خور په موجوديت کې اوروم ، را ځه چې هلته د غره په لمن کې ستا دمور اوخور خوا ته ولاړ شو ، بيا به زه دا زيرې تا ته واورم ، دا يو زيرې نه دی بلکه ډېر زيری دي چې ستاسې د ټولو له پاره خوشحالونکي دي . را ځه ، زما سره راځه . »
ددې خبرې په اوريدو سره علي په خپل آس سپور شو او چپ چاپ دهغو سره يوځای روان شو . په دې وخت کې ساروان په ډېره ژوره توگه په علي کې خپلې سترگې ور ننويستې وې . هغه کتل چې علي د لوړ قد خاوند او نوې زلمی دی ، دهغه ږيره لا تراوسه پورې پوره نه وه راوتلې ، بريت يې هم لا تر اوسه تور شوی نه و . ساروان دا هم وکتل چې علی د خپل وجود له اړخه دفکرونو په سمندر کې يو توپان دی ، هغه د خپل جسماني جوړښت له اړخه هم د عظمت يو ستره نمونه وه . دزغم ، صبر ، استقامت ، جرت ، ميراني او همت ښې نښانې په کې ځليدلې . دهغه د خبرو ، دهغه د اواز او ځيرې ځخه هم دا اندازه کيده چې هغه په خپل دغه کم عمر کې د وختونو دگرميو او يخنيو ، تنگيو او پراخيو ، ناهيلو او هيلو ، ترخو او خوږو ځخه په پوره صبر سره را وتلې او د خپل کرچار پاکوالې يې سر ته رسولې . ساروان به کله کله علي ته په ډېر شوق او ذوق سره کتل ، ان تردې چې دوې ټول يو ځای د غرو لمنې ته ورسيدل ، هلته د يوې ستري غونډۍ د پاسه يوه ښځه د يوې لس يا دولس کلنې نجلۍ سره يوځای ولاړه وه . هلته په ور رسيدو سره لمړی برهان الدين دخپلې کچرې ځخه را ښکته شو ، همدا راز علي هم د خپل آس ځخه لاندې را ټوپ کړ ، دې دواړو ته په کتو سره ساروان هم د خپل آس ځخه لاندې راغی ، برهان الدين د ساروان په لور و کتل او ورته يې وويل : « ساروانه ! دغه مخامخ چې کومه ښځه ولاړه ده دا د علي مور ده چې قيرات نوميږي ، اوکومه نجلۍ چې ته ويني هغه د علي خور ده او سريان نوميږي . ددې وروسته برهان الدين هغوې ته ساروان ور وپيژاند، اوس نو برهان الدين غوښتل چې خپلې اصلي خبرې ته راشي چې په همدې وخت کې درې سپاره د غرو په لمنه کې را ښکاره شول ، کله چې را نژدې شول نو ټولو کتل چې په دوې کې يوه نجلۍ هم ده او دا پاته دواړه سپاره په وسله سنبال دي ، د رانژدې کيدو سره سم دواړه ځوانان د خپلو آسونو ځخه را ښکته شول خو هغه نجلۍ په خپل آس سپره پاتې شوه . علي دهغوې دواړو د ليدلو سره سم دهغوې په لور په چټکۍ سره ورغی او دهغوې سره يې بيا بيا غاړه ورکوله او تود روغبړ يې ور سره وکړ . دغه دواړه ځوانانو په داسې حال کې چې د احترام او درنښت په خاطر يې خپل سرونه ښکته نيولي و د برهان الدين سره هم تود روغبړ وکړ او بيا يې د ساروان سره لاس ورکړ .
علي او برهان الدين دهغوې دواړ و سره داسې روغبړ وکړ لکه چې د هغوی دواړو سر يې د پخوا ځخه پيژندگلوی درلوده ، په دې وخت کې نه يوازې د علي بلکه د هغه د مور قيرات او خور سريان او برهان الدين سترگې هم په دغه نجلۍ چې لا تراوسه په خپل آس سپره وه و نښتې . ټولو وکتل چې د هغې په مخ په طلسمي غارونو کې د خوښيو د غږيدونکو نغمو او د سهار د ځوانۍ دښايست د جادو زړه وړونکې راښکود پروت دی . دهغې په سترگو کې لکه د گل په غېږ کې منتظره د سهرا لاله ، د وصل گلابي شونډو......او... د افسانوي ارايش او ښايست په ځير و .
ټولو دغه نجلۍ ته په ډېر غور او جذبې سره وکتل ، ټول يې د ښايست تر اغيز لاندې راغلي و. خو دغه نجلۍ پټه خوله ددوی تر مخه په خپل آس سپره ناسته وه. په دې وخت کې برهان الدين دغه نجلۍ ته ورغږ کړ او ورته يې وويل :
«ای لوري ! زه نه پوهيږم چې ته څوک يې ؟ او نوم دې څه دی ؟ که چيرې ددغو راتلونکو سره ستا کوم اړيکی يا کومه خپلوی وي ، نو لوري ! راښکته شه ، ولې د پرديو په ځير په آس باندې سپره ناسته يې ؟»
د برهان الدين دشفقت نه په ډکو خبرو سره ...هغه نجلۍ وخوزيده ، له آسه را ښکته شوه ، او کراره کراره د برهان الدين په لور ورغله ، کله چې ور نژدې شوه نو برهان الدين ته يې مخ واړاوه او ورته يې وويل :
«درونده مشره ! زه هم نه پوهيږم چې ته څوک يې ، اوته ددغه خلکو سره چې دلته ولاړ دي څه ډول اړيکي لرې ، خو ستا خبرو ماته حوصله او جرأت راکړ ، تاچې ماته کله د لور په نامه غږ وکړ نو دغه غږ د ټولو هغه انديښنو په اړه چې تر اوسه پورې زما په ذهن کې را ټوکيدلي وې تر يوه ځايه پورې کمښت راووست او زه به اوس په دې هکله لږ څه ډاډ منه يم چې ووايم ،چې زه به په دې سيمه کې د بدبختۍ او ذلت په مرگ نه مرم .»
ټولو واريدل چې ددې نجلۍ اواز داسې و لکه چې په دغه دشتو او غرونو کې د بابل جادو ، سِحر...او دسهار د هيلو عناصر خپاره شوي وي ، دهغې په اواز کې دومره خوږلنې او دومره خوند و لکه د بحر د ځپو په طلاطم کې چې دکوم خوږ غږي غزل ځپې اوريدل کيږي او يا لکه په بې خوبه شپو کې چې د ستورو د نغمو په ځواب کې د زمکې طلايي او نقرئي گنگري په يوه وار اواز راپورته کړی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه تازه پيغله شوې نجلۍ ، دښايست او جمال نمونه چې کله چپ شوه نو برهان الدين ورته وويل چې :

« ګوره لورې! زه خو ستا له نامه سره اشنا نه يم ، خو تا ته دا وايم چې دلته په شک او شبه کې پرې نه وځې . که ته په دې زمکو او سيمه کې پردۍ يې ، نو داپه خپل زړه کې ولیکه چې ته هسې په ناکاره روحونو ، وحشتونو او وهمونو کې نه يې را ښکيل شوې ، بلکه د انسانانو تر منځ يې . دوې به ستا درنښت کوي او ستا سره به د انسانانو په څير سلوک کوي . زما لورې : زه په دې هم نه پو هيږم چې ته د کومه ځايه راغلې يې ، کوم ځاې پيژنې ، د کومو قافلو سره اړيکې لرې ، د کومو کاروانونو سره ستا رابطه شته ، خو ددې ټولو سره سره بيا هم زه تاته ضمانت درکوم چې ته دلته خپل ځان د اوبو د راپيدا شوو پوکنيو او يا د هوا د لمحاتو په ټال کې مه ګڼه ، دلته به ستا عزت ، وقار ، او درنښت کيږی . او دا وليکه چې لوڼی د پريښتو د زړونو ځخه هم ډيرې د زړه ډاډ او د خوبو نو دحقيقتونو سره نزدې والې لرې . او س ته مونږ ته دخپل ځان په هکله ووايه چې ته څه ويل غواړې ؟ ستا په زړه کې څه ډول انديښنې ، او څه ډول فکرونه اوړې را اوړی ؟ اې لورې ! ته څوک يې ؟ او دغه دواړه ځوانانو چې زما پيژندګلوې دي، ته ددوې سره ددغو سيمو لورې ته د څه دتر لاسه کولو له پاره راغلې يې؟

د برهان الدين ددې خبرو په اوريدو سره د نجلۍ په مخ کې د ځوانۍ زغم نور هم ډيريده ، هغه د پخوا څخه نوره هم په ډيره ډاډمنه توګه په خبرو پيل وکړ او ويې ويل چې لمړۍ تاسې وواياست چې تاسې څوک ياستئ؟ دهغې وروسته به زه به خپلو خبرو پيل وکړم »

پخوا له دې چې برهان الدين د خپل ځان په هکله په څه ويلو پيل وکړي دهغو دوو کسو وسله والو څخه چې دغه نجلۍ يې تر دې ځايه راوړې وه يوه په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :

«واوره ريونا ! دا برهان الدين صيب دې چې د ترکانو د اوسنې سلطان ، سلطان مراد د زوې بايزيد استاد او مربي دي ، بايزيد وليعهد دهغه همدومره درنښت اوعزت کوی لکه څومره چې دخپل پلار ، د ترکانودسلطنت د سلطان عزت کوي »

کله چې دې ځوان خپلې خبرې بندی کړې نو هغه نجلۍ چې دلته د ريونا په نامه ياده شوې وه برهان الدين ته مخ واړاو ه او ورته يې وويلې ،« درند برهان الدين صيب ! تر هغې چې ما پورې اړه لرې نو زه بايد تاته دا روښانه کړم چې زما نوم ريونا دې ، زه د يونان د روميليا د ولايت د تهريس د سيمې اوسيدونکې يم ، دا چې زه څوک يم ، ددوې سره ولې تر دې ځايه راغلې يم نو دا به دهمدې دواړو څخه کوم يو په تفصيل سره تاسې ته ووايي . زه به چپه خوله اوسم ، ګورم به او اورم به ، چې دوې زما به اړوند څه وايی . »

د ريونا ددې خبرو وروسته برهان الدين د هغو دواړو ځوانانو په لور په پوښتونکو سترګو وکتل ، بيا يې دپوښتونکې په توګه هغو دواړو ته په خبرو کې ووېل . « ووايی چې دغه نجلۍ مو له کومه ځايه راوستې ؟ دا څوک ده اودې سيمې ته مو دهغې د راوړو څخه موخې څه دي ؟ ددې نجلۍ شکل وصورت ، کالي، د هغې مخ او جسماني جوړښت په ډاګه کوی چې هغه يوه نصرانی مذهبه ده .»

برهان الدين تر دې ځايه په خبروکې و چې دهغو دواړو ځوانانو څخه يوه يې په خبرو پيل وکړ .

« دروند برهان الدين صيب ! ته پو هيږی چې زه او زما دی ملګرې د لښکر په هغې برخې کې دندې تر سره کولې چې د علي ورور هم په کې و . د جنګ نه د فارغيدو وروسته د علي ورور د خپل پلار او ورور د وژونکو د لټې له پاره ووت ، مونږ دواړه هم ورسره و . د تهريس په سيمه کې مونږه او د علی د مشر ورور د همغو قاتلينو سره مخ شو ، دهغوې سره دغه نجلۍ ، چې اوس ستاسې تر مخ ولاړه ده او ريونا نوميږې ، هم ملګرې وه . کله چې مونږ د هغو وژنکو سره ټکر وکړ نو څرنګه چې د هغوې شميره له مونږ ډيره وه نو دهغوې څخه مو يو څو له منځه يوړل او پاته يې و تښتيدل . خو دغه نجلۍ زمونږ لاسوته راغله . د وژونکو سره د ټکر په وخت کې د علی مشر ورور سخت زخمې شو ، هغه ته دخپل ځان د پاته کيدو په هکله هيڅ هيله نه وه ، نو مونږ ته يې دا مشوره راکړه چې مونږ دغه نجلۍ دهغې مور او ورور ته ور ورسوو ، او هغوې ددې څخه و پوښتي چې قاتلين څوک او څومره کسان دي ، هغه فکر کاوه چې دا نجلۍ به قاتلين پيژني. نو دعلي د مشر ورور د وينا په اساس مو دغه نجلۍ له ځانه سره تر دې ځايه راوسته ، خو مونږ په ډير خفګان سره دا خبره کوو چې د علي مشر ورور د زخمونو له لاسه و مړ او مونږ هملته په تهريس کې خاورو ته وسپاره .»

ددې خبرې په اوريدو سره د علي مور ، قيرات ، په زمکه را پريوته او په خپلو پښو يې لاس را ښکوده او واويلا يې پيل کړه . د علي کوچنۍ خور سريان ورمنډه کړه اوخپله مور يې په غيږ کې و نيوله ، علي هم ورمنډه کړه خپله مور يې په غيږ کې را واخسته او د هغې د ارامولو هڅه يې کوله ، خو قيرات په خپلو ورنونو باندې لاسونه وهل او دغم نه په ډک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اواز سره یې ویل چې : «اې زما زویه ! .... زما زویه !... هغه خو زما د زړه د زخمونو ملهم ، زما د زړه د ورانو ویجاړو د ابادۍ له پاره تللې و ، زه څه پوهیدم چې هغه به د خپل مشر ورور په څیر دمرګ په پراخه سمندر کې غوټې خوري ، زه څه پوهیدم چې زما د رڼا هغه مینار به هم په تیارو توپانو اود سهرا په پراخه خړوبه کې ورکیږی .»
ددې خبرو تر څنګ به قیرات خپل دواړه لاسونه د پخوا څخه نور هم په کلکه په خپلو دواړو ورنونووهل او شور اوفریاد به یې کاوه. دخپلې مور دغه حالت علي ته د کتلو او زغم نه و نو سمدستي یې خپله مور ددواړو لاسو څخه ونیوله بیا یې هغه دخپلې سیني سره را یو ځاې کړه او په زړه دکي اواز یې په ژړا ژړا کې ورته وویل:
«اې زما مورجانې ! مه ژاړه ، تر اوسه خو ستا زوې علي ژوندې دې ، زه له تاسره ژمنه کوم چې ستا د زخمونو مرهم به زه لټوم ، زه به کوڅه په کوڅه ، کلې په کلې ګرزیږم او تاته دا ډاډ درکوم چې زه به لکه په سمندر کې د راپورته شوو توپانونو، د خت د لامبو وهونکو سیورو ، او د اوربلونکې لاوې د سیلاب په څیر په خپلو دښمنانو باندې را پریوزم او د هغوې سرونه به پرې او ستا تر مخ به یې کیږدم. مورې ! که هغه وژونکی او قاتلان د زندان د اوسپنو د سیخانو تر شا هم پاته شي ، په یخو خوبونو او ګرمو سرابونو کې ورک هم شي ... نو بیا به هم ، اې زما مورې !زه به د مرګ د ګډیدونکې څپې ....د پرکیدونکې ، کړکیدونکې بریښنا د لمحو ...د وړو سترګو په څیر پر هغوې ورپریوځم او په هر صورت به دهغوې په وژلو دخپلې بدلې اخستو خوب ریښتیا کړم .»
غملړلې قیرات دخپل غم په فریاد او اه و زارۍ کې ډوبه وه ، سریان ته یې غاړه ورکړې وه او په کوکو کوکو یې ژړل . خو علي خپلې مور او خور دواړو ته تسلي او ډاډ ورکاوه ، په دې وخت کې هغه دوه کسه وسله والو ځوانانو څخه یوه یې دهغې نجلۍ په لور مخ واړاوه او ورته یې وویل :
ریونا ! دغه زړه ښخه چې وینې دهغې نوم قیرات دې ، او دا د هغې، مجدالدین، مور ده چې ستا د خپلوانو سره د ټکر په وخت کې ووژل شو. هغه نجلۍ چې د قیرات سره غاړه تر غاړه ده هغه د قیرات لور او د مجدالدین خور ده او هغه ځوان چې قیرات او دغه ځواني نجلۍ ته ډاډ ورکوی هغه د مجدالدین کوچنې ورور دې ،مونږ دواړه اوس تا دغې درې واړو ته سپارو اوس نو دغه درې واړه چې له تا سره څنګه معامله کول غواړې همغسې به وکړی. خو تاته په کار دی چې هغوې ته د مجدالدین د قاتلینو په اړه معلومات ورکړې ، زمونږ له آنده په همدې کې تاته خیر دې.
قیرات ، سریان او علي درې واړو دا خبرې اوریدې ، تردې وخته پورې قیرات تر ډیره ځایه خپل ځان سنبال کړې و او را پورته شوه او په ورو ورو یې ریونا ته ځان ور نژدې کړ. ریونا چې کله هغه د خپل ځان په لوری را نژدې کیدونکې وکتله نوپه ټول وجود یې لړزه و لګیده ، شونډې یې په رپیدو شوې . د قیرات شاته سریان او علی هم را روان و ، هغې ته په را نزدې کیدو سره قیرات غوښتل څه ووایي خو دهغې څخه د مخه ریونا په ژړغوني او لړزیدونکې اواز وویل :
« زما د وژلو تر مخه زما یوه خبره واورئ ، دهغې وروسته چې بیا تاسې څه ډول غواړئ همغسې مې ووژنئ، خو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې هغه څه چې زه وایم هغه رښتیا دی ، زه به هیڅکله هم ستاسې ددرې واړو تر مخه درواغ و نه وایم . زه ډیره خواشینې یم چې په هغې ټکر کې مجدالدین ووژل شو . مجدالدین ما ډیر ښه پیژانده ، دا چې څه ډول مې پیژانده دهغې په هکله به زه تاسې ته تفصیلې خبره وکړم ، دهغې وروسته تاسې پورې اړونده ده چې زما په خبرو باورکوئ او که نه . که ما ووژنئ او یا نه ، دا به ستاسې واک او اختیار وی خو هغه څه چې زه یې وایم تاسې یې په غور سره واورئ.»
قیرات، علي او سریان ریونا ته په رانزدې کیدو سره تم شول ، دهغوې په تم کیدو ریونا کې څه حوصله را پیدا شوه او یوځل بیا یې په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
«تاسې پوهیږئ چې څوکاله مخته مسلمانانو د یونان د تهریس ولایت سوبه کړ . زه دهمدې ولایت دتهریس اوسیدونکې یم ، د قاتلانو د لټون له پاره به ډیر وخت مجدالدین زمونږ دکلي لورې ته را ته . هغه شکمن و چې قاتلان زمونږ دکلي سره اړیکې لرې . یا دا چې وژونکی زمونږ کلي ته تګ را تګ لرې ، زه په خپله نه پوهیږم چې قاتلین او وژونکي څوک دې ؟ او دا چې هغوې دمجدالدین سره څه دښمنې لرې ؟ نو اې درنې ښځې ! په همدې وخت کې ستا د زوې ، مجدالدین ، لیدنه کتنه د زمونږ د کلي د یوې نجلۍ سره وشوه ، هغه نجلۍ پخپله نصراني وه او د یوې کونډې ښځې لور ده ، ستا زوې ، مجدالدین ، د همدغې نجلۍ سره لیدنه کتنه پیل کړه ، اخر دا لیدنې کتنې په نژدې اړیکو باندې تبدیلې شوې ، دغه نجلۍ هم مجدالدین سره مینه پیدا کړه او دهغې په خاطر یې نصرانیت پریښود او مسلمانه شوه او دهغې مور هم په اسلام باندې مؤمنه شوه . د واده کولو وروسته به ډیر وخت مجدالدین هملته زمونږ کلي کې اوسیده .اوبیا به د همغه ځایه څخه د خپلو دښمنانو د لټون پسې بیرون ووت . دغه نجلۍ چې اوس ددې ښځه وه هم دهغه سره د هغه ددښمنانو په لټون کې بسپنه کوله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا څه چې زه تاسې ته وایم د څوکالو پخوانۍ پېښه ده ، په دې وخت کې ددې ښځې د ګېډې څخه ستا د زوې دوه کسه زامن پیدا شول ، بیا څور ورځې مخته زه د خپله کوره اوکلي څخه ووتم او نژدې یوه بل کلي ته چې زما د کاکا کور په کې دې ولاړم ، زما کاکا درې زامن لرې ، دهغوې له ډلې څخه د تر ټولو کشر سره زما کوژدن شوې ده ، او شوني وه چې په ډېرو نزدې ورځو کې ورسره زما واده هم وشي . زه د خپل کاکا په کور کې څو ورځې تم شوم ، بیا هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و دخپلو دوه نورو مشرانو ورونو سره یو ځاې غوښتل له ماسره زما د خپله کوره پورې راشي ، هغه وخت چې زه دهغوې سره د خپل کور په لورې را روانه وم نو ستا زوې مجد الدین او دهغې سره دغه دواړه ځوانانو پر مونږ حمله وکړه ، او په دې ترتیب وسلوال ټکر منځته راغې ، ددې ټکراو په پایلو کې هغه ځوان چې زما واده ورسره کیدونکې و له منځه ولاړ او ستا زوې هم ووژل شو ، خو زما د کاکا دوه زامنو ځانونه څنګ کړل او و تښتیدل ، زما کاکا هم په دغه ټکر کې له منځه ولاړ دهغې وروسته ستا د زوې په وینا دغه دواړو وسله والو کسانو زه و نیولم اودلته یې را ورسولم. په حقیقت کې دوې شکمن دې چې شوني ده چې زه قاتلین و پیژنم ، خو زه واحد او لاشریک خداې حاضر او ناظر ګڼم چې زه پخپله قاتلین نه پیژنم او نه ماته دا معلومات شته چې د مجدالدین ورور او پلار چا وژلی و . خو که چیرې مجدالدین ته شک وایې چې دهغه دپلار او مشر ورور په وژلوکې زما د کاکا او یا د هغې د زامنو لاس دې نو بیازه تاسې سره دا ژمنه کوم چې که چیرې زه ستاسې له خوا د وژلو څخه خوندی پاته شوم اوبیرته خپل کلی ته په تللو باندې بریالی شوم ،نو زه به حتما د قاتلانو پلټنه وکړم، دهغوې ځاې ځیګې به معلوم کړم او بیا به تاسې ته ووایم چې قاتل څوک دې ؟چیرې اوسیږي او ولي یې ستا میړه او دوه زامن وژلي دي ؟

تر دې ځایه د خبرو وروسته ،ریونا تم شوه ، ساه یې واخسته ، تر لږ څه ځنډه یې په ډېره ژوره توګه د قیرات په لور کتل او بیا یې په خبرو پیل وکړ.

«درنې مشرې ! که چیرې ته زما په خبرو باندې باور کوې نو بیا له تاڅخه غواړم چې ما ته ښښنه وکړې ،زه به تاسې ته په دې اړه د څه معلوماتو د ترلاسه کولوپه خاطر خپلې هڅې پیل کړم . او تاته ډاډ درکوم چې زه به خامخا د قاتلانود ځاې ځیګې د معلومولو له پاره هاند و کړم او که چیرې تاسې دا سې فکر کوئ چې زه مجرمه یم او ستا د زوې په وژلو کې شریکه یم، نو بیا ته خپل زوې ته حکم وکړه چې خپله توره د تیکي را وکاږي او زما څټ ته یې را خلاصه کړی .»

ددې خبرې سره سم ریونا د زنګونو په سر پر زمکه کښیناسته او خپل څټ یې را ټیټ کړ.

په دغه وخت کې نه یواځې قیرات او دهغې لور سریان بلکه ټول ولاړ خلک حیران دریان ولاړ و او د ریونا په لور یې کتل . قیرات مخته راغله او په خپلو دواړو لاسونو یې ریونا له شا څخه ونیوله ، پورته یې کړه ، او بیا یې د ډېرې میني ، او محبت نه په ډک اواز ورته وویل :

«ګوره لورې ! ستا د وجود رګ رګ ددې ګواهي ورکوي چې ته درواغ نه وایې ، ته ریښتیا وایې ، ته بې ګناه یې. خو ګوره لورې ! ته دلته زمونږ په سیمه کې زمونږ تر مخه د ځانتوالي ، زوال ،بیلتون او هجر ښکار شوې نه یې ، ته خپل ځان ته د یوې بې وطنې او بې کوره نجلۍ خیال مه کوه . واوره لورې ! که چیرې ته وعده وکړې چې ته به زما د زامنو او میړه د قاتلانو نښې نښانې را پیدا کوې نو زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا دغه کړچار ته سلام وکړم ، ګوره لورې! که چیرې ته زمو نږ له پاره دا زحمت وګالې او زمونږ سره په دې هکله بسپنه وکړې نو دا به ستا پر مونږ هغه احسان وی چې مونږ به یې په خپل ژوند کې هم بدله پوره نه کړاې شو. واوره لورې ! تر هغې چې ستا زړه غواړې له مونږه سره اوسیدې شې دلته به ستا پالنه د یوې ډېرې ستري او دروندې میلمنې لور په څیر و شي. دهغې وروسته به په پوره خوندېتوب سره تا ستا تر کوره پورې د ورسولو انتظام زه وکړم . »

دقیرات ددې خبرو په اوریدو سره ریونا بلکل بدله غوندې شوه ، لږ څه مخته د هغې حال د ونو د زیړو پاڼو په څیر و خو اوس یې په مخ او څیرې باندې د خوښۍ نښې نښانې را څرګندې شوې وې . نو هغه سمدستې مخته ورغله د قیرات سره غاړې غړۍ شوه او په خپل ژړغوني غږ سره یې هغه ته په وینا کولو پیل وکړ .

«ته یوه ډېره مهربانه او درنده مور یې ، زه ستا دغه شفقت او مهربانۍ ته سلام کوم .که چیرې ته ما د یوې لور په څیر دخپله ځانه سره ساتې نو زه به دا کار د خپل ځان له پاره یوه نیک بختي و ګڼم اوکله چې تاسې ما په پوره خوندیتوب سره خپل کور ته ورسوئ نو دا به ستاسې پر ما باندې ډېر زیات احسان وي چې دهغې بدله به زه په خپل ژوند کې پوره نه کړاې شم . اوس زه ډاډه یم ، ستا دخبرو د اوریدو څخه ماته دا ډاډینه را پیدا شوه چې زه دغه سیمې ته د مرګ له پاره نه ، بلکه د ژوندۍ اوسیدو له پاره راغلي یم .

د ریونا په دې خبرو سره تر هغې ځایه چې د قیرات اوسریان په څیرو کې خوښې را ښکاره شوې وه نو هلته د علي ، برهان الدین ، ساروان خولي هم له خندا نه را ټولیدې ، په دې وخت کې برهان الدین څو قدمه را مخته شو د قیرات تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخه ودرید او ورته يې وویل :
« قیرات ! زما درنې خورې ! د ریونا نومې دغه نجلۍ سره خو ستا معامله جوړه شوه ، خواوس چې زه د کوم زیرې کولو له پاره تاسې ته راغلې وم نو غواړم هغه تاسې ته ووایم. خو دهر څه د مخه ، درنې خورې ! زه ستا د زوې په اړه ، چې اوس کوم معلومات ډاګیزه شو، د زړه له کومې خواشینې وړاندې کوم . هغه ډیر پوه او بیدار هلک و ، خو هغه زیرې چې زه تاسې ته در کول غواړم هغه دادې چې تر سلطان مراد پورې دا خبر ور رسیدلې چې ستا زوې علي د جنګ او حرب ، اوهمدا راز په دیني درسونو کې په مدرسه کې تر ټولو په لمړۍ درجه بریالي شوې ، کله چې د سلطان مراد تر مخه ستا د زوې ، علي ، یادونه وشوه نو په هغه وخت کې یواځې زه نه ، بلکه ولي عهد بایزید ، د هغه زوې ، د بروصې ټول رئیسان ،علماء او سالاران هم ناست وو ، دهغوې ټولو په شتون کې سلطان مراد یوه قاصد ته حکم وکړ چې نن ماښام علی د هغه دربار ته راولي ، بیا زما درنې خورې ! په دې وخت کې ما په خبرو پیل وکړ او سلطان ته مې وویل چې علي به زه پخپله د خپله ځانه سره یو ځاې دلته را ولم . زه تا ته دا زیرې هم درکوم چې علي ته د کوم مهم کار د ورسپارلو دمخه سلطان هغه ته د «پاشا» لقب ورکړې دې ، همدا راز سلطان په بروصه کې او هم په خپل لښکر کې دا حکم کړې چې علی به ددې وروسته یواځې علي نه وی بلکه هغه ته به «علي پاشا» ویل کیږي . زه به تا ته دا هم ډاګیزه کړم چې کله چې نن علي د سلطان مراد دربار کې دهغه تر مخ وړاندې شی نوسلطان به هغه ته یوه درنده دنده سپاري تر څو د هغې کړچار ، مهارت ، حربي پوهه ، جرءت ،د توری وهلو او جنګی وړتیاو اندازه ځان ته معلومه کړي . که چیرې علي په دې دنده کې بریالي شو نو ستا دزوې ارزښت او شان به د سلطان مراد په آند کې د خپل زوې بایزید نه وروسته دویم کس ته ورسیږی .
دخبرو تر دې ځایه پورې برهان الدین لږ څه ځنډنې شو او بیا یې دوباره خپله وینا پیل کړه او ویې ویل :
زما خورې ، قیرات ! زه غواړم چې ته دخپلې لور سریان او د دغې بلې لور ریونا سره یوځاې خپله رمه حویلۍ ته یوسې ، زه به علي پاشا له ځانه سره محل ته یوسم ، تر څو یې هلته د سلطان مراد تر مخ وړاندې کړم ، زه په دې هم و پوهیږم چې سلطان مراد به علي پاشا ته کومه درنه دنده و سپاري .
د علي پاشا مور قیرات د برهان الدین ددې وړاندیز سره همغږې شوه ، په دې وخت کې دهغو دوو ځوانانوڅخه ، چې ریونا یې تر دې ځایه راوړې وه ، یوه وویل چې :
برهان الدین صیب ! او زمونږ په اړه څه فکر کوې؟
برهان الدین د دې خبرې په اوریدو سره هغوې ته وویل:
« تاسې دواړه اوس خپلو کورو ته ولاړ شئ او ارام وکړئ ، ستاسې څخه ډیره مننه چې دغه نجلۍ ریونا مو په خوندي توګه تر دې ځایه را ورسوله ، اوس دهغې په هکله پریکړه زمونږ کار دې ، تاسې دواړه رخصت یاست ، تللاې شئ .»
ددې خبرې په اوریدو سره هغه دواړه په خپلو آسونو سپاره شول او دهغې ځایه څخه وکوچیدل .
دهغوې د تللو وروسته برهان الدین د سراې دخاوند ساروان په لور وکتل او ورته یې وویل :
« ساروانه ! ته هم دخپل سراې په لور ولاړ شه ، تاسره خوبه لیدنې کتنې کیږې راکیږی .» ددې خبرې په اوریدو سره ساروان هم په خپل آس سپور شو او ولاړ.
ددې درې واړو د تللو وروسته قیرات ریونا ته وکتل او دمورنې شفقت نه په ډک اواز یې ورته وویل :
«ریونا لورې ! ته هم په خپل آس سپره شه ، زه او سریان به خپله رمه سره را ټوله کړو او بیا به له دې ځایه کوچ وکړو .
ریونا ورته سمدستې په ځواب کې وویل چې :
« اې زما مینه ناکې مورې ! دا ته څه ډول خبرې کوې ، که چیرې ته رمه را ټولوې او زه په آس سپره اوسم نو زما څخه به ډیره بدبخته نجلۍ بله نه وي ، زه په خپله د رمې په راټولو کې له تاسره لاس کوم، ته دلته ودریږه، زه به دخپلې خور سریان سره یو ځاې د رمې حیوانات را ټول کړم ، بیا به ټول یو ځاې له دې ځایه وکوچیږو .
په دې وخت کې علي پاشا په خبرو کې راټوپ کړ او ویې ویل : له تاسې درې واړو څخه یو هم و نه خوځیږئ ، زه به رمه را ټوله کړم او تاسې ته به یې در وسپارم . تاسې درې واړه بیا هغه سنبال کړئ او تر کوره یې ورسوئ .»
بیا نو علي پاشا په منډه منډه ولاړ ، د رمې ټول ځناور یې سره را ټول کړل او قیرات ، ریونا اوسریان ته یې ورحواله کړل ، هغوې هم خپله رمه د بروصې د ښار په لور روانه کړه . ریونا په یوه لاس کې دخپل آس قیضه نیولې وه او بل لاس یې پورته کاوه او رمه یې پرې کنترولوله . تر څنګ یې برهان الدین په خپله کچر او علي پاشا په خپل آس سپور شو او دوې هم د بروصې دښار په لورې روان شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قریب الرحمن سعید

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول (۲)

دعثماني امپراطورۍ او صلیبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش
په دې تاریخي ناول کې ډېرې داسې پېښې مخته راځي چې زمونږ دهیواد د اوسني کړکیچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د یو شمیرکسانو نومونه یادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توګه دیو شمیر وګړو د نومونو سره یو شانته والې ولري . خو ټول کړچار مثبت دي او د لیکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسې ددې تاریخي ناول دویمه برخه لولئ:

علي د برهان الدین سره یو ځای د بروصې شاهي ماڼۍ ته ور ننوت ، په دغه وخت کې د محل په خونه کې سلطان مراد ، دهغه زوې بایزید ، د بایزید زوې ارطغرل ، سلیمان ، عیسې ، موسې ،محمد او دڅونورو غټو وړو سالارانو په ګډون د ښار څو امیرین او دعدلیې د امورو مشران هم ناست وو . کله چې برهان الدین اوعلي خونې ته ورننوتل نو سلطان مراد دخپله ځایه را پورته شو او هغوی ته یې ښه راغلاست ووایه ، شونې ده چې دغه ښه راغلاست به د برهان الدین د تشویق له پاره و، په دې وخت کې برهان الدین دعلي په غوږ کې څه وویل ، نو علي ور مخته شو او دسلطان سره یې په لاس روغبړ وکړ . ددې وروسته یې د نورو ناستو خلکو سره دروغبړ کولو وروسته چې کله هغه د ولي عهد بایزید لورې ته را ورسید نو د روغبړ وروسته بایزید هغه د خپل ځان تر څنګ کیناوه ، او هغه ته یې په غوږونو کې څه وویل :
په دې وخت کې سلطان مراد ډېر خوښ ښکاریده ، خپل زوې بایزید ته یې مخ کړ او ورڅخه یې وپوښتل : زما قدرمنه زویه ! ایا ته دعلي سره د په وا څخه پیژندګلوی لرې ؟»
بایزید په ډېر ادب سره خپل پلار ته مخ را واړاو او ورته یې وویل :
« عالیقدره سلطانه! ما د علي سره څو ځلې د حرب و ضرب په مکتب کې لیدنه کتنه کړې وه ، زه لا د په وا څخه د هغه د جنګی او حربي فن اوپوهې څخه پوره پوره خبر یم »
وروسته له دې خبرې بایزید علي د خپل ځان تر څنګ په یوه خالي ځای کې کیناوه،تر لږه وخته پورې د ماڼۍ په دې خونه کې چپه چپتیا شوه ، یو ناڅاپه د سلطان اواز را پورته شو او علي ته یې په وینا کې وویل : «دخیرالدین زویه ! تر هر څه دمخه زه تاته په دې خاطر چې تا دحرب و ضرب په مکتب کې دیني او عسکرې روزنه په ډېره ښه او اعلي درجه تر سره کړې د زړه له خلاصه مبارکي وایم ، ددې تر مخه زما د زوې استاد ، دروند برهان الدین ، به ماته کله کله ستا د وړتیاو په هکله معلومات راکاوه ، همدا اراز هغه ستا دکورنۍ د حالاتو څخه هم وخت په وخت خبرولم ،او زه ستاسې د ټول حال احوال نه پوره خبریم ، زما زوې بایزید هم په دې پوه دې چې څه ډول ستا پلار او بیا دهغې پسې ستا ورور د دښمنانو په لاسو وژل شوي دی ، او اوس اوس خبر شوې یم چې ستا بل ورور هم د نوم ورکو دښمنانو په لټه کې دې .»
په دې وخت کې برهان الدین سمدستي وویل « درونده سلطانه ! علي ته لږ څه د مخه دا بد خبر راغې چې د هغه بل ورور مجدالدین هم دهمدې نوم ورکو دښمنانو په لاس وژل شوې دې . اوس علي د خپلې کونډې مور اوخور یواځنۍ هیله ده . درونده سلطانه ! ده هم اراده کړې چې په هر حال به د خپل پلار او دواړو ورونو ددښمنانو په لټې پسې وځي او هغوی ته به دخپلو کړو سزا ورکوي . درونده سلطانه ! ددې مور سوګند کړې چې تر هغې به پنې پښو ته رانه وړې تر څو یې چې د خپل میره قاتلانو ته سزا نه وي ورکړې . په دې خاطر قدرمنه ! دیخنۍ په دې موسم کې د هغې پښې د یخ له لاسه پړکې شکیږې . دې خپلې مور ته زاري کوي چې هغه دې پنې په پښو کړي خو هغه په خپل سوګند کلکه ولاړه ده . د یخنۍ په دغسې موسم کې علي او دهغې خور سریان دخپلې مور د پښو د چاودنو او ټپونو د ډکولو له پاره د وازګې په ویلې کولو او دهغې په ټپونو کې د هغې د ور اچولو په واسطه علاج کوي ، قدرمنه سلطانه ! زه هیله من یم چې علي به د خپلو دښمنانو څخه د بدلې په اخستلو کې بریالي شي . »
د برهان الدین په دې خبرو د ماڼۍ په دې ستره خونه کې د لږ څه وخت له پاره یوځل بیا چپه چپتیا خپره شوه. بیا هر یوه په ډېره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردناکه ژبه دعلي سره د هغه د ورور د شهادت په خاطر د زړه خواله وکړه ، په همدې وخت کې يو ځل بيا د سلطان اواز په خونه کې راغبرګ شو.
د خيرالدين زويه ! ته اوس يوازې علي نه يې بلکه علي پاشا يې . شونې ده چې محترم برهان الدين به تاته په دې هکله خبر درکړې وي ، ما تا ته د پاشا لقب درکړې ، او نه يواځې د ښار خلک په دې خبره خبر شوې بلکه مونږ په لښکر کې هم دا خبره ډاګيزه کړې ده . دنن څخه وروسته به تاته علي نه بلکه د علي پاشا په نامه غږ کيږی . نو علي پاشا ! واوره : زه تاته يو کار درسپارم ، زه هيله من يم چې هغه کار به ستا د جنګي وړتياو سبب وګرځي او هم به ستا له پاره د تجربې اساس ثابت شي . همدا راز دهمدې عسکري دندې په ترسره کولو کې به ته د خپل پلار او دواړو ورونو د قاتلانو په پيداکولو کې هم بريالي شي.
د خيرالدين زويه ! د بلغاريې حکمران سيسمان دخپلو دوو شهزاد ګانو ، سائرکن او ايکسلا، سره يو ځاې زمونږ په نوو سوبه شوو سيمو کې د شپيتيو يرغلونو يوه لړۍ پيل کړې ، دوې کله په مقدونيه کې وينه تويونکي عمليات تر سره کوي او کله د تهريس په سيمه کې . دهغوې ددغې يرغلونو په پايلو کې زمونږ لښکريانو ته زيان رسيدلې دې . زه به ستا په مشرۍ تا ته يو لښکر درکړم ، تاته د يوې اونۍ وخت هم درکوم په دې وخت کې خپل ځان تيار کړه ، په دې لړ کې به زما زوې بايزيد تا ته پوره لارښوونه وکړي. ددې وروسته به ته د خپل لښکر سره يو ځاې هغې لورې ته کوچ کوې ، اود بلغاريې د حکمران سره به ټکر ته ورځې زه هيله لرم چې ته به هغې ته ماتې ورکړې ، داسې ماتې چې په راتلونکې کې هغه بيا زمونږ په سيمو باندې دشپيتيو يرغلونو جوګه نه شي .
د خيرالدين زويه ! زه پوهيږم چې ته د هغو سيمو سره اشنا نه يې ، خو زه به ستا سره خپل څوکسه نائبين او دهغوې تر څنګ د لارې لارښود هم و استوم . دوې به په هغو سيمو کې ستا لارښوونه کوی ، او په دې کارو کې به ستا ملاتړې وي . واوره ! که چيرې ته په دې عسکري دنده کې بريمند شوې نو زما د زوې بايزيد وروسته به ته دويم کس يې چې زما په وړاندې به د عزت او وقار خاوند اوسی . ايا ته ددې کار له پاره تيار يې ؟
علي پاشا د ځواب نه مخته د سلطان په لور په ژوره توګه او غور سره وکتل ، اوبيا يې سلطان مراد ته وويل :
محترم سلطان ! که چيرې د سيسمان حکمران د اوسپنې يا کانې څخه نه وې جوړ شوې نو زه به دهغه دغه سرکښې ، دهغه دغه ړوند غضب ، او دهغه ټوله بهادري ، اونارينتوب دهغه په سفالت ، رزالت او د هغې په حماقت باندې بدل کړم . دهغه ټوله تخريب کاري ، دهغه ټوله وران ويجاړ غوښتنه ، ظلم او تيرې به په تورو تيارو کې ډوب کړم . دروندە سلطانه ! زه تا ته ډاډ درکوم چې زه به د بلغاريه د حکمران سيسمان ، هره هنګامه او .....دهغه له پاره د مرګ په تحفه بدله کړم .
د علي پاشا ددې ځواب په اوريدو سره يواځې سلطان مراد نه ، بلکه هلته دناستو ټولو خلکو په څيرو باندې د خوښۍ نښې را ښکاره شوې ، په دې خاطر سلطان مراد يو ځل بيا علي ته مخ را واړاوه اوورته يې وويل :
«علي پاشا ! رښتيا چې ستا ځواب زما زړه خوشحاله کړ. زه ستا ددې جرأت ، وړتيا او اعلې فکر ډيره ستاينه کوم . ډاډه يم چې ته به دهمغه ځوانانو په څير را مخته شي لکه څنګه چې درياب اشنا ځاځکې په بحر باندې بدليږي . زه هيله لرم چې ته به د بلغاريه د حکمران په لښکرو لکه د توپاني سيليو په څير يرغل وروړې او خپله بريا او لوړتيا به پرې ترلاسه کړې .
د سلطان مراد د چوپتيا وروست علي پاشا سلطان ته د ډاډ ورکولو په خاطر وويل :
دروندە سلطانه ! زه به هيڅکله هم تا ناهيلي نه کړم ، هغه هيلې چې تا زما له وجود سره تړلي ،زه به هڅه وکړم چې ستا دهغې هيلو په مطابق و خيژم .
سلطان په ډيرې مينې سره وويل چې :
دخيرالدين زويه ! ستا د راتلو تر مخه مې چې تاته دکوم لښکر د حواله کولو هوډ کړې نو دهغې په هکله مې د بايزيد سره هم خبرې کړې دي ، اوس ته د بايزيد سره ولاړ شه ، هغه به تاته دهمدې لښکر په هکله نور معلومات هم درکړي هغه به تا دلښکر سره او لښکر به له تاسره معرفي کړي .
د سلطان مراد دې خبرو ته د ځواب ورکولو په ځاې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو ځکه چې په همدې وخت کې د سلطان مراد زوې او ولي عهد بايزيد هم دخپله ځايه پورته شوې و. خو د خونې څخه د وتلو تر مخه سلطان مراد علي پاشا او بايزيد ته په ولاړه ولاړه وويل چې :
علي پاشا ! زه پوهيږم چې ته په عمر کې زما د لمسو په ځاې يې ، ته د بايزيد د زامنو هر يو ارطغرل ، سليمان ، عيسي ، موسي او محمد په څير يې . په دې ټولو کې محمد تر ټولو کشر دې او ته را ته دهمغې همزولې ښکارې . دعمر په دې وخت کې چې کوم عسکري دنده تا ته درسپارل کيږي که چيرې ته په هغې کې بريالي شي نو په سلطنت کې به ستا هماغه ځاې وي دکوم په هکله چې ته تر اوسه پورې فکر هم نه شي کولې .
علي پاشا سلطان ته ددې خبرو ځواب په خوله ورنکړ خو خپل سر يې د هغه تر مخه ښکته کړ او دهغې وروسته هغه د بايزيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره یو ځاې د خوني څخه ووت .
۳*****
قیرات او سریان دواړه مور اولور د ریونا په ګډون دځپلي رمې سره یوځاې د حویلي په لور روان و ، او حویلې ته ورننوتل ، ریونا وکتل چې د حویلۍ د اوسیدو برخه دومره پراخه نه ده لیکن ددې حویلۍ انګړ ډیر پراخه دې . حویلۍ ته په ورننوتلو سره سم قیرات او سریان دواړو مور او لور خپلې وزې چې دشلویا پنځه ویشتو څخه ډیرې نه وې د انګړ په یوه برخه کې غوښتل و تړې ، په دې وخت کې ریونا یوه اړخ ته ولاړه وه ، تر یوه وخته پورې هغې هغوې ته کتل اوبیا په تیزۍ سره مخته ولاړه او د رمې د ځناورو په تړلو باندې یې پیل وکړ. قیرات ورته وویل :
« ریونا ! زما لورې ! پریږده ، ته خو دلته زمونږه سره یوه ډیره درنه میلمنه یې او زمونږ سره نه ښایي چې مونږ د یوه میلمه څخه دغه ډول کار واخلو » .
ریونا په ډیر پراخه زړه او دځپلوۍ په توګه یې وویل :
« محترمې قیرات ! تا ماته خپله لور ویلې دې ، نو په دې خاطر ته زما مور یې ، نو ایا دا به ماته د شرم خبره نه وي چې زما مور دې د رمې ځناور تړې او زه دې د هغې سیل کوم. »
قیرات د ریونا ددې خبرې څه ځواب ورنه کړ . پټه خوله پاته شوه ، ریونا خندل او د رمې د ځناور و په تړلو یې پیل وکړ .
کله چې ټولې وزې و تړل شوې نو بیا قیرات وویل :
« زه غواړم چې تا هلته په میلمستون کې کینوم ، بیا به زه او سریان دواړه د وزو څخه پۍ را واخلو ، بیا به ماښامي تیار کړو ، واوره لورې ! زه غواړم له تا څخه ډیر څه و پوښتم، زما لورې !ځه چې تا په میلمستون کې کینوم ، بیا به نو زه اوسریان د وزو څخه د شیدو د اخیستو له پاره راستنې شو او د ډوډۍ انتظام به هم وکړو .»
قیرات غوښتل ریونا میلمستون ته یوسي ،خو ریونا په خپل ځاې باندې ولاړه پاته شوه . تر یوه وخته پورې مسکۍ وه ، او بیا یې قیرات ته وویل :
«واوره مورې ! ته دا بده مه ګڼه ، اوس خو تاماته خپله لور ویلې دې ، په دې اساس زه د سریان په څیر تاته دمور غږ کولې شم ، که زه د لور په څیر په میلمستون کې کینم او ته کار وکړې دا به زما له پاره د زغم وړ نه وي ، نو په دې خاطر د یوې لور په څیر له تانه غواړم چې ته ولاړه ښه او ماښامې تیار کړه ، زه او زما خور سریان به دواړه د وزو څخه شیده را واخلو . دهغې وروسته چې ته څه غواړې زما څخه و پوښتې بیا هغه و پوښته ، زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا د هرې خبرې ، د هر سوال ځواب غلې درنه کړم . »
په دې وخت کې سریان هم په منډه د ریونا څنګ ته راغله ، په مینه یې دهغې لاس و نیو او پورته شول ، قیرات تر یوه وخته پورې مسکۍ او خندنۍ وه ، دا سې په ډاګه کیده چې هغې د ریونا مشوره منلې ده . په دې خاطر هغه د په لنځاې په لور ولاړه ، سریان ددې حال په کتلو سره منده کړه او د شیدو لوښې یې راوړل او د ریونا سره یو ځاې یې د وزو په لوشولو پیل وکړ .
د وزو د شیدو اخستلو وروسته ریونا او سریان دواړه د په لنځاې په لور ولاړې او د قیرات سره یې یو ځاې د ډوډۍ د په لې کار تر سره کړ .
د ډوډۍ د تیارولو وروسته درې واړه د په لنځاې څخه بهر را ووتې، ولاړې او په تشناب کې یې خپل لاسونه او مخونه پریمنځل ، په همدې وخت کې د بروصي د جوماتونو څخه د ماښام د لمانځه اذانونه هم پیل شول . د اذان د اوریدو سره سم قیرات او سریان دواړه ولاړې او اودسونه یې وکړل او بیا یې د ریونا تر مخه په میلمستون کې لمونځونه اداءکړل . تر هغې چې سریان او قیرات لمونځونه ادا کول ریونا هغوې ته په ډیر ذوق سره بلکه په حیرانونکي توګه کتل. د لمانځه د اداء کولو وروسته قیرات اوسریان دواړه د ریونا تر څنګ کیناستې او دعلي پاشا د راتلو په خاطر یې په خپلو منځو کې خبرې پیل کړې .
د لږ ځنډ وروسته علي پاشاهم حویلۍ ته را ننوت ، خپل آس یې د رمې د ځناورو تر څنګ و تړه . کله چې هغه د انګړ څخه داوسیدو د ځاې په لور را ته ، مور یې ورته ور غږ کړ او هغه یې د میلمستون په لور را وباله . علي پاشا میلمستون ته ور ننوت ، او دځپلې مور تر څنګ کیناست ، موريې ورته وکتل او ویې ویل :
« زویه علي پاشا ! ما په ډیره بې صبرۍ سره ستا انتظار کاوه ، حویلۍ ته د راننوتلو سره سم مونږ د وزو څخه پۍ اخستې او دغو دواړو یو ځاې د ماښام ډوډۍ تیاره کړې ده . ټولو په ډیره بې قرارۍ سره ستا انتظار کاوه . حقیقت دادې چې ما غوښتل د ریونا څخه ډیر څه وپوښتم . خو ما غوښتل چې هر څه ستا تر مخه وپو ښتم . په دې خاطر مو په ډیره بیړه ستا انتظار کاوه چې تر راشې او بیا دریونا سره خبرې وکړو.
قیرات تر همدې ځایه خبرې وکړې چې علي پاشا یې په خبرو کې را ننوت او ویې ویل :
« مورجانې ! تا خو ریونا دلته د راتلو سره سم په کار لږولې ده ، دا خو په دې کور کې یو درنه میلمنه ده . دا چې بیرته ولاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ، هلته به خپل پلار ، مور او نورو دوستانو ته څه وايې ؟ ورته به وايې چې کوم مسلمانان چې هلته په بروصه کې اوسېږي هغوې ددې ځخه کار اخست . »

په وا له دې چې قیرات د علي پاشا ددې خبرې ځواب ورکړي ، نو ریونا په داسې حال کې چې لړزیده ،شرمیده او ژبه یې نښته په خبرو پیل وکړ . هغه علي پاشا ته مخ واړاوه او ورته یې وویل :

محترم علي پاشا ! زه ستا د فکر سره موافقه نه یم .تا ته به معلومه وي چې هغو دوو ځوانانوچې زه تر دې ځایه راوستم او دبروصې دښار بیرون یې تاسو ته وسپارلم او بیا هلته دغرو په لمنو کې ستا مور زما سره خبرې پیل کړې نو ستا مور ماته د لور په نامه غږ وکړ ، نو دلته حویلۍ ته د راتګ نه وروسته کله چې ستا مور د وزو ځخه د پیود اخستلو له پاره ولاړه ، نو ما به دا څه ډول زغملې واې چې هغه ښځه چې ماته یې لور ویلې هغه دې د وزو ځخه شیده را لوشي او زه دې ورته سیلانې ولاړه اوسم . په دې خاطر ما د وزو ځخه شیده په خپله خوښه را لوشلې دي . زه دې کار ته هیچا نه یم مجبوره کړې ، داسې و ګڼه چې په دې کار کولو زه ډیره زیاته خوشحالي احساسوم . او دا چې ما په میلمستون کې کومه ډوډۍ تیاره کړې هغه هم ما د خپلې یوې دندې په توګه تیاره کړې . ته ډاډه اوسه چې زه به د بیرته تللو په وخت کې هیچاته ګیله او شکایت و نه کړم چې تاسې زما ځخه کار اخستې دې.»

د ریونا ددې خبرو سره د علي پاشا په مخ دخوښۍ نښې را ښکاره شوې ،ددې وروسته یې د خپلې مور په لور وکتل او ویې ویل :

« اې زما مورجانې ! ته چې څه غواړې د ریونا ځخه و پوښتې نو هغه وپوښته ، زه به یې هم واورم ، ته دهغې ځخه څه پوښتل غواړې ؟

قیرات په ډیره غور سره د ریونا په لور وکتل اوبیا یې وویل :

«ریونا جانې لورې ! تر هغې ورځې چې زما ځوې مجدالدین دکوره ځخه وتلې تر نن پورې نژدې شپږ کاله کیږي ، هغه د خپل پلار او ورور د قاتلانو د لټون او هغوې ته د سزا ورکولو له پاره وتلې و .د کومې ورځې ځخه چې هغه له دې ځایه رخصت اخستې و په هغه وخت کې علي پاشا نا بالغه و ، علي د هغه په نه موجودیت کې بلوغ ته رسیدلې . لورجانې ! هغه وخت چې هغه له دې ځایه رخصت شوې نو له ما ځخه غلطي شوي وه ، ما هغه ته ویلي و چې تر هغې چې ته دخپل پلار او او ورور وژونکې پیدا نه کړې او هغوې ته سزا ورنکړې بیرته به نه را ګرزیږې . افسوس زما په بدقسمتۍ باندې ، ما خپل دا زوې هم له لاسه ورکړ . ګوره لورې ! تا ویل چې مجدالدین په رومیلیاکې د کومې نجلۍ سره واده کړې ، نو که ماته د هغه نجلۍ او دهغې د زامنو نومونه ووایې چې زما د زوې ځخه ترې پیدا شوي دي .

ریونا په ډیره نرمه او ټیټه ژبه وویل :

«اې زما مورجانې ! دکومې نجلۍ سره چې ستا زوې مجدالدین واده کړې و ، هغه ډیره زیاته ښایسته ، ډیره د نیک خوی او ښه اخلاقو خاونده ، دډیرې درندې او شریفې کورنۍ پورې اړه لري . دهغې نوم «نریوس » دې . مجدالدین د نریوس سره نژدې پنځه کاله په وا واده کړې . ددې واده په پایلو کې د هغوې دوه زامن پیدا شول . دمشر نوم یې «کندان » دې چې اوس څلور کلن شوې دې . دکوچنی نوم یې «خیسار» دې او فکر کوم چې هغه به اوس د دوو کالو وي .

په حقیقت کې نریوس زمونږ د کلي د یوې ګُنډی لور ده ، ستا زوې مجدالدین ته شک پیدا شوې و چې دهغه د ورور او پلار وژونکی او قاتلان زمونږ د کلي اوسیدونکي دي ، په دې خاطر به هغه ډیر وخت زمونږ دکلي په لور تګ را تګ کاوه ، دهمدې تګ را تګ په وخت کې هغه د نریوس او دهغې د مور سره لیدنه وشوه ، د نریوس د مور نوم « پربیسا» دې ، ډیره د نیکو اخلاقو خاونده ښځه ده . ددغو لیدنو کتنو پایلې دا شوې چې مجدالدین د نریوس د مور ډیر خوښ شو . او په دې ترتیب یې ورسره د نریو س د واده پروګرام جوړ کړ.

دسلطان مراد تر ځنګ د جنګیدو وروسته ، کله چې ستا زوې مجدالدین فارغ شو نو بیا هغه د خپلې ښځې سره یو ځاې همغه زمونږ په کلي اوسیده ، او ډیر وخت به د قاتلانو په لټون پسې ووت ، هغه ته دا شک هم و چې زما کورنۍ هم د قاتلانو په ډله کې شامله ده . زه نه غواړم چې دلته خپل پاکوالي بیان کړم چې زما کورنۍ په دې قتل کې شامله ده او که نه . او ما له تاسره وعده کړې ده چې زه به بیرته د ستنیدو سره سم په دې هکله تحقیق کوم . که چیرې زما کورنۍ هم ستا د زوې او میړه په وژلو کې ګډون درلود نو زه به دهغې په هکله هم تاسې ته ووایم . بیا هم زه دا خبره منم چې ستا د زوې مجدالدین قاتلین زما د کاکا زامن دي . زه به دهغوې نومونه هم تاسې ته درکړم . او هڅه به وکړم چې کله چې علي پاشا دهغوې د لټون پسې وځي نو دهغوې د ځاې ځیګې په هکله به هم ورته پوره پوره معلومات ورکړم . که چیرې په دې لړ کې علي پاشا ته زما د نورې مرستې اړتیا وي نو هغه به هم ترې و نه سپموم . زه ستاسو د اخلاقو او کړچار ځخه ډیره اغیزمنه شوي یم . زه په دې ډیره هم خفه یم چې ستا د میړه د ښهادت وروسته تا هوډ کړې چې ته به تر هغې پېړې پېنوته را نه وړې تر څو چې د هغې قاتلینو سزا نه وی لیدلې او په دې لاره کې دا دې ستا دوه زامن هم په ښهادت ور رسیدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دي ځايه ريونا خبرې وکړې او نوره چپ پاته شوه ، څه فکر يې وکړ، اوبيا يې خپلې خبرې پيل کړې .
« اې مورجانې !تا دخپل زوې مجدالدين د ښځې نريوس او دهغې د زامنو په هکله و پوښتل . نو ما چې دهغوې په اړه څومره پوهه درلوده تاسې ته مې وويله ، اوس به زه تاته د خپل ځان په اړوند هم خبره وکړ م. تاسې ټول پوهيږئ چې زما نوم ريونا دې . زه د خپل مور اوپلار يواځنۍ لور يم . په کوم کلي کې چې مونږ اوسيږو زما پلار دهمغې کلی سردار دې ، زما دپلار نوم رستاک دې ، او د مور نوم مې کيتهنا دې ، دواړه ژوندی دي او له ماسره ډيره زياته مينه کوي ، کله چې هغوې ته ډاګيزه شي چې زه چا تښتولې يم ، نو په هغوې به ژوند کول ستونزمن شي ، په دې وخت کې ، اې مورجانې ! ، له تانه غواړم چې که چيرې ته ماته اجازه راکړې چې بيرته ولاړه شم نوهيله ده چې ما ژر تر ژره له چا سره يوځاې و ليږې تر څو زما د مور او پلار په غم کې کمښت راشي . خو يو څه بايد ووايم چې ما له دې ځايه د کوم پردي سره مه استوه ، ما دخپل زوې علي پاشا سره يو ځاې وليږه .
زه ستا په زوې باندې باور کولې شم ، ځکه چې ما ستاسې اخلاق او کرچار له نژدې وکوت ، اوتر څنګ به يې زه د علي پاشا سره د هغه د پلار او دواړو ورونو د قاتلينو په لټون کې بسپنه وکړم . زه هيله لرم چې علي پاشا به په خپل دغه مقصد کې بريالې شي .»
د قيرات د ځواب دمخه علي پاشا په خبرو پيل وکړ . هغه ريونا ته مخ کړ او ورته يې وويل :
«ريونا واوره !ستا وړانديز په پله عملي بڼه نيسي ، زه همدا اوس د سلطان مراد ددرباره راغلې يم . هغه ماته يو عسکرې دنده راسپارلې ده ، خبره داده چې د بلغاريه حکمران سيسمان د خپلو دواړو شهزادګانو هريو سائرکن او ايکسلا سره يو ځاې د مسلمانانو په سيمو شپني يرغل کوي . هغوې کله په روميليا باندې او کله هم په مقدونيه باندې را اوړي ، سلطان زما د قوماندې لاندې يو لښکر تيار کړې او ماته يې حکم کړې چې زه په يوه اونۍ کې دننه ددې ځايه څخه د بلغاريې د حکمران سيسمان د سرکوبۍ او ځپلو په خاطر ولاړ شم . زما سره به څه لاربنوونکې او مشران هم وي ، هغوې به له ماسره ددې فوځي دندې په تر سره کولو کې بسپنه کوي . زه نژدې يوه اونۍ وروسته له دې ځايه د خپل لښکر سره يو ځاې هغه لورې ته روانيږم . ته به هم زما سره په دې سفر کې ملګرې اوسې . زه به تا تر ستاسې تر کوره پورې و رسوم او دهغې وروسته به د خپلې دندې د اجرا په خاطر و خوزيږم .
دعلي پاشا په دې ځواب باندې ريونا خورا خوشحاله او ډاډمنه شوه . هغې غوښتل چې علي پاشا ته څه ووايې خو په همدې وخت کې قيرات په خبرو پيل وکړ .
علی پاشا زويه ! ددې نه دا په ډاګه شوه چې سلطان ته په خپل لښکر کې دتل له پاره شامل کړې يې . خو ګوره زما زويه ! زه ډيره زياته خوشحاله يم چې سلطان مراد ته د خپل لښکر سالار ټاکلې يې او تر څنګ يې درته د پاشا لقب هم درکړې دې .
مورجانې ! ستا خبره سهي ده ، ما ته سلطان د پاشا لقب هم راکړې او تر څنګ يې زه د خپل لښکر سالار هم ټاکلې يم ، هغه ماته دا هم ډاګيزه کړې چې کومه دنده چې ماته را سپارل کيږي که چيرې زه د هغې دندې په اجرا کې بريالې شوم نو دهغه په وړاندې باندې زما حيثيت د ولي عهدبايزيد نه وروسته تر ټولو ستر وي .
قيرات د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره مسکۍ شوه ،هغه ددغې خبر په اوريدو سره ډيره زياته خوښمنه وه . بيا هغه را پورته شوه او د ريونا په لور يې و کتل او ويې ويل :
« ريونا لورجانې !ته همدلته کينه ، زه او سريان به ډوډۍ را وړو ، او بيا به يې ټول په ګډه وخورو.» ريونا سمدستې له خپله ځايه پورته شوه د قيرات په اوږو يې لاس کيښود ، او بيرته يې په خپل ځاې کنيوله ، اوبيا يې په ډيره مينه قيرات ته وويل : اې مورجانې ! ته په خپل ځاې کينه ، اوس ستا يوه نه دوه لوڼې دي ، زه اوسريان ځو او دواړه به ميلمستون ته ډوډۍ راوړو ، بيا به يې ټول په ګډه وخورو . » د ريونا ددې خبرې په اوريدو سره قيرات ډيره خوشحاله شوه ، بيا ريونا اوسريان دواړه را ووتلې ، په ډيره بيړه يې کار پيل کړ، دخوراک حښاک لوښې يې ميلمستون ته راوړل او بيا څلور واړه کيناستل او يو ځاې يې ماښامې وخوړ
.
پرلپسې لري....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (٣)

مکمل غير سياسي : يوتاريخې په زړه پورې ناول . دعثماني امپراطورۍ او صليبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش په دې تاريخي ناول کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره یو شانته والې ولري . خو ټول کرچار مثبت دي او د لیکوال خپل آند څرګندوي . اوس تاسې ددې تاریخي ناول دریمه برخه لولئ:

(۳) *****۴

علي پاشا به اوس هره ورځ د فوځ مرکز ته ورته . هلته به یې ډېر وخت د بایزید سره او د خپل هغه لښکر په پیژندګلوۍ کې تیراوه چې
چې مور یې په بستر باندې پرته ده او د درد او تکلیف څخه یې شکایت کاوه ، د سختې یخنۍ او توفاني هواو د لړیدو په اساس دهغې لوځ
کتل چې ریونا او سریان دواړه په لمڅي د پرتې قیرات په سر ولاړ ي دي ، د ریونا په لاسو کې د وازګې ډک لوښې و ، په داسې حال کې
د اور سکروټې را خیستې وې دهغې څخه واخست ، دواړه لوښې یې پر ځمکه کیښودل ، اوبیا یې د ریونا او سریان په لور وکتل او ویې
خویندو تیار کړیده ، اوس مونږ درې واړو ستا انتظار کاوه ،» په دې خبره ریونا اوسریان دواړه تر څنګ پروت لمڅي باندې کیناستې .
، دخپلې مور په دغه حال باندې دعلي د سترګو څخه اوښکې را روانې شوې ، د ریونا تر څنګ ناستې سریان هم دخپلې مور او ورور پ
په سترګو کې دغه اوښکو زما زړه سوري کړ ، زویه ! په دغه ناوړه حالاتو کې الله ماته یواځې ته ستره پانګه ګرځولې یې .، زویه ! که
تر هغې چې دهغوې د قاتلینو څخه بدله وانه خستل شي ،نو زما په مخ کې ددرد نښې او په سترګو کې د اوښکو ګوهر به په نظر درځي .
سره دا وعده کوم چې زه به تا هسې بې اسرې پرینږدم ، درنې مورجانې ! زه به د خپلو دښمنانو د لټون پسې وځم ، دهغوې په سترګو کې
قاتلین ، دا دمنافقت وارثین که په غارونو او سوړو کې ور ننوځي او یا په دښتو اوسهرا و کې خپاره شي بیا به هم زه رڼا په لاس دهغوې
کړی . دخپل زوې په خبرو او هوډ سره قیرات ډیره خوشحاله شوه ، هغې خپل تکلیف ، خفګان او اذیب ټول له یاده وویستل ، بیا یې په د
؟ دخپلې مور دخبرو په اوریدو سره علي پاشا لږ څه ځان سنبال کړ. او بیا یې د خندا نه په ډکه خوله خپلې مور قیرات ته وویل : « مور
ډاډمنه او بې اندیښنې اوسی، زما په نه موجودیت کې نه یواځې برهان الدین بلکه په پله سلطان او دهغه زوې بایزید له اړخه به هم ستاسو
او دهغې د پوښتنو ځوابونه مې ورکول . هغې له ماڅخه پوښتل چې ایا زمونږ د کور مالي لاسته راوړنه یواځې همدا شل پنځه ویشت وز
زخمونه را پیدا شو چې له ما څخه یې د ریونا سره خبرې کول هیر کړل . په همدې وخت کې ته هم را ننو تې . ددې خبرو کولو وروست
ځان تیار کړه ، چې ته هم د هغه سره یوځاې هغه لورې ته وخوزیږي . خو ګوره لورې ! ما تاته تر اوسه پورې دا نه دې ویلې او یواځې
په دې خبره باندې ریونا سمدستې ځواب ورکړ او نیوکه یې پرې وکړه : « اې زما مورجانې! تا زه په خپل کور کې د یوې درنې میلمنې
هیڅکله هم له یاده و نه باسم . زه به تل په دې غه کور کې دغه څو شپې په خپلې سینې کې یادې ساتم. ددې خبرو وروسته قیرات همت و
پورته شول ، د ډوډۍ لوښې یې کیښوول ، په میلمستون کې یې ډوډۍ وخوړه ، او د ډوډۍ نه وروسته څلور واړو یو ځاې د ریونا او علي
موجود باندې خپلې وړانګې غوړولې وې اوکله چې ډوبیدو ته ور نژدې شو نو رڼا یې هم سوکه سوکه په کمیدو شوه . د شپې تورو تیارو
د علي پاشا تر شا دهغه معاونین، دهغه واړه سالاران ، او نور لارښوونکې را روان وو، او د ټولو شا ته هغه ځواکمن لښکر را ته چې د
کلي تا ته ښکارې ، نوم یې «تولک » دې ، او دا زما پلرنې کلې دې . د ریونا په دې خبره علي پاشا د خپل آس واګې را ښکودې او بیا یې
دښخولو حکم وکړه ، او ته له ماسره زما تر کوره پورې ولاړ ښه ،» د ریونا اواز د ډیرې مینې او جذبې څخه ډک و . خو علي پاشا دری
یې د ځوانۍ په دهلیز کې قدم ایښودې دې ، د نسوانیت نښې د هغې په مخ باندې راښکاریدې ، د ځنډ په دغه ګړیو کې ریونا هم د صبح ک
پورې نه ځې ؟ علي پاشا محسوس کړه چې د ریونا اواز ډیر متین ، او په خپل ځان د باور څخه ډک دې . ریونا تر لږ څه ځنډه پورې چې
چې مونږ به تا هیڅکله هم د ضرور ت بندې نه کړو . ځکه چې مونږه د هوس او حرص بندګان نه یو ، او نه خلک ته ازار رسونکي یو
بیا مومې ، زه پوهیږم چې ته زما ددې غوښتنې په هکله په تذبذب کې پریوتې ، خو زه تا ته یقین درکوم چې که چیرې زما د کلي کوم کس
ریونا ! ته به زما څه ساتنه وکړې ، ته په خپله د ځوانۍ خوب او د ګلاب د شاخ په څیر نازکه یې . زه غواړم ته تنها خپلې خویلۍ ته ولاړ
هغوې ستا ساتنه وکړه او بیا یې ته بیرته په خوندې توګه تر دې ځایه را ورسولې ، ګوره ریونا ! زه د خپل لښکر سره مخته ځم ، او کوم
سامان چې زما مور تا ته زما د ورندار او دهغې دکوچنیانو له پاره درکړې هغه له ځانه سره یوسه ، هغه سامان او نقدو روپیو کڅوړه به
کلي په لور حتما را ګرځم. ریونا د علي پاشا د خبرو په منځ کې را و غورځیده او دهغې خبرې یې ورغوځې کړې ، او په لړزیدلي اواز
غوښتونکي او دخپل ځان له پاره مخلص منې نو بیا به ته حتما له ما سره زما تر حویلۍ پورې زما د پاکوالي او بې ګناهۍ د ثبوت په خاط
زما دا غوښتنه به او زما دا ارزو به ټکر نه کړې . ریونا چپ شوه ، اوعلي پاشا تر یوه وخته پورې په فکر کې ډوب شو او سوچ یې کاو
میوه یې چې تخم و نه لرې ، زه ستا په وفا ، خلوص اونیت کې هیڅ شک نه لرم ، اوس نو که ته په خپله خبره اصرار کوې نو زه له تاس
ته یې وویل : « زما دوستانو ! خپل لښکر ته د لته د پړاو کولو حکم وکړئ ، د ریونا په نامه دغه نجلۍ چې د بروصې د ښاره له ما سره
به دهغوې سره هم یو ځل وینم ، په دې دوران کې د لښکر له پاره د غذا د تیارولو حکم هم ورکړئ ، له هغې وروسته به مونږ دوباره کو
ډیره خوشحالۍ سره په خپل آس سپره د علي پاشا د آس تر څنګ روانه وه ، خپل کلي ته ننوته او بیا د یوې ډیرې سترې حویلۍ تر
پاشا د ریونا ددې خبرې ځواب ورنکړ ، هغه هم د آسه ښکته شو او د دروازې تر شا و درید . کله چې په یوه وار ټک ټک سره دروازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې نه ځایده ، مخته راغله او په ډېره بې صبرۍ سره یې ریونا په غېږ کې و نیوله ، بیا یې دهغې مخ ، تندې ، سترګې او ان تر شونډو پ
«کیتهنا »ده. زړې کیتهنا په پلټونکو سترګو سره دعلي پاشا په لور وکتل ، بیا یې مخ د حویلۍ دانګړ لورې ته کړ او په لوړ اواز یې غږ
نه پوهیده ، هغه هم را مخته شو او ریونا یې په غېږ کې و نیوله او ډېره مینه یې ورسره وکړه ، دهغه څخه د را جدا کیدو وروسته ریونا
څوک دې ؟ د کومه ځایه راغلي ؟ زه ولې ددې سره دلته راغلې یم ؟ زه به ستاسې ددې ټولو بوښتنو ځواب دلږ څه ارام او کیناستو وروس
همستا ده ، او ته له مونږ ه څخه ددا ډول اجازې اخستلو اړتیا نه لرې . ریونا په خندا سره دعلي پاشا سره یو ځاې حویلۍ ته ور ننوته ، ع
د علي پاشا د مور ،خور او په پله د علي پاشا د ښه سلوک او ښیګڼې اوبیا دهغه ځایه دبیرته د را تللو په اړه تفصیلي خبرې وکړې . رست
وروسته رستاک د خپله ځایه پورته شو او دخپلې لور ریونا او ښځې کیتهنا په لور په کتلو سره یې وویل : راځئ چې د علي پاشا څنګ ته
ددې غوښتنې په اساس ریونا او مور یې دواړه له ځایه را پورته شوې ، بیا درې واړه دهغې خونې څخه را ووانل او د میلمستون په لور
حال کې چې ریونا د علي پاشا په دغه درښبت باندې په ډېر ویاړ سره کله علي پاشا او کله هم خپل پلار او مور ته کتل . درې واړه مخته
نه لرم . ریونا زما یوازنې لور ده ، دا زما لور هم ده او زوې مې هم دې . ریونا ماته او زما ښځې ته زمونږ له ځانه هم درنه او ګرانه ده
په دې وخت کې زه تاته زوې ووایم ،نو تاته خو به کوم اعتراض نه وي ؟ په ځواب کې علي پاشا په پوره ممنونیت سره رستاک ته ور م
سره ریونا ، رستاک ، او کیتهنا درې واړه خوشحاله شو ل، لږه شیبه وروسته رستاک د لږ څه ساه اخستلو سره سم بیا په خبرو پیل وکړ
زما کشر ورور دې ، او دهغې د ټولو کشر زوې سره د ریونا کوژده شوې وه ، خو کیداې شي چې هغه د کومې غلبې انګیرنې په واسط
پاکوالې د بیانولو څخه زه معذور یم ، که چیرې هغوې ستا د پلار او ورونو په وژلو کې شریک وي نو یاد ساته چې زه به د هغوې پر خ
کور کې د اوو ورځو د تیرولو وروسته زما لور د خپل ځان ، ابرو ، عزت او عصمت سره خوندي بیرته زما کورته را ورسیده ، نو زم
زما زویه ! که څه هم زه او زما ښځه په دې خبر شوې وو چې زما لور په داسې حال کې چې زما وریرونو له ځانه سره دلته کلي ته بیر
مونږ ته دا خبر هم را ورسید چې ریونا چا له ځانه سره و تښتوله ، خو دا زمونږه قسمت ښه وه چې دلته په کلي کې هیچا ته په دې هکله
ورځې په مونږ تیریدې نو دهغې ویل خو شونې نه دي ، زه او ښځه به مې تل په دې غم کې ډوب ناست و ، شپه او ورځ په دغه سور او
چمن داستان دې ، زما د کفن دټوټه ټوټه کیدو او خپریدو څخه خوندی کړې دې . د ریونا په را تلو سره زه او زما ښځې ته چې څومره خ
. زما زویه ! تا زمونږ د بدقسمتۍ زنځیرونه غوڅ کړل ، زمونږ د زړه په کتاب کې دې د څیرو ښایسته ټکي ولیکل. علي پاشا زما زویه
د ابرو او عصمت سره یوځاې دکوره تللې وه ، نو په هماغه توګه تا هغه بیرته را ورسوله ، تا په دې هکله پر مونږ ډیر احسان وکړ او م
دریونا په لور کتل ، کله چې د رستاک خبرې خلاصې شوې نوبیا علي پاشا هغه ته وکتل او ویې ویل : دروند رستاک صیب ! هغه څه چ
دروند رستاک صیب ! ته خو زما داسې ستاینه کوې لکه ما چې تا ته د کوم غره نه په ټوپ وهلو سره ستا د ژوند پانګه تا ته بیرته راستن
چې در یونا سره مونږ د داسې سلوک په کولو سره مونږ خپله یوه ستر دیني فریضه تر سره کړې ده ، په دې هکله مو کوم احسان په تاس
فرائضو په ترسره کولو کې شامل و ، بلکه زما دغه کار زما د مور د خوښۍ سبب هم و ، په دې خاطر ریونا شاید زما د مور ، زما د خ
اوعلي پاشا ته یې وویل: علي پاشا ! ته د کومې غلبې انګیرنې او یا کوم فریب ښکار کیږه مه . ما خپل پلار او خپلې مورته ستاسې کوم ب
کړې او بیا بیرته تر دې ځایه د سفر داستان ، ما پرته د کوم زیادت او کمښت دوې ته ویلې دې . په هر صورت هغه څه چې زما پلار وو
سهي او سلامته را ورسوي ، او بیا کور هم دومره لرې چې واټن یې دسلونو کیلومترو پورې رسیږي ، هغه څه چې زما پلار ستا په اړه
ریونا وویل چې ته د خپل لښکر سره دې لورې ته راغلې یې او ستا سلطان ، سلطان مراد، ته د بلغاریه دحکمران سیسمان او دهغې د زا
ددې دندې د تر سره کولو دمخه ، زه تا ته د خپل زوې په توګه ، دا وصیت کوم چې د سیسمان پر خلاف پر ډیر احتیاط ، ډیرې هوښیار
تر اوسه پورې دکوم لښکر قومندانې کړې ده ، هغې لورې ته د تللو څخه یواځې یوه اونۍ تر مخه سلطان مراد تاته دپاشا لقب درکړې ، ا
ته د زړه له کومې مبارکي وایم . دا یو داسې اعزاز دې چې هر څوک یې خاوند کیدې نه شي . ریونا ما ته دا هم ویلي چې تا خپل لښکرت
کړم . د رستاک په دې وړاندیز علي پاشا ټکان وخوړ او ویې ویل : « نه ! دورندرستاک صیب ! زه دلته له تاسې سره ټوله شپه نه شم تی
دا خبر ورکول غواړم چې زه دداسې یوې دندې د ترسره کولو همت او جرأت لرم .» د ریونا مور کیتهنا تر اوسه پورې چپه خوله ناسته
صورت زمونږ سره یو ځاې خورې .» د کیتهنا په دې وړاندیز علي پاشا غوښتل څه ووایې چې ریونا پرې را مخته شوه ، او ویې ویل :
ستا مجبوریت وي ځکه چې ته د خپل لښکر سره کوچ کونکې یې ، خو دماښام ډوډۍ به دې په هر صورت زمونږ سره یو ځاې وي . ګو
غواړم . په هر حال زه له تاسې سره وعده کوم چې د ماښام ډوډۍ به همدلته له تاسې سره خورم او بیا به خپل لښکر ته ورځم ، علي پاش
خورم نوبیا دهغې وروسته زه سمدستې خپل لښکر ته ورځم ځکه چې زه باید د لښکر د کوچ کولو تیارې هم په پله وکړم . نو زه غواړ م
دکولو اړتیا هم نشته چې ووایې د نریوس تر کوره پورې زما لارښوونه کولې شې او که نه . زه په خپله تا د دنریوس تر کوره پورې رس
پاره څه سامان را استولې دې چې هغه هم له ځانه سره راوړم . بیا به د نریوس کره یو ځاې ولاړ شو . ددې خبرې سره سم ریونا د میلم
څنګه مې چې درته په وا ویلي و چې د علي پاشا مور د خپلې نګور ،دعلي پاشا د مشر ورور مجدالدین د کونډې له پاره څه سامان را اس
را ښکاره نه شي . د ریونا د خبرو په اوریدو سره علي پاشا په ژوره وخندل او ریونا ته یې مخ کړ او ویې ویل : ګوره ریونا ! زه ستا دد
دلته راشو . ددې سره یو ځاې علي پاشا دخپله ځایه پورته شو او د ریونا سره یو ځاې دحویلۍ څخه ووت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقریب الرحمن سعید ژباړه :

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانوسازشونه (۴)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

په دې تاریخي ناول کې ډیرې داسې پیښې مخته راځی چې زمونږ دهیواد د اوسني کړکیچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د یو شمیرکسانو نومونه یادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توګه دیو شمیر وګړو د نومونو سره یو شانته والې ولري . خو ټول کړچار مثبت دې او د لیکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسې ددې تاریخي ناول څلورمه برخه لولئ:

(۴)
پرلپسي ۶*****
اوس نو لمر نور پریوتې و . ټوله فضاد تیارو تورو لوخړو را نغاړلې وه ، علي پاشاد ریونا په لار ښوونه دیوه کور تر مخه و درید ، ریونا دهغې دروازه و ټکوله ، د لږځنډ وروسته دروازه پرانستل شوه . یوه ځوانه ښځه د دروازې ترڅنګ ودریده ، د ریونا په کتلو سره یي پر مخ خوشحالي راڅرنګنده شوه ، خو کله یې چې سترګې په علي پاشا و نښتې نو لږ څه شا کړې شوه ، خو بیا یې هم علي پاشا له نظره و غورزاوه . دا ښځه تر اوسه پورې د خپلې ځوانی په جوش کې وه ،را مخته شوه او ریونا یي په غیږ کې و نیوله او دهغې تندې یې ښکل کړ او ورته یې وویل :
ریونا! مونږ خو اوریدلې و چې ته دخپل کاکا کور ته تللې یې ، ته بیرته کله را ستنه شوې یې ؟
ریونا ورته په ځواب کې وویل : اول خو مونږ پریږده چې دننه را شو دهغې وروسته به بیا تاته به تفصیل سره خبره وکړم .
په دې خبره هغه ښځه یوې لورې ته و دریده ، کله چې ریونا دعلي پاشا سره یو ځاې انګړ ته ور ننوت ، نو هغه ښځې دخپل انګړ دروازه بنده کړه ، د حویلی انګړ پوره پراخه و، چې دوه رڼاوې په کې رنی وې . دغو رڼاو انګړ روښانه کړې و .
دانګړ نه په تیریدو سره دوې یوې خونې ته ور ننوتل ، هلته دوه کوچنیان او یوه زړه ښځه ناست وو ، خونې ته د ور ننوتو څخه د مخه هغه ښځه چې دروازه یې پرانستې وه د ریونا په غوږ کې د هغې څخه و پوښتل چې :
له تاسره دغه ځوان هلک څوک دې ؟ ګوره که ته یې بده و نه ګڼې او په کوم فریب ،اندیښنې او دوکې کې و نه لویږې نو زه دا ویلې شم چې ددې ځوان شکل او څیره زما د مرحوم میړه مجدالدین سره ورته ده . ګوره ریونا خورې ، ماته ژر ووایه چې دا ځوان څوک دې ؟
د نریوس په دغې بې صبرانه پوښتنو باندې ریونا تر یوه وخته پورې مسکی وه بیا یې په لوړ اواز وویلې ، چې اواز یې هلته په خونه کې ناستو کسانو ، دنریوس مور او دهغې دوه کوچنیانو ، هم واوریده . هغې وویلې :
نریوس خورې ! ستا ګمان سهي دې دغه ځوان چې له ماسره دلته راغلې دې دهغې شکل او څیره په رښتیا هم ستا د خاوند مجدالدین سره یو شان ده ، دا په دې خاطر چې نوموړې د مجدالدین کوچنې ورور ، علي پاشا ، دې .
ریونا ددې څخه اخوا نور څه و نه شو ویلې ، ځکه چې دهغې ددې خبرې سره سم نریوس منډه کړه او دعلي پاشا سره یې روغ بړ وکړ او دهغې تندې یې ښکل کړ . دهغې وروسته هیڅوک نه پوهیږی چې څه وشول چې دهغې زړه ډک شو اودعلي پاشا په ولې یې سر کیښود او دکوچنیانو په څیر یې سلګی وهلې او په زار وقطار سره یې ژړل .
څنګه چې د ریونا خبرې هلته په خونې کې ناستوکسانو هریو پربیسا، کندام اوخیسار هم اوریدلې وې ،نو په دې اساس ، کله چې نریوس علي پاشا په خپله غیږ کې ونیواوپه سلګیو وهلو ي پیل وکړ نو دهغې مور پربیسا او د هغې کوچنیانو کندام او خیسار هم په ژړا پیل وکړ . ریونا هم ددې حال په کتلو سره د اغیز لاندې راغله ، هغه مخته راغله او علي پاشا او نریوس یې یو له بله سره بیل کړل ، هغې وکتل چې لکه څنګه چې نریوس په ډکه خوله ژاړي په همدې توګه دعلي پاشا د سترګو څخه هم د اوښکو سیلاب روان دې .
نریوس اوعلي پاشا دواړه ورندار او لیور تر ډیره وخته پورې د یو بل مخته ولاړ و او سترګې یې وچولې ، بیا نریوس په ډیره مینه او محبت دعلي پاشا لاس و نیو او دهغې خونې په لور یې یوړ چیرې چې یې مور او کوچنیان ناست و، هلته یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلې مور پربیسا تر مخ و دراوه ، خپل ځان یې سنبال کړ او مور ته یې وویل :
اې مور جانې ! دا ځوان ووینه ، دا هغه علي پاشا دی چې زما میړه به یې زمونږ تر مخ تل ډیره ستاینه کوله . دهغې په دې خبره زړه پربیسا پورته شوه لمړۍ یې د علي پاشا په سر لاس راښکود دهغه تندې یې ښکل کړ او دخپله ځانه سره یې کیناوه .
خو علي پاشا هلته کینه ناست ، لمړۍ هغه د کندام په لور ورغې چې مشر وراره یې و . هغه ته یې غاړه ورکړه او ښه مینه یې ورسره وکړه . او وروسته یې خیسار سره هم همدا ډول مینه وکړه . بیا یې دواړه په غیږه کې کښېنول ، او د زړې پربیسا تر څنګ کیناست ، نریوس او ریونا دهغوې تر مخ کیناستل . بیا پربیسا په خبرو پیل وکړ ، هغې علي پاشا ته وویل :
« علي پاشا ! ستا ورور مجدالدین یو ډیر عجیب او ځانګړې انسان و ، په هغو حالاتو کې چې هغه زما د لور سره لیدنه وکړه هغه اوږده قصه ده . کیداې شي ریونا تاسې ته دا خبره کړې وې او که نه یې ویلې نو زما لور نریوس به تاته په تفصیل سره ووایي . هغه به تل زمونږ سره ښسپنه کوله ، په دې ترتیب زمونږ دهغه سره لیدنه کتنه کیدله ، په همدې جریان کې نریوس او مجدالدین یو بل سره خوښ کړل ، او ددوې تر منځ واده وشو . په جنګوو کې دبرخې اخیستو وروسته به هغه همدلته ډیر ته را ته . څکه چې هغه به ډیر وخت د خپل پلار او ورور د وژونکو پسې ګرځیده ، بیا ډیره بده پیښه منځته راغله ، هغو وژونکو د مجدالدین کار هم پای ته ورساوه ،زما د لور په ځولۍ کې کونډتون و او دهغې دکوچنیانو د سر سیورې له منځه ولاړ او هغه دواړه هم یتیمان شول .
د زړې پربیسا خبرو علي پاشا ویلې کړ. هغه به بیا بیا د کندام او خیسار دواړو په سر لاس راښکود او ښکلول به یې ، بیا یې پربیسا ته وکتل او ویې ویل :
محترمې مشرې ! داسې خبرې مه کوه ، کندام اوخیسار یتیمان شوې نه دي ، زه د هغوې کاکا دهغوې د خدمت له پاره ژوندې او سلامت یم . زما مور ، زما خور ستاسې له پاره څه شیان را استولي هغه به ریونا تاسې ته تسلیم کړې .
ددې خبرې سره سم ریونا هغه کڅوړه پرانسته چې له ځانه سره یې راوړې وه . هغې هغه ټول کالي را وسپړل، څپاره یې کړل او هغوې ته یې ور وښوول ، بیا علي پاشا د خپل جیب نه د نغدو پیسو خلطه را وویسته ، دخپله ځایه را پورته شو ، کندام اوخیسار دواړه یې په لمڅې کینول ، د نغدو پیسو کڅوړه یې د نریوس په غیږ کې کیښوده اوبیا یې هغې ته وویل :
نریوس خورې ! دا دنغدو پیسو خلطه له ځانه سره و ساته ، زه پو هیږم چې زما دوروراو ستا دمیړه مجدالدین د مړینې وروسته ستا سو د خوراک څښاک له پاره کومه ذریعه نه شته ، دا نغدې پیسې ما له کوره تاسې ته راوړې ، دا زما مور ستاسې له پاره راکړې . زه هیله لرم چې په راتلونکې وخت کې به زه د خپلې خور نریوس او دخپل ورور د دواړو زامنو په ښه ډول خدمت وکړاې شم .
علي پاشا د لږ څه ځنډ وروسته بیرته چپ پاته شو ، او بیا وروسته یې یو ځل بیا اواز واوریدل شو .
نریوس خورې ! ایا زه له تا دا پوښتلې شم چې په دې کلي کې ستاسې د خوراک څښاک بله کومه ذریعه هم شته ؟
دهغه ددې خبرې په ځواب کې دنریوس مور پربیسا وویل :
علي پاشا زویه ! په دې کلي کې زه او زما لور بلکل بې اسرې نه یو که څه هم ډیر وخت و شو چې زما میړه مړ شوې خو دلته په کلي کې زمونږ یو ټوټه زمکه شته چې هغه مونږ د نریوس د پلار یو پیژندګلوې ته په کښت ورکړې ، نیمایې فصل هغه اخلي او نیمایې مونږ ته راکوي ، دهغې څخه دومره څه تر لاسه کیږۍ چې د لږ څه کمښت زیادښت سره زمونږ دکال ګذاره پرې کیږي . ددې نه اخوا زه په دې هکله د شرم احساس نه کوم چې ووایم چې د ریونا پلار او دهغې مور ډیر وخت زمونږ سره لاس کړې او اوس یې هم کوې .
کله چې پربیسا چپ شوه ، نو علي پاشا په خبرو پیل وکړ.
« زما درنې او محترمې خورې،نریوس ! دهغې وخته چې د ریونا له خولې زما مور او خور خبر شوې دې چې زما ورور مجدالدین دلته له تاسره واده کړې او له تا څخه یې دوه کوچنیان هم پیدا شوې دې نو د همغې وخته را هیسې هغه ستا او ستا د کوچنیانو د کتلو له پاره بې قراره دي . ایا دا شوني ده چې کله ته د دواړو کوچنیانو سره یو ځاې بروصې ته ولاړه شې او همدلته زما د مور او خور سره و اوسې .
د علي پاشا په دې پوښتنې باندې نریوس د لږ څه ځنډ له پاره په فکر کې ډوبه شوه او بیا یې علي پاشا ته وویل :
زما دورنده وروره علي پاشا! زما هلته په تللو او همدلته په اوسیدو باندې هیڅ ډول اعتراض نه شته . څکه چې زما کوچنیان همستاسې دي ، خو زما د مور حالت ووینه ، دا اوس زړه ده ، دسترګو دید یې کم دې ، ډیر واټن سفر نه شې کولې ، خو بیا هم زما درونده وروره ! زه ژمنه کوم چې یوه نه یوه ورځ به زه خپله مور د ریونا په کور کې پریږدم او د بروصې ښار ته به ستاسې د خلکو د لیدلو له پاره درشم خو هلته به زما دتللو یو شرط وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه شرط خورجاني ! علي پاشا ټکان وخوړ او د نريوس په لور يې وکتل ، په ځواب کې نريوس په ډيرمتانت سره وويل :
زما درونده علي پاشا جانه ! شرط دادې چې کله چې زه بروصې ته ستاسې د خلکو د کتلو له پاره درځم نو تاسې به زما
دواړه زامن له مانه نه ستنوئ .
په دې خبره علي پاشا په تيزو سترګو سره د نريوس په لور وکتل او ورته يې وويل .
مونږ به کندام اوخيسار ولې هلته له ځانه سره ايسارو ؟ دا دواړه خو ستا امانت دې ، دهغوې د پالنې او روزنې مسؤليت زه
له همدا اوسه په خپل سر اخلم . دوې به له هم تاسره اوسيږي ، تر څو چې ځوانان شي او بيا همستا خدمت وکړي . ما خو په
دې خاطر دا خبره کړې وه چې ما غوښتل چې ستا په فکر کې را ونه ګرځي چې د بروصې دښار ، چې ستا ميره د هغه
ځاي اوسيدونکې و ، له تاسره کوم پيوند نه لري .
نريوس خورې ! مونږ هلته ډير ستر باغ لرو ، او دهغې څخه مونږ ته هر کال ډير څه تر لاسه کيږي . مونږ د ښې ډيرې
زمکې خاوندان هم يو او دهغې څخه دومره عايد مونږ ته لاس ته راځي چې د ټول کال د خرڅولو سره سره يې بيا هم نه شو
تامولاې او ذخيره ترې کوو. ما هلته يوه وړه رمه هم ساتلې ده ، هغه مو د تجارت له پاره نه بلکه هغه وخت چې زما خور
سريان پيدا شوې وه نو دهغې د شيدو له پاره زما مور دوه وزې اخيستې وې هغه وزې مونږ بيا و نه پلورلې ، دهمغوې
څخه الله پاک نور بچيان پيدا کړل او دومره برکت يې په کې واچوو چې دهغوې کال په کال ډيرښت اوس دادې دهغوې
شميره پنځه ويشتو ته رسولې ده، زه هر سهار دا کوچنۍ رمه دځرلو له پاره د بروصې دغرو لمنې ته وړم، زما مور او
خور ددې وزو سره ډيره زياته مينه او محبت کوي ، ځکه چې هغه ټولې زمونږ په کور کې پيدا شوې دې . مونږ و پاللې او
را لوېې مو کړې ، بيا داسې وخت راغې چې ما به هر سهار دا رمه دغرو لمنې ته وړله او د ماسپښين په وخت کې به زما
مور او خور دواړه دهغې د ساتنې له پاره هلته راتلې او زه به د حرب و ضرب د تعليم له پاره مکتب ته تللم . د لته د راتلو
څخه يوه اونۍ تر مخه ما خپل مکتب پاې ته ورسوو او په ډيره ښه درجه بريالې شوم . په همدې خاطر سلطان مراد را ته د
پاشا لقب راکړ او زه يې د علي نه علي پاشا کړم . اوس نو سلطان مراد راته يو لښکر راکړ او د بلغاريه د حکمران سيسمان
د ځپلو له پاره يې را و استولم ، هغه هره شپه د مسلمانانو په سيمو کې د ځپلو دوو زامنو ، ايکسلا او سائرکن سره يوځاې
شپيني يرغلونه کوي ، او دبې ګناه انسانانو ويني تويوي ، دکوم لښکر سره چې زه دلته راغلې يم هغه همدلته ستاسې د کلي
څخه لږ لرې پړاو کړې دې . او زه د لږ ځنډ وروسته ستاسې څخه رخصت اخلم او دخپل لښکر په لور ځم ځکه مونږ د شپې
له خوا خپل منزل ته رسيدل غواړو .
د علي پاشا په دې خبرو باندې نريوس تر يوه وخته پورې ډيره غمجنه او په فکر کې ډوبه کيناسته ، اوبيا يې علي پاشا ته مخ
کړ او ورته يې وويل :
«علي پاشا ، زما ډير دروند وروره ! ايا دا شونې نه ده چې ته لږ تر لږه دا شپه زمونږ ه سره تيره کړې اوبيا سهار وختې
خپل لښکر ته ور وخوزيږې .
د نريوس ددې مړاوې غوښتنې په مقابل کې علي پاشا په ډيره معذرت کونکې ژبه وويل چې :
« درنې خورې ، نريوس ! ستا وينا سهي ده ، خو دې کلي ته د راتلو تر مخه ما خپلو وړو سالارانو ته دا ويلي دي چې
هغوې دې د لښکر د خوراک ښناک انتظام وکړی اوکله چې شپه په ښه شي نو دخپل منزل په لور به خوزيږو. په دې خاطر
خورې! زه دلته تم کيدې نه شم . لښکر ته ورځم ، د لږ وخت وروسته به لښکر د خوراک ښناک وروسته څه ارام هم کړې
وي ، بيا نو زه د خپل لښکر سره يو ځاې د خپل منزل په لور روانيږم . درنې خورې نريوس ! سلطان مراد ماته د پاشا لقب
راکړې دې او ددې کار په سپارلو کې يې پر ما ډير زيات باور او اعتماد کړې دې . زه به ددې دندې په تر سره کولو کې
دخپل ټول توان په اندازه هڅه کوم . تر څو زه دا ثابته کړم چې د پاشا کوم لقب چې سلطان ماته راکړې زه دهغې په معيار
باندې پوره پوره دکيوتو وړ يم . کوم کار چې سلطان ماته راسپارلې زه دهغې د ترسره کولو اهليت او وړتيا په ځان کې وينم
. بس ددې ځايه به زما دکوچ په وخت کې له تاسو څخه هيله دا وي ، چې زما څخه وروسته ، زما خورې ! ، ته او دغه
دواړه کوچنيان او ستا مور زما له پاره لاس په دعا پورته کړئ .
او ګوره نريوس خورې ! که چيرې ته د ځينو مجبوريتونو له مخې له ماسره ژر د بروصې ښار ته نه شې تللاې نو کله چې
هم ماته وخت په لاس راشي نو زه به خپله مور او خور دواړه دلته راوړم ځکه چې هغوې دواړه له تا او ستا د کوچنيانو
سره د کتلو له پاره ډيرې زياتې ناقراره دي .
علي پاشا ، زما وروره ! که چيرې ته مور او خور دواړه دلته راوړې نو داسې و ګڼه چې تا پر ما ډير زيات احسان وکړ
.داسې احسان چې زه به يې په ټول ژوند کې له ياده و نه باسم . زما وروره ! که چيرې دواړه دلته را تلاې شي نو زه به
داسې وګڼم چې د نړۍ ټولې خوشحالۍ ، ټول راحتونه ، زما په برخه شوي دي . نريوس دا جملې په ډيره زياته خوښۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خولې را ويستلې .
بيا نو په وا تر دې چې علي پاشا د نريوس د خبرو په ځواب کې څه ووايي نريوس يوځل بيا په خبرو پيل وکړ .
علي پاشا ! زما درونده وروره ! که چيرې ته د لته زمونږ سره دشپې نه شې تم کيدې ، نو لږ ځنډ وکړه زه به تاته ماښامې تيار کړم . ډوډئ وخوره بيا ولاړ ښه . ريونا به هم همدلته ډوډئ وخوري . زه به تاته د لارې له پاره هم څه تيار کړم . خو ګوره وروره ! تر اوسه زما په ذهن کې يو ه پوښتنه اوړې را اوړی ، چې ستا له اړخه به دځواب وروسته ډاډمنه شم او په خپل کار پسې به ولاړه شم .
علي پاشا د نريوس په دې خبره باندې تر لږ څه وخته پورې هغې ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل چې : خورې ! ووايه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟
نريوس لمړئ ريونا ته او بيا يې علي پاشا ته وکتل او بيا يې په ناست اواز باندې وپوښتل:
« تاسې دواړه يو بل د څه وخته او څه ډول پيژنئ ؟
دنريوس ددې پوښتنې سره سم د ريونا په څيرې کې د خوښئ ګونځې را ښکاره شوې بيا يې په ډيره پټه ټوګه نريوس ته په وينا کې وويل :
نريوس خورې !که چيرې ته چاته و نه وايې نو زه به درته ووايم چې علي پاشا ما څه ډول پيژني ، زه دهغې سره څنګه مخامخ شوم ، دا يو راز دې ، ژمنه به کوې چې دا راز به همداسې راز پاته کيږی .
په ځواب کې نريوس هم په هماغسې ناست اواز او په رازلرونکې توګه وويل چې:
«ته ووايه زه تاته ډاډ درکوم چې دا راز به همداسې راز پاته شي ».
دنريوس د ډاډ وروسته ريونا په ډيره پټه توګه ، ددې ځايه دخپل ځان د پورته کولو ، دبروصې ښار ته د ور رسولو ، او هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې يوه اونئ دپاته کيدو او بيا د علي پاشا سره يو ځاې دخپل کلي په لور تولله پيښه په تفصيل سره وويله .
د ريونا په دې خبرو سره نريوس ډيره په فکر کې ډوبه شو او بيا يې وويل :
ريونا ! ستا ددې خبرو څخه داسې را په ډاګه کيږی چې زما خاوند مجد الدين ستا د کاکا په زامنو باندې دخپل پلار او ورور په وژلو کې د لاس د درلودلو په اړه شکمن و . خو هغه هيڅکله هم دا خبره زما تر مخه نه ده ياده کړې ، اوبيا په کومه ورځ چې نبنته وشوه او دهغې په پايلو کې هغه ومړ . نو ماته دا څرګنده نه شوه چې دا نبنته ستا د کاکا او دهغې د زامنو سره وه ، دهغې پيژوندونکواو ملګرو چې دهغه لاش يې زمونږ ترکوره را وړستې و ، هم دا نه و ويلې چې هغوې ته نيولې يې او له ځانه سره بروصې ته وړې يې . بلې ! مونږ ته دا خبر ضرور را رسيدلې و چې ستا کاکا او هغه ځوان چې ستا کوژده ورسره شوې وه چا وژلې دي . بيا هم په دې کلی کی د چا غوږ ته هم دا خبره نه وه رسيدلې چې ته چا پورته کړې يې او د بروصې تر ښاره پورې يې رسولې يې . دکلي خلک همدومره پوهيدل چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې . ښه شو چې ددې راز څخه پرده پورته شو ه ، او هيچا ته دا و نه رسيده چې ته تر بروصې پورې رسيدلې يې .
تر دې ځايه د خبرو وروسته نريوس چپ شوه . په ځواب کې يې ريونا په خبرو پيل وکړ .
نريوس خورجانې ! هغه وخت چې ستا د خاوند او زما د کاکا او دهغې د زامنو تر منځ نبنته وشوه نو هغه وخت ستا د ميړه مجدالدين سره دوه کسه نور ملګری هم و . او دا هماغه ځوانان و چې زه يې له دې ځايه تر بروصې پورې و رسولم . کله چې دا نبنته پاې ته ورسيده ، نو ستا د خاوند څو نور ملګرې هم د پيښې ځاې ته را ورسيدل . خو تر دې وخته پوې زما د کاکا دوه زامن په تيښتې بريالي شوې و . بيا ستا د ميړه مجدالدين څو ملګرو دهغه لاش ستاسې دکور لورې ته راوست . خو تر هغه وخته پورې چې مجدالدين ژوندې و نو هغه خپلو ملګرو ته ويلې و چې دهغه لاش ستاسې تر کوره پورې را ورسوي ، دهغه هغه دواړه ملګري چې په نبنته کې ورسره يو ځاې و همغوې زه د مجدالدين په حکم تر بروصې پورې ورسولم .
علي پاشا دغه ټولې خبرې په ډيره غمجنه توګه اوريدې . بيا هغه د خپله ځايه را پورته شو او ويې ويل : «نريوس خورې ! ايا داسې شونې نه ده چې ته همدا اوس ما دخپل ورور تر قبره پورې يوسې ؟ دهغې وروسته به زه د ريونا په کور کې د ماښامې د خوړلو وروسته د خپل لښکر په لورې ولاړ شم او بيا به د هغه ځايه کوچ وکړم .
نريوس سمدستې له خپله ځايه پورته شوه او دخپلې مور پربيسا په لور په کتلو سره يې په لوړ اواز وويل :
مورې ! زه علي پاشا تر هديرې پورې وړم . ډيره ژر بيرته را ګرځم .
دهغې د خبرې په اوريدو سره کندام اوخيسار هم له خپلو ځايو څخه را پورته شول او دنريوس سره يو ځاې يې هديرې ته د تللو ضد کاوه ، نريوس هغه دواړه هم له ځانه سره روان کړل ، بيا نو علي پاشا د نريوس دمورڅخه رخصت واخيست او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا ، کندام ، خيسار او نريوس سره يو ځاې د حويلۍ څخه ووت .

د هديرې په لور د تللو په وخت کې نريوس يو ناڅاپه علي پاشا ته مخ را واړوه او ورته يې وويل :

علي پاشا ! کله چې د لمرې ځل له پاره ستا ورور مجدالدين زمونږ کلی ته راغي نو هغه وخت زه او زما مور دواړو په کښت کې کار کاوه ، مجدالدين په يوه آس سپور و ، داسې معلوميده چې يو شمير خلکو هغه ته دا ويلي و چې ستا دپلار او مشر ورور وژنکي قاتلان د همدې کلي اوسيدونکي دي . په دې خاطر هغه زمونږ د کلی شاوخوا ته چکر واهه ، هغه وخت چې ما او زما مور په پټي کې کار کاوه ، نو هغه زمونږ څنګ ته راغي او زمونږ څخه يې اوبه و غوښتې او ويې څکلې ، دهغې وروسته يې د کوم نژدې سراې په هکله و پوښتل ، ما ورته د سراې لاره و ښوده او چپ چاپ ولاړ .

بل ځل بيا هغه زمونږ د کلي په لور راغي ، کيداې شي چې هغه د قاتلانو په لټه کې ګرځيده ، په دې وخت کې ما د په ښو جوارو يوه ګيډۍ په سر اېښودې روانه وم . په دې ورځ زما مور دلته په پټي کې دکار کولو له پاره له ما سره نه وه راغلې ، زه يواځې وم . په لاره کې مې د مجدالدين سره ليدنه وشوه ، زما په ليدلو سره هغه سمدستي خپل آس و دراوه ، هغه ګيډۍ چې ما په سر اېښودې وه هغه يې له ما څخه واخسته او په خپل آس يې کېښوده ، او بيا يې زه د خپل کور تر څنګ پرېښووم دا د هغه زما او زما د مور سره دويمه ليدنه وه. دهغې عادات او کړچار زما د مور ډېر زيات خوښ شول .

بيا به هغه دلته زمونږ تر کوره کله کله ته راته . په دغه تګ راتګ کې يواځې مانه بلکه هغه هم زه خوښه کړم . کله چې زما مور د دې خوښې څخه خبره شوه نو هغې زمونږ ددواړو تر منځ واده وکړ . په دې ترتيب مونږ دواړه ،ستا ورور مجدالدين او زه ، يو دبل په ژوند کې سره ورګډ شو. بيا دې الله د هغو کور وران کړی چا چې مجدالدين له ماڅخه بيل کړې زما زړه ګواهي ورکوي چې هغوې به هيڅکله هم زمونږ د بدلې څخه خوندی پاته نه شي .

نريوس غلې شوه . علي پاشا د هغې د خبرو په وخت کې بلکل چپ چاپ لکه د بُت په څير په لار روان و . بيا د زړه اواز د شپې په دغه تياره کې واوريدل شو چې ويل يې :

نريوس خورجاني ! مونږ مسلمانان په جنګ کې لکه د غره په څير کلک او په محبت کې لکه د وريښمو په څير نرم يو . زه تاته ډاډ درکوم چې زه ستا ورور علي پاشا به د خپلو قاتلانو پسې ګرځم . دا قاتلان چې هر څومره زورور هم وي زه به د هغوې څخه د خپل پلار او ورونو بدله خامخا اخلم او دهغوې په وينو به زمکه لمده وم .

ددې خبرې په ويلو سره علي پاشا چپ شو ځکه چې هغوې اوس هديرې ته ور ننوتي وو. بيا نريوس د شپې په تياره کې د يوه قبر تر څنګ و دريده ، او په هغه لورې په اشارې کولو سره يې علي پاشا ته وويل چې :

« دا ستا د ورور مجدالدين قبر دی .»

تر لږ څه وخته پورې علي پاشا د قبر تر څنګ و دريد ، نريوس ، ريونا ، او دواړه کوچنيان هم هلته ولاړ و د ټولو د سترګو څخه د اوښکو سيلاب را روان و . بيا علي پاشا د قبر تر څنګ کيناست، تر يوه وخته پورې يې د قبر په خاورو لاس را ښکوده ، او ژړل يې ، بيا يې د فاتحې د سورت په لوستلو سره دعاو کړه او په ډېره قهرجنه توګه را پورته شو ، داسمان په لور يې وکتل ، او ويې ويل :

اې لايزال ربه ! اې لازوال ربه ! ته جميل او اجمل يې ، ته مکمل او اکمل يې ، زه مسلمان يم ، يواځې ستا بندګي او ستا عبادت کونکې يم ، د اړتيا و په وخت کې يواځې همستا څخه بسپنه اومدد غواړم ، اې زما الله ! ته د کن فيکون ، او د لوح و قلم مالک يې ، همدا ته وارث يې ، نو اې الله ! ما ته توفيق را کړه چې زه د مرګ د تيزو سيليو په څير د خپلو دښمنانو پسې ولاړ شم دهغوې د ژوند دروازې ور و ټکوم . اې زما الله! ماته حوصله او عزم را کړه تر څو زه د خپلو دښمنانو دروازی ا وديوالونه دديمک چينچي خوړلي لرګيو اوبامو په څير کړم . اې الله ! زماسره کومک وکړه چې زه د هغوې د زړونو په لوحو باندې د مرګ حروف و ليکم ، او په هغوې باندې د قهر لاټې اود هغوې له پاره اغزی لرونکې غړوندۍ و ګرځم .

تر دې ځايه علي پاشا خبرې وکړې او د لږ څه وقفې وروسته هغه چپ شو ، بيا وروسته يې يوځل بيا په قبرستان کې اواز پورته شو او په لوړ اواز يې وويل :

اې زما ربه ! زما مالکه ، ته کريم او رحيم يې ، ټول صفت او صمديت همتا لره دې ،تا د عربو په صحرا کې د انسانيت محسن ، دصفا اومروا د نوراني واديو کې سعې کونکو ، د احد په ډېرو مبارکو غرونو کې د کفارو سره د ټکر کونکو او د بدر په مقدس ميدان کې ستا د وحدانيت په خاطر دځان ځارونکو په طفيل ، ما ته د خپل دښمن په مقابل کې بريا او کامراني را په برخه کړه .

ددعا د غوښتلو وروسته علي پاشا غلې شو ، بيا يې نريوس ته بيا بيا وکتل اوريونا ته يې وويل چې « راځه چې ځو » .

هغه دواړه چپ چاپ ، دهغوې سره يو ځاې روان و ، په لاره کې يې نريوس ته مخ واړاوه ، او ورته يې وويل:

نريوس خورې ! زه به همدا نن شپه د خپل لښکر سره يو ځاې ددې ځايه کوچ کوم . ته بيا په دې هکله انديښنه و نه کړې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به دغه قاتلين هيڅکله هم خوندي پرې نه ږدم . ولو که هغوی د زمکې په تل کې هم پټ شوی وي . په دې لړ کې زه د ريونا ، د ريونا د پلار او مور هم ممنون يم ، ځکه چې هغوی هم د قاتلانو په لټون کې له ماسره د بسپنې کولو ژمنه کړې ، ګرانې خورې ! که چيرې کله هم زما په راتګ کې دلته څه ځنډون راشي ، يا زه په جنګ کې و نښلم ، او يا د قاتلانو په لټون کې دلته را نه شم . اوتاته د پيسو اړتيا وی نو پرته له ځنډه د ريونا د پلار څخه يي و غواړه . دخپلو اړتيا و په مطابق دهغوی څخه رقم واخله ، څومره رقم چې تاسې ترې واخست هغه به زه ورته بيرته اداء کړم . په دې لړ کې تاسې ته د انديښنې کولو اړتيا نه شته .

د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره نريوس ډيره خوشحاله شوه . بيا يي دهمدې خوشحالی په حال کې علي پاشا ته وکتل او ورته يي وويل :

« علي پاشا! داسې وخت ته به نوبت و نه رسيږي ، ګرانه وروره ! د پيسو هغه کڅوړه چې تا ماته راکړې په هغې کې دومره زياتې پيسې دې چې هغه تر ډيره وخته پورې زمونږ له پاره بسنه کوي . زما وروره ! او س خوتا کوچنيان او کوچنيانو ته د خپل کاکا په څير و کتلې ، اوس به دوی ډير وخت ستا په اړه زما څخه پوښتنه کوي ، په دې خاطر زما التماس دې چې کله هم ته وخت پيدا کوي نو دلته ضرور راښه .

ګرانې خورې ! دا څنګه خبرې کوې ؟ که ته و نه وايې هم ، نو دا زما فرض دې چې دلته راشم . علي پاشا په ډير فرا خه زړه دا خبرې کړې وې . بيا په تلو تلو کې هغوی کلي ته ور ننوتي و ، علي پاشا نريوس او دواړه کوچنيان تر کوره پورې يوړل ، او بيا د ريونا سره يو ځای د هغوی کور ته روان شو .

د ريونا په کور کې د ورننوتلو سره سم ، علي پاشا ريونا ته مخ را واړاوه او ورته يي وويل :

« ريونا ! زه په ميلمستون کې کينم ، ته به زما سره يوه مهرباني وکړې چې ماته به ډيره ژر ډوډی تياره کړ ، ترڅو چې زه د خپل لښکر په لور ولاړ شم او د تللو له پاره ځان تيار کړم .

په ځواب کې د ريونا په مخ باندې د خوښې ليکې راښکاره شوې ،بيا هغه د حويلی بلې برخې ته ولاړه .

د لږ څه ځنډ وورسته ريونا را ستنه شوه ، دهغې سره د هغې پلار رستاک اومور کيتهنا هم ملګری و. ټولو يو ځای په ميلمستون کې د ډوډۍ خوړلو لوښي کيښوول ، څلورواړو يو ځای ډوډۍ و خوړه ، دهغې نه وروسته يي د علي پاشا د وينا په اساس د هغه آس د اخور څخه را پرانيست ،

دشپې په تياره کې رستاک ، کيتهنا او ريونا علي پاشا ته الوداع ووايه ، بيا علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او په ډيره بيړه يي آس د لښکر په لور و ځغلاوه .

لښکر ته درسيدو سره سم هغه لږ څه ارام وکړ . لښکريانو ته يي هم د ارام کولو وخت او فرصت ورکړ . بيا يي د خپل لښکر سره يو ځای د منزل په لور حرکت وکړ.

پرلپسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاريخي ناول پنځمه برخه لولئ:

(۵)
پرلپسې *****۷...

علي پاشا لا تراوسه پورې د خپل لښکر سره يو ځای د بلقان غرنيو سيمو ته رسيدونکې و چې ډير يو بد خبر ورته ورسيد .او هغه داچې سلطان مراد په يوګوسلاويه کې د بوسنيا يي سيمې د سوبه کولو او هلته د امن و امان د را وستلو په خاطر شل زره د ترکانو عسکرې لښکر ټاکلې و ،نو هغه وخت چې دغه لښکر هلته ځای په ځای شو نو هلته د بلغاريه له اړخه د پاڅون يا بغاوت کومه هيله نه تر سترګو کيده ، په دې خاطر سلطان مراد ډاډ من و چې شل زره لښکر به په هغو سيمو کې امن امان ټينګ کړای شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په همدې وخت کې د بلغاريې حکمران سيسمان بغاوت او سرکشې وکړه او په ځای ځای يې د مسلمانانو د وينې تويولو لړۍ پيل کړه . د بلغاريې حکمران سيسمان د بلغاريې نه اخوا بوسنيا ، البانيه ، دلاچيه ، هنګری او پولينډ څخه هم صليبي رضا کار د خپله ځانه سره يو ځای کړل او ډېر ستر لښکر يې تيار کړې و. هغه به د مسلمانانو په هر ځای او هرې سيمې دشپې يرغلونه کول او دمسلمانانو وينې به يې تويولې. هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې وې هلته د مسلمانانو لښکر ځای په ځای شوې و . نود سيسمان د حکم لاندې د صليبيانو يو ستر متحد لښکر په بوسنيا کې په دغو پرتو ترک توکمو لښکرو باندې يرغل ور وست .
دا يرغل د شپې له اړخه شوې و او دا ډېره وژونکې حمله وه ، د ترک توکمو لښکر هيڅکله هم دداسې يو بريد هيله نه شوه کولای . دصليبيانو په دغه ناڅاپې يرغل کې د ترکانو د لښکر نژدې څلورمه برخه له منځه ولاړل ، ژوندي پاته شوي عسکر دبوسنيا څخه په تيښته و تښتيدل خو هغوې په لاره کې بيرته د علي پاشا سره يو ځای شول.
کله چې علي پاشا ته د هغوې د راتلو خبر ورسيد او دا خبر هم ورته تر لاسه شو چې د بلغاريې حکمران سيسمان د ډېرو زياتو هيوادو څخه يو ستر صليبي لښکر تيار کړې دې او دهمغې لښکر په بسپنه هغه په بوسنيا کې په پرتو ترک توکمو لښکرو باندې شپينی وينه تويونکې يرغل کړې چې په دې يرغل کې نژدې پنځه زره مسلمانان شهيدان شول دهغې وروسته د هغه وينه تويونکې اود قهره او غضب نه ډک خوزښت نور هم ګړندی شوې .
هغه ترک لښکر چې د بوسنيا څخه ماتې خوړلې وه اود علي پاشا د لښکر خواته راغلي و دهغوې شميره نژدې پنځلس زره کسانو ته رسيده . هغوې هم د علي پاشا په لښکر کې د صليبيانو څخه د انتقام او بدلې اخستولو په خاطر رايو ځای شول. علي پاشا د بلقان څخه د درينې ددرې له لارې وا وخښت ، او په شوميلا نومې پراخه ډګر کې يې خپل لښکر ته د پړاو کولو حکم وکړ . اوس نود علي پاشا تر مخه د ترانوا په نوم د بلغاريه يو ستر ښار پروت و چې د ۱۱۸۶ څخه تر ۱۳۹۴ پورې د بلغاريه پايتخت هم و.
علي پاشا په دې خاطر کې د شوميلا په ډګر کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چې د بلغاريه د حکمران سيسمان دواړه زامنو سائرکن اوايکسلا کې د صليبيانو يوه ډېر ستر لښکر دعلي پاشا د مخنيوې له پاره هلته ديره کړې و . هغوې د شوميلا په پراخو ميدانو کې پړاو کړې و او کله چې علی پاشا دغه ميدانو ته ور ننوت ،نو سائرکن او ايکسلا دواړو په خپل لښکر کې د جنګ ډول و ډباوه ،
علي پاشا هم سمدستي دهغوې په مقابل کې جنګ ته تيار شو . د جنګ د حکم د ورکولو سره سم هغه خپل لښکر ته د پړاو امر کړې و . صليبيانو د علي پاشا د ماتې په خاطر خپل لښکر په دوو برخو وويشه ، يوه برخه يې د سائرکن په مشرۍ او بله برخه يې د ايکسلا په مشرۍ کې ورکړه . علي پاشا هم د خپل لښکر صفونه سهي کړل ، او د صليبيانو د مقابلې له پاره يې خپل فوځونه په دوو برخو وويشل، يوه برخه يې د خپل ځانه سره او بله برخه يې د خپل معاون تر مشرۍ لاندې ورکړه او هغه ته يې د جنګ ټوله لاره چاره و ښووله . د يرغل پيلامه تر هر څه دمخه د بلغاريې د حکمران سيسمان زامنو سائرکن او ايکسلا وکړه ، دا ځکه چې هغوې د ځو مياشتو را هيسې د مسلمانانو د وينو په تويولو باندې مصروف و اوبيا يې په څو لندو تيرو شو و ورځو کې په بوسنيا کې دمسلمانانو په لښکر يرغل کړې و او دهغوې پر خلاف يې پوره برې تر لاسه کړې و .
او نژدې پنځه زره ترک توکمه مسلمانان يې دشپې په تيارو کې له منځه وړي و . دهغو د همدغوکاميابيو په واسطه د سائرکن او ايکسلا دواړو حوصلې هم زياتې کلکې او لوړې شوې وې. اوکوم لښکر چې د هغوې تر امر لاندې يې جنګ کاوه هغوې هم د همدې حوصلو د لوړوالې په خاطر هر ډول ځان ځارنې ته تياروول .
خو دبله اړخه علي پاشا هم دښمن ته د نه زغميدونکې زخم ورکولو له پاره ځان تيار کړې و . که څه هم په وا له دې هغه ته د جنګ کولو تجربه هم نه وه ورپه برخه شوې، خو هغه څه چې هغه د بروصې د ضرب و حرب په مکتب کې تر لاسه کړی و هغه د هغې له پاره تر ټولو لويه تجربه وه اوبيا د پاشا د لقب د اخستو نه وروسته هغه يوه اونی دخپل لښکر سره يو ځای د جنګی امورو په بحث او مباحثه کې مصروف و او خبرې يې پرې کولې او هغوې ته يې خپل نظر او خپله تجربه وړاندې کوله ، هغه هم د هغه له پاره يو تجربه حسابيده ، ددې نه اخو د بوسنيا څخه را تښتيدلې هغو پنځه لس زرو عسکرو ، چې د شپې له اړخه پرې نا څاپې يرغل شوې و، هغوې هم د سائرکن او ايکسلانه د بدلې اخستلو سوګند پورته کړې و او تر يوه ځايه يې دجنګ تجربه هم درلوده ، ور سره مل و.
د جنګ په پيل کې د بلغاريه شهزادګانو هر يو سائرکن او ايکسلا د جنګ د ډول د ډبولو په اساس خپل متحده لښکر د زمکې د حشراتو ا ويا د باران په شان د را وريدلو چينجيو په څير را مخته کړ ، او بيا دواړه ورونو د خپل متحده لښکر سره يو ځای د علي پاشا په لښکر باندې توپاني يرغل راوست .
علي پاشا هم په ځواب کې دخپل ځان په ښوولو کې ځنډ و نه کړ ، هغه پوهيده چې ددوېډ لښکر د شميرې په مقابل کې ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لښکر شمیره ډیره زیاته ده، او په ځاې ځاې کې یې دشپینیو یرغلونو او وینوتویولو په واسطه حوصلې هم ډیرې پورته دې ، په دې خاطر هغه د سمدستې ځوابي یرغل په واسطه ، لکه د خیرو شر په جګړه کې د باطل حال خرابونکې اجل د لاړښود په څیر ، سیلابي حمله وکړه ، دعلي پاشا تر مشرۍ لاندې د مرګ په سترګو کې سترګې ننویستونکې ترکانو هم د ځانګړو او بې مثله مجاهدینو په څیر په دښمن باندې په پوره مستۍ سره یرغل وروست .
د اروپا ددواړو شهزادګانو دا فکر کاوه چې دوې به د ترانوا د ښار په پراخه میدانو کې د مسلمانانو سالار علي پاشا ته په بدترینه ماته ورکولو باندې بریمنده را ووځي ، خو اوس برعکس د هغوې دکمبختۍ او بربادۍ پیلامه شوې وه . په دې خاطر چې په همهغه لمړنۍ حمله کې علي پاشا دخپل نائب سره یوځاې د هغوې د لښکر لمړنۍ کربښې ماتې کړې او په ډیره چټکۍ سره دهغوې حالت د خرابیدو په لور روان شو او علي پاشا هره لمحه ددښمن مختنه لیکی یو په بل پسې له منځه وړلې . دهغې وروسته هغوې د دښمن وروستۍ کربښې هم یو په بل پسې په ډیره تیزۍ سره له منځه یوړې .
هغه وخت چې د جنګ پیلامه وشوه نو سائرکن او ورور یې ایکسلا دواړه به دویمه درجه لیکو کې ولاړ و . خو کله چې علی پاشا د لمړیو صفونو بیخ وویست نو په دې لیکو کې دایکسلا او سائرکن نائبین له منځه ولاړ ل ، خو کله چې علي پاشا د دویمې درجې د لیکو صفا کول پیل کړل نو سائرکن اوایکسلا د ویرې او خوف په حال کې د خپل لښکر منځنیو لیکو ته په شا شول . دلمړیو لیکو څخه منځنیو لیکو ته د هغوې تیښتې د هغوې په فوځ کې هم بدګماني را پیدا کړه ، او هغوې هم اوس د علي پاشا او د هغه د لښکر سره د ټکر څخه په ویره کې راغلي و ، علي پاشا هم دهمدې فرصت څخه ګټه پورته کړه او ددښمن د شمیر دکمښت له پاره یې پر هغوې ډیرې تیزې حملې پیل کړې .
اوس نو هره ګړۍ د سائرکن اوایکسلا له پاره حالات د زغم نه وتل ، ددې حالت په کتلو سره سائرکن اوایکسلا دواړو مشوره وکړه او دې پایلو ته ورسیدل ، چې که چیرې دوې د شومیلا په پراخه میدانونو کې د مسلمانانو پرخلاف جنګ ته دوام ورکړې نو مسلمانان به دهغوې لښکر ټول له یوه مخې له منځه یوسي ، دهمدې پایلو په اساس دواړو ورونو ماتې و منله ، و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې یې د ځانونو د محصورولو اراده وکړه .
ددې پریکړې سره سم دواړو ورونو پاته لښکر د جنګ څخه ستون کړ او دترانوا د ښار په لورې یې دتیښتې حکم ورکړ . خو د هغوې تیښته هم دهغوې له پاره دافتونو او مصیبتونو نه ډکه وه . ځکه چې علي پاشا د شاهین په څیر د هغوې پسې روان و او د شا له خوانه یې د تیښتې به حالت کې پر هغوې حملې کولې او دهغوې تښتیدلې عسکر یې لکه د توتانو دپاڼو په څیر په زمکه را پریستول .
هغه وخت چې سائرکن اوایکسلا دواړه و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې ور ننوتل نو دهغوې پسې تلونکې علي پاشا هم د خپل لښکر سره هغه ښار ته ور ننوت . سائرکن اوایکسلا دواړو دا غلطي کړې وه چې په ښار کې یې دننه دخپل ځان پسې کوم ساتونکې او ملاتړې لښکر نه و پریښې ، هغوې ته دخپلې سوبې اوبرې دومره ډاډ و چې هغوې خپل ټول لښکر د شومیلا په میدانو کې د صف ارا کړې و. په دې خاطر هغوې ته د ښار دننه تازه دم لښکر په لاس ور نغې ، نو په دې اساس علي پاشا دښار دننه کې د هغوې پر خلاف داسې وینه تویونکې جنګ وکړ چې دهغې په پایلو کې سائرکن اوایکسلا دواړه د یو څو ساتونکو سره د ښار د شا له لورې و تښتیدل .
علي پاشا د دې سوبې په خاطر الله ته په سجده شو او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې دا دعا ولوستله:
اې زما الله !د مشیت په دغه پیمانه کې ، دمکان نه تر لامکان پورې اعلي حاکمیت یواځې او یواځې ستا دې .اې زما الله ! همدا ته د ځواک او عظمت ، او لویې مالک او څښتن یې ، همدا ته ددې کائناتوواکمن او مطلق العنان یې ، اې الله ! یواځې ستا ذات د عزت او وقار خاوند دې .
زما مالکه ! همدا ته ځینې په بل کړل شوې اور کې ورا چوې او چاته بیا د طور په غره کې سکون اوامان ور پربرخه کوې . څوک پر صلیب باندې او بیا بل ته د حرا په غار کې پیغام نازلوې ، اې زما الله ! یوازې ته ددې وړ یې چې د کلې او حرم په مسجدو کې ، په کلیساګانو او صومعو کې ، په هیکلونو او معبدونو کې یوازې ستا عبادت وشي . او یوازې له تا څخه بسپنه اوکومک و غوښتل شي ، زما الله ! زه علي پاشا د ژوندانه په دې طلسم کې د یوې نالوستي پاڼې په څیر نوم ورکې وم . زما الله ! د شومیلا په میدانو کې اوبیا د ترانوا به ښار کې تا ماته د ا بخت په برخه کړ ، اې زما الله ، دا ټول ستا له اړخه رحمت او اعجاز دې . نو ایې الله ! زه ستا شکر کونکې او ممنون یم چې تا ماته داسې ستره سوبه او فتحه را په برخه کړه .»
له دې وروسته علي پاشا را پورته شو ، د هر څه لمړۍ یې خپل لښکر ته د ترانوا په ښار کې د پړاو کولو حکم وکړ اوبیا یې دښارد نظم ونسق په جوړولو پیل وکړ.
لا تراوسه علي پاشا د ترانوا په ښار کې و چې د سلطان مراد جاسوس ، چې دهمدې له پاره یې دلته کار کاوه او هره ګړۍ او هره لممحه یې د دښمن په کړو وړو سترګې خښې کړې وې ، علي پاشا ته خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران سیسمان په خپله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو لوي لښکر سره دترانوا د ښار په لور را روان دې ، په داسې حال کې چې خپل داواړه زامن یې د نائیکوپولس د ښار په لور استولې دي تر څو هغوې د هغه ځایه تازه دم لښکر دمسلمانانو پر خلاف را ټول کړي او په دې توګه مسلمانان د خپلود لاسه تللو سیمو څخه بیرته په ویستلو مجبور کړی .
ددې خبر د اوریدو سره سم علي پاشا د ترانواد ښار څخه د خپل لښکر سره یو ځاې کوچ وکړ . د خپل ځان ترمخه یې د جاسوسانو یو جال خپور کړ تر څو یې هغوې د بلغاریه دحکمران سیسمان د نقل وحرکت څخه خبر وساتي ، علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د ترانوا دښار څخه نژدې پنځه میله لرې تللې و چې د سلطان مراد جاسوسانو هغه ته بیا خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران دخپل لښکر سره یو ځاې د توپان په څیر مخته را روان دې او اوس نژدې پنځه میله واټن ته را رسیدلې دې . هغو جاسوسانو علي پاشا ته دا هم وویل چې سیسمان به د خپل راتلو سره سم په پاشا باندې یرغل کوی تر څو علي پاشا ته دخپلو لیکو د جوړولو مهلت هم تر لاسه نه شی . او ددې پلان نه په ګټې اخستو سره علي پاشا او لښکر ته یې پوره پوره زیان ورسیږي . دغو جاسوسانو دا خبر هم راوړې و چې سیسمان دخپل لښکر صفونه لا د په وا څخه جوړ کړې او په سفر یې پیل کړې . د سلطان مراد د جاسوسانو دا خبر د پاشا له پاره ډیر ګټور ثابت شو . کله چې هغه ته د سیسمان د دې وړاندې راتګ په هکله معلومات وشو نو هغه هم د خپل لښکر لیکي سره را جوړې کړې ، د مخته تللو رفتار یې کم کړ تر څودلیکو تر تیب خراب نه شي .
علي پاشا به دخپل لښکر سره یواځې دوه میله مخته تللي و چې مخکې ورته د سیسمان لښکر دتوپان د تورور تیارو په څیر تر سترګو شو . ددښمن د لښکر د کتلو سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددریدو حکم وکړ ، دهغوې صفونه یې منظم کړل ، تر څو د بلغاریې دپاشاه د لښکر یرغل تم کړی او بیا په خپله کار روایي وکړي .
د بله اړخه د بلغاریه پادشاه سیمسان د راتګ سره سم د علي پاشا په لښکر د هوا د ملخانو په څیر را پریوت ، خو څرنګه چې علي پاشا ددې ترخه دشومیلا په میدانوکې دسیسمان دواړو زامنو ته نه هیریدونکې ماته ورکړې و ه او د هغوې څخه یې د بلغاریه ښار ترانوا هم نیولې و . نو په دې خاطر سیسمان د علي پاشا پرخلاف د په وا څخه ډیر په غصه او قهر ډګر ته راوتلې و. په دې خاطر یی د راتللو سره سم په علي پاشا باندې حمله وکړه . په حقیقت کې دهغه ددې کار څخه مقصد داو چې که په ناڅاپې توګه په علي پاشا باندې حمله وکړل شي اودهغه په مقابل کې خپل برې ډاډمن کړي نو په دې توګه به د خپلو زامنو د ماتې بدله واخستله شي.
خو دا د بلغاریه د حکمران سیسمان ځان غولونه وه ، ځکه چې د هغه د حملې د تم کولو له پاره علي پاشا له مخه تیارو. علي پاشا په ډیر جرأت او پوره تجربي او جنګي مهارت سره تر هر څه د مخه د سیسمان د لښکر حمله تم کړه او په دې تر تیب یې خپله دفاع ټینګه کړه ، او دهغې وروسته علي پاشا هم په خپل اصلي رنګ سره ډګر ته راغې .
هغه تر هر څه د مخه د برق په څیر د زوال ورکوني او پنا کونکې ذات نوم واخست او دهغه (د تکبیر) غږ ئي پورته کړ .
کله چې دهغه د تکبیر غږ په فضا کې زمزمې پیل کړې نو د هغه لښکر هم دتکبیر په اوازونو باندې ټوله دښته را ونغاړله او ددې غږ وروسته علي پاشا لکه د سمندر د ویرونوکو توپانو په څیر په خپل دښمن باندې یرغل وروست .
ددواړو لښکرو د ټکر څخه دا سې احساسیده لکه کوم اتشفشان یا اورغورځوونکي غرونه چې دډیرجوش څخه دچاودیدو په حال کې وي .مرګ هرې لورې ته په نڅا و، د ژوند په قفس کې د مرګ سیورې چاودېدلې و . په تیارو او نوم ورکو وادیو کې وینې بیونکو افسانو سر را پورته کړې و . د خپلولیو پیوندونه یو له بله سره شلیدلې و ، او د جمود او سکوت دوره په یوې بحراني نوې دورې باندې بدله شوې وه.
دبلغاریه پادشاه سیسمان هم د علي پاشا په مقابل کې د ډیرو دریدو توان را نه وست ځکه علي پاشا په ډیره تیزئ سره د سیسمان او دهغه د لښکر حالت د خزان وهلې ونې د راتویدونکو پاڼو په څیر کړې و. د سیسمان بدقسمتې وه چې هغه هم د علي پاشا په لاسو دخندونکې ماتې سره مخ شو او تښتید. علي پاشا د نه تم کیدونکو توپانو په څیر دهغوې پسې تر شاو لاړ او دهغې په لښکر یې د پرلپسې حملو په پایلو کې دهغوې شمیره را و غورځوله .
په هغه وخت کې چې د علي پاشا دا تعاقب په پوره زور و شور سره مخته روان و او د بلغاریه پادشاه سیسمان د خپل لښکر سره په منډو و ، نو یو ناڅاپه د سلطان مراد جاسوسان د کومې لورې څخه را څرګند شول ، اوعلي پاشا ته یې ددریدو اشاره وکړه . د اشارې سره سم علي پاشا خپل لښکر ته ددریدو حکم وکړ ، کله چې سیسمان وکتل چې دښمن یې تعاقب پریښې دې نو د ارامئ ساه یې واخیسته ، او د مخکې په څیر یې په منډه منډه خپلو پناه ځایو ته ځان ورساوه .
د بله اړخه کله چې هغه جاسوسان علي پاشا ته نژدې راغې نو علي پاشا ترې سمدستې وپوښتل . دوستانو ! تاسې چې زه ودرولم او سیسمان مو را څخه خلاص کړ نو ایا ستاسې په دې کار کې زما له پاره څه سلامتي او غوره والې شته ؟ دهغې په دې خبره د راغلو مخبرانو څخه یوه یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشا!مونږ ته پرته له کوم مقصده نه یي دروليږ ، په حقیقت کي د بلغاریه د پادشاه دواړه زامن سائرکن اوایکسلا چي له تا څخه یي هلته د شومیلا په میدانو کي ماته خوړلي وه هم ستاسو تر شا پر تاسو پسي را روان دی . دا دواړه ورونه په دې بریالي شوې چي د نائیکو پولس په ښار کي د خپل ځان له پاره ډیر ستر لښکر را ټول کړي ، او دهغوی کړنلاره او ورانديز همدا دې چي کله چي د هغوې پلار سیسمان له تاسره ټکر شي نو دوې به د شا له خوا په تاسې یرغل راوړي تر څو ستاسي ماتې او خپل برې ډاډمن کړي .

خو دا د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو او دهغوې تر څنګ د هغوې د پلار سیسمان هم بدقسمتي وه چي دهغوې دا پلان د بریالیتوب نه تر مخه، د هغوې د پلار په لاسو له منځه ولاړ اودهغوې درا رسیدو تر مخه یي پلار د علي پاشا په لاسو د ډیري خرابي ماتي سره مخ شو اود جنګ دمیدان څخه و تښتید. دهغوې د ماتي دخبر وروسته ، څرنګه چي دهغي زامن سائرکن اوایکسلا دلته ډیر نژدې رارسیدلي ونو هغوې ستاسو تر شا و لګیدل ، هغوې پلان لري چي د شپي له اړخه پر تاسي باندې یرغل راوړي ، او په دې تر تیب و توانیږي د خپل پلار د ماتي بدله واخستلای شي .

د خپلو دغه مخبرانو د اطلاع په اساس دعلي پاشا په مخ باندې دخوښۍ نښې را وځلیدې ، بیا یې په توصیفي توګه هغه مخبرانو ته وکتل او ورته یې وویل :

زما دوستانو ، زما ورونو ! زه ستاسي ډیر زیات ممنون یم چي تاسي ما ته په ډیر ښه وخت کي اطلاع راکړه ، زه پوهیږم چي د اروپا دا دښمن په مکارۍ کي د ګیدړې ، په خباثبت کي د مار ، په ګندګۍ کي د خنزیر ، په حماقت کي د خره په څیر ، په بې زړه توب کي د خرګوش او په نحوست کي د کارغه په څیر . زه به دهغوې هیڅ تدبیر بریالیتوب ته پرې نږدم . لکه څنګه مي چي د بلغاریه پادشاه سیسمان ته ماتي ورکړې همداسي به دهغې زامنوهریو سائرکن اوایکسلا دواړو ته د شومیلا په میدانو کي د هغوې په ټندو باندې د بدترینې ماتي داغ کیږدم .

ددې خبرې دکولو وروسته علي پادشاه د لږڅه ځنډ وروسته بیا دخپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ویې ویل :

زماورورنو ! ایا تاسي دا ویلي شئ چي دسیسمان د زامنو سائرکن او ایکسلا لښکر به له دې ځایه څومره واټن لرې وي ؟ د هغي په دې خبره مخبر انو په خپلو منځو کي صلاح و مشوره وکړه او بیا د هغوی څخه یوه وویل :

پاشا ! که چیرې مونږ غلطي نه وي کړي نو دهغو لښکر به ددې ځاې څخه د پنځه یا اوو میلو په شاوخوا واټن کي را روان وي .

دهغوې ددې خبرې په اساس د علي پاشا په څیرې باندې خندا را پیدا شوه . په ډیر ستایونکې انداز یې دمخبرونو په لور وکتل اوویې ویل :

« که چیرې داسي وي نو بیا تاسي ډاډمن اوسئ چي زما خدای ، زما الله که وغواړي نو زه به دسائرکن اوایکسلا حال هم د په زنځیر کي د را نښتو بندیانو ، د ذلت اوپستۍ د کفن په څیر وګرځوم او د هغوې ژوند به انشاء الله د ستونزو او مصائبو څخه ډک کړم .

ددې وروسته د علي پاشا سترګي دهغي ښې لورې ته په یوې غونډۍ باندې و نښتي، بیا یې خپل لښکر ته دهمغې غرنۍ اړخ په لور دکوچ کولو حکم ورکړ او د سترګو په رپ کي یې د غرنیو لړۍ تر شا سنګر و نیو .

له بله اړخه سائرکن اوایکسلا دواړو دخپلو لښکرو سره یو ځاې په ډیره ګړندۍ توګه دعلي پاشا تعاقب کاوه او هغه ځاې ته را ورسیدل چي علي پاشا او دهغي جاسوسانو یې په هکله دتعاقب خبر ورکړې و . نو علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د سنګرونو څخه را ووت اوبې له ځنډه د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو پر لښکرو باندې د سور توپان په څیر را پریوتل .

دا یرغل دومره ناڅاپي ، دومره ځواکمن و چي ایکسلا اوسائرکن دواړو هغه و نه شو زغملاې ، په هماغه لمړۍ حملې کي علي پاشا هغوې د انحطاط او زوال سره مخ کړل. ایکسلا او سائرکن دواړو تر ډیره وخته پورې د علي پاشا مقابله و نه شوه کولې ، هغوې د ډیر بدې ماتي سره مخامخ شول او بیرته د نائیکو پولس د ښار په لور و تښتیدل.

اوس نو علي پاشا یو توپاني شکل اختیار کړې و. دا هم نور ځنډیدونکې نه و . ایکسلا او سائرکن دواړو ته د ماتي ورکولو ورسته هغه د سیلۍ په څیر دهغوې په تعاقب پسي ولاړ .

ایکسلام او سائرکن دواړو ورونو لومړۍ غوښتل چي دعلي پاشا په لاسو د ماتي وروسته د خپل ښار نائیکو پولس لورې ته مخ کړي ځکه هلته هغوی ډیر ښه زیرمه کړې لښکر ساتلي و . خو دا د هغوې دواړو بدقسمتي وه چي علي پاشا دهغوې تعاقب پرې نښود . کله چي هغوې فکر وکړ چي علي پاشا د هغوې پسي را روان دې او که چیرې هغوې د نائیکو پولس ښار ته دور ننوتلو کوشش وکړي نو علي پاشا به هم د خپل لښکر سره یو ځاې ددوې دواړو پسي د نائیکو پولس ښار ته ور ننوځي ، او لکه څنګه چي هغه د ترانوا په ښار کي ددوې دواړو حالت ډیر خراب کړې و نو د نائیکو پولس په ښار کې به یې هم حالت د هغي څخه بد تر کړي او دغه لښکر چي له دوې سره دي ددوې په شمیره کي به هم کمښت راشي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهمدې فکر په اساس ایکسلا او سائرکن دواړه نائیکو پولس ته ور ننه نه وتل ، بلکه د ښاره بیرون یې خپل لورې بدل کړ او بیا یې هغې لورې ته په تیښته پیل و کړ چې پلار یې سیسمان دعلي پاشا په لاسو د ماتې وروسته تښتیدلې و .
علي پاشا تر یو ځایه ددواړو ورونو پسې ولاړ او دهغوې د لښکر شمیره یې نوره هم را کمه کړه . بیا د خپل لښکر سره یو ځاې د نائیکو پولس د ښار په لورې راوګرځید ، په دې وخت کې د نائیکو پولس په ښار کې کوم داسې ځواک او لښکر نه و چې دښاره دفاع وکړي په دې اساس دا ښار پرته له کومې ستونزې دمسلمانانو په لاسو سوبه شو. علي پاشا هملته په ښار کې پړاو وکړ . دښار خلک به ډلې ډلې علي پاشا ته راتلل او دخپل اطاعت ځرګندونه به یې کوله . علي پاشا هم ټولو ښاریانو ته عمومي ببښنه اعلان کړه او په دې اړه یې حکم او فرمان خپور کړ.

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۶)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور ځوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول شپږمه برخه لولئ:
(۶)
۸*****
د بروصې په ښار کې سلطان مراد دخپل زوي بایزید نه علاوه د بایزید ځوان زامن دخپلو یو شمیر نورو سالارانو ، امرانو او د عدلیې د محکمې د مسؤلینو څخه علاوه د ښار د علماؤ سره یو ځاې ناست و او په کومه ډیره مهمه موضوع یې خبرې اترې کولې . په دې وخت کې د سلطان مراد ساتونکې راغې او سلطان ته یې وویل :
«دروند سلطان! زمونږ څه مخبران را غلي دي هغوې غواړي ستا په خدمت کې حاضر شي . که چیرې تاسې اجازه راکړئ نو زه به هغوې له ځانه سره راړوم ؟
دخپل ساتونکې د اطلاع سره سم سلطان مراد او دهغې زوي بایزید دواړو ټکان وخوړ ، په دې وخت کې بایزید غوښتل چې څه ووایي خو سلطان مراد د هغه خبره غوڅه کړه او ویې ویل :
هغه مخبران چې له ماسره کتل غواړي هغوې سمدستي را حاضر کړئ ، کیداې شي چې هغوې کوم داسې عاجل خبر راوړي وي چې دسمدستي عمل کولو غوښتونکې وي .
ساتونکې بیرون راووت ، د لږڅه ځنډ وروسته بیرته راستون شو . دهغه سره یو څو مخبران هم و ، هغوې مخته راغلل او سلطان مراد ته یې تعظیم او احترام وکړ . بیا دهغوې څخه یوه یې سلطان ته وویل :
«درونده سلطانه ! مونږ تا ته دوه ډیر مهم خبرونه راوړي دي ، یوه ته زیرې ویلې شي او بل لږڅه د اندیښنې وړ دې .
محترم سلطان ! زه لمړئ ښه خبر درکوم اود هغې وروسته به د اندیښنې وړ .
درونده سلطانه! لمړئ زیرې داد ې چې علي پاشا په خپله دنده کې پوره بریالي دې . ددې ځایه د تللو وروسته هغه د بلقان د غرونو په لورې مخه کړه ، ددربند ددرې څخه تیر شو او بلقان ته ورسید . هغه وخت چې هغه د هغه ځاې د غرنود لړئ څخه تیر او د شومیلا میدانو ته ورسید نو د بلغاریه د حکمران سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن دهغه لاره و نیوله ، دهغوې سره یو ډیر ستر لښکر هم و . خو علي پاشا د شومیلا په میدان کې د سیسمان دواړو زامنو ته ډیر بده ماتې ورکړه او مخته ولاړ او د ترانوا ښار یې هم سوبه کړ .
د خپلو زامنو د ماتې د بدلې د اخستو له پاره د بلغاریه پادشاه سیسمان دیوه ډیر سترلښکر سره یو ځاې د علي پاشا مقابلې ته راغې ، ددواړو فوځونو تر منځ ډیر سخت جنګ و نښت . په دې جنګ هم علي پاشا سیسمان ته ډیر خراب او خنده ونکې ماتې ورکړه او هغه په تیښته ووت ، بیا دهغه دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن یو ډیر ستر لښکر تیار کړ هغوې غوښتل په علي پاشا باندې د شا لخوا غلچکې یرغل وکړي او هغه ته نه تلافي کیدونکې زیان ور ورسوي.
درونده سلطانه ! مونږ په وخت علي پاشا ته ددې تعاقب اطلاع ورکړه ، نو علي پاشا د سیسمان تعاقب پرې ښود او سنګر یې و نیو اوکله چې دهغوې مورچو ته د سیسمان د زامنو لښکر راورسید نو د علي پاشا لښکر د مورچو څخه بیرون راووت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر هغوي يې يو توپاني حمله وکړه ، دواړ ته يې ډېره سخته ماتې ورکړه او اوهغوي دواړو نايکو پولس دښار په لور تيښته وکړه ، علي پاشا دهغوي پسې وروسته ولاړ ،کله چې هغوي وکتل چې علي پاشا د هغوي پسې را روان دې او که چيرې هغوي نائيکو پولس ښار ته و رننوځي نو علي پاشا به يې حالت د ترانوا د ښار د حال په څير او يا د هغې څخه هم بدتر کړي ، په دې خاطر هغوي ښار ته د ننوتلو پر ځاى په هماغه لاره و تښتيدل چې پلار يې پرې تښتيدلى و. علي پاشا د فاتح په څير ښار ته ور ننوت . او په دې تر تيب د بلغاريې هغه برخه چې د شمالې برخو څخه يې د ډينيوب درياب تيريږي ، دعلي پاشا په لاسو زمونږ د سلطنت برخه وګرځيده .
د راغليو مخبرانو په دې خبرو باندې نه يواځې سلطان مراد بلکه د هغه زوې بايزيد او هلته ناست ټول خلک د خوښي نه په کاليو کې نه ځايدل ،د هغوي ټولو په څيرو کې د خوښيو او ډاډ نښې را ښکاره شوي وې، سلطان تر ډيره وخته پورې ددې خبر څخه خوند اخيست او په خپل ځاى يې ډډه وهلې وه او خوله يې له خندا نه راټوليده . په همدې وخت کې يې مخبرانو او هلته ټولو ناستو خلکو ته وينا وکړه او په ډير نرم اواز سره يې وويل :
« کله چې ما علي پاشا ته دغه دنده ورسپارله او ددې څخه مې هغه لورې ته استوو نو هماغه وخت زما په زړه کې دا تيريده چې نوموړې به د حرب وفن يو ډير ستر ښهسوار ثابتيږي ، په هماغه وخت کې زما په زړه کې دا تيريدل چې هغه به ددښمن په مقابل کې د تيارو شپو د اوو سمندرونو د توپان ، دصبر او استقامت د غره ، د تيرې او ظلم پرخلاف سيلى ،او د مرګ او اور يو پرانستې درياب ثابتيږي . » تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان لږڅه ځنډ وکړ او بيا يې وويل:
« د خيرالدين زويه ! تا څومره په ميرانه او همت سره د بلغاريه حکمران ته ماتې ورکړه اودخپل شجاعت او بهادرۍ په واسطه دې ذلت او سپکاوې دهغې د غاړې طوق و ګرځاوه . دخيرالدين زويه ! زه ستا په څير ځان ځارونکې ، او د نور او وياړ دقافلې د سالار عظمت ته سلام کوم .
ګرانه زويه ! ته څومره په ښه او ګړندۍ توګه په دښمن باندې ، په تيارو سمندرونو کې د تيزالوتونکي توپان په څير نازل شوې يې او دهغوي حالت دې په خپل مخکې ټوټې ټوټې بلکه د تيرو وختو دتاريخ په کندو کې ور وغورزاوه. زما زړه غواړ ي چې ته زما ددښمنانو په مقابل کې د اور غورزونکي لاوې ، او خپلو ته دمينارنو د رواني روښنايي ... په څير ثابت شې .
دخيرالدين زويه ! زما دعا درته داده چې چې په راتلونکو ورځو کې هم دددښمنانو په مقابل کې د ترکانو د پلرني وقار د فطرت د زانګو په څير محارب ثابت شې . زه يو ځل بيا ستا په دې سوبه تاته مبارکي وايم او ستا جنګي پوهې ته سلام کوم .
سلطان په خپلو خبر وکې لږځند وکړ او بيا يې دخپل زوې بايزيد په لور په کتلو سره وويل :
بايزيده زويه ! ددغه مهم پسې د استولو نه وروسته به تا ډير وخت زما تر مخه دهغه ستاينه او صفت کاوه، خو هغه وخت ما ستا دغه د،ل صفت او تعريف ته کوم اهميت نه ورکاوه ، ځکه چې ما غوښتل چې د علي پاشا کړچار او مهارت په خپله ووينم . زما زويه ! نن علي پاشا دا ثابته کړه چې هغه صفت چې تا دهغه زما تر مخه کاوه هغه هسې نه و .
دسلطان مراد ددې خبرو په ځواب کې بايزيد په خندا سره وويل :
محترم سلطان ! زه د ډيره وخته راهيسې علي پاشا پيژنم ، دهغه پلار دهغه مشر ورور هم زما د پيژندګلويانو څخه وو. خو دا په خپله کورنۍ کې يواځنې وګړې دې . د هغه وخته راهيسې چې هغه په مکتب کې تر روزنې لاندې و ما ته دا ډاګيزه شوې وه چې دا به يو ځانګړې حيثيت تر لاسه کوي ، په دې خاطر په مکتب کې د تعليم په وخت کې هم د هغه سره چا د تيغ وهلو او حرب وضرب په فنونو کې مقابله نه شواې کولى ، کله چې تا هغه ته د پاشا لقب ورکړ نو تا ته به ياد وي چې ما تا ته هغه وخت هم ويلي و چې تا يو ډير مناسب او وړ انسان ته دا لقب ورکړ. اې زما پلاره ! تا وکتل چې نن علي پاشا د خپل دغه منصب حق په ښه توګه ادا کړ .
بايزيد ددې خبرو د ويلو نه ورسته چپ شو . په ځواب کې سلطان مراد هم تر ډيره پورې چپه خوله و او څه فکر يې کاوه ،خو تر څنګ مسکې مسکې کيده . کيداې شي چې هغه د علي پاشا په دغه کړنو باندې ډير زيات خوښ شوې وي . دا ځل هغه يو ځل بيا مخبرانو ته مخ کړ او ورته يې وويل :
دوستانو ! کوم چې ډير ښه خبر و هغه خو تاسي ووايه ، يقينا چې دعلي پاشا نه همداسي هيله کيدله . اوس راته هغه خبر هم ووا ياست چې ستاسي په ګمان زمونږ له پاره داندېښنې وړ دې .
د سلطان په دې خبره هغه دويم مخبر په خبرو پيل وکړ اوويې ويل :
هغه بل خبر چې لږ څه د اندېښنې وړ دې هغه دادې چې د علي پاشا په لاسو دبلغاريه د حکمران سيسمان او د هغې د زامنو د ماتې خبر ټوله اروپا زمونږ به خلاف را پارولې ده . او تر ټولو زيات اغيز يې د سرويه په پادشاه لازارشاه کړې دې او هغه يې د بدلې داخيستلو له پاره د اور په څير لمبه کړې دې . زمونږ پر خلاف د جنګ د پيلامې له پاره د سرويه پادشاه لازار شاه د اروپا مختلو سيمو ته هيئتونه استولي دي ، په دې سيمو کې بوسنيا ، بلغاريه ، البانيه ، دلاچيه ، هنګرى ، پولينډ ، اسکټټار ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولې او مګهيار خلک شامل دي ، دغه ټولو قومونو د قاصدانو په ذريعه د سرويه پادشاه لازار شاه ته د مسلمانانو په خلاف د صليبي جنګ د ملاتړ ترغيب ورکړې . او ترڅنګ يې د خپلو قاصدانو په واسطه هغه ته خبر ورليږلي دې چې هغه دې د مسلمانانو پر خلاف خپل لښکر د شينزا ددرياب په غاړه سترو ميدانونو ته و استوي ، زما په فکر د سرويه پادشاه لازار شاه غواړي زمونږ پر خلاف همدغه ځايونه د جنګ او جګړې ډګر و ګرځوي .

دروندە سلطانه ! د اروپا مختلفو اقوامو اوقبايلو ته چې د سرويه پادشاه لازار شاه کوم خطوط استولي دي د هغو پايلې ډيرې مثبتې دي ، او د اروپا ټولو هيوادونو او قبايلو خپل خپل لښکر ، د خپلو ښو روزل شوو سالاروانو په مشرۍ دشينزا ددرياب غاړې کې پرتو ميدانو ته را ليږلي . لکه څنګه چې همدا اوس په هغه ميدانو کې د اروپايانو لښکرې را ټوليږۍ نوکه چيرې دغه راټوليدل همداسې او په همدې تناسب دوام وکړي نو زه تا ته ډاډ درکوم چې په څو اونيو کې به د شينزا په ميدانو کې د صليبيانود را ټول کړل شوې لښکر شميره څو لکو کسانو ته ورسيږي .

دروندە سلطانه ! ددغه حالت په کتلو سره مونږ ستا تر مخه وړانديز کوو چې پخوا له دې چې دښمن د خپل ټول توان او قهر سره د شينزا د درياب څخه را تير شي او هغو سيمو ته چې مونږ تازه تازه سوبه کړې را ننوځي نو مونږ بايد دهغوې لاره بنده کړو او هغوې ته دا ثابته کړو چې په هغو سيمو چې ترکانو ولکه کړې دهغوې نيول خو لا پريږده چې په هغو سيمو کې به صليبي سرتيري هم په هيڅ صورت د تباهۍ او بربادۍ د خپرولو له پاره پرې نه ږدي.

دروندە سلطانه ! د بله اړخه علي پاشا ته هم ددې ټولو حالاتو په هکله خبر ورکړل شوي دې . مونږ دهغه سره د ليدلو وروسته ستا حضور ته را استول شوي يو. هغه تر اوسه پورې د خپل لښکر سره د نائيکو پولس په ښار کې ديره اچولې ده . او ستا له اړخه د حکم منتظر دې .

تر دې ځايه د خبرو کولو وروسته مخبر چپ پاته شو .نو سلطان مراد خپل زوې بايزيد خپل ځان ته نژدې راوغوښت ، بايزيد پورته شو او دسلطان په خوا کې کيناست. تر يوه وخته پورې پلار او زوې دواړو په ډير راز سره خبرې کولې ، شايد چې هغوې په اروپا کې د راټولو شوو صليبيانو د لښکر په اړه په خپلو منځو کې سلا مشوره کوله ، بيا هغوې کومې بايلې ته ورسيدل ، په دې خاطر چې بايزيد بيرته خپل ناست ځاې ته راغی او کيناست .د سلطان مراد په مخ باندې دخوښۍ نښې را څرګندې وې ، بيا يې را غلي مخبرانو ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :

دوستانو ! تاسې نن شپه همدلته په بروصه کې تم شئ ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ وکړئ او نيغ به علي پاشا ته ځانونه ور سوئ ، هغه ته ووايأست چې د نائيکوپولس له ښاره خپل فوځونه را وکاږي او د روميل د ولايت په کوم خوندي او مناسب ځاې کې خپل لښکر ته پړاو ورکړی ، او هملته زما او د بايزيد د لښکر انتظار وکړي .

علي پاشا ته هم ووواياست ، چې الله دې په تا برکتونه نازل کړي ، ستاد بهادرۍ او جرأت پولې دې نورې هم و غځوي ، په هغه ذات مې سوګند چې په خپل توان يې اسمان درولې ، او تر ټولو ځواکمن اوپوه ذات دې ، د قومونو په تاريخ کې داسې حالات او واقعات ډير ځله ځي راځي ، د قومونو څخه دا ډول حادثې او واقعات د اميدونو نه ډکو ساحلونو کې د رڼا غوښتنه کوي .

علي پاشا ته وواياست چې مونږ خو د وريښمو ، وړيو او يا موم په څير نرم نه يو چې دښمن چې څنګه وغواړی زمونږ جوړښت او زمونږ زينت اوښايست را خراب کړي .مونږ به د جنګ په ډګرونو کې که خداې مو وغواړي نو د اروپا په دغه متحده ځواک باندې دزماني د غم وريځې راو غوړو. که چيرې زما خداې ته منظور وي نو دا ځان ځارونکې سرتيري صليبيان چې کله د ترکانو د ځان ځارنې اواز واوري ، اوکله چې هغوې زمونږ وسايل او جنګي سامانونه ووينې ،کله چې هغوې په خپلو وينو کې لت پت شي او د ترکانو ځواک ته ووينې ...نو زما هر فوځې به د صليبيانو د لښکر بند بند ور مات او دهغې درياب په څير به وګرځي چې په خپل مخ کې هر خنډ د کچه ويالو په څير پاش پاش کوي .

سلطان تردې ځايه پورې خبرې وکړې او بيا ودريد او مخبرانو ته يې وويل:

اوس تاسې ولاړ شئ... ځئ ارام وکړئ ، سبا د سهار د لمانځه وروسته دعلي پاشا په لور وخوزيږئ . اوکوم پيغام مې چې درکړې تر هغه يې ورسوئ .

ددې خبرې سره سم هغو مخبرانو سلطان ته تعظيم وکړ او دهغې د خونې څخه ووتل ، دهغوې د تللو وروسته سلطان دخپل زوې بايزيد په لور وکتل او ورته يې وويل :

بايزيده ، زما زويه ! د همدا اوسه دخپل لښکر دکوچ کولو تيارې پيل کړه ، مونږ به په درې څلور ور ځو کې د بروصې څخه د يوه باعزمه لښکر سره يوځاې د شينزا د درياب د غاړې ميدانو ته ځانونه رسوو. مونږ به د خپل منزل په لور د روميل د ولايت څخه تيريږو او دهغه ځايه به علي پاشا هم دخپله ځانه سره يو ځاې کوو ،

زما زويه ! ددې سره سم زه ننې غونډه پاې ته رسوم . ته ولاړ شه او دخپل لښکر د تيارولو کار پيل کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا نو سلطان مراد خپله غونډه ختم کړه ، او هر څوک دخپلو خپلو کارونو پسې دکوټې څخه وووتل .

۹*****

نریوس په خپل کور کې د لمر د پریوتو څخه لږ تر مخه هلته په پخلنځي کې د غذا په تیارولو بوخته وه چې په همدې وخت کې ریونا لکه د یوې د سکونه ډکې اوسۍ په څیر په منډو او ټوپونو راغله اوکور ته را ننوتله.

هغه نیغه د پخلنځي لورې ته ورغله. نریوس هم هغه د پخلنځي څخه کتلې وه ، نریوس د پخلنځي څخه راووتله او د انګړ په لور ورغله ، په منډه راتلونکې ریونا د هغې تر مخه ودریده . د ریونا په کتلوسره د نریوس مور پربیسا او دواړه کوچنیان کندام او خیسار هم دباندې راووتل . په دې وخت کې ریونا په ډیره خوشحالۍ سره نریوس او دهغې مور پر بیسا ته وکتل او ورته یې وویل :

ما تاسې ته یو ډیر ښه زیرې راوړې دې . زه یواځې د همدې خبرې له پاره دلته راغلې یم او ددې خبرې د اوریدو وروسته تاسې ته دا ډاډ درکوم چې ستاسې د خوشحالیو پاې به نه وي .

د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره نریوس او دهغې د مور پربیسا دواړو په استفهامیه توګه یو بل ته وکتل او بیا نریوس ریونا ته وویل : ریونا خورې ! د کوم خبر د ویلو له پاره چې ته دلته راغلې یې هغه زمونږ سره اړه لرې یا ستا د ذات سره ؟ په دې وخت کې ریونا د لږ څه فکر کولو وروسته ، په داسې حال کې چې دحیا د جذبې نښې یې په څیره کې را ښکاره شوې وې ، په نرم اواز سره وویل : ډیرې درنې خورې نریوس ! دکوم خبر له پاره چې زه دلته راغلې یم دهغه ډیره برخه ستاسې خلکو پورې اړه لرې . خو بیا هم دا خبر زما پر ذات باندې هم خپل اغیز لرې . ځکه دا خبر ستا د ورور علي پاشا په اړه دې .

د علي پاشا د نوم د اوریدو سره سم نریوس ، دهغې مور پربیسا او دواړه کوچنیان ، کندام اوخیسار ، ټول متوجه شول . بیا نو په ډیره بې صبرۍ سره نریوس د ریونا څخه وپوښتل : ریونا خورې !تا زما د ورور علي پاشا په هکله څه خبر راوړې دې ؟

ریونا یو ځل بیا دحیا نه په ډکه ژبه وویل :

« خبر دادې چې علي پاشا اوس بلکل پوخ پاشا و ګرځید. هغه ته دددې ځایه د تللو وروسته ډیرې زیاتې بریاوې ور په برخه شوې دي . هغه لمړۍ د بلغاریه د پادشاه سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن چې د یوه ستر اوقوي لښکر سره د شومیلا میدانو ته د علي پاشا مقابلې ته راغلي و ، سخته ماتې ورکړې ، چې هغوې ددې ماتې وروسته د ترانوا ښار ته و تښیدل او هلته هم علي پاشا په هغوې پسې ولاړ او د ترانوا ښار یې هم ترې لاندې کړ . ددې وروسته ریونا د علي پاشا په لاسو د بلغاریه د پادشاه سیسمان په خلاف بریا او یو ځل بیا دهغه دواړو زامنو ته ماته ورکول او د نائیکوپولس د ښار نیولو په هکله پوره تفصیل ورکړ .

د ریونا په دې خبره نریوس او پربیسا دواړو دخوښۍ نه په خندا پیل وکړ . کندام اوخیسار دواړو هم د خپل کاکا په بریاو باندې خوښي ښووله ، په دې وخت کې ریونا یو ځل بیا وویل :

نریوس خورې ! ددې خبر بل اړخ هم شته ، دعلي پاشا دغه بریاو ، داسې و ګڼه ، چې په ټوله اروپا کې اور بل کړې دې .نو د دې ماتو دبدلو د اخستلو له پاره د سرویه پادشاه لازار شاه غږ پورته کړې ، هغه د اروپا ټولو ځواکونو ته د مسلمانانو پر خلاف د راټولیدو غږ کړې دې . ددې بلنې په ځواب کې اوس د ټولې اروپا لښکرې د شینزا دریاب په میدانو کې سره ټولیږې . دمسلمانانو پادشاه سلطان مراد ته هم دا خبر ور رسیدلې دی. سلطان مراد علي پاشا ته حکم کړې دې چې هغه دې دخپل لښکر سره یو ځاې د نائیکوپولس د ښار څخه را ووځي او دروملیا په صوبه کې دې پړاو وکړي . ویل کیږي چې سلطان مراد هم د خپل لښکر سره یوځاې د بروصې څخه راوتلې او د همدې سیمو په لور را روان دې . تر څو د اروپا متحده لښکر ، چې د مسلمانانو د له منځه وړلو له پاره راټول شوې ، سره ټکر و کړي او هغوې له منځه یوسي .

دریونا په دغه خبرو باندې نریوس او دهغې مور پربیسا تر لږځنده پورې چپ خوله پاته شوې دهغې وروسته نریوس ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :

ریونا خورجانې ! دا خبرونه چې تا وویل او په ځانګړې توګه هغه چې زما د ورور علي پاشا په اړه و هغه خو ماته د ډیرې زیاتې خوښۍ باعث شول ، اول دا چې دا خبرونه دعلي پاشاد سوبې او برۍ په اړه وو او بل داچې زه مسلمانه یم او دا سوبه ، د اروپا ب په زمکه دمسلمانانو سوبه ده نو د یوې مسلمانې په څیر په دې بریاو زما زړه ډیر زیات خوشحاله دې ، خو ریونا ! زما خو د علي پاشا سره یوه خپلولي شته نو زه به د هغوې په بریاو باندې خوشحالیږم . عام مسلمانان هم د یو مسلمان په څیر د علي پاشا په دغو بریاو باندې ډیر زیات خوشحاله شوي او ډاډ به یې تر لاسه کړې وې . خو زما خورجانې ! زه نه پو هیږم چې ته په داسې حال کې چې یوه نصرانۍ یې ، خو زما څخه زیاته د علي پاشا په بریو باندې ته خوشحاله یې ؟ ریونا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورجاني ! ايا زه ستا ددې خوشحاليو کوم علت پوښتلې شم ؟

د نريوس ددې پوښتنې د ځواب له پاره ريونا تر لږ څه ځنډه پورې په فکر کې شوه ، او دهغې وروسته يو ځل بيا دهغې په څيرې باندې د خوښيو نښې را ښکاره شوې او په لوړ اواز يې وويل :

زما خورجانې ! تا چې کومه پوښتنه وکړه نود هغې ځواب خو ډير سخت دی خو ګوره نريوس خورې ! هغه وخت چې ته نصرانۍ وې ، او اسلام دې لا نه و منلې ، او نه دې د مجدالدين سره واده کړې و نو هغه وخت هم زه په ښه توګه پوهيدم چې ستا سره زما ناسته پاسته وه اوما اوتا دواړو به کله چې د مسلمانانو د برياو خبرونه اوريدل نو د غم او غصې ، انديښنې او افسوس او پريشانتيا څخه به مو ګُلمې خوړلې ، خو نن معامله بله ده ،، ته مسلمانه يې ، د علي پاشا خور يې په دې خاطر ستا خوشحالي په ځاې ده . اوس چې ته له ما څخه پوښتې چې ته په دې خوشحالي باندې ولې وياړې نو نريوس ! واوره : ما د علي پاشا په کور کې څو ورځې تيرې کړي او دلته را ستنه شوې يم ، دهغه مور ، دهغه خور او په خپله علي پاشا چې له ماسره کوم سلوک کړې دې ، د هغسې سلوک ، دهغسې ميلمستيا ، د هغسې درنښت اميد ما دخپلو نژدې خپلوانو څخه هم نه شوکولې ، هلته د اوسيدو په وخت کې زما درنې خورې ! يوازې زما ځان نه بلکه زما عصمت ، زما ابرو ، او زما د حيثيت ساتنه هم په ډيره ښه توګه شوې ده . نريوس خورې ! دښځې سره د هغې د عصمت او د هغې ابرو د يوه نه پيداکيدونکې جوهر په څير دې او هغه خلک چې د خپلې آبرو ، عصمت او عفت ساتنه وکړي نو زه پوهيږم چې هغه ددې وړ ده چې د ټولې نړۍ نه زيات دهغې عزت ، د ټولو خلکو نه ډير د هغه درنښت او احترام وکړل شي . نريوس خورجانې ! زما حالت هم څه همدا ډول دې ، علي پاشا ، دهغه مور او دهغه خور چې په کوم درنښت سره زما ميلمستيا کړې او تر څنګ يې زما د ځان ، آبرو او عصمت ساتنه کړې نو زه به دهغوې ددې کړچار بدله هيڅ وخت پوره نه کړاې شم .

نريوس ! ته پوهيږې چې کومو وسلوالو ځوانانو چې زه له دې ځايه په زور بوتلې وم ، هغوې زه په دې خاطر بولې وم چې زه او يا زما کورنۍ د مجدالدين او دهغه د ورور او پلار په وژلو کې لاس لرو . ددې اړيکو د پوهيدو سره يو ځاې علي پاشا ، د هغه مور او دهغه خور درې واړو ، يا ددوې څخه يوه هم او يا درې واړو زما پر خلاف انتقامي عمل کولې شو . خو هغوې يوه هم داسې و نه کړل . برعکس يې زما سره دا سې سلوک وکړ چې مثال او نمونه يې نه شي موندل کيداې . د علي پاشا مور قيرات له ماسره داسې لاره خپله کړه لکه د يوې لور او مور تر منځ چې موجوده وي . د علي پاشا خور سريان زما سره داسې دوستې جوړه کړه لکه د مشرې او کشرې سکه خويندو تر منځ چې موجوده وی ، او پخپله علي پاشا ، زه به دهغه په هکله څه ووايم . که چيرې زه د هغه صفت وکړم نو الفاظ به ورته پيدا نه کړاې شم . په بروصه کې د اوسيدو په وخت کې علي پاشا له ما سره داسې سلوک وکړ لکه زه چې د ډير ستر عزت خاونده او يو باوقاره اعلي شخصيت اوسم.

ګوره نريوس ! دهمغه حالاتو په کتلو سره چې زه د علي پاشا په برياو ، سوبو ، او کاميابيو باندې و نه وياړم نو بل به څوک پرې ووياړي ؟ نريوس خورې ! هغوې درې واړه ماته د ډير عزت او وقار خاوندان دی .

د ريونا ددې خبرو په اوريدو سره نريوس د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوبه شوه اوبيا يې ريونا له لاسه و نيوله او د پخلنځې په لور يې له ځانه سره کش کړه او ورته يې وويل « را ځه چې هلته کينو ، زه به هلته د پخلي کار هم وکړم او خبرې به هم سره کوو. »

ريونا چپ چاپ د هغې سره يو ځاې روانه شوه ، نريوس او ريونا دواړه هلته په پخلنځاې کې کيناستې ، خو پربيسا خپل دواړه لمسې له لاسو و نيول او په انګړ کې په خپاره لمڅې باندې کينول . پخلنځاې ته د راتلو سره سم لږ څه چپه چپتيا وه ، او وروسته يو ځل بيا نريوس ريونا ته په خبرو خبرو کې وويل :

ريونا جانې ! که بده درباندې ونه لږې نو يوه پوښتنه کولې شم ؟

په ځواب کې ريونا لږ څه په تيز و سترګو نريوس ته وکتل او بيايې په ډيره ژولې ژبه نريوس ته وويل : نريوس خورې ! وايه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟ زه به ستا هيڅ خبره په بده وا نخلم .

دريونا ددې خبرو څخه نريوس تر يوه ځايه ډاډمنه شوه او په ډيره درنه توګه يې هملته ورڅخه وپوښتل چې: « ريونا! دا چې ته زما د ورور علي پاشا په برياو باندې دومره د خوشحالۍ او وياړ خبره کوې نو ايا زه ستا د رد عمل اندازه دا ډول کولې شم چې ته د علي پاشا سره مينه کوی او هغه خوښوې ؟

د نريوس ددې خبرې په اوريدو سره ريونا په زوره زوره وخندل اوبيا يې د ډيرې خوشحالۍ نه وويل :

نه نريوس خورې ! داسې کومه خبره نه شته ، زه د علي پاشا سره مينه نه کوم او نه هغه د ځان له پاره غواړم. خو بيا هم زه په زړه کې دهغه سره خواخوږي لرم .داسې خواخوږي چې زه يې په الفاظو کې نه شم بيانولې . ځکه چې علی پاشا چې کوم ډول سلوک او رويه له ما سره کړې د همغې په اساس زما په زړه کې دهغې له پاره ځانګړې ځاې پيدا شوې دی . بلې زما په زړه کې يو کمښت ، او يوه خلا ضرور را پيدا شوې ده ، ډير وخت فکر کوم چې کاشکي زه هم ستا او دعلي پاشا په څير

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانه شوې واې ،اسلام مې منلې واې ، ګوره نریوس ! ما هلته په بروصه کې د اوسیدو په وخت کې نه یوازې د علي پاشا مور او دهغې خور په عبادت کولو لیدلې ، بلکه نور خلک مې هم کتلې چې په عبادت کې به مصروف وو. ماته د هغوې دعبادت دا طریقه ډیره خوښه شوه . او هملته په بروصې کې د شتون په وخت کې مې دا فکر کاوه چې کاشکې زه هم دهغوې سره یو ځاې په عبادت کې شریکه واې اودهغوې په څیر مې د کائیناتو مالک ته دبندګۍ سر ټیټولې .
ریونا تر لږ ځنده چپه خوله پاته شوه ، په دې وخت کې نریوس هم هغې ته په ډیره عجیبه توګه کتل ، دلږ ځنډ وروسته ریونا یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
نریوس ! ډیر وخت زه دا فکر کوم چې ما خو د زړه نه اسلام منلې دې ، زما ظاهرې حیثیت یوازې داسې دې چې زه باید د اسلام په دایره کې ور ننوځم . خو زه ویریږم چې کله چې زما مور او پلار ته زما د مذهب د بدلون په اړه معلومات وشئ نو هغوې به ډیره زیاته صدمه ومومې ، او بیا خو ته پوهیږې چې زمونږ د کلي زیات خلک نصراني مذهبه دي . او زما پلار ددې کلي سردار دې ، نو زما د مذهب دبدلون په واسطه به د کلي خلک څه فکر کوي ؟ او زه په دې فکر کې یم چې دعلي پاشا پلار او دواړه ورونه په همدې خاطر ووژل شول چې هغوې مسلمانان وول ، په دې خاطر چې د علي پاشا پلار دې سیمې ته د داسلام د تبلیغ له پاره راغلي و. نصراني راهبان او پادریان نه غواړې چې په دې سیموکې اسلام په دومره تیزۍ سره خپور شي ، هغوې د اسلام د پیروانو ډیر سخت دبنمنان دي دا هغه حالات دي چې زما داسلام د اعلانیدو تر مخ خنډ دي . ریونا چې چپ شوه نو نریوس د لږ څه وخته پورې مسکۍ وه او بیا یې په ډیر شفقت او مینې سره هغې ته وکتل او ورته یې وویل :
زه تا ته دعا کوم چې ستا تر مخ دا خنډونه په ډیره اسانۍ سره له منځه ولاړ شي . اوس خو را ځه دلته زما خواته کینه ، زما خوشحالي او زما غوښتنه ده چې ته به نن شپه زمونږ سره ډوډۍ خورې . ریونا د نریوس ددغه د مینې نه ډک وړاندیز سره توافق وکړ او بیا دواړو هملته په پخلنځاې کې د ډوډۍ په تیارولو مصروفې شوې
پرلپسې لرې ....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۷)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول اوومه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۱۰
د سلطان مراد د حکم تر ورسیدو سمدستي وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د نائیکو پولس د ښار څخه ووت.
هغه د سلطان د همدې حکم په اساس د رومیل د ولایت په لور مخه کړه او خپل لښکر ته یې د ریونا او نریوس دکلي سره نژدې دیړاو کولو حکم وکړ.
کله چې د علي پاشا لښکر د رومیل د ولایت په دغه برخه کې خیمې وهلې نو علي پاشا په خپل آس باندې سپور د خپل لښکر په لیکو کې دننه چکر کواهه ، د لږ وخت وروسته د هغه د سترګو لاندې د خیمو یو لوې کلي آباد شو . علی پاشا د خپل لښکر له پاره دماښام د ډوډۍ دتیارولو حکم وکړ ، څکه په دې وخت کې لمر ډوبیدو ته ډیر نژدې شوې و . کله چې علي پاشا د لښکر تر منځه د ګرزیدو او څارنې وروسته بیرته خپل آس د خپلې خیمې په لور را و ګرځاوه نو خیمې ته د رارسیدو سره سم ډیر حیران پاته شو. هغه وکتل چې دهغه د خیمې نه باهر نریوس ، کندام خیسار اود ریونا نه علاوه د ریونا پلار رستاک هم ولاړ دي ، علی پاشا ته دهغوې په کتلو ډیره زیاته خوښې احساس شو . سمدستي دخپله اسه را ښکه شو ، د آس واګې یې پرېښودې او دمیلمنو په لور یې ور منډه کړه . په دې وخت کې د لښکر یو عسکر را منډه کړه او دعلي پاشا آس یې و نیوه او یوه لورې ته یې یوړه . علي پاشا تر ټولو د مخه د رستاک سره روغبړ وکړ او بیا پر زمکه کیناست او دواړه وریرونه یې په ورنو باندې کینول . او دهغوې سره یې د زړه له کومې مینه وکړه . بیا پورته شو او د نریوس په لور په کتلو سره یې وویل «
نریوس خورې ! ته څنګه یې ؟
نریوس په ځواب کې ورته په ډیر شوق او مینه و کتل او بیا یې علي پاشا ته وویل :
علي پاشا زما وروره ! زه خو ستا داسې خور یم چې ستا په کتلو خوشحالیږم . زما وروره ! ته پوهیږې چې په دې دنیا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يواځې ته زما ورور يې چې ستا په کټلو مې سترګې يخيږي . مونږ ته معلومه شوې وه چې ته د خپل لښکر سره يو ځاې دلته تم کيږی نو په دې خاطر مونږ ټول له تاسره د کتلو له پاره دلته راغلو .
هغه وخت چې د نريوس او علي پاشا تر منځ دا خبرې کيدې نو ريونا هغوي ته د شک په سترګو کتل ، په همدې وخت کې علي پاشا ريونا ته وکتل او ورته يې وويل . ريونا ! زه افسوس کوم چې له تا مې لا تر اوسه پوښتنه نه ده کړې، وايه ته څنګه يې ؟ که څه هم ماستاسې سره ډير لږ وخت تير کړې و خو په هغوڅو ساعتو کې چې کوم سلوک ستا مور او پلار له ما سره وکړ هغه به مې هيڅکله هم له ياده و نه وځي .
ريونا تر لږ وخته پورې په ډير شوق او مينه علي پاشا ته کتل بيا يې په ډيرې نرمې لهجې سره وويل
« علي پاشا! که چيرې ته زما د مور او پلار د سلوک نه اغيزمن شوې يې نو واوره ، زما مور هم تا د خپل زوې په څير ګڼي ، کله چې مونږ له تاسره د کتلو له پاره را تللو نو هغې څو ځله په تاکيد سره وويل چې د هغې سلام تاته ورسوو . او دهغې له اړخه ستا د خيريت پوښتنه وکړو .
د ريونا په دې خبرو باندې د علي پاشا په څيرې کې خندا را وځليده ، بيا يې د ريونا په لور په کتلو سره وويلې :
ستا مور ډيره محترمه او درنه ښځه ده . داسې مهربانه او مينه ناکې ښځې چې دهغوې کرچار په ژوند کې دهيريدو نه دې . ماته که وخت پيدا شو نو زه به دهغې خدمت ته يو ځل حاضريږم .
په دې وخت کې ريونا دهغه په خبرو کې را ټوپ کړ او ويې ويل:
« وخت خو در ته په لاس درغلي دې علي پاشا ! تا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دې . ته چې کله او کوم وخت وغواړې په ډيره اسانی سره په آس نه بلکه په پښو هم هلته را تلاې شې او زما دمور سره کتلې شې .
دريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا د لږڅه ځنډ او فکر وروسته وويل:
« ريونا ! ستا خبره سهي ده ، خو دلته د پړاو څخه زما اخوا ديخوا تلل مناسب نه دی . سلطان مراد او دهغه زوې بايزيد دواړه د يوه ستر لښکر سره د بروصې د ښاره را روان شوي دي ، شايد چې تاسو ته به دايه ډاګه شوي وي چې د اروپائيانو متحده لښکر د شنيزه د درياب په هغه غاړه په ميدانو کې راټوليږي او دمسلمانانو سره د ټکر نه وروسته غواړې چې مسلمانان د فاسفورس د بحيرې نه اخوا ورټيل وهي . نو د اروپا ددې ځواک سره د ټکر له پاره سلطان په ډيره بيړه دغه لورې ته را روان دې . سلطان او دهغه زوې بايزيد، ډير ژر دلته رارسيدونکې دي، په دې خاطر ماته هر وخت دهغوې د استقبال او ښه راغلاست له پاره تيار دريدل په کار دي . خو که چيرې په دې ورځو کې زه ستاسې کلي ته ستاسې سره د کتلو له پاره درنه شم نو ته هم او نريوس خورې ته هم زما څخه ګيله او شکوده مه کوئ.
بيا يوناڅاپه علي پاشا ټکان وخوړ او د ريونا د پلار رستاک ي لورې متوجه شو او ويې ويل : زه هيڅ متوجه شوې نه يم ما تاسې ټول د خيمې نه دباندې درولي ياست . راځئ زما سره ،چې خيمې ته ولاړ شو اوهملته خبرې اترې وکړو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمې په لور روان شو او پاته خلک هم د هغه پسې وروسته خيمې ته ور ننوتل او په خپلو خپلو ځايو باندې کيناستل . دلږڅه چوپتيا وروسته رستاک علي پاشا ته وويلې چې :
علي پاشا ! تر اوسه يواځې ريونا له تا سره خبرې کولې ، په حقيقت کې د هغې دمور غوښتنه وه چې ته بايد هلته ولاړ شې ، هملته د شپې پاته شئ ، علي پاشا ! ته پوهيږې چې زمونږ کوم نارينه بچي نه شته نو په دې خاطر ستا د کتلو وروسته د ريونا مور ، داسې و ګڼه ، چې تا د خپل زوې په څير غواړي ،ګوره علي پاشا زويه ! کله چې وخت در ته پيدا شو نو خامخا هلته راشې !
دا خو يوه خبره شوه . اوس غواړم ددې بلې خبرې لورې ته هم راشم او هغه ستا د پلار او دواړو ورونو د وژنکو پورې اړه لري . علي پاشا زما زويه ! ما خپلو څو کسو ته د معاملې د څيرنې له پاره حکم کړې دې ، هغوې دا دوه شپې او ورځې په خپلو کارونو کې مصروف دي . او ډير ژر به ماته ووايي چې ستا د پلار او دواړو ورونو په وژلو کې څوک لاس لري . زه دا کار ځکه دومره ژر او په دومره اهتمام سره کوم چې په دې وژلو کې يې زما لور ريونا هم راښکودې ده. اوپه همدې خاطر هغه دوه وسله والو ځوانانو هغه له دې ځايه وړې وه . خوستا د مور ، ستا د خور ډيره ستره مهرباني اوښيګڼه وه چې تاسې خلکو زما د لور سره د خپل اولاد په څير سلوک کړې دې او دا داسې سلوک دې چې تر اوسه زما لور ريونا له ياده نه دې ويستلې .
علي پاشا ! که ستا دپلار او ستا د ورونو په قتل کې زما وريرونه هم شريک وول نو دا ځاې ياد ساته چې زه به دهغوې په هکله هم تاته ټولې نښې نښانې ووايم ، زه به د معاملې به تفصيل ځان پوه کړم او بيا به تا ته ووايم چې د چا لاسونه په دې پيښنه کې ککړ دي او تا ته دهغوې سره څه ډول معامله کول په کاردي ؟ په دې لړکي که چيرې تاته زما دکومک اړتيا پيدا شي نو زه به دريغ و نه کړم . علي پاشا ! دا يواځې زما نه بلکه د ريونا د مور غوښتنه او هيله هم ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رستا ک ددې خبرو څخه وروسته لږ څه و درید او بیا یې د څه فکر کولو وروسته وویل چې :
علي پاشا ! زه پو هیږم چې ستا په مصروفیاتو او بوختیاو کې ډیربنت راغلي دي او دا چې سلطان مراد څه وخت هم دلته را رسیدوونکي دي او دهغه په خاطر ته باید دلته په لښکر کې موجود واوسې ، زما زویه ! بیا هم ستا څخه غواړم چې کله هم تا ته فرصت او موقع په لاس درشي نو زمونږ ځاې ته یو ځل ضرور راشه ، که چیرې تاته دلته داوسیدو په وخت کې موقع په لاس درنه شي نو د کوم جنګ پیلامه چې همدا اوس کیدونکې ده نو د هغې دپاې ته رسیدو سره سم ته یو ځل زمونږ کور ته ضرور راشه . زما ښځه ستا په لیدو باندې ډیره خوشحالیږي .
کله چې رستاک چپ شو نو علي پاشا د لږڅه فکر وروسته ورته و کتل او ورته یې وویل :
درونده مشره ! لمړئ خو به زه دلته د تم کیدو په وخت کې هڅه وکړم چې وخت پیدا کړم او ستاسې کور ته راشم . او که اوس و نه توانیدم نو ژمنه کوم چې ددې جنګ دپاې ته رسیدو سره سم ستاسې خلکو خدمت ته حاضر شم .
ددې خیرو وروسته علي پاشا پورته شو ، هغه د خیمې څخه لږ څه مخته تللې و چې په همدې وخت کې یو وسله وال ځوان دهغه خیمې ته ور ننوت ، هغه دعلي پاشا د آس زین په یو کونج کې کینبود اوهغه خورجین چې د آس سره نښتې وه هغه یې علي پاشا ته ورکړه . شاید چې علي پاشا به د هغې څرمنې خورجین له پاره بیرون را وتلې و . هغه راغلې وسله وال ځوان بیرته ولاړ . علي پاشا خورجین را واخسته او بیرته خپل ځاې ته راغې او کیناست . بیا علي پاشا د هغې څرمنیزې خورجین خوله پرانسته لمړئ یې دهغې څخه د نقدو پیسو یو کڅوړه را وویسته اوپه خپل مخکې ناستې نریوس په غیږ کې یې کینبوده او ورته یې وویل :
زما خورې ! په هغو جنګونو کې چې ما برخه اخیستې وه په هغوې کې څه د غنیمت مالونه زما لاسته راغلي دي دا د هغه غنیمت د مالونو څخه زما برخه ده . زما خورې ! په دې کې دومره نقدې شته چې ته یې په استعمالو سره خپل ژوند په پوره ډاډ او سکون سره تیرولې شې.
نریوس هغه کڅوړه پرانسته ویې کتله او بیرته یې دهغې خوله وربنده کړه اوعلي پاشا ته یې و کتل او ورته یې وویل :
علي پاشا ! سهې ده چې ته زما وړور یې ، تل وروړنه د خویندو کومک کوی ، خو ګوره وروره دا نقدې ډیره زیاته ده . ددې څخه یوه برخه ماته پریږده او پاته دوه برخې خپلې مور او خور ته ورکړه .
دنریوس په دې خبره علي پاشا و خندل او ورته یې وویل : نریوس خورې ! دا نقدې یواځې تا لره ده ، د مور او خور برخه مې هلته جدا اینبودې ده . دهغوې په هکله ته فکر مه کوه .
علي پاشا یو ځل بیا په خورجین کې لاس ور ننویست ، او غوښتل یې څه ترې را وکاږې چې رستاک ورته مخ کړ او ورته یې وویل ؟
علي پاشا ! په نژدې وخت کې مونږ د ریونا واده تیاروو . زویه ! دهغې له پاره ما او زما ښځې د خپل کلي یو ځوان خوښ کړې دې . تر اوسه پورې مونږ په دې هکله چاته څه نه دې ویلي ، ځکه دا خبره یواځې زما، زما دښځې او ریونا پورې را نغښتې ده . او نریوس هم همدا اوس د لمړئ ځل له پاره ترې خبریږي . زویه ! هغه ډیر ښه هلک دې ، که څه تر اوسه پورې ریونا دهغه د خوښیدو او نه خوښیدو په هکله څه خبره نه ده کړې خو ریونا هغه کتلي دې او هغه هم ریونا ښه پیژني ، ستاسره ددې خیرې د یادولو څخه زما مقصد دادې چې زویه ، ته به د ریونا په واده کې ضرور ګډون کوې .
د رستاک په دې خبره د علي پاشا رنګ والوت ، دهغه دغه حالت ته نه یواځې نریوس کتل بلکه ریونا هم متوجه وه . خو هغه ډیر ژر خپل ځان کنترول کړ او په داسې حال کې چې یو لاس یې لا د مخه په خورجین کې و او په خورجین کې د کوم شي لټون کاوه نو رستاک ته یې په وینا کې وویل :
داخبره تا ماته په ډیر ښه وخت کې وکړه . زه به د ریونا په واده باندې ډیر زیات خوشحاله شم ، څرنګه چې تا ماته دا ډیر ښه خبر واوراوه نو زه به هم په دې وخت کې ، که ته یې بده نه ګڼې ریونا ته یو تحفه ورکړم .
رستاک په ډیر محبت سره علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :
په دې هکله خو تا ته زما څخه د اجازې اخستو اړتیا نه شته . ځکه ریونا پخپله ستا د مخلصینو څخه ده . په دې وخت کې علي پاشا د خورجین څخه یوه طلاې ګوته را وویسته، چې په کې جواهرات کارول شوې و ، علي پاشا هغه ګوته ریونا ته ور وړاندې کړه . او په ډیر مړژواندې او لړزیدلې اواز یې ورته وویل :
ریونا ! څرنګه چې ستا پلار ما ته ستا د واده زیرې راکړ نو زه د دې خوشحالی په وخت کې تا ته دا ګوته نذر کوم . دا قبوله کړه ، انکا ر مه کوه او که نه زما زړه به مات شي .
دعلي پاشا دې خبرو په نریوس هم ډیر زیات اغیز وکړ ، ریونا هم ورته په ډیر عجیبه توګه کتل ، بیا ریونا خپل سر ټیټ کړ او یو دم یې د علي پاشا څخه هغه ګوته را واخسته او په خپله ګوته یې کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کې ريونا غوښتل د خپلو جذباتو او احساساتو رد عمل ښکاره کړي چې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او دهغې په لور يې په کتلو سره وويل :
تاسې همدلته کينئ ، زه به تاسو ته د ډوډۍ انتظام وکړم . بيا به ټول سره يو ځاې همدلته ډوډۍ وخورو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا په ډېره چټکۍ سره د خيمې څخه را ووت .
د لږځنډ وروسته علي پاشا بيرته را ستون شو . دهغه وروسته يو څو ځوانان و چې د ډوډۍ لوښې ورسره و ، هغوې د ډوډۍ لوښي به خيمه کې کيښودل او بيا دوې ټولو يوځاې هغه ډوډۍ وخوړه . ددې وروسته رستاک ، نريوس ، ريونا ، کندام او خيسار ټول دعلي پاشا د لښکر ځاې څخه را ووتل او دخپل کلي په لور روان شول .
۱۱*****
شپه په تيريدو شوه او علي پاشا د سهار لمونځ ادا کړ او د سهارنى د خوړلو وروسته يو ځل بيا دخپلو لښکريانو د احوال د معلومولو له پاره د هغوې تر منځ ګرځيده چې د لمر خاته د لورې څخه درې کسه آس سپاره په چټکۍ سره دهغه لورې ته را روان دي . علي پا شا دهغوې دکتلو سره سم و دريد . هغوې هم علي پاشا ته راغله او دخپلو آسونو څخه را ښکته شو علي پاشا غوښتل دهغوې څخه لږ څه و پوښتي چې ددې درې واړو څخه يوکس وويل :
پاشا! سلطان مراد او ولي عهد بايزيد دواړه دخپلو لښکرو سره يو ځاې ستاسې تم ځاې ته را رسيدونکي دي ، سلطان حکم کړې چې د هغه د رارسيدو تر مخه تاسې خپل ځانونه تيار کړئ او دکوچ کولو له پاره تيار اوسئ ، سلطان دلته نه پاته کيږي ، هغوې تاسې له ځانه سره اخلي اود شينزا ددرياب غاړې ته درومي او ددښمن تر مخه صفونه جوړوى . سلطان د زړه نه غواړي چې وخت يې ضايع نه شي او سمدستي ددښمن پر خلاف يوه قوي ضربه وارده کړي تر څو د هغوې ټول باد ووځي .
پاشا ! سلطان مراد او بايزيد له دې ځايه لږ تر لږه پنځه ميله لرې دې نو به دې خاطر د هغوې د راتلو څخه د مخه تاسې د خپل کوچ کولو له پاره ځانونه تيار کړئ .
د راغليو آس سپرو په دې خبره د علي پاشا په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې او هغوې درې واړو ته يې وويل :
زما دوستانو !د سهار ناشته مو کړې او که نه دهغې له پاره درته څه تيار کړو ؟
د هغوې څخه يوه وويل : پاشا ! تاسې ته د زحمت کولو اړتيا نه شته ، د سلطان ټول لښکر د سهار ناشته کړې ده ، او بيا يې د سلطان د وخت د ضايع کولو پرته د شينزاد د درياب په لورې مخ کړې ده .
ددې خبرې سره سم علي پاشا سمدستي په پوره ځواک سره اواز وکړ او دلښکر د خيمو د را ټولولو او پړاو ختمولو حکم يې وکړ . د علي پاشا ددې حکم سره سم يو توپان جوړ شو ،د لښکر هر چا خپلې خيمې را ويستلې او هر شې په باروړونکو ځناورو باندې باريدل. او د پړاو هر څه را ټوليدل . دسترګو په رپ کې د پړاو هر څه را ټول شوي و او په کوم ځاې کې چې هلته پړاو شوي و د سلطان مراد او بايزيد لښکر تر را رسيدو پورې همليته تم شول .
د لږڅه ځنده وروسته د شرق له لورې ګرد و غبار او دوړې تر سترګو شوې . علي پاشا پوه شو چې سلطان مراد او بايز د خپلو لښکرو سره يو ځاې را نژدې شوې دې نو په دې خاطر د هغوې د ښه راغلاست له پاره يې ځان تيار کړ . د سترګو په کتلو سره د هغه ګرد او دو ړو څخه د سلطان مراد را ښکاره شو ، پاشا د سلطان په کتلو ډير خوشحاله شو . د سلطان لښکر د رارسيدو سره سم په هماغه ځاې کې چې د علي پاشا لښکر پړاوکړې و همليته تم شو . پاشا ور منده کړه چې د سلطان مراد د آس واګې و نيسي ،که څه هم سلطان مراد زوړ شوې و خو د ډير همت او ډيرې ځوانمردۍ څرګندونه يې وکړه ، هغه د آسه را ښکته شو د علي پاشا د لاسو څخه يې دآس واګې بيرته واخيستې او په غاړه يې ور سره روغبړ وکړ او ورته يې وويلې .
علي پاشا ! ته زما د آس د واګو د نيولو له پاره نه يې پيدا شوې . تا دومره ستر کارونه تر سره کړې چې زويه! زه پرې په ځاې وياړ او فخر احساسوم .
دسلطان مراد نه وروسته بايزيد علي پاشا د خپل ځان سره په غيږ کې و نيو . اود هغې وروسته علي پاشا بيا د نورو سالارانو سره روغبړ وکړ. لا تر اوسه پورې دسلطان مراد لښکر وروسته پاته و. د ټولو سره د روغبړ وروسته کله چې علي پاشا د سلطان مراد او بايزيد مخته راغي نو تر لږه وخته پورې سلطان مراد علي پاشا ته په ډيره مينه وکتل او په مخ يې دخندا لکيرې را پيدا شوې . بيا سلطان مراد علي پاشا ته وويل:
علي پاشا ! دبروصې نه ستاسې سيمې ته د را روانيدو په وخت کې چې کومه هيله ما ستاسې پورې تړلې نو سوګند په خداى چې لا شريک او قادر دې چې ته زما د هيلو څخه ډير پورته او ارفع و ختلې . تا په دښمن باندې څومره ښه د غيرفاني جذبو او تل پاتې هيلو په څير حمله وکړه او دخپلو آسونو د پښو سَمونو ، د غشو د توغولو ، د تکبير د اوازو ، او د تورو په هر ضرب باندې مو د دوښمن څيره ژيړه او دهغوې سترګې مو لمدې کړې .
علي پاشا ! دا چې ته زما زوې يې ، او د بايزيد د زامنو څخه هم تر ټولو کم عمره يې ، خو زه به تا ته د زوې په نوم خطاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم . نو اې زما زویه ! واوره ! ستا د سوبې ، اوبریا خبرونه ما ته را رسیدلي و ،زما زویه ! ستا په کار او کړچار زه همدومره خوشحاله او ډاډ من یم دا سې ډاډ من لکه څنګه چې دخپل کار څخه ډاډمن اوسم .
نو اې د خیرالدین زویه ! واوره : اوس یو ځل بیا دغه د الله د مخلوق دښمنان غواړي خپل ظلم او تیرې ته دوام ورکړي ، معراج یو انسان په خپل مخ کې د یو سوالګر ، د کوم بینوا او بې اسرې په څیر را ټیټوي ، خو مونږ لاشریکه خداې خپل معبود او خپل مددګار ګڼو او د همغې تر مخه خپل سر ټیټوو . که چیرې د جنګ په دغو میدانونو کې مونږ ته یو ځل بیا د اروپا ځواکونو چلینج را کړې ، نو د فطرت سترګې به ووینې چې مونږ به د هغوې سره په دې جنګ هم د الله دکتاب آیات او دالله د ویاړلو په څیر را څرګندیږو ، او په دې معرکه کې به هم مونږ د انسانیت څیرې ته روښنایي ور وبښو. او هلته به خپل نوي څراغونه روښانه کړو .
زما دوسته ! د هغو نوم ورکو وادیو کاڼي به هم ووینې چې د زړو د نظام شوقینو دښمنانانو باندې مونږ څه ډول د مشیت د راز او ابن ادم دکمال په څیر نازلیږو . دښمن به په خپله ووینې چې مونږ به د هغوې د خوبونو لړۍ د توپانونو ترمنځ په ډوبلو کې لږ څه ځنډ هم و نه کړو . مونږ به د شنیزه د غاړو په میدانونو کې هم ددښمن سترګې د وینو د اوښکو څخه ډکوو . څارونکې سترګې به ووینې چې د ربښتیا وژونکي او د خپل برخلیک او اخرت نه نه ویریدونکي به مونږ د مجوسیانو د اور په څیر ومرورو . د بابل د بت په څیر به دوې ټوټې ټوټې کړو او کله چې زمونږ ټکر را منځته شي نو و به وینې چې د جنګ ډګر کې مونږ دهغوې له پاره د اور په شعلو کې د انقلاب د بحر په څیر را وخوټیږو .
تر دې ځایه پورې سلطان مراد لږ ځنډوکړ او وروسته یې د بایزید په لور وکتل او ویې ویل :
بایزیده ! ته علي پاشا ته څه ویل غواړې ؟
د بایزید پر مخ باندې مسکا راغله ، او ویې ویل : درونده پلاره ! هغه څه چې ما ویل غوښتل هغه ټول تا وویل : دعلي پاشا د بې مثاله کړچار ستاینه تا په پوره اخلاص سره وکړه . زه ، سوګند یادوم چې داسې ستاینه زه نه شم کولې ، خوبیا هم بایزید د علي پاشا په لور وکتل او ویې ویل :
علي پاشا! دکومې ورځې څخه چې ته د بروصې څخه راغلي یې او کوم کړچار چې له تا نه یې هیله کیده . دهغه په اړوند زه په څه شک او شبه کې نه یم . ما هر وخت د سلطان تر مخه ستا ستاینه او تعریف کړې دې . کله چې ستا د کامیابیو او بریاو خبرونه هلته بروصې ته راورسیدل نو محترم سلطان ته دا ډاډ پیدا شو چې هغه ستاینه او تعریف چې ما ستا کاوه هغه په ځاې او پر حقیقت باندې ولاړ و . زما دوسته ! اوس ته دعثماني سلطنت یو نیغ تیر ، نه ټیټیدونکې او نه کږیدونکې توره ، او په دښمن باندې د مرګونو ضرب ورکونکې یو غښتلې یې ، او عثماني سلطنت به تل پر تا ویاړي .
د بایزید د خبرو سره لږ څه چپه چپتیا را پیدا شوه . دهغې وروسته سلطان مراد یوځل بیا علي پاشا ته مخ را واړاو او ورته یې وویل :
علي پاشا ستا د لښکرد حالت په کتلو سره زه دا ویلې شم چې ته همدا اوس په همدې وخت کې دکوچ کولو له پاره تیار یې .
هغه سپاره چې ماتاته را استولي و لکه چې تا د هغوې د خبر سره سم خپل فوځ کوچ ته تیار کړې دې . په هر حال تاسې زمونږ سره همدا اوس حرکت کولو ته تیار یاستئ.
علي پاشا د سلطان مراد په لور په کتلو سره وویل :
درونده سلطان ! زه خو همدا ستاسې منتظر وم ، زما لښکر له تاسې سره یو ځاې کوچ کولو ته تیاردي .
دهغې په دې خبره باندې سلطان مراد د خپل آس واګې په لاس کې و نیولې او ویې ویل : که چیرې داسې وي نو بیا په خپل آس باندې سپور شه ،او کوچ وکړه .
د سلطان دخبرې سره سم علي پاشا د آس په لور ور منډه کړه او په خپل اس سپور شو، په دې وخت کې سلطان مراد او بایزید هم په خپلو آسونو سپاره شول . او د متحده لښکر سره د ټکر له پاره یې د شینزا د ددریاب لورې ته حرکت وکړ.
پرلپسې لري .....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانو سازشونه (۸)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۸)

اوس تاسې ددې تاريخې ناول اتمه برخه لولئ:

(۸)

پرلپسې ***** ۱۲

ريونا لکه د يوې ويريدلې هوسۍ په څير د نريوس دکور دهليز ته ور ټوپ کړ او ور ننوتله . نريوس دکور او انګړ په پاکوالي کې مصروفه وه . د ريونا ددې بيرنې حالت او په منډه په ورتلو سره نريوس خپله جارو په لاس کې ونيوله ، او دهغې په لور يې و کتل . دخپله ځاېه را پورته شوه . خو ريونا د را تګ سره سم وويل چې :

نريوس خورې ! ستا کوچنيان او مور چيرې دي ؟

نريوس سمدستي وويل : هغوې درې واړه زمونږ ددغه ګاونډي کور ته ورغلي ، ولې ! خيريت خو دې ؟ ايا کوم ښه يا خراب خبر خوبه دي نه وي راوړې ؟

ريونا د يوې لحظې له پاره فکر وکړ او بيا يي د نريوس په لور وکتل او په ژولې ژبه يي وويل :

نريوس ، خورې ! ايا تاته معلومات شته چې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې د شينزا د درياب د غاړو په لور حرکت کړې ، ايا د تللو په وخت کې يې له تاسره کتلي و ؟

نريوس ددې خبر په اوريدو سره لږ څه غمجنه شوه ، هغې خو په خولې څه و نه ويل ، خو په نفې سره يې سر و خوځاوه ، په دې وخت کې ريوناورته وويل :

ما خو فکر کاوه چې علي پاشا به له تاسره کتلي وي او بيا به تللي وي . او زه د علي پاشا څخه دهمدې شکايت کولو په خاطر راغلي وم چې که چيرې هغه ستاسې د کتلو له پاره راغلي وي نو بيا خو به هغه زمونږ ځاې ته هم بايد راغلي واې اوبيا تللي واې ، خو ستا څخه په اوريدو سره چې علي پاشا دلته نه دې راغلي نو اوس زما د زړه څخه داشکوه او شکايت هم ووت . هغه خبرونه چې زما پلار ته رارسيدلي و دهغوې په مطابق نو همدا نن سهار سلطان مراد د خپل لښکر سره يو ځاې دلته را رسيدلي و . دلته د رارسيدو سره سم سلطان خپل څو سواره علي پاشا ته را استولې و او علي پاشا ته سلطان دخپلو راتلو څخه د مخه دکوچ کولو له پاره دخپل ځان دتيارولو حکم کړې و .

ويل کيږي چې د سلطان مراد د راتلو د مخه علي پاشا د خپل لښکر خيمې را ويستلي وې او دکوچ له پاره يې تيارې کړې و . اوڅنګه چې سلطان مراد او د سلطان مراد زوې بايزيد هغه ځاې ته را ورسيدل چې علي پاشا په کې پړاو کړې و نو سلطان مراد د خپل زوې بايزيد اوعلي پاشا سره يو ځاې د اروپا دمتحده لښکر دمقابلې له پاره د شينزا په لور کوچ وکړ.

تردې خبرو وروسته ريونا دلږڅه وخت له پاره ځنډ وکړ او بيا يې نريوس ته مخ کړ او ويې ويل :

نريوس خورجانې ! ته خو دکور په کار کې ښتې يې . زه اوس ځم ، ما غوښتل د همدې موضوع په هکله خبرې وکړم .

نريوس په ډيره ترخه توګه د ريونا په لور وکتل ، هغه يې له لاسه و نيوله ، او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریونا خورې ! د پردیو په ځیر خبره مه کوه . ما دکور ټول کار ختم کړې دې . را ځه چې دواړه خویندې سره کینو او خبرې وکړو ، زه هسې هم په کور کې ځانته یم . ستا سره په کیناستو به زما زړه لږ څه را ټول شي .

ریونا د نریوس خبره و منله ، بیا دواړه مخامخ خونې ته ولاړې ، او هلته په یوه لمڅي باندې کیناستلې اوپه خپلو منځو کې یې خبرې پیل کړې .

١٣ ******

د شینزا د دریاب غاړې ته په رسیدو سره سلطان مراد خپل لښکر ته د خیمه کیدو حکم وکړ . اوس حالات داسې و چې دشینزا ددریاب جنوبی غاړه کې د سلطان مراد لښکر پړاو کړې و په داسې حال کې چې د شینزا ددریاب په شمالي غاړو کې د اروپا متحده لښکر تر ډیره ځایه پورې خپور ور پروت و . دهغوې د لښکر شمیره دومره زیاته وه چې ددریاب په غاړه چې تر کومه د سترګو نظر کار کولي شو دهغوې دلښکر خیمي تر سترګو کیدې . اروپاې ځواکونو څو لکه کسان د سلطان مراد د لښکرو سره د مقابلې له پاره راټول کړې و.

دا حال یواځې یوه ورځ پاته شو .، بیا سلطان لږ څه پورته ولاړ او هلته یې خپلو انجنیرانو ته د لرګیو د پُل د جوړولو حکم وکړ تر څو د شینزا دریا ب څخه د فوځونو دتیریدولو له پاره مناسبه لاره پیدا کړي ، څنګه چې دشینزا د دریاب په غاړه د لرګي پُل جوړ کړل شو سلطان مراد د خپل لښکر سره یو ځاې ددغه پُل څخه تیر شو اوددښمن مخامخ یې پړاو وکړ ، د اروپا په متحده ځواک کې چې څومره سالاران و، هغوې د سلطان مراد، دهغه د زوې او علي پاشا په جرأت او بهادرئ باندې هک حیران شول .

مشهور تاریخپوه (لین پول) لیکي چې را روانه شپه سلطان دالله په دربار کې د خپلې سوبې او دخپل شهادت له پاره هیله او دعا وکړه ، هغه ټوله شپه ویښ و او په عبادکې مصروف او دخپل الله نه یې د بسپنې او اعانت غوښتنه کوله . لین پول دا هم لیکي چې هغه د یوه مؤمن په څیر د مشرکینو سره په جنګ کې د خپل شهادت هیله من و . لین پول مخته لیکی چې دا دسلطان مراد د دعاوو اغیز و چې سهار یې اثرات دمعجزې په توګه را څرګند شول . په سهار کې ډیر سخت توپان او باد وباران په را پیدا شو چې مخ یې ډیر د ترک لښکرو په لور و . د ترکانو تر څنګ ښه باران وشو . په دې تر تیب دهغوې سره د اوبو ډیره ښه پراخه ذخیره پیدا شوه او شاوخوا ته یې چې کومې شګې وې هغه هم اوس د شګو په ځاې په د ختو په څیر ګرځیدلې وې .

بل سهار سلطان مراد خپلو لښکرو ته د صف جوړولو حکم وکړ . کله چې سلطان مراد د جنګ له پاره دخپلو لښکرو صفونه جوړول نو سلطان خپلو ټولو سالارانو ته په یوه ځاې کې د راټولیدوحکم وکړ، کله چې ټول سالاران را ټول شو نو سلطان مراد هغوې ته مخ واړاوه او ورته یې په وینا کې وویل :

زما دوستاتو! واورئ ! د انسان کوچنیوالې یوه دردناکه بیداري ، ځواني یې یو طلاې خوب او زړښت یې دونې د زیړې پاڼې په څیر دې . او زه اوس په دې وخت کې دهمدې زیړې پاڼې ځاې ته رسیدلې یم . یعنې په هر ه لمحه کې او د ژوند په هر موړ کې ، هیڅ انسان خپل ځان په مکمله توګه متوازن نه شي ساتلې . دا ژوند یو مکتب دې او د ټول ژوند له پاره د فطرت یوه معمه ده . خو بیا هم انسان د خپل پوره والي ، د خپلو غوښتنو د پوره کولو له پاره ټول ژوند په هڅه او هاند کې تیروي . نو د حالاتو د سختئ او تریخوالې ترمخه هره لمحه انسان خپل اصلیت باید له یاده و نه کاږي او د ژوند د قفس څخه هر وخت د مرګ منتظر و اوسي .

زما ملګرو ! په دې کائناتو کې هر شي د زوال او فنا پابند دې . یواځې غیر فاني الله او زمونږ رب ذات دې . هیڅ شي دهغه د ذات پرته لازواله نه دې . نو لکه څنګه چې سمندر نه ویده کیږي . دهغې بیدارې دخوب نه بې برخې والي دې په همدې توګه ددې کشمکش په زمانه کې مرګ هم د لمر په څیر بیداره او هر وخت متوجه اوسي . دا جنګ چې مونږ به یې پیلامه تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ څه ځنډ وروسته کوو . نوکه زه په دې جنګ کې شهید شوم ، ووژل شوم نو زما وروسته به تاسې لکه د تیږو په څېر جمود نه ګرځئ او نه به د څرونکو په څېر په تفکر او چورتونو کې ډوبیږئ . لکه څنګه چې له ماسره دکار کولو په وخت کې صحرا صحرا د غړمبیدونکې اور ، د دریاب د تندو موجونو په څېر په خپلو دښمنانو باندې ور لوېږئ او په همدې تر تیب د لمر د اچونکو وړانګو به څېر زما د زوی بایزید سره لا س ورکړئ ، زما وروسته به همدا ستاسې سلطان اوسي . زه تا سې ته ډاډ درکوم چې د تاریخ په رفتار کې به دا ستاسې سره د منصفانو روایت او د نقیبانو په څېر اخلاص نه ډک سلوک و کړي او ستاسې تر منځ به د اخوت او وروړګلوی د نور په څېر ..ستاسې خیال وساتی .

زما کار کوونکو وارئ ! ددین اصل عقل ، د عقل اصل علم او دعلم اصل صبر دې . که چیرې تاسې ددښمن په مقابله کې د صبر نه کار واخلئ ، د جرأت او استقامت مظاهره وکړئ نو یاد ساتئ چې تاسې به نه یواځې ستور و باندې خپل ډال خپور کړئ بلکه انساني زړونه به هم تسخیر کړئ .

زما دوستانو! اسلام ټول وخت د سیم او زرو له پاره نه بلکه د انسان د عزت او کرامت لار مونږ ته را خولې ده . که چیرې تاسې ددې ترخو لمحو څخه ازاد شوی او د را نغښتي فکر زنځیرونه ما ت کړئ او جسماني قید له یاده و کاږئ اوخپل کرچار ، خپل ماحول پاک کړئ نو یاد ساتئ ، چې زما خدای به تاسې ته بریاوې او خوشحالي درکړي . هغه څه چې زه یې تاسې ویل غواړم د هغې لنډیز دادې چې که زه په دې جنګ کې و مرم ، نو زما وروسته به زما زوې بایزید ستاسې سلطان اوسي . بس همدا یوه مرکزې نقطه وه چې ما تاسې د هغې له پاره راټول کړي واست ، تاسې ټول اوس دخپلو خپلو دلګیو په لور ولاړ شئ . یوازې بایزید اوعلي پاشا له ماسره پریږدئ . واورئ ! لښکر په درې برخو ویشل کیږي . یوه برخه یې زما سره ، بله برخه یې د بایزید او دریمه برخه به یې د علي پاشا سره اوسي . اوس ټول ولاړ شئ او دجنګ دپیلامې انتظار وکړئ . ددې سره سم د بایزید اوعلي پاشا پرته نور ټول سالاران د لښکر په لور ولاړ ل .

په دې وخت کې سلطان مراد خپل زوې بایزید اوعلي پاشا ته وویل چې :

زما زامنو! د جنګ د پیلامې د مخه دخپل رب ، د خپل خدای دحضوره د ملاتړ ، او استعانت دعاوې وکړئ.

ددې خبرې سره سم سلطان مراد د خپل آس مخه د قبلې لورې ته واړوله اوپه خپل آس سپور شو . بایزید او علي پاشا هم دخپل پلار په څېر خپل اسونه د قبلې په لور کړل او پرې کیناستل . بیا یې د سلطان په لور وکتل او په دعائیه توګه یې لاسونه پورته کړل . سلطان په لوړ اواز پیل وکړ چې :

اې الله ! د لمر ګرمې څپې ستا په حکم باندې د سمندر د پراخیو څخه را وخي او خپله رڼا شیندې ، اې الله ! ستا په حکم باندې دستورو څرخیدل د انساني تقدیرله پاره بنسټ ګرځي ، او د ژوندانه د یوې قطرې څخه قومونه اوولسونه منځته راوړي ، همدا ستا په اجازه پر اسمان باندې وریځې راخپریږي او یو په بل سې ځغلي او شپه په خپلې پوره تیارو سره نزول کوي .

اې خدایه ! همدا ته ژوند د جمال اوحرارت سره نوازش کوې ، همدا ته د هر ګل په پاڼه باندې خوشبو ، په پاڼه پاڼه باندې دتقدیر کرښې باسې ، همستا په اجازه شفق د اسمان د نیلګونې سره غاړه غړی کیږي . د منو په ونو کې میوه راپیدا کیږي او لمر د شعاعو څخه وریځې رنګینږې .

اې الله ! زه ستا عاجز بنده یم . تا واحد او لاشریک ګنم ، او تل له تا څخه بسپنه اوکومک غواړم . اوس هم زه ددښمن ډیرو زیاتو لښکرو تر مخه ولاړ تا ته لاس په دعا یم او یوازې له تا څخه بسپنه او کومک غواړم.

سلطان مراد دعا غوښتله او ورپسې وروسته بایزید اوعلي پاشا دواړو امین وایه . دلږ څه ځنډ وروسته سلطان مراد بیا خپل خدای ته زارې اوعذر شروع کړ او ویې ویل چې :

اې الله ! دوې مکارۍ ته ذهانت ، بکواس ته علم ، کمرزۍ ته نرم زړې ، بزدلۍ ته بې نیازې ویونکې اوس د بدنصیبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیورو په ځیر پر مونږ باندې یرغل کونکې دي . اې زما الله ! د وخت د سیلاب له پاره که ته وغواړې نو تیږه ورته آینه کړې . تیارو ته لمررا وکاږې ، د لارې غبار کهکشان و ګرځوې ، یخې څپې د طور په شعله باندې تبدیلې کړې . اې زما الله ! ته چې کله وغواړې ذرې ذرې ته د صحرا پراخوالې ، شبنم ته ساګر ، اغزو ته ګلستان جوړکوې ، اې زما الله . زمونږ تر مخه د تمدن دغه رندې لوخړې ، د ګناهونو ځالې، په وینه تویونکو هیکلو کې را نغښتې دښمن ، غواړې پر مونږ باندې یرغل راوړې اومونږ خپل غلامان و ګرځوي ، ایې زما الله ! زه ستا عاجز بنده یم ، ماته همت را ، زما کومک وکړه چې زه ددښمن لاسونه د وینو نه ډک کړم اودهغوې په زړونوکې د ویرې او رعب تیارې خورې کړم ، اې زما الله ! ددغې دښمن په مقابله کې مونږ ته برې را. اې زما الله مونږ په خپل حفظ کې و ساته او بریمند مو و ګرځوه .

تر دې ځایه سلطان مراد خپله دعا پای ته ورسوله ، ددې وروسته درې واړو حرکت وکړ . سلطان منځنی برخې کې د ورید ، په داسې حال کې چې بایزید اوعلي پاشا خپلو خپلولښکریانو ته ورغلل .

هلته د اروپا په متحد لښکر کې هم تر ډیره وخت پورې د جنګ ډول وهل کیده بیا دهغوې ټول لښکر مخته راغې ، په دې وخت کې دسرویه پادشاه لازار یواځې نه ، بلکه د اروپا د نورو هیوادنو تکړه جنرالان اوحکمرانان هم دخپلو لښکرو سره یو ځاې و . ټولو په زوره زوره عجیب و غریبې نارې وهلې ، او خپلو عسکرو ته یې ډاډ ورکاوه . دددې لښکر و تر شا د اروپا بې شمیره ښایسته او زینت کړل شوې نجونې را روانې وې چې د صلیبې جنګیالیو له پاره یې ډاډ اواطمینان ورکاوه . ویل کیږی چې په هغونجونو کې دسرویه دپادشاه لازار لور ډسپنا هم شامله وه . دهغې په اړه دا هم ویل کیږې چې هغه داروپا د ډیرو ښایستو نجونو څخه یوه وه او د اروپا هر حکمران غوښتل چې دهغې سره واده وکړې .

په همدې وخت کې د اروپا متحده لښکر مخته راغې او د سلطان مراد په لښکر یې د طاغوتې ابلیس ، او زهرجنو مارانو په ځیر یرغل وکړ .

سلطان مراد هم سمدستې خپل عکس العمل وښود . هغوې هم په پوره میرانه او د یوه سخت هجوم سره سم په دښمن باندې ور پریوتل .

ددغو اروپایې صلیبانو جنګیالیو له پاره د سلطان مراد ، بایزید اوعلي پاشا دغه ځوابې حمله داسې وه لکه د چا ترمخه چې کومه بنده صحیفه ، کوم نه لیدلې خوب ، کوم زورداره توپان او کوم نوې انقلاب په ځیر مخته راشې .

ددواړو لښکرو دداسې ټکریدو سره دجنګ ډګر داسې صورت ځانته نیولې و لکه اتش فشان چې و چوې ، دبرزخ د عالم دجسمونو ارواح چې پورته عالم ته رخصت شې ، هره ساه اذیت ، هره لمحه حشر پیدا کونکې وې . د تیارو طنابونو کړیو د صلیب شکل نیولې و او ژوند یې د اور د سیلاب په ځیرله منځه ووړ .

داروپا دې صیبلیانو ته پوره ډاډ بلکه پوره یقین و چې هغوې به د سلطان مراد او دهغه لښکرو ته ډیر بده ماتې ورکوې . ځکه چې هغوې د کافې لښکر خاوندان و . بیا هغوې د جنګ نه ترمخه د خپلو لښکریانو حوصلې هم را پورته کړې وې ، دهغوې تر شا د اروپا ډیر ې ښایسته او ځوانې نجونې روانې وې . هغوې هم دصلیبیانو د ځواکونو د ډاډ سبب وې . صلیبې جنګیالې هغه وخت ډیر حیران شول چې د خپل ټول توان او ټول لښکر سره یې بیا هم مخته تګ نه شوکولې ، دا په دې خاطر چې دمخې له لورې سلطان مراد ،بایزید او علي پاشا پرې د توپانې سیلیو په ځیر یرغل کړې و . دهغوې دتیزې او تندې حملې په واسطه داروپایې صلیبیانو حالت سوکه سوکه د مړ کیدونکې اور په ځیر ګرځیدلې و او مسلمانانو په ډیره تیزی سره د صلیبیانو قتل عام پیل کړې و .

په دې جنګ کې سلطان ، دهغه زوې بایزید دواړه هغه کاروونه تر سره کړل چې نمونه یې په تاریخ کې نه لیدل کیږی. ددښمن په هرې برخې کې به چې کمزورې را پیدا کیده نودوې به د اور د سکروټو او برق په ځیر هلته ورسیدل او د دښمن صفونه به یې یو په بل پسې له منځه وړل او یا به یې شاتګ ته مجبورول . په دې جنګ کې بایزید د تیغ وهلو او تورې وهل هغه کارنامې وکړې چې د همدې کارنامو په اساس بایزید ته د (یلدرم یعني صاعقه (برق)) لقب ورکړل شو. او د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغه یوازې بایزید نه بلکه بایزید یلدرم وګرزید .

که څه هم په دې جنګ کې سلطان مراد سخت ټپي شوې و خو هغوې دسرویه پادشان لارشاه هم ژوندې و نیوه . کله چې د اروپا متحده صلیبانو ته خبر ورکړل شو چې دهغوې د جنګ اعلي سالار د سرویه پادشاه لازار شاه ژوندې نیول شوې نو دهغوې حوصلې ماتې شوې نو پدې اساس یې چیرې چې توانیدل و تښتیدل. اروپایې متحده ځواک د شینزا د دریاب په غاړه د سلطان له خوا سخته ماتې وخوړه ، ماتې خوړلې لښکر به خپلې ښایسته نجونې مخته کولې او تښتیدل به .

څرنګه چې سلطان مراد په جنګ کې ډیر خراب زخمي شوې و نو په دې خاطر علي پاشا او بایزید ددښمن تعاقب و نه شو کړاې . ددې څخه ددښمن ځواکونو ته دا ګټه ورسیده چې هغوې په ارام زړه فرار وکړې . بایزید یلدرم او علي پاشا دسلطان مراد د سنبالولو دنده په غاړه اخیستې وه . هغوې وکتل چې د سلطان مراد په وجود باندې زیات شمیر زخمونه دې او دسلطان د وجود څخه د وینو سیلاب را روان دې . ددې وینو په واسطه به سلطان باندې کله کله بې خوشي را تله، سلطان یې هملته د جنګ په میدان کې په شړیو اچولې و او د بایزید او علي پاشا څخه علاوه نور سالاران یې هم مخته ولاړ وو . په لښکر کې شامل طبیب د سلطان د زخمونو مرهم پټې کوله او هڅه یې کوله چې دسلطان د وینې بهیر و دروې ، په دې وخت کې چې کله سلطان لږ څه په هوش کې راغې نو خپل زوې بایزید یلدرم ته یې وکتل او ورته یې وویل چې :

ګرانه وروره ! د سرویه پادشاه لازار شا زما مخ ته راړه .

د سلطان مراد ددې غوښتنې په اساس بایزید یلدرم خپل شاته ولاړ خپل څو ساتونکې یې و استول اوحکم یې ورته کړ تر څو لازارشا د سلطان ترمخه را حاضر کړې . د لږ ځنډ وروسته یې هغه د سلطان مخې ته راوست . سلطان مراد تر لږ څه وخت پورې د هغه سر ا و پښو ته کتل او ډیر عجیبه غوندې مسکایې په څیرې باندې تله را تله ، او بیا یې لازارشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :

لازار شا ! تا یو ځل بیا د خپلو اروپایې اتحادیونو په غوښتنه د ددې سیمې د امن د خرابولو هڅه وکړه او تایې دادې انجام هم وکوت . لازارشاه ! تا د ولاړ وخت په جلال کې دیوې داوره ډکې سرې لاوې او دسلګیو اوژړا د توپان په څیر په مونږ باندې ، په دغه میدانو کې حمله راوړه ، اودا هیله دې درلوده چې مونږ ته به د جنګ په ډګر کې ماتې راکړې خو تا وکتل چې زما لښکر ستا ترمخه په تاسې او ستا په لښکر و د توپانې سیلۍ په څیر غبرګ شو.

لازارشا ! ددې له پاره چې جنګ ستا په لور و څرخې تا د اروپانه د تر ټولو ښایستوو نجونو یو لښکر له ځانه سره راوړې و خو ستاسې د جادوګرۍ دا لوبه هم بریالۍ نه شوه او ستا په کار را نه غله .

لازار شاه ! تر جنګ دمخه ستا لښکرو د اروپایې نجونو سره یو ځاې چې کومې میلې کولې او کومې ترانې یې ویلې نو تا وکتل چې هغه ټوله خوشحالې ستاسو د سترګو په اوبو او سوزیدو باندې بدله شوه . لازارشا ! ستا څخه دمخه هم ستا په څیر څو ابلیسانو په مونږ خاورینو باندې دمنترونو جال را خپور کړې خو مونږ د هر دا ډول ابلیس تر مخه د آدم د وفا ، ټینګ یقین او د زړونو دمرهم په څیر، دځواکمون حوصلو سره مقابله کړې او داسې هردښمن مو دخپل تیغ په وینو باندې رنګ کړې او له منځه مو وړې دې .

لازارشا ! ددې ټول جنګ وجه اوعلت همدا ته یې ، ستا په وجه دغه بې شماره لښکرې په دې جنګ کې له منځه ولاړې ، ستا په خاطر د انسانیت څیره په دغه میدانو کې سره شوه ، ته یو داسې مجرم یې چې د ښنولو وړنه یې . په دې خاطر زه ستا د وژلو حکم ورکوم .

دخپلو وژلو د حکم د اوریدو سره سم د سرویه پادشاه لارزاشا و لړزید ، د ډیرې یخنۍ سره سره بیا هم دهغې په وجود باندې د ګرمۍ خولې را ماتې شوې . او بیا په عجیب شکل سره سلطان مراد خپل زوې بایزیلدرم ته وکتل ، دغه ډول کتل بایزید ته دحکم په څیر و . د هغه په دې کتلو بایزید خپل شاته ولاړو ساتونکو ته یو څه وویل او هغوې یې پوه کړل . هغوې لازارشا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه و نيو يوې لورې ته يوړ او دهغه مرۍ يې و رپرې کړه .

هغه وخت چې د سرويه دپاشا لازارشاه ژوند پاي ته ورسيد نو سلطان خپل حالت هم ډېر زيات خرابيدونکې و . تر لږ وخته پوې يې په خپلې ساه قابو درلود ه ، بيا يې په خپل مخ کې ولاړ خپل زوې بايزيد يلدرم ته مخ کړ او ورته يې وويل :

زما زويه بايده ! د تيرو شوو کلونو بار پر ما باندې پروت و ، خو د راتلونکو کلونو بار به ، اې زما درونده بچيه ! ستا په اوږو پروت وي . زويه ! ته هم گواه اوسه چې په تيرو وختونو کې کله هم دښمن د خپل زور او غرور په اساس پر مونږ باندې يرغل کړ ي ، نو زويه! داسې دښمن مونږ د موسمي گرد و غبار په څير له منځه وړو . بايزيده ! زما څخه وروسته په راتلونکو کلونو کې که کوم دښمن ستا پر خلاف را پورته شي نو اې زما زويه ! دداسې هر دښمن په وړاندې د تقدير د عذاب او يو تند او تيز توپان په څير را پورته شه . زويه ! که د فصل ساتنه و نه شي نو ځناور ، مرغان او نور حيوانات هغه له منځه وړي او خرابوي يې ، نو اې بچيه ! رعايا د فصل په څير دي ، او پادشاه ددې فصل ساتونکې دې اودهغې د مالک په څير دې که د خپل فصل ساتنه و نه کړې نو په راتلونکو ورځو کې به هغوې دخپل خوراک و څښاک سامانونه له کومه کوي ؟ زه تاته نصيحت او وصيت کوم ، زما نه وروسته د يوه عادل اونيک زړه حکمران په څير حکومت وکړه تر څو د تاريخ پاڼې او راتلوکې نسلونه ستا نوم په نيکه او ښه توگه ياد کړي .

تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان لږ څه ځنډ وکړ او په زوره زوره يې ساه واخسته هغه تر يو څو لمحو پورې خپل د لاسه تللې ځواک بيرته درست کړ اود علي پاشا لورې ته يې مخ کړ اوپه ډير کمزورې اواز سره يې ورته وويل :

علي پاشا! زه اوس د مرگ مخ ته ولاړ يم ، زه په خپل فکر کې الفاظ نه شم راټولولې چې ستا دممنونيت له پاره يې استعمال کړم او ستا د ځان ځارنې تعريف وکړم . زما زويه ! په داسې حال کې چې زه اوس ددې نړۍ څخه تلونکې يم زما په زړه کې دا خواهش راځي چې کاش چې ستا په څير سر ښندويه ، ستا په څير جنگجو هغه وخت ماته تر لاسه شوې وې چې زه ځوان وم ، خو علي پاشا واوره ! زه د خپلې مړينې تر مخه ستا د حيثيت ټاکل غواړم . زه تا ته د بايزد د زامنو په څير خيال کوم ، زما زويه ! زما نه وروسته د بايزيد ملاتړې اوسه او يوازې د له همدې سره وفاداره اوسه. لکه څنگه چې يو زوې دخپل پلار سره اوسي . زه پوهيږم چې تا په خپل ژوند کې ډير ې ستونزې او کړاونه کتلي د ي ، خو زه ډاډ درکوم چې بايزيد يلدرم به زما څخه زيات تا د خپلو بچيانو په څير دوست گڼي .

د سلطان مردا ددې خبرو څخه علي پاشا ډير اغيزمن شو دهغه په سترگو کې اوښکې را غلي وې ، هغه د سلطان تر څنگ کيناست ، د سلطان لاس يې په دواړو لاسو و نيو ، او اوږده شيبه يې خوله پرې ايښې وه او ښکلاوه يې، په دې وخت کې د علي پاشا د سترگو اوښکې د سلطان په لاسو پريوې . بيا علي پاشا په لړزيدلې اواز وويل :

درونده سلطانه ! وخت به ووينې چې زه د بايزيد يوازې زوې نه بلکه د هغه يو ډير ادنې خادم به هم و اوسم . درونده سلطانه ! د هر چا پر خلاف چې ماته دا حکم وکړ ي نو زه تا ته ډاډ درکو م چې زه به په خپل ځان د پرواه کولو پرته دهغه په دښمن باندې ور لويږم او تر خپو لاندې به يې مروړم .

علي پاشا ددې څخه نور څه زيات و نه شو ويلې . ځکه چې د سلطان مراد څټ نور را ځوړند شوې و، لاسونه يې بې ساه و . اوسلطان مراد ختم شوې و . هغه د سلطان مراد لاس همغسې په خپلو لاسو کې وساته او د کوچنيانو په څير يې ورته په سلگيو پيل وکړ . بايزيد په خپل ځاې ولاړ و ، شونډې يې رپيدې د سترگو يې د اوښکو سيلاب را روان و ، ددوې د ژړا تر څنگ شاوخوا ولاړو سالارانو او ساتونکو ټولو په کوکو کوکو وژړل .

تر لږ وخته پورې همداسې حال و . بيا بايزيد د علي پاشا څنگ ته راغې هغه يې ددواړو اوږو څخه و نيو او پورته يې کړ . او بيا يې په خپله غيږ کې و نيو. علي پاشا د سلطان بايزيد په اوږو سر کيښود او دکوچنيانو په څير يې په کوکو و ژړل . بايزيد دهغه په ملا لاس را ښکو او ورته يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا ، زما زويه ! ماته معلومه ده چې تا په خپل لږ عمر کې ډيرې صدمې ، ډير ې ستونزې کتلي ، ماته دا هم معلومه ده چې د سلطان د مړينی دا پېښه هم تا ته د زغم وړ نه ده . ځکه څوک چې مرګ وينې نو دهغې پخواني زخمونه بيرته را تازه کيږي او د نه زغم داذيت سبب ګرځي . خو زما زويه ! حوصله کوه ، خپل ځان سبنال کړه ، تر څو د لښکر د کوچ کولو بندوبست وکړو .

دبايزيد په تسلی سره علي پاشا سمدستي خپل ځان سنبا ل کړ خپلې اوښکې يې وچې کړې او بيا يې په ډيره بې وسۍ سره په خپل مخ کې پروت د سلطان لاش ته کتل. په دې وخت کې سلطان بايزيد يو ځل بيا د علي پاشا په اوږو باندې لاس کېښود او ورته يې وويل :

علي پاشا زويه ! د سلطان لاش به په يوه عسکر ې ګاډۍ کې ږدو، زه غواړم له دې ځايه بروصې ته کوچ وکړو او هملته په بروصه کې د سلطان مړې خاورو ته وسپارو .

دسلطان بايزيد په خبرو باندې علي پاشا يو ټکان وخوړ او د سلطان په لور يې مخ کړ او ورته يې وويل چې : درونده سلطانه ! ستا وينا په ځاې ده . که چيرې مونږ د خپل ټول لښکر سره يو ځاې له دې ځايه کوچ وکړو اودښمن ته خبر ور ورسيږي چې سلطان له دې دينا څخه تللې دې ، نو ايا دهغوې حوصلې ، او ولولې به بيرته را ژوندۍ نه شي ؟ او هغوې به د شينزا ددرياب څخه په راتيريدو سره يو ځل بيا زمونږ په سيمو باندې دخپلو شيطانې لوبو اغاز و نه کړي؟

د علي پاشا ددغې استفهاميه وينا په اساس سلطان بايزيد يلدرم متوجه شو . د لږ څه وخت له پاره يې علي پاشا ته په توصيفي توګه وکتل اوبيا داسې معلوميدل چې هغه کومه پريکړه کړې ده نو علي پاشا ته يې وويل :

زويه !کومه انديښنه چې تا و ښودله هغه په ريښتني توګه په راتولونکو ورځو کې زمونږ له پاره خطرناکه کيداې شي . اوس زما په فکر کې دهمغې حالاتو دکنترولو له پاره يو وړانديز شته که چيرې ته په هغې راضي يې نو زه ډاډ من يم چې بيا به دښمن دومره په اسانی سره زمونږ پر خلاف دسر د راپورته کولو جرأت و نه کړاى شي .

علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم په لورې په ډيرې مينې سره وکتل او ويې ويل : درونده سلطانه! هغه وړانديز چې اوس ستا په ذهن کې دې هغه تاسو وواياست ، زما د رضامندۍ فکر مه کوئ ، هر تجويز چې ته وړاندې کړې نو هغه به زما له پاره د حکم معنې ولري .

د علي پاشا ددې خبرو سره بايزيد يلدرم خوشحاله شو او ويې ويل :

زما وړانديز دادې چې هغه لښکر چې د پخوا څخه ستا په قوماندې کې دې ته دهمغې لښکر سره يو ځاې د روميل په ولايت په يوه ځاې کې چيرې چې ستا خوښه وي پړاو وکړه ، بلکه زه خو دا غواړم چې د روميل په ولايت کې مونږ ته د اوسيدو يو عسکر ې تلپاتې مرکز په کار دې ، تر څو مونږ دهغه ځايه د اروپا څخه هررا پورته شوې خطر له منځه يوسو . خو اوس زما تجويز دادې چې ته د خپل لښکر سره يو ځاې د روميل په ولايت کې پاته شه ، هغه لښکر چې د بروصې څخه راغلي زه هغوې دخپل ځانه سره اخلم او دخپل پلار مړې بروصې ته وړم او هملته يې د تدفين مراسم تر سره کوم . که چيرې ته ددې له پاره رضامند يې نو په دې پوه شه چې زمونږ له پاره کومه ستونزه نه راپيښيږي . او که ته چيرې خپلې خور ، مور ته کوم پيغام استول غواړې نو هغه هم مونږ ته ووايه . ددې ترڅنګ زه تاته دا هم ويل غواړم چې کله هم ته د اروپا څخه د راپورته شوې کوم څواک څخه ويره احساس کړې نو سمدستي يې مونږ ته اطلاع راکړه . هسې هم زه غواړم د خپلو جاسوسې شبکې يو جال په دې سيمه کې و غوړوم او بيا ددې ځايه کوچ وکړ م . دغه شبکه به ماته د يوې يوې پيښې په هکله معلومات راکوی او تر څنګ به له تاسره هم په تماس کې اوسي او د حالاتو د بدلون څخه به مونږ په پوره توګه خبروی ، ددې ځايه دکوچ کولو څخه د مخه زه به ددې جاسوسې شبکو پيژندکلوې له تاسره وکړم . خو ما له تا څخه غوښتل که چيرې ته دخپلې مور او خور له پاره کوم پيغام ليږل غواړې نو ماته يې ووايه زه به ستا دخور او مور سره ووينم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید یلدرم ددې وړاندیز په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر اوکړ او بیا یې سلطا ن ته وویل:

درونده سلطانه ! د هغوی له پاره زما پیغام همدا دی چې هغوی ته زما دخیریت په هکله خبر ورکړئ او هغوی ته ډاډ ورکړئ چې زه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو پسې ګرځم او هیله لرم چې ډیر ژر به یې پیدا کړم. درونده سلطانه ! زه غواړم دهغوی د مصارفو له پاره څه نقدې رقم ور ولیږم .

دعلي پاشا ددې خبرې سره سم سلطان د هغه په خوله باندې لاس کیښود او ورته یې وویل:

علي پاشا ! اوس داسې خبرې مه کوه . زه په خپله دهغوی د اخراجاتو مسؤل یم کله چې ته زما د زوی په څیر له ماسره یې نو ستا خور زما د لور او ستا مور زما دخور په څیر دي ، ته دهغوی د مصاروفو په هکله بلکل فکر مه کوه ، یوازې دهغوی اخراجات نه بلکه اوس خو دهغوی ساتنه هم د بایزیدیلدرم په غاړه ده . مګر ستا دپلار او ورونو د قاتلانو څخه د بدل اخستلو په اړه باید ووایم چې ته به دا کار د خپل لښکر په ملاتړ همدلته د رومیل په ولایت کې دخپل تم کیدو په وخت کې په ډیره ښه طریقې سره تر سره کړې .

علي پاشا په ډیرې خوشحالي سره وویل :

دورند سلطان ! که چیرې تا ماته دلته دخپل لښکر سره یو ځای د پاته کیدو نه وای ویلی نو ما به په خپله تاته ویلي چې په دې سیمو کې ددښمن په خوزښتونو باندې د څارنې او نظر کولو له پاره ما ته په دې سیمه کې د قیام او تم کیدو اجازه راکړه . خو اوس چې تا ماته د لته د رومیل په ولایت کې د تم کیدو حکم کړې دا زما په هکله یوه ډیره غوره او ښه پریکړه ده . اوزه به په راتلونکې وختو کې تا ناهیلي نه کړم .

ددې پریکړې وروسته دسلطان مراد لاش یې په یوې جنګي ګاډئ کې کیښود ، او سلطان بایزید یلدرم خپل جاسوسان دعلي پاشا سره ور وپیژندل ، او بیا د کساو د میدانو څخه دواړو سلطان بایزید یلدرم او علي پاشا د خپلو لښکرو سره یو ځای کوچ وکړ . د لرګي د همغې پل په واسطه چې دوې د شینزا دریاب څخه تیر شوي و د همغې پل په واسطه بیرته را تیر شول . دښمن ته د ماتې ورکولو وروسته ، دهغوی د پړاو څخه سلطان بایزید یلدرم ته د ډیر زیات مال اودولت تر څنګ وسلې او جنګی مهمات او خوراک څښاک هم په لاس ورغلي و چې د شمیرلو اندازه یې نه کیده . هغوی دا ټول شیان را ټول کړل او بیا علي پاشا او بایزید یلدریم دواړه د لښکرو سره یو ځای د رومیل ولایت ته را ننوتل . دلته علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځای په هماغه ځای کې قیام وکړ دکومه ځایه یې چې د سلطان مراد او بایزید یلدرم د لښکرو سره یو ځای د متحده لښکرو په مقابل کې د جنګ له پاره کوچ کړې و . او بایزیدیلدرم د خپل پاته لښکر سره یو ځای د بروصې په لور حرکت وکړ.

ویل کیږي چې سلطان مراد د ترکانو د نورو مسلمانو حکمرانانو څخه ډیر په خپل مذهبی اعتقاداتو کې کلک و . هغه ډیر بهادر ، ننګیالي ، زړه ور او د عظمت خاوند و . هغه دخپلو هڅو او کوششونو د شانداره پایلو په اسا س ډیر زیات د نیک او ښه بخت انسان و .

هغه خپل اسیایی هیواد ته، دتورې وهلو ، جرأت ، بهادرئ ، زړه ورتیا او ازدواجي اړیکو په قیمت ډیره پراختیا ورکړه . دهمدې صفاتو په درلودلو سره یې د اروپا په څو سیمو باندې یرغل وکړ هغه یې سوبه کړې ، په هغه وخت کې د بالقان د غرونو لړئ د شرق او غرب تر منځ په دوه څرګندو کرښو ویشل شوې وه . او ددې غرنیو سیمو د شمال او جنوب په لورې خپارو واره صلیبي نشانونه و، په داسې حال کې چې په پاته دوو برخو یې په غرب کې پرته زمکه چې په پخوا وختو کې یې ورته بوسنیا ویل کیده ، چې په دې سیمه کې د سرویه او بوسنیا دوه حکومتونه و او شرقي خطې ته بوسنیا او بلغاریه ویل کیدل ، دغه دواړو خطې د تریس او مقدونیې په نامه یادیدې ، او بیا یې ددغې دواړو خطو یو ځای والي ته د رومیلیا سیمه ویله . ددغو څلورو خطو څخه سلطان مراد د جنوبي شرقي برخه یعنې تریس و نیوله ، بیا یې د مقدونې په لور مخ کړ او دمقدونیې یوه برخه یې ونیوله اود عثماني سلطنت برخه یې وګرځوله ، ددې نه اخوا سلطان مراد د خپل حکومت پولې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوږدې غرنۍ لړۍ ته ورسولې چې روميليا د البانيه څخه جدا کوي .

سلطان نوره هم دخپلې بهادرۍ څرګندونه وکړه ، هغه د اروپا په پاته نژدې زمکو هم خپل لښکر ور وخيژاوه ، د بالقانه تير شو اود نيش په سيمو يې هم غلبه پيدا کړه .دا سيمه د ستر قسطنطين دپيدايښت وطن دې ، چې د برنطيني دحکومت يو ډير ستر سنګر او پينه قلا وه . سلطان مراد دا ښار د پنځه پنځوس ورځو د محاصرې څخه وروسته تر خپلې ولکې لاندې راوست .

ددې وروسته سلطان مراد د اروپا په دننه کې خپل تګ ته دوام ورکړ ، دسرويه د ازاد حکمران د حکومت په زړه يې يرغل وکړ اوهغه ترې امان وغوښت ، هغه ورته يو زر پونډه نقريې او يوزر پونډه کلنې خراج ورکول و منل . دهغې وروسته سلطان د بلغاريې په لور مخه کړه ، د بلغاريې حکمران پخوا له دې چې د خپل حکومت د سقوط او دمسلمانانو په لاسو د هغې د فتحې منظر ووينې په ډيره عاجزۍ سره د رحم غوښته وکړ ه، دهغوې غوښتنه هم ومنل شوه . د هغه ځاې حکمرا ن خپله لور سلطان ته د خراج په ځاې غوره و ګڼله ، د هغه لور سلطان په خپل حرم کې ور داخله کړه . په دې ترتيب دغه ټولې سيمې سلطان دخپل جرأت ، بهادرۍ او زړه ورتيا په اساس فتحه کړې . اوس نو کومې سيمې چې سلطان دخپلو ازدواجي اړيکو په غزولو سره د خپل اغيز لاندې راوړې و ې . هغه په دې ترتيب سره دي ، چې دهمدې اړيکو په واسطه سلطان اسيايي ولکه شوې سيمې په سوله ايزه توګه تر خپل اغيز لاندې راوړې . همدا راز سلطان مراد دخپل زوې بايزيد واده هم د کرميان د امير د لور سره وکړ . کرميان د هغو سيمو څخه يوه وه چې د سلجوقي د سلطنت د پاې ته د رسيدونه وروسته را پيدا شوې وه .

ددغې واده په پايلو کې ناوې د خپل پلار د رياست يوه ستره برخه ، نوي ترک ځوان بايزيد ته د جهيز په توګه راوړه ، او په دې تر تيب د کرميان سيمه په خپله د عثماني سلطنت برخه وګرزيده . ددې واده مراسم په ډيره شانداره توګه د بروصې په ښار کې تر سره شوې و.

په دې تر تيب د سلجوقيانو لس واړه واړه رياستونو ټول د سلطان مراد په سلطنت کې را شامل شوې و . په دې واده کې ناوې د بايزيد له پاره دخپله ځانه سره د عربي نسل يو ډير ښه آس ، يوه يوناني پيغله دکنيزې په توګه او د سکندريې حيرانونکي وريښمي کپړا د تحفو په توګه راوړيوو . خو هغه جواهرات او نقرې چې ناوې له ځانه سره راوړې وې هغه سلطان مراد بيرته د واده په ميلمنو وويشلې ، ددې تر څنګ دغه ناوې سلطان مراد ته د کرميان د سترو سترو قلاګانو کنجياني هم را وړې وې ، نو ددې ازدواجي اړيکو په واسطه د سلجوقيانو هغه کوچني کوچني رياستونه هم د سلطان مراد په سلطنت کې را ونغښتل شول .

د کساو په ميدانو کې چې سلطان مراد د اروپا متحده ځواک ته بدترينه ماتې ورکړه نو دهغې په واسطه عثماني امپراطورې په نور سيمو باندې هم خپله ولکه زياته کړه او دقسطنطنيې پادشاه يو بې هيواده پادشاه ګرځيد. ددې نه علاوه سلطان مراد د بلغاريې پراخه سيمه فتح کړه او سرويه ، بوسنيا، اومقدونيه يې هم په خپل سلطنت کې ر ا شامل کړل .

سلطان مراد چې دخپلو رعاياو سره څومره مراعات کولې شو هغه يې کاوه خو تر څنګ يې همدا سې سخته نيونه هم کوله . هغه به لږې خبرې کولې اوخپلې ارادې به يې تل پټې ساتلې ،، کله يې چې دحکومت وخت يوديرش کالو ته ورسيد نو دهغه عمر اته شپيته کاله و . او همغه و چې د کساو په جنګ کې په کار راغې .

په هر صورت د سلطان مراد زوې د ستر عظمت خاوند بايزيد يلدرم دخپل پلار لاش بروصې ته راوړ، او په شاهانه احترام اودرنښت سره يې دبروصې د ښار په غربي څنډه کې خاورو ته وسپاره . دهغه د مقبرې تر څنګ اوس هم دهغه عسکرې لباس او خولۍ موجوده ده، په داسې حال کې چې دا ډول خولۍ اوس په ترکې کې رواج نه لري .

د مقبرې لاندې درې نيزې اېنودل شوې چې دهغوې د سرونو سره د درې آسونو لکۍ تړل شوې ، همدا د عثماني ترکې د بيرغ نښه وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکساو په میدانونو کې په کوم ځای کې چې سلطان مراد زخمي شوې و، ویل کیږي چې هلته اوس هم درې تیږې ایښودل شوې دي .

په هر حال بایزید خپل پلار په بروصه کې خاورو ته و سپاره ،او بیا یې دسلطان په څیر دخپل سلطنت د نظام د جوړښت له پاره کار پیل کړ.

پرلپسې لري...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۹)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخې په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۹)

اوس تاسې ددې تاریخې ناول نهمه برخه لولئ:

(۹)

۱۴ *****

درومیل په ولایت کې د علي شاه دخپل لښکر سره یو ځای د پړاو کولو نژدې یوه میاشت تیره شوې وه . په دې وخت کې دهغه د لاس لاندې مخبرانو او جاسوسانو په اروپایي هیوادونو کې یو جال خپور کړې و اوهغوې علي پاشا د ټولو بدلیدونکو حالاتو څخه خبراوه ، او علي پاشا دا ټولو خبرونه تر سلطان بایزید پورې ورسول . تر اوسه چې په اروپاکې کوم بدلونونه راتلل هغه دا و چې : د سرویه دپادشاه لازار شا د وژل کیدو وروسته د هغه زوې سټیفن او لور يي ډسپنا هڅې پیل کړې و ې ، دواړو د اروپا د مختلفو هیوادنو په سفر وتلي و و او هغوې يې د مسلمانانو پر خلاف رالمسول ، په دې تر تیب سټیفن او ډسپنا په ډیره چټکتیا سره د مسلمانانو پر خلاف یو ستر لښکر را ټول کړې و تر څو د کساو په میدانو کې د خپل پلار د وژلو او خپلې ماتې بدل واخلي . علي پاشا ته دا خبرونه ټول رارسیدل. او بیا همدې دا ټول خبرونه تر سلطان بایزید پورې ور رسول. یوه ورځ علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او د خپل لښکر د پړاو په داخل کې يي څارونکې چکرواهه چې یو ناڅاپه په شرقي برخه کې ودرید. څکه د شرقي برخې څخه څو اسپ سواره دهغه په لور په ډیره ګړندۍ توګه را روان وو. ددې سپرو په لیدلو سره سمدستي علي پاشا د خپل لښکر یوه برخه «تیارسئ» کړه . دا هغه ډله وه چې د لښکر د ساتنې دنده ور په غاړه وه . خو د علي پاشا اندیښنه ډیره ژر په خوشحالۍ باندې بدله شوه ، څکه چې دغه راتلونکی پنځه ویشت سپاره و او کله چې هغوې را نژدې شول نو علي پاشا هغوې د خپل لباس څخه و پیژندل چې هغوې ترکان مسلمانان دې ،

د رانژدې کیدو سره سم سپاره و دریدل نو علي پاشا حیران پاته شو څکه دهغې سپرو په مخکې دهغې مور قیرات او خور سریان را رواني وې ، علي پاشا دخپلې مور اوخور په کتلو سره ډیر زیات خوشحاله شو او منډه یي کړه خپلې مور ته ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړیوت او بیا یي خور په غیږ کې و نیوله . قیرات او سر یان هم د علي پاشا په کتلو د خوشحالی نه په کالیو کې نه ځایېدې ، او دهغه په کتلو سره سم د خپلو آسونو څخه را ښکته شوې . علي پاشا خپلې مور او خور ته په ډیره حیرانتیا سره کتل او بیا یی ورته وویل :

مورجانې ! خیریت خو دې ؟ ته او سر یان دلته زما پړاو ته د څه په خاطر راغلي یاست ؟ ایا تاسې ته هلته کوم تکلیف او یا مشکل پیدا شوي دي ؟

د علي پاشا ددې اندیښنې په مقابل کې قیرات او سریان دواړه په خندا شوې او علي پاشا ته یي دهغه د پوښتنې په ځواب کې وویل :

علي پاشا زویه ! مونږ ته به څه تکلیف او مشکل را مخته وي ؟ سلطان بایزیدیلدرم په مونږ دواړو مور اولور دومره پام کوي لکه څنګه چې یو پلار د خپلې لور او یو ورور د خپلې سکه خور . هغه زمونږ د احوال د معلوملو له پاره هره ورځ برهان الدین را استوي ، یوه ورځ ما په خبروخبرو کې برهان الدین ته وویل چې علي پاشا مې ډیر یادشوې دې او زړه مې غواړې چې یو ځل یی ووینم . برهان الدین زما د غوښتنې څخه سلطان بایزید یلدرم خبر کړې و، نوسلطان سمدستي دغه د ساتونکو ډله تیاره کړه او مونږ دواړه یی ستا لورې ته ر ا ولیږلو . دا ټول انتظام د سلطان بایزید له اړخه شوي و . زویه ! سلطان بایزید تاته سلام کاوه او برهان الدین هم ته ډیر ډیر یادولې ، هغه ستا د کار څخه ډیر زیات خوشحاله دې . زویه ! په جنګونو کې چې کومه میرانه تا ښوولې ده نو د هغې ټولې څخه زه او ستا خور خبریدو ، زویه ! زه ډاډ منه یم چې ته به دخپل پلار او دوو ورونو بدل واخستلې شې .

درنې مورجانې ! ته اندیښنه مه کوه ، قاتل چې هر چیرې ولاړ شي خو زما د انتقام څخه به خوندی پاته نه شي. دریونا پلار رستاک له ماسره ژمنه کړی ده چې هغه به د قاتلانو په اړه ماته معلوما ت راکوي ، هغه دا وعده هم کړي ده چې که چیرې زما د پلار او ورونو قاتلان دهغه خپل وریرونه هم وی ، بیا به هم ماته دهغوې د اوسیدو ځایونه را په ګوته کوی. زه هیله لرم چې رستاک به خپله ژمنه پوره کړي ، او کله چې داسې وشول نو مورجانې ! ته به واورې چې ما به قاتلان خپل انجام ته رسولي وي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې قیرات او سریان دواړه ډیرې خوشحاله شوې ، قیرات غوښتل څه ووایي خو علي پاشا دهغې خبره غوڅه کړه او ویی ویل : مورجانې ! راځه چې خیمي ته ولاړ شو دلته په ولاړه ټولې خبرې خوند نه کوي ، بیا یی خپل نائب سالارته حکم وکړ چې د راغلیو ساتونکو د ډلې له پاره دخوراک څښا ک غم وکړی او په خپله د خپلې مور اوخور سره د خیمي په لور روان شو.

درې واړه یو بل ته مخ په مخ کیناستل . بیا قیرات علي پاشا ته مخ کړ او غوښتل یي ورته څه ووایي چې یو وسله وال ځوان خیمی ته را ننوت ، دهغه په لاسو کې د پیتلو یو پتنوس و اوپه هغې کې یي څه د څښلو له پاره راوړې و، هغه یې د علي پاشا تر مخه کینبود ، علي پاشا ته یی تعظیم وکړ او بیرته ووت . علي پاشا خپلې مور اوخور ته وکتل او ورته یي وویل :

مورجانې ! او زما ګراني کوچنۍ خورې ! اول دا شربت و څکی او بیا به نورې خبرې کوو.

دعلي پاشا د وینا په مطابق قیرات اوسریان دواړو ګیلاسونه را پورته کړل ، اوشربت یي و څښه ، اوبیا یي ګیلاسونه یوې خواته کینبودل او قیرات په خبرو پیل وکړ .

علي پاشا زویه !هغه سپړو چې زه او سریان یی دلته راوړو ، هغوې ویل چې تاسې د رومیل په ولایت کې پړاو کړې دې نوزویه ! ستا دورور ښځه نریوس او ریونا هم دلته د رومیل په ولایت کې چیرې اوسی . هغوې به ددې ځایه څومره لرې وي ؟ ایا ته کله هم ور سره ګورې او که نه ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قيرات ددې پوښتنې په مقابل کې د علي پاشا په مخ باندې خوښي را ښکاره شوه ،او بيايې خپلې مور ته وويلې:

مورجانې ! نريوس او ريونا دغه نژدې کلي کې اوسيږي ، له ما سره ډېر نژدې دی ، زه ډېروخت هلته ورځم اودهغوی سره وينم. دلته زما د پړاو تر يوې مياشتې زيات وخت وشو، په دې وخت کې ماڅو ځله دنريوس او ريونا سره کتلي دي . بلکه د ريونا پلار ، په خپله ريونا ، دريونا مور کيتهنا او نريوس هم څو ځله دلته زما خيمې ته راغلي دي او له ماسره پاته شوي دي . مورجانې ! نن شپه به ته او سريان دواړه همدلته زما په خيمه کې پاته کيږئ ، سبا سهار به زه تاسې له دې ځايه دهغوی سره دکتلو له پاره بوځم .

دعلي پاشا په دې خبره باندې قيرات د نفي سر و خوځاوه ، اوويې ويل :

نه علي پاشا ! زه ستا دا خبره نه منم . زه همدا اوس او په همدې وخت کې د نريوس سره کتل غواړم ،تا وويل چې هغوی همدلته نژدې دي . ته همدا اوس پورته شه او ما او سريان هلته د نريوس کور ته بوزه . مونږ به شپه هملته د نريوس سره يو ځای کوو. بلکه زه خو وايم چې تر هغې چې زه اوسريان دلته له تاسره پاته کيږو نو زمونږ دا ټول وخت به د نريوس په کور کې وي ، زه غواړ م چې دخپل زوی د ښځې او دهغې د کوچنيانو سره څو ورځې پاته شم . په دې وخت کې به ته همدلته د نريوس کره زما د کتلو له پاره راځي. زويه ! زه تر يوې اونۍ پورې دلته پاته کيږم. يوه اونۍ وروسته به زه او سريان دهمدې ساتونکو د ډلې سره بيرته بروصې ته ستنيږو.

په دې وخت کې علي پاشا په سواليه سترګو خپلې خور سريان ته وکتل ، شايد چې هغه غوښتل سريان ته څه ووايی خو سريان پرې را مخته شوه او ورته يې وويلې :

وروره ! څه چې مور وويل همغه سهي دي ، زه پخپله د خپلې ورندار نريوس اودهغې د بچيانو هر يو کندام اوخيسار کتلو ته بې قراره يم . نووروره ! که ته ستومانتيا نه احساسوې نوما او مورمې سمدستي هغه لورې ته ورسوه . دمور خبره سهي ده ، مونږ دلته يوازې يوه اونۍ تم کيږو . اوس به مونږ او تاسو همدلته د نريوس په کور کې له يوه بل سره وينو . او يوه اونۍ وروسته مونږ بيرته بروصې ته ستنيږو .

دخپلې مور اوخور د خبرو وروسته علي پاشا دخپله ځايه را پورته شو بيا يې وويل : تاسې مور اولور لږه شيبه دلته کينئ ، زه به دوه اسونه تيار کړم ، يو خپل او بل يو دمه خوړلې آس . ستاسې اسونه زما عسکرو هلته اخورته وړي دي ، هلته يې هغوی ته ګياه او دانه اچولې تر څو دمه شي . دغه دوه اسونه چې زه يې اوس راوړم يو باندی به زه او په بل باندی به تاسې دواړه مور اولور سپاره شئ ، بيا به د نريوس دکور په لور ولاړشو. تاسې به همدلته پاته شئ او زه به بيرته را ستون شم . ځکه چې د نريوس په کور کې د زياتو ځناورو د دريدو ځای نه شته . دهغوی سره يو اس و هغه يې هم و پلوره . اوس چې هغوی چيرې ځي را ځي نو د ريونا پلار رستاک ورته سپرلی تياروي ، هغه ډېر نيک او رحم زړې انسان دي اود پخوا څخه د نريوس او دهغې دمور پربيسا ډېر پام ساتي . ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمې څخه را ووت .

لږه شيبه وروسته علي پاشا را ستون شو ،دوه اسونه يې د واګو څخه نيولي و. بيا يې دغه دواړه اسونو دخيمې نه بيرون و درول .اوخپلې مور او خور ته يې ورغږ کړ ، قيرات اوسريان هم دخيمې څخه را ووتلې ، په دغه وخت کې دسريان سره يوه ستره ټوکرۍ هم وه ، علي پاشا مخته ورغې او ټوکرۍ ترې را واخسته او ديوه اس د زين سره يې وتړله ، بيا يې په يوه آس باندې خپله مور اوخور سپاره کړل او په بله باندې په خپله کيناست ، او د نريوس او ريونا دکلي په لور سره يو ځاې روان شول .علي پاشا خپل نائب سالار د دې ټول پروګرام نه خبر کړ.

*****

کله چې علي پاشا د قيرات اوسريان سره يو ځاې د نريو س کورته ور ننوت ، نو هلته ريونا هم موجوده وه . څرنګه چې په دې وخت کې لمر د پريوتو په لور را پرزيدونکې و،نو په دې خاطر کوچنيانو د حويلۍ په انګړ کې د نريوس او ريونا سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځاې په خپروشوو لمځيو باندې ناست و اولوبې يې کولې . په دې وخت کې علي پاشا ددوو اسونو واګې په خپل لاس کې نيولې حويلۍ ته ور ننوت . ددې په کتلو سره نه يواځې نريوس ډېره زياته خوشحاله شوه بلکه ريونا هم د خوشحالۍ نه ډکه وه . ريونا سمدستي د خپله ځايه را پورته شوه اودعلي پاشا د استقبا ل له پاره مخته راغله . خو هغه هغه وخت ډېره حيرانه شوه چې دعلي پاشا پسې وروسته يې د هغه مور قيرات او خور سريان د راتلو په حال کې وکتل .

دقيرات اوسريان په کتلو سره سم د ريونا په نازکو شونډو باندې ژوره خندا را څرګنده شوه، مخ يې د خوشحالۍ څخه وغوړيد.ددې نوې حال نه داسې معلوميده لکه دهغې ورانه دنياګۍ چې دخوشحاليو د سمندر څخه ډکه شوې وی ، ريونا په يوه تيزه منډه ورمنډه کړه او دقيرات نه يې غيږ چاپير کړه

قيرات هم په خندا سره هغه په خپله غيږه کې و نيوله ، هغې د ريونا مخ او سترګې ښکل کړې ، دهغې پر سر يې د ميني اومحبت لاس راښکود . ريونا د قيرات وروسته سريان ته ورغله او دهغې سره يې په غيږ روغبړ وکړ او ان تر دې چې سريان ته ښکته شوه او درنښت يې ورته وکړ.

بيا ريونا قيرات او سريان له ځانه سره يو ځاې مخکې يوړل ، ، تر دېوخته پورې علي پاشا خپل آسونه هلته په انګړ کې تړلی و او دوی ته بيرته را ستون شوې و . هغه لږ مخته ولاړ ، ريونا و دريده ، بيا نريوس په لور يې وکتل او ورته يې وويل :

نريوس خورې ! ددوی سره ووينه ، دا د علي پاشا مور او دغه بله يې خور ده . ددې وروسته ريونا د قيرات او سريان لورې ته وکتل او ورته يې وويل . دغه مخامخ نريوس ده . دا کوچنيان کندام اوخيسار دي . او دغه مشره ښځه د نريوس مور پر بيسا ده .

قيرات او سريان په کتلو سره ، څرګنده نه ده چې دکومو جذبو تر اغيز لاندې نريوس په ډکو سترګو او ډک زړه سره ، تر لږ ځنډه پورې په داسې حال کې چې شونډی يې رپيدې ، منډه کړه مخته ورغله او د قيرات سره په غيږ شوه ، ددې وروسته هغه د باروتو په څير و چاودېده ، د قيرات په اوږه يې سر کيښود او په کوکو کوکو يې وژړل .

دنريوس ددې حال په کتلو سره قيرات هم د ژړا بند مات کړ ،د ميره مړينه او ددوه زامنو شهادت ورته مخته و دريد . کله چې هغه د نريوس سره په غيږ وه او ژړل يې نو دهغوې د سترګو څخه لکه د اوبو بند چې مات شي داسې اوښکې را سر شوې وې.

دا حال د هر چا له پاره د انديښني او ژړا وړ او د زغم نه وتلي و . ريونا اوسريان هم دواړو د پخلنځې په ديوال تکيه کړې وه او په زوره زوره يې ژړا کوله ، علي پاشا سر ښکته کړې و او يوې لورې ته ولاړ و ، دهغه له سترګو اوښکې را بهيدې او په زمکه کې جذبيدې . پربيسا هم په لمځې باندې ناسته ژړيدله او بيا را پورته شوه . کندام اوخيسار هم ددغه حالت نه اغيزمن شوې و او دواړو ژړل .

اخر قيرات نريوس د ژړا په حال کې له خپله ځانه جدا کړه ، دقيرات څخه د جدا کيدو وروسته نريوس په ډېر شفقت او محبت سره سريان په غيږ کې و نيوله روغبړ يې ورسره وکړ ، د زړه له اخلاصه يې ښکل کړه . په همدې وخت کې قيرات مخته ولاړه او د نريوس د مور پربيسا سره يې غاړه ورکړه . ريونا هم خپل ځان سنبال کړ اومنډه يې کړه د يوې خوني نه يې دوه لمځې را وويستل . او د پخوانيو لمځيو سره يې يو ځاې خپاره کړل . علي پاشا تر اوسه هم په خپل ځاې ولاړ و ، ريونا دهغه سره نژدې وه او په مړژواندې لهجې سره يې وويل چې :

علي پاشا! ته دلته ولې ولاړ يې ؟ را ځه کېنه . ستا دداسې خفه ولاړتيا او انديښني او خفګان څخه به په نورو څه تيريږي ؟

علي پاشا هم خپل ځان سنبا ل کړ ، خپلې د غم اوښکې يې په خپل لستوني وچې کړې ، بيا هغه هم په همغه لمځې کيناست چې دهغه مور اوخور پرې ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږڅه وروسته بیا چپه چپتیا شوه . خو بیا قیرات نریوس مخ واړاوه او ورته یې وویل :.

نریوس لورې ! ستا د لیدولو ارمانجنه وم ، زما زوی علي پاشا اویا زما زوی مجدالدین به تاسو ته زما دکورنۍ ټول حالات ویلي وي . په دې سیمې کې تر هر څه لمړۍ زما خاوند شهید شو . او دهغې وروسته زما دوه ځوان زامن یو په بل پسې په دغه سور تنور کې له منځه ولاړ ل . اوس زما اخري زوی علي پاشا دې لورې ته راغلي دی . زه هر وخت د خپل خدای په وړاندې دده د بریا او موفقیت له پاره لاس په دعا یم . په دې خاطر چې دا زما د کور د انګړ اخري ګل دی .

تر دې خبرې وروسته قیرات یو ځل بیا ودریده ، د خپله ځایه پورته شوه ، بیا بیا یې کندام اوخیسار د لاسونو ونیول او په خپله غیږه کې یې کینول . تر ډیره یې دهغوی دواړو سره مینه کوله ، ښکل کول یې ، په زړه پورې یې نیول اوبیا یې هغه ستر ماشوم کندام ته وویل :

کندام زویه ! ته پوهیږې چې زه څوک یم ؟

د قیرات ددې پوښتنې په اسا س دکندام په څیره کې نرۍ غوندې مسکار را پیدا شوه ، هغه په دې وخت کې په سوالیه توګه خپلې مور نریوس ته وکتل بیا یې د قیرات مخ ته وکتل او ورته یې وویل :

ته زما د پلار مور اوزما نیا یې .

د کندام په دې ځواب باندې قیرات دومره خوشحاله شوه چې هغې بیچارګۍ یو ځل بیا په سلګیو کې کندام اوخیسار دواړه په خپله غیږه کې را تاو کړل ، بیا نو دا یو غمناکه او د اذیت نه ډکه صحنه وه . هغې وویل :

زما زامنو ! کندام اوخیسار ه ! تاسې زما د نسب د شجرې ګلان یاست ، زما زامنو! الله دې تاسې ته دومره اوږود عمر درکړې چې خلک ستاسې په دغه اوږود عمر باندې رشک وکړي . الله دې تاسې دومره نیک و ګرځوې چې خلک ستاسې د نیکۍ ستاینه وکړي .

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته قیرات چپ شوه، داسې معلومیده چې کوم څه ورته رایاد شوې وي . بیا دعلي پاشا په لور وکتل او ویې پوښتل :

علي پاشا ! هغه ټوکرۍ چې ما او سریان له ځانه سر ه راوړې وه هغه دې چیرې پرې ایښې ده ؟ علي پاشا سمدستي را پورته شو او ویې ویل : مورې ! هغه د آس له زینه سره ما تړلې ده ، همدا اوس به یې راپرانزم او را به یې وړم .

د هغه په دې خبره ریونا سمدستي له خپله ځایه پورته شوه اوعلي پاشا ته یې وکتل او ورته یې وویل :

علي پاشا ! ته کینه ، زه به د آس له زینه هغه ټوکرۍ راپرانیزم او را به یې وړم . ریونا را پورته شوه او په منډه هغې لورې ته ولاړه چې آسونه په کې تړل شوې ، د زین څخه یې هغه تړلې ټوکرۍ را پرانسته او را وړه یې او د قیرات تر مخه یې نژدې کینوده . په دې وخت کې قیرات تر ډیره د هغې تر مخ ناستې نریوس په لور وکتل اوبیا یې هغه ټوکرۍ را واخسته او دنریوس په غیږ کې یې کینوده .

نریوس ! زما لورې ، دا ټوکرۍ پرانیزه ، په دې کې مونږ ستاسې له پاره او ستا د اولادونو له پاره څه کالي او لباس راوړې . زما د لور ریونا له پاره هم په کې لباس شته ، دا څو ورځې زمونږ کور ته راغله او هلته له مونږه سر ه و اوسیده ، او اوس زه دا احساسوم چې دهغې دلته د راتلو څخه زمونږ دکور یو غړې د علي پاشا په څیر زمونږ دکور د انګړ څخه غیر حاضر دې او دی لورې ته راغلي ،نریوس لورې ! سامان ټول را وباسه ، په هغه کې څه نقدي هم شته ، او کالي هم ، زه به درته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووایم چې په هغې کې ستا او ستا دکوچنیانو کالي کوم دي او ستا دمور او ریونا کوم دي ؟

دهغې په دې خبره نریوس ټوکرۍ په لمڅي باندې چپه کړه بیا قیرات او سریان دواړو یو ځای ټول کالي سره جدا جدا کړل ، سریان را پورته شوه او دریونا کالي یې دهغې په غیږ کې ور کېښول ، ریونا تر یوې لمحې پورې هغه کالي ښکته پورته کول او ورته یې کتل، دهغې پر مخ باندې د خوشحالۍ اومسکا لیکي راپیدا شوې وې . شاید چې هغې ته دا کالي ډیر خوښ و. بیا یې د قیرات په لور وکتل او ورته یې وویل :

اې موری ! تا ولې دومره تکلیف او زحمت ویستلي ؟ څرنګه چې ما په بروصه کې تاته مور ویلې او دمور غږ مې درته کاوه ، نو په دې خاطر اوس هم درته د مور په نامه غږ کوم . دا خو ډیر ښه رخت دي ،او زما تر ټولو ډیر زیات خوښ . اوبیا تاسو پوهیږئ چې که تاسې ماته هیڅ هم را نه کړئ بیا به هم زه د ټولې نړۍ څخه زیات ستاسې قدر او عزت کوم .

د ریونا دې خبرو قیرات او سریان دواړه ډیر زیات خوشحاله کړل . بیا هغوې دواړو یو ځای د نریوس ، پربیسا ،کندام وخیسار کالي بیل بیل کړل او او نقدې رقم یې د همد ټوکرۍ څخه را بیل کړې او هغه یې نریوس ته په غیږ کې کیښود. په دې وخت کې د نریوس مور پربیسا قیرات ته مخ را واړو او ورته یې وویل :

قیرات خورې ! تا خو ډیر زیات مصرف کړې ، ددې نه مخته علي پاشا هم مونږ ته ډیر څه را کړي ،ګوره خورې

قیرات د پربیسا خبرې غوږې کړې او ورته یې وویل : د نریوس مورې ، نریوس یوازې ستا لور نه ده ، اوس هغه زما لور ده . دهغې پر ما او زما پر هغې باندې ډیر حقوق دي . دا څه چې ما ورته راوړې دي ، زما خورې ، دا خو هیح نه دي. که خداې و غواړي او دا کله هم بروصې ته زما خواته راشي نو کتونکي به ووینې چې زه د خپلې لور څومره خدمت کوم .

اوس نو لمر لویدلې و ، نریوس کالي را ټول کړل او پورته شوه ، ریونا ته یې مخ واړاوه او ورته یې وویل : واوره خورې ! خپل کالي دې اوس همدلته په خونه کې کیږده . ګوره دا دې لمر پریوتې دې ، را ځه چې ډوډۍ تیاره ده.

ریونا ورته وویلې چې هغه کالي چې زما دې هغه به زما سره وی ، نریوس خورې ! ته خپل کالي او نقدې کڅوړه هلته دننه کیږده او راځه ، بیا چې زه څه ویل غواړم نو تاته به یې ووایم.

نریوس سمدستې د کالیو او نقدې کڅوړې سره یو ځای مخامخ خونې ته ولاړه او د لږ ځنډ وروسته بیرته را ستنه شوه. کله چې هغه لمڅي ته را نژدې شوه ودریده ، نو ریونا ور ته وویل :

نریوس خورې ! نن به ډوډۍ دلته نه پخیږي ، ټول به زما سره زمونږ کور ته ځئ ، څومره ورځې چې زما مور قیرات او زما خور سریان دلته تم کیږي ، نو د هغوی تم کیدا ځای ، او نوره میلمستیا به یې همدلته وي ، نریوس خورې! څومره ورځې چې دوی پاته کیږي ،نو ته او ستا مور او بچیان به هم همدلته له مونږه سره پاته کیږئ . زما په دې خبره که کوم یو څه نیوکه لري نو ویې وایاست . اوکه نه زه همدا اوس کور ته ځم او خپله مور او پلار هم همدلته را وړم . بیا به هغوې په خپله تاسې له ځانه سره هلته یوسي .

ریونا ددې خبرو وروسته چپ شوه ، ځکه چې په همدې ساعت کې د ریونا مور کیتهنا او پلار رستاک حویلۍ ته را ننوتل . دهغوې په کتلو سره نریوس ،علي پاشا اوریونا ټول و دریدل . نو قیرات هم غوښتل چې پورته شې خو ریونا هغه له لاسه و نیوله او بیرته یې کینوله ، بیا ریونا قیرات ته وویل :

اې مورجانې ! ستا پورته کیدو ته اړتیا نه شته . ستا شخصیت ماته دومره محترم دې چې ستا له پاره نه ښایږي چې د نور و له پاره پورته شې . دغه دواړه یو زما پلار رستاک او بله زما مور کیتهنا دي . بیا خپل پلار او مور ته و کتل او ورته یې د علي پاشا مور او خور دواړه ور وپیژندل . اوبیا یې خپل مور و پلار ته دخبرو به جریان کې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما مورې ! اې زما پلاره ! ستاسو د راتلو نه مخته ما دې خلکو ته وویل چې هر څومره ورځې چې د علي پاشا مور اوخور دلته تم کيږي نو دهغوې تم کيدا ځاې او خوراک څښاک به هملته زمونږ په کور کې وي او تر څنګ به يې نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان هم هملته قيام کوي .

په دې وخت کې رستاک هم څه ويل غوښتل خو دهغه تر مخه کيتهنا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

زما د رنو اوخوږو ميلمنو !هغه څه چې زما لور ويلي همغه سهي دي . دا يواځې زما د لور غوښتنه نه ده بلکه داسې و ګڼئ چې دا زما او زماد خاوند رستاک غوښتنه هم ده چې تاسې ټول زمونږ هلته قيام وکړئ ، زه پوهيږم چې زه او زما خاوند رستاک په ښه وخت کې دلته را رسيدلي يو . مونږ دواړه د خپلو باغونو دکتلو له پاره را وتلي و او بيا ددې ځايه تيريدو نو فکر مو وکړ چې ريونا به هم له دې ځايه له ځانه سره واخلو ، نو ستاسې هلته زمونږ سره اوسيدل يواځې زما د لور ريونا غوښتنه اوهيله نه ده بلکه زمونږ د ټولو هيله ده. يواځې ته او ستا لور نه ، بلکه تر څو پورې چې تاسې دلته ياست نو نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان به هم له مونږه سره اوسي ، ددې نه علاوه که د علي پاشا زوې سره وخت وي نو هغه دې هم هملته له مونږه سر وا وسي .

د کيتهنا دې وړانديز علي پاشا ډير خوشحاله کړ . بيا نو هغه د کيتهنا په لور وکتل او روته يې وويل :

درنې مشرې ! زه ستا ددې وړانديز ډير زيات ممنون يم . په هر صورت زما مور او زما خور ، زما ورنداره ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې ستا سې په کور کې اوسيدې شي . ته پو هيږې چې زما لښکر دلته ډير نژدې پړاو کړې دې . او زه د يوه سالار په څير بايد هلته په لښکر کې موجود و اوسم . په هر صورت زه به د ورځې يو يا دوه ځلې ددې خلکو د کتلو له پاره دلته را ځم .

ددې پريکړې وروسته ټول دخپلو ځايو څخه پورته شول ، ټولو ژر ژر ځانونه تيار کړل ، نريوس دخپل کور ټولې خونې و تړلې ، او ټول د کوره ووتل . بهرنۍ دروازه يې هم کلکه کړه . او د ريونا د حويلۍ په لور وخوځيدل. علي پاشا خپل دواړه آسونه هم له قيضې و نيول او له ځانه سره يې يوړل .

کيتهنا او رستاک دواړو ميره او ښځې ټول له ځانه سره کړل او کله چې حويلۍ ته ور ننوتل ، نو د ننوتلو سره سم ښايسته او خوشحاله ريونا د علي پاشا څخه ددواړو آسونو واګې دتر لاسه کولو هڅه وکړه ، خو علي پاشا ورته وويل :

ريونا ! ته يې ماته پريږده ، زه به دا دواړه اسونه په خپله و تړم .

ريونا دعلي پاشا خبره و نه منله بلکه ددواړو آسونو واګې يې دخپل ځان په لور راښکودې ، او علي پاشا ته يې وويل :

نه علي پاشا ! دا شونې نه ده . دا زما حويلۍ ده ، دلته دا ډول کار کولو زما کار دې ، دا ځکه چې زه د خپل مور اوپلار يواځې لور نه ، بلکه دهغوې زوې هم يم . په دې خاطر به زه ستا دواړه اسونه تر اخوره پورې وړم. دهغوې تړل ، دهغوې دانه او واښه ، هغوې ته اوبه ورکول ، دا ټول نور زما کار دې .

په دې وخت کې علي پاشا په ډير غور سره ريونا ته وکتل ، اوبيا يې ريونا ته وويل : ريونا ! ستا دا سلوک ددې خبرې ځرګندونه کوي چې ته په خپل کور کې ما پردې ګڼې ، اوهمداسې غواړې چې پردې و اوسم .

ريونا په خندا شوه ، او بيا په خندوني اواز سره وويل :

علي پاشا! نه ، خبره داسې نه ده . ستا حيثيت خو زمونږ په کور کې د ډير ستر او درونډ ميلمه په څير دې ، د کوم پردې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ځوانه نجلۍ په دې توګه خبرې نه شي کولي . او نه يې د اسونو واګې تر ې اخلي او په اخوره يې ورته تړي ، بلکه په دې کې خو ستا عزت او ستا درنښت دي ، په دې خاطر ته اوس ددواړو آسونو واګې پرېږده او ضد مه کوه ، زه به ستا خبره و نه منم ، آسونه به زه په خپله په اخور تړم.

د ريونا دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو ، ويې خندل ، او د دواړو آسونو واګې يې هغې ته ورپرېښودې. ريونا د ډېرې زياتې خوشحالۍ سره هغه دواړه آسونه اخور ته يوړل ، هلته يې دهغوې څخه زينونه پرانستل ، د آسونو دخولو څخه يې قيضې ايسته کړې او دهغوې د داني او وښو بندوبست يې وکړ.

ټول خلک هلته ميلمستون ته ولاړل او کيناستل . په دې وخت کې نا څاپه د کيتهنا سترګې د قيرات په لوڅو پښو باندې ولويدې ، ويې کتل چې پښې يې په ځاې ځاې باندې زخمې او په ځينو ځايو کې چاودې هم دي . د قيرات د پښو د کتلو وروسته کيتهنا سترګې په ډېره مشفقانه توګه د قيرات په څيرې باندې پريوتې اوبيا يې قيرات ته وويل :

قيرات خورې !تر څو پورې به ته په خپل دې سوګند باندې ولاړه يې چې « تر څو چې قاتلانو ته سزا نه يې ورکړل شوې او دهغوې څخه دې بدله نه وې اخستې ، نو پڼې به نه په پښو کوې» . که چيرې بده يې و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې نو زه به يوه ډېره ښه جوړه پڼې درته هديه کړم .

دهغې په دې خبرو باندې قيرات په ډېر ناخوالي اواز سره وويل :

کيتهنا خورې ! لمړئ زما لور سريان ، زما زوې علي پاشا او بيا زما لور ريونا هم پر ما باندې څو څو ځلې فشار راوړې تر څو زه خپل سوګند مات کړم او پڼې پښنو ته واچوم . ځکه چې په يخنۍ کې زما د پښو حالات ډېر خرابيږې ، خو واوره زما خورجانې ! زه به په خپل سوګند باندې تر هغې پورې ولاړه يم «تر څو چې قاتلان خپل انجام ته نه وی رسيدلي ».

د قيرات ددې ځواب په اوريدو سره کيتهنا چپ پاته شوه ، په دې وخت کې ريونا دخپله ځايه را پورته شوه ، سريان يې له لاسه و نيوله او له ځانه سره يې را پورته کړه . بيا ريونا دخپلې مور کيتهنا په لور وکتل او ورته يې وويل :

اې مورجانې !تاسې ټول دلته کينئ خبرې کوئ ، زه او سريان ځو چې ډوډۍ تياره کړو .

په دې وخت کې نريوس هم دخپله ځايه پورته شوه او ريونا ته يې وويل ، ريونا جانې ! زه هم له تاسې سره يوځاې پخلنځاې ته ځم تر څو له تاسې سره کومک وکړم.

په ځواب کې ريونا سمدستي نريوس له لاسه و نيوله او بيرته يې په خپل ځاې کينوله ، او ورته يې وويل :

نه ، نريوس خورې ! نن به ته دلته ارام کوې ، دا ټول کار به نن زه او زما خور سريان کوو.

نريوس غوښتل د ريونا د خبرې ځواب ووايې چې دهغې نه مخته علي پاشا په خبرو پيل وکړ.

ريونا ماته ډوډۍ مه تياروه ، زه بيرته لښکر ته ځم او همڵته يې خورم .

دعلي پاشا په دې خبره ريونا په تيزو سترګو هغه ته وکتل او په احتجاجی لهجې سره يې وويل :

علي پاشا ! دا شوني نه ده . ته په هيڅ صورت د ډوډۍ د خوړلو پرته له دې ځايه تللي نه شې . ته په ارام سره دخپلې مور تر څنګ کينه ، دهغې سره خبرې وکړه ، دهغې خدمت وکړه ، زه او زما خور سريان دواړه به په لړه شيبه کې ډوډۍ تياره کړو ، ډوډۍ وخوره بيا چې چيرته ځې هلته ولاړ شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا غوښتل څه ووايي چې ريونا سمدستي سريان له لاسه و نيوله او د پخلنځي په لور يې بوتله . ريونا او سريان په ډېره بيړه ډوډۍ تياره کړه ، ميلمستون کې ټولو يو ځاې هغه وخوړه ، اوبيا علي پاشا د خپل لښکر په لور و خوځيد .

په دې توګه قيرات او سريان دواړو مور او لور نژدې يوه اونۍ دريونا په کور کې قيام وکړ ، تر هغې چې دوې هلته تم وو ، تر هغې وخته پورې نريوس ،کندام ، خيسار او پر بيسا هم هملته له دوې سره يو ځاې و. علي پاشا به د ورځې يو ځّل يا دوه ځلې هلته راته او دټولو سره به يې کتل . په دې ترتيب د ريونا په کور کې دڅو ورځو د اوسيدو وروسته قيرات اوسريان دواړه مور اولور دهماغه ساتونکو سره چې دوې يې له بروصې دلته راوستي و بيرته د روميليا د ولايت څخه بروصې ته له کوچ وکړ .

پرلپسې لري...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۰)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۰)

اوس تاسي ددې تاريخي ناول لسمه برخه لولئ:

(۱۰)

د سرويه پادشاه لازار شاه د سلطان مراد په لاسو وژل شوې و ، دهغه دوژل کيدو وروسته د هغه زوې ستيفن د سرويه پادشاه شوې و . د سرويه په تخت و تاج باندې د کيناستو نه وروسته ستيفن سوګند کړې و چې هغه به په هر صورت د مسلمانانو څخه د خپل پلار د وژل کيدو بدله اخلي . نو د سرويې په تخت باندې د کيناستو سره سم په هغه دجنګ ليونتوب راغي . او په ډيره چټکتيا سره يې په خپل فوځ کې زيادښت راوست .

هغومره لښکر چې لازارشاه د سلطان مراد او بايزيد د مقابلې له پاره راوستي و نو ستيفن دهغې دوه هومره لښکر تيار کړ.ددې نه اخوا هغه د خپلو نصاراو (صليبيانو) ورونو څخه هم کومک و غوښت او دهغوې څخه يې هم صليبي ځوانان د مسلمانانو څخه د بدلې د اخستلو له پاره له ځانه سره تيار کړل . ستيفن د يو ډير ستر لښکر د تيارولو او را غونډولو وروسته دمسلمانانو سره دټکر کولو هوډ وکړ . او په دې خاطر هغه د خپل مرکزي ښاره ووت او د سرحدونو په لور روان شو .

ستيفن چې کله دمسلمانانو سيمو ته را نژدې شو نو خپل لښکر يې په درې برخو وويشه ، يوه برخه يې له ځانه سره و ساتله ، او پاته دوه برخې يې د خپلو تکړه سالارانو دقوماندې لاندې ورکړې . هغه لښکر چې په خپله د ستيفن سره و هغوې د ويدين په سيمه کې پړاو وکړ .

(دويدين ښار دبلغارېي په شمال غرب کې دډينيوب د درياب په غاړه د يوګو سلاويه د پولو سره نژدې پروت دې . اوس دا ښار د يو ستر تجارتي مرکز تر څنګ يو صنعتي ښار هم دې . په پخوانيو وختو کې دلته يو ښار د «بونونيله» په نوم هم اباد و ،او په څوالسمه پيړۍ کې دا ښار د يوه ازاد هيواد پايتخت هم و، د « ۱۳۹۶ ـ د ۱۸۰۷» پورې دا ښار د ترکانو تر ولکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې و.)

د لښکر بلې برخې ته چې د سټيفن يوه تکړه سالار يې قوماندانې په غاړه درلوده ، داسکب په سيمه کې پړاو کولو حکم وشو .

(د اسکب اوسنې نوم اسکوپلچ دې ، دا ښار د بلغارد څخه دوه سوه ميله واټن لري او د «دردار» ددرياب په غاړه پروت دې . اوس يو تجارتي او صنعتي مرکز دې . دلته نن سبا يو کلب ، يوپوهنتون ، او يو نندارتون هم شته . د۱۹۴۱ ز کال د اپريل په مياشت کې پرې جرمنيانو واکمني کړې ده .)

د لښکر دريمه برخې ته سټيفن په غرنې لړۍ کې د پټيدو او د غلچکي بريد حکم کړې و، که څه هم سټيفن خپل لښکر په درې برخو ويشلې خو هغه په ډاګيزه توګه دا ښوول چې دهغې لښکر يواځې همدا دوه برخې دې . چې يوې يې په ويدين کې او بله يې په اسکب کې ځاې نيولې و. د هغه لښکر په دغه دوو ځايو کې ساتل دحکمت نه خالي نه و . په دې ترتيب سټيفن غوښتل چې کله چې مسلمانان دهغې مقابلې ته راودانګي نو هغوې به هم زمونږ ددوه لښکر و دمقابلې له پاره خپل لښکر په دوو برخو ويشي . په دې ترتيب به دهغوې ځواک کمزورې شي اوبيا چې کله مسلمانان زمونږ ددواړو برخو لښکر سره ټکر وکړې نو هغه برخه چې د غرونو په لړۍ کې پټه پرته ده هغوې به د شا له خوا په دوې ناڅاپي يرغل وکړي . سټيفن په خپلې سوبه باندې ډاډمن و ، دا ځل د سټيفن خور ډسپينا هم په عسکري کاليو کې دخپل ورور اوخپل لښکر تر څنګ ولاړه و ه . په پخوانيو جنګونو کې هغې يواځې دښځينه لښکر لارښوونه کوله ، او دهغوې دښځينه و کار دا و چې د خپل لښکر تر منځ وا وسي او خپل لښکر د مسلمانانو پر خلاف را و پاروي ، خو دا ځل ډسپينا په عملي توګه په جنګ کې ور ننوتې وه .

دسرويه دپادشاه سټيفن دا ستره غلطي وه چې د مسلمانانو لښکر به په دوو برخو په ويشلو سره کمزورې کړي . او دا چې د مسلمانانو دوه برخې لښکر چې کله ددوې د لښکر سره په ټکر کې شي نود دوې دريمه برخه به په پرې دشا له اړخه يرغل راوړې او په دې تر تيب به مسلمانانو ته ماتې ورکړې او خپله سوبه به ډاډمنه کړي . دا په داسې حال کې و چې د مسلمانانو جاسوسي شبکو دهرې لمحې اوهرې لحظې خبر علي پاشا ته را رساوه . او علي پاشا هم دا ټول خبرونه پرته له ځنډه سلطان بايزيد يلدرم ته ور ليږل . په دې تر تيب د مسلمانانو جاسوسې شبکو د سټيفن د لښکر ددرې واړو برخو خبر ، دهغوې دپټنځايو په هکله او هم د هغوې دخوزښتونو اوپلانونو په هکله ، د ګړنديو ليږونکو په واسطه علي پاشا اوبيا علي پاشا سلطان بايزيد يلدرم ته ور رسول .

ددې خبرونو د ورسيدو سره سم سلطان درنګ و نه کړ . يو ستر لښکر يې د بروصې د ښاره څخه له ځانه سره را واخست ،او د روميليا په لور را روان شول او دلته ورته په روميليا کې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې منتظر ناست و .

۱۷ *****

يوه ورځ ماښام نا وخته سلطان بايزيد يلدرم هغه ځاي ته ورسيد چيرې چې علي پاشا د خپل لښکر سره پړاو کړې و. علي پاشا دخپلو سالارانو سره يو ځاې دهغوې دښه راغلاست په خاطر دهغوې مخې ته ورغلل . سلطان له آسه را ښکته شو او د علي پاشا او نورو سالارانو سره يې په غيږ روغبړ وکړ او تر څنګ يې خپلو لښکر و ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . بيا سلطان د علي پاشا اودهغه د سالارانو او هم دهغو سالارانو سره چې د بروصې له ښاره ورسره يو ځاې راغلي و دخپلې خيمې په لور روان شو .او پاته لښکر په خپلو خيمو جوړولو کې بوخت شول .

ټول په خيمه کې کيناستل ، تر لږ څه وخته پورې سلطان بايزير يلدرم ، علي پاشا او دهغې سالارانو ته کتل اوبيا يې ورته وويل:

علي پاشا زويه ! هغه خبرونه چې تا د خپلو جاسوسي شبکو له لارې ماته را رسولي دي ، دهغوې په مطابق استيفن درې لښکره تيار کړې دي، يو په ويدين کې بل په اسکب کې او دريم يې په غرنۍ سلسله کې پټ کړې دې . په دې توګه استيفن غواړې ځان ته ګټه پيدا کړي .خو مونږ هوډ کړې چې دهغې ګټه به په زيان بدلوو . زما په ذهن کې د استيفن ددې درې واړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرو دمقابلې له پاره يو پلان شته . که چيرې په هغې باندې عمل وکړ و نو زما په آند به مونږ ډېر ژر استيفن ته ماتې ورکړو ،او بيرته به يې تېښتې ته مجبور کړو. او يا به يې په جنگ کې ژوندې و نيسو او د خپلو شرايطو په مطابق به پرې سوله و منو.

سلطان بايزيد يلدرم تر دې ځايه دخبرو کولو وروسته لږ څه تم شو او بيا يې علي پاشا ته وکتل او په پوره ځانګړتيا سره يې هغه ته وويل :

علي پاشا ! زه غواړم نن شپه له تاسې سره يو ځاې همدلته قيام وکړم . تر څو زمونږ لښکر دلته لږ څه ارام وکړي ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ کوو . زمونږ وړاندې تګ به په ډېره ارامه توګه وي . تر ماښامه به سفر ته دوام ورکړو . د ماښام سره سم به لښکر په کوم ښه ځاې کې پړاو وکړی ، ماښام ډوډۍ به وخوري اوکله چې ماښام تياره شي ، شپه پښخه شي نوته به دخپل لښکر سره يو ځاې د اسکب په لور مخه وکړي ، تاته په دې سيمو کې د پاته کيدو په اساس ډېره تجربه تر لاسه شوې ، په دې خاطر به تر اسکب پورې رسيدل تاته کوم ستونزمن کار نه وي .

د سلطان بايزيد يلدرم دوينا په ځواب کې علي پاشا وويل :

درونده سلطانه ! ته غم مه کوه . دا ټوله سيمه ما له پخوا څخه کتلې ده . هغه وخت چې ما د ترانوا ښار ونيوه نو زه د ويدين او اسکب تر څنګ تيرشوې وم. ددې څنګ به دشپې په تياره کې زما هغه مخبران هم زما لارښوونه کوي چې په اسکب کې يې د دښمن دلښکر پړاو کتلي ، اوس تاسې ماته نور څه حکم لرئ؟

دعلي پاشا په خبرو باندې د سلطان بايزيد يلدرم په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را و ځليدې ، اوبيا يې خپلو خبرو ته دوام ورکړ او ورته يې و ويل :

علي پاشا د شپې په تياره کې ته د اسکب په لور روان شه . هلته چې ددښمن کوم لښکر پروت دې پر هغې باندې دشپې له خوا حمله وکړه ، دا بايدداسې توپاني حمله وی چې دښمن ترې د خلاصو ن لاره و نه مومي ، ترڅو ددښمن دا برخه زمونږ له پاره د خطر سبب ونه ګرځي ، زه به هم ستا د کوچ سره سم د ويدين په لور ولاړ شم . هلته استيفن په خپله دخپل لښکر مشرې کوي ، زه به د استيفن سره په خپله ټکر کوم . علي پاشا زوبه ! ستا کار به داوي چې په اسکب کې چې ددښمن څومره لښکر دې هغوې له منځه يوسې اوبيا د ويدين په لور راشې او په کوم ځاې کې پټ سنګرونه و نيسې ، کله چې زه د سټيفن سره ټکر کوم نو ښکاره ده چې دهغه، هغه پټ لښکر چې هلته په غره کې يې ځاې په ځاې کړې دې د شا له اړخه پر ما يرغل کوي ، نوکله چې هغوې د خپلو سنګرونو څخه را ووځي نو تاسې پرې يرغل يوسئ ، تردې وخته پورې زه ډاډه يم چې زه به داستيفن لښکرو ته ماتې ورکړم اوبريمند به ترې را ووځم ، زه هيله لرم چې زمونږ تر شا ددښمن لښکر به تاسې سنبال کړئ . په دې ترتيب د سرويه پادشاه سټيفن به دخپل پلار لازارشا ه په څير زمونږ تر مخه بې وسه شي. مونږ به هڅه وکړو چې سټيفن ژوندې و نيسو واوپوښتنه ترې وکړو چې هغه ولې بيا د جنګ کولو هوډ کړې و.

سلطان بايزيد يلدرم چې کله چپ شو نو علي پاشا ورته وويل :

درونده سلطانه ! کوم پلان چې تا وړاندې کړې هغه ډېر زيات د پياده کولو وړدې ،بس همدا اخري خبره و ګڼه .

سلطان بايزيد يلدرم يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

نو که چيرې معامله همداسې وی نو پورته شئ ، د لښکر دپړاو معاينه وکړئ ، او د لښکر دخورا څښاک تيارۍ وکړئ .

ددې خبرې سره سم سلطان بايزيد يلدرم دخپله ځايه را پورته شو ، نور سالاران هم راپورته شول ټول د خيمې څخه بيرون را ووتل ، د لښکر دخوراک څښاک تيارې يې و نيوه ، راتلونکې شپه ټول لښکر په هماغه ځاې کې سبا کړه . او سبا يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه ځایه کوچ وکړ . علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځای د اسکب په لور روان شو په داسې حال کې چې سلطان بایزید یلدرم د سرویه دپادشاه استیفن سره د ټکر له پاره د ویدین په لور وخوځید.

***** ۱۸

د بروصې دښار په لور د قیرات او سریان د تللو نه څو ورځې وروسته بیا هم نریوس ، دهغې مور او دواړه کوچنیان هملته د ریونا په کور کې تم شول . یو نا څاپه دوه آس سپاره نا پیژندل شوې کسان د خپلو آسونو سره یو ځای د ریونا انګړ ته را ننوتل . په دې وخت کې ریونا ، نریوس ، دهغوې مور ، دواړه کوچنیان ، رستاک او کیتهنا د حویلی په انګړ کې ناست ول او په خپلو منځو کې یې خبرې کولې ، ریونا او دهغې پلار رستاک د نوو راغلیو کسانو په کتلو هک پک شول ، سمدستې د خپلو ځایو څخه پورته شول ، بیا ریونا د نریوس په لور وکتل اوپه ځانګړې اشاره یې هغه پوه کړه ، اونریوس هم اشاره باندې پوه شوې وه . پربیسا هم په دغه اشاره باندې پوه شوې وه ، هغوې ټول پورته شول . ریونا نریوس او پربیسا ددواړو کوچنیانو سره یو ځای یوې خونې ته یوړل . خو د ریونا پلار رستاک و کیتهنا هملته په انګړ کې دریدلې پاته شول . راغلي دواړه سپاره مخته ولاړل ، بیا دهغوې څخه یوه د آس واګې پرېښولې او د رستاک په لور ورغې او هغه ته یې مخ کړ او ورته یې وویل :

اې کاکا ! زه او ورور مې دواړه د یوې مهمې خبرې له پاره تا ته راغلي یو . دې سړي همدومره خبره وکړه چې رستاک یې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل . تاسې ته له ماسره دخبرو کولو د اجازې اړتیا نه شته . تاسو زما د خدای ښیلي ورور زامن یاست ، او زما له پاره هم د زامنو ځای لرئ ، را ځئ هلته په میلمستون کې کینئ . نو هره خبره چې وې هملته به یې په ډاډه زړه سره وکړ و .

درستاک ددې خبرې په اوریدو سره دواړه سپاره ډیر خوشحاله شول ، دواړو خپل آسونه په اخور باندې و تړل ، او میلمستون ته راغلل او کیناستل. کیتهنا او رستاک دواړه میړه او ښځه هم د هغوې تر څنګ په میلمستون کې کیناستل .دهغوې ددې خبرې په اوریدلو سره ریونا ډیره اندیښمنه وه ، کله چې هغوې ټول دننه کیناستل نوریونا د خپلې خونې څخه را ووتله او دمیلمستون د دروازې په ووت کې یې غوږ و نیوه تر څو واوري چې دوې څه وایي ؟ دغه راغلي دواړه سواره د رستاک وریرونه وول. چې د علي پاشا د وژل شوي ورور مجدالدین سره ټکر شوې و او بیا یې ددغې ټکر وروسته د خپلو ځانو د خوندي کولو په خاطر تیښته کړې وه .

په میلمستون کې تر لږه وخته پورې چپه چپتیا وه ، بیا رستاک ته د خپلو دواړو وریرونو څخه یوه وویل :

اې کاکا! زه او ورور مې په څو مهمو مسایلو باندې له تاسره خبرې کوو. هغه خبره چې تر هر څه لمړۍ مونږ له تاسره پړې غږیږو هغه داده چې هغه ښځه چې نریوس نومیږي دا دخپلې مور او کوچنیانو سره ولې ستاسې کور ته ډیره ځې راځي؟ ته پوهیږې چې هغه په دوو علتونو زمونږ له پاره د نفرت او کرکې وړ ده ؟

لمړۍ دا چې هغې نصرانیت پریښود ، دې او مور یې دواړو اسلام و مانه . اوبیا یې د یوه مسلمان سره واده هم وکړ. اودهغې دواړه کوچنیان دهمغه مسلمان میړه څخه دي . نو د نصرانیت په پریښولو سره ددې ښځې سره اړیکې ټینګول ښه کار نه دې . داسې خلک په نصرانیت کې د نفرت اوکرکې وړ دي . نو مونږ تاته دا ویل غواړو چې ته هغه پس له دې دلته په کور کې مه پریږده . او دا هم شوني ده چې مونږ د هغې څخه او دهغې ددواړو زامنو څخه دخپلو ترخو یادونو بدله واخلو.

بل د نفرت ا وکرکې وړ علت دادې چې هغې چې د کوم مسلمان سره واده کړې و د هغه نوم مجدالدین و او هغه زمونږ د بدترینو دښمنانو څخه و . تا ته به څرګنده وی چې همدغه شخص دخپلو څو تنو ملګرو سره پر مونږ حمله وکړه . او دهغې حملې په پایلو کې نه یواځې زمونږ پلار ووژل شو بلکه زمونږ کوچنې ورور هم له منځه ولاړ . هغه یوازې زمونږ ورور نه و بلکه د ریونا راتلونکې میړه هم و . په دې خاطر د دغې نریوس نومې ښځې میړه مجدالدین لکه څنګه چې مونږ ته دکرکې او نفرت وړ دې همداسې باید تاسې هم تریې کرکه او نفرت وکړئ ، بلکه زه تاته په څرګندو ټکو وایم چې څرنګه چې دهغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمیره په لاسو زما پلار او کوچني ورور وژل شوي دي نو په دې خاطر یوه ورځ نه یوه ورځ به مونږ ددې ښځې او دهغې ددواړو کوچنیانو څه بدل اخلو او دهغوې ژوند ته به خاتمه ورکوو.

اې کاکا! دا خو لمړۍ خبره وه چې مونږ غوښتل له تاسره پرې خبرې وکړو خو اوس غواړم هغه بله خبره هم تاته تر مخ کیږدم .

پخوا له دې چې ددې ځوانانو څخه کوم یو خپله خبره پیل کړي رستاک په خبرو پیل وکړ او ورته یې وویل :

د بلې خبرې د بیانولو تر مخه ، زما بچیانو ! دخپل لمړني اعتراض ځواب له مانه واورئ ! اوبیا د بلې خبرې پیل وکړئ . تر هر څه لمړۍ زه تاسې ته داویل غواړم چې هیڅکله هم ته اوستا ورور د نریوس ، دهغې د مور او دواړو کوچنیانو پر خلاف کوم اقدام و نه کړئ . او نه د هغوې د وژلو هڅه وکړئ ، زما لور ریونا او زما ښځه کیتهنا ځکه هغوې دلته ډیر را بولي تر څو مونږ هغوې بیرته د نصرانیت په لور را واړو. زه به تاسې ته دا په ډاګه کړم چې زمونږ هڅې هیڅکله هم خوشې نه ځي . تاسې ته معلومه ده چې د نریوس میړه مجدالدین چې مسلمان و وژل شوې دې . دهغې نه وروسته ما او زما لور ډیره هڅه وکړه چې نوموړې بیرته خپل نصرانیت ته راوړو ، نو زه تاسې ته زیرې درکوم چې نریوس او دهغې مور پربیسا اسلام پریښې او بیرته نصرانیت ته را اوښتي دي . په دې خاطر زه تاسې ته داویم چې اوس هغوې دنفرت او کرکې وړ نه دي او نه واجب القتل دي په دې خاطر نه دهغوې پر خلاف لاس پورته کړئ او نه هغوې ووژنئ. اوس هغوې دمسلمانانو پر ځاې نصراني شوې دي .

درستاک ددې خبرې په اوریدو سره ددواړو ورونو په څیرو کې خوښي راو ځلیده ، په دې وخت کې هغه بل وویل :

که چیرې هغې نریوس او مور یې دواړو اسلام پریښې وي او نصرانیت ته را اوښتي وي نو دا خو رښتیا هم ډیر ښه خبر دي . زه او ورور مې له تاسره ژمنه کوو چې له ننه وروسته به مونږ نه نریوس ته په بده سترګه وګورو او نه به پرې لاس پورته کړو او نه به یې د وژلو هڅه وکړو . کله چې هغې او مور یې بیرته نصرانیت منلې نو دهغې پایلې دا ر ا وځي چې دواړه کوچنیان به هم د نصرانیت په فضا کې را لوی شي ، اې کاکا! دا خبره ختمه و ګڼه . اوس دا بله خبره ستا مخته ږدو .

ته پوهیږې چې ریونا زمونږ دکشر ورور غوښتنه او پلان و . اوس چې هغه دمجدالدین سره د ټکر په وخت کې له منځه ولاړ نو ریونا به بل چیرې نه ځي ، دهغې اصل ځاې زمونږ کور دي او همدلته به ورځي ، اې کاکا! ته زمونږ دواړو څخه چې هر یوه ته دې خوښه وې د ریونا واده وکړه ، مونږ دا خبره دریونا خوښې ته هم پریږدو، خو زمونږ نه پرته مونږ ریونا بل چاته نه پریږدو .

دخپل وراره ددې خبر و په اوریدلو سره درستاک په څیره باندې د خفګان نښې را ښکاره شوې خودحالاتو د نزاکت سره یې خپل ځان سنبال کړ اوتر ډیره ځنډه چپ پاته شو اوبیا یې د لږ څه فکر نه وروسته وویل :

زما زامنو! هغه څه چې تاسې وویل هغه په خپل ځاې سهي دي . خو تاسې داخبره ډیره وروسته کوئ ، په دې خاطر چې ستاسې د کوچني ورور د وژل کیدو وروسته ما د ریونا کوژدن دکلې د یوه ځوان سره کړې ده ، هغه هم دډیر حیثت خاوند ، نصراني او نیک انسان دې ، اوریونا د زړه نه خوښوي .

دهغه په دې خبره د رستاک د وریرونو څخه یوه یې وویل : ایا ریونا هم هغه خوښوي؟

رستاک لږ څه فکر وکړ او بیا یې وویل :

زما زامنو ! ریونا هغه ځوان لیدلې دې خو تر اوسه یې ورسره خبرې اترې نه دې کړې ، دهغې خوښیږۍ هم نه ، خو ما او دهغې مور دا خپلوي کړې ، نو په دې خاطر داسې و ګڼئ چې په دې کې د ریونا رضامندي هم شامله ده . که چیرې دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره چې تاسې يې اوس کوئ پخوا مو کړې واې نوموړ به دغې ځوان سره د ريونا رشته نه تړله ، بلکه ستاسې د دواړو ځخه به مې يوه ته په خوشحالۍ سره واده کړې واى، تاسې په دې مسئله کې کوم اعتراض مه راپورته کوئ.

د رستاک ددې ځواب په هکله دواړه ورونه تر يوه وخته پورې په خپل منځې سلا او مشورې کې بوخت شول او دهغې وروسته يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! بې شکه چې تا به ددې کلي د کوم ځوان سره د ريونا د کوژدې خبره کړې وي خو موږ به دا واده پرې نه ږدو . موږ ته هغه ځوان هم معلوم دې د کوم سره چې ته د ريونا واده کول غواړې . لږ ساعت وروسته موږ دواړه ورونه له دې ځايه درومو ، او تاته يوه اونۍ مهلت درکوو . په دې موده کې ته ښه فکر وکړه ، خو تا ته به غوره او بهتره داوي چې د ريونا دکوژدنې خبره په همدې ځاې پاې ته ورسوې ،او په پوره خوشحالۍ سره ريونا زموږ سره ليږلو ته تيار شې.

په دې وخت کې رستاک د ډېر عقل او پوهې ځخه کار واخست ، ځکه په همدې ځاې کې يې دهغوې دخبرې ځخه انکار و نه کړ . بلکه په ډېره عاجزۍ او ډېره نرمې لهجې سره يې هغوې وويل :

زما زامنو !تاسې زما د ورور اولاد ياست ، ماته دخپل ځان نه وروسته تاسو ډېر محترم او درانه ياست هغه ځه چې تاسې وويل زه به دهغې په هکله د ريونا او دهغې دمور ، ستاسې دکاني ، سره په دې هکله خبرې وکړم. زه هيله لرم چې موږ درې واړه به يوځاې کومې ښې پايلې ته ورسيږو . اوبيا هم زه هيله من يم چې بايلې به يې ستاسې په حق کې وي . خو زما زامنو ! پخوا له دې چې ريونا ستاسې ځخه د کوم يوه سره واده کړم ستاسې له اړخه هم ډاډ غواړم.

دواړو دخپل کاکا خبرې په ډېر غور سره واوريدې او دهغې د خبرو ځخه ډېر زيات خوښمن شول ، تر ځنګ يې دهغې د خبرو ځخه هيلې هم را وټوکيدې . ځکه چې دهغوې کاکا د هغوې ځخه د يوه سره دريونا په واده کولو باندې راضي شوې معلوميده ، نو دوې هم د خپل کاکا په لور باندې په ډېره عاجزۍ سره کتل ، رستاک هم دهغوې ددې ردعمل ځخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، دخبرو اترو مخ يې بلې خواته يوړ او ورته يې وويل:

هغه باور او ډاډ چې زه يې له تاسې دواړو ځخه غواړم هغه دادې چې تاسې هم خبر ياست او زه هم خبر يم چې تاسې د مجدالدين سره ټکر کړې ، او دهغې ټکر په پايلو کې زما د ورور په ګډون ستاسې کشر ورور هم وژل شوې ، زه يوائې دا پوښتل غواړم چې تاسې ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ؟ ګورئ زامنو! ما ته په دې خبره پوهيدل ډېر زيات اړين دي چې کله چې ريونا ستاسې ځخه د يوه سره واده شي نو زه غواړم چې زما لور هلته ډاډمنه ژوند وکړي . زه په دې خاطر هم ددې حالاتو ځخه ځان خبرول غواړم چې دهغو راتلونکو ګواښونکو حالاتو مخنيوې وکولاې شم او دخپلې لور راتلونکې خوندې کړاې شم . که چيرې تاسې له چا سره دښمنې لرئ ، که چيرې ستاسې د مجدالدين سره کومه دښمنې وه ، نو زه بايد پر هغې وپوهيږم . تر ځو زه د خپلې لور او ستاسې د دواړو د خونديتوب په هکله وسايل برابر او لارې چارې ولټوم . زما زامنو! ما خو داخبره غلېه نه ده کړې .

د رستاک په دې پوښتنو باندې دواړو ورونو يو ځل بيا رستاک ته په ډېره حيرانونکې توګه وکتل . خو ځرنګه چې هغوې ته د ريونا د په لاس ورتلو اميد و نو په دې خاطر هغوې خپل ټول راز خپل کاکا ته په ويلو تيار شول . دهغوې ځخه يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! دا چې موږ ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ، دا په خپله يوه اوږد داستان دې .

رستاک سمدستي ورته وويل :

زه غواړم همدا اوږد داستان واورم ، تر ځو په هغه حالاتو او شرايطو چې موږ ته مخته راغې ، ځان پوه کړم. زامنو! ددې هر ځه پوهيدو ځخه زما موخه داده چې زه ستاسې ددواړو سره سره د خپلې لور ريونا د ساتنې له پاره هم د خونديتوب سامان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیار کړم . په دې خاطر هر هغه څه چې وشول هغه ماته په تفصیل سره ووایاست . په دې وخت کې به زه تاسې ته دا هم ووایم چې له مانه د کومې خبرې د پټیدو هڅه مه کوئ ،که چیرې تاسې کومه خبره را نه پټه کړه اوماته وروسته دهغې په هکله معلومات تر لاسه شو نو دا یاد ساتئ چې زه به هیڅکله هم له تاسې سره د ریونا دتللو اجازه درنه کړم .

د رستاک په دې ګواښ باندې دواړو ورونو وخندل اوبیا یې یوه وویل :

اې کاکاجانه ! هغه څه چې زمونږ سره راز دې هغه به ټول ستا تر مخه کیږدو. اوس چې ته دې ته تیار یې چې ریونا زمونږ سره د لیږلو ملاتړې یې نو بیا زمونږ په فکر زمونږ اوستا تر منځ راز باید پاته نه شي . اې کاکا جانه ! مونږ یواځې د مجدالدین ژوند ته دپاې ټکې نه دې ایښودې ، دهغه نه د مخه مو دمجدالدین مشر ورور او دهغه پلار هم له تیغه تیرکړي دي .

دهغوې په دې څرګندونو باندې د پردې تر شا ولاړې ریونا ټکان وخوړ ، د رستاک ښځه او په خپله رستاک هم هک پک شول . خو ټولو ډیر ژر ځانونه سبنال کړل ، او یوځل بیا رستاک په خبرو پیل وکړ.

زه غواړم په دې و پوهیږم چې تاسې اخر ولې مجدالدین ، دهغه ورور او دهغه پلار ووژل ؟

د رستاک ددې پوښتنې په ځواب کې د هغه بل ورور په خبرو پیل وکړ او ویې ویل : اې کاکا جانه !دا یواوږود داستان دې ، په دې کې هیڅ شک نه شته چې هغه درې واړه مونږه وژلې دي خو په دې وژلو کې زمونږ سره نور هم ډیر خلک ګډ دي ، او هغوې هم د ا وژل په خپله خوښه نه دې کړې ، بلکه مونږ ټولو ته حکم شوې و چې داسې باید وشي ، نو مونږ هم همغسې وکړل .

دهغوې په دې څرګندونو باندې رستاک لږڅه ټکان وخوړ خو دهغوې څخه یې د نور زیات معلومات دتر لاسه کولو په خاطر ځان سنبال کړ او ویې ویل : زما د ډاډ او تسلۍ په خاطر ایا تاسې دا ویلې شئ چې تاسې دا کار د چا په حکم تر سره کړ؟

درستاک ددې پوښتنې له پاره دواړو ورونو خپلو کې مشوره وکړه اوبیا یې یوه وویل :

واروه کاکا جانه ! دلته د یونانې پادریانو او راهبانو یوه ډیره ستره ډله ده ، هغوې نه یواځې د عیسایت تبلیغ دنده په غاړه لري بلکه دهغې د پر مختګ له پاره یې زیات شمیر تنظمیونه جوړ کړي دی . د پادریانو اوراهبانو ددې ډلې دوه مرکزونه دي . یو یې د ګرمۍ د موسم ځاې دې او بل یې د یخنۍ د موسم ځاې . د ګرمۍ د موسم ځاې یې په « ایکرو پولس » کې دې .

(ایکروپولس یو پورته او لوړ ځاې ته ویل کیږي .د یونان د یوه ښار د ټولو نه پورته ځاې ته « ایکروپولس » ویل کیږي ، په دې اسا س د ایتهنز په شاوخوا کې هم یو ایکروپولس شته ، دا ایکروپولس نژدې پنځه سوه فټه لوړ په یوې غرنۍ سیمه کې پروت دې ، دې ځاې ته یواځې یوه لاره د ورتللو شته ، اوبله نه لري . په دې غره باندې د ښار ستر ستر ې ماڼۍ ابادې شوې دې ، هلته یو ډیر مشهوره پخوانې ماڼۍ« پارتهین » ده چې یو وخت دمعبد په توګه کارول کیده ، د پارتهین قوم دا پخوانې معبد د پادریانو او راهبانو دګرمۍ دموسم ناست ځاې و .)

د هغوې ژمنې ناستځاې د پلوپ په سیمه کې و . پلوپ د یونان جنوبې برخه ده چې د څلورو اړخو نو څخه په سمندر کې را ګیر ده . د وچې یوه نرۍ پټۍ هغه د نورې لوې وچې سره نښلوي هغې ته دګرنګونو پټۍ ویل کیږی. که چیرې د سهیل له اړخه څوک دغه جزیره نما ته ورځې نو د ترپلې څخه به تیریږي . دا د راهبانو او پادریانو ژمنې ناستځاې دې .

اوس نو د کومو پاردریانواو راهبانو د ډلې په اړه زه خبرې کوم ، نو لکه څنګه چې مخته مې تاته وویل چې دهغوې تر مخ تر ټولو ستره دنده د عیسائیت تبلیغ او پر مختګ دې . د همدې موخو په خاطر دغه پادریانو وسله وال تنظیمونه جوړ کړی دي ، او په مختلفو سیمو کې یې هغوې خپاره کړي دي ،د دغو ډلو د چلولو په خاطر هغوې د قسطنطنیه د پارشاه مینوئیل نه علاوه د هنګرې دپادشاه سجسمنډ او د بلغاریه د شهزادګانو سائرکن او ایکسلا څخه هم مالي او اخلاقي کومک اخلي . دددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظيم تر ټولو ستر او تکړه ملاتړي د بلغاريه شهزادګان سائرکن او ايکسلا دي .

دلته زمونږ د روميل په ولايت کې ددې تنظيم تر ټولو لوې رکن «يونيسيس »دې ، دا هماغه يونيسيس دې چې زمونږ دکلي سردار هم دې او ته يې ډير ښه پيژنې هم . دپادريانو او راهبانو دې تنظيم خپلو ټولو کارکوونکو او وسله والو ته حکم کړې دې چې هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې دي او يايې سوبه کوي، هلته د مسلمانانو د تبليغ کارونه مه پريږدئ تر څو دهغوې د تبليغاتو له لارې عيسايان د اسلام په لور ولاړ نه شي ، مونږ دواړه ورونه هم ددهمدې تنظيم ارکان يو . زمونږ هغه ورور چې، د ريونا کوژده شوې و او ووژل شو هغه هم د همدې تنظيم رکن و . بلکه داسې و انګيره چې ستا ورور او زمونږ پلار هم دهمدې تنظيم رکن و، نو مونږ په دې سيمه کې ټوله کار روايي د خپل کلي د سردار يونيسيس په حکم کوله ، او دهمدې يونيسيس په حکم مونږ د مجدالدين نه اخوا د هغه مشر ورور او پلار هم وژلي دي . دهغه پلار تر ټولو دمخه زمونږ په لاسو ووژل شو ځکه چې هغه په دې سيمو کې د اسلام تبليغ کاوه . هغه يو ډير زهرجن او اغيزمن تبليغي و . د هغې د وژلو له پاره مونږ ته د پلوپ د جزيرې څخه د پادريانو او راهبانو له اړخه خاص پيغام راغلي و . چې په هغې کې يې ويلې و چې دغه مبلغ چې نوم يې خيرالدين دې سمدستي له منځه يوسئ . ځکه چې د هغه په لاسو ډيرو خلکو د اسلام منلو ته غاړه اينسودې وه . زه بايد دا هم ووايم چې د خيرالدين مبلغ په لاسو په زرګونو وګړو يواځې د روميليا په ولايت کې نصرانيت پرې ايښي او اسلام يې منلي و . کله چې دا خبرې د پلوپ جزيرې کې د راهبانو او پادريانو غوږو ته ورسيدې نو هغوې ډير په غضب شول ،نو د خيرالدين د وژلو حکم يې را وليږه ، اومونږ ته د حکم د رسيدو سره سم، مونږ هغه پلې کړ او خيرالدين مو له منځه يوړ.

خبره يوازې تر خيرالدين پورې نه وه را ټوله . په دې سيمو کې په سلګونو مسلمان مبليغين ، چې دلته د تبليغ له پاره راغلي و ، نژدې ټول مو له منځه وړي دی . په دې ورځو کې يو څو لا تر اوسه پورې شته چې لا تر اوسه زمونږ لاس نه دې ورسيدلي ، ددې علت دادې چې دهغوې سره څه ساتونکې هم ګرځي او په ډيره منظمه توګه خپل کارونه سر ته رسوي ، خو زمونږ سترګې پر هغوې باندې نښتي دي او يوه ورځ نه يوه ورځ به مونږ دهغوې کار هم ور ختم کړو.

دخيرالدين مبلغ د وژلو وروسته د هغه مشر زوې د هغه د بدلې د اخستسلو له پاره راغې ، مونږ هغه هم له منځه يوړ . دهغه وروسته دهغه ورور مجدالدين ددې زمکو په لور مخه کړه .او هغه هم مونږ له منځه يوړ. اوس ويل کيږي چې د مجدالدين يو کشر ورور چې ، علي پاشا ، نوميږي ، هغه سلطان مراد په خپل لښکر کې اخستي دې ، همدا سړې په راتلونکو ورځو کې زمونږ له پاره ګواښ ګرزيداې شي ، په دې خاطر مونږ هوډ کړې دې چې هر وخت چې مونږ ته وخت تر لاسه شي نو دعلي پاشا ښځ به هم ورپرې کړو تر څو دهغه له اړخه مونږ ته چې کوم ګواښ متوجه دې هغه د تل له پاره له منځه ولاړ شي .

ددې خبرې سره سم دغو دواړو ورونو يو بل ته اشاره وکړه ، پورته شول ،يو يې درستاک په لو ر وکتل او ورته يې وويل :

کاکاجانه ! اوس به مونږ دواړه ولاړ شو ، يوه اونۍ وروسته به بيرته را ستنيږو ، خو ستا ، زمونږ دکاني او ريونا درې واړو ځواب بايد «هو» وي . خو که چيرې تاسې نه وکړه نو په ياد ولرئ چې حالات به دومره خراب شي چې بيا به يې هيڅوک نه شي کنترولولاې .

ددې خبرې سره دواړه د ميلمستون څخه ووتل نو ددروازې د پردې په ګوډ کې ولاړې ريونا د هغوې څخه مخته منډه کړه او خونې ته ننوته . دهغې د کاکا دواړه زامن د اخور په لور ورغلل ، خپل آسونه يې راپرانستل او د انګړ څخه ووتل .

کله چې هغو دواړه ولاړل نو رستاک او کيتهنا دواړه هم د ميلمستون څخه را پورته شوې او د حويلۍ داخلي برخې ته د ورتللو نيت يې وکړ خو په همدې وخت کې نريوس ، پربيسا ، ريونا درې واړه دهغوې لورې ته ورغلل. ددوې په ورتګ سره هغوې بيرته په خپلو ځايو کيناستل، هغوې ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې هم هملته کيناستل . بيا نو رستاک د نريوس په لور وکتل اور ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

نریوس لوري ! دغه زما دواړه وریرونه چي دلته راغلي و هغوی یوائې ستا د میره ، مجدالدین ، قاتلین نه بلکه د هغه دپلار او ورور قاتلین هم دي . لورجاني ! دوی که څه هم زما د ورور زامن او زما وریرونه دي خو په حقیقت کې زه ریښتیا هیڅکله هم نه پېژنم ، همدوی ستا د میره وژونکې هم دي .

ددې وروسته روستا ک د پلوپ په جزیره کې د راهبانو اوپادریانو به هکله چي څه اوریدلي و او هغه تفصیلات چي وریرونو یې ورته ورکړي و ټول نریوس ، ریونا ، پربیسا ته ټکي په ټکي وویل په دې وخت کې ریونا خپل پلار ته مخ کړ او ورته یې وویل :

اې پلارجانه ! اول خو دا ووایه چي دهغوی د هغې غوښتنې به هکله ته څه وایې چي هغوی ما له تا څخه غواړی ؟ زه ددې دواړو څخه د یوه سره هم واده کولو ته تیاره نه یم . او نه یې د خپل ژوند د ملګرې په توګه غوره کولې شم . دوی دواړه قاتلین دي او دقاتلینو په حیث زه ترې کرکه او نفرت کوم . اوس خود هغوی دکشر ورور څخه هم زما ، چي زما کوژدن ورسره شوې وه ، نفرت اوکرکه را پیدا شوه. هغه هم له دوی سره په دې قتل او غارت کې شامل و . او ستا ورور ، زما کاکا، چي ووژل شو هم په دغه ټولو جرائمو کې له دوی سره یو ځای و .

پلار جانه ! دا چي دوی ولاړل او تا ته یې د یوې اونۍ مهلت درکړې ، او دا یې وویل چي یوه اونۍ وروسته دوی بیرته را ستنیږي او ریونا به له ځانه سره وړي ،نو په دې لړکې به ستا کړنلاره او کړچار څه ډول وی ؟

رستاک وکتل چي په دې وخت کې د ریونا حالت څومره د اندیښنې وړ دې . هغه د غم او اندیښنې نه ژیړه تښتیدلې وه . دهغې په سترګو کې ویره وه ، رستاک هغه ته یوځل وکتل اوبیا یې نرې شانته و خندل او ورته یې وویل :

ریونا جانې ! ته په دې اړه فکر او اندیښنه مه کوه ، زه به په دې هکله تر هر څه دمخه ستا د اوسنې کوژده شوي ،یوتاش ، سره خبرې وکړم . زه به د یوتاش په ګډون ددې کلي د ځوانانو یوه ډله تیاره کړم تر څو ددې بدمعاشانو په مقابل کې زمونږ نه دفاع وکړي . لورجانې ! ما د هغوی تر مخه ځکه انکساری او عاجزی کوله، چي ما غوښتل چي ځانته دا معلومه کړم چي د مجدالدین ، دهغه د پلار او مشر ورور وژونکې څوک دي . زما دغې نرمې رویې او زما دهمدې همدرده وینا په اساس هغوی هم نرم شول . ما هغوی ته وویل چي زه به یوه اونۍ وروسته دوی ته ووایم چي د ریونا په اړه زما ځواب څه ډول دې . په دې توګه هغوی په دې لړ کې هم ډاډمن شول . او دهمدې ډاډ په اساس هغوی ماته ټول داستان واوراوه. او دا یې را ته ډاګیزه کړه چي هغوی مجدالدین ، دهغه پلار او ورور ولې وژلي دي . اوس به داټولې خبرې علي پاشا ته هغه وخت کوم چي هغه د اوسنې جنګ څخه فارغ شي او زما کورته بیرته راستون شي . زما په آند چي هغه ته به پدې هکله ډیره ښه رڼا تر لاسه شي او د ټولو قاتلینو په پیداکولو کې به بریالې شي. ددې خلکو مشر زما د کشر ورور دکلي سردار ، یونیسیس دې . هغه په دې سیمه کې د راهبانو او پادریانو د تنظیم تر ټولو مهم رکن دې او د همغې په حکم مجدالدین ، دهغه پلار او ورور په قتل رسیدلي دي ، لور جانې ! که دا دواړه ورونه تر یوې اونۍ پورې ستا د وړلو په خاطر بیرته راستنیږي نو زه به ورته انکار کوم . دهغوی سره به په پوره قوت سره مقابله وکړم او دخپل کلي هغه ځوانان چي ما د خپل کور د ساتنې له پاره تیار کړی دي ، نو هغوی به زمونږ په خاطر د هغوی مقابله وکړي . ته په دې اړه ډاډ منه اوسه ، ته هیڅ ډول اندیښنه مه کوه . زه پوهیږم چي ته دهغوی دواړو څخه نفرت اوکرکه کوې . لور جانې ! ستا واده به ستا د رضا پرته هیچرته هم و نه کړم .

رستا ک تر دې ځایه نور چپ شوخو وروسته یې بیا د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل :

نریوس لوري !د ریونا معامله خو ختمه شوه ، خو اوس به زما لوري ! زه ستا په لور توجه کوم. په حقیقت کې زما دا دواړه وریرونه ستا او ستا د کوچنیانو د قتل پسې و . خو لوري! ما د ا نه شو زغملای ، هغوی ته تر ټولو ډیر زیات قهر په دې و چي تا نصرانیت پرې ایښې او اسلام دې منلې ، بلکه د قهر خبره ورته داده چي تا د یو مسلمان مجدالدین سره واده کړی، او ما ته یې هم په ګواښلې توګه وویل ، چي نریوس د خپلې مور او کوچنیانو سره یو ځای دلته زمونږ کور ته ولې راځې . ما هغوی ته وویلې چي زه نریوس دلته راغواړم او ترغیب ورکوم چي اسلام پریږدې او بیرته نصرانیت ومنې . ما هغوی دواړو ته دا وویلې چي نریوس اومور یې اوس اسلام پرې ایښې او بیرته عیسائیانې شوې دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لورجاني ! زما په دې درواغو هغوې دواړه ډېر خوشحاله شول. خو تر څو پورې چې دوې د لونډانو اوبدمعاشانو په څير ګرځي راګرځي نو لور جاني ! زما دا دروغ به تاته ګټور ثابت شي ،که چيرې له تا څخه هم څوک و پوښتي نو تر هغه وخته پورې چې علي پاشا له دوې څخه بدل نه وې اخستې ، ته همدا وايه چې زه اوس مسلمانه نه يم بلکه عيسائي يم .نو په دې ترتيب به ددئ ظالمانو د لاسو څخه په امن يې .

د رستاک په دې خبرو باندې نريوس او دهغې مور د رستاک نه مننه وکړه او هغه ته يې ډاډ ورکړ چې هغه به خپل ځان نصراني ښئي.

څرنګه چې اوس لمر په پريو و نو په دې خاطر کيتهنا ،نريوس ، دنريوس مور پربيسا د ميلمستون څخه راپورته شوې او دډوډۍ د پخلنځي په لور ولاړې .

پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۱)

مکمل غير سياسي : يوتاريخې په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۱)

اوس تاسي ددې تاريخې ناول يولسمه برخه لولئ:

(۱۱)

پرلپسې ***** ۱۹

د شپې تيارې د تورو غارونو څخه را وتلي وې او هر څه او هر شي يې په خپله غيږ کې نيولي د خوب او ويدوکيدو په لور يې ښکلاوه

علي پاشا د خپل لښکر سره يوځاې د شپې په تيارو کې د يوه نا خلاصيدونکي الوت او خطرناکه څپو په څير د خپلو جاسو سانو په لار ښ

دې لښکر ته په ورنژدې کيدو سره جاساسو نو علي پاشا ته د تم کيدو اشاره وکړه او هغه ځايونه يې ورته وښوول چيرې چې د دښمن لښ تيار کړې وې.

ددې نه وروسته يو انقلاب جوړ شو . علي پاشا په توپاني توګه خپل لښکر ته د وړاندې تللو حکم وکړ بيا يې دشپې تول زنخيرونو مات ا

دا په داسې حال کې چې د اسکب د ښار په شاوخوا کې پرتو ځواکونو د هيڅ لورې دداسې کوم خطر او ګواښ احساس هم نه کاوه چې پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن باندې شپيني وينه تويونکي حمله وکړه نو دې حملې ددښمن د عسکرو حوصلې ټوټې ټوټې کړې . د لښکر ددې نا څاپي حملې له
هغوی بيرته منظم کړي . او دعلي پاشا په فوځونو باندې را پريوځي .

خو اوس هغوی ته ډير ناوخته شوی و، په دې وخت کې علي پاشا د خپلې ناڅاپي حملې په عروج کې و، بريالی شوی و . هغه په خپل د

د استيفن د لښکر دې برخې ډيره هڅه کوله چې په يوه ډول نه يوه ډول د شپې يرغل کونکي بيرته دفع کړی خو په ډيره نابېره توګه د نا
ټولې لارې بندې کړې وې .

دلته يې د نيمايي زيات د دښمن لښکر له منځه يوړ ، علي پاشا تر لرې لرې پورې خپل لښکر خپور کړی و تر څو ددښمن عسکر ترې و
ماتې دغه خبر د استيفن دلښکر دريمې برخې ته و نه رسيږي .

کله چې د اسکب په څنډو کې لمر را وخوت نو علي پاشا د دښمن د عسکرو د مړو نظاره وکړه، د هغوی مړي يې هملته په ميدان کې خ
چې د سرويه دپادشا استيفن خپل لښکر ته پړاو ورکړی ، بيا يې دهغه پلان له مخې چې دده او سلطان بايزيد تر منځ پرې کار شوی و پ

ددې سنګر په وخت کې علي پاشا ته دهغه جاسوسانو خبرورکړی و چې سلطان بايزيد او دسرويه پادشاه استيفن لښکر ي يو بل ته مخام

۲۰*****

نريوس دخپلې مور بربيسا او دواړو کوچنيانو سره يو ځای څو ورځې هلته د ريونا به کور کې د ډيره کيدو وروسته اوس خپل کور ته ت
يې په لاسو کې نيولې وې ، هغوی له خپله ځانه سره د هغه کلي اوسيدونکي يوتاش ، چې د ريونا کوژده ورسره شو ي وه ،هم را وړی
هغه يې راوست او دخپلو دوره نورو اسونو تر څنګ يې و دراوه. په دې وخت کې په انګړ کې بلکل چپه چپتيا وه ، هيڅا د خبرو کولو ه

بيا ددوې دواړو بدمعاشانو ورونو څخه يې يوه رستاک ته وکتل او ورته يې وويل چې :

اې کاکا جانه! زه او ورور مې يوه اونۍ مخته دلته راغلي و او مونږ تا ته ويلي و چې مونږ به يوه اونۍ وروسته بيرته را ستنيږو اوته ب

کاکاجانه! ستا دهغې ورځې په خبرو باندې مونږ ډير خوشحاله شوي و او مونږ هيله من شوي و چې ته به ريونا زمونږ دواړو څخه يوه

خو ددې ځايه زمونږ د تللو وروسته تا برعکس بله لوبه پيل کړه ، رستاک کاکا! په ياد ساته چې په دې کلي کې زمونږ څه کسان شته ،ت
ځان دفاع وکړی . کاکا جانه ! دا ډير ذليل او مجرمانه عمل دې چې تا کړې دې .

ددې خبرو وروسته هغه اوباش تر يوې لمحې پورې چپ شو اوبيا يې وويل : اې کاکا جانه! مونږ ستا د لور کوژده شوي يوتاش هم له ځ

بيا يې د يوتاش په لور وکتل ، د رستاک د وريرونو څخه يوه يې ترې و پوښتل : ګوره يوتاشه ! زما کاکا رستاک وايې چې هغه خپله لو
له ځانه سره په زور بوتلل و غواړو ايا ته ددې همت لرې چې زمونږ په لاره کې خنډ شې ؟

دهغوی ددې پوښتنې په مقابل کې يوتاش په ډيره بيره د نفي ځواب ورکړ . ددې مطلب داو چې هغه نه غواړې ددې دواړو په مخ کې خنډ

مونږ دواړو ورونو چې ته د خپل کور څخه د کوم مقصد په خاطر را وستې وې هغه مقصد پوره شو ته اوس تللې شې.

ددې سره سم يوتاش په ډير ډادمه توګه د دې دواړو ورونو لورې ته وکتل او د هغوی شکر يه يې وکړه اوبيا په يوه تيزه منډه د حويلی د

ديوتاش دتللو وروسته دهغو دواړو څخه يې يوه يو ځل بيا رستاک ته مخ کړ او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکاجانه ! اوس نو ته مونږ ته زمونږ د پوښتنې ځواب را کړه ، مونږ تا ته پخوا ویلي و چې مونږ به یوه اونۍ وروسته را ځو ، خو زم
خلاف داسې کومه غلطې وکړه او یادې داسې هڅه وکړه نو لکه څنګه مو چې مجدالدین او د هغې مشر ورور اوپلار له منځه یوړل په
او دهغې دمور اوزمونږ دکانې کیتهنا عکس العمل څه ډول دې ؟

ددې ټول خبرو په جریان کې څومره چې ریونا اندیښمنه وه نو د رستاک په مخ باندې هم د قهر و غضب سکروټې اوښتې را اوښتې ، ب

زه پوهیږم چې تاسې اوباش او غیر مسؤل ځوانان یاست . که چیرې داسې نه وایې نه هیڅکله به مو هم د عامو خلکو وژل نه کول . په
واورئ ! دفاع دهر انسان خپل حق دې او دا دفاعي ډله ما د یونا په مشورې سره جوړه کړې وه.

واورئ زما د وررو دواړو زامنو ! زه نه له تاسې ویریږم او نه په دې اړه کومه اندیښنه لرم . که چیرې تاسې په دې پوهیږئ چې زه به
ستاسې ددواړو څخه کوم یو دخپل ژوند ملګرې کړې . په خپله زما او زما د ښځې کیتهنا فکر هم د ریونا څخه مختلف نه دې . زمونږ ل
ډول دې . خو که چیرې په دې هکله تاسې دواړو څخه کوم یو هم د زور څخه کار واخست. نو دا به یاد ساتئ چې یوه نه یوه ورځ به تاس

د خپل کاکا رستاک ددې ګواښ نه وروسته دواړو ورونو په خپلو مینځوکې مشوره وکړه اوبیا یې یوه درې واړه آسونو د حویلۍ نه بیرو
حیرانونکې حالت کې وه . هغه ډیره زیاته هڅه کوله خپل ځان د هغوې له لاسو خلاص کړي ، لیکن توان یې نه درلود. هغه اوباش هغه

رستاک کاکا ! که په دې لړ کې دې زمونږ پر خلاف د کوم قدم داخستلو هڅه وکړه اویا دې د کلي ځوانان زمونږ پسې وروسته را ولیږل
علاوه به ستا جایداد او شتمنې هم زمونږ خپله شی.

ددې خبرې سر ه سم دواړو ورونو یوه بل ته وکتل ، او آسونو ته یې لغته ورکړه او ریونا یې هم له ځانه سره لرې و ځغلوله .

***** ۲۱

درستاک دواړو وریرونو به لا ریونا دکلي څخه لږه لرې وړې وه چې تر مخې یې په تور رنګې آس سپور یو کس راغې ، دوې ته نژد

همدلته و دریږئ ... په همدې ځای ستاسې هڅې او کوشش پای ته ورسید. ریونا د آسه راښکته کړئ ، او دخپل انجام انتظار وکړئ.

دې دواړو ورنو وکتل چې هغه سپور چې ددوې په لاره کې ولاړ و هغه په تور رنګ آس باندې سپور و. هغه یوه ډیره نوې ذره په ځان

لمړۍ خو دواړو ورونود دغه نوې لار نیوونکې په لور په ډیر غور سره و کتل ، بیا یې یوه وویل :

اې اجنبې ! مونږ نه پوهیږو چې ته څوک یې او ولې دې زمونږ لاره نیولې ده. شاید چې ته مونږ دواړه وررونه و نه پیژنې ، په دې خا
لیدلې سفر باندې به روان شې . مونږ هغه خلک یو چې پر خپلو دښمنانو ، پر خپلو مخالفینو باندې د ور پریوتو په چل ښه پوهیږو . که

مخه نیوونکې سړې تر ډیره په ډیر غور سره دوې دواړو ته و کتل او بیا د برق په څیر و ګرځید اوپه غور نده اواز سره یې وویل :

د انسانیت قاتلینو ! ما چې ستاسې لاره نیولې هغه مې د یوه مقصد له پاره نیولې ، ما هسې په کوڅو کې ګرځیدونکې انسان مه ګڼئ ، زه
رستاک لور ریونا په زوره یوسئ اودهغې د ابرو او عزت په تویولو باندې به بریالي شئ . هیڅکله هم نه ، واورئ ! ریونا یو امانت دې
رب په ذات مې سوګند چې زه به تاسې تیښتې ته پرې نه ږدم . په دې خاطر چې تاسې هغه شیطانان یاست چې په ټولنه کې مو فتنه را پ

په لار کې د ولاړ انسان دغو ګواښونو دا دواړه وررونه ډیر زیات ناارامه کړل ،بیا یې یوه په ډیره سخته لهجه و غړمبید او ویې ویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې لار کې ولاړ اجنبيه !شايد چې ته زمو نږ د حقيقت څخه خبر نه يې ، مونږ سره ټکر کونکې هيڅکله هم د بريا فکر نه شي کولی ، ک

پخوا له دې چې مونږ دواړه ورونه ستا پر خلاف څه وکړو نو د مخ نه دې دا نقاب پورته کړه تر څو مونږ و پوهيږو چې ته څوک يې .
رستاک يې او نه يوتاش .وو‌ايه څوک يې ؟ تر څو ستا د مړينې دمخه مونږ ه پوه شو چې زمونږ سره ټکر کونکې ، زمونږ په لار کې د

دهغوې ددې خبرې سره سم په تور آس سپور خپل نقاب لرې کړ ، هغه علي پاشا و .ددې سره سم يې خپله توره په هوا کې خوزوله او د

واروړئ ابليسانو ! په لايزال خداې مې سوګند ،چې زه به ستاسې دغه تږې شوندې وچې ژبې او وږي ستونې د تل له پاره و تړم .

علي پاشا د لږځنډ وروسته يو ځل بيا په تندې او تيزې لهجې وويل :

اې بې نومه او بې ننګه انسانانو ! واروئ ! په خپلو زړونو باندې وليکئ او په همدې ځاې چې تاسې ولاړ ياست نو علي پاشا به تاسې د

علي پاشا چپ شو ، هلته ريونا چې لږ مخته د يوه ژيړ کا عذ په څير ګرځيدلې وه د علي پاشا په کتلو سره يې يو دم څيره و غړيده . په د
پاشا ته وويل :

علي پاشا ! مونږ ستا په اړه ډير څه اوريدلې دي ، ته په دې پوهيږې چې ددې تر مخه مونږ ستاپلار ، اودوه ورونه وژلي دي ، ستا دواړ

علي پاشا ! له ځانه سره يې و ليکه چې : ته به هيڅکله هم زمونږ څخه د خپل پلار او ورونو د بدلې په اخستو کې بريالې نه شئ مونږ س
هدف دې . واوره علي پاشا ! اوس نو په دې زمکو باندې زمونږ د دواړو ورونو په لاسو د وژلو له پاره تيار اوسه .

ددې خبرې سره سم دواړو ورونو يو بل ته په ډير معنې داره توګه و کتل او تورې يې په هوا کې وخوزولې او په علي پاشا باندې را من

تر لږه وخته پورې علي پاشا دهغوې کلکه مقابله وکړه ، هغوې دواړه به کله د مخ څخه اوکله کله به د چپ او ښې اړخ څخه يرغل راو
کولو وس يې پيدا نه کړ . هغوې په همدې فکر کې و چې د علي پاشا متقابل حمله به په دوې باندې تباه کونکې ثابته شي .

دلږ ساعت پورې علي پاشا د هغوې مقابله او دځانه دفاع وکړه او يو ناڅاپه يې خپل تور رنګې اس ته لغته ورکړه او د ښې لورې يې په

ددې سره سم يو انقلاب راغې ، علي پاشا هم په يوه ټوپ د خپل آسه را ښکته شو ، ددې حال په کتلو سره هغه بل ورور هم له آسه را ښ
ددې بريا په پايلو کې نه يوازې علي پاشا بلکه لرې په آس سپره ولاړه ريونا هم خوشحاله شوه .

هغه پاته اوباش او بدمعاش ځانته انديښمن او خفه ولاړ پاته شو . دهغه مخ تک زيړ ګرځيدلې و، په دې وخت کې علي پاشا په داسې حال

درستاک وراره واوره ! ستا د ورور کار مې پاې ته ورساوه ،پخوا تاسې زما په مقابل کې دوه واست ،هغه وخت ما هم په پوره ميړانه س
تيار اوسه ، لکه څنګه مې چې ستا د ورور مرۍ پرې کړه په همدې ځاې به پرتا هم زما توره را خلاصه شي او پر زمکه به دې پريکړ

د علي پاشا دې خبرو د ريونا د کاکا زوې و لړزاوه ،د هغه پر مخ او وجود باندې د ويرې او وحشت خولې را ماتې وې ، د علي پاشا ح
شوې اوبيا مخته ورغې او ډيره سخته حمله يې پرې وکړه .

د علي پاشا په حملو کې تازه والې ، زور او قوت و چې د رستاک دې وراره په مشکله سره کنترولولاې شو. خو هغه دعلي پاشا په مقاب
څټ باندې سپره شوه او دوه ټوټې يې کړ . او په دې تر تيب علي پاشا خپل دواړه دښمنان پر خپل مخکې مړه وکتل .

پرزمکه باندې د کيناستو سره سم علي پاشا خپله توره د يوه په کاليو باندې پاکه کړه او بيرته يې په تيکې کې کيښوده . په دې وخت کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره توان سره یې علي پاشا په غېږ کې و نیوه .

دا حال یوڅو ثانیې همداسې و خو داسې معلومه شوه چې ریونا ته د خپلې غلطۍ احساس شوې وې ، سمدستي یې ځان جدا کړ ، تر یوه

علي پاشا ! ستا ډېره مننه . د مصیبت او غم په دې وخت کې ته په یقین سره زما د ازادۍ ، فکري سکون او بدبختي په نیک بختۍ باندې

ریونا لږ ځنډ وکړ او بیایې علي پاشا ته وویل : علي پاشا ! دلته زمونږ دریدل او په دې ډول خبرې کول ښه نه ښکاري ، له ماسره کورته
په دې وخت کې دلته را ورسیږې او زما سره کومک وکړې ؟ له ماسره ولاړ شه ، زما په ذهن کې ډېر زیاتې پوښتنې دي چې زه غواړ

د ریونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر وکړ ، تر لږ وخته پورې یې سر ښکته و اوبیا یې ریونا ته وویل :

ریونا ستا کلې هغه دې ددې ځایه اوچت ښکاریږي ، ډېر نژدې دې ستا دکلي خلک په خپلو زمکو کې ښکاري چې خپل خپل کارونه کو
ناڅاپه دې رامنده کړه او زه دې په غېږ کې و نیولم ، دا لحظه او دا ساعت همدلته هیر کړه . ځکه چې ستا کوژدن شوې ده . ته د یو چا
نو دهغوې په خوشحالیو او ډاډ کې به ډېر زیات زیاتوالي راشي . ولاړه شه او هغوې ته ووایه چې تاسې خلکو سره دښمني کونکو ته له
خپل لښکر ته ورځم . ځکه چې له ماسره وخت نه شته ، ما ډېر لږ وخت ستا د خلاصون په خاطر پیدا کړې و او دلته راغلم .ته ولاړه ش

د علي پاشا په دې خبرو ریونا ډېره خفه ، اندیښمنه او ورانه ویجاړه شوه . تر لږ ساعته پر خپل ځای ولاړه وه بیا سوکه سوکه په بندو قد
حال وکوت نو سوکه سوکه یې په ځېرې باندې مسکا را پیدا شوه . خو ژر بیرته متوجه شوه .علي پاشا ته نژدې را غله خپل دواړه لاسو

علي پاشا ! د خدای له پاره هغه څه چې مې وویل همغسې وکړه . انکار مه کوه ، زما سره تر کوره پورې ولاړ شه. زه له تاسره وعده ک
له ماسره زما تر کوره پورې له ماسره ولاړ شه . هلته ستا له ماسره تګ زما د ژوند اومرګ سوال دې ، زه هیله لرم چې ته به ما نا هیل

د ریونا دې خبرو علي پاشا ویلې کړې و . د لږڅه وخت له پاره یې ریونا ته وکتل . ریونا دهغه سترګو ته و نه شوکتلای نوسمدستي یې

ریونا ! که ته ضد کوې نو زه له تا سره تللو ته تیار یم . ورځه اوپه خپل آس سپره شه .

د علي پاشا دې خبرې د ریونا په ځیرې باندې د دنیا ټولې نڅاوې را یوځای کړې ، اوبیا یې په یوه منډه به خپل آس ور خیز کړ او پرې

دلږځنډ ووسته علي پاشا د ریونا سره ی ځای د هغې کورته ورننوت ، کله چې هغه دحویلۍ انګړ ته راغې او دخپله آسه ښکته شو نو هغ
حالات د تعجب اوحیرانتیا وړ و . خو بیا هم هغې د ټولو تر مخه منډه کړه او دخپلې مور سره غاړې وتله ، بیا د نریوس سره او د هغې

ریونا ! دا زما خوش قمستي ده چې ستاد ساتنې او ستا خوندیتوب له پاره علي پاشا دلته را ورسید . لورجانې ! دا د علي پاشا پر مونږ با
خپلوانو په لاسو ته د رسوایې او د بې ابرو کیدو څخه خوندی کړې. ټولو وکتل چې علي پاشا لا تر اوسه په انګړ کې د خپلو اسوونو وو

علي پاشا ! دا په تا څه وشول ؟ ته خو د پردیو په څیر د انګړ په منځ کې ولاړ یې ؟ دهغې په دې خبره علي پاشا په دروند اوازا وویل :

علي پاشا همدومره وویل ،خودهغې د وینا سره سم ټول دهغې لورې ته راغلل ، ترټولوو دمخه رستاک دعلي پاشا څخه غیږه چاپیره کړ

علي پاشا ززویه ! ته زمونږ د ویني سره د شپې دتیارو د عزت اووقارد نور په څیر مخته راغلی یې . زما زویه! زما د حویلی په دغه
ویرې او تریخوالي نه ډکې وې ، زه ستا ممنون یم چې تا دخپلې بهادرۍ په اسا س مونږ ته ددې اندیښنې نه نجات را کړ.

زویه ! ریونا سهي خبره کوې ، دا کور همستا دې او ته ددې کور له پاره پردې نه یې . ته ولې د پردیو په څیر په انګړ کې ولاړ یې ؟ ز

(c) ketabton.com: The Digital Library

درستاک ددې خبرو وروسته ریونا په ناست اواز باندې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ! ما تا ته ډېر عذر او زاری کړې وې چې ته د لږ وخت له پاره زمونږ کور ته له ماسره ولاړ شه .ځکه دلته زه له تا څخه ځو

علي پاشا یو ځل بیا ریونا ته وکتل او ورته یې وویل : ریونا واوره ! هغه څه چې ته له ماڅخه پوښتل غواړې نو ستا د هغې ټولو پوښتنو

دعلي پاشا په دې غوڅو خبرو باندې ریونا ډېره غمګینه شوه . خپل پلار ته یې شا کړه او یو ځل بیا یې خپل لاسونه سره جوړه کړه او پ
نریوس ، پربیسا ، کندام او خیسار ټول ورسره یو ځای ولاړل. خو ریونا ټول آسونه د واګو څخه و نیول او تر اخوره پورې یې یوړل .

زما محسنه ، علي پاشا ! تر ټولو لمړی دا را ته ووایه چې ته خو د خپل لښکر سره ددې ځایه ډېر لرې پړاو کې پروت یې ، نو ته څنګه
زامنو چې زه یې په زور له ځانه سره وړلم نوعلي پاشا دهغوې دواړو مری ورغوڅې کړې دي .

دریونا د خبرو په ځواب کې رستاک په خندا سره وویل :

ریونا لورې ! که تا مونږ ته داخبره نه وای کړې هم ، مونږ په دې پوه شوی و ، په دې خاطر چې د علي پاشا له تاسره دا ډول راتلل او

د رستاک د چپ کیدو سمدستي وروسته علي پاشا د ریونا په لور وکتل او ویې ویل :

ریونا ! تا چې کومه پوښتنه له مانه کړې دهغې ځواب به زما خور نریوس تا ته ووایي.

د علي پاشا ددې خبرې په ځواب کې ریونا په پوښتنه کونکې توګه نریوس ته وکتل ، خو نریوس دهغې په مطلب پوه شوې وه ، بیا نو نر

ریونا خورجانې ! ما علي پاشا ستا دکومک او ساتنې له پاره را غوښتې و . او هغه داسې چې کله چې یوه اونۍ مخته ستا دکاکا زامن دلت
پاشا زمونږ د خوندي ساتنې د نده هم ورسپارلې ده او ورته یې حکم کړې دې چې کله هم کوم یو ددې سیمو څخه تیرېږي نو زمونو د خ
بیګاه شپه دلته راغې . هغه همدلته زمونږ په ځای کې پاته شو ما تاسو ته دهغه د راتلو په هکله خبر در نه کړ ، ما غوښتل تاسې په حیرا
څنګ ته شو.

پرلپسې لري ...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانوسازشونه (۱۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخي ناول دولسمه برخه لولئ:

(۱۲)
پرلپسې......
زه پوهیدم چې هغه دواړه بدمعاشان به تا په زور له دې ځایه بیایي . علي پاشا غوښتل چې هغه ستاسې حویلۍ ته را ننوځي او دهغې دو
خو ما نه غوښتل چې هغوې دواړه ستاسو په انګړ کې ووژل شي . ځکه چې بیا به دهغوې ملګري او دهغوې د تنظیم نور خلک تاسې پ
علي پاشا هم زما خبره و منله نو کله چې هغوې ته له ځانه سره په زوره وویستې نو علي پاشا دهغوې لاره و نیوله ، مخته چې څه راغل
دنریوس ددې خبرو اوڅرګندونو په اساس ریونا تر یوه ځایه ډېره حیرانه وه او په ډېره مینه ناکه توګه یې علي پاشا ته و کتل ، په دې و

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ما ناوخته کيږي ، په هغو حالاتو کې چې زه دلته راغلي وم او دکوم هدف له پاره راغلي وم هغه مي تر لاسه کړ ،اوکوم حالات چې
زما موجوديت ډير زيات اړين دي . که څه هم زه د سلطان د اجازې سره سم دلته راغلي يم . خودهغې سره سره بيا هم بايد سمدستي هلته
دعلي پاشا په دې خبرو باندې ريونا ډيره غمګينه وه . هغه سمدستي د خپل ځايه پورته شوه او دمنت کولو په څير يې علي پاشا په لور و
علي پاشا ! زه له تا څخه غواړم چې لږ څه دلته کيني ، زه همدا اوس بيرته راځم . ددې سره سم ريونا منډه کړه او بيرون ووتله .
د ريونا په بيرته را ستنيدو کې لږ څه ځنډ وشو . په دې وخت کې علي پاشا بيا بيا د ميلمستون ددروازې په لور کتل . اخر ريونا را ستنه
علي پاشا ! ستا د آس د خورجين لاندې ما ستا له پاره څه ميوه اچولي ، دا به ستا په کار راشي ،اوس نو نور زه تا ته نه وايم چې ته کوږ
علي پاشا سمدستي له خپل ځايه پورته شو . د ميلمستون څخه ووت ، دهغې وروسته وروسته ټول خلک د ميلمستون څخه ووتل بيا ريونا
خداې پاماني وکړه اوبيا يې ټولو څخه په يوه اواز خداې پاماني واخيسته او د حويلۍ څخه ووت،
رستاک ، کيتهنا ، ريونا ، نريوس هم د حويلۍ تر دروازې پورې ولاړل اوهلته و دريدل . دهغوې د سترګو تر مخه علي پاشا په يوه ټوپ
د علي پاشا د تلو سره سم ريونا زړه او فکر په يوې ويراني باندې تبديل شو .او په داسې حال کې چې د علي پاشا آس د هغوې د سترګو
خو سمدستي يې دا احساس وکړ چې دهغې شاته د نريوس څخه علاوه د هغې پلار ، مور هم ولاړ و ، سمدستي يې مخ بل لورې ته واړا
نريوس د ريونا ددې حالاتو په کتلو سره د هغې مور اوپلار ته اشاره وکړه . دهغې په اشارې سره هغوې دواړه شاته ولاړل او بيرته دک
کوکو کوکو يې وژړل . خو نريوس هغه دلاسه کړه او بيرته يې ميلمستون ته راوسته او خپل مخته يې کينوله .
تر لږ وخت پورې هغوې دواړه چپ پاته شو ، په دې وخت کې ريونا خپل ځان کنترول کړ او بيا نريوس ورته وويل :
ريونا ! زه په تا نه پوهيږم ، له يوه اړخه ماته په اعلانيه او ځرګنده توګه وايې چې ته د علي پاشا سره مينه نه لري او نه غواړې چې هغ
د نريوس د خبرو په ځواب کې ريونا په ډيره ژړيدونکې توګه هغې ته وکتل او ورته يې وويل :
نريوس خورې ! نن چې کله علي پاشا زه دخپل کاکا د زامنو د لاسو څخه خوندې کړم، هغوې يې ووژل ، دهغې وروسته يې کله چې د
ترې بيل کړ . ګوره نريوس خورې ! ددغه غيرۍ خوند اولذت زه د محبت او مينې د اهميت ، د ځوانې او د ځوانۍ د عصمتونو د درنښ
دې .
زما خورجانې !زه ستا په وړاندې اقرار کوم چې ددې محبت اسرارو او عجائبو زما نرم او نازک بدن معطر کړې دې . اوس ما ته علي
نريوس ! زه اوس پوهيږم چې د محبت پرته کائنات هسې يوه تياره ده ، دغم ناکه سکوت په څير دې او ژوند دا لوبه د يو پرلپ
هغه وخت چې زما پلار زما کوژده زما د کاکا د تر ټولو کشر زوې سره وکړه، په هغه وخت کې هم زما دهغې سره کومه دلچسپي نه و
يوتاش سره منسوب کړم . زما په زړه کې دهغه له پاره هم نه مينه وه او نه نفرت . بس ما د پخوا په څير دا منسوبيت هم په پټه خوله و
نريوس ! هغه وخت چې ما تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره مينه نه لرم او يوازې دهغه سره همدردي لرم ، خو په دې پوه شه چې پ
په زړه کې خپريده ،خو ماته بيا هم احساس نه کيده ، خو اوس دعلي پاشا سره د غاړې غوټې کيدو وروسته ما ته دا احساس راپيدا شوې
که چيرې زه د علي پاشا څخه بيله کړل شم نو زه به پوه شم چې زما ژوندون هسې بيکاره او عبث دې .
ترڅې ځايه د خبرو وروسته ريونا چپ شوه نو نريوس ورته وويل :
ريونا ! کله چې تيره شپه علي پاشا ستا د خوندې ساتلو په خاطر زمونږ کور ته راغې نو ما ورته ستاسره دخپلو خبرو پيلامه وکړه . ما
ډيرخفه او غمګين شو . دهغې ددې خفګان څخه ما دا احساس وکړ چې هغه په زړه کې يواځې اويواځې همتا غواړې . له تاسره مينه کو
وکړ او ته يې د خپل زړه څخه ويستلې يې .
د نريوس ددې خبرو په اسا س ريونا ټکان وخوړ. دهغې پر مخ باندې دغم نښې رابښکاره شوې خو ژر يې ځان سنبال کړ او ويې ويل :
نريوس خورې ! ما د خپل پلار او مور تر مخه نه غوښتل تاته ووايم، هغه دا چې کله چې علي پاشا تلونکې و نو ته خبره يې چې هغه م
مينې اظهار کړې دې . هغه خط ما د لارې د توښې په کڅوړه کې ايښې دې . زما په فکر به يا په لاره کې او يا خپل لښکر ته د رسيدو
د ريونا ددې خبرو څخه نريوس ډاډ منه شوه ، د لږ څه چپې چپتيا وروسته ، نريوس فکر وکړ او ويې ويل :
ريونا خورې ! که چيرې ته راضي يې نو کيداې شي زه په دې لړ کې ستا د پلار او مور سره هم خبره پښنه کړم . اوس خو دا خبره د يق
دهغوې سره خبره وکړ م.، خورې ! زه نه غواړم چې په دې هکله کوم ابهام را پيدا شي. زه غواړم چې ته او علي پاشا په ښکاره توګه
ريونا د نريوس ددې وړانديز سره موافقه وکړه ، نريوس د ميلمستون څخه ووتله او د حويلۍددننې برخې په لور ولاړه ، د لږځنډ وروس
تاسې دواړه ماته د خپل مور اوپلار په څير درنښت لرئ ، زه غواړم د ريونا په سلسله کې له تاسې سره خبره وکړم. هغه وخت چې په د
پايلې دادې چې ريونا علي پاشا خوښوي او غواړي هغه د خپل ژوند ملګرې وګرځوي . دريونا دهمدې غوښتنې په اساس ماتاسې ته دلت
ژوند ملګرې و ګرځوی ؟
د نريوس ددې ځرګندونو په اساس رستاک او کيتهنا يو بل ته وکتل اومسکې شول بيا په سترګو سترګو کې ميره او ښځې يو بل ته اشار
نريوس لورجانې ! په دې هکله د علي پاشا د رضا کولو اړتيا نه شته . زه پوهيږم چې دا دواړه هغه وخت خپل ژونديه ښه توګه تر سره
ددې خبرو په پايلو کې ، زه او زما ميره يو کار کولې شو چې کله هم علي پاشا دلته راشي نو مونږ به هغه ته د ريونا سره د کتلو او ليدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژني دهغې وروسته به یو بل د ژوند ملګري و ګڼي نو زما په فکر چې دوې دواړه به په دې ترتیب ډیر ښه ژ وند تر سره کړي .
دکیتهنا د دې خبرو څخه نریوس خوشحاله شوه ، بیا هغه د خپله ځایه پورته شوه ویې ویل : زه اوس ځم ، خو په هرصورت زه به علي
شي ، زه اوس ځم ،چې کوچنیان او مور به مې زما په ډیره بې قرارۍ سره انتظار کوي .
نه نریوس خورې ! داسې نه ده ، نن شپه به ته همدلته پاته کیږي زه له تاسره یو ځای ځم . ستا مور ، دواړه کوچنیان به له ځانه سره هم
رستاک او کیتهنا هم ددې وړاندیز سره توافق درلود .بیا نریوس او ریونا دواړه لاس په لاس په خندا اومسکا سره دحویلي څخه ووتلې .

٢٠ *****

علي پاشا په خپل آس سپور په ډیره ګړندۍ توګه د خپل لښکر په لور روان و خو هغه دخپل لښکر سره یوځای د سلطان بایزید دلښکر څ
مشرانو هغه ته ډیر تود ښه راغلاست ووایه. کله چې هغه د خیمي لورې ته راغې نو یو عسکر ور منډه کړه ، دعلي پاشا څخه یې د هغ
علي پاشا تر لږ وخته پورې د خپلو سالارانو سره د خیمې څخه بیرون په خبرو بوخت و او بیا خپلې خیمې ته را ننوت .
د آس د زین سره تړلې سامان ورته یو عسکر راوست او دخیمې په یوه کونج کې یې کینبود، علي پاشا دهغې سامان په لور ورغې ، هغ
کې یو کاغذ و ، دا ټوټه کاغذ دهغه په نوم د ریونا لیک و ، په ډیره بیړه یې د کاغذ ځنډې پرانستې پورته شو او په خیمې کې لګیدلې شم
«زه نه پوهیږم چې تا ته دخط پیلامه څه ډول وکړم .ځکه ددې تر مخه مې کوم نارینه ته داسې لیک نه و لیکلې ، او نه مې پخوا تر دې
له تاسره په همغه لمړنۍ کتنه کې زما زړ ه او زما ذهن کې یوه جذبه وه ، خو دخپلې نا پوهۍ په اساس ما هغې جذبې ته د همدردۍ نوم
شوې وه ، او نه د یوتاش په نوم دهغه ځوان سره د چاسره چې زما اړیکې اوس له منځه تللې دي . ستا د لیدو څخه چې کومه جذبه زما
ستا سره مینه او ستا سره محبت ما ته دا احساس را پیدا کړې چې د محبت پرته ژوند بې ثمره ونه ده . هغه یوه میوه ده ، محبت نه پرته
، علي پاشا ! زما محترمه ! زما حبیبه ، ته زما له پاره یوه ډیره مهربانه پریښته یې ، ستا محبت ماته ډیر لطیف روحاني سکون را ښښلې
علي پاشا! زما مهربانه پریښتې ! ته هغه لمړې ځوان یې چې ما دخپل ځان ، د خپل ذات ، او دخپل جسم له پاره محبوب ګڼلې یې ، ته له
پاشا ! ددې نه پخوا چې په کومو ځایو کې زما کوژدن شوې ، هغه یوه یې هم زما په خوښه نه وې ،او نه زما په رضا شوې وې ، په هغ
غواړم . او اوس خو ستا نه پرته زه بل څوک د ژوند ملګرې جوړولو په هکله فکر هم نه شم کولې . علي پاشا ! ر یونا یواځې ستا له پار
تر دې ځایه د ریونا لیک پای ته ورسید . علي پاشا بیرته خط دپخوا په څیر قط کړ او په خپلو کالیو کې یې پټ کینبود .د لیک د لوستلو و
لمانځه د اداء کولو له پاره د خپلې خیمې څخه بیرون را ووت .

٢١ *****

د سرویه پادشاه استیفن او دهغې خور ډسپنا درې ورځې پرلپسې د سلطان د لښکر په مقابل کې پړاو اچولې و او دواړه خواوې بلکل خا
ته د بیرته ستنیدو خبر ور ورسید،نو بیا سلطان بایزید سرویه د پادشاه استیفن او دهغې د خور ډسپنا پر خلاف د جنګ اراده وکړه .
بیا د سهار د لمانځه وروسته ، کله چې سلطان بایزید لښکر د سهار د ناشتې نه فارغ شول ، سلطان د خپل لښکر صفونه منظم کړل او دل
دسلطان بایزید په حکم باندې دهغه لښکر کې د جنګ ډول وهل کیده ، او دهغې په ځواب کې د سرویه پادشاه استیفن او دهغې د خور ډس
بیا دسلطان بایزید په لښکر کې څه بدلون را مخته شو اودجنګ د ډول پر ځای د تکبیرونو اوازونه پورته شول ، د تکبیر اوازونو په لښک
داسې منظم کړ لکه څنګه چې د مرګ په نا خلاصیدونکې وادیو کې او اتلولۍ دمیدانو په چپه چپتیا کې د بارودی هواو څخه یو توپان را
د بله اړخه استیفن او ډسپنا چې د سلطان د عسکرو خوزښت وکوت نو هغوې هم خپل فوځونه متحر ک کړل او را مخته یې کړل. خو د
لورې را پریوتې و، ددواړو خواو د عسکرو دا ډول ټکر څخه مرګ په هوا ک ګډیده ، تراو تازه څیرې په وینوکې لت پت شوې ، ساه ګ
تر لږه ځنډه دویدین میدانونه د سخت جنګ او جګړې شاهدان و ، د سرویه پادشاه استیفن او دهغې خور ډسپنا په خپل ځایو کې ډاډمن ناس
لخوا حمله وکړي ، دبله اړخه سلطان هم ډاډمن و او لا تراوسه یې د استیفن او د هغې دخور ډسپنا پرخلاف په پوره توانایې سره جنګ ن
کله چې د جنګ تنور په تودیدو شو نو د سرویه د پادشاه هغه لښکر چې په سنګر کې پټ ناست و را څرګند شول ، نو دهغې لښکر مشر
دعلي پاشا لښکر ددې ساعت له پاره په ډیره بې قرارۍ سره انتظار کاوه ، نو په دې خاطر یې په خپلې لمړنۍ حمله کې د استیفن دا لښک
د استیفن دا لښکر د علي پاشا تر مخ و نه شو دریدای ، علي پاشا هم د هغوې صفونه له منځه یوړل . ددې حالت په کتلو سره دې لښکر
خودا دهغوې حماقت و ، ځکه چې علي پاشا مخته دهغوې پسې وروسته ولاړ ، دهغوې لښکر یې تارو مار کړ دهغوې شمیره یې را کم
استیفن د عسکرو مخکني صفوف یې بې نظمه کړل . علي پاشا هم د ستیفن په لښکر باندې د شا له لورې حمله وکړه او د تکبیر د اواز پ
د تکبیر اوازونه سلطان بایزید ته هم ورسیدل ، شاید سلطان ته هم دهمدې اشارې اړتیا وه په دې خاطر سلطان د مخې له لورې په پوره
استیفن او دهغې خور ته هم خبر رسیدلې و چې پر هغوې باندې د شا له اړخه د سلطان یو تکړه او اتل جنرال علي پاشا حمله کړې ده ،
عام شروع شوې و .
څرنګه چې د سرویه دپادشاه لښکر د مخامخ لورې او دشا له لورې د حملو سره مخ شوې و نو په دې اساس دسررویه پادشاه استیفن دخ
په دې خاطر د جنګ د میدان نه باید پښې سپکې کړي اوکه په دې کې بریالي نه شول نوبیا به دسلطان تر مخه خپله وسله کیږدي او ښښنا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددي پريکړې وروسته استيفن او ډسپنا خپله ماتې و منوده او د جنګ دميدان نه يې د تيښتې اراده وکړه. هغوې دمخې او شا له اړخه تښتيد
وسلې د ايښولو حکم وکړ ، او سلطان ته يې خپل قاصد را وليږه او دخپلې ماتې په منلو سره يې د سلطان څخه معافي او ښښنه و غوښته
د ستيفن دحکم سره سم هغه پاته عسکرو خپله وسله پر زمکه کيښوده ، د ستيفن هغه قاصد چې د هغه پيغام يې دلته سلطان ته راوړې و
ستيفن د رالېږل شوي قاصد په خوله دا پيغام ور واستاوه چې د استيفن لښکر دې په يوه ځاى کې خپله ټوله وسله را ټوله کړي او بيا دې
علي پاشا هم د سلطان د حکم د اوريدو سره سم د شا له خوا خپل يرغل و دراوه . ددې تر څنګ استيفن او دهغې خور ډسپنا هم خپلو عس
کيښوده او د جنګي بنديانو په څير د هغې څخه لرې فاصله کې قطار ودريدل .
تر دې وخته پورې علي پاشا هم د سلطان د لښکر سره را يوځاى شوې و. سلطان د هر څه ترمخه په همدې ځاى کې خپلو عسکرو ته د
ور ننوتل اوبيا يې د سرويه دپادشاه استيفن او دهغې دخور ډسپنا د راحاضريدو حکم وکړ .
د لږڅه ځنډ وروسته د سرويه پادشاه استيفن او دهغې ځوانه ، ښايسته او نوې پيغله شوې خور هم د سلطان بايزيد خيمې ته را ننوتل . س
هغه وخت چې استيفن او دهغې خور ډسپنا خيمې ته ورننوتل نو دهغې ځيرې پريوتې و ې ، په سترګو کې يې تر لرې لرې پورې ورانې
انديښنه بې ځايه وه چې ګڼې سلطان به ددواړو ورور اوخور د وژلو حکم وکړي .
د استيفن سره د روغبړ نه وروسته سلطان او علي پاشا دواړه بيرته په خپلو خپلو ځايو کې کيناستل ، خو استيفن او دهغې خور دمجرمان
تاسې دواړه ورور اوخور د مجرمانو په څير مه دريږئ ، په هغه خالي ځايونو کې کينئ ،مونږ له تاسې دواړو سره د جنګې مجرمينو پ
کله چې هغه ورور اوخور دواړه کيناستل نوسلطان بايزيد استيفن ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
هغه خبره چې زه تاسې ته کول غواړم دهغې تر مخه زه تاسې ته دا په ډاګه کوم چې تاسې دواړو ورور اوخور ته به هيڅ ډول سزا نه د
دپلار پر خلاف د جنګ پيلامه کړې وه خو تاته به ياد و ي چې هغه ته مو نه هيريدونکې ماتې ورکړه . په هغه جنګونو کې ته هم شريک
استيفن ! ته پوهيږې چې کله چې ما او زما پلار ستا پلار اود هغې دوستانو ته ډيره بده ماته ورکړه ،نو بيا مونږ بيرته بروصې ته ولاړو
توانايي په دې جنګ ستاسې په درد وخوړه هغه ستاسې تر مخه ده .
تا هم ستا دپلار په څير د ويدين په ميدانو کې ډيره بده ماتې وخوړه ، ستا د لښکر ډير عسکر ووژل شول ، اوپاته بې وسلې شول او د ج
د سلطان ددې خبرو سره د استيفن او دهغې خور ځټونه ښکته و . د څه ويلو جرأت يې هم نه درلود، خويوځل استيفن زړه لوې کړ او س
دروندده سلطانه ! مونږ دا منو چې مونږه ډيره ستره غلطي کړې ده . په مخکني جنګ کې چې زما پلار ووژل شوې نو زما احساسا ت ډ
د استيفن ددې خبرو په ځواب کې سلطا ن وويل :
استيفن ! تا ته به ياد وې چې په هغه جنګ کې زما پلار او دمسلمانانو سلطان ، سلطان مراد ، هم ووژل شو. ما خو ستاسې پرخلاف هيڅ
خلک به ډير زيات له منځه تللي وئ بلکه ستاسې د سلطنت په دغه پراخه سيمه به هم زمونږ. ولکه وې خو ما داسې و نه کړل .
دا ځل د سلطان د خبرو ځواب استيفن په ځاى دهغې ځواني او ښايسته خور ورکړ . هغې د سلطان په لور وکتل او ورته يې وويل:
دروندده سلطان !دا ستا مهرباني او د زړه پراخوالي دې چې په مخکنی جنګ کې د سوبې نه وروسته زمونږ سلطنت ته داخل نه شوئ ، و
شو کولاى ، او په راتلونکي کې به هم ستا پر خلاف جنګ و نه کړو ، مونږ به ستا دوستان او ستا ملګرې واوسو ، اوکه چيرې څوک س
تر دې ځايه د خبرو وروسته دډسپنا لږڅه پښه نيولې شوه . د هغې په ځيرې باندې د شرم اوحيا اثار را ښکاره شول ،هغې دخپل ورور اس
درونده سلطانه! مونږ داوړو ورور اوخور چې بله کومه پريکړه کړيده ، نو ځرنګه چې هغه زما د ذات سره اړه لری نو په دې خاطر ز
دډسپنا دې خبرو نه يواځې سلطان بايزيد يلدرم په انديښنه کې کړبلکه علي پاشا ته هم انديښنه پيدا شوه په دې خاطر دواړو په پوښتنه کو
، خپلې خور ډسپنا ته يې وکتل اوبيا يې وويل:
دووونده سلطانه ! که ته ماته او زما خور دواړو ته ښښنه وکړې نو د هغې ورسته که ستاسې له اړخه پر ما کوم شرط ايښول کيږي نو ز
کې برخه وانه خلو ، که چيرې د اروپا کوم قوت ستا بر خلاف سر را پورته کاوه اويا يې ستا پر خلاف د جنګ پيلامه وکړه نو زما له ت
بل کوم شرط چې مونږ دواړه ورور اوخور غواړو تاسو ت ووايو هغه يواځې زما نه بلکه د ډسپنا خپله غوښتنه هم ده. او هغه دا چې ه
تل ستاسې له پاره د احترام ، عزت او درنښت سبب وګرځي. که چيرې کوم شيطاني قوت پر ما باندې د غلبې پيدا کيدو هڅه کوي او يا
چې زه ستا د فرمان لاندې د اوسيدو ژمنه کوم نو تر څنګ به يې زه ددغې خپلوئ ، چې زماد خور په واسطه منځته راغلي هم ډير احتر
دوورنده سلطانه !دغه دواړه شرايط چې مونږ ستا تر مخ کينبول، ددې نه علاوه يو بل شرط هم شته چې تاسې ته يې وړاندې کوم. دا دو
لکه څنګه چې تاته معلومه ده چې ستا د درونډ والد سلطان مراد په لاسو زما پلار ډيره بده ماتې خوړلې وه. او په هغه جنګ کې زما پلا
ډسپنا تر دې پورې مخته ولاړه چې که په دې جنګ کې مونږ د سلطان بايزيد په مقابل کې بريالېتوب تر لاسه نه کړ او د پخوا په څير يو
اوس چې زمونږ د دعا په مطابق مونږ ته برې په برخه نه شو نو په دې خاطر ډسپنا اوس ستا د ښځې په څير ستا سره د اوسيدو له پاره
وشوه و درونده سلطانه ! ته چې کله هم وغواړې زما او زما د خور ډسپنا ځټونه پرې کولاې شې.
دغه دواړه شرايط چې زما او زما دخور تر منځ د جنګ دپيلامې نه تر مخه پرې خبرې شوې وې ، نو درونده سلطانه ! هغه مو ستا تر
طلاو ځو کانونه دې درونده سلطانه ! دهغو کانونو څخه د لاسته راغلي زرو څخه مونږ ته پوره ګټه تر لاسه کيږي . نو که چيرې ته ز

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبور واوسم.
د استیفن دخبرو وروسته سلطان بایزید په ډېره معنی لرونکي توګه علي پاشا ته وکتل او ورسره یې پټه مشوره وکړه . دمشورې په دور
استیفنه ! زه تیار یم ستا خور ډسپنا د خپلې ښځې په څیر قبوله کړم . په دې کې شک نه شته چې ډسپنا د اروپا په ډېرو زیاتو ښایسته و ښ
د سلطان بایزید په دې خبره ډسپنا ټکان وخوړ او د سلطان په لور یې مخ را واړاوه ، تر څنګ یې ورور استیفن هم د سلطان په لور په پ
استیفنه ! ستا خور ډسپنا د ښځې د منلو په څیر زما شرط دادی چې تر هر څه لمړی هغه عیسایت پرېږدي او اسلام و مني . که چیرې ه
دسلطان دې خبرې د ډسپنا په مخ باندې د خوشحالی او مسکا نښې را و ځلولې .د هغې په سترګو کې ډېرې زیاتې خوشحالیو نڅا کوله ،
دورنده سلطان ! لکه څنګه مې چې پخوا وویل د جنګ دپیلامې تر مخه مونږ په یسوع مسیح باندې سوګند کړې و او دهغې نه مو په دې
د استیفن په ځواب باندې سلطان ډېر ډاډ من او خوشحاله شو ، او بیا یې وویل :
ستاسې لمړی شرط ماو منوده چې ته به پس له دې زما تابع ، مطیع او فرمانبرداره اوسې او دخپلې خور د خپلوئ په اساس به ته زما تر
او زه به هغه د خپلې ښځې په څیر و منم ، خو ګرانه ! ستا دریم شرط زما له پاره دمنلو وړ نه دی . اوس چې ته خپله خور زما په حرم
کړې و هغه ماته د منلو وړ نه دی .
دسلطان بایزید ددې سخاوت په واسطه د ډسپنا د زړه غوټۍ و غوړیدې او دخوشحالیونه په کالیو کې نه ځایده ، استیفن هم تر یو وخته پو
درونده سلطان ! ، که چیرې ته ماته دورور په سترګو کورې ، نو زه به د ورور په څیر د هغې کانونو یوه برخه ستا په قدمونو کې نظر
د استیفن په ډېر اصرار او فشار سره سلطان دهغه هغه دریم شرط هم و منوده او تر څنګ یې ناست علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل
علي پاشا زویه ! زه همدا اوس د لښکر قاضي را بولم تر څو هغه ډسپنا په اسلام کې داخله کړي ، دهغې وروسته به زه ډسپنا د خپلې ښ
به همدلته په رومیلیا کې د خپل لښکر سره یو ځای تم کیږې . او د همدې ځایه به د اروپایې ځواکونو څارنه کوې . په دې وخت کې ته د
دهغو پاتو معامله هم ور خلاصه کړې او په خپلو کاروو کې به بریالې را ووزې ، ګوره زویه ! زما په دې خبرو خو کومه نیوکه ، اعتر
علي پاشا ورته وویل : محترم سلطان ! زه په دې لړ کې هیڅ ډول خبره نه لرم و، ته پو هیږې چې ستا هره خبره د علي پاشا له پاره دحک
د علي پاشا په دې ځواب باندې سلطان ډېر زیات خوشحاله شو، بیا دسلطان دحکم په اساس د لښکر قاضي را وبلل شو ، او هغه د استیفن
د ډسپنا او خپل لښکر سره یو ځای د جنګ ددې میدانونو څخه د بروصې د ښار په لور روان شو . علي پاشا هم د سلطان سره یو ځای د
خیمه کیدو حکم وکړ.
پرلپسې لري ......

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۳)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول دیارلسمه برخه لولئ:

(۱۳)

پرلپسې***** ۲۲

لمر خپلې د تودخې او رڼا وړانګې نورې را ټولې کړې وې ،او ډوب شوې و .د شپې تیارې په خپل قوت سره د لمر د ډوبیدو

علي پاشا د ریونا د کاکا د زامنوپه کلي کې یوه دروازه ټک ټک کړه ، دهماغه لمړی ټک ټک سره د لږ ځنډ وروسته دروازه پر
، د خپل اس څټ یې دوه درې ځلې په مینه وواهه او بیا یې ددروازې پرانستونکې ته وکتل او په ډېره نرمه لهجه یې ورته وو

که زه غلط نه اوسم نو ستا نوم به یونیسیس وې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوازه پرانستونکي حیران شو او په ډېره عجیبه توګه یې علي پاشا ته وکتل او ورڅخه یې وپوښتل .

اول خو دا وواېه چې ته څوک یې ؟ او زما د حویلۍ دروازه دې ولې ټک ټک کړې ده ؟ ستا خبره سهي ده چې زما نوم یونیس

دیونیسیس په خبرو د علي پاشا په څیره کې نرۍ غوندې خوښي را ښکاره شوه ، یو ځل بیا یې د خپل آس څټ و ټپاوه او
پیغام تاسي ته ورسوم.

دعلي پاشا په دې خبرو باندې د یونیسیس وجود لږ څه را وغوړېد ، او په خندا یې وویل : که چیرې هغو دواړو ورورنو ته مات
نن شپه زما سره د یوه درووند میلمه په څیر همدلته تیره کړه .

علی پاشا په خپلو ښکاري سترګو یو ځل بیا یونیسیس ته وکتل او خپل آس یې همدلته د دروازې نه بیرون پریښود او همدلته یې و تا
وایم هغه به درته ووایم او دهغې وروسته بیرته ژر ستنیږم .

دعلي پاشا حویلۍ ته د ننوتلو سره سم یونیسیس د حویلۍ دروازه لکه د پخوا په څیر و تړله ، اوبیا یې له ځانه سره علي پاشا خپل
ماته سکون تر لاسه شي .

د یونیسیس ددې خبرو په اساس د علي پاشا په څیرې باندې درنه غوندې جذبه او په سترګو کې یې د تورې تیارې امواج راغل

یونیسیس! زه غواړم تاته ووایم چې د رستاک دواړه وریرونه ما له منځه وړي دي ، همغوې ماته ویلي چې ته هغه څوک یې
یې ؟

د علي پاشا په دې خبرو باندې یونیسیس حیران شو او ټکان یې وخوړ او بیا یې په ډېره بده توګه وویل :

زه به ستا د ټولو خبرو ځواب درکړم خو لمړۍ دا وواېه چې ته څوک یې ؟

علي پاشا په ډېره بې پروایي سره یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس! زما نوم علي پاشا دې . زه ستا په لاس د وژل شوې مجدالدین کشر ورور یم . او دخپلو قاتلینو څخه د بدلې اخستو له پار

دعلي پاشا په دې خبرو، یونیسیس د علي پاشا په لور وکتل او په یوه ډېره ویرونکې خندا سره او په ډېره سپکه توګه یې علي پاشا

که چیرې ستا نوم رښتیا هم علي پاشا وې او ته دمجدالدین کوچنې ورور یې نو ته خو بیا ډېر احمق او بې عقل یې ، ته دومره ناپوه ه
د یو څو لمحو میلمه دې ، ته څومره احمق ، څومره نا پوهه ،څومره بې وقوفه یې چې په دغه فضا کې دخپلې فنا تختۍ دې لې

واوره علي پاشا ! زما د لاسو په یو پیړک ، زما په یوه اواز ،او زما پر یوه غږ سره به داسې ځوانان توره وهونکې دې میلمستون
اخستلو له پاره راغلې یې نو بیا له ځانه سره ولیکه چې ته به په دې میلمستون کې د څوځان سوزونکې لمحو او افسوسونو یو

کله چې یونیسیس ددې خبرو د کولو وروسته چپ شو نو علي پاشا هم د میلمستون چت ته په کتلو سره همغسې یوه زوروره خ

یونیسیس! هغه څه چې تا وویل هغه خو به ستا د نظر او آند په مطابق سهي وي ، خو هغه څه چې زه یې ویل غواړم هغه
دې هیر کړې .

تر دې ځایه تر خبرو وروسته علي پاشا لږ څه چپ غوندې شو او بیا یې په پوره توجه ، قهر او غضب سره یونیسیس ته وویل

یونیسیس! زما خبره لا تراوسه پورې نه ده ختمه شوې ، زه غواړم تا ته دا هم ووایم چې ، هغه سپکاوې چې د مشیت سبب ګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو یونیسیس! دهغه د ژوند په بیکرانه مسافتو کې د درد او تکلیف نه اخوا نور څه نه پرېږدم .

د علي پاشا ددې خبرو په واسطه یونیسیس نور هم په غضب شو اود علي پاشا ددې خبرو ځواب یې په همغه لهجه ورکړ او ورت

علي پاشا ! هغه څه چې تا وویل ، هغه ستا فریب ، ستا غولنه ده ، شاید تا په داسې چاپیریال کې پالنه موندلې وي ، چیرې چې
داسې شپه وګرځي چې په قسمت کې یې سهار نه وي لیکلې .د هغې دغه تیرې شوې څوګړۍ به اوس ستا د ژوند اخري

علي پاشا په خپل ځای باندې ډاډمن ناست و او یونیسیس ته دکتلو پرته یې د مخکې نه په زیات قوت او غضب ناکه اوازه سره وو

یونیسیس! ځنډ ولې کوې ؟ کله چې ته زما ژوند ختمول غواړې او د مجدالدین په څیر باندې ما هم دخپلې لارې څخه لرې کول غ

دعلي پاشا په دې خبروو باندې یونیسیس نور هم په غضب شوو نو په دې خاطر یې په لوړ اواز یو څو نومونه اخستل او هغو پ

ددې غږوروسته یونیسیس څو لمحې انتظار وکړ او دهغې وروسته د هغه په حالت کې بدلون را غی ، دهغه په سترګو کې غضب
:

یونیسیس! په خپل ځای کینه ، زه به تا پرې نږدم چې دمیلمستون څخه بیرون قدم کیږدې ،تا ماته پخوا ویلي و چې ستا یو اواز ،
وهونکو اننظار وکړه چې ستا په حکم به ما هغسې کوې لکه څنګه چې تاوویل :

دعلي پاشا د دې خبرو په ځواب کې یونیسیس ډیر عصبي شو او په خپل ځای ولاړ و او په ډیر نفرت اوکرکې سره یې علي پاشا ت

علي پاشا ! که چیرې ما ستا دوه ستر ورونه اوپلار وژلي شول نو تا هم په خپله وینه کې لمبولې شم . ته څه فکر کوې چې

د یونیسیس په دغه خبرې باندې علي پاشا د توپان په څیر دخپله ځایه پورته شو او یونیسیس ته یې په سخت اواز سره وویل :

که چیرې ته په کوم هوډ ، عزم ، غلطي انګیرنې ، دهوکې یا فریب کې ککړ شوې یې نو لږ د خپلې میلمستون څخه بیر ون

دهغه په دې خبره باندې یونیسیس نور هم په غصه شو ، هغه د میلمستون ددروازې په لور ولاړ، په دې وخت کې علي پاشا ور م

د علي پاشا ددغې قوې ضربې وروسته یونیسیس یو ځل بیا را پورته شو او تریوه وخته پورې یې علي پاشا ته د یوه لیوني سپي

علي پاشا ! تا دلته په دې کمره کې پر ما لاس پورته کړ نو پوه شه چې ستا د مرګ په پروانې باندې زما مهر ولګید . په دې پېښ
سره تباه کړې ، کله چې همداسې خلک پر تا باندې را دننه شي نو بیا به په دې کمره کې ستا حالات په شګو د لیک په څیر و ګر

علي پاشا سمدستې د یونیسیس ددغه ګواښ په ځواب کې څه و نه ویل : خو په یوه نا څاپه توګه یې خپله توره د تیکې څخه را وو
دخپلې تورې په اشارې سره یې یونیسیس ته وویلې :

یونیسیس ! زه د ډیره وخته را هیسې ستا بک بک اورم ، ستا اوتې بوتې اورم ، لږ څه د خپل میلمستون څخه بیرون را ووځه ، چ

دعلي پاشا ددې خبرې سره که له یوې خوا د یونیسیس په مخ باندې مرګ نڅا پیل کړې وه خو دبله اړخه هغه لږ څه د ډاډ سا
یې وویل :

یونیسیس ! د خپل کور په انګړ کې و دریږه او بیا اواز وکړه، څوک چې را بولې را ویې بوله ،زه تا ته اجازه درکوم څوک

د علي پاشا د وینا سره سم یونیسیس همنله د خپلې حویلۍ په منځ کې ودرید او بیا یې په زوره زوره چغې ووهلې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې هغه خپل زور وواهه نو علي پاشا یې په ورو ورو په څټ لاس را ښکود او ورته یې وویل:

یونیسیس ! اوس نو چپ شه ،ما تا ته د خپلو ملګرو او ملاتړو د رابللو فرصت درکړ ، او تا هغوې ته غږ وکړ، اوس زه هم انتظ

د شپې په تیاره کې یونیسیس په خپل ځاې ډاډمن و هغه هیله من و چې هغه خلک چې هغه د خپل ملاتړ له پاره را غوښتي دې ن
وه ، دواړه چپ چاپ ولاړ و و نو کله چې د یونیسیس د اواز کومه پایله تر مخه را نغله ، نو علي پاشا ورته وویل :

یونیسیس ! تا وکتل چې ستا د اواز کوم اغیز مخ ته را نغې ، هیڅ دښمن بل دښمن ته دومره مهلت نه شي ورکولې و، تر دومر
پوره ډاډ سره به خپل د اوسیدو ځاې ته ستون شوې هم واې . ماتاته د اواز کولو مهلت هم درکړ .ما تاته د خپلو ملګرو د رابللو
په ډیره ذلیله مړینه ووژنم .

په ځواب کې یونیسیس په ډیره بې وسی سره دعلي پاشا په لور وکتل او ورته یې وویل : ګوره زما بدترینه دښمنه ! داسهي نه د

علي پاشا د غاښ چیچنې په څیر ورته ځواب ورکړ او ورته یې وویل:

نه !...هغه څه چې زه درڅخه پوښتم لمړی دهغې ځوابونه راکړه . دهغې وروسته به بیا ستا د وژلو تر مخه ستا پوښتنې واورم ا
راکړې وه ، هغه ستا په هکله څه نورې خبرې هم ماته کړي دي ، د همغه اطلاعاتو په اساس به زه ستا ځواب تلم ، که چیرې درو

د علي پاشا په دې خبره د یونیسیس وجود نور هم لکه د باد په څیر په رپیدو شو . تر لږه ځنډه چپ خوله و . په دې وخت کې علي
ډوب اواز وویل چې :

زما نا څاپي دښمنه واوره ! که چیرې رښتیا هم مجدالدین ستا ورور وی نو هغه ، دهغه پلار او ورور درې واړه پنځه کسانو وژلي دي

دیونیسیس د ځواب په اورید سره د علی پاشا په مخ کې د خوشحالی نښې را ښکاره شوې ، ددې وروسته یې ترې دویمه پوښت

تاسو دا خلک د چا په اشاره او امر وژلي دي ؟

یونیسیس په لړزیدلي اواز او ښنتې ژبه باندې وویل چې :

په یونان کې دپادریانوو او راهبانو یوه ډله ده ، دا ډیره وینه خوړونکې ا و ځیرونکي ډله ده . هغوې د مسلمانانو پر خلاف یو محا
ته راشي نو د همدې پادیانو د ویناو په اساس د هغوې څومره ډلې چې خپرې دې دهغوې کار و رتماموي ، د همدې پادریانو په
په حکم باندې ستا پلار او دوه ورونه به قتل رسولي دې ، دا په دې خاطر چې ستا پلار دې سیمو ته د مبلغ په څیر را غلي و او د

دپادریانو ددې ډلې او ددې انجمن د لارښووني له پاره دوه کسه ستر پادریان دی ، هغوې ته لاټ پادریان هم وایي. دهغوې دو
یوه ډیره پخوانی ګرجه ده چې په همغې کې دوې خپلې غونډې تر سره کوي . اودیخنی به موسم کې دوې د «پلوپ» په جزیره
پادریانو ددې انجمن او غونډو عملي ، مالي او اخلاقي مرسته کوي

تر دې ځایه د یونیسیس خبرې خلاصې شوې ، علي پاشا هم د فکرونو په امواجو کې ډوب و ، او دلږ څه ځنډ وروسته علي پاش

یونیسیس ! تا وویل چې د دې پادریانو اجنټان د یونان په هره څنډه کې خواره واره پراته دې ، نو ددوې دا نمانیدګان په کومو ک
دې توثیق کې تا لږ څه غلطي هم وکړه نو بیا به ستا په مقدر کې د ذلت او رسوایي څخه نور څه نه وي .

د علي پاشا په دې خبره باندې یونیسیس تر لږ څه وخته پورې چپ پاته شو ځکه چې علي پاشا د خپلې تورې تیره سر د شا له اړ

علي پاشا ! په کوم کلي کې چې ته همدا اوس ولاړ یې ، نو داسې یې وګڼه چې دا دپادریانو تر ټولو ستر مرکز دې ، ددې کلي نژ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د ستر پادرۍ کرسپاس او کوچني پادري اردیس څخه احکامات تر لاسه کوي . او بیا زه دهمدې احکاماتو په رڼاکې د ه

د یونیسیس د ځواب په میندولو سره علي پاشا نور هم ډیر زیات خوشحاله شو ، داسې بریښیده چې هغه ددې ځواب څخه پوره

ایا ستا دکور د غړو څخه بل کوم کس هم په دې ډله کې شامل دې ؟

دهغې دپوښتنې په ځواب کې یونیسیس وویل : هو .... زما کشر ان دوه ورونه دي چې دهغوې څخه یې یو دلته دې .

علي پاشا دخپلې تورې سر لږ نور هم دهغه په څټ کې ور زور کړ او په تحکمانه شکل یې ورته وویل :

په کومه خونه کې چې همدا اوس ستا ورور شتون لري د همغې لورې ته ولاړ شه .

د علي پاشا په دې حکم باندې یویسیس لږ څه وویرید، لمړۍ خوشحاله وه چې په دې ترتیب هغه ته دخپل ورور دژوند د خوندې
شاشا روان و .

د لږڅه وخت وروړسته یونیسیس یوې خونې ته ور ننوت ، خو د خونې دروازې ته د رارسیدو سره سم هغه هک پک شو ، ځ
رنګ تک ژیړ شوې و، یو ځل یې مخ را واړاوه او دعلي پاشا په لور یې په حیرانونکي ډول وکتل، هغه غوښتل څه ووایي ، خو

یونیسیس ! اعتراض به نه کوي ، زه پوهیږم چې ځومره کسان چې په دې کمره کې پراته دې ټول ستا د کورنۍ غړي دي ، او ک
اخستي ، اوس نو د شپې په دې تیاره کې نه څوک ددې کلي څخه بیرون تللې شی او نه د بهر څخه ورسره څوک څه کومک او مر
خو خپل ورور ته دې ووایه چې که هغه په لاره کې د څه کولو شرارت وکړ او یا یې کومه غلطه لوبه کول زړه وغوښتل نو ز
ترې د خوندې وتلو اجازه ور نکړم . دا هم باید تا ته څرګنده کړم چې زما عسکر نه یواځې کلي په محاصره کې اخستي دې بلک
یې ور واستوه ، زما وسله وال ځوانان به دهغوې سره یو ځاې وې .

علي پاشا یونیسیس پریښود چې ورشي او خپل ورور وپوهوی ، یونیسیس هم تر ډیره ځنډه خپل ورور ته پټې خبرې وکړې ، ه
بیرون را ووتل .

د هغوې د تللو وروسته علي پاشا یو ځل بیا یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل : یونیسیس زه پوهیږم چې دوې ټول ستا دکورنۍ
دي ، دوې به نه یواځې تا بلکه ستا ټوله کورنۍ به په وینو کې لت پت کړي .

یونیسیس چپ چاپ مخته ولاړ او په هغه خالي ځاې کې کیناست چې علي پاشا ورته په ګوته کړې و. علي پاشا د خپلو وسله ال ځو
لاسونه د شا له خوا تړل شوې و . هغوې یې را وستل او دعلي پاشا تر مخه یې ودرول . او ورته یې وویل چې :

علي پاشا ! دغه هغه دوه کسه ځوانان دي چې تا را بللي و.

علي پاشا لمړۍ د خپلو وسله والو ځوانانو شکریه وکړه او بیایې یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس ! ایا دا هماغه دواړه ځوانان دی چې تا ددوې سره یو ځاې مجدالدین او دهغې ورور اوپلار درې واړه وژلي و .

یونیسیس خو په خوله څه و نه ویل خو بیا یې دغم او درد نه په ډکه توګه خپل سر و خوځاوه ، ددوې ددې خبرو څخه دهغو دوا

اوس نو د یونیسیس نه اخوا د علي پاشا سترګې په دغو دواړو ځوانانو و لږیدې ، تر لږه وخته پورې یې ددوې دواړو دسر نه تر

ایا تاسو دواړو د یونیسیس او د تولک نومې کلي رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځاې مجدالدین او دهغې مشر ورور او پلار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلي پاشا ددې پوښتنې سره سم دواړو ځوانانو خپل سرونه ښکته وغورځول ، هغوی خو په خوله څه نه ویلې خو دهغوی په دې

ماتاسو ته د چپ کیدو له پاره نه دې ویلي ،ما ستاسو څخه پوښتنه کړې ، دپوښتنې ځواب راکړئ ،که چیرې زما د پوښتنې ځواب ر
پرې کړې ، ستاسې ښه په دې کې دي چې هر هغه څه چې زه یې پوښتنه کوم دهغې سهي سهي ځواب راکړئ،

علي پاشا ددې خبرو وروسته لږ څه ځنډن شو ، څه فکر یې وکړ ، یو نظر یې په خپل مخکې ولاړو ځوانانو باندې وکړ اوبیا

واورئ اې قاتلانو ! زه تر ډیره وخته پورې ستاسې چیټیا نه شم زغملاې ، ما چې در څخه څه پوښتلي دهغې ځواب سمدستي

که چیرې یونیسیس ددې خبرې اقرار کړې وي چې هغه زمونږ سره یو ځای مجدالدین ، دهغه مشر ورور اوپلار ټول وژلي دي

دهغوی دواړو په دې اقرار باندې د علي پاشا قهر او غضب نور هم زیات شو. او تر خپلې مخې ولاړ ځوانانو ته یې وویل :

اې دتیارو شیطانانو واورئ ! اې زما د پلار او دوو ورونو قاتلانو ! ما ستاسو پر خلاف د انتقامي عملیاتو لار خپله کړې ده. ک
خلاف حرکت وکړم.

هغوی دعلي پاشا ددې خبرو ځواب ور نه شو کړاې ، تر لږ وخته پورې علي پاشا هغوی ته کتل بیا یې په خپل څنګ کې ولاړو

دسرونو د پریکولو په وخت کې هغوی ډیرې زیاتې چغې او نارې ووهلې دهغوی ددغه حالت به کتلو سره دیونیسیس او دهغه دک

د هغوی دواړو د وژلو وروسته علي پاشا د یونیسیس تر څنګ راغې دهغه سره خپله لوڅه توره په لاس کې وه. یونیسیس ډاډ

یونیسیس ! زه نه غواړم تا د شپې په تیاره کې ووژنم ، زه په دې خونه کې له تاسره نژدې کینم او شپه به سبا کړم ، سهار به زه
وحشي او د ړندې جذبې خاوندان دي اود پادریانو او راهبانو د انجمن ایجنټان او سرتیرې دي. اوس ته هم همدلته کینه شپه تیر

ددې خبرو څخه وروسته علي پاشا بیرته شا ته شو او تر را تلونکې سهاره پورې یې دخپلو ملګرو سره یو ځای ددې شپې د

٢٣*****

په دغه ورځ کله چې د ماښام د تیارې د خپریدوسره سم ښایسته او ښکلې ریونا په منډو منډو د نریوس په کور ور ننوته. نو نر
ته ور ننوتې وه نور نریوس سمدستي خپل لاس د ډوډۍ څخه واخیست ، د نریوس دا حال د ریونا له پاره د زغم وړ نه و . هغ

نریوس خورې ! اول ته ژر ژر ډوډۍ وخوره ، د هغې وروسته به زه تاته یو ډیر ښه خبر واوروم .

د ریونا ددې خبرې سره نریوس ډاډمنه شوه ، هغې ژر ژر خپله ډوډۍ وخوړه ، د دې تر څنګ دهغې کوچنیانو او مور هم خپ
هم را ننوتل ، دهغوی په دې بې وخته راتګ باندې نریوس لږ څه حیرانه غوندې شوه . هغه داسې و ګڼله چې کومه ستره غمیز

ریونا ! کله چې ته زمونږ حویلی ته را ننوتې نو په هغه وخت کې ستا د څیرې حالات څه نور و خو کله چې تا وکتل چې زه
بریښې چې دا کومه معمولي پیښه نه ده .

تر دې وخته پورې رستاک او کیتهنا هم په خونه کې کیناستل ، نو بیا په کمرې کې ریونا نریوس ته وویل :

نریوس خورې ! څرنګه چې تاسو څلور واړو ډوډۍ خوړله ، نو په دې خاطر د ډوډۍ په وخت کې ما نه غوښتل تاسو په کوم فک

ریونا تردې ځایه خبره وکړه چې نریوس د غم ، اندیښنې او فکر تر منځ د هغې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریونا ! ته ما ته زما د رورر علي پاشا په هکله څه ویل غواړ ې؟ خدای دې نه کړ ې ایا هغه په کوم مصیبت کې نښتي دې؟ یا کو

دهغې په دې خبره باندې ریونا یو ځل بیا خبره بیل کړه .

نریوس ! ته مه اندیښمنه کیږه ، که څه هم زما مور او پلار د علي پاشا په هکله اندیښمند دي خو زه هیله منده یم چې د کوم کار

نریوس خورې ! زه خبره شوې یم چې علي پاشا د رومیل په ولایت کې د خپل لښکر سره یو ځای زمونږ د کلي تر څنګ خیمه
ولاړ ، او علي پاشا تیره شپه یو ځل بیا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دی . کله چې ما ته او زما مور اوپلار ته په دې هکله خبر
او اندیښمن کړل.

نریوس خورې ! د علي پاشا په هکله زما اندیښنه یوه قدرتي خبره ده . زه تر اوسه په دې نه پوهیږم چې د علي پاشا سره زما
لیک هم استولی و خو ماته د علي پاشا لخوا دهغه خط په هکله کوم ځواب را نغی . زه په دې هکله کومه شکوده او ګله هم نه ک

بلي ! ماغوښتل تاته ووایم ، چې کله چې مونږ درې واړه دعلي پاشا خیمي ته ورغلو نوهلته د علي پاشا نیمایي لښکر و او دهمدې
مونږ درې واړه همهلته تم کړي خومونږ موافقه و نه کړه نو بیا هغوې مونږ ته په تفصیل سره خبره وکړه.

نریوس ! ددې نه مخته ماته هم معلومه نه وه او تا ته به هم په دې اړه کوم معلومات نه و خو زما پلار د علي پاشا د دواړو و
رسیدلي و چې په یونان کې د راهبانو اوپادریانو یو انجمن کار کوي ، دا انجمن چې دې سیمو ته هر مسلمان مبلغ د راتلو څخه
شول او زه یې ترې را ازاده کړم ، هم د همدې راهبانو او پادریانو د انجمن سرتیرې و.

ما ته ددې ټولو خبرو په هکله هغه وخت معلومات پیدا شو چې علي پاشا زما د خلاصون له پاره زما دکاکا د زامنو لاره و نیو
قاتلانو په لټون پسې و . خو قدرت په خپله داسي فرصت برابر کړ چې زما دکاکا د زامنو په لاسو زما دتښتولو په وخت کې ،د
مشري په غاړه لري ، یعني ددې کلي ټول وګړي د یوې مجرمي مافیا په څیر د همدې انجمن د راهبانو او پادریانو سره اړیکي

نریوس خورې ! مونږ ته د اندیښنې خبره داده چې علي پاشا په خپله د خپل نیمایي لښکر سره دهمدې کلي په لور ورغلي دی ،
خورجانې ! دا هغه خبره وه چې ما غوښتل له تاسره یې شریکه کړم اوهمدې خبرې زه اندیښمنه کړې یم .

د ریونا په دې خبرو باندې نریوس هم د غم په فکر کی ډوبه شوه. مور یې هم د اندیښنو به بحر کې و غورځیده او کوچنیانو با

ریونا ! که تاسي درې واړه هلته د علي پاشا خیمي پورې تللي وی،نوهلته خو مو داپوښتنه کولي شوه چې علي پاشا به کله بیرته د خپل

ریونا سمدستي ځواب ورکړ .

مونږ د علي پاشا د سالارانو څخه دا وپوښتل ، خو هغوې ته دعلي پاشا د بیرته را ستنیدو په اړه هیڅ معلومات نه و. زما پلار ،مور او
په دې خاطر مونږ درې واړه ستا لورې ته راغلو .

نریوس د ځواب په اړه لږ څه فکر وکړ . او بیا یې وویل :

زه به ډوډۍ تیار کړم ، لمړۍ ډوډۍ وخورئ بیا به کومه پریکړه وکړو . خو زه فکر کوم چې هغه به د شپې دشپې خپله موخه
دهغه سره په تفصیل سره خبره وکړو. اوس تاسو درې واړه کینئ چې زه درته غذا تیاره کړم .

دهغې ددې خبرې په ځواب کې کیتهنا سمدستي وویلې:

نریوس لورې ! تا ته دڅه کولو اړتیا نه شته لکه څنګه چې ریونا وویل ،کله چې موږ دعلي پاشا خیمي ته ولاړو نو د علي پاشا سا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کیتهنا ددې خبرو په واسطه نریوس تر یوه ځایه ډاډه شوه او بیا یې وویل:

که چیرې تاسي رښتیا هم ډوډۍ خوړلې وې او بیا راغلي یاست نو زما غوښتنه داده چې نن شپه به تاسي درې واړه دلته زما سره

کیتهنا ،ریونا او رستاک د نریوس په دې وړاندیز باندې په خپلو کې مشوره وکړه اوبیا ریونا نریوس ته وویل:

نریوس ! مونږ درې واړه ستا دا وړاندیز منو ، نن شپه همدلته له تاسره پاته کیږو، بیا به سهار وختي د علي پاشا د خیمي په لور

نریوس سمدستي له خپله ځایه پورته شوه او دهغو بسترو تر څنګ چې دخپلې مور او کوچنیانو له پاره یې خپرې کړې وې په بل

پرلپسې لري.....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۱۴)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول څوارلسمه برخه لولئ:
پرلپسي*****۲۴

تیره برخه له دې ځایه ولولئ

هلته علي پاشا د یونیسیس سره یو ځای ټوله شپه سهار کړه ،دهغه وسله وال ځوانان د یونیسیس د حویلۍ تر څنګ ټول کلي ، دننه او بهر ،په خپله محاصره کې اخستی و کله چې لمر د شرق له لورې را وخوت ، نو دعلي پاشا په حکم یې دکلي ټول خلک د کلي په شرقي برخه کې را ټول کړل ، هغوی یې په ډلو ډلو وویشل ، ځوانان یې ترې را وویستل او هغوی یې په یوه ځای کې را ټول کړل او ښځې ، کوچنیان ، زاړه او معذور خلک یې ترې بیل کړل . بیا یې یونیسیس د کلي د ځوانانو تر مخ و دراوه ، د کلي ټول ځوانان یې بې وسه کړي و د هغوی تر شا هم دعلي پاشا وسله وال ځوانان ولاړ و، د کلي د ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذورینو سره یې هیڅ غرض و نه کړ . هغه د خپلو عملیاتو د پیلامې تر مخه یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل :
یونیسیس! تا ددې خبرې اقرار کړې چې تا د رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځای ، او دهغه دوه نورو ځوانانو سره یو ځای چې تیره شپه یې ما کار ورخلاص کړ ، زما پلار او دواړه ورونه وژلي دي . په دې ترتیب تاسي پنځه واړه زما دپلار او دواړو ورونو قاتلین یاست . او اوس ما دخپل پلار او ورونو د قاتلینو څخه د څلور و معامله فیصله کړې ده ، یوازې ته پنځم پاته یې ، ستا کار به هم ډیر ژر تمام شي .
تا ما ته داهم ډاګیزه کړې ده چې تاسې ټول د پادریانو او راهبانود هغه انجمن غړی یاست چې دمسلمانانو په عامه وژنه کې لاس لري ، او دهغوې موخې دادې چې په دې سیموکې به نه کوم مسلمان مبلغ را ننوځي او نه به ورته د اسلام د خپریدو فرصت ورکړل شي. تا ماته دا هم ډاګیزه کړې ده چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانو او پادریانو د انجمن غړي او سرتیرې دي .
تردې ځایه علی پاشا چپ شو اوبیا یې په لږ څه اوچت اواز سره وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس ! زه تا ته داخبرې په اوچت اواز ځکه کول غواړم چې د کلي ټولو ځوانانو ته ستا په موجودیت کې دا ډاګیزه شي چې دوې ټول مجرمین دې او یونیسیس ددوې په جرمونو باندې شاهد اوګواه دې. نو زه به هیڅکله هم دا مجرمین و نه بښم ،یونیسیس ! تر اوسه پورې خو ماته یواځې دا څرګند و چې تاسې یواځې زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، خو ددې نه علاوه معلوم نه ده چې تاسې خلکو به تر اوسه پورې څومره مسلمانان مبلیغین دتیغه تیر کړي وي ، نو په دې خاطر یونیسیس!ستا او ستا د دې ملګرو ژوندي پریښول د انسانیت له پاره سپکاوې دې .
تردې ځایه د خبرو کولو وروسته علي پاشا چپ شو بیا یې په نا ځاپي توګه خپله درنه ځلیدونکې توره د نیام او تیکي څخه را وویسته ،څوقدمه مخته ورغي او یونیسیس ته یې وویل:
یونیسیس ! هغه څه چې زه یې کونکې یم هغه هیڅکله هم ستاسې سره تیرې نه دې ، هغه څه چې ستاسې د ځوانانو سر ه تر سره کیدونکې دي هغه هم دهغوې سره تیرې نه دې . تاسې د کینې نه ډک انسانان یاست او ستاسې په سترګو کې د کینی او تعصب پرته نور څه نشته . یونیسیس ! تا د څلورونور ځوانانو سره یو ځاې زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، نو په دې خاطر ستا وژل پر ما فرض شوي دي .
ددې خبرې سره سم علي پاشا خپله توره را پورته کړه او په یوه ګذار یې د یونیسیس سر له تنې پرې کړ، فضا د چغو اوسورو نه ډکه شوه او دیونیسیس بدن په وینو کې لت پت پریوت . علي پاشا د یونیسیس د وژلو وروسته لکه د پخوا په څیر خپله توره دهغه په کالیو پاکه کړه او بیا یې خپل یو سالار راوغوښت او هغه ته یې څه حکمونه وکړ ل ، دهغې سره سم هغه سالار په خندا شو ، شاته ولاړ اوهغه وسله وال چې ددې کلي د ځوانانو تر شا ولاړ و هغوې ته یې څه اشاره وکړه ، دعلي پاشا حکم یې ورته واوراوه ،دهغې سره سم هغوې ټول مخته راغلل ، او د یوې اشارې سره سم یې دهغه کلي ټول ځوانان له یوه سره د تیغه تیر کړل .
کله چې دا عملیات پاې ته ورسیدل نو بیا علي پاشا ټولو هغو ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور ته چې هلته یې په ډیره بې وسۍ سره دغه ننداره کتله په وینا کې وویل :
دکلي زړو، کوچنیانو ، ښځو او معذورو ټول واورئ چې زما دین په ښځو ، زړو و کوچنیانو او معذور باندې د لاس د پورته کولو اجازه نه راکوي ، ستاسو سردار یونیسیس ما ته ویلي و چې ددې کلي ټول خلک د راهبانواو پادریانو د انجمن غړیتوب لري او د مسلمانانو په وژلو ویاړ ي، هم ستا سو د کلي خلکو زما پلار او دوه ورونه وژلي و نو اې د کلي خلکو واورئ چې زما نوم علي پاشا دې او زه د سلطان بایزید یلدرم د فوځ سالار یم ، ما د یونیسیس تر څنګ ددې کلي ټول ځوانان هم ووژل ،ځکه چې دوې ټول مجرمین و او د پادریانو او راهبانو د انجمن غړې او سرتیرې و ، زه پر تاسو باندې لاس نه پورته کوم .تاسې ټولو ښځو، کوچنیانو ، زړو او معذورو ته بښنه کوم، تاسې ټول خپلو خپلو کورنو ته ولاړ شئ ، خو یوه خبره یاد لرئ چې د نن نه وروسته که په دې کلي کې کوم مجرم انسان ته پنا ورکړل شو ه و او یا د نن نه وروسته زما جاسوسانو او مخبرانو ماته اطلاع راکړه چې ددې کلي د کوم وګړې اړیکې د راهبانو او پادریانو د انجمن سره دي نو ستاسې څخه به داسې انتقام واخلم چې ستاسو په فکر کې به هم نه را ګرځې .اوس تاسو ټول خپل کلي ته تللي شئ.
د علي پاشا په دې حکم باندې هغوې ټول خوشحاله شول ، بیا یې په منډو منډو باندې خپل ځانونه کلي ته ورسول ، علي پاشا هغه وژل شوې خلک ټول د هوایې مرغانو خورا ک ته پریښودل او بیا بیرته خپلې خیمې ته راستون شو .

***** ۲۵

لمر څو نیزې را پورته شوې و ، او وړانګویې دګرمی اغیز شینده ، ګرمي هرې خواته خپره و ، علي پاشا دخپل نیمایي لښکر سره بیرته د خپلې خیمې په لور را روان و. د رارسیدو تر مخه یوه عسکر ورمنده کړه او دهغه د اس واګې یې په خپلو لاسو کې ونیولې او ورته یې وویل :
پاشا ستا په خیمه کې څو کسه میلمانه ناست دي . په هغوې کې ستا مور او ستا کشره خور هم شته ، زه به ستا آس تر اخور پورې یوسم او ته خپلې خیمې ته ورځه .
دخپلې مور او خور د خبر په اوریدو سره علي پاشا دومره خوشحاله شو چې د آسه یې را ټوب کړ اود آس د زین سره تړلې دوه خورجینه یې را پرانستل ، په خپله اوږه یې واچول ، آس یې د خپل عسکر په لاسو کې ورکړ او په خپله یې په یو څو ګامونو سره ځان خیمې ته ورساوه.
کله چې خیمې ته ور ننوت نو ویې کتل چې هلته په خیمه کې د هغه دمور قیرات او دسریان خور نه علاوه نریوس ، ریونا ، رستاک او کیتهنا هم ناست دي . کله چې علي پاشا خیمی ته ورننوت نو ټول د خپلوځایو څخه پورته شول ، علي پاشا ورمنده کړه او د یوه کوچنی په څیر د خپلې مور په غاړه کې ور پریوت.
قیرات تر یوه وخته پورې هغه ښکلاوه او مینه یې ورسره کوله ، علي پاشا د خپلې مور څخه وروسته خپلې خور ته ورغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په سر يې لاس راښکود ،بيا چې کله دهغه مور اوخور کيناستل نو علي پاشا هم په يوه خالي ځاې کې کيناست ،ددې سره سم د علي پاشا مور غوښتل هغه ته څه ووايي چې ريونا خبرې پيل کړې،
علي پاشا ! تا مونږ ته دويلو پرته زما د کاکا په کلي حمله وکړه ، په هغې کلي کې ټول مجرمين اوسيږي .او هغوې ټول د راهبانو اوپادريانو د انجمن غړى او سرتيرى او دمسلمانانو پر خلاف ورته دندې ورکول شوي دي . ته دداسې يوه ستر کار له پاره د شپې په تياره کې يوازې تللې وې ، کيداې شو چې هلته هغوې تاته کوم زيان در رسولې واې.
د ريونا په دې معقولو خبرو باندې علي پاشا دهغه شکريه وکړه او بيا يې ورته وويل :
ګوره ريونا ! زه خو ځانته نه وم، زما سره زما د لښکر يوه برخه هم وه . زما ددواړو ورونو او پلار پنځه کسه قاتلان وو، دهغوې له ډلې څخه دوه هغوې و چې ته يې تښتولې ، هغوې دواړه ستا دکاکا زامن و. ما هغوې ستا په موجوديت کې له تيغه تير کړل . دريم يې ستا د کاکا دکلي سردار يونيسيس و او دوه کسه نور ځوانان و چې د همدې کلي اوسيدونکي و ما دهغوې درې واړو کار هم ورخلاص کړ .
که جيرې ما يواځې همدا کار کولى نو زه به د شپې دشپې بيرته خپلې خيمې ته را ستون شوې وې، خو ما ته اطلاع راکړل شوې وه چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانو او پادريانو دانجمن غړي او سرتيرې دي او په دې سيموکې د مسلمانانو پر خلاف کار کوي ،نو ما د لمر د راختلو پورې انتظار وکړ دکلي ټول کوچنيان ، زاړه، ښځې او معذورين مې پريښوول او پاته مې ټول ځوانان له تيغه تير کړل . په دې ترتيب مې هغه کلي د مسلمانانو له پاره د خطر نه وويست . زه نن ډير زيات خوشحاله يم چې زه نن د خپل پلار او ورونو د قاتلينو څخه په بدل اخستلو باندې بريالي شوې يم.
دعلي پاشا په دې خبرو باندې د قيرات او سريان په مخونوکې د خوشحالى ليکي را پيدا شوې چې هغوې خپله خوشحالي په الفاظو کې نه شو بيانولې ، قيرات يو ځل بيا دخپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په خپله غيږ کې و نيو اوډيره مينه يې ورسره وکړه. ددې سره سم سريان هم د خپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په تندي باندې موچې کړ . بيا نو قيرات علي پاشا ته وويلې:
علي پاشا زويه ! تا هغه کار ترسره کړ چې د ډيرې مودې را هيسې يې ما انتظار کاوه ، زويه ! تا زما د کورنى عزت او وقار پورته کړ .
قيرات لا دا خبره کوله چې علي پاشا د خپلې اوږې څخه خورجين را ښکته کړه په هغې کې يې لاس ور ننويست او د پنو يوه ډيره قيمتي جوړه يې ترې را وويستله ، اودخپلې مور په لور يې ور وړاندې کړه او ورته يې وويل :
اې مورجانې ! ما ستا له پاره دوه جوړه پنې اخستې وې ، چې يوه يې همدا ده ،مادا بوټان تاته د نکوپولس په ښار کې را نيولي و . اې مورجانې ! دا بوټان ما په خپل خورجين کې له ځانه سره ګرځول ، او غوښتل مې چې کله دخپلو دښمنانو څخه بدل واخلم نو په خپلو لاسو به يې خپلې مور ته په پښو کوم. اوس ته خپلې پښې راوړندې کړه تر څو ستا زوې علي تا ته په خپلو لاسو دا پنې په پښو کړي . اې زما مورې ! ما دخپل کوچنيتوب ا و ځوانى ډيره برخه ته پښې ابلې ليدلې يې، درنې مورې ! دا چې هغه وخت ما څنګه دا زغمل په الفاظو کې يې نه شم بيانولې. خو د هغه خداې ډير زيات شکر دې چې هغه ماته ددې کار د ترسره کولو توفيق را وباښه .
ددې سره سم علي پاشا هغه پنې ور مخکې کړې ، قيرات هم خپلې پښې خپل ځوې ته ور وړاندې کړې اوعلي پاشا خپلې مور ته پنې ور په پښو کړې ، بيا هغه دخپله ځايه پورته شو او په لوڅه زمکه يې خپل خداې ته سجده وکړه. تر لږ څه وخته پورې هغه په سجده پروت و، ژړل يې ، قيرات هم دهغه سره په ژړا پيل وکړ سريان هم دژړيدو پرته پاته نه شوه . ټول د غم په موجونو کې را ګير شوې و. بيا چې کله علي پاشا پورته شو اوپه خپل ځاې کيناست ټولو وکتل چې د علي پاشا په سترګو کې اوښکې وې اوهغه يو نا څاپه په خندا بدلې شوې ، نو قيرات علي پاشا ته وويل :
ګرانه زويه علي پاشا ، ستا په سترګوکې اوښکي دى! ته ژاړې! د قيرات په اوازکې يودرد ، يوه آه ،اويوډول اذيب او تکليف و.
علي پاشا نرئ شانته خندا و کړه او ويې ويل : اې مورجانې! دا خو دشکر او ممنونيت اوښکى دي، زه د خپل خداې ډير زيات ممنون يم چې هغه زما مور ته زما له لاسه خوشحالى ور وبښلې.
دعلي پاشا ددې خبرو په واسطه تر لږ ه وخته پورې ټولو وخندل ، دهغې وروسته دعلي پاشا مور قيرات په يوې نوې او زړه پورې موضو ع باندې خبرې پيل کړې او ويې ويل :
علي پاشا زويه ! دلته د راتللو سره سم چې کومې خوشحالي ماته تر لاسه شوې ده نو زه هغه په الفاظو کې نه شم بيانولې .
قيرات تر دې ځايه خبره وکړه چې علي پاشا په کې ورټوپ کړ او ويې ويل :
اې مور جانې تاسې څنګه دلته راغلى ياست ؟ ايا کومه مهمه خبره وه چې دهغې له پاره تاسې د بروصې نه تر دې ځايه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتلو زحمت ګاللې دې .
د علي پاشا په دې پوښتنه د قيرات په مخ کې د خوشحالۍ ليکې را تازه شوې ،او بيا يې په خبرو پيل وکړ.
علي پاشا، زويه ! زه دلته د مقصد پرته نه يم راغلې ، زويه ! دا خو دلته زما د راتللو وروسته ما ته معلومه شوه چې تا د خپل پلار او ورورنو د قاتلانو څخه بدل اخيستې دې . خو زوې جانه ! زه هسې د يوې بلې خبرې له پاره راغلی يم . ما دخپله ځانه سره يوه نجلۍ هم راوړې ده او غواړم دهغې سره ستا کوژده تر سره کړم . زويه ! ما دا نجلۍ تاته ستا د ژوند د ملګرې په څير غوره کړې ده. او زما په دې خوښه کې د سلطان بايزيد يلدرم خوښې هم ګډه ده. هغه وايې چې په هر صورت کې ته بايد ددې نجلۍ سره کوژده وکړې. او تر يوه وخته پورې تاسو دواړه يو ځاې يو د بل خوې بوې باندې و پوهيږئ ، او بيا سره واده وکړئ ، ددې نجلۍ مور اوپلار هم په دې رشته باندې خوښ اوتيار دې او هغوې په خپله خوښه دا نجلۍ له مونږ سره را ليږلې ده . زويه ! هغه نجلۍ ما هلته ستا د خيمې تر څنګ دبلې خيمې په يوه کونج کې کينولې ده . د لږ ځنډ وروسته به زه تا ته هغه نجلۍ در وښيم. او دهغې وروسته به په همدې خيمه کې د کوژدې مراسم تر سره شي .
علي پاشا د خپلې مور په دې خبره لږ څه انديښمن غوندې شو، بيا يې خپلې مور ته و کتل او ورته يې وويل :
اې مور جانې ! ددې تر مخه خو به مو له ماسره مشوره کړې واې ، او زما څخه به مو د خوښې او ناخوښې په اړه پوښتلې واې ،
علي پاشا غوښتل نور څه هم ووايې ، خو مور يې خبره ور غوڅه کړه .
علي پاشا زويه ! هغه نجلۍ به خامخا ستا دخوښې ثابته شي ، زويه زه ستا خيمې ته د شپې په اخرى برخه کې را ننوتې يم ، او ستا سالار زه او سريان دواړه همدلته ستا په خيمه کې پريښودو ، او زمونږ يې ډير زيات عزت او درنښت وکړ . ما هغه سالار ته دشپې وويل چې سهار وختې زما لور نريوس ماته را ورسوئ. نو کله چې هغه سړې د نريوس پسې ولاړ نو دهغې سره يو ځاې ريونا ، دهغې پلار رستاک او مور يې کيتهنا چې هملته د نريوس په کور کې يې شپه سبا کړې وه ، هم يو ځاې را غلل. دخيمې تر څنګ چې کومه نجلۍ ناسته ده نو هغه يواځې نريوس کتلې ده ، بل چاته مې دهغې دکتلو اجازه نه ده ورکړې هغه وخت چې نريوس ، ريونا ، رستاک او کيتهنا دې خيمې ته را ننوتل نو په هماغه وخت کې ما او سريان نريوس د خيمې هغه برخې ته يوړله ،هملته مو هغه نجلۍ نريوس ته وښووله ، زويه ! دا چې هغه نجلۍ څه ډول ده دهغې په هکله به نريوس تاته ووايې . تر هر څه لمړۍ د نريوس خبره واوره اوبيا چې څه وايې هغه ووايه . ددې نجلۍ د تعريف له پاره نريوس لا د پخوا څخه ښه او غوره الفاظ لټوي ، زما په فکر چې تر اوسه به يې دهغې د تعريف له پاره ښه او درانه الفاظ پيدا کړي هم وي . نو اوس خو هغه څه چې نريوس وايې هغه په ښه غور سره واوره . او بيا دی خپل عکس العمل و ښايه .
کله چې د علي پاشا مور چپ شوه نو تر ډيره ځنډه په خيمه کې سکون او چپتيا حاکمه وه .د دې وروسته نريوس علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل:
زما ګران او دروند وروره علي پاشا ! هغه نجلۍ چې ماته ښوول شوېده او اوس ستا کوژدن ورسره کيدونکې ده اوبيا ستا واده ورسره کيدونکې دې هغه ډيره حسينه ، ښايسته او د ښه شکل او صورت خاونده ده . دهغې جسم د بلورو په څير تراشل شوې ،د هغې نازک ښايسته لاسونه ، دهغې نرۍ او ښايسته ګوتې ، د مرمرو په څير بازوګان ، نرۍ ملا، د وريښمو په څير ويښتان ،د صراحې په څير نرۍ غاړه ، دهغې ښايست په يوه توپان بدل کړې ......
ريونا تر اوسه پورې چپه خوله ، حيرانه ، او په انديښنو او غمونو کې ډوبه ناسته وه. د نريوس په دې خبرو باندې يې ډير حيرانونکې غوندې عکس العمل ښوده ، د هيچا سره يې سترګې نه مخ کولې ،سر يې ټيټ کړې و، د غمونو په څپو کې ډوبه او چاپيريال پرې هره لمحه تريخيده ، ځکه نريوس خو دهغې ټول خوبونه له منځه وړې و . هغې خو په ډيرو هيلو ا و اميدونو سره د علي پاشا سره د خپلې مينې اظهار کړې و، ددې تر مخه دهغې مور او پلار ددوو ځوانانو سره د هغه کوژده کړې وه، په داسې حال کې چې دهغې ځوانانو سره نه دهغې مينه وه او نه رغبت ، يواځې دهغې مور اوپلار و چې هغه يې دهغوې سره تړلې وه او دې هم هغه رشته په پوره چپه چپتيا سره منلې وه . خو د علي پاشا سره معامله بل منګه وه . علي پاشا دهغې دخوبونو ځوان و، لکه څنګه چې هغه په خپل کور کې دهغې عزت کړې و ، دهغې عفت يې خوندې ساتلې و نو هلته هغه په دې باندې يو بل تر ټولو زيات احسان وکړ . هغه وخت چې د هغې دکاکا زامنو هغه تښتوله ،نو علي پاشا نه يواځې هغه د هغوې د پنجې نه خلاصه کړه بلکه د هغې ابرو او عزت يې هم خوندی وساته . دهمدې کرچار په وسيله د ريونا په زړه کې د علي پاشا له پاره د محبت او مينيي انګار را تازه شو خو هغې ورته د شرم نه د همدردۍ پوخ ور واغوست . او اوس خو ريونا د ژوند هغه موړ ته رسيدلې وه چې د هغې څخه د بيرته ستنيدو زغم ورسره نه و . ځکه چې علي پاشا اوس دهغې منزل او دهغې دغوښتنې اخري ځاې و .
دلته په خيمه کې چې کله دهغې په شتون کې د علي پاشا سره د بلې کومې نجلۍ د کوژدې خبرې کيدې نو دې ټولو خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغې په زړه ،او ذهن باندې د نشتر په څیر زخمونه جوړول. خوبیا هم هغه چپه خوله ناسته وه ، زغم یې کاوه ، ځکه چې که هغه ویل نو هغې ډېر څه ویلاې شول ، خو دخپل مور اوپلار په موجودیت کې هغه مجبوره وه او دعلي پاشا مور ته یې هم هیڅ و نه شو ویلاې .
کله چې نریوس خپل تعریفونه اوصفتونه خلاص کړ ل اوچپ شوه نو دعلي پاشا مور په خبرو پیل وکړ.
نریوس لورې ! پورته شه او هغه نجلۍ د خیمي د هغې برخې څخه دلته راوړه ،
د قیرات د خبرې سره نریوس د خپله ځایه سمدستي پورته شوه ، په دې وخت کې قیرات ریونا ته وکتل او په ډېر محبت او مینه یې ورته یې وویل :
ریونا جاني لورې ! ته هم دنریوس سره ولاړه شه ، دواړه خویندې یو ځاې هغه نجلۍ د خیمي د هغې برخې څخه دلته راوړئ ،
ریونا همغسې ټیټ سر په خپل ځاې ناسته وه ، پورته نه شوه ، خو بیا یې هم په یوه ټیټ او مړژواندې اواز سره قیرات ته وویل :
اې زما مشرې مورې ! زما په فکر یواځې نریوس خور ددې کار له پاره پوره ده . هغه نجلۍ خو څه شله ګوډه نه ده چې مونږ یې په دوو کسانو باندې را پورته کړو او دلته یې را وړو. نریوس خور هغه نجلۍ په یواځې ځان دلته را وستلې شي .
د ریونا په دې سوزیدونکو خبرو باندې ، قیرات ، سریان ، نریوس ، رستاک اوکیتهنا ټول په یوه وار په زوره زوره وخندل .
خو دا خندا تر هغې چې علي پاشا باندې ډېره بده و لګیده دهغې نه زیاته په ریونا باندې بده ولګیده ، که څه هم د قیرات ، سریان او نریوس خندا د ریونا له پاره د زغم وړ نه وه ، خو دداسې خوشحالۍ نه ډکه خندا د ریونا د مور اوپلار څخه بلکل د توقع او امید پر خلاف وه. خو بیا هم قیرات یو ځل بیا وویل :
ریونا لورجاني ! زه هیله لرم چې ته به زما خبره و منې او د نریوس سره به هغه بلې خونې ته ولاړه شې ، زما لورې ! دا زما غوښتنه ده چې تاسې دواړه خویندې هغه نجلۍ تردې ځایه په پوره عزت او درنښت سره راوړئ.
د قیرا ت په دې اصرار سره ریونا د خپله ځایه پورته شو ه ، او بیا و دریده او په ډېره قهرجنه لهجه یې نریوس ته مخ کړ او ورته یې وویل : درځه ، مخته شه !
نریوس په خندا شوه او د خیمي هغې بلې برخې ته ور روانه شوه. ریونا هم ورپسې ورپسې پښه نیولې روانه وه . د خیمي بلې برخې نیمایې ته چې ور رسیدل نو نریوس و دریده ، ریونا په ډېره بې قرارۍ سره د خیمي دهغې بلې برخې جایزه اخیسته ، هغې وکتل چې د خیمي هغه بله برخه بلکل خالي پرته ده .نو په دې وخت کې یې په ډېرې اندیښنې ، او غم او فکر سره نریوس ته وکتل او ورڅخه یې وپوښتل :
نریوس ! هغه نجلۍ چیرې دې دکومې د راوړو په خاطر یې چې زه له تاسره د خیمي دې برخې ته را لیږلې یم. ایا هغه نجلۍ دومره درنه شوه چې تا په یواځې ځان هلته نه شوه را وستلاې؟ نریوس ! زما له تاڅخه داسې هیله اوامید نه و ځکه چې ته پوهیدې چې زه د علي پاشا سره د لیونتوب تر پولو مینه کوم. دهغه په محبت ، مینه او غوښتلو کې زه تر هغه ځایه رسیدلې یم چې دهغې څخه ما ته بیرته ستنیدل شوني نه دي . خو ددې سره سره بیا هم ته د علي پاشا د موره سره یو ځاې شوې او غواړې د علي پاشا سره بله نجلۍ کوژده کړئ، زه به اوس تا ته څه ووایم . ته پوهیږې چې تا ماته تل دخپلې کوچنۍ خور په څیر خیال کړې دې ، خو زه به اوس ستا ددې رویې اوسلوک په اړه همدومره ووایم چې تا دخپلې کوچنۍ خور سره ظلم او تیرې وکړ . ماتاته داهم ویلي و چې ما علي پاشا ته د محبت نه ډک پیغام هم استولي دې او کیدې شي هغه خط علي پاشا لوستي هم وي ځکه دهغې لیک وروسته ما دا احساس کړې و چې لکه څنګه چې زه علي پاشا غواړم په همغه اندازه هغه هم زما سره مینه کوي ، تا وکتل چې کله چې دهغې مور غوښتل د هغې کوژده زما څخه پرته د بل چا سره وکړي . نریوس! تا وکتل چې نه یوازې دا چې دهغې پر مخ باندې د ناخوښې لیکي را ښکاره شوې بلکه هغه په څرګنده اوډاګیزه توګه خپلې مور ته وویل چې اې مورجاني ! په دې هکله خو به د ې زما څخه مشوره اخستی وې .
نریوس ! دهغه وخته چې تا ماته خور ویلې دې نو دیوې خور په څیر خو به دې د علي پاشا مور اوخور ته دا ډاګیزه کړې وې چې ریونا د علي پاشا ده او دهمغې په سترګو به ژوند کوي . ځکه ریونا دهمغې له پاره پیدا شوې ده . ګوره نریوس ! که ماته علي پاشا تر لاسه نه شو نو ریونا به ژوندۍ پاته نه شی.
دریونا ددې خبرو وروسته نریوس لږ څه چپ شوه او فکر یې وکړ .او په ژوره توګه یې ریونا ته وکتل اوورته یې وویل:
ریونا ! دا سې وګڼه چې حالات زما د کنتروله وتلي دي ، تا ته به یاد وي چې یو ځل ما په خپل کور کې له تا څخه وپوښتل چې ایا ته علي پاشا سره مینه کوې اوهغه دې خوښ دې ؟ نو تا په پوره بې پروایې سره یو زوروره خندا وکړه او په ډېره ناخوښه توګه دې وویل چې ته دعلي پاشا سره محبت نه کوې ،نه ته هغه غواړې او نه یې خوښوې . تا دا هم وویل چې ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا سره يو ډول همدردي لرې . نو په دې خاطر ته دهغه سره د خپلولۍ اظهار کوې. اودا همدردي هم په دې خاطر ده چې علي پاشا ، دهغه مور اوخور ته هلته دهغوې په کور کې د يوې درنې ميلمنې په څير ساتلې وې او ستايې ډير زيات درنښت کړې دې . کله چې تا زما تر مخه دا خبرې ډاګيزه کړې نو ما ستا همدا خبرې دعلي پاشا مور ته ورسولې ، زما په فکر چې ستا دهمغو خبرو په اساس دا پريکړه شوې ده .
د نريوس ددې خبرو په ځواب کې ريونا تر يوې لحظې پورې چپ پاته شوه . بيا يې نريوس ته په ډير قهر او غضب و کتل او ورته يې وويل چې :
نريوس ! په دې کې شک نه شته چې هغه وخت ما ستا تر مخه داسې خبرې کړې او خپل احساسات مې ډاګيزه کړې ، ما دا ويلي و چې زه دعلي پاشا سره نه محبت کوم او نه هغه غواړم . خو داسې وګڼه چې دهغې الفاظو په ويلو سره ما هم خپل ځان ته دوکه ورکړی وه او هم خپلې مينې ته . په هغه وخت کې زه د محبت د احساس او جذبو څخه بلکل بې خبره وم . نريوس! ما هغه وخت هم تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره يو ډول همدردي لرم خو په حقيقت کې همدا همدردي يو محبت او غوښتنه وه چې ما په هغه وخت کې نه شوه درک کولاې ، ماتاته پخوا هم ويلي چې زه د محبت او مينې د جذبو څخه بلکل بې خبره وم. دا په دې خاطر چې ددې تر مخه زما دداسې کوم وګړې سره واسطه نه وه پيدا شوې چې ما ورسره مينه او محبت کړې وې . لمړی مې د کاکا زوې سره کوژدن وشوه او ما په پټه خوله و منله ، هغه نه زما خوښه وه او نه مې هغه کله هم دخپل ځان له پاره غوښتي و.
دهغه د مړيني وروسته زما مور او پلار زما کوژدن دکلي د يوه ځوان يوتاش سره وکړه، په داسې حال کې چې ما يوتاش يو ځل کتلي و، نه ورسره زما کومه مينه وه او نه زما کومه غوښتنه، په دې اساس زه د پخوا څخه ددې احساس او جذبې څخه خالي وم.
خورې ! کوم احساس چې دعلي پاشا له پاره زما په زړه کې د همغه لمړی ورځې څخه را پيدا شوې و نو دا زما دوکه او فريب و چې هغې ته ما دهمدردی نوم ورکړ. او زما خورې ! په حقيقت کې همغه د علي پاشا سره زما د محبت او مينې پيلامه وه . افسوس چې ما خپل احساس اومحبت و نه شو پيژندلاې ، او نن وخت يې زه په داسې دوه لاريو کې درولې يم چې مرګ يې را ته را نژدې او ژوند يې را څخه لرې کړې دې .
ريونا د لږ څه وخت له پاره و دريده اوبيا يې نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل :
نريوس ! اوس ته ووايه چې تا زما دغه جذبات اواحساسا ت څه ډول او څنګه د علي پاشا مور ته ور ورسول؟
نريوس د ځواب له پاره ريونا ته په کتلوشوه او بيا يې ورته وويل :
ريونا خورجانې ! ما تاته پخوا ويلي چې علي پاشا د خپل لښکر مخبران ټاکلي چې کله کله زما دکور په شاوخوا کې واوسيږي زما او زما د کوچنيانو پوښتنه وکړي ، تر څو په دې سيمو کې کوم دښمن پر مونږ باندې حمله ونه کړي . دا مخبران په پرلپسې توګه زما او زما د مورسره رابطه کوي ، او که کله هم دکوم شي اړتيا پيښيږي نو زه د همدوې له لارې علي پاشا ته پيغام ليږم .
ريونا خورې ! دهمدغو مخبرانو څخه يې يو د بروصې دښار په لورې ته ، هغه ماته راغې، او دعلي پاشا د وينا په اساس يې له ما وپوښتل چې د بروصې ښار ته د تللو له پاره خو څه نه لري ، که د علي پاشا د مور له پاره کوم پيغام وي نو وي وايه ، زه به يې ور رسوم . څرنګه چې په هغو ورځو کې تا ماته په ډاګه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مينه نه لري او نه هغه د خپل ځان له پاره خوښوې نو په دې خاطر ما ستا دزړه خبره د علي پاشا مور ته ور سوله ، او نن دهمغه خبرو پايلې دې چې د علي پاشا کوژدن د بلې نجلۍ سره کيږي .دا نجلۍ د علي پاشا مور د خپله ځانه سره د بروصې د ښاره را وړې ده . ما هم هغه نجلۍ کتلې ده ، هغه ډيره ښايسته ، ښه شکله ، او را ښکودونکې سترګې لري ، هغه دومره ښايسته ده چې که چيرې د شپې په تياره کې هغه و ساتې نو بيا به هم دهغه څيره د شمعې يا مشال په څير خپل چاپيريال روښانه کړي .
د نريوس ددې خبرو په اوريدو سره ريونا يو ځل بيا په احتجاجي توګه نريوس ته وکتل او ورته يې وويلې :
واوره نريوس ! پس له دې به زه تاته هيڅکله هم خور و نه وايم. يواځې په نامه به دې را بولم ،ځکه چې تا پر ما ډير زيات ظلم او ستم کړې دې ، نريوس که چيرې تا زما پخوانې احساسات د علي پاشا مور ته رسولې شول نو زما وروستي جذبات به دې هم ورته رسولي واې ، که چيرې ما پخوا تاته ويلي و چې زه دعلي پاشا سره مينه نه لرم . خو وروسته مې درته وويلي چې زه د علي پاشا سره د زړه له کومې مينه لرم او د ځان له پاره يې غواړم .دهغه د ملګرتوب غوښتونکي يم او دهغه نه پرته ژوند نه شم کولې ، تا ته په کار و چې لکه څنګه چې دې زما مخته خبرې هغوې ته ور رسولې داسې زما وروستۍ خبرې هم هغوې ته ور ورسوې . زه ډاډ منه يم چې که چيرې تا همداسې کړې واې نو نن به زه ددې غميزې سره نه مخ کيدم. زه نن دعلي پاشا له پاره د يوې پردی نجلۍ حيثيت لرم ، او هغه ځاې چې زه په کې بايد نن ولاړه واې هلته نن يوه بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلۍ دریدلې ده . د علي پاشا دهغه ملګرتوب حق چې له ماسره و هغه نن بل چاته ورکول شوي دي . خو زه به دا حق هیڅکله هم و نه منم . زه خو هغه نجلۍ ته څه نه شم ویلي ، خو زه به دعلي پاشا سره په دې هکله ضرور خبرې وکړم. ځکه چې کله چې علي پاشا زمونږ له ځایه رخصت اخیست ،او د سلطان بایزید سره د جنګ ډګر ته روان و او ماورته د لارې توښه تیاره کړې وه نو په هغې کې ما د خپلې مینې اومحبت یو لیک هم ایښې و او په هغې کې مې علي پاشا ته دخپلو احساساتو اظهار هم کړې و. زه هیله منده یم چې علي پاشا به زما د هغې محبت او مینې خیال و ساتي او زما د غوښتنې درنښت به وکړي ، او کومه نجلۍ چې دعلي پاشا مور هغه ته غوره کړې ده هغه به پرېږدې او زما ملګرتوب اوزما محبت او مینې ته به ترجیح ورکړي .

تردې ځایه دخبرو کولو وروسته ریونا یو ځل بیا ودریده ، دهغې سترګو د اوښکو نه ډکې وې او بیا د اوښکو څو څاڅکې د هغې په لمن باندې لاندې ولویدل . دهغې ددې حالت په کتلو سره نریوس نښتې معلومیده ، غوښتل یې څه ووایې خو ریونا یو ځل بیا شروع وکړه.

ما خو ته ټول عمر خپله خور ګڼلې وې خو تا دخور په بڼه زما سره ډیر ظلم او تیرې وکړ که چیرې تاد علي پاشا په اړه زما دغه جذبات اواحساسات دهغه مور ته نه شوې رسولې ، نو کوم وخت چې د علي پاشا مور دلته راغله او د بلې کومې نجلۍ سره یې د علي پاشا د کوژدنې خبره کړې وه نو په هغه وخت کې هم تا دا ویلې شول چې د علي پاشا له پاره د ریونا نه بله مناسبه نجلۍ نه شي پیدا کیدی. نو که اوس تا دعلي پاشا د مور تر مخ زما د جذباتو او احساساتو د ښکاره کولو هڅه کړې وې نو شونې وه چې د علي پاشا مور چې کومه نجلۍ د بروصې ښخه له ځانه سره راوړې ده هغه به یې له یاده ویستلې وې اودعلي پاشا سره به یې زما کوژده کړې وې ، ځکه چې زه پوهیږم چې دعلي پاشا مور زما په هکله ډیره مهربانه ، او همدرده ښځه ده . که چیرې تا د علي پاشا مور ته داټول هر څه ویلې وای نو زه په ډاډ سر ویلې شم چې دوې به زما په حق کې پریکړه کړې وای .

د ریونا په دې خبرو نریوس تر یوه حده پورې تروه شوې وه . تر لږ څه وخته پورې یې سر ټیټ کړې و او څه فکر یې کاوه ، بیایې د ریونا په لور وکتل او ورته یې وویل :

ریونا جانې ! که ته غواړې نو زما په ذهن کې یو وړاندیز شته دې . په دې ترببب سره به ته دخپل منزل په لاسته راوړوکې بریالۍ کیږي . ریونا خورې ! هغه نجلۍ چې دعلي پاشا مور د بروصې له ښاره له ځانه سره یو ځای راوستې ، پرېږده چې د هغې کوژده د علي پاشا سره تر سره شي. زه به په دې لړ کې دعلي پاشا د مورسره خبرې وکړم . او همدا نن به ستا کوژدن هم دعلي پاشا سره تر سره کړو ، ځکه چې علي پاشا تا او د بروصې ښخه راغلي نجلۍ دواړه په یوه وخت کې د ښځو په څیر ساتلې شي . په دې ترتیب که د بروصې ښخه راغلي نجلۍ ته دا څرګنده شي چې هغه دعلي پاشا په ملګرتوب کې راتلونکې ده ،په دې خاطر چې هغه نجلۍ هغه خوښوې نو هغې ته به هم خپل منزل تر لاسه شي او ته چې د لیونتوب تر پولو پورې علي پاشا سره مینه لرې او دخپل ځان له پاره یې غواړې تا ته به هم خپل منزل او مقصد تر لاسه شي. ووایه چې په دې لړ کې ستا آند څه دی ؟

د نریوس په دې خبرو باندې د ریونا په مخ کې د قهر او غضب نښې را ښکاره شوې ، بیا یې په ډیره ناخوښۍ سره وویل :

نه نریوس !دا هیڅکله هم نه شي کیدای ،ما دعلي پاشا سره مینه کړې ده ، هغه مې د ځان له پاره غوښتې د ی ، زه به هیڅکله هم دا خوښ نه کړم چې زما دا غوښتنه ، زما دامینه سره وویشل شي ،هو ! که چیرې د علي پاشا ملګرتوب ما ته تر لاسه شي نو زه به دهغه د ټولې مینې ، محبت او غوښتنې حقداره اوسم .اوکه نه په یاد ولره که چیرې زما علي پاشا ماته تر لاسه نه شو نو ما لکه څنګه مې چې مخته تاته وویل چې ریونا به د علي پاشا پرته ژوندۍ پاتې نه شي .

نریوس ! ما تاته پخوا هم ډاګیزه کړې ده چې ما د هماغه لمړۍ ورځې څخه د علي پاشا سره مینه پیل کړې ده خو څرنګه چې زه د محبت او مینې د جذبې څخه نا خبره وم نوما دغې محبت او مینې ته د همدردۍ نوم ورکړ. بس داسې یې و ګڼه چې دا زما بې عقلي او نا پوهې وه. او زما همدا بې عقلي ماته نن ستر مصیبت او غم و ګرزید. او که نه په هماغه لمړي ځل چې تا له ما څخه د علي پاشا د محبت په هکله پوښتنه وکړه نو که چیرې زه ریښتا احمقه او نا پوهه نه وایې نو په هماغه وخت به مې ځوا ب درکړې و چې علي پاشا زما منزل ، زما محبت او زما غوښتنه ده . په هرصورت نریوس ! لا تراوسه هم څه له لاسه نه دې تللي ، اوس هم که چیرې ته دعلي پاشا د مور سره په دې هکله خبرې وکړې نو زه ډاډه یم چې هغه به زما په حق کې پریکړه وکړي . زه به په خپله په دې اړه د علي پاشا سره خبره وکړم . زه پوهیږم چې دعلي پاشا جذبات به زما په حق کې وي . تا ونه کتل چې علي پاشا په څرګنده توګه خپلې مور ته وویل چې د واده په هکله به یې ورسره مشوره کړې وې . اوس هم وخت مه ضایع کوه . ووایه چې هغه نجلۍ چیرې ده ؟ راځه چې هغه له ځانه سره یو ځای د علي پاشا مور ته یوسو . هلته به ټول په ډیره بې قرارۍ سره زمونږ انتظار کوی ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریونا د پوښتنې په هکله نریوس تر لږ څه وخته پورې په فکر کې ډوبه شوه. بیا یې په ټیټ او راز لرونکي اواز سره وویل :
ریونا خورې ! ته خوژاړې ، ستا په سترګو کې اوښکې دي ، ته خپل ځان سنبال کړه، زه به هغه نجلۍ په خپله دعلي پاشا او دنورو تر مخ له ځانه سره یوسم .
ریونا سمدستي خپلې اوښکې وچې کړې او ویې ویل : څه ، وایه هغه نجلۍ چیرې ده چې زه یې هم درسره یو ځای هلته دعلي پاشا مخې ته بوزم .
د ریونا ددې خبرې سره نریوس یو نا څاپه په زوره و خندل ، لمړۍ یې خپله خوله ور وړاندې کړه او دریونا مخ یې ښکل کړ اوبیا یې په دې بل مخ باندې لاس کیښود او ورته یې وویلې : ریونا جانې خورې ! هغه نجلۍ چې زه یې دعلي پاشا تر مخه دهغې د کوژدنې په خاطر ور حاضروم هغه په خپله همدا ته یې !
د نریوس په دې خبره ریونا یو ټکان وخوړ ، ډیره حیرانه او متعجبه شوه، نریوس ته یې مخ کړ او ورته یې وویلې :
دا ته څه وایې ، دعلي پاشا مور زه له تاسره ددې له پاره را ولیږلم تر څو دخیمې دهغې برخې څخه چې د بروصې څخه راغلې نجلۍ په کې ناسته ده د علي پاشا د کوژده شوې په څیر دعلي پاشا مخ ته بوزم . خواوس دلته د راتلو وروسته ته ماته دا خبره کوې چې ته ما د علي پاشا دکوژده شوې په څیر دخیمې ددې برخې څخه د علي پاشا د مور تر مخه وړې ، ووایه دا مو کومه معامله روانه کړې ؟تا خو زه په یوه اندیښنه کې او یو پلټنه کې ور غورځولې یم .
په ځواب کې نریوس یو ځل بیا یوه زور وره خندا وکړه او بیا یې ریونا ته وویل :
ریونا جانې خورې !ما له تاسره څنګه بې وفایې کولې شوه ؟ ما څنګه پر تا ظلم،تیرې او جبر کولې شول ؟ هغه وخت چې تا ماته وویل چې ته د علي پاشا سره مینه نه کوې اویا دهغه په هکله د ملګرتوب فکر نه لرې نو په هماغه وخت کې ماستا د ځیرې څخه دا اندازه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مینه او محبت کوې او هغه د ځان له پاره غواړې او بیا چې کله تا د علي پاشا په هکله په ښکاره توګه د خپل محبت او مینې څرګندونه ماته وکړه و نو ما د همغه مخبرانو به واسطه چې علي پاشا زما له پاره دلته ټاکلي ود علي پاشا مور ته دا پیغام ولیږه چې ریونا د علي پاشا سره مینه کوی ،او همدا راز علي پاشا هم ریونا د خپل ځان له پاره غواړې ، ما په دې هکله دعلي پاشا سره هم خبرې کړې دي. هغه هم تا دځان له پاره غواړي ، له تاسره مینه کوي .
ریونا ! تا ته به یاد وې چې یو ځل چې مونږ دعلي پاشا په پړاو کې دهغه خیمې ته ورغلو نوهلته ستا پلار علي پاشا ته یوه خبره کړې وه چې مونږ به ډیر ژر د ریونا واده کوو . اوعلي پاشا ته یې ویلې و چې دریونا په واده کې به خامخا ګډون کوې . ته پوهیږې چې ستا د واده کولو په اوریدو سره علي پاشا ډیر زیات غمګین ، اندیښمن او افسرده شو . ما به ډیر غور سره دهغه څیره کتله او کیدای شي تا هم هغه کتلې وې .
ریونا ورته وویل:
نریوس خورې ! ستا اندازه درسته ده ، ما هم په هماغه ورځ د علي پاشا څیره په غور سره کتلې وه . او ما ته په هماغه ورځ دا احساس را پیدا شوې و چې د علي پاشا سره هغه احساس ته چې ما دهمدردۍ نوم ورکړې و هغه په خپل ذات کې همدردي نه وه بلکه مینه او ارزو وه.
ریونا دومره خبره وکړه چې نریوس یې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :
د علي پاشا مور اوخور چې زما پیغام واورید نو سمدستي دلته راغلې ،مونږ غوښتل تا په یوتجسس کې واچوو . او تا ته ووایو چې هغوی له ځانه سره یوه نجلۍ هم راوړې ده . په حقیقت کې دعلي پاشا مور غوښتل چې دا ډاګیزه کړي چې ته د علي پاشا سره څومره مینه کوې ، دخیمې په هغې برخې کې چې کله دا څرګندیده چې علي پاشا د بلې کومې نجلۍ سره واده کول غواړ ي او تا خپل سر ټیټ اچولې نو دعلي پاشا مور تا ته کتل او ستا دغه کار ور ته ډیر خوند ورکاوه . کله چې دعلي پاشا مور مونږ ټول خیمې ته ور وبللو ، نو دخیمې په دې بله څنډه کې دعلي پاشا مور له ماسره په دغه ټوله مسئله باندې تفصیلي خبرې وکړې او ستا د محبت د معلومولو له پاره د ا ټوله لوبه ولوبول شوه. او تا ته به یاد وې چې د خیمې په هغه سر کې د علي پاشا خور سریان ته د خپله ځانه سره په خبرو بوختنه کړې ، سریان ستا تر مخه نا سته وه او داسې ناسته وه چې ستا شا ستا د مور او پلار په لور وه. نو ددې فرصت نه په ګټې اخستوسره د علي پاشا مور ستا مور اوپلار ددې ټول پلان څخه خبر کړل . نو دغه لوبه چې له تاسره و لوبول شوه. په دې کې یواځې دعلي پاشا مور نه بلکه دهغه خور سریان هم شامله وه ، ستا مور اوپلار هم په کې ورګډو او زه په کې هم . خو یوازې هغه څوک چې ددې معاملې څخه بې خبره دي هغه ته او علي پاشا دواړه یاست . اوس ووایه ته څه ویل غواړې ؟
د نریوس په دې انکشاف سره د ریونا حال په سلګیو کې ډوب شو ، تر لږ څه وخته پورې یې د نریوس په دې انکشاف باندې عکس العمل و نه شو ښودای ،خو بیا هم هغه دسپوږمۍ په څیر رونه و ګرځیده او په مخ او څیره کې یې ډیر خوشحاله بدلون

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغي. هغه لږ څه په فکر کې شو ه او بيا يې په يوه منډه نريوس نه غېږ. چاپيره کړه دهغې مخ ، تندې او وجود يې ښکلاوه ، او د ډيرې مينې وروسته يې ځان جدا کړ او نريوس ته يې وويل :
زما ډيرې درنې خورې نريوس جانې ! تا خو په دې خبرو زما ټول غم او هم ، ټولې انديښنې او ټول ... په يوه وار له منځه يوړل . تا خو په ريښتونې توګه د يوې خور حق ادا کړې دې ، نريوس ! کله چې تا زه دخيمې دې لورې ته راوستلم نو ما په خپل زړه کې دا فکر کاوه چې کاشکې زه د اوبو پوکڼۍ وې او پر زمکه باندې د لويدلو سره سم چاوديدلې وې، ما دا ارزو کوله چې کاشکې دا زمکه و چوې او زه په کې ژوندۍ ور ننوځم . نريوس خورجانې ! ته پوهيږې چې دځان له پاره دعلي پاشا غوښتلو زما دمحبت او مينې ټولې پولې له منځه وړې دي،اوس خو علي پاشا زما منزل او نښه ده. د هغه پرته زه د ژوندۍ پاته کيدو هيله او اميدهم نه شم کوولې ، تا خو د خپل سلوک په واسطه زما ځولۍ د خوشحاليونه ډکه کړه او زما په لمن کې دې د مينې ګلاب وا چول .
ترديې ځايه دخبرو وروسته ريونا د يوې لمحې له پاره چپ شوه ، لږ څه فکر يې وکړ اوبيا يې په خبرو پيل وکړ.
نريوس خورجانې ! اوس چې تا زه د ټول حقيقت څخه خبره کړم ، اوس را ته ووايه چې زه څه وکړم ؟ ايا ته ما له لاسه نيسې او د ټولو تر مخ مې دروې ،
دريونا په دې خبره نريوس يوه نرۍ غونډې خندا وکړه او بيايې وويل:
ريونا خورجانې ! ستا خبره سهي ده . اوس به زه تا د علي پاشا د کوژدې شوې په څير له لاسه نيسم او د خيمې هغې بلې برخې ته به دې بوزم . په دې باندې به ټول خوشحاله شي خو يوازې علي پاشا به حيران دريان وي ، ريونا جانې ! کل چې علي پاشا په دې خبر شي چې دکومې نجلۍ سره چې دهغه کوژدن کيږي هغه د ريونا پرته بل څوک نه ده ، نو ياد ساته چې د علي پاشا د خوشحاليو به انتها نه وی .
د نريوس په دې خبرو باندې ريونا ډيره زياته خوشحاله شوه، کله چې نريوس خپلې خبرې خلاصې کړې نو ريونا ورته وکتل او ويې ويل :
که چيرې خبره همداسې وي نو درځه د هغه بلې برخې په لور ولاړ شو !
په دې وخت کې نريوس ريونا ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل: ته خو دې اول دا خپل ځان ووينه ، ستا د سترګو څخه را بيدونکې اوښکې ستا پر ګلابې مخ باندې لارې کړی دي . هغه مخامخ د لاس پريمنځلو ځاې دې ولاړه شه ، او خپل مخ لاس پريمنځه ، په آينه کې دی خپل ځان په غور سره ووينه ، خپله څيره ، خپل کالي او لباس دې سهي کړه دهغې وروسته به زه تا د خيمې هغه بلې برخې ته له ځانه سره يوسم .
ريونا د نريوس په خبره سمدلاسه پا څيده او د ځان پريمنځلو ځاې ته ورغله ، لمړۍ يې مخ لاس پريمنځل بيا د آينې تر مخ و دريده خپل وينتان يې سهي کړل ، خپل کالي يې و کتل او بيا نريوس ته را نژدې شو ه دهغه لاس يې و نيو او ورته يې وويل :
را ځه خورې ، چې نور ورځو .
نريوس دهغې په دې خبره تر ډيره پورې مسکۍ وه اودهغې لورې ته يې کتل ، بيا يې د ريونا تر ملا لاس چاپيره کړ او د ناوې په څير يې د لاسه و نيوله او دخيمې هغې بلې لورې ته يې يوړه چيرې چې رستاک ، کيتهنا ، قيرات ، سريان او علي پاشا ټولو په ډيره بې قرارۍ سره دوې ته منتظر ناست و.
کله چې نريوس به داسې حال کې چې لاس يې د ريونا د ملا څخه را تاو کړې و د خيمې هغه برخې ته ورننوتل چيرې چې ټول ناست و نو په دې ډول ددوې د راننوتلو سره چې تر کومه ځايه قيرات ، سريان ، کيتهنا او رستاک دخوشحالۍ نه په کاليو کې نه ځايدل ، هلته علي پاشا سخت آنديښمن ، حيران او تجسس کې و . نريوس غوښتل ريونا په هغه ځاې باندې بيرته کينوی د کومه ځايه چې هغه را پاڅيدلې وه خو دعلي پاشا مور قيرات پرې نه ښود ه او نريوس ته يې وويل :
نريوس لورې ! ريونا دلته نه هلته د علي پاشا تر څنګ چې کوم ځاې مونږ ورته خالي کړې او جوړکړې هلته کينوه ، د قيرات په دې خبره ريونا ټکان وخوړ او خپل مور او پلار ته يې په احتجاجې توګه ور وکتل. په دې وخت کې د ريونا مور کيتهنا وويل :
ريونا جانې لورې ! اوس خو به ته کوم اعتراض نه لرې ته هملته دعلي پاشا تر څنګ کينه ، ځکه چې اوس خو دعلي پاشا پر تا او ستا پر علي پاشا باندې ډير حقونه دي . تاسې دواړه يوه بل ته منسوبيږئ ، زما لورې ! د همدې شيبې وروسته ته دعلي پاشا امانت يې .او علي پاشا ستا ژوند ، ستا ځان ،ستا ابرو او ستا د عصمت خاوند او ساتندوي دی .
دخپلې موو د دې خبرو په اوريدو سره ريونا دخوشحالۍ په ټالنوکې زنګيده خو بيا يې هم نه غوښتل د خپلې خوشحالۍ نښې په خپل مخ باندې را څرګندې کړې . بس هغه چپ خوله ، ټيټ سر د علي پاشا تر څنګ اوږه په اوږه کيناسته ، په دې وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلی پاشا سر هم ښکته و او په فکرونو کې ډوب ناست و. خو دهغه دا ډول کيناستل د ريونا له پاره د زغم وړ نه و. ځکه هغې غوښتل هغه خندان او خوشحاله ووينې ،دهغه تر څنګ د کيناستو وروسته به ريونا کله کله هغه ته په غلنيو سترګو کتل ،او دهمغې په لور به يې سترګې ور ښکته کړې وې .
کله چې دا ټول مراسم سر ته ورسيدل ، نو قيرات او سريان دواړه د ريونا تر څنګ کيناستل ، په دې وخت کې قيرات ريونا ته وويل :
ريونا جانې ! هغه څه چې تر اوسه پورې وشول هغه داسې و ګنه چې ستا د محبت او مينې يو ازميښت شانته و. لورجانې ! ما دبروصې څخه دخپل ځانه سره کومه نجلۍ نه وه راوړې ، ماته مې نريوس لور دخپلو مخبرانو په خوله ځواب رااليږلې و چې ته دعلي پاشا سره او علي پاشا له تاسره مينه کوي ، سوګند په خداې چې کله د بروصې په ښار کې ماته دا خبر راورسيد نو زما د خوشحاليو پاې نه و. هغه وخت چې ته د لمړي ځل له پاره د بروصې ښار ته راغلې و ې او يوه اونۍ دې له مونږ ه سره تيره کړه نو په همغه وخت کې ما ته د علي پاشا له پاره خوښه کړې وې ، خو ما نه غوښتل خپله خوښه پر تاسې باندې و منم . ما غوښتل چې هر وخت ستا له اړخه ددې غوښتنه وشي نو زه به تا دعلي پاشا سره منسوب کړم. نن زه ډيره زياته خوشحاله يم چې ته دعلي پاشا او علي پاشا ستا شو .
قيرات تر دې ځايه ريونا ته خبرې وکړې او بيا يې علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل :
علي پاشا زويه ! ما کله کولې شول ستا واده او کوژدن ستا د خوښې پرته تر سره کړم . او دا چې تاسې مې تر يوه وخته پورې په تجسس کې واچولی نو په دې پلان کې ستا خور نريوس له مونږ ه سره برابره شريکه ده . خو زما بچيانو! زما خبره په غور سره واورئ:
په دې کې شک نه شته چې زما خاوند او زما دوه زامن ددښمن په لاسو وژل شوې او دهغې څخه وروسته تر ننه پورې ماته خوشحالي نه وه تر لاسه شوې ، خو نن زه ددووخوشحاليو سره مخ شوې يم ، تر هر څه لمړۍ خوشحالي ما ته داده چې زما زوې علي پاشا د خپل پلار او ورونو قاتلان له منځه يوړل ، دا داسې يو ستر کار دې چې زه به يې په ټول ژوند کې له ياده و نه کاږم. زه په واورينو سيمو او د ګرمۍ نه په را خوتيدونکو لمرونو کې لوڅې پښې ګرزيدلم ، دا پر ما دعلي پاشا احسان دې چې هغه قاتلان له منځه يوړل او زما پښو ته يې پڼې واچولې .
بله ستره خوشحالي چې ماته تر لاسه شوه هغه دا ده چې ما ته د نريوس نه وروسته دريونا په څير لور په نصيب شوه . لمړۍ زه يوا ځې د يوې لور مور وم او اوس ددرې لونو مور يم . او دا زما له پاره دډيرې خوښۍ ځاې دې .
علي پاشا ! ستا ددې کوژدنې مراسم د سلطان بايزيد يلدرم په حکم او غوښتنه تر سره کيږي کله چې زه دبروصې څخه دې لورې ته راتللم نو د راتګ تر مخه مې محترم برهان الدين ورور دخپل پلان څخه خبر کړ ، هغه دا پلان ټول سلطان بايزيد ته وواېه ، نو سلطان بايزيد يلدريم زما د کتلو له پاره په خپله زما حويلۍ ته را غې او ويې ويل چې د علي پاشا ددې کوژدنې د مراسمو په خاطر د سلطان بايزيد له اړخه تا ته مبارکې وواېم ، هغه زما په لاس تاته د ددې کوژدنې په خاطر يوه ګوته هم را ليږلې ده، ډيره ارزښتناکه ګوته . دا ګوته د سلطان عثمان د شاهې زيوراتو څخه يوه ده. چې د کلونو کلونو راهيسې په عثماني کورنۍ کې ساتل کيږي . سلطان بايزيد همداسې يوه ګوته د ريونا له پاره هم را ليږلې ده . سلطان حکم کړې دې چې هغه ګوته چې علي پاشا ته په ګوته کيږی هغه د ريونا مور اوپلار ته ورکړئ او هغه چې ريونا ته په ګوته کيږی هغه علي پاشا ته ورکړئ . علي پاشا دې ريونا ته په خپله دا ګوته په ګوته کړي ، ددې څخه اخوا سلطان د ريونا له پاره څه نور قيمتي زيورات را ليږلي دي. تر څنګ يې ماته دخداې پامانۍ په وخت کې دا هم وويل چې څرنګه چې علي پاشا د سلطان د زوې په څير دې نو سلطان ريونا ته هم خپل لور وويله ، او دايې وويل چې د کوژدنې په دې مراسمو کې زه ريونا ته د خپلې لور په څير د زړه له کومې مبارکې وايم .
په دې وخت کې قيرات په يوه ځانګړې انداز سره خپلې لور سريان ته وکتل . سريان دهغې په اشاره سمدستي پورته شوه او دخپل سامان څخه يې يوه څرمنې خلطه را وويسته ، دخلطې خوله يې پرانسته اوخپلې مور ته يې ور حواله کړه . قيرات په هغه خلطه کې سترګې ور ښکته کړې ، بيا يې ترې دوه ډيرې قيمتي ګوتې را وويستې ، دا ګوتې د سرو زرو څخه جوړې شوې وې چې ډير زيات جواهرات په کې کارول شوي و. دهغې څخه يې يوه ګوته علي پاشا ته ورکړه او ورته يې وويل :
علي پاشا ! ته به دا ګوته زما لور ريونا ته په ګوته کړې ، هغې هغه بله ګوته د ريونا مور کيتهنا ته ورکړه او ورته يې وويل :
کيتهنا خورې !ته داګوته په خپل لاس ريونا ته ورکړه تر څو هغه يې د کوژدنې دمراسمو په وخت کې علي پاشا ته په ګوته کړي ،
کيتهناتر يوه وخته پورې هغه ګوته په لاس کې اړوله را اړوله او هغې ته يې په حيرانتيا سره کتل ، ډيره زياته خوشحاله وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا پورته شوه او هغه ګوته یې ریونا ته ورکړه ، په دې وخت کې قیرات وویل :
علي پاشا زویه ! او ریونا لورجانې ! اوس چې ددې ټولو تر مخه ستاسو ددواړو د کوژدنې مراسم تر سره کیږي نو تاسې هم زمونږ د ټولو په موجودیت کې دا ګوتې یو بل ته په ګوته کړ ئ ، علي پاشا ! ریونا نجلۍ ده ،هغه به شرمیږ ي نو ته دا کار لمړی پیل کړه . ته ریونا ته ګوته په لاس کړه نو بیا به ریونا تاته ګوته په لاس کړي ،
علی پاشا دخپلې مور خبره و منله او خپل لاس یې ور مخته کړ او د ریونا لاس یې په خپل لاس کې را ونیو خو هغه و کتل چې د ریونا لاس لړزیږي او ریږږي ،خو بیا هم علي پاشا ریونا ته ګوته په ګوته کړه .
د علي پاشا نه وروسته ریونا په داسې حال کې چې لړزیده د غلې په ډیر یې خپل لاس ور اوږود کړ د علي پاشا لاس یې په خپل لاس کې و نیو او دکوژدنې ګوته یې ور ته په ګوته کړه . کله چې دواړو یو بل ته ګوتې په لاسو کړې نو قیرات ددعا له پاره خپل لاسونه اسمان ته پورته کړل ، تر لړه ځنده پورې هغې په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره دعاوې کولې او دهغې وروسته یې علي پاشا او ریونا دواړو ته مخ کړ او ورته یې وویل :
علي پاشا او ریونا ، زما بچیانو ! ما نه غوښتل ستاسې کوژدن وکړم ما غوښتل چې ستاسې واده وکړم ، خو دا زما د ورور برهان الدین او په خپله د سلطان بایزید یلدرم غوښتنه وه چې د علي پاشا واده به د بروصې په ښار کې کیږي نو په دې خاطر تاسې دواړه تر هر څه لمړی د کوژدنې د مراسمو سره مخ شوئ. ستاسې دواړو د واده له پاره به زما لور ریونا د بروصې ښار ته وړل کیږي ، د ریونا پلار رستاک او مور کیتهنا به هم له مونږ ه سره هملته ځي ، اوبیا به هلته د ټولو تر مخه په پوره شان او شوکت سره ستاسې واده تر سره کوو . ریونا لورې ! د علي پاشا واده زما د ژوند تر ټولو ستره خوشحالي او د ټولو ستره غوښتنه ده . د واده ټول انتظامات به زه د خپلې لور نریوس په غاړه کې واچوم . او زه غواړم چې ددې واده وروسته نریوس د خپلو دواړو کوچنیانو اومور سره یو ځای همتله په بروصه کې زمونږ سره تم شي .
قیرات د لږو خبرو وروسته یو ځل بیا ریونا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! اوس خو ته هم دعلي پاشا په څیر زما خزانه او زما دولت یې ،داسې لکه څنګه چې نریوس لور جانه ده .اوس نو ته او نریوس دواړه زما د هغه حویلی ، چې په بروصه کې ده ، څښتنان یاست . تاسې دواړه کله او څه وخت چې وغواړئ د بروصې ښار ته را تللای شئ ، ریونا لورجانې ! تر هغې چې د نریوس جانې پورې اړه لري نو دهغې او دهغې د دواړو کوچنیان په اړه خدای ته دعاده چې هغوې تل خوښ او خوشحال وساتي. څرنګه چې سلطان بایزید یلدرم زمونږ د ټولو حالاتو څخه پوره خبر دې نو کله چې زه دې لورې ته راتللم نو هغه د بروصې د ښار په چاپیریال کې دنریوس له پاره یوه ستره ټوټه زمکه ځانګړې کړه ، په دې اساس به دهغې ټوټې زمکې مالکه نریوس او دهغې کوچنیان وي ، په دې ټوټه کې څو باغونه دې او ډیره زیاته ښه زراعتي زمکه ده . دهغې لاسته راوړنه او حاصلات به تر یوه کاله پورې پیل شي . زما لورجانې ! هغه ټوټه زمکه او باغونه چې همدا اوس زما په ملکیت کې دي نو دهغې خاوندان ته او علي پاشا یاست . زه دعا کوم چې تاسې د تل له پاره خوشحاله او خوښ و اوسئ.
قیرات تر لږ ځنده وروسته رستاک او کیتهنا ته و کتل او ورته یې وویل :
زما درنې خورې ، او زما دروند وروره ! هغه څه چې ما علي پاشا او ریونا ته ویل غوښتل هغه مې ورته وویل ، اوس نو ستاسې د دواړو څخه که دوې ته څه ویل غواړئ نو ورته یې ویلې شئ.
دقیرات ددې خبرې په ځواب کې د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړاو ریونا ته یې وویل:
ریونا ! اوس چې ته په رسمي توګه علي پاشا ته منسوب شوې ، نو زما لورې ، ته اوس دعلي پاشا امانت یې ، لورجانې ! هر هغه څه چې علي پاشا در څخه وغواړي هغه کوه ،او دکوم کار څخه دې چې منه کوي د هغې څخه ځان ساته ، زما لورې ! په همدې کې ستا خوشحالي او په همدې کې ستا خیر دې .
اوس چې ته دعلي پاشا شوې نو زه تاته اجازه درکوم چې ته په خپل کور کې ، د نریوس په کور کې ، په دې لښکر ځای کې ،هر چیرې چې ته وغواړې او هر وخت وغواړې د علي پاشا سره لیدل کتل کولی شې . دا په دې خاطر چې ته دعلي پاشا امانت یې، اوکله چې زمونږ خور قیرات بیرته ستیږي نو مونږ به تا د بروصې ښار ته له ځان سره یوسو او هلته به دې د علی پاشا سره واده ترسره کړو .
ددې خبرو وروسته رستاک چپ شو ، په خیمه کې هم چپه چپتیا شوه، ددې وروسته قیرات دغه چپتیا ماته کړه او وی ویل :
سریان ! هغه دواړ ټوکرۍ چې کالي په کې پراته دي ، راواخله ،
دهغې په دې خبره سریان ولاړه او دواړه ټوکرۍ یې ر ا واخستې او دخپلې مور په غیږ کې یې کینبودې ، قیرات ددواړو خولې پرانستې او بیا یې په پلټونکو سترګو په کې و کتل، دهغې څخه بې یوه د ریونا په غیږ ې کینبوده او ورته یې وویل :
ریونا په دې ټوکرۍ کې ستا او ستا د مور و پلار کالي هم دې . دا ما تاسې ته د بروصې د ښار نه د همدې کوژدنې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحالۍ کې راوړې دې . خو دا خبره یاد ساتۍ چې هر هغه څه چې ما دلته د ځانه سره راوړي ددې ټولو انتظام په خپله سلطان بایزید کړې دې ، ځکه چې سلطان بایزید ، علي پاشا خپل زوې ګڼلي دې د بروصې د ښاره د راتللو په وخت کې هغه ماته په څرګندو ټکو دا وویل چې : کله چې د علي پاشا واده وي نو د واده ټول مصارف به د سلطان په غاړه وي . لورجانې ! تر هغې چې زه د علي پاشا دمور په حیث د ښه نصیب خاونده یم نو لورجانې زه غواړم چې د علي پاشا له لورې ستا قسمت هم دخوشحالۍ قدمونه ښکل کړي . زه دعا کوم چې ته به دعلي پاشا سره د ډیرښه او بریالي ژوند خاونده شې.

قیرات تر دې ځایه دخبرو وروسته و دریده ، دمه یې وکړه او بیا یې تر څنګ ایښې هغه بله ټوکرۍ را پرانسته او هغه یې د نریوس په غیږ کې کیښوده ، او ورته یې وویل چې : په دې کې ستا ، ستا د مور او زما ددواړو بچیانو کالي دي. تاسې ته هم دا کالي سلطان بایزید تیاري کړې دې ، لورجانې تادې هم خداې د ریونا سره یو ځاې ښاده او اباده لري ، لورې ! نن ورځ زما د خوشحالیو ډیره ستره ورځ ده . ځکه له یوه اړخه علي پاشا زما د خاوند او دواړو زامنو قاتلینو ته سزا ورکړې ، تر څنګ یې زما ښنې ابلې ښنې را پټې کړې او ښې یې را په ښنو کړې او تر څنګ یې تر ټولو لویه خوشحالي داده چې ما ته یې د یونا په څیر یوه لور راکړه . خداې دې یې تل د علي پاشا سره دخوښۍ نه ډک ژوند په برخه کړي .

قیرات د لږ څه تم کیدو نه وروسته یو ځل بیا نریوس ته مخ کړ او ور ته یې وویل :

نریوس ! ته او ریونا ما ته یو ډول یاست . اوس زه ډاډمنه یم چې زه یواځې د سریان مور نه بلکه ستاسې ددواړو مور هم یم او زما یوه لور نه بلکه درې لونې دي . واورئ زما لونو! زما سره چې هر څه د علي پاشا له پاره دي هغه ستاسو د ټولو امانت دې . او بیا د سلطان بایزید نه ممنونه یو چې هغه مونږ ته نوره زمکه او باغونه هم را وبښل . خو هغه څه چې بایزید مونږ ته را کړې نو نریوس لورې ! هغه ستا او ستا د کوچنیانو دي .

کله چې د یونانیانو او اروپایانو د خطر اوګواښ مخه و نیول شي ،او دعلي پاشا د لښکر پړاو له دې ځایه پورته شي، نو لورې زه به تاسې ټول د بروصې ښار ته راوبولم، هلته به دسلطان بایزید په شتون کې د علي پاشا او ریونا واده تر سره شي ، د واده وروسته ک چیرې د ریونا پلار رستاک اومور کیتهنا بیرته خپل کلي ته راستنیدل غواړی نو کوم ممانعت به ورته نه وی ځکه د ریونا پلار د خپل کلي سردار دې ، او دلته هغه د پراخې زمکې او باغونو مالک دې ، خو نریوس لورې ! تر هغې چې تا پورې اړه لري نو زه غواړم چې کله ته د ریونا د واده په خاطر هلته راشې نو بیا بیرته دې کلي ته مه را ستنیږه ، هملته واوسه ، او هغه جایداد چې سلطان تاته درکړې د خپلو بچیانو او مور سره دې د هغو ساتنه وکړه . که چیرې ته همداسې وکړې نو زما لورې د ا به ماته د ډیر ډاډ او خوشحالۍ سبب وګرځي .

دقیرات د چپتیا نه وروسته نریوس په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :

اې مورجانې ! زه ستا د هیڅ پریکړې خلاف ورزی نه کوم . که چیرې ته غواړ ې چې د ریونا او علي پاشا د واده نه وروسته زه دې کلي ته بیرته را ستنه نه شم ، نو مور جانې ! زه به همداسې وکړم . اوس چې تا ماته د بروصې په ښار کې د زمکې او باغونو د ورکړې ژمنه کړې ده ، نوکه چیرې زه ټول عمر ستا خدمت وکړ م بیا به هم ستا احسان ادا نه کړاې شم . دا زما خوش قسمتي وه چې ماته ستا د زوې په څیر خاونداو ستا په څیر درنه مور تر لاسه شوې .

نریوس همدومره خبره وکړه او چپ شوه ، نو د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړ .

قیرات خورې ! هغه پریکړه چې تا د نریوس په هکله کوې زه د هغې سره اختلاف لرم ، کله چې د ریونا د واده نه وروسته زه او زما ښځه کیتهنا بیرته را ستنیږو نو نریوس ، دهغې مور او دواړه زامن هم له ځانه سره بیرته راوړو .

درستاک په دې خبره باندې قیرات حیرانه شو او په عجیبه توګه یې هغه ته و کتل . ریونا هم ټکان وخوړ او په ډیره سوالیه توګه یې خپل پلار ته وکتل ،دهغوې په دې حیرانتیاو باندې رستاک و خندل او بیا یې وویل: زما خورې ! دا چې تا ما ته په حیرانتیا سره وکتل دا ستا حق دې ، او ریونا هم حق لری ما ته په سوالیه سترګو سره ووینې ، خو تر اوسه پورې ما خپله خبره نه ده خلاصه کړې ، زما خورې او زما لورې! هغه څه چې زه یې وایم په غور سره یې واورئ . کله چې ریونا دعلي پاشا سره واده وکړي اودهغې د ښځې په څیر هلته په بروصه کې واوسي ، نو ښکاره ده چې ستا همدا یو زوې دې او هغه څه چې د علي پاشا دې هغه ټول د ریونا هم دي . نریوس به په هغه جایداد او ملکیتونو کې هیڅ ډول برخه نه لري .

د رستاک په دې خبرو باندې ریونا نوره هم برګه شوه او په ډیرو تیزو سترګو یې پلار ته وکتل ، درستاک ښځه هم دخپل میړه په خبرو باندې نا خوښه معلومیده ، خو رستاک خندل او ویې ویل :

کیتهنا او ریونا ما ته په داسې برګو سترګو مه وینئ ، ما تاسو ته مخته هم وویل چې ما د خپلې خبرې تر خلاصیدو پور ې پریږدئ ، هو ! ما وویل چې په بروصه کې چې څومره جایداد تاسې لرئ ، نو په هغې کې نریوس ته کومه برخه او کوم حق نه شته . دهغې مالکین به علي پاشا او د هغې ښځه ریونا وي . خو قیرات خورې ! ته پوهیږې چې ما ایکې یوه لور درلوده او هغه ریونا وه، زما نور اولاد نه شته ، نه زوې نه لور! نو په دې خاطر به نریوس ددې کلي څخه نه وځي ، زه چې څومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایداد لرم زه به هغه د نریوس ددواړو زامنو په نامه کړم ، دوې به زما نه وروسته دهمدې کلي سرداران و ې، قیرات خورې ! داسې کول اوس ماته اړین دي ،ځکه چې که ریونا ددې ځایه ولاړه شي نوبیا خو به زه او کیتهنا په دې کلي کې ځانته پاته شو او دا به مونږ ته دزغم وړ نه وی .
دریونا د واده وروسته به نریوس ، دواړه کوچنیان او د نریوس مور پربیسا ټول دخپلي حویلی څخه زمونږ لورې ته راشي او زه به هم خپله ټوله دارایی اوملکیت ددې کوچنیانو په نوم منتقل کړم . ددې څخه به دوه ګټی تر لاسه شي ، لمړۍدا چې د ریونا د تګ وروسته به زما د حویلی ښایست په خپل ځاې پا ته شي او بله ستره ګټه به یې داوي چې ماته به تیار روزل شوې دوه لمسیان په لاس راشي چې دوې به زما د جایداد مالکین او زما د هر شي حقداره وي . ددوې په شتون کې به زما په حویلی کې داسې رڼا را پیدا شي لکه څنګه چې په تاکونو کې د پسرلي په راتلو سر خوشحالي راځي ، رستاک تر دې ځایه خبره وکړه او بیا یې قیرات ته وکتل او دوباره یې خپله خبره پیل کړه.
دغه واړاندیز چې ما وکړ نو فکر کوم چې ته به ورسره اختلاف و نه کړي ؟
پخوا له دې چې قیرات د رستاک دخبرو ځواب ورکړي نو ریونا په خبرو پیل وکړ، هغه دعلي پاشا د خوا څخه را پورته شو او منډه یې کړه د خپل پلار رستاک ته یې غاړه ورکړه،او بیا یې دخوشحالیواوخوښیو په اواز کې وویل چې :
اې زما پلار جانه ! ته ډیر زیات ستر انسان یې . کله چې تا خپلې خبرې پیل کړې ا و ودې ویل چې د بروصې دښار د ټول جایداد مالکین به ریونا اوعلي پاشا و ي ،او په هغې کې به نریوس ته هیڅ برخه اوحق نه ورکول کیږي نو ای پلارجانه ! ستا هغه خبرو ماته ډیرې زیاتې ګیلي ، شکوې او دردونه راپیدا کړی و، خو زه تاته سلام کوم ،او ستا دغه فیاضۍ ته په درنښت قایله یم ، چې تا د خپل کلي ټول جایداد زما د خور نریوس د زامنو په نوم کړ . اې پلار جانه ! زه چې ستا د دې پریکړې څومره شکریه اداکړم هغه به بیا هم لږه وي .
کله چې ریونا چپ شوه نو علي پاشا د لمړي ځل له پاره ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :
ریونا ! تا خو د خپل پلار شکریه ادا کړه نو په دې خاطر زه ستا ممنون یم ، دا کار باید ما کړې وایې .
بیا علي پاشا خپل خسر رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل:
تاچې زما دخور نریوس او دهغې د زامنو په نوم دخپل ټول جایداد د انتقالولو اعلان وکړ، نو د هغې له پاره ریونا ته په کار نه و چې ستا شکریه یې ادا کړې واې ، دا شکریه باید ما ، زما مور او زما خور نریوس ادا کړې وې ، ریونا ته خو ددې پریکړې زیان ور سیږي . ځکه چې هغه د خپلې برخې څخه بې برخې کیږي . په هر صورت زه د خپلې مور اوخپلې خور نریوس په نمایندګې باندې دا وایم چې دا وړاندیز چې تا کړې دا د هر چا د وسې کار نه دې ، هیڅوک به هم خپله ټوله شتمني دبل په نامه منتقل نه کړي. درونده رستاکه ! مونږ به ستا دا ښیګڼه تر خپله عمره پورې هیره نه کړو .تا د ریونا په څیر زما خور نریوس ، دهغې زامو او مور ته ډیرزیات درنښت ورکړې نو په دې خاطر به زه ، زما مور او زما خور نریوس ستا دا احسان د تل له پاره په یاد ساتو.
د علي پاشا په دې خبرو باندې درستاک په مخکې د خوشحالیو لیکې را پیدا شوې .او بیا یې وویل :
علی پاشا! اوس خو د ریونا کوژدن له تا سره تر سره شوه. خو په مسیح باندې سوګند چې ما ته له دې مخته هم خپل زوې ګڼلې وې ،که څه هم ما دخپل کلي یوه ځوان سره د ریونا خبره کړې وه خو ډیر وخت به مې په زړه کې دا راتلل چې کاشکې دریونا خبره مې د علي پاشا سره پښخه کړې وې . ما به زیات وخت دا خبره په خپل فکر کې را ګرځوله چې کاشکې ریونا ستا دښځې په څیر له تاسره تللې وې ، ما دا خبره د کیتهنا سره هم څو ځلې یاده کړې وه . خو ما نه غوښتل ددې کار پیلامه زه په خپله وکړم ما غوښتل چې ددې رشتې غوښتنه ستا یاستا د مور له اړخه تر سر ه شي . اوس چې ستا مور د بایزید یلدرم له اړخه ددې معاملی د کولو له پاره دلته راغلي ده نو علي پاشا جانه ! نن زما دخوشحالیو انتها نه شته ، ما ته پخوا هم خپل زوې ګڼلې او اوس خو دریونا په حواله زما د وجود یوه برخه او زما مټ وګرزیدې ، واوره علي پاشا! ما ریونا دخپل حق څخه نه ده بې برخې کړې ، زه په دې پوهیږم چې هغه څه چې له تا سره دې هغه د ریونا له پاره بسنه کوی او هغه څه چې زما سره دې هغه د نریوس او دهغې د زامنو له پاره بسیا دي .
ریونا بیرته پورته شوه او دعلي پاشا تر څنګ کیناستله ، او بیا یې پّه ډیر ټیټ اواز سره علي پاشا ته وویل:
تا څنګه زما پلار ته وویل چې تا ریونا دخپله حقه بې برخې کړې ده ؟ علي پاشازه هیڅ هم نه غواړم ، دا چې ته ماته تر لاسه شوې لکه دټولې نړۍ خزانی او خوشحالیګاني مې چې تر لاسه کړي وي .
د ریونا په دې خبرو باندې علي پاشا مسکي شو هغه غوښتل د ریونا ځواب ورکړي خو رستاک قیرات ته په خبرو پیل وکړ .
اوس چې د کوژدنې ټول مراسم پاې ته ورسیدل نو زه غواړم چې ټول د حویلی په لور ولاړ شو ، تاسې چې هر څومره ورځې اوسیدل غواړۍ نو هملته واوسئ زه به علي پاشا ته هم ووایم چې هغه هم حویلی ته راشي، هغه دې خپل سالار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايي چې دهغه مور د هغه کوژدن د سلطان په حکم د ريونا سره کړي ده نو په دې خاطر به هغه د خپلې مور سره يوځاې د ريونا په کور کی وي .
د رستاک په دې وړانديز علي پاشا لږ څه فکر وکړ خو تر څنګ ناستې ريونا هغه و سکونډه او ورته يې په پټه وويل چې ، انکار و نه کړې.
د ريونا په دې خبره علي پاشا و خندل اوو يې ويل :
درونده رستاکه ! زه انکار نه کوم ، خو هغه کلي چې ما بيګاه شپه محاصره کړې و هغه اوس هم زما د هلکانو په محاصره کې دې، تاسې لږ څه کينئ زه يو دوه کسه مخبران د پولو پ د جزيرې په لور استوم ،تر څو د هغه ځاې پادرې کرسپاس ته زما په لاسو دخپلې تباهۍ خبر ورکړي ،، او بيا زه غواړم چې دا معلومه کړم چې دپادريانو د انجمن عکس العمل به زما د تيرې شپې د عملياتو په هکله څه ډول وي، زما دا دواړه جاسوسان به دهغه کلي د وژلو شوو خلکو د خپلوانو په څير هلته پولوپ ته ورځې او د ستر پادرې تر مخه به حاضريږي او د کلي ټول حال به ورته ا وروي ، ددې وروسته چې دهغوې کوم عکس العمل وی نو دوې به د هغې په هکله ما ته راپور راکړی او بيا به زه دهغوې د راپور په رڼا کې تصميم نيسم ، او ددې پادريانو او راهبانو د انجمن ، دا د انسانيت د قاتلينو ، په خلاف پلان جوړو اوهغوې ته به د سزا ورکولو په خاطرهلته ورځم .
ددې خبرې سره سم علی پاشا د خپله ځايه پورته ش اوو ويې ويل :
تاسې لږ کينئ زه لږه شيبه وروسته بيرته راستنيږم.
بيا علي پاشا په ډيره بيړه بيرون را ووت ، دهغه د راوتلوو سره پاته ناسته خلکوو د کوژدې په رسم و رواج باندې خبر ې اترې وکړې .
علی پاشا ډی ژر بيرته خپلې خيمې ته راستون شو ، بيا ټول د خيمې څخه بيرون ووتل ، په آسونو سپاره شول او د ريونا د کلي په لور روان شول .
پرلپسې لري.......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دی ؟
تبره (۱۴) برخه له دې ځايه ولولئ
اوس تاسې ددې تاريخي ناول پنځلسمه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۲۶

شپه خپلې اخرې پړاو ته رسيدلي وه او د سهار وږمې تازه تازه را ليږيدلې چې دوه کسه په خپلو آسونو سپاره دخپل منزل په لور روان و . دوې په ډيره چټکی سره د يونان د جزيرې د پولوپ د سميې په منځنی برخې کې داسې يوه ځاې ته ورسيدل ، چې تر مخه يې يوه ستره او شانداره ابادي راغله ، ددې ابادی په کتلو سره سپرو يو بل ته د دريدو اشاره وکړه. دواړو سپور و دخپلو آسونو واږې کش کړې او ودريدل .
دا دواړه سپاره هر يو مظفرالدين او قادرخان وو. دا د علي پاشا مخبران و او دوې هماغه دواړه و چې علي پاشا د يونانې راهبانو او پادريانو د انجمن په اړه د معلوماتو د راټولولو له پاره استولې و . کله چې دوې دواړه و دريدل نو قادرخان مظفرالدين خان ته مخ کړ او ورته يې ووېلې :
مظفرالدين خانه ! مونږ اوس د دښمن په زمکه کې يو. ته اوس مظفرالدين نه يې او زه قادر خان نه يم . داسې و ګڼه چې دې زمکو ته په راتلو سره زمونږ نومونه هم تبديل شول ،پس له دې زما نوم مارس دې او ستا نوم اريوس ، نو کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ دواړه يو دبله سره خبرې کوو او يا د نورو خلکو سره مخ کيږو نو يو بل ته به په همدې نصراني نومونو نوم اخلو. په دې سيمه کې خپل اصلي نوم بلکل له ياده و کاږه .
دقادرخان په دې خبره مظفرالدين مسکې شو . بيا يې د خپل آس غاړه و ټپوله او قادرخان ته يې وويل :
قادرخانه ! هيڅ فکر مه کوه ، زه او ته چې دکوم د کولو له پاره راغلي يو نو که خداې و غوښتل د همدې نوو نومونو سره به هغه تر سره کړو اوبيرته به دهمدې نومونو سر يو ځاې خپل امير علي پاشا ته ستانه شو. زه فکر کوم چې مونږ لږ څه نور ګړندی ولاړ شو او دپادريانو او راهبانو د انجمن دسترو مشرانو سره د ليدو کتو له پاره لاره پيدا کړو .
قادرخان هم د مظفرالدين ددې خبرو سره اتفاق وکړ . بيا دواړو يو ځاې خپل آسونه په ځغاسته کړل او مخته دکلي لورې ته يې ور تاو کړل.
کلي ته دننووتلوسره سم قادرخان دکلي په کوڅه کې د تيريدو په وخت کې د يوه سړې څخه په ډيره عاجزۍ او انکسارۍ سره و پوښتل :
اې دوسته ! مونږ د پولوپ په حزيره کې نا بلده يو ، مونږ غواړو ستر پادري کرسپاس او يا دهغې نائب ارديس سره ووينو ، مونږ دواړه د روميل د ولايت څخه راغلي يو او د کرسپاس يا ارديس له پاره مو ډير مهم پيغام راوړې دې .
د دې خبرو په جريان کې قادرخان په خپله غاړه کې را زوړند صليب برابر کړ . په دې وخت کې هغه کس چې قاردخان ور څخه پوښتلي و لمړۍ دې دواړو ته په ډير ژوره توګه وکتل ، او بيا يې په ډيره نرمه ژبه دوې ته وويل : که چيرې تاسې دواړه په دې جزيره کې نابلده ياست نو زه به ستاسې لارښوونه وکړ م . او که تاسو د روميل څخه راغلي ياست نو داسې معلوميږي چې تاسې به دپادريانو له پاره ډير مهم پيغام راوستي وي . په دغه کوڅه کې چې تاسې همدا اوس له ماسره ولاړ ياست په همدې کې مخته ولاړ شئ ،او دکلي هغه بل اړخ ته ووځئ ، مخ ته به درته يو ستر ه ماڼۍ راشې ، دا ماڼۍ په پخوا زمانو کې ډير ستر عبادت ځاې و ، همدې عبادتځاې لورې ته ورشئ هملته به تاسې ته دواړه پادريان په لاس درشي . د پادريانو او راهبانو ټولې سترې غونډې په همدې ځاې کې جوړيږي . فکر کوم چې همدومره لار ښوونه به تاسو ته کافي وی . ددې وروسته هغه سړې مخته ولاړ او قادرخان او مظفرالدين خپل اسونه هغه لورې ته د ژر رسيدو په خاطر و ځغلول .
دکلي د منځ څخه دتيريدو وروسته دوې دواړه دکلي جنوبي برخې ته ووتل ، هلته يې يوه ستره ماڼۍ تر سترګو شوه ، هغوې دې ماڼۍ ته ورغلل او د ماڼۍ په ستره دروازه کې يې آسونه و درول . هلته د دروازې سره نژدې دوه کسه ساتونکې ولاړ و ، دوې دواړه دخپلو آسونو څخه را ښکته شول نو بيا قادرخان دغه دواړو ساتونکو ته وويل :
زما دوستانو ! مونږ د روميل د ولايت څخه راغلي يو . په دغه جزيره کې نا بلده يو . مونږ غواړو سمدستي د ستر پادري کرسپاس او يا دهغه د نائب ارديس سره ووينو ، مونږ هغوې ته يو ډير مهم پيغام راوړې دې . داسې و ګڼئ چې مونږ هغوې ته يوډير خراب خبر او خپل فرياد راوړې دې ، زه فکر کوم چې تاسې دواړه به زمونږه لار ښوونه وکړئ .
دقادرخان د خبرو وروسته ددواړو ساتونکو څخه يې يوه وويل :
دغه ښې لاسته چې کوم عمارت په سترګو کې کيږی دا د آسونو د تړلو ځاې دې ، ولاړ شئ خپل آسونه هلته و تړئ، هلته ستاسې د آسونو له پاره د وښو او ګياه انتظام شته ، بيا بيرته دلته راشئ زه به تاسې ستر پادرې کرسپاس ته ورسوم ، نائب پادري ارديس هم هملته دې ، دواړه په کومه مهمه موضوع باندې په خپلو منځو کې خبرې کوې. دا ستاسې له پاره ډيره ښه وخت دې تاسې کولاې شې ددواړو سره په يوه وخت کې ووينئ .
دساتونکې په دې خبرو باندې دواړه مظفرالدين او قادر خان ډير خوشحاله شول. لمړې د هغه ورښوول شوي عمارت په لور ولاړل اوهلته يې خپل آسونه وتړل،او واښه او ګيا يې ورته واچوله ،خو خپلې بسترې يې چې د زينونو سره تړلې وې هماغسې تړلې پريښودې . مګر هغه ضرورې سامان او خورجينه يې ترې را واخستل اوپه خپلو اوږو يی بار کړل اوبيا بيرته د عمارت مرکزې دروازې ته را ستانه شول. يو ساتونکې هملته ولاړ پاته شو اويو له دوې سره د عمارت دننه ولاړ . عمارت ته د ورننوتلو وروسته هغه ساتونکې د يوې خونې مخته ودريد، هلته ددې تر مخه يو بل ساتونکې هم ولاړ و ، هغه ساتونکي چې دوې يې له ځانه سره وړي و دهغه دروازې تر مخ ولاړ ساتونکي سره د لږې شيبې له پاره په راز کې خبرې اترې وکړې ، بيا د قادرخان او مظفرالدين لورې ته راغې او هغوې دواړو ته يې وويل : دغه مخامخ څوان چې دلته ولاړ دې هغه د ټولو د ستر پادرې د ساتونکو څخه يو دې . هغه به ستاسې له پاره د ستر پادري کرسپاس اويا د هغه د نائب ارديس سره د کتلو زمينه برابره کړې .
ددې خبرې سره سم هغه بيرته مرکزي دروازي ته ولاړ او هغه د خونې مخ ته ولاړ ساتونکې دوې ته مخ کړ او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسي دواړه لږ ځنډ وکړئ ، زه دننه کوټې ته ورځم او ستر پادري به ستاسي د راتللو څخه خبر کړ م. و به ګورم چې هغه څه وايي ، ددې خبرې سره يې سم دروازه پرانسته او دننه ولاړ.
لږه شيبه وروسته ښه هغه ساتونکي بيرته بيرون را ووت او دواړو مظفرالدين او قادر خان ته يې وويل :ما دواړو پادريانو ته ستاسي د راتلو په هکله خبر ورکړي دي هغوې سخت ټکان و خوړ ، تاسو سمدستي دننه ورشئ هغوې غواړي له تاسي سره سمدستي ووينې .
ددې خبرې سره سم هغه د خونې دروازه پرانسته او دوې دواړه مظفرالدين او قادرخان دننه ور ننوتل :
د خونې په منځنۍ برخه کې د منځني عمر دوه کسان ناست و، مظفرالدين او قادرخان ور مخته شول او دهغوې يې ډير زيات تعظيم او احترام وکړ . بيا د هغوې څخه يوه يې دوې ته په لاس د کيناستو اشاره وکړه او ويې ويل :
دوستانو! تاسو ته ښه راغلاست وايم ، زما نوم کرسپاس او زما تر مخه ناست ارديس دې تاسي دواړه به زمونږ دحقيقت څخه خبر ياست ، ما ته وويل شول چې تاسو د روميل دولايت څخه راغلي ياست .او څه فرياد لرئ ، وواياست ،ستاسي فرياد څه دې ؟
د ستر پادرې د پوښتنې په اساس قادرخان لږ څه فکر وکړ ،خپل ستوني يې پاک کړ او بيا يې دواړو پادريانو ته وويل :
زه او زما ملګرې وياړو چې مونږ ته نن د نصرانيت د عالم ددوو ستر و شخصيتونو سره د ليدني شرف حاصل شوې دې ، مقدسه پلاره ، کرسپاس ! مونږ دواړه د روميل دولايت څخه راغلي يو . پرتاسو دې نه بده ولږيږي او نه پرې خفه شئ چې زه ستاسي څخه وپوښتم چې تاسي د روميل په ولايت کې داسي څوک پيژنئ چې نوم يې يونيسيس دې ؟دقادرخان په دې خبره ستر پادرې ټکان وخوړ او تر ډيره يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او بيا يې وويل :
دروميل په ولايت کې هغه زمونږ تر ټولو ښه او ګرندې غړې دې ، کوم کلي کې چې هغه اوسی هغه ټول کلي زمونږ د انجمن غړي دي او هغوې د انجمن له پاره ډير ستر ستر او قيمتي کارونه تر سره کړې دې . دا خويونيسيس و چې هلته د روميل په ولايت کې يې هيڅ مسلما مبلغ پرې نه ښود چې د اسلام تبليغ وکړي . وواياست تاسو د يونيسيس په اړه څه ويل غوښتل ؟ دهغه پرخلاف د څه خبرې نه مخته او ياد هغه پرخلاف د کوم شکايت کولو تر څنګ دا فکر وکړئ چې يونيسيس مونږ ته ډير عزتمند انسان دې که چيرې دهغه څخه کومه کوچنۍ غلطي او يا تيروتنه هم وشي ، نو ياد ساتئ چې هغه به د ښښنې وړ وي . اوس وواياست تاسي څه ويل غواړئ؟
د ستر پادرې په خبرو باندې د قادرخان سر ټيټ شوې و ، مظفرالدين هم دهغه په لور په کتلوسره خپل سر ټيټ کړ ، ددواړو په مخونو باندې د ډيرې زياتې انديښنې اوخفګان اثار را ښرګند شوي و . دهغوې ددې حالت په کتلو سره ستر پادري کرسپاس او دهغه نائب ارديوس هم ډير انديښمن شول . بيا قادرخان مخته وکتل او ستر پادرې کرسپاس ته يې وويل :
مقدسه پلاره !مونږ د يونيسيس پر خلاف نه کوم شکايت راوړې او نه کومه ګيله ، مونږ تاسو ته يو ډير افسوسناک خبر راوړې او هغه دا چې يونيسيس اوس په دې نړۍ کې نه شته .
قادرخان تر دې ځايه خبره وکړه نو چپ کيدو ته اړ شو ځکه چې ستر پادري کرسپاس په خپل ځاې کې پورته شو اوبيرته را پريوت . بيا يې قادرخان ته وکتل او ورنه يې وپوښتل : زما درنو راغلو ميلمنو ! زه نه پوهيږم چې ستاسي نومونه څه دې خو دومره درته وايم چې وواياست هر څه چې وايي په زغرده يې ووايي؟
دهغه دخبرې په ځواب کې قادرخان يو ځل بيا پيل وکړ .
«د مسلمانانو يو سالار چې علي پاشا نوميږي ، دخپل لښکر سره يو ځاې يې د روميل په ولايت کې پړاو کړې دې ، ددې تر مخه دعلي پاشا پلار او دهغه دوه مشران ورونه د يونيسيس او دهغه د ملګرو په لاسو له منځه تللي و، ځکه چې دعلي پاشا پلار داسلام مبلغ و او د اسلام د تبليغ له پاره هلته د روميل ولايت ته را ننوتې و . على پاشا د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر يو ستر سالار دې او هماغه ورسره په جنګونو کې برخه اخلي او اوس يې هملته د روميل په ولايت کې لښکر ديره کړې دې . دهمدې پړاو په دوران کې هغه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو په لټه کې و ،هغه ددې کار له پاره مخبران هم خواره کړې و ، اوس دا معلومه نه ده چې دې مخبرانو له کومه دا خبرونه تر لاسه کړې و چې علي پاشا ته يې ورسوي چې دهغه د پلار او ورونو په قتل کې يونيسيس او ددې کلي ټول خلک برخمن دې ، د هغه مخبرانو هغه ته دا اطلاع هم ورکړې وه چې د يونيسيس ټول کلي د يونان د پادريانو او راهبانو دانجمن غړيتوب لري ، او ددې پادريانو د ګرمي د اوسيدو تم ځاې د پولوپ سيمه ده .
مقدسه پلاره ! علي پاشا ددې خبرونو د تر لاسه کولو وروسته په دغه کلي باندې يرغل وکړ د شپې په تياره کې يې خپل لښکر ددې کلي چار چاپير خپور کړ او دکلي څخه يې د ځوانانو د تيښتې ټولې لارې بندې کړې ، بيا علي پاشا په خپله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس حویلۍ ته ور ننوت لمړۍ یې د یونیسیس سره خبرې و کړ ې او بیا یې دخپل پلار او ورونو قاتلان هملته د یونیسیس په حویلۍ کې سره را ټول کړ ل ، او هملته یې ووژل . سهار یې یونیسیس ته حکم وکړ چې د کلي ټول خلک د کلي مخې ته راټول کړي.
د علي پاشا په حکم یونیسیس د کلي ټول خلک د کلي مخ ته را ټول کړ ل د یلدرم دې جرنیل د کلي ځوانان دښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور و ښځه جدا کړ ل او بیا یې د یونیسیس په ګډون د کلي ټول ځوانان یو په بل پسې له تیغه تیر کړل. خو زاړه ، ښځې ، کوچنیان او معذور یې و بښل ، او هغوې ته یې بیرته په هماغه کلي کې د اوسیدو اجازه ورکړه .
مقدسه پلاره ! مونږ دواړه د تولک د کلي اوسیدونکی یو ، زمونږ د کلي مشر او سردار رستاک دې مونږ د رستاک په حکم دلته راغلی یو او دا خبر مو تاسو ته راوړې دې . رستاک د یونیسیس دکلي د ځوانانو په هلاکت باندې ډیر زیات خواشیني او غمګین دې ، خو د هغه هیڅ په وسه پوره نه دی . ځکه چې د رومیل په ولایت کې د مسلمانانو یو ډیر ستر لښکر د علي پاشا تر قوماندې لاندې پروت دې . په دې ولایت کې چې هر نصراني د سر د راپورته کولو هڅه کوي نو مسلمانان یې سمدستي وژني ، مقدسه پلاره ! دا هغه بد خبرو چې مونږ دواړه تر دې ځایه تاسو ته راوړ .
د قادرخان په دې ځرګندونو باندې دواړو پادریانو ، ستر پادري کرسپاس او نائب یې اردیوس ، په خپلو منځو کې یو بل ته وکتل او سرونه یې ټیټ کړل .د هغوې په مخونو باندې د غم او درد نښې او لیکي راخپرې شوې وې ، تر ډیره هغوې دواړه په همداسې حال کې کیناستي و،بیا کرسپاس قادرخان ته مخ کړ او ورته یې وویل :
زه ستاسې د دواړو ډیر زیات ممنون او شکر کونکي یم چې تاسو دواړو دومره زحمت وګاله او دا خبر مو تر مونږ پورې را ورساوه . زه د تولک د کلي د سردار رستاک هم ډیر زیات ممنون یم چې هغه تاسې دواړه ددې خبر د رسولو له پاره دلته را استولي یاست . ګورئ ! تاسې به تر سهاره پورې دلته میلمانه یاست ، سبا دلته د ټولو پادریانو اوراهبانو غونډه کیدونکي ده ، چې په هغه کې به ډیرې مهمې پریکړې و شي ، دا غونډه مونږ ستاسو د راتلو تر مخه رابللي وه. ځکه چې ددې ښځه مخته هم په دې سیمو کې ډیرې مهمې پیښې تر سره شوي دي ، او یوه د هغوې ښځه د سرویه د پادشاه ماتي او دسلطان بایزید سره دهغه سوله ده.
تاسې دواړه پوهیږئ چې استیفن د بایزید اوعلي پاشا په مقابله کې ماته وخوړه و ددې ماتې به پایلو کې هغه نه یواځې هغه سیمه چې هلته د زړو کانونه دې دسلطان یزید په واک کې ورکړه ، بلکه تر ټولو ستر حماقت یې دا وکړ چې خپله ډیره ښایسته خور ،ډسپنا ، یې هم دسلطان په حرم کې ور ننویسته .
شاید تاسې دواړه په دې پوه نه شئ چې ډسپنا هغه نجلۍ ده چې به ښایست او حسن کې په ټوله اروپا کې مثال نه لري ، د اروپا هر حکمران دهغې سره د واده کولو ارزو او تمنا درلوده ، خو استیفن ډیر بد وکړل ، هغه ته په کار وو چې لمړۍ خو یې د جنګ پیلامه نه وی کړې او که بیا یې خامخا جنګ ته زړه کیداې نو داروپایې حکمرانانو ښځه به یې مرسته او ملاتړ تر لاسه کړې واې ، بیا به د یوه ستر ا و قوي ځواک سره یو ځاې مقابلې ته ور وتلاې وې نو زه دا ویلاې شم چې په هغه صورت کې به یې سلطان ته ډیره بده ماتې ورکړې وه. او که چیرې دې ته ماتې ور په برخه کیده نو خراج یې باید منلي وې اوخپله ډیره ښکلي او ښایسته خور به یې سلطان بایزید ته نه ورکوله . بس د همدې موضوع له پاره مو سبا غونډه را بللې ده. تاسې دواړه هم تر سبا همدلته اوسئ ،کومې پریکړې چې وشي نو بیا رستاک هم د هغې ښځه خبر کړئ ، زما درونو راغلو میلمنو! زه هیله من یم چې مونږ به ډیر ژر په دې و توانیږو چې مسلمانان ددې سیمو ښځه چې اوس پرې مسلط شوي بیرته و کاږو .
کرسپاس ددې خبرو ښځه وروسته لږ څه توقف وکړ او بیا یې خپل لاسونه و پړکول ، دهغه د لاس داواز سره سم هغه ساتونکې چې بهر په دروازه کې ولاړ و راننوت ، کرسپاس ورته وویل :
دا دواړه زمونږ ډیر د قدر وړ میلمانه دي په دې عمارت کې ددوې د خوراک څښا ک او دشپې د پاته کیدو ډیر ښه انتظام وکړئ، سبا چې د راهبانو او پادریانو دانجمن کومه غونډه کیږي ، دوې به هم په هغې کې ګډون کوي ، دوې مونږ ته ډیر مهم خبرونه را وړي دي . ځرنګه چې دوې د ډیر لرې سفر ښځه دلته را غلي دي نو دوې به ستومانه شوی وی، نو دوی له ځانه سره یوسه ،او د خوراک څښاک ښه انتظام یې وکړه اوکله چې سبا د انجمن غونډه کیږي نومونږ به دوی خبر کړو اوله ځانه سره به یې راوړې .
خپل ساتونکی ته د خبرو وروسته ستر پادري کرسپاس قادرخان ا و مظفرالدین ته مخ کړ او ورته یې وویل :
زما دوستانو! زما د ساتونکې سره ولاړشئ دوې به ستاسې دتم کیدو انتظا و کړي ، سبا به بیا یو دبل سره ووینو.
ددې خبرې سره سم قادرخان اومظفرلدین دواړه دخپلوځایو ښځه پورته شو ل او د هغه ساتونکې سره یوځاې دخوني ښځه وو تل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل سهار کله چې قادرخان او مظفرالدین په خپلو منځو کې خبرې کولې چې د پادري هغه ساتونکي راغې چې ددوې میلیمستیا یې کړ ې وه ، دوې ته را نژدې شو ، ددوې ډیر زیات احترام اودرنښت یې وکړ اوبیا یې دواړو ته وویل .
زما دوستانو ! له ماسره را ځئ ، ستر پادرې کرسپاس تاسې بللې یاست ، همدا اوس ستر پادرې کرسپاس او کوچنې اردیس هملته په همغه کمره کې ستاسې انتظار کوي چې پرون مو وروسره کتلي و،
د ساتونکې په دې خبره قادرخان او مظفرالدین خان لږ څه ټکان غوندې وخوړ او د راغلي ساتونکي څخه یې و پوښتل :
دوسته ! تا وویل چې ستر پادر ې کرسپاس او نائب یې اردیس په هماغه خونه کې دې چې پرون مو ورسره لیدلې و په داسې حال کې چې ستر پادرې مونږ ته وویلي و چې د راهبانواوپادریانو ستره غونډه کیدونکې ده اومونږ به په دغه غونډه کې را بولي ،او هلته به د تیرو شوو حالاتو په رڼا کې د راتلونکوحالاتو په هکله هم تصامیم نیول کیږي .
د قادرخان په دې خبره باندې هغه ساتونکې هغه ته د لږڅه وخت له پاره په غور سره وکتل او بیا یې ورته وویل : درونده میلمه ! ستا خبره سهي ده . لمړۍ خو ستر پادري کرسپاس غوښتل تاسې د پادریانواوراهبانو دانجمن په غونډه کې ور و غواړي خو بیا پوه نه شوم چې څه وشول چې هغه دا کار و نه کړ اوس خودا غونډه خلاصه شوې ده او د غونډې پریکړې هم منځته راغلي دي زما په فکر چې ستر پادري غواړې تاسې د هغو پریکړ و څخه خبر کړي ، نو په دې خاطر تاسې دواړه له ماسره راځئ.
دساتونکې په دې څرګندونو باندې قادرخان اومظفرالدین یو بل ته په غور سره وکتل او بیا یې په سترګو سترګو کې کومه پریکړه وکړه ،دهغې وروسته دواړه دخپلو ځایو څخه پورته شول اوپه چپه خوله دهغه ساتونکې سره یوځاې روان شول .
دې ساتونکې دوې دواړه همغه کمرې ته یوړل چې یوه ورځ دمخه یې دستر پادرې اودهغه د نائب سره په کې لیدنه شوې وه . کله چې دوې هغه کمرې ته ور ننوتل نودواړو پادریانو یې ښه درونډ ښه راغلاست وکړ. اوپه خپل مخ کې یې ورته د کیناستو وویل : کله چې قادرخان اومظفرالدین په خپلو خپلو ځایو باندې کیناستل ،نوستر پادرې کرسپاس ورته مخ کړ او ورته یې وویل:
زما دوستانو ! تاسې یې بده و نه ګڼئ ، پرون چې ما له تاسو سره خبرې کړې وې په هغه کې مو پریکړه کړې وه چې نن چې د پادریانواوراهبانو دانجمن کومه غونډه کیدونکې وه په هغې غونډې کې به تاسو ته هم دګډون ویل کیږي، اوکومې پریکړې چې کیږي نو هغه به ستاسو ترمخه اوستاسې په شتون کې وشي . خو وروسته ما دخپلو ملګرو سره د مشورې وروسته تاسو ته زحمت دنه درکولو پریکړه وکړه. زما ساتونکې به تاسو ته ویلي وې چې د انجمن غونډه پاې ته رسیدلې ده . اوکومې پریکړې چې په هغې کې شویدې زه به تاسو د هغو څخه خبر کړم . تر څو تاسو په پوره راز سره دا پریکړې د رومیل ولایت کې خلکو ته ورسوئ ، تر څو دهغوې په عزم کې سستي او کمزورتیا را پیدا نه شي او ورته ووایاست چې د راتلونکې مناسب وخت انتظار وکاږي .
زما دوستانو ! کومې پریکړې چې زه یې تاسو ته ډاګیزه کوم هغه به په پټه توګه د رومیل نصرانیانو ته ورسوئ، مسلمانان باید ترې بلکل خبر نه شي ، که چیرې تاسې په ښکاره توګه د رومیل دولایت نصرانیانو کې دا تبلیغ کړئ نود بایزید سالار علي پاشا به ستاسو پر خلاف متحر ک شي ،اوپه یاد ساتئ چې هغه به په هر صورت تاسې دواړه د مرګ له کومې تیرکړي نو په دې خاطر زه تاسې ته خبر درکوم چې دا پریکړې په ډیره پټه توګه د رومیل نصرانیانو ته ورسوئ تر څو دهغوې هغه پستې حوصلي ددې پریکړو په اوریدو سره بیرته را تازه شي ، اوس چې څه درته وایم هغه په پوره غور سره واورئ ،دا ټولې خبرې نن د انجمن په غونډه کې فیصله شوې دي.
تر ټولو لمړۍ هغه معامله چې په دې غونډه کې تر بحث لاندې راغله ، هغه داده چې د مسلمانو پرخلاف د صلیبي جنګ اعلان وکړل شي . ددې صلیبي جنګ دپیلامې له پاره همدا نن څو هیئتونه د صلیبي حکمرانانو په لور استول شوې دې ، تر څو هغوې هغه په ګوته کړل شوو ځایونو ته خپل خپل لښکر را ولیږي.، په دې لړ کې چې کومو هیوادو ته هیئتونه تللې دي په هغو کې هنګرې ،بلغاریه ، دلاچیه بویریا، سسلي، فرانس ، انګلستان، او دقسطنطنیې پادشاه مینوئل شامل دي . مونږ ددې ټولو حکمرانانو په نومونو لیکونه استولي دي او ورته مو لیکلي دي چې ک چیرې د نصرانیت پاینښت غواړي اودا چې که غواړي چې د اروپا خلک دخوشحالۍ نه ډک ژوند تر سره کړي نو بیا دې د اروپا دزمکو څخه مسلمانان بیرون کړي ، او دا کار دصلیبي جنګ د اعلان نه وروسته شونې دې . په دې ډله کې یو قاصد مو د روم پاپا ته هلته ایټالیې ته استولې،د روم دپاپا نه مو غوښتې چې هغه دې د خپل ذاتي پیغام په ذریعې د ټولو اروپایې هیوادونود حکمرانانو څخه وغواړي چې د مسلمانانو پر خلاف د صلیبي جنګ اغاز وکړی ، زه هیله من یم چې د پاپای اعظم له اړخه دداسې لیکونو په لیږلو سره به ټوله اروپا په ډیر قهر اوغضب سره د مسلمانانو پر خلاف را پورته شي .
مونږ دې اروپایې حکمرانانو ته دا پیغام هم استولې دې چې هغوې دې په خپله د خپل لښکر مشرې وکړي اویا دې هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېرو تکړو سالارانو تر مشرۍ لاندې دلته د یونان لورې ته را ولیږي . تر څو د مسلمانانو پر خلاف یو نه پاې ته رسیدونکې صلیبي جنګ پیل کړل شي ، اودا جنګ به تر هغه وخته پورې روان وې تر څو چې مسلمانان د فاسفورس د بحیرې نه اخواد اسیا اوانا طولیه د میدانو په لور نه وې تېل وهل شوي .
په دې غونډه کې بله مهمه پریکړه دا وشوه ، چې د مسلمانانو دوه ستر حکمرانان په خپلو منځوکې یو له بله سره و جنګوی ،یو بایزیدیلدرم اوبل تیمور لنګ ، په اوسنیو وختوکې تیمور لنګ د خپلو فتوحاتو لړۍ د هندوستان نه اخوا د شمال اوشرقي روسي سیمو ته ور غځولې ده . څرنګه چې روسان نصرانیان دي نو مونږ باید د هغوې ساتنه هم وکړو ، که چیرې دا دواړه مسلمان حکمرانان همدا ډول خپلو سوبو ته دوام ورکړي ، نو بیا خو به نصرانیت ته نه جبیره کیدونکې زیان ورسیږي . که تیمور لنګ همداسې برياو ته دوام ورکړي اودهندوستان د نیولو وروسته د مسکو په لور مخه کړي ، لکه څنګه چې اطلاعات دي ، نو هغه به د مسکو عیسایي هیواد هم له منځه یوسي،د بله اړخه بایزید یلدرم دې تاسو پوهیږئ چې هغه په اروپا کې یو توپان را پورته کړې دې. دهغه پلار هم اروپایي حکمرانانو ته په پر لپسې توګه ماتې ورکړې او دهغې د مرګ نه روسته د هغه زوې بایزید یلدرم دا کار پیل کړې دې . اوزمونږ د بدبختی دا حال دې چې د سرویه پادشاه استیفن خپله ډېره ښایسته خور ډسپنا د بایزید یلدرم په حرم کې ورکړه، دا یو داسې دروند جرم دې چې تل به زمونږ په سینو کې دا غ وي ، ځکه ډسپنا داسې یوه ښایسته اوښکلې نجلۍ وه چې داروپا هر حکمران غوښتل دهغې سره واده وکړي ، نو استیفن دې تباه شي چې هغه دغه ښکلې نجلۍ سلطان بایزید ته حوال کړه . اوزه هغه وخت ډېر زیات خفه شوم چې وامی وریدل چې دا کار په خپله د ډسپنا په خوښه تر سره شوې دې.
اوس نودعیسایي سلطنت او د اروپا د پاته سیمو دخوندې کولو له پاره چې کوم کار باید مونږ وکړ و هغه دادې چې په یوډول نه یوډول تیمور لنګ اوسلطان بایزید یو د بل په مقابل کې و دروو، که چیرې دا دواړه مسلمان ځواکونه یو دبل سره ټکر شي نودهغوې ځواک اوتوان به په خپله له منځه ولاړ شي اوپه دې ترتیب به نه یواځې روسی سلطنت په خپل ځاې پاته شي بلکه اروپایي سیمي به هم د بایزید یلدرم د یرغلونو څخه خوندې پاته شي .
ستر پادرې ددې خبرو وروسته لږ څه دمه وکړه . لږ څه فکر یې وکړ اوبیا یې خپله خبرې ته دوام ورکړ.
زما دوستانو !دمسلمانانو دپادشاه تیمور لنګ اوسلطان بایزید تر منځ د جنګ کولو له پاره او یودبل مخې ته په راوړو سره مونږ څه تدابیر نیولې دي، دهغوې څخه یو دا چې زمونږ مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې دتیمور لنګ څه داسې سرداران چې د هغې د رویې څخه نالانه دي هغوې د بایزید یلدرم سره پناه اخستی ده . تیمور لنګ دهغوې د بیرته ورکولو غوښتنه کوي اوبایزید دهغوې د بیرته ورسپارلو څخه ډډه کوي ، ځکه چې هغه هغوې ته په خپل ځاې کې پناه ورکړې .
او همدا کار ددې دواړو حکمرانانوتر منځ د فساد د راپورته کولو له پاره ډېره ښه بهانه جوړوی ، که په دې لړ کې تیمورلنګ را وپارول شي اوهغه د خپلو هغو سردارانو چې دهغه څخه نالانه دي اود بایزید سره یې پنا ه اخستې د بیرته را ستینو غوښتنه په جدې توګ وکړی نو دبایزید له لورې د انکار په صورت کې به ددوې تر منځ د شخړې نوبت ډېر په اسانۍ سره راځي.
ددې خبرې د نور مخکې تګ له پاره دا تدبیر هم نیول شوې چې د بلغاریه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، چې پخوا یې د بایزید یلدرم اوعلي پاشا سره په جنګونو کې هم برخه اخستی وه اونن زمونږ په دې غونډه کې هم موجود وول نو په غونډه کې چې څومره پادریان اوراهبان وول د ټولو مشترکه خبره داوه چې سائرکن اوایکسلا دواړه دخپلو لښکرو سره یوځاې د اروپا څخه ووځي اود تیمور لنګ په لښکر کې دې شامل شي ،تاسي پوهیږئ چې تیمور لنګ نن سبا د هندوستان نه علاوه د شمالي سیمو په نیولو بوخت دې ، په دې فتوحاتو کې به دغه دواړه شهزادګان دهغه پوره پوره ملاتړ وکړي ، اوتر څنګ به یې هغه د سلطان بایزید پر خلاف هم را پاروي ، بلکه د تیمورلنګ په ذهن کې به داخبره ور غورځوي چې د بایزید د لښکر ماتول د تیمور لنګ له پاره ډېر زیات د اهمیت وړ دي ، اوکه چیرې هغه داسې ونه کړل نو د اروپا د فتوحاتونه په فراغت سره به په خپله سلطان بایزید دهغه پرخلاف راولاړ شي . اوهغه به له هر څه سره له منځه یوسي .
زما په فکر چې دغه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، به په خپل کار کې بریمند شي ، دوې به په یوځو ورځو کې د خپل لښکر سره یو ځاې د اروپا څخه ووځي ،او دتیمور لنګ په لښکر کې به ورګډ شي، اوپه دې ترتب به دتیمورلنګ اود بایزید یلدرم تر منځ د ټکر له پاره د کار اغاز وشي .
اوس زمونږ تر خه دوه حالات دي ، لمړ ی دا چې د اروپا ټول ځواکونه د صلیبي جګړې له پاره تیار شي ، نو که د اروپا ټول حکمرانان چې مونږ ورته هیئتونه استولي دي په پوره اخلاص سره خپلي لښکرې دلته یونان ته راولیږي نو زما په فکر چې د تیمور لنګ اوبایزید تر منځ به د ټکر کولو وخت هم پیدا نه شي مونږ به په خپله د خپل توان او قوت په زور بایزید یلدرم اوعلي پاشا د اروپا څخه بیرون کړو .ځکه چې په دې هکله په خپله پاپایي اعظم هر زمونږ سره دې . کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاپا يې اعظم له اړخه احکامات جاري کړل شي چې دمسلمانانو پر خلاف دې دصليبي جګړې پيل و شي ، نو زما د فکر په اساس داروپا ټول حکمرانان به خپل لښکر په پوره شوق او جذبې سره راټول کړي چې بيا به دهغې لښکر مقابله نه خو بايزيد يلدرم وکولې شي اونه دهغې جرنيل علي پاشا .
خو که چيرې زمونږ د بدبختی اوبدنصيبی حدود خپل اخري حد ته رسيدلي وي اومونږدخپل دغه جمعي ځواک په واسطه بايزيد اودهغې جرنيل علي پاشا ته ماته ورنه کړاې شوه او يا ځنګه چې مونږ هيله لرو هغسې د اروپا حکمرانان خپل ځواکونه سره را ټول نه کړي نو بيا به هغه مخکني تدبير ته عملی شکل ورکول کيږی او هغه دا چې مونږ به ټوله توجه د تيمور لنګ او بايزيد تر منځ د جنګ جګړې له پاره ور اړوو . اوهڅه به کوو چې په هر شوني حال کې هغوې دواړه په خپلو منځوکې په جګړه بوخت کړو. ددې لار ې به تيمور لنګ و نه توانيږي چې روسيه فتحه کړي ځکه همدا اوس په روسيه کې يو ډير ټينګ نصراني نظام دې اودبله اړخه به بايزيد ددې وړتيا و نه لری چې په اروپا کې خپل مخته تګ ته دوام ورکړي . زه تاسې دواړو ته دا هم ډاګيزه کوم چې که په اروپاکې بايزيد يلدرم همداسې خپل وړاندی تګ ته دوام ورکړي نو بيا ياد ساتئ چې قسطنطنيه به د بايزيد تر مخه مقاومت و نه شي کړاې او دا پخوانې او مقدس ښار به دمسلمانانو په ولکه کې راشي .
د کرسپاس ددې خبرو وروسته سمدستي قادرخان هغه ته مخ کړ او ورته يې وويل :
مقدس پلاره ! دغه دواړه تدابير چې نيول شوي مونږ دواړو ته د ډير زيات قدر په سترګو ګورو ، زه هيله من يم چې دهغه صليبي جنګ پيل چې تاسې کول غواړئ نودهغه له پاره که د اروپا حکمرانان د زړه د اخلاصه کار واخلي نو هغوې به د يونان په دې زمکو کې دومره ستر لښکر را ټول کړي چې دهغې په کومک به مسلمانان د دې زمکو څخه بيرون کړل شي . خو که چيرې د بدقسمتی څخه داسې و نه شول ، نو دغه بل تدبير او وړانديز هم د مسلمانانو له پاره د ډير زيان سبب ګرځيداې شی . که چيرې تيمورلنګ اوبايزيد په خپلو منځو کې يو له بل سره ټکر کيږي نو د مسلمانانو ټولنيز ځواک به ټوټې ټوټې شي اواروپا به تل د بايزيد د ګواښ څخه خوندی پاته شي . همدا راز به د روس نصراني حکومت هم د تيمور لنګ د حملې نه خوندي وي .
تر دې ځايه قادر خان خبرې وکړې او بيايې څه فکر کاوه بيايې ستر پادري کرسپاس ته و کتل اوورته يې وويل : مونږ بايد د يوه بل صورت له پاره هم تيار واوسو .
د قادرخان په دې خبره باندې ستر پادري کرسپاس ، دهغه نائب ارديس دواړو ټکان وخوړ او قادر خان ته يې وکتل ،خو پخوا له دې نه چې دوې څه ووايې قادرخان يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ. او ويې ويل :
مقدسه پلاره ! دريم صورت دادې چې که چيرې مونږ په صليبي جنګونو کې بريالي نه شو اوکه چيرې بايزيد يلدرم او دهغه جرنيل علي پاشا د صليبيانو متحده ځواک ته په يونان کې ماته ورکړي نو دهغې نه وروسته چې مونږ کوم دويم صورت اختياروو،او هغه د تيمورلنګ اوبايزيد تر منځه خپل منځې جګړې را پارول دي نو بيا خو مونږ ته دا فکر هم کول په کار دي چې زمونږ انجام به څه ډول وي .؟
د قادرخان د پوښتنې په ځواب کې ستر پادري په ژوره وخندل اوبيا يې په ډير عجيبه توګه قادرخان ته وکتل او ورته يې وويل :
درونده ميلمه ! زه ستا د انديښنو سره متفق نه يم . لمړئ خو زه هيله من يم چې مونږ به په صليبي جنګونو کې بريالي را ووزو . زه همدا راز هيله لرم چې يسوع مسيح اودهغې مقدسه مور به له مونږ ه تر دې حده خفه نه وي چې زمونږ په خپلو زمکو کې زمونږ کومک و نه کړي ، خو که چيرې زمونږ دعملونو په خاطر د يونان په زمکو کې مونږ دماتې سره مخ شو نو بيا هم زه تاسې دواړو ته ډاډ درکوم چې ساېرکن او ايکسلا دواړه شهزادګان به د تيمورلنګ په لښکر کې د ورګډيدو وروسته داسې حالات را پيدا کړې وي چې دبايزيد او تيمورلنګ تر منځ ټکر منځته را وړي او بيا همدا ټکر د دواړو لورو ځواکونه تباه کړی ، ددواړو د ځواکونو د تباه کيدو سره سم به بيا دوې ددې جوګه نه وي چې زمونږ پر خلاف کوم عمل وکړي .
ستر پادري کرسپاس لږ څه تم شو اوبيا يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل اوورته يې وويل :
زما درونو ميلمنو ! که چيرې تاسو ددېښه زيات دلته په پولوپ جزيره کې تم کيدل غواړئ نو مونږ تاسې ته ښه راغلاست وايو . خو دهغه مقصد له پاره چې تاسې دلته راغلي واست هغه يو ډول تاسې تر لاسه کړ، بيرته خپلو زمکو ته ستانه شئ او په ډيره خفيه اوپټه توګه داپيغام کور کور ،اوکلي کلي ته ورسوئ او ورته ووايست چې په ډيرو نژدې ورځوکې به په اروپا کې د مسلمانانوپر خلاف يو ستر صليبي جنګ پيل شي ، همدار از په يوناني زمکو کې اوسيدونکي عيسايان هم ددې له پاره تيار کړئ چې د صليبي جنګ په تياريو کې د صليبيانو د لښکرو پوره پوره بسپنه اوملاتړ وکړي . د زړه د اخلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي هغوي ته وسلي او د خوراک زيرمي تياري کړي ، که چيري د يونان خلک همداسي وکړي نو زه تاسي ته ډاډ درکوم چې د يونان په زمکو کې به د بايزيد يلدرم ځواکونه دړې وړې شي .
ددې سره قادرخان او مظفر الدين دواړه دخپلو ځايو څخه پورته شول ، قادرخان يو ځل بيا ستر پادری کرسپاس ته وکتل اوورته يې وويل :
مقدس پلاره ! مونږ خو ډيره ناهيلې دخپلو زمکو څخه دلته راغلي و خو ستاسې خبرو اوارادو زمونږه حوصله او عزم نوې کړ، زه او زما ملګرې همدا اوس ددې ځايه بيرته ستنيږو اودخپل کلي نه علاوه نورو کليو ته به هم داپيغام ور ورسوو او ورته به ووايو چې د ناهيلی ته اړتيا نه شته ځکه چې د مسلمانانو پر خلاف دصليبي ستر جنګ پيلامه کيدونکې ده او په هغه کې د مسلمانانو په مقدر کې دناکامی ، ماتي ، ذلت او رسوايي پرته نور څه نه شته.
ددې وينا سمدستي وروسته قادرخان اومظفرالدين دواړو د ستر پادري کرسپاس او دهغه د نائب ارديس سره په ډيره درنه توګه خداې پاماني وکړه او بيا د کمرې څخه بيرون را ووتل .
دلږځنډ وروسته قادرخان او مظفرالدين دواړه په خپلو خپلو آسونو باندې سپاره شول اود يونان د جزيرې پولوپ څخه بيرته د علي پاشا د لښکر په لورې را روان شول .
پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

ب ټک وکړ . علي پاشا غوښتل چې دخپله ځايه پورته شي خو دهغه څخه د مخه رستاک پورته شو او علي پاشا ته يې وکتل او

علي پاشا ته وويل :
دګلوې هم دې ،ځکه چې ستا د وينا په اساس دوې د نريوس ساتنه اوحفاظت هم کوي .
ل نو علي پاشا دواړو ته وکتل او ورته يې وويل :
ن د نقل وحرکت په هکله زما څخه معلومات غوښته ، نو اوس چې تاسې راغلي ياست د سلطان بايزيد له لورې راغلي مخبران

دا ډاګيزه کړه چې څه ډول د سلطان بايزيد جرنيل علي پاشا د يونيسيس کلي محاصره کړ اوپه هغه کلي کې چې څومره د انجمن

ډسپنا دومره ښايسته نجلی وه چې د اروپا هر حکمران غوښتل دهغه سره نژدې والي وکړي خو استيفن ډيره بې عقلي وکړه چې

ې پريکړې وکړی :
نژدې وخت کې به د اروپا ټول ځواکونه د مسلمانانو پر خلاف د صليبي جنګ اغاز وکړي .
نيولو څخه علاوه دهندوستا ن په نيولو هم مصروف دې، اوهمدا راز غواړې د روسيي په نصرانی حکومت باندې هم ور
و په خپل منځي جنګ کې دمسلمانان عظمت اود هغوې قوت ټوټه ټوټه شي اوپه هغه صورت کې به د بايزيد له اړخه اروپا ته
ملېږي ،هغوې همدا اوس هغه لورې ته روان شوي دي، هغوې به هلته د تيمورشا ه په لښکر کې د شامليدو وروسته دا کار
اوس پرې په پوره چټکتيا سره عمل کوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځليدې ، بيا علي پاشا قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او ورته يې وويل :
ودواړه کوچنيان پس له دې همدلته تم کيږي ، تاسې يې په خپله هم ياد ساتئ اونورو ملګرو ته يې هم ووایاست . اوس زما دخور

ته بيرون ترلي دي . څکه چې مونږ غوښتل تاته هغه پيغام چې مونږ له ځانه سره راوړې در ورسوو اوبيرته خپل لښکر ته ستانه
ندې سره سم علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او قادرخان او مظفرالدين ته يې وکتل او ورته يې وويل :

وخفګان ، هجر او بيلتون نښې و کتلي ، هغه وکتل چې دريونا په سترګو کې د سترتيا نښې، دهغې په څيره باندې خړوالي .....را
ي اواز سره ورته وويل :
دول وي ؟ پاشا ! هغه حالات چې دې مخبرانو ووايه ، نو دهغې په مطابق تر څو چې دا خبر بروصي ته سلطان ته ور رسيږي
کې به نه پاې ته رسيدونکې صليبي جنګ و نښلي ، نو علي پاشا! په هغه حالاتو کې به ماته ستا انتظار څومره سخت او د زغم
لامتی له پاره لاس په دعا يم خو ترڅنګ به يې په ډيره بې قرارۍ سره ستا د بيرته راستنيدو په تمه يم . علي پاشا ! زما هيله ده
ه چې د صليبي جنګونو لړۍ پيل شي نو بيا نه پوهيږ م چې ماته به څومره ورځي ، څومره اونۍ ،څومره مياشتې ستا جداي

چې د صليبي جنګونو لړۍ نه وی پيل شوې نوزه له تاسره وعده کوم چې زه به هره ورځ ستا کتلو ته را ځم اوماښامي به هم له
ه هم ستا څخه لرې اوسيدل دزغم وړ نه دي ، خو ګوره ريونا ! کله چې د قومي اهميت داسی پيښې مخته راځي نو هره ستونزه

وې په لور په کتلو سره علي پاشا ورته وويل :

، اوس خو هغه ستا امانت دي ، ستا د ژوند ملګرې ده اوستا مانديته هم .
اته اوپه وير کې ولاړه و ه او ژړل يې.

يګماتوپه نسبت هغه خپل ځانته ډيره رانژدې او دسلطان ډيره ګرانه اومحبوبه ملکه و ګرزيده .
ی پادشاه بايزيد ته هم د شرابو د څښلو په لور رغبت ورکړ . د ترکيې د قوانينو له مخې شراب منه و او سلطان بايزيد په خ پله
غې سلطان په داسې عاداتو باندې را واړوه چې دسلطان پلرونو او نيکونو ترې ځان ساته .
بوبې په خاطر په شرابو څکلو پيل وکړ.
ه کتلي و چې کوم وخت چې برهان الدين دهغه کمری ته را ننوت نو د هغې سترګې د قهر اوغضب نه تکې سرې وې ، دخپل
جذبه نه وه ،

چې :
ه منل ستا کار دی، په هر صورت هغه فرض چې زما په غاړه دي زه به دهغې په پوره کولو کې کمې و نه کړم .

غو خلکو اولاد يو چې سرتيرې او صف ماتونکې و . چې د غرونو او رغونو فاتحين و ،د قوم او ملت ابرو او عزت و او دښمن

رې ،او د زرو نظام ، دکانو ښکار وګرزي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

و د مشيت په راز کې د ابن ادم نمايندګي کونکې اوسي .

ا حالت وي نو بيا د خداوند قدوس عناصر هم په حرکت راځي ،هغه د بدل شوو موسمونو د تيزو څنډو په څير را نازليږی او هر
ځ کيږي نو بيا ياد ساته چې د ظلم او تيرې ښکار شوې يو سوالګر،بينوا ګرځي ، زه هيله لرم چې ته به خپل قوم اوخپل ولس

ورځ به ته د خداې د قهر او غضب سره مخ کيږي . بايزيده ! هغه څه چې مې ويل ومې ويل ، په راتلونکې کې به هم زه د ويلو

ې دې .
د ورسيدو سره سم يې يو ځل بيرته شاته را وکتل اوبايزيد ته يې وويل :
ر ددې وروسته برهان الدين په پرلپسې توګه بايزيد ته د نصيحت کولو په خاطر را ته . د برهان الدين د تللو وروسته بايزيد خپل

ي چې د اروپا د زمکو څخه مسلمانان وويستل شی ، دا انجمن دا کار کوي چې هغه مسلمان مبلغين وژني چې د اروپا په مفتوحه
څو هغه هم د اروپا حکمرانانو ته حکم وکړی چې ټول دې د نائکوپولس د ښار په چاپير کې خپل فوځونه را ټول کړي او

ت په خپلمنځي ربړو کې له منځه ولاړ شي او له يوه اړخه اروپا خوندي پاته شي او دبله اړخه د تيمور لنګ د يرغل څخه د

ې متحرک شوې دې . هغه د دې پادريانو اوراهبانو دپيغام په ځواب کې يو ستر لښکر جوړ کړي دي ، هغه خپل لښکر په دوو
سلمانانو په ولکه کې دي. ددلاچيه دپادشاه او دهغه د زوې مائرچ مقصد دادې چې تر هر څه لمړئ علي پاشا تر حملې لاندی و
د دلاچيه حکمران او دهغه زوې مائرچ غواړی د نورو اروپايې حکمرانانو څخه مخته شي . هغوې غواړي چې که د نورو څخه
ې ، بس دهمدې ارادو سره يوځاې د دلاچيه پادشاه د خپل مرکزی ښار څخه را بهر شوي او دعلي پاشا په لور وړاندی تګ کوي

ريوس هم ميلمستون ته ورغله ، هغې په ميلمستوون کې شاوخوا ته وکتل او بيايې د ريونا پلار رستاک ته وويل:

ران او دهغه د زوې دمقابلې له پاره هغه لورې ته کوچ کړي .

ړه ماته وويل چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم سره يوځاې ددې ځاېه کوچ کړې دې.
ريوس سمدلاسه د ميلمستون څخه را ووتله خو ريونا دنريوس په کتلو سره سمدستي خپل ځان سنبال کړ، دخپل آس واګې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيدلي دې ، زه پوهيدم چې د علي پاشا سره د نه کتلو په خاطر به ډيره ناهيلي شوې يې، زه ستا حال وينم ، زه پوهيږم چې د

ريوس تر څنگ کيناسته. په دې وخت کې دهغې مور کيتهنا ورته وويل :

ي که دعلي پاشا سره وخت وايې نو ضرور به يې ماته دخپل کوچ څخه دمخه خبر راکړې و . زه فکر کوم چې سلطان با يزيد
وې په لور وي، ځکه چې څو ورځې دمخه علي پاشا ماته ويلي و
ونود لړۍ د پيل کيدو کومه غوښتنه کړې نو دهغې غوښتنې دپوره کولو له پاره تر ټولو د مخه د دلاچيه پادشاه اودهغه زوې را
هغه د اروپايې هيوادو په منځ کې را وځليږي او دپلار او زوې دواړو عزت اودرنښت کې به ډيرښت راشي . خو اوس به کتل

ې کې روښنايي را پيدا کيږي . لورې ! هغه زما له پاره دسکون او ارام سبب گرځي . لورې ! زه پوهيږم چې دعلي پاشا د تللو
رځې همدلته اوسئ ، په دې ترتيب به د علي پاشا د تللو سره ستا په شتون کې د ريونا ناهيلي او غم لږ څه را کم شي .

او دهغه زوې ته د مسلمانانو زمکو ته د راننوتلو موقع هم ورنه کړه . په دې جنگ کې د سلطان سره دهغه کشر زوې شهزاده

دا فکر کاوه چې سلطان بايزيد د خپل لښکر سره يو ځاې د بروصې څخه دومره لرې واټن وهلي ، دهغه لښکر به پوره ستومانه
صفونه درست کړل . نو سلطان بايزيد هم همداسې وکړ ل.
ې دهمغه دقومندې لاندې پريښوده . نوپه دې ترتيب هغه خپل لښکر په درې برخو وويشه .
ې قومندان و ټاکه . اوپه دې ترتيب يې ځان دسلطان بايزيد ، علي پاشا اومحمد په مقابل کې تيار کړ .
ې په يواځې ځان د چا سره مقابله وکړي .

پاشا ته په استفهاميه توگه وويل :
ې سره د علي پاشا په مخ باندې مسکا راغله اوويې ويل :
مقابلې له پاره اخلي او ما غواړې نودرونده سلطانه ! ته به ووينې چې زه څه ډول ددې ليونې سپې ورمير ورماتوم. ددې سره

ح ته خپل آس په ځغاسته کړ .

يدو سره سم په ډيره مسحورونکي توگه د تکبير اوازونه پورته کړل . داسې اوازونه چې زړونو ته سکون اوارام وربښې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل مقابل لورې ديوه قهر په څير را خپور شې ، اې زما درويش صفته مجاهده ! زما دعا ده چې ته به د الله په فضل او ارادې

ې ارادی واک ....وخت مه ضايع کوه ، ژر کوه نوم دې را وښيه ، تر څو د مقابلې اغاز وشي ، او ستا دا سهارني نشاتات په

م موجود. خوعلي پاشا ، دمقابلې په وخت کې به زه ستا هر څه به اضمحلال او زوال باندې تبديل کړم.

م. او څنګه ستا ذهني اوعقلي ځواکونه مفلوجوم ، د يونيسيس وروره ! دمقابلي پيل وکړه .. لکه څنګه مې چې ستا ورور

ې پاشا هم د يوه وينه تويونکي ، خونړی انسان په څير پرې خپل يرغل پيل کړ .

کې پريوتي و . هغه فکر کاوه چې ډير ژر به دعلي پاشا کار ور ختم کړي خو علي پاشا هغه داسې را نښلولې و چې په خپله
رکه دا را څرګنديده چې خپل ځان د علي پاشا په مقابل کې بې وسه احساسوي ، علي پاشا په ډير عجيبه انداز کې څو ځلې د تکبير

ووينې چې زه ستا تر مخه د لرې اونژدې تر منځ واټن د تل له پاره له منځه يوسم . نياسيس ، ځان تيار کړه چې زه يو ځل بيا

پل ډال دهغه مخته کړ ، څنګه چې هغه خپل ډال را مخته کړ نو علي پاشا دخپلې تورې به واسطه دهغه څټ او اوږې ان ترپښتيو

د محمد دخپل فوځ سره يو ځاې کتله ، نو په دې اساس سلطان دخپله ځانه سره وويل :
رد تاريخ ليکوالان به ستا د غه جرأت او بهادري چې دخپل دښمن په مقابل کې دې وښوده په زرينو ټکو وليکي .

س ته لښته ورکړه ، اس هم شړيندونکي ،غريدونکي شو او يو ځل بيا يې د الف شکل خأنته ونيو . په دې وخت کې علي پاشا خپله

نه پرې کړ.
حکمران په خپله زما مقابلې ته راشي تر څو ووينو چې څوک غالب او څوک مغلوبيږي. خو که چيرې ددلاچيه حکمران خپل
. ! که چيرې په تاسې کې لږ څه غيرت هم وي نو خپل شهزاده مائيرچ زما مقابلې ته را وباسئ.
يه دخلکو له خوا کوم غبرګون را معلوم نه شو . کله چې دهغوې له اړخه کوم څوک دمقابلې له پاره رامعلوم نه شو نو علي پاشا

ره سم علي پاشا خپل آس را وڅرخاوه اودهغه مړ شوي کس اس يې هم له واګو ونيو اودخپل فوځ په لورراستون شو.

چا د وس کار نه دې ، تا څومره په ښه توګه او په حيرانونکي توګه د دلاچيه خنزير د ځان لاندې کړ او له منځه دې يوړ. تا
ا سره الفاظ نه شته چې زه هغه استعمال کړم او د هغې له لارې ستا د جرأت منديٰ ، بهادرئ او ميراني تعريف وکړم.

کي وي . زما وروره ! ستا سلامتي ، زمونږ له پاره ډيره مهمه ده . زه محمد بن بايزيد ستا دې جرأت ، ميراني او بهادرئ ته

ه خلکو ښېټ پرې کول زمونږ په فرائضو کې شامل دي . درونده سلطانه ! دا خويوه معمولې جګړه وه چې ما په کې دخپلو
انو او پادريانو د انجمن پر وينا زمونږ پرخلاف جنګ پيل کړې وې نو دوې به په خپلو دې ارادو کې ډير ژر پښيمانه شی .

ې علي پاشا له ځانه سره راوړې و هغه يې د لښکر اخرى برخې ته و ليږه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ستاسي د عقيدو رڼا ، ستاسي ارزوګانې او روايات ، ستاسي اسلوب اوکړچار د نفرتونو په توپان اووينه تويونکي تعبيرونو

ړي حملي سره دهغوی هغه دخوبونو انځورونه ، د بي خوبه سترګو د بې نومه غوښتنو په وينه لتاړو ناهيليو باندې بدلي کړي .
صرت او کومک هم له تاسي سره دې . زه ستاسو څخه دمخه روان يم ، او دخپل زوی وليعهد محمد او دخپل ستر جرنيل علي
ت دتاريخ پوهانو ، د قسمتونو د ليکونکو او دفطرت د کاتبانو او د تقدير د پاسبانانو په خير را څرګند شئ ، زه تاسي ته ډاډ
کومک له تاسي سره وی . الله دې تاسي ته په دې ستر جهاد کي بري او کامیابي در په برخه کړي .
زيد هم دهغوی د دغه حال په کتلو سره خپلو فوځونو ته د را مخته کيدو حکم وکړ ، دمسلمانانو لښکر د حکم سره سم د توپاني باد

غانودسيلاب او د توپاني باد په څير راپريوتل .

سلطان بايزيد خپل زوی وليعهد محمد دخپل پړاو دخوندې ساتلو سره سره ددښمن په پړاو باندې هم د ولکي کولو له پاره موظف

که څه هم د اروپا په دې زمکو کي سلطان بايزيد اوعلی پاشا د دلاچيه حکمران او دهغه زوی مائرچ ته سخته ماته ورکړه ، خو
ځي ، خو دهغوی هر تدبير ، هره هڅه د ناکامی سره مخ شوه ، ځکه سلطان بايزيد اوعلي پاشا دهغوی هره هڅه ، هر ځواک او
ي کوم څه د راهبانو او پادريانو په وينا ور اچول شوي و هغه په موړي باندې بدل شول .
ړې وه. هر څه يې چې ددښمن څخه تر لاسه ړ کړي و نو هغه يې د سلطان او علي پاشا له نظره تيرکړل ، بيا دوې درې ړواړه

اپورته کيدو هڅه ونه کړی .

دلته به ددښمن په ټولو کړو وړو باندې څارنه کوم .

ه هلته د ځای واکمنان و ټاکو. نو همدغه واکمنان به هلته د لښکر سره يو ځای ددښمن په ټولو حرکاتو باندې څارنه او نظارت

ه نريوس ، دهغې دواړه کوچنيان او دهغې مور پر بيسا ټول له ځانه سره يو ځای د بروصې په لور بوځو . هلته به زما ګرانه !
، دهغوی غوښتنه ده چي ستا او دريونا واده ژر تر ژره تر سره شي. برهان الدين هم په ډيره بي قراری سره منتظر دې ، او

يصلي پر خلاف کومه خبره وکړاي شم ، دروند ه سلطان ! په دې هکله چي ته ښنګه وايی همغسې به وکړم .
. اسونه يې ودرول ، را ښکته شول او سلطان ته يې تعظيم وکړ . سلطان هم هغوی وپيژندل . ځکه هغوی د سلطان جاسوسان و.

قيقت کي د کرميا حکمران دکومې غلطي انګيرنی ښکار شوی دې . هغه کتلي چي تاسي او علي پاشا دواړه په اروپا کي په
ډ ورکړل شوي اودا کار په ځانګړی توګه دهغو نصرانيانو له اړخه شوی چي د تيمورلنګ په لښکر کي ور ننوتي دي او د همغه

ټول زما سره يو ځای د بروصې په لور کوچ کوي ، علی پاشا زويه ! زه پوهيږم چي د کرميا حکمرا ن به زمونږ پر خلاف د
و اوس خو زما اراده ده چي د کرميا باغي حکمران ته ددې بغاوت داسي سزا ورکړم چي هغه دټولو سيمو څخه بې واکه او
يرته بروصې ته راستانه شو او درا ستنيدو سره سم به ستا او د ريونا واده په پوره جوش اوخروش سره تر سره کړو . راځئ

اکل او بيا سلطان بايزيد دخپل زوی وليعهد محمد او علی پاشا سره يو ځای د روميل د ولايت په لور کوچ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ، نو درې واړه وارخطا شول او د وارخطايې او اندېښنو په ګډ آند کې له ميلمستون څخه راووتل ، کله چې نريوس را نژدې

ي کوم بد خبر راوړې او نه ماته زما د ځان په اړه کوم ګواښ متوجه دې ، بلکه ماتاسو ټولو ته يو ډېر ښه خبر راوړې دې.

مد اوعلي پاشا هم ملګرى وول.
تاسي درې واړه هم د سلطان او علي پاشا د راتلو سره سم تيار اوسئ ځکه چې مونږ ټول د سلطان اوعلي پاشا سره يو ځاې د

مراسم پر ځاې کړې .
رته يې وويل :
وهيږم چې علي پاشا د ريونا سره څومره مينه او محبت لرى ، زه په دې هم پوهيږم چې ددې پرته به دهغه حالت څه ډول وى ؟

علي پاشا ته ډيره څه په لاس ورغلى دى . خو دددې جنګ نه وروسته سلطان ته يو ډير بد خبر راغلي اوهغه دا چې په اسيا کې
ږ ټول هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې تم کيږو. په خپله سلطا ن او على پاشا به د کرميان په لور، دهغه ځاې دحکمرا

دې . دا به دعلي پاشا د جاېيداد ، دهغه د باغونو ، زمکو او هر څه مالکه وى اودا ځکه چې علي پاشا بل کوم ورور نه لري چې

ى برخه درکړي ،خو زما لورې ته دهغوې دا وړانديز هيڅکله هم و نه مني ،
سوګند چې زما په ذهن کې هم دا خبره نه ده راغلي او نه به کله هم راشي . بلکه زه غواړم چې دريونا د دې ځايه د تللو وروسته

ى يو .د قبر په غاړه ولاړ يو . لورجانې ! د ريونا د واده وروسته زه به په ليکلي توګه عهدپاڼه و ليکم چې زما او زما د ښځې
د علي پاشا مور ، يا خور او يا په خپله علي پاشا له تا څخه هلته د تم کيدو غوښتنه وکړي نو ته د هغوې دا خبره و نه منى او
رم .
باغونو مالکين زما کوچنيان ګرځي . زه به ددې څخه زيات نور څه غواړم ، خو زه له تاڅخه يوه هيله لرم چې ددومره سترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاشریک خداې سوګند چې همدا د ریونا غوښتنه ،دهغې هیله ، اود هغې د خوښې عین مطابق ده ، نریو س خورې ! په دې هکله
او تل پاتې واوسې .
ه فیصله شوي توګه اعلان وکړ چې:
سلطان د لښکر په لور ولاړ شو .

ه راوړو اوبیا به دلته مونږ هم خپل ځان تیار کړ و . که چیرې تر ماښامه پورې سلطان اوعلي پاشا را ورسیدل ، نوبیا به مونږ

ټول کړل ، ویې ټرل ، نریوس خپل کوچنیان اوخپله مور هم له ځانه سره را روان کړل ،دې حویلی ته یې راوستل اوبیا رستاک

رستا ک په اسونو د زینونو د ایښولو نه وروسته په توبرو کې دخوراک اوڅښاک شیان په ځاې کول . په همدوخت کې ریونا د

کیتهنا ریونا د خپله ځانه را چاپیره کړه دهغې تندې یې ښکل کړ او بیا یې ورته وویل :

ل ، زه هیله منده یم چې علي پاشا به اورمرو زمونږ پسې دلته کلي ته راشي ، مور ې ما کتل چې یو سپور د لښکر څخه را ووت

ې تاسو ته په د ې اړه کوم اعتراض نه وي .

ه نولورجانې ! څوک به ولی اعتراض کوي ؟ ځکه چې اوس خو ته او علي پاشا دواړه یو له بله سره منسلک شوي یاست ،
ې هغه به هم هیڅکله هم په دې خبره اعتراض و نه کړي . که چیرې ته د حویلۍ نه بیرون دخپل علی پاشا استقبال کوې ، اوهغه

ره یو ځاې دحویلی په انګړ کې ولاړه وه. کیتهنا د آسونو اخور ته راغله ،او رستاک ته یې وویل:

که چې سلطان بایزید ا وعلي پاشا دلته راځي اومونږ ټول د هغوې سره یو ځاې د بروصې په لور درومو.
اظهار په خوله نه شم کولې .

کلي ته د رارسیدو سره سم دلته تم شوې دې ، اوعلي پاشا د لښکر څخه را بیرون شوې او زمونږ دحویلی په لور را روان دې .
ې اجازه ورکړه او اوس ریونا دحویلۍ څخه بیرون دعلي پاشا د استقبال له پاره ولاړه ده.

ی . په دې خاطر په دې ورځو کې مونږ باید د ریونا د ډیرو وړو وړو غوښتنو خیال هم وساتو . فکر کوم چې مونږ هم باید د

هم د هغوې سره یو ځاې هملته ودریږو . په دې خاطر چې علي پاشا زمونږ له پاره اوس هر څه دي. رستاک د کیتهنا خبره و

و ځلیده علي پاشا هم وکتل چې هغه دحویلی په دروازه کې دده د استقبال له پاره ولاړه ده . په دې وخت کې ریونا دخپلو نازکو

څیر ګرزیدلې وه ، دهغې په سترګو کې د محبت او الفت هیلي د ورایه ځلیدې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه وویل :

لم او دننه حویلۍ ته یې یونه سم .

ړي را وسپېرم ، تر اسمانه به څیرې کړم ، او ستا په لیندۍ کې به غشي شم او ستا د توري تیره ژۍ به شم او ستا ددښمنانو ټولې

منډه کړه او علي پاشا ته ور غاړې وت ، هغه یې په تندې باندې ښکل کړ ، د هغه وروسته د هغې ښځې کیتهنا د علی پاشا سره
یا بیا یې دهغوی سره مینه وکړه او ښکل یې کړل . تردې وخته پورې ریونا دعلی پاشا آس په اخور باندې د تړلو له پاره روان

ی ؤ، زما دبیرته ستنیدو سره سم لښکر د بروصې په لور روانیږي ، په دې خاطر زه ستاسې څخه غواړم ، چې د وخت د ضایع

مونږ د ځانونو په تیارولو باندې پیل کړې ، زویه ! اوس خو مونږ ستا د راتګ انتظار کاوه ، ریونا هلته په چټ ختلې وه او ستا
رازې څخه یې بیرون ستا انتظار پیل کړ . تر څو هملته ستا استقبال وکړي . زویه ! که ته اوس بیړه کوې نو لږ ځندوکړه مونږ

ی پاشا سره یو ځاې حرکت وکړو .
خوندي ساتلو دنده و سپارله ، او پخپله د علي پاشا سره یو ځاې په سفر روان شول.
تاک ، کیتهنا ، نریوس ، د هغې دمور پربیسا او دواړو کوچنیانو پیژندګلوي وکړه ، سلطان بایزید او ولیعهد محمد هم د رستاک

نته را نزدې کړه او دهغې په سر یې هم د شفقت او مهربانۍ لاس را ښکود ،او ورته یې وویلې :
ن محسوس نه کړې ، مونږ ټول له تاسره یو .
یر خفه شو ، خو بیا سلطان نریوس ته مخ کړ او ورته یې وویل چې :

ان زما په څیر غریبي کونډي ښځې ته دا ډول الفاظ نه و ویلي . ستا ددغه الفاظو په خاطر خپل ځان ډیر زیات سعادتمنده او

ل جائیداد د نریوس د کوچنیانو په نامه کړې او نریوس دې دخپلې لور په څیر د ځانه سره دیو ځاې اوسیدولو ژمنه کړې ده .
ه په بروصه کې ددې نه زیاتې خوشحالۍ او اسانتیاو تیارې کړل شي ، که چیرې تا نریوس خپله لور ګرځولې ده نو بیا دا هم و

لو آسونو باندې سپاره شول او دلښکر سره یې یو ځاې د بروصې په لور حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوې ته د سلطان بایزید د لښکر د راتللو په هکله خبرو رکړي و . صلیبیانو د نایکوپولس د ښار محاصره پرې ښودې وه او

شا او ولیعهد محمد دواړه ځانته نژدې را وبلل،د جنګ په پلان یې کار پیل کړ، د لږځند وروسته ددرې واړو په خوله خندا وه او

ې درې واړه بیرته دخپلو خپلو فوځونو مخې ته راغلل. په دې وخت کې سلطان بایزید ددښمن لورې ته کتل ، هغه چې چیرې هم
کتل ، په سترګو کې یې اوښکې راغلې ، بیا دخپله آسه را ښکته شو ، په زمکه کیناست ، بیا یې سجده وکړه اوپه ډیرې عاجزۍ

او محمد ته وویل :

فوځ ترتیب د پخوا څخه جوړ کړې و . سلطان د خپل خداې تر مخه په سجده پریوتو او دهغه د ذات څخه په ډیره عاجزۍ دخپل
دهغې وروسته یې د علي پاشا او محمد لورې ته وکتل او ورته یې وویل :

نو دهغوې وړاندې راتګ ، دهغوې یلغار د خپل جوړ شوي پلان په مطابق دفعه کړئ .

چپ اړخ په لور ولاړ . خو د لښکر د منځنی برخې په لور په خپله سلطان ولاړ . کله چې دا کار دپلان مطابق پاې ته ورسید نو
هد محمد دواړو هم خپل ځانونه د لښکر په دریمو صفونو کې ځاې په ځاې کړل . په دې وخت کې سلطان تر ډیره وخته په خپل

هغه به تاسې ته د ټولو اسر ارو او رازونو دښکاره کولو،د برې او فضیلت دسبب کیدو سوبه درو ښي.

د تیارو ، په هوا کې دچټک تلونکو وریځو په څیر په حرکت راغې ، مخته راتګ یې پیل کړ، او بیا د سلطان بایزید په لښکر

مسلمانانو په لښکرو باندې دومره فشار راوست چې هغوې د فشار له امله ښې او چپ اړخه ته شول او دوې ته یې لاره ورکړه
تلو تر مخه سلطان بایزید یلدرم ، علي پاشا او ولیعهد محمد درې واړه و لاړ و . بیا پخوا له دې چې صلیبیان د مسلمانانو ددرې
مره سم دسلطان بایزید یلدرم شاته نژدې څلویښت زره نیزه ویشتونکي د یوه ستر ځنګل په څیر را پورته شول ، په دې وخت کې
کبیر غږ پورته کاوه ، دعلي پاشا او ولیعهد محمد تر شا هم همداسې حال و . صلیبیانو وکتل چې دهغوې مخې او شاته همدا حال

لامه کوله ، سلطان بایزیدیلدرم ، علي پاشا او ولیعهد محمد د څو ثانیو له پاره دتکبیر اوازونه پورته کړل خوکله چې هغوې چپ
ان بایزیدیلدرم ، علي پاشا او ولیعهد محمد ځوابي حمله پیل کړه .

ې ددښمن پرخلاف په یوې وینه تویونکي لوبه باندې مصروف وي ، دسلطان دجنګ دا طریقه د صلیبیانو له پاره نوې وه ،
وي اودهغوې کار به یې ور تمام کړې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اميابي ډاډ منه وه ، اوبيا کله چې سلطان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمددخپلو لښکرو سره د صليبيانو ځپول پيل کړل ،
وستي څادر د تښتيدونکو خوبونو په څير،بدليدل شروع شول .

نتي ، چې هغې په خپلو لښکر و باندې چيغې وهلي او هغوی يې د مسلمانانو پرخلاف را پارول. سلطان بايزيديلدرم د سجسمنډ په
سره يې دعا وکړه .

ول ته ، بلکه ستا اخرى دين ته يې هم سپکاوې کړې دې ، اې الله ! ما اوس هغه خپل هدف ټاکلې دې ، نو يا الله ماته دهغه په

هغه سلطان بايزيديلدرم دشکله پيژانده ، هغه بايزيد پيژندلې و . په دې وخت کې يو ځل دهغه په زړه کې دا فکر را پيدا شو چې
ره او ډال را واخستل او د سلطان بايزيديلدرم مقابلې ته په ډيره نازړه توګه تيار شو .

ر ستا تر مخه ولاړ يم او ستا ددې ګستاخۍ او بدژبۍ سزا درکوم.

زيديلدرم پر هغه د توري ګذار وکړ نو دهغې ډال يې لرې و غورځاوه او دسلطان درنې تورې د هغه اوږى تر اخره پورې د

ر دهمغې ځايه يې په صليبيانو باندې له يوه اړخه يرغل راوست ،دې حملې د صليبيانو هغه پاته روحيه هم له منځه يوړه ، او په
مانانو رحم وکرم ته پريښودې او په خپله ټولو دتيښتې لاره خپله کړه . سلطان بايزيديلدرم د نايکوپولس ښاروال د خپل فوځ سره

رل شوي و ې ، هم د هماغه صليبيانو خيمو کې ځاې په ځاې کړې او پر هغې يې پهره و دروله .

غبر وکړ ، ددښمن دلښکر کومه برخه چې سلطان له ځانه سره بنديان کړي و هغوی يې ټول په يوه ځاې کې سره را ټول کړل
وي شيان يې ورته و ښوول . خو کله چې سلطان د خيمو لورې ته ولاړ نو په سواليه توګه يې خپل ښاروال ته وکتل او غوښتل

پاره دعيش اوعشرت سامان و له بله اړخه يې دخپلو فوځونو په راپارولو کې هم ډير ستر رول لوباوه ، دوې ټولې هملته په
خوا ديخوا و نه تښتي .

يوه وخته پورې سلطان د جنګ د ميدان جايزه واخيسته ، اوبيا په يوه ځاې کې پر زمکه باندې کيناست ، اوبيا يې علي پاشا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلم د نائټو څخه اخوا د اروپا د هر قوم ستر ستر خلک زما مخې ته را حاضر کړئ.

ئټ ، بويري ، د هنګري سورمار هم شامل و .کله چې هغوی سلطان ته را نژدې شول نوټولو خپل سرونه ښکته کړ ل ، سلطان
، اوف ډي نيورس او دهغه ملګرو ته يې هم دخپل ځان سره د کيناستو له پاره وويل : ددې سره سم دفرانسې جنرال دخپلو نورو

ي بنديانو په څير نيول شوي او د اروپا ډير ستر ستر سورماران او جنګي پوهان په کې شامل و ، دهغې وروسته يې ټولو ته په

ميرې خاوندان هم . کيداې شي ستاسې د لمړی ميرانې په هڅو کې ستاسې خلک تاسې ته مجرمين ووايي ، او تاسې خپل

لو او نه به په راتلونکې کې ستا پر خلاف دجنګ له پاره ځان تيارو . خو زه ستاسې د ټولو اوستاسې هغه ملګري چې دلته نه

ي يم ،تر څو تاسې هر يو خپل خپل هيواد ته ولاړ شئ . هغه حماقت او بې عقلی چې تاسې زما سره د جنګ کولو په خاطر کړې

ل وکړ او ورته يې وويل :

حالی سره زما لورې ته راشئ، څومره فوځ مو چې زړه وی زماپر خلاف يې راوړئ ، تاسو به تل ما د جنګ په ډګر کې
نو په څير پراته دي . ټولو ته وواياست ! چې هر هيواد،هر حکومت ، هر جنرال ، چې غواړی ما سره د جنګ ازميښت وکړ ي

ندې راوړم . خو زه داسې هيڅکله هم نه کوم . زه تاسې ټولو ته د خپلو کورونو په لور د تللو اجازه درکوم او دهغه غضب په اړه

هغه بيرته کيناست او سلطان بيا په خبرو پيل وکړ.

له تاسې سره په بربنده زمکه ناست يم . نو په دې خاطر تاسې که غواړئ څه ووايی نو په کيناستو يې ووايي ، د دريدو اړتيا نه

دزړه پراخوالي ، ستا حوصلې ، ستا هوډ او عزم ته سلام کوم . چې تا مونږ وبښلو ،او مونږ ته دې د تللو اجازه راکړې ده .

،که څه هم زه دهغوې د زړونو ترجماني نه شم کولې او زه د خپل زړه خبره کوم چې که کاؤنټ ډی نيورس که د انسان زوي
ه والي ورکړې ، زه يو ځل بيا ستاسې عظمت ته سلام کوم . ايا ته اوس ما ته او زما د ې نورو ملګرو ته د تللو اجازه راکوئ ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئ .

فرازي له ځانه سره لري .

کدې شوی یاست . تر څو دخپلو لښکریانو زړونه خوشحاله او هغوې دجنګ په لور تشویق کړئ ، په هغه څه چې زه تر ټولو
د مفتوحو سره داسې سلوک کوي ، خوستاسې خپل صلیبي لښکر چې دخپله اړخه د یوه مقدس جنګ د پیلامې له پاره دلته راغلي
ړې ګندګۍ او چټلۍ کې تر پښو لاندې کړې ده . تاسو خلکو د نسوانیت جوهر د تمرد ، بې حیايي او فنا انجام ته رسولې دې .

یم. ما تاسې ټول دلته په دې خاطر را وغوښتلئ چې هغه وخت چې ما تښتیدونکي دښمن دخپلو سالارانو او جنرالانو سره یو
ې وي او یاکومې نجلۍ ته د داډول زحمت ورکولو هڅه شوي وي نو خپل لاس دې پورته کړي .

فرانسې جنرال کاؤنټ دي نیورس په حیرانونکي توګه کله دغه نجونو ته او کله هم سلطان ته کتل ، په دې وخت کې هغه غوښتل

څخه کوم تحقیق، زه تاسې په بندیخانه کې هم نه ور اچوم ، او نه به مو خپل اسیران کړم . بلکه لږه شیبه وروسته زه غواړم تاسې

م نه ښکته شو ،دهغه تر څنګ د اروپا نور جنګي مشران چې دخپلو لښکرو سره دلته راغلي و او اوس د سلطان تر مخ ناست و

ه او ورکړه ده . د ښځې عزت د ګل د رګ څخه هم ډیر اعلي او پورته وي ،د هغې عصمت او پت د ورځې په رڼا کې ، دشپې
ه باپته وي نو هغه د نصبي شرافت پیژندګلو،او دخوشحالیو غوړیدلې جال دې ، خو یوه بې ابرو او بې عصمته ښځه ، یوه بې
ه ، نو هغوې دغه ډول انځور نه شی وړاندې کولې ، ستاسې په ټولنه کې دښځې ابرو د غوښتنو دسوند پر موادو دبې ابرویي د

وخت چې تاسې دلته را بلل شوي وئ نو یقیننا چې تاسې به ویریدلي یاست چې مسلمانان به له تاسې سره ډیر بد سلوک وکړي ،
مه دریږئ ، کینئ ، زه ستاسې په هکله یوه پریکړه کوم ، ماته لږ څه مهلت را کړئ ، زه به ستاسې په اړه د فرانسې د کاؤنټ

زه هغوې ټولو ته ښښنه کوم . نیورس ! زما مخبرانو ماته خبر راکړې دې چې د صلیبیې جنګیالیو او دهغې د مشرانو له پاره یو
وو میزبانانو کومک او دهغوې د ژوند خوندیتوب پورې را نغښتې دې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر يم چې هغه هغه ته كټل خو هيڅ تعرض يې پرې و نه كړ . نه يې د لاش ورونكې منه كړل او نه يې دهغوې تعاقب وكړ . بلكه

، زرګونو اروپايي نجونې چې دلته ولاړې دي دوې هم ته د خپلو فوځونو په خوندې ساتنه كې دډينوب درياب په غاړه ولاړې

سلطان سمدستي خپلې پښې شاته كړې . بيا كاؤنټ دي نيورس بيرته سيخ كيناست او سلطان بايزيديلدرم ته يې وويل :

ر كه چيرې داسې نجونې د كوم اروپايي حكمران پر لاس ورغلي واې نوتر هر څه لمړی به هغه په هغوی كې ښه ځريدلې واې
چې تا دې ټولو نجونو ته ازادی وركړه او اوس چې ته دا نجونې زما سره يو ځاې اروپايي جنګې بنديانو ته ورسپارې او هغوې
ب ، عدل ، اخلاقو او كردرا ته سلام وړاندی كوم . يقينا چې ته دزړونو قايد يې او د اخلاقو او كړچار يو ډير ستر معلم يې .
طان ! زه يو ځل بيا خپله ژمنه تكرار وم ، چې كه چيرې په راتلونكې كې كله هم صليبي ځواكونو ستا پر خلاف سر راپورته كړ
لاسه څه ډول وهل خوري .

، ته ور سپارم ، ددې ځايه لږ مخته په لږ واټن كې دډينوس د درياب په غاړه يو بحری بيړه ولاړه ده ، نيورس به دخپلو ملګرو په

نه نجونو هم دا كارو كړ .او د سلطان بايزيديلدرم په صفت كې يې شعارونه وركول پيل كړل. په ځواب كې يې سلطان د هغوې

ي پاشا ته وكتل او ورته يې وويل :

رتيب دروم پاپاى اعظم ته هم پوره سپكاوی تر غاړه شوې دې .اود ا ځكه چې دا صليبي جنګ دهمغه به خطوطو او ليكنو
شم . او ددښمن د عكس العمل انتظار وكړ م.ددې نه علاوه ، علي پاشا او محمد زويه ! تاسې پو هيږئ د بروصې دښارڅخه د

ه دې جنګ كې د برخې اخستلو له پاره تر ټولو ستر لښكر را استولي و،دا په داسې حال كې چې ددې تر مخه مونږ د قسطنطنيې

يم او دروم په لور ، چيرې چې د سينټ پيټر دعبادتځاى قربان ځاى دې ، مخه كوم او هلته به د خپل سوګند سره سم خپل آس ترم
ا صليبی جنګ د پيلولو فكر او جرأت و نه كړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړه شيبه وروسته به مونږ او تاسي ټول د دښمن ديړاو معاينه وکړو ، دهغه ځايه چې هر څه تر لاسه شول نو دهغي يوه برخه به
کتلو وروسته ، علي پاشا ! ته به سمدلاسه د ريونا پسي ولاړ شي، که زما مني نو تر هغو چې مونږ په نايکوپولس ښار کې تم
ي ؟

ر شاهي خزانې ته وليږله ، بله برخه يې په نايکو پولس ښار کې د تم کيدو نه علاوه ددښمن پر خلاف د خوزښتونو د مصارفو

ر شوي و نو لښکر ته يي هملته د پړاو کولو حکم ورکړ . په دې تم ځاې کې د سالارانو د اوسيدو له پاره ډيرې ښې خوني جوړې
ى د حکم په اساس د ريونا د راوستلو له پاره دهغې د کلي په لور روان شوي . تر څوريونا له ځانه سره د نايکوپولس ښار ته

د ډينيوب د درياب څخه د يونان پورې او ان تر دجله او فرات پورې د اسيا ټولواک واکمن و. او د اروپا خلکو ورته د نړۍ فاتح

مصيبت خو بلکل په حساب کې نه را ته .

نو د افاقو شونډې سرې شوې وې اولمر دډوبيدو لورې ته ور ښکته شوي و، په همدې وخت کې ريونا په داسې حال کې چې د
اگې يې نيولې وې دننه را ننوت ، ريونا په ډيره حيرانونکي او خاصو احساساتو سره علي پاشا ته کتل اوبيا يې د ډيرې زياتې
ه کيدونکې نه وه ، نو دهمدې فکر په اساس دهغې قدم دريدلې و. تر څو شيبو هغې په ډير شوق ، ډير محبت سره علي پاشا ته

ى په کتلو سره علي پاشا خپل دواړه لاسونه پرانستل ، دواړه ماشومان د علي پاشا سره ور غاړې وتل . علي پاشا پر زمکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ې وروسته علي پاشا نورو ټولو ته سلام وکړ،نریوس را مخته شوه او هغه یې په تندي باندې ښکل کړ او ورته یې وویل:

رانسي جنرال کاؤنټ دی نیورس هم و ، ددې تر څنګ د صلیبي لښکر و په زرګونو نجونې هم و نیول شوې ، بیا سلطان
ه دلته راغلي دي نودوې بیرته همغو خپلو خپلو سیمو ته ورسوي، څرنګه چې په جنګ کې د ګډون له پاره د ډینس بحري بیړه
 ورکړه .

ځانه سره یوسم ،ځکه چې سلطان بایزیدیلدرم همله د نایکوپولس په ښار کې زما او د ریونا داوسیدلو له پاره ځای تیار کړې دې
ه وي ، خو په هر صورت بروصې ته د تللو تر مخه به زه اوریونا یو ځل دلته له تاسو سره ووینو.

ولس ښار کې تیارکړې دې . په دې ترتیب ته کولې شې ریونا له ځانه سره همله دیره کړې ،خو دا را ته ووایه زویه ! چې ته به

باره اوسم . اوس پریږده چې اس دې په اخور وتړم او بیرته را ستنه شم نو نورې خبرې به کوو .

زما څخه اخلي نو زه هم دهمدې رشتي احترام کوم چې زما او ستا تر منځ شتون لري. ته همدلته و دریږه ، زه په خپله اس تر

ند مه کوه ، اس به زه ورم او هلته به یې همدا زه تړم .

و زویه ! دا غواړې پر تا باندې هم خپله خبره و مني .

ه واسطه ستومانه شوې او هم یې دومره اوږود سفر کړې دې .

ه زوره وخندل .

 او قیضه ترې لرې کړه ، او د زین سره چې کومه څرمنیزه خلطه نښتي ده هغه ترې را واخله او له ځانه سره یې راوړه ، په

ره یې راوړه ، دعلي پاشا څنګ ته راغله او بیا یې ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل:

، ځکه چې په هغې سامانونو کې د قیمتي زیوراتو نه علاوه جواهرات او ښایست او تزئین ډیر زیات شیان موجود و ول. د

نګه غواړي هغسې یې وویشه .

ي پریکړه تاسې میره او ښځه کوئ .

ځه یې یوه برخه د نریوس له پاره ، بله یې د ریونا او دریمه برخه یې د سریان له پاره کیږدئ. اوس نو که چیرې تاسې په دې

ور سریان له پاره ورکړئ .

یونا دعلي پاشا په لور وکتل او ورځخه یې وپوښتل چې ایا ته زما ددې خبرو سره اختلاف لرې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

، اوپاته دواړه برخې چې ستا او د سريان رسيدلې هغه دخپله ځان سره خوندی و ساته . بيا ريونا دخپلې مور په لور مخ کړ او

ي لښکر عکس العمل نه وې را څرګند شوې ، اوکه اروپايي ځواکونه غواړې له تاسې څخه د انتقام له پاره ر ا ووځي نو ته ،
ده چې ريونا به له تاسره يو ځاې ځي ، نو زه غواړم تاته دا ووايم چې کله چې ستاسې لښکر د نايکوپولس څخه بروصې لورې

، او تااو بايزيدېلدرم ته بل کوم لورې ته دهغوې دمقابلې له پاره کوچ کولو ته اړتيا پيدا شي نو زويه ! ته به بيا د ريونا سره څه

له پاره دلته راولم تر څو له تاسو ټولو سره ووينې ، ددې وروسته بيا دواړه د لښکر سره يو ځاې د بروصې په لور حرکت کوو .

خاطر دلته راوړم او زه به بيرته ستون شم.

ن مو ور رسولې دې خو بيا هم سلطان په خپلو ټولو سيمو کې جاسوسان خپاره کړي دي او سلطان هغوې ته تاکيد کړې دې ،
، هغوې پر مونږ د يرغل پلان لري خبر راکړي ترڅو مونږ د مخه دهغوې پلان شنډ او ځواکونه يې دړې وړې کړو .

روسته به ريونا له ځانه سره اخلم او بروصې ته به ځم . اوس ما دخپل پلان تفصيل تاسې ته ووايه، که چيرې په دې لړ کې

ه زړه زړه کې يې ورته وويل :

ه ځايه پورته شو تر څنګ يې نريوس او موريې پر بيسا هم د خپلو ځايو څخه پورته شول او ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم ، ما به هيڅکله هم نه وې کړې ، ځکه چې ته دمور يواځنۍ زوی يې ، نو په دې خاطر زما هلته په بروصه کې ستا د مور

ه خود هغې د ښې په توګه دهغې ور سره ناسته ده . نو په دې توګه به هغه ته يو ډول اطمينان ور په برخه واې ، دويمه خبره
سته دې لورې ته را وستم ، نو ايا دا خبره به زما مور قيرات نه وي محسوس کړې ؟ او يا په باطني توګه هغې ته دا احساس نه
اشا ! په دې کې هيڅ شک نه شته ، چې ريونا له پاره ته تر ټولو قيمتي پانګه يې . خو علي پاشا ! مونږ دواړو ميړه او ښځې ته د

ت کول په کار و چې ما ته د لښکر سره يو ځاې د بروصې ښخه دې سيمو ته راوستلې!

ستنه همدا وه ، چې زه له تاسره په لښکر کې و اوسيږم. خو که چيرې په هغه وخت کې تا ويلې وې او سلطان دې هم په دې خبره

رې وکړم . خو کله چې لږه شيبه مخکې تا زما د مور او پلار سره دلته په ميلمستون کې خبرې کولې چې که چيرې نوې جنګ و
دې ځاې کې د تم کيدو په ځاې بروصې ته د مور ځنګ ته وليږه ، ما ته به دهغې په خدمت کې ډاډ او سکون تر لاسه کيږي او

ه ګيله شکوه وکړي . څرنګه چې ته دلته راغلي يې ، نو اوس همدلته اوسه ، زه هيله لرم چې په ډيرو لنډو ورځو کې به مونږ د
ډير ژر کار و ختم کړو . او بيا به د بروصې په لور کوچ وکړو . دهغې وروسته که بيا کوم داسې پروګرام را مخته کيږي نوبيا
. دواړه ميړه اوښځه د هغې سره تفصيلي خبرې وکړو اودهغې ښخه به بښنه هم و غواړو . زما په فکر که دهغې په زړه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي د هغوی خولې پرانستې . په هغو کې يې دننه سترګې ور ننويستې او بيا يې بيرته دواړه کڅوړې د ريونا په غيږ کې کېښودې

س چې ته څنګه غواړې هغه وويشې نو وي ويشه .

ه مونږ دواړه د يوه بل له پاره يو او د يوه بل له پاره به اوسو . علي پاشا ! که ته اجازه راکړې نو زه به خپل پلار دلته را وبلم

ع باندې و غږيږه . بيا نوټول يو ځاې يوه پريکړه کوو او دهمغې په مطابق به عمل کوو .

ه ورکړې و ې ، هغه هغې په خپله مخکې کېښودې او بيا يې خپل پلارته مخ کړ او ورته يې وويلې .

غشو د خلطې په منځ کې اېښودې وې، بيا وروسته يې چې له ماسره په ميلمستون کې خبرې کولې دا ورته را يادې شوې ، اوس
ې لړ کې ما د علي پاشا سره مشوره کړې ده خو دا بلکل په دې باندې خبره نه کوی ، هغه دا خبره تاسې ټولو ته پرې ايښې ده.

ه ددې خبرې ځواب ورکړ م ؟

ل سامان هلته بروصې ته د علي پاشا مور ته له ځانه سره وروړې وې ، او همغې ددې سامان د ويش کار په خپله تر سره کړې
مغې حقداره يې ، هغه له ځانه سره بروصې ته يوسه ، خورې ! داستاسې په کاريږي . خورې ! ته خو وينې او پرې پوهيږې هم
خه زما برخه هم را وکاږې ، ريونا ! زه ستا د فکر نه ښه خبره يم . زه ستا ممنون او شکريه کونکې يم ، چې ته زما دومره غم

ېتهنا ته هغه د منلو وړ وي نو زه به پرې څه نيوکه وکړاې شم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونا علي پاشا له ځانه سره خپلې خونې ته یوړ.

او په دې ترتیب د ریونا سره یو ځاې مخته ولاړ .

لی پاشا یو دم دخپله آسه را ښکته شو ، د علي پاشا په لور په کتلو سره ریونا هم په تیزی سره دخپله آسه را ښکته شوه . او دخپلو

ې :

شا ته وکتل او ورته یې وویل :

ه په انګړ کې و درید او علي پاشا ته یې وویل :

ستنه شوه چیرې چې علي پاشا او سلطان ولاړ وو. کله چې هغه را ورسیده نو سلطان ورته وویل :

وه ، په دې وخت کې ولیعهد محمد دخپلې حویلی څخه یوه خورجین را وړې وه ، هغه دا خورجین د سلطان بایزیدیلدرم تر مخه

ې و . ددې نه اخوا په کې نور ډیر قسم جواهرات هم موجود و . علي پاشا او ریونا ددې شیانو په کتلو باندې هک پک حیران پاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

يه ! رارسيدلې ده . علي پاشا ! په تير جنګ کې چې د غنيمت کوم مالونه مونږ ته رارسيدلي و په هغې کې د سروزرو او طلاو
رخت چې هغه زما د تورې د ګذار لاندې راغي نو دا تاج يې د سر څخه ولويد . او ما همغه وخت را و ا خست او دخپل آس په
ه ، کيدائ شي هغې خپل تاج هملته په پړاو کې پرې ايښې وي او يا يې د ويرې او تيښتې په حال کې خپل تاج هم له ياده ويستلې

ې کړاې ، ځکه د کرميان د جنګ دميدانو څخه د فراغت نه وروسته مونږ غوښتل دبروصې په ښار کې ستاسې واده په شاهي
ه ښار کې ستاسو د دواړو نکاح وکړو . زما لورې ! علي پاشا ماته دخپل زوي په څير حيثيت لري ، ما دخپل زوې په واده کې
ې کړو .

نه تاته د بروصې په ښار کې تر لاسه شي . خو لورجانې ! په دې ځاې کې ته اوس همدا شيان قبول کړه . ګوره ريونا ! ته هم

يونا لورې ! هغه څه چې ستا تر مخه دې نو دا ټول له ځانه سره و ساته ، ددې وروسته به د بلې موضوع په هکله خبرې کوو.

ه ،

فکر کوم چې دا صليبيان مونږ د انتقام پرته نه پريږدي . ځکه مونږ چې هغوې ته کومه ماتې ورکړې ده هغه ډيره د ذلت نه ډکه
د وينه داده چې زمونږ په لاسو د ماتې څخه وروسته د اروپا متحده لښکر به د پولوپ د جزيرې په لور مخه کوی ، او هلته به نه
ې داسې هم وکړي نو مونږ به دخپل خداې په نصرت او کومک سره دهغوې په ځپلو باندې بريالي شو. اويو ځل بيا به دهغوې

ې دي . او هغوې ته مې حکم کړې دې چې هغوې دې په دښمن باندې څارنه وکړي او ددښمن د هر حرکت څخه دې مونږ ته خبر

ه پاته شو . تر هغو چې مونږ دلته د نايکوپولس په ښار کې اوسيږو نوريونا به هم له تاسره وي . خو کله چې مونږ د کوم جنګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ز ځو زما د مور قیرات خدمت یې کولې ، ریونا وایي چې زما مشره ورندار د پخوا څخه په دې سیمو کې مقیم ده ، او د بله
.

کړې واې . ځکه چې ستاسې ددواړو د نکاح وروسته لښکر دغو سیمو ته کوچ کړي و او تا ته د ریونا سره د یوځای کیناستو
ځې.

ې د ریونا فکر په حقیقت ولاړ دې ، دنکاح او واده وروسته ریونا باید همملته دقیرات سره یو ځای پاته شوې وې ، هغې به هلته د
هغه وخت کې چې ما کومه پریکړه کړې وه هغه د حالاتو غوښتنه و ه او ماته همغسې کول په کارو . او اوس چې ریونا څه

یو ځل بیا دکوم جنګی پلان له پاره حرکت کوو ، نو مونږ به بیا هم همدلته تا ستا دمور او پلار کور ته لیږو . اوکله چې مونږ د

ږینونو سره تړل شوې هغه را پرانیزم . او د حویلۍ دننه برخې ته یې راوړم .

سونو د تړلو یوه کوچنۍ اخور هم شته . د اخور مخامخ د اودسونو او ځان پاکولو له پاره او هم د پخلنځي ځاې شته ، ریونا ولاړه
یوه لرونکی ونې او بوټې او ګلونه و . ریونا هلته تر ډیره وخت پورې و ګرزیده ، بیا بیرته دعلي پاشا خواته همملته انګړ ته

کونو د حالاتو په هکله پوره معلومات مونږ ته نه وي راوړې .

ې څه ډیر تزئین نه دې کړې . همدا راز دحویلۍ د پخلنځي څخه هم ډیر کار نه شی اخستل کیداې ، ځکه زمونږ د دواړو میره او

په دې حویلۍ کې کیداې شي مونږ یواځې یو څو ورځې و اوسیږو ، اویا څو میاشتې ، په هر حال اوس زما اوستا د اوسیدو ځاې
ځاې څخه زما او ستا دواړو ډوډۍ تیاره را ځی .

ه ورکړلې ، اسونو په مړه ګیډه اوبه و څښلې او بیا یې د دانې او ګیاه اخورې ته و درول .

ې په ښار کې د ماښام اذانونه پیل شوي و. دواړو میره او ښځې هملته په حویلۍ کې خپل لمونځونه ادا کړل ، اوبیا وروسته د لږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړدې دوه مياشتې پوره شوې ، لږ څه دمخه هغه مخبران ، چې ما د لته د پولوپ د جزيرې په شاوخوا کې د دښمن د نقل و حرکت
پل پړاو کړې ، ددې ماتې خوړلې لښکر جنرالانو چې دله يوه اړخه زمونږ څخه د خپل انتقام د اخستلو له پاره ټولو اروپايې
انو ته تاکيدی ليکونه استولې تر څو ددې ماتې خوړلې لښکر سره چې دلته په اروپا کې يې پړاو کړيدې هر ډول مرستې وکړي .
.

ل چې دا ټولنه به نژدې همغومره ستره وه لکه څومره ټولني ته چې مونږ د نايکوپولس په ښار کې ماتې ورکړې وه ، راغليو
، چې تر ولکې لاندې يې راوستې ، تر هغې به د جنګ څخه لاس و نه کاږی . مخبر دا خبر هم راوړې چې په دې جنګ کې د
خپله د خپلې ژمنې څخه تيرشوې دې نو ما اوس يو پلان تر تيب کړې دې :

که په دې سيمو کې ددښمن نقل وحرکت تر سترګو شو نو ښاروال به په اسانۍ سره هغه و ځپوي .

نوپه ځپلو کې له مونږ سره کړې و ، نو زما زويه ! نو هلته به د صليبيانو د ملا دماتولو وروسته ، زما اراده چې د خپل لښکر

څه لمړۍ مونږ ته يو ډير ښکلې د اوسيدو ښار تر لاسه کيږي ، دويم دا چې د قسطنطنيې پادشاه اوس د صليبيانو يو سترپنا ه ځاې
ځي ځواک همله را ټول کړو او بيا به له همغه ځايه هر اروپايی ځواک چې سر را پورته کوی مونږ به يې د ځپلو له پاره تيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره پوره اشنايي لري ، زويه ! څرنګه چې هغه دواړه سترى ستومانه دي نوپه د خاطر ما هغوې وليږل تر څو لږ څه ارام

د پولوپ د جزيرې په لور خوزيږو ، زما په فکر چې سبا سهر به دخپلو فوځونو سره يو ځاې ددې ځايه کوچ کوو . مونږ به د

غو سيمو کې د صليبي جنګونو پيلونکي دغه راهبان اوپادريان دي چې ددې کارونو د ترسره کولو له پاره يې يو انجمن (ټولنه)
وه ، دهمدې انجمن پادريانو د روم پاپاى اعظم ته ليکونه استولي و او د هغې څخه يې د جنګ دپيلامي له پاره د کومک غوښتنه
وپا حکمرانانو ته تاکيدي خطونه ليکلي و اوزمونږ پر خلاف يې د صليبي جنګ دپيلامې له پاره تشويق او ترغيب ورکړى و .

ې نو دا خبره ياده ساتئ چې هغه راهبان اوپادريان چې دغه انجمن يې جوړ کړى دي او هغه صليبيان چې د جنګ څخه تيښته
په غاړه دې . زه هيله لرم چې دپادريانو او راهبانو د انجمن ټول غړي و نيول شي ، دواړه ستر پادريان هم و نيول شى . هغوې

ن کړل . چې په دې ډله کې ستا پلار هم شامل دې . په دې اساس د مبلغينو ددې وژنو په خاطر هم دا انجمن د ښنني وړ نه دې .
چې څومره پادريان او راهبان دي او هغوې هلته دپولوپ د جزيرې په غاړه د ولاړو کشتيو په واسطه خپلو ځانو ته د تيښتې لاره

کړ او سلطان ته يې وويل :

ه درومېل ولايت ته ولاړ شو ، ريونا به هلته دخپل پلار رستاک په کور کې پريږدو اومونږ به د پولوپ په لور مخه کړو ، مونږ
خلاف جنګ پيل هم کړى نو هغه به سهار وختي وي او سهار سهار به هغوې د جنګ نغاره و ډبوي ، تر دې وخته پورې به زه د
عهد محمد چې کله د شپې په تياره کې د پولوپ جزيرې ته ورسيږو او هلته ددښمن تر مخه پړاو وکړو ، زه به دخپل لښکر سره
دريانو سره يو ځاې لاس نيولي له ځانه سره تاسې ته راوړم . تاسې چې د خپل لښکر تر شاو پړاو کړى وى نو زه به دغه

ل ځواک له منځه وړې دي. په ساحل باندې ولاړو کشتيو ته يې اور لګولې ، او د راهبانو او پادريانو دانجمن چې څومره وګړي
کيږي . او دا ټول په دښمن باندې د غلبې له پاره ډير اغيزمن ثابتيږي .

ي . زمازويه ! اوس ته ولاړ شه ، ريونا به په ډيره بې قرارى سره ستا انتظار کوي او بيا دهغې سره يو ځاې د سهار وختي

و پوښتل : علي پاشا، زما حبيبه ! ته سلطان د څه له پاره ور غوښتې وې ؟ ايا کومه مهمه مسئله وه ؟

ړي و ، همغومره ځواکونه يو ځل بيا هلته په پولوپ کې را ټول شوي دي ، د سلطان بايزيديلدرم سره دخبرو وروسته پريکړه
په لورې کوچ کوو . دعلى پاشا ددې خبرو په اړه ريونا غوښتل چې څه ووايې خو هلته د نايکوپولس په ښار کې د مابنام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولوپ د جزيرې په لور وخوزيدل .

ه منځه وړل ، بلکه د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر لار ښوونه يې هم کوله ، کله چې دسلطان لښکر ې د جزيرې څخه نژدې پنځه

..

جزيرې ته د ننوتلو يواځنۍ لاره هم همدا ده . د شپې په ژوره تياره کې دغې کوچنۍ او نرۍ پټۍ ته په رسيدو سره علي پاشا خپل
، خو د لښکرد بلې برخې سره يو ځاې علي پاشا د سمندر په څنګ څنګ کې روان و ، د سمندر په ساحل باندې چې څومره

له کونکو په مقابل کې يې د عاجزۍ او انکسار نه کار واخست، هغوې يې ټول و ښڼل . په دې ترتيب دشپې په تياره کې علي

سره را يوځاې کړې او د سهار د لمر خاته تر مخه هغه هلته د صليبي لښکر تر مخه پړاو کونکي سلطان بايزيد يلدرم د لښکر

ه جوړول پيل کړل ،هغه وخت چې سلطان بايزيد يلدرم د خپل لښکر صفونه جوړول ، نو په هغه وخت کې علي پاشا او وليعهد

ه وخت کې چې و ه . اوس زمونږ د لښکرو شميره نژدې يولک او پنځه ويشت زره کسان دي ، خو زه چې وينم د صليبيانو د

نږ د جنګ دهغې طريقې سره بلدتيا لري .

مو چې د نايکو پولس دښار په جنګ کې جوړ کړی و ، په منځنۍ برخه کې به زه اوسم ، ښې لورې ته علي پاشا او چپ لورې ته
تړئ .

من د قوت اندازه اخستي ده ،او هغه مو په خپل مخکې درولې دې ، دتکبير د اواز داوريدو سره سم به ، زامنو! تاسې په کار پيل

پيدا کيږي . ستاسې ددواړو د لښکرو د غشو د ويشتلو په اساس به ددښمن دعسکرو صفونه يو په بل پسې له منځه ولاړ شي ،
عسکرى ځواکونو تر منځ يوه ګډوډي رامنځته شي ، او مخامخ به زه دخپلو حملو په واسطه دهغوې تر منځ همداسې کيفيت را

اړو خواو څخه دغشو حمله و دروئ او پرې په پوره قوت سره حمله وکړئ . نو که چيرې مونږ ددې پلان په پلې کولو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږ هغه طريقه دومره اغيزمنه نه وى . که چيرې مونږ د جنګ په عروج کې د ښي او چپ اړخه نه ددښمن په صفونو باندې غشي

جذبو درېينتونوالي ،او ستاسې د روح د پايمالولو پسې دي .

ه دې ميدانو کې به هم تاسو په دښمن باندې لکه د توپان په څير را وغورزئ ، زه تاسو ته ډاډ درکوم که چيرې تاسې يوائې يو
ه مو ماته ورکړه همدا سې به پدې جنګ کې هم ستاسې تر مخه ددښمن پر خلاف جنګيږم او دښمن ته به دا ثابته کړم چې مرګ

همغه ذات به ستاسې ملاتړې ، ستاسې دوست او ناصر وي او په دې ميدان کې به تاسې ته هم بې له شکه برې په برخه کړي .

او وليعهد محمد هم همداسې وکړل او دخپلوخپلو لښکرو مخې ته ورغلل .

د خپل لښکر سره يو ځاې د خپل مرکز څخه ډير لرې دې ، او بيا هغه د صليبيانو په زمکه کې ور ننوتي و . اوصليبيان پر دې
ې څو وارې زيات و .

ې ډير خفه و چې دخپل ټول توان په استعمالولو سره بيا هم نه و توانيدلي د سلطان بايزيد يلدرم لښکر لږ څه هم شاته و تمبوي ،

او وليعهد محمد لښکرى د سترګو په رپ کې دد ښمن په صفوفو کې ور ننوتي ، اوبيا يې داسې په تيزى سره لکه د تيز باران په
ر تر منځه ستر ه ګډوډى راپيدا شوي وه . کله چې ددښمن مخکنيو صفونو وکتل چې د هغوې په ښي او چپ اړخ باندې دمخالف
سره نيمايى کوي نو په دې خاطر به مخکې صفونه ددښمن په منځ کې پاته شي . نو په دې اساس به دهغوې مرګ يقيني شي .

ںکو باندې حمله وکړه ،د سلطان بايزيد يلدرم دا حمله دومره سخته ، او تيزه و ه چې مخته صفونه يې يو په بل پسې و ځپول او

سترګو تر ليدو پورې وه . د صليبيانو له پاره دا حال د زغم وړ نه و . نو په دې خاطر يې خپله ماتې و منله او څوک چې توانيدل

چې توانيدل و ځپول ، کله چې سلطان وکتل چې تښتيدونکي صليبيان اوس دهغه د فوځ له پاره د خطر سبب نه ګرځي نودخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

و څخه هم ډېره وه . زه د هغه خداې ممنون يم چې ددې توپير سره سره يې بيا هم مونږ ته په دښمن د همغوې په زمکو باندې

جنګونو څخه دا خلک ډېر مجرمان او فساد ی دي . په داسې حال کې چې د الله حکم دې چې «فتنه » د قتل څخه هم بدتره ده .

يل :

علي پاشا غوږ ته ور نزدې کړه او په ډېره مينه او شفقت سره يې ورته وويل :

نه په لړزه کې شول ، په سترګو کې يې ويره را پيدا شوه ، سلطان لږ څه نور هم ور نزدې شو . څومره پادريان او راهبان چې
نه په لړزه کې و . په څهرو يې د مرګ ويره ، په سترګو کې نا اميدي . سلطان يو ځل د ټولو جايزه واخسته ،اوبيا د ستر پادري

ې راهبان او ستاسې پادريان سترې سترې ډلې د تبليغي ډلو تر نامه لاندې زمونږ سيمو ته راوړې او دخپل دين او مذهب تبليغ
نو تاسو زمونږ پر خلاف د صليبي جنګ پيلامه وکړه ، داسې خلک مو مخته راوړل چې د لوڅتيا انځور يې جوړاو ، د نوې

کې مونږ د اروپا په زرګونو ښايسته نجوني و نيولي ، هغوې ټولې ستاسې صليبي عسکرو زمونږ د نيولو څخه د مخه بې عفته
نيولې او نه زما په هوډ کې کوم تغير چا رواستلي شو . خو ما داسې و نه کړ ل ، ما دهغو نجونو درنښت وکړ او په ډېر درنښت
و کوم ځواب شته ؟ زه پر تاسو باندې د عامې وژنې الزام لګوم ، ځکه چې تاسې مسلمان مبلغين وژنئ نو ايا تاسو سره ددې

ې د ټولو د وژلو حکم ورکوم .

او راهبا ن يوې لورې ته يوړل او ټول يې له منځه يوړل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه لمړۍ د قسطنطنيي لورې ته ځم ، هغه محاصره کوم ، هيله لرم چې تر څو ورځو پورې به قسطنطنيه ولکه کړم ، کله چې
و غوښتل نو خپل قسم به پوره کړم ، اوس راځئ چې دخپل فوځ له پاره د قيام او طعام انتظام وکړو .

خپل اس تړی نو د هغه ددغه اعلان په اوريدو سره د اروپا ټول راهبان او پادريان د حکمرانانو په ګډون په لړزه شوي وو .
چې سلطان بايزيديلدرم د صليبيانو متحده لښکر ته د نايکوپولس د ښار په څنډو کې ماتې ورکړه نو بيا هم اروپا په لړزه شوه ، نه
ې ووايی چې په سلطان بايزيديلدرم باندې حمله وکړي او دا ډاډ دې هم ورکړي چې که چيرې هغه په سلطان بايزيديلدرم باندې
پاپای عظم له اړخه د پيغام د ورسيدو سره سم روسې نصراني حکمرانانو د سلطان بايزيديلدرم په خلاف دتيمور لنګ د ملاتړ له

هغوې هم تيمور لنګ د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف د جنګ له پاره تياراوه ، په حقيقت کې تيمورلنګ تر اوسه پورې د سلطان
طان بايزيديلدرم يو داسې سلطان دې چې په جنګ کې دخپل لښکر مخته ځي ،او په دښمن باندې د يرغل کولو پوره پوهه لري،

ر خلاف د حملې ترغيب ورکوو . روسانو هم هغه ته يو لوې لښکر تيار او ور استولې و. او اخرکې پاپای اعظم او د قسطنطنيي
رلنګ به هم مات او د شمال په لور به يې واورينې سيمې ته په شا کړي .

و په ملاتړ عملي پروګرام ته تيار شو او د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف يې د جنګ کولو هوډ وکړ . نو هغه اته لکه قوي فوځ را

نه جوړ کړل ، نهرونه يې و غځول ، او ديوه بند په واسطه يې د سمرقند پايتخت ته د ذرفشان ددرياب اوبه را واړولې .

ې د فتح د هنر په اړه يو يادګار عمارت هلته جوړ کړي.

ې باغونه پراته و . چې په هغوې کې ډير سترې ستر ې ماڼۍ چې زياتو کې يې زمرد او نور ښايسته کاڼی لګيدلې و تر سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ل . دهغه د هڅو پایلې داشوې چې د اسیا د هرکسب خلک اود هر قوم وګړي دلته موجود شول. د صنعت او حرفت له پاره یې

سمرقند په ما نیو کې د ډولو شاندار عمارت د تیمور لنګ څلور منزله مانۍ ده چې د ترک د سراې په نامه یې شهرت موندلې دې

ځانګړتیا داده چې دهغې پر مخه یو آیت په ډیر ښایسته بنه لیکل شوې دې ، دا آیت «کوس » لري څخه هم لوستل کیداې شي .
تان د بابر د شهنشاه الفاظ دی)

نه کړ.ددې ځایه به تجارتي قافلې له یوه لورې هندوستان ته او دبلې لورې جرمني او ان تر جینوا پورې رسیدلې ، تیمور اوقافو
کړ .

وراءنهر په ښار باندې ولکه وکړه ، بیا یې ترکستان سوبه کړ ، اودهغې وروسته یې تر څنګ ګاونډي هیوادونه اوسیمي یوپه بل
ې او ان تر کوچنی اسیا پورې ورسید . دهغه ځایه د شام او مصر په لور ولاړ او په منځني ختیز باندې ور و غوزید ، او دا

، خو هغه دخپلو عزایمو او غوښتنو په خاطر تر خپله ځانه پورته ډیرو جابرو او ظالمو ،سفاکو غیرمسلمانو فاتحینو ته هم ماتې

د ذهنونو څخه وویستې .

وانه وه ، او بیا یې د پاته ابادی د له منځه وړلو په خاطر د مرغاب ددریاب بند ورمات کړ . دغه بند دهغه ځاې زراعت ته اوبه
د ښختو سره و جنګولې ، په هر صورت د تیمور په بل مخ کې ددنیا داسې ظلم او تیرې نه و چې هغه د انسانانو په خلاف نه و

سلطان بایزیدیلدرم تر مخه د راتلو له پاره ډیرې زیاتې بهانې جوړولې ، او کله چې هغه ته د روس څخه هم د هغه ملاتړې ستر

ئیده په کې را ولوشي یوې خواته کینوود او ددروازې لورې ته ورغله ،

ې وکتل ، نو هغې هم خپل لوښي په هماغه ځاې کې کینوود چیرې چې سریان خپل لوښې ایښې و .او دمرکزي دروازې په لور

ت هم دروازې ته ور رسیدلې وه . بیا د سریان څخه د جدا کیدو وروسته ریونا د قیرات په لور ورمنده کړه او هغې ته ورغاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو په دې حساب زه ستا مشر ورور هم يم . نو کله چې هم داسې موقع مخ ته راځي ،زما درنې خورې ! زما د اس واګې مه نيسه

ره چې کوم سامان تړلې و نو کله يې چې هغه را خسته نو سريان هم ورمنده کړه او څه سامان يې دريونا سره را واخست ،اوبيا

سريان دواړو به د وزو څخه شيده را واخلو او دهغې وروسته به بيا همدلته کينو او په خپلو منځو کې به خبرې اترې وکړو .

وول. دواړو خويندو په ډېره چټکۍ سره د وزو څخه شيده واخستل .

ږخميانو د مرهم پټۍ په خاطر هلته درې ورځې تم شو ، ددرې ورځو ددې پړاو نه تر مخ سلطان بايزيديلدرم علي پاشا زما پسې
رې ولاړ او هغه ښار يې محاصره کړ

، چې د قسطنطنيي محاصره به اوږده شي ، تر څنګ يې سلطان هوډ درلود چې د دې ښارد سوبې وروسته به هغه د روم په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي ښار ته را ولیږلم . نومور جاني زه دهمدې ساتونکو په ساتنه کې دادې دلته راورسیدم.

م شوني وه چې د قسطنطنیې محاصره اوږده شي ، او هلته تا ته ځانته په خیمه کې ژوند کول د اذیت او درد نه ډک و ګرځي.
خاطر زه ډیره خوشحاله یم چې ته زما لورې ترې دلته راغلې ، ددې تر څنګ لورې ! ما او سریان خپل ځانونه یوائې احساسول

طنطنیې د محاصرې په وخت کې هغه د سلطان تر خوا وي. ددې ښار د سوبې نه وروسته کله چې سلطان د روم په لور کوچ

ې یئ ، اوس به زه تاته حکماً ووایم چې ته همدلته په میلمستون کې کینه زه او سریان به ولاړې شو او ډوډئ به تیاره کړو .اوبیا

تیاره کړې نو بیا داسې و ګڼه چې د ریونا په ژوند باندې لعنت دې ،که چیرې زما په موجودیت کې زما مور ټول کارونه کوی

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول څلور ویشتمه برخه لولئ :

. ښار د ساتنې له پاره د سلطان بایزیدیلدرم زوي ار طغرال مامور و . دهغه سره همغه د سیواس د ساتنې له پاره
نه د تیمورلنګ د عسکرو مقابله وکړه چې داسې وختونه په تاریخ کې ډیر کم تر لاسه کیږي .

آس یا اوښ باندې د سفر کولو په وخت کې د اوسپنې د سیخانو څخه جوړ شوي یو کجاوه جوړه کړې وه ، نو هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل زوي عمر شيخ لا ترمخه د نرۍ څخه کوچ کړې و . دهغه دريم زوې ميران شاه ډېره ناوړه او بې عقله انسان و .
ه ورتيااو ميراني په اساس په لښکر کې هم محبوبيت درلود.

نه اخوا د خپل عقل او فکر له اړخه هم دوې دواړه د تيمور لنګ د سترګو دنور حيثييت درلود. خو ددې سره سره بيا

برخه يې د خپل سپه سالار نور الدين تر قوماندې لاندې پرې ښوولـه ، اوبله برخه يې د خپل لمسي شهزاده محمد تر

، و چې د تيمور لنګ تاتاريان په هيڅصورت و نه توانيږي چې د ښار دروازې ماتې کړې اودننه را ننوځي ، نو په دې
ي خپل نور پنځه زره فوځونه يې په هغې لورې و ټاکل چې د تيمورلنګ وليعهداو دهغه لمسي شهزاده محمد د هغې

راني کې ټولو ترکانو ته ماته ورکړې وه. هغه وخت چې تيمورلنګ دخپلو اته لکو فوځونو سره د سيواس د ښار په لور
ه کړې و.

ددې منجنيقونو تر مخه يې د خپلو غشو ويشتونکو ډلې و ټاکلې او د منجنيقونو تر شا يې هم د غشو ډيرې کيښنول ، ددې
خه جوړ شوي ډير زيات لوښي اينودي و ، چې په هغه وخت کې د ارطغرال د وينا په اساس خلکو د اوره څخه ډک کړل

وې باندې د غشو باران و اوريد چې په پايلو کې يې زيات شمير تاتاريان دلدل شول ، په دې خاطر دهغوې لښکر هملته تم

ميره يې په ښار کې د لسو زرو څخه زياته نه ده ، په هيڅصورت زمونږ د حملې څخه خوندى پاته نه شي. نو کله چې
داسې اندازه او په داسې ګړندی توګه را خوشې کړې چې زيات شمير تاتاريان يې هملته وسوځول او له منځه يې

و کيږي . ځکه هر ځل د تاتاريانو دا يرغل په شا تمبول شوي ،پر هغوې د جوش اوبو او د اور د سکروټو را وروول هغوې

ثبوت وړاندې کړ نو دهغې مثالونه هم په تاريخ کې ډير کم تر لاسه کيږي ، ارطغرال و توانيد چې پوره اته لکه فوځ د
چنۍ قلعه سوبه نه شوه کړاې .

زياته اوږده شوه نو دهغه سره د خوراک ذخيرې په ختميدو شوې ، او مجبور شو چې د تيمور لنګ سره سوله وکړي او

حشي انسان په دنياکې بل پيدا کيږي نه . کله چې ارطغرال د سيواس ښار تيمور لنګ ته حواله کړ نو تيمور لنګ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغوې د سالارد سلطان بايزيريلدرم د زوي ارطغرال په ګډون ووژل . د ارطغرال او دهغې دملګرو جرم داو چې

ه دمې په خاطر هملته دسيواس په ښار کې پړاو وکړ .

دتيمور زوې شا رخ ، لمسي او وليعهد محمد ، بل لمسې الغ خان او شاملګ شامل و . کله چې دوې ټول د تيمور خيمې

زرو په شاوخوا کې ده ، ددې نه اخوا د هغه په لښکر کې دوه کسه ډيره تکړه سالاران دي ، دهغوې څخه يو دهغه
د اروپا په ټولو جنګونو کې هغه په خپل سپه سالار علي پاشا باندې ډيره تکيه کړی وه ، په ورستيو جنګونو کې د بايزيد

دی . خوبيا هم که چيرې تاسې ته دهغه په هکله څه نور معلومات وي نو وي واياست ، دا به زما د خوښۍ سببب شي

برخې د لښکر لار ښوونه کوي ، په دښمن باندې د ګذار کولو له پاره پخپله مخکې کيږي نو په دې خاطر دهغه لښکرپر

اسې ځواکونو باندې يې شپيڼۍ حملې وکړې چې خپل ځانونه يې نا قابل تسخير ګڼل ، اودهغوې پر خلاف يې ډير ښه
ي و د همدې يونانيانو ښکار و ګر ځيدل . بيا دا علي پاشا ډګر ته راووت . هغه ټول يونانيان له منځه يوړل چې د

ځومره د خپلو اسلافو داخلاقو ممنون دی په همغه اندازه د محمد د طبيعت ،زکاوت ، او ميړانې احسان مند هم دی . دا
خه ډير فوځ دې او دوه سالاران لري ، چې يو يې علي پاشا او بل يې وليعهد محمد دې .

واړه جاسوسان لږ څه را نژدې شول خو بيا هملته تم شول اما هغه ورته د نور رانږدې کيدو حکم وکړ . کله چې هغوې

برخې اخستلو وړ نه دې ، او نه يې پخوا په دغسې وينه تويونکو جنګونوکې برخه اخستی ده ، هغه غواړي د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه رپ کې به هغوې هملته ډېرې کړل شي . له تاسره يواځې ستا سالار نور الدين اوستا لمسې وليعهد محمد دې چې

غو دواړو جاسوسانو په خبره چې همدا اوس دخيمي څخه ووتل ، د ترکانو پادشاه سلطان بايزيريلدرم د پولوپ په جزيره
خپل آس تړي ، دا ځکه چې هغه ددې کار له پاره سوګند کړې دې . خو مونږ به هغه ته دداسې کار کولو مهلت ورنه

ې دې نو ياد ساتئ چې سلطان بايزيريلدرم به زمونږد لښکر و د شميرې د په نظر کې نيولو پرته دفاسفور س د
نو په څير به مونږ ته د ماتي د راکولو هڅه کوي .

مات کړي دي .

چې هغه ته دا خبرونه ور ورسيږی نو زما په فکر چې هغه به په قسطنطنيه کې يوه ورځ زيات وکم تم شی او بيا به
دجنګ کومه طريقه چې ما خپله کړې هغه ته هم غوږ کيږدئ.

شوې فوځ دې ، کله چې د بايزيد د لښکرو سره ټکر پيليږي نو اول به دغه ټول لښکر د هغه د لښکر سره ټکر وکړي
بنديان کړې او ماته به يې راوړي ،او دبروصې په خزاني به ولکه وکړي .

ځو نو مونږ ته به يې ډيره ستره ګټه تر لاسه شی .

لکه فوځونه له ځانه سره يوسئ ، نو بيا به هم زما سره څلور لکه فوځ پاته شي ، زما لمسي الخ خان ، او شا ملګ به د

پاته کيږی ، او ددغه دوو نوي پرانستل شوي محاذونو په لور به خپل سالار علی پاشا او وليعهد محمد استوي ، که چيرې
وځ دې نو دهغې په مقابله کې د بايزيد سره يواځې څلويښت زره فوځ پاته کيږی . او هغوې ته هم هلته زما د سالار نور
ر تيب به نور الدين او محمد هم دعلي پاشا او وليعهمد محمد په فوځونو باندې غلبه تر لاسه کړي . کله چې داسې
طان دې چې تر نن ورځې پورې يې د سترو سترو جابرانو تر مخ يې د فتحې او سوبې علاوه د ماتې نوم هم نه دې
په تاريخ کې په طلاي ټکو وليکل شي .

ل منتظر واوسو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرې يوه ورځ نه وه تيره شوې چې يو سپاهي سترې ستومانه او مات مات را ورسيد. په دې وخت کې بايزيد د خپلو

وپوښتل :

هغه مخبر وويل :

رحدي ښار سيواس ولکه کړې ، په سيواس کې ستا زوی ارطغرال دا اته لکه فوځ په مقابل کې يوه اونۍ و جنګيده
ره . درونده سلطانه! هغه د سيواس په ښار کې زمونږ ټول لښکر له منځه يوړ ، څلورزره مسلمان سپاهيان يې ژوندي

وخته هغه ګونګ ،ضُم او په غم کې ډوب ناست و .د علي پاشا او وليعهد حالت هم د سلطان د حال څخه کم نه و . تر

زمونږ پر خلاف د جنګ کولو له پاره کوم کار پيل کړې نو هغه په يقين سره د اسلامي ملت له پاره دجنګ د ويرونکي

شال وګرزيده .

ځورونود پېتولو له پاره خپل لوځوالي نه را څرګندولې ،او نه يې دخپلو د بيلتون په خاطر دتورې شپې دجدايي د توپان په

ندې بريالي شول ، که چيرې دې تيمورلنګ د اته لکه لښکرو سره يو ځای زمونږ پر سلطنت باندې يرغل نه وې کړې
دې کار مخنيوي وکړي ، نو په دې خاطر يې ددې کار له پاره زمونږ دخپل يوه ورور سره معامله وکړه ، زه نه پوهيږم

ن په سازشونو باندې ځان نه خبروي ، د ختيځ ديوالونو په خامو رنګونو سره د خپل عظمت او ستروالي دداستانونو
صف جوړوی خو کاش چې دا تيمور لنګ د ملت د خوږو شونډو خندا باندې د زهرو جام انه اړولی ، کاشکي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ی کتل. په دې وخت کې دسلطان په سترګو کې یو غم ، یو الم او یو افسوس و ، نو یو ځل بیا یې په خبرو پیل وکړ او

رلنګ زما زوې هم وژلی دې ، لکه چې تاسې هم واوریدل ، هغه ځلور زره مسلمانان ژوندې تر خاورو لاندې کړل ،

ه وسله وال موجود دي ، تاسي ته معلومه ده چې د اروپا په دي سیمو کې مونږ د شمیر ډیربښت ته کوم اهمیت نه دې
ږه . زامنو! پورته شئ او لښکر ته د تللو حکم وکړئ . اوس مونږ دلته د قسطنطنیې په محاصره کولو باندې باید خپل وخت
ح د مقابلې کولو جرأت هم لري .

ځخه یې غیږه چاپیره کړه په داسې حال کې چې ریونا د علي پاشا ځخه د اس واګې واخستې ،او په خوږو خوږو سترګو
غم او خفګان دې ، ریونا هم علی پاشا ته کتل او هغه هم دعلي پاشا په خفګان باندې غمګینه وه ، بیا مخکې له دې چې

ې تندې دماتولو په خاطر د تیغه نه وې تیر کړي ، دې ظالم د سلطان بایزید یلدرم زوې هم له تیغه تیر کړې دې .

و نو په همدې توګه به مونږ د تیمور لنګ مقابله هم وکړو. خو ځه چې ما زورو ي هغه دادی چې دا تیمور لنګ د
ه د غم او صدمي سبب ګرځیدلی ده .

ږخته پورې ریونا ، علي پاشا او قیرات درې واړه هلته په میلمستون کې ناست و ، سریان هم بیرته ور ستنه شوه او دخپل

همدلته پرې ښوول شي . او دلته دبروصې ځخه به تازه فوځونه واخستل شي . ددې تر ځنګ به سلطان د بروصې ځخه د

ږتلې او پخلنځې ته د ډوډۍ د تیارولو له پاره ولاړې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه کوچ کړي دې . په بروصي کې د يوې شپې په تم کيدو سره سلطان د لښکر زخميان همدلته په بروصې کې پرېښودل

وروسته هغه همىلته د درياب په غاړه په غرنی سيمو کې خپل لښکر ور ننويست ، ددې سره سم سلطان د سيواس پورې

رم په همدې غرنيو سيمو کې د تيمور لنگ سره د مقابلې له پاره تيار او بيدا ر و .

لته تم شو خو تيمور لنگ دخپل فوځ سره د سلطان مقابلې ته حاضر نه شو .

ې خبر د اوريدو سره سم سلطان بايزيد يلدرم د غرنيو لمنو څخه را ووت او د هيلس ددرياب غاړې ته راغې .

وړود چکر و هلو ته اړتيا ده ، او سلطان د همدې چکر په دننه کې خپل لښکر راټول کړ اوپه دې انتظار کې و چې

ه حقيقت کې تيمور لنگ ته د فوځونو برتري هم تر لاسه وه ځکه دهغه د فوځونو شميره اته لکه وه په داسې حال کې

تکر هڅه وکړه نو سلطان بايزيد يلدرم به دهغه لښکر د شميرې د زياتوالي سره سره نابوده کړی او له منځه به يې

مور جرأ ت و نه کړ چې ددرياب څخه را تير شي او د سلطان مقابلې ته راشي . په اتمه ورځ سلطان ته خبر راغې

، په دې خاطر هغه د خپل اته لکو فوځونو سره په ډيره بيره د انقرې په لور وخوځيد او انقره يې محاصره کړه او په پوره

. هغه وخت چې د تيمورلښکر د رسيو اوزينو په واسطه په ديوالونو د ورختلو هڅه وکړه نو انقرې کې ميشت د
خبرانو خبر ورکړ چې سلطان بايزيد يلدرم په ډيره چټکتيا سره دهغه په لور را روان دې ، ددې خبر د اوريدو سره
ته وويل :

كاره لويدلي وي سمدستي ټکر کول دي ، خو ياد ساتئ چې دا تدبيرونه هم زمونږ له پاره زيانمن ثابتيداې شی . که
وته کوي چې هغه نه شاته تلونکي دې او نه د جنگ څخه مخه گرځونکی دې .

يواد هر کلي ، هر ښار چې مخ ته راځي هغه د تباهی سره مخ کړ و . اوپه دې ترتيب بايزيد مجبور کړو زمونږ تر شا
اوبو د ذخير نه د ګټي ډيورته کولو په وخت کې د زهرو سره مخ کيږي اوپه دې ترتيب به هغوی له منځه ځّي او د
حساس کړي نو که چيرې په داسې وخت کې مونږ پر بايزيد باندې يرغل وکړ و نو دبايزيد ماتې به حتمی او زمونږ بريا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ځخه خوندی پاته شي .

، په دې تر تیب هغه اته لکه فوځ مخکي مخکي په تیښته کي روان و او د سلطان بایزید یلدرم یولک شل زره فوځ د

ایزید یلدرم د لښکر د ویرې د خندق د ویستلو حکم وکړ .

سي سفر کړې و او دې میدانو ته رارسیدلې و .

اچولي واو دا یو داسې حرکت دې چې د انسانیت پر خلاف ګڼل کیږي .

سلطان ځني خویونه او کړچار نه خوښولې نو هغه به یې د خپلو سفیرانو د لیږلو را لیږلو په واسطه حل کړې وې ، او دا

ی دسلطان بایزیدیلدرم د مقابلې له پاره تیار کړل تر څو دخپلې ماتې امکانات را کم کړي .

ده کي یې پریکړه کړې وه چې کله سلطان بایزیدیلدرم ددې مقابلې له پاره راشي نو تیمورلنګ به د الغ خان او شا ملک
سي پورې او دخپل لمسي ولیعهد محمد سره یې دوه لکه لښکر د انقرې په لور د استولو حکم کړې و.

ه ورسته تیمورلنګ په خپل لمسي ولیعهد محمد باندې تر ټولو ډیر باور درلود .نو په دې خاطر یې نه غوښتل هغوې
حشت سره سره چې دې په کې دسلطان بایزیدیلدرم له اړخه ککړ و بیا یې هم دخپل زوې شارخ سره په خپله خیمه

علاوه په لښکر کي ډیر کلک نظم او نسق موجود و اودهغه هر وګړې د بایزید همدومره وفادرا و لکه څومره چې یو
ځارنه کوله چې دغه ټول اذیتونه او ستونزې یې زغملې او هیڅ ډول شکایت یې نه کاوه .

و مخته خپله خیمه و دروله نو بیا دتیمور لنګ سره د جنګ پرته بله لاره نه وه . سلطان بایزیدیلدرم د راتلو سره سم د
ځ ته یو ګوټ اوبه هم نه وې تر لاسه شوې ، نو دخپلو فوځونو د همدغو ستونزو او کړاو په کتلو سره هغه یوه لمحه

ی یې له ځانه سره هملته پریښود ، دویمه برخه یې ولیعهد محمد ته او دریمه برخه یې د علي پاشا په قومندې کي ورکړه

د لښکر په مقابلکې د جنګ له پاره صفونه جوړ کړی و . دسلطان بایزیدیلدرم په لور د کتلو سره سم هغوې هم خپل
شهزادګانو سایرکن اوایکسلا سره یو ځاې پاته شول..

په دې ترتیب د تیمور لنګ ټول لښکر د دسلطان بایزیدیلدرم په لښکر لکه د مچو او میږیو په څیر را پریوت .

رو باندې ور پریوتل .

د زوې ولیعهد محمد لښکر شاته و تمباوه ، ولیعهد محمد د خپل لښکر سره ځکه لږ څه شاته شو چې پر هغه ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسته تګ ته مجبور شو .

همداسي وينه تويونکي حمله وکړه او هغوی يي تر ډيره شاته و زغلول . په دې وخت کې سائرکن د ډير جرأت نه کار
ب يي داروپايي دوو شهزادګانو څخه د يوه کار و ر خلاص کړ. اوس ايکسلا پاته و ، کله چي هغه وکتل چي ورور يي

، کله چي د تيمورلنګ سالارانو وکتل چي د وخت په تيريدو سره کيداې شي علي پاشا دهغوی منځته ورسيږي نو هغوی

هم دا ښه درک کړي وه . بيا سلطان بايزيدلدرم دتيمورلنګ د عسکرو سره په جنګ دوه تيز زغليدونکي آس سپاره
ځ او يوې لورې ته دوتلو هڅه وکړئ ، او ددښمن د پنجي څخه د وتلو سره سم لږ څه شاته ولاړ شئ اوبيا د نوې جنګ

عه لښکر چي ددوې د اړخونو څخه تيريده تر سختي ضربي لاندې راووست . د علي پاشا دا حمله دومره قوي وه چي
ه تښتې . په دې تر تيب علي پاشا دخپلو توپانې حملو په واسطه د هغه په اړخ کې تيريدونکي دښمن له منځه يوړ او پخپله

ب عسکرو يي زغم و نه شو کولاې اويوې لورې اوبلې ته يي د تيښتې مخه کړه ، بيا وليعهد تر ډيره پورې شاته ، ان
ب پيل شي.

ښار راوړي او په دې ترتيب په پا شاکيدو باندې بريالي شي .

باندې د ملخانو په څير را توې شول.، سلطان بايزيدلدرم دهمدې حالاتو په کتلو سره شاته شوې و .د سلطان شاته يوه

وځونه د څو فرلانګو پورې خپاره شوی و . په دې خاطر ددومره دښمن له منځه وړل او ځان ترې ويستل شونې نه
دسلطان ټول لښکر له منځه ولاړ اوسلطان يي ژوندې و نيوه ، او هغه يي و تاړه او په پړاو کې پروت تيمور لنګ ته يي

اړو پلار اوزوې وکتل چي د سلطان د سترګو څخه د قهر اوغضب لمبې را وځي ، دهغه سينه زخمي شوې وه او

او ستا زوې وليعهد محمد هم د خپل څلويښت زره عسکرو سره يو ځاې د تيښتې لار خپله کړې ده .

خه وم او ستا عسکر مې ځپل ، زه د نورو د بچيانو د حلالو او دهغوې په واسطه دخپلې سوبې د يقيني کولو له پاره دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاف جنګ کړې دې . خو ګوره تیموره ! فتح اوما ته د قدوس خداې له لورې وې خو یاد ساته چې په اخلاقي توګه ته

یمه کې د خپل زوې شارخ سره د شطرنج لوبه کوي دا لوبه خو ښځې هم د حرم په یوه خونه کې کیني اوکوی یي .
ته لږ څه د انصاف په حد کي فکر وکړه ، هغه خبرې و تله ، او بیا ووایه چې ایا رښتیا ته فاتح یي ؟ ایا تا په جنګ
شکو لې وې ، که اوس هم تاته شک وي نو پلار او زوې دواړه تورې را واخلئ او ځانته زما سره مقابله وکړئ ، بیا

ید لاسونه ور پرانزي ، په دې خبره هغو سپاهیانو چې بایزید یې لاس تړلې دلته د تیمور خیمي ته راوستې و دهغه
ي هم سلطان ته راوست .

جره کې بند کړئ په کومې کې چې تیمور لنګ په خپله سفر کاوه ، دتیمور لنګ د حکم سره سم یې سلطان د اوسپنې

ل شول چې د سلطان بایزیدیلدرم سپه سالار علي پاشا او زوې ولیعهد محمد دواړه تښتیدلي دي . دهغه په سالارانو کې
ښکرو سره یو ځاې په وتلو بریالي شول . هغوې د هیلس دریاب څخه تیر شوي دي او په هغه بل لورې غرنی سیمو کې

طوری په مرکزې خزانه باندې ولکه وکړئ او ټوله خزانه دلته خپل پړاو ته را منتقل کړئ .

ک هغوې ته قاصد ور ولیږه اوخبر یې ورکړ چې سلطان ته مو ماتې ورکړې او پخپله سلطان مو نیولې دې او اوس

په سالار و . هغه د اسلامي امت او مسلمانانو سره ډیره همدردي درلوده ،که څه هم هغه د تیمور لنګ په حکم د بروصې په

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخې ناول شپږ ویشتمه برخه لولئ :
۴۵ *****
رالدین سره په خیمه کې ناست و او په څه مسله یې خبرې کولې چې د هغه یو ساتونکي راغي او ورته یې وویل :
اقا! د بایزید د لښکر سره چې کوم بندیان مونږ نیولي دي په هغوې کې یو معمر شخص برهان الدین هم شامل دی.
سره ټکان وخوړ او ساتونکي ته یې وویل چې هر څه چې د برهان الدین په هکله وایي ویې وایه . اوژر یې راته ووایه .
ساتونکي وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دوه ساتونکو دغه برهان الدين له تاسره ليدل غواړي. ښځه دغه برهان الدين له تاسره ليدل غواړي. اوس دوه ساتونکو دغه برهان
الدين دلته راوړي دي او د خيمي نه بيرون ولاړ دي او د اجازی غوښتنه کوي.
ځان ځارني ، دهغه ددیانت په هکله ډيري قصي اوريدلي دي . هغه په ډير درنښت سره دلته خيمي ته راوړئ، زه غواړم و
پوهيږم چې هغه څه غواړی .
ه . دهغه په راتللو سره ولي عهد محمد ، الخ خان ،نورالدين ، او شارخ ټول ودريدل . تيمورلنګ هغه ته په يوه ځای کې د
ه و کړه ، خو برهان الدين حرکت و نه کړ . اوپه خپل ځای ولاړ پاته شو او بيا يې په نفي سره سر و خوځاوه او ويې ويل :
ند هم يواځي دا و چې زه ستا په خدمت کې حاضر شم او درته ووايم چې ماته د بايزيد سره د کتلو له پاره وخت راکړه . زه
تاسي ته دا ډاګيزه کوم چې زه د بروصي اوسيدونکي يم ، زما نوم برهان الدين دی او يو وخت د بايزيد يلدرم استاد وم.
تيمورلنګ په ډيره درنه توګه برهان الدين ته وکتل او ورته يې وويل:
ونده مشره ! ته کينه .زه بايزيد را غواړم . بيا چې ته دهغه سره څه ويل غواړې نو زما په موجوديت کې يې يزيد ته ووايه .
برهان الدين يوځل بيا خپل سر د نفي په توګه وخوځاوه ، او ورته يې وويل :
ې تا هغه په اوسپنيزه پنجره کې بند کړي دی ، زه غواړم په همغه پنجره کې بند بايزيد ووينم او بيا ورسره خبرې وکړ م.
د برهان الدين په خبرو باندې تيمورلنګ تر يوه وخته پورې فکر وکړ او بيا يې د څه فکر او سوچ وروسته ووېل :
ته اوسئ زه بيرته ژر راستنيږم . ددې خبرې سره سم تيمور لنګ دخپلې خيمي ځخه د برهان الدين سره يو ځای بيرون شو.
ې وې ، سر يې ښکته و ، د پنجرې تر مخه د برهان الدين د درولو سره سم تيمور لنګ هغه ته دا وښووله چې هغه د خيمي د
دی . خو هغه د همدې پنجرې شاته پټ ولاړ و .تر څو ځان خبر کړي چې برهان الدين د بايزيد سره څه خبرې کوی..
تر ډيره پورې بايزيد ته کتل اوبيا يې په ډير ناست او ژړه غوني اواز غږ وکړ چې : بايزيده ...بايزيده ،بايزيده زما زويه !
ه خپل مخکې برهان الدين وکوت نو بايزيد په پنجره کې ددريدو هڅه وکړه ، برهان الدين په ډير غوره سره بايزيد ته کتل .
رو يو بل ته کتل ، اوبيا داسي لکه چې په چپو خولو اوولاړو ژبو يو بل ته څه وايي . بيا برهان الدين بايزيد ته وويل :
ې . ما تاته څو واري ياده کړی وه چې کله چې ستا نيکونو او غورنيکونو شرابو ته لاس هم نه و ور وړی نو تا ولي دا
په راتولونکي وختو کې به زه تا په کومو ځنګلونو کې ، دغرونو په لمنو کې ،او دجنګ په ميدانونو کې لټوم . نه يواځې زه
،بايزيده ! بلکه ستا ټول رعيت ، ستا سره مينه کونکي به ټول ستا په لټه کې و ي.
برهان الدين د لږڅه وقفي نه وروسته بيا بايزيدیلدرم ته وويل :
ت يې پرې تمام کړي وي ، قدوس خدای هر قوم ، اودهر ملت دلاربښووني له پاره وسايل برابروي او په عذاب دککړيدو تر
کړيږي. بايزيده ! اوس چې تا ماتي خوړلي ، او دا چې ته اوس د اوسپنې په دې پنجره کې بند يې نو دا هم دخپل خدای له
ه خبر درکاوه ، ته مې پوهه ولي ، ته مې د شرابو دڅکلو ځخه منه کولي ، او د راتلونکي عذاب او اذيت ځخه مې ويرولي
وويستلې ، بايزيده ! تا د سمندر دهغې غاړې ځخه راوړې د خپلې نوې ناوې په طلسم کې ورک شوې ، اودهغې د هرې
غوښتني او د هغې د هر خواهش په پوره کولو کې اود هغې دهرې خبرې په منلو کې دې دريغ و نه کړ .
ا خپله دغه نوې ښځه دخپل ذهن د معبوديت نغمه ، د خپل زړه صومعه ګڼله ، خو نن هغه ستا هيڅ درد نه دوا کوي ، دا
ځکه چې کله چې دخدای له اړخه نيول کيږي نو بيا هر څه دهغه تر مخه بې وسې اومجبور شي .
دې ، اوس نه ستا کوم نوم شته ا و نه کوم عنوان . تا دخپل رعيت خوشبوي او خوشحالي د يتمانو په اوښکو تبديله کړه .
و سيلاب را روان و ، سلګی يې وهلي ، او دبرهان الدين په څير يې خپلې شوندي سره خوړلي ، د پنجرې شاته پټ ولاړ
هان الدين د خبرو ځخه د سرنه تر پښو پورې په خولو کې ډوب شو ... برهان الدين يو ځل بيا خبرې پيل کړې او ويې ويل :
بايزيده ! زه دشپود تيارو په چاودنو کې دخندا سهار ، اود وطن د سهار له پاره د هنر نوې اسلو ب له کومه راوړم ؟
شهيدانو دخاورو شفق ، اودقوس قزح ځخه روښانه ستوری را وکاږی؟ برهان الدين ترديې ځايه خبرې و کړې او چپ شو.
سلطان بايزيد يلدرم ورته وويل :
نه ورنژدې کاوه ، ما داکار دهمدې نوې ناوی په راوستلو سره پيل کړ، زه ړوند شوي وم ، او ما په هغه وخت کې ستا په
وب وي ، نود خدای عذاب پر ده ولي نه را نازليږي ؟ ولي يې خدای نه نيسي ؟ دا عذاب ولي يواځې پر مانازل شوي دی ؟
دسلطان ددې خبرو په اوريدو سره برهان الدين تر يوې شيبې پورې چپ پاته شو اوبيا يې ورته وويل :
بايزيده ! ما په خپل ژوند کې هيڅکله هم تا ته غلطه مشوره نه ده درکړې ، تا دا فکر هم ونه کړ چې برهان الدين يوه د
د خپلو رعاياو له پاره يو ډول د رحمت سيوری وې . ستا پلار او نيکونه په ريښتانی توګه دخپل رعيت له پاره د خدای
که چيرې ته زما د پوهاوی په واسطه توبه کړې وې نو تا ته داډ درکوم چې تا ته به نن دا ورځ نه وې په برخه شوې .
ې تمام شوي ، خو ياد ساته چې که څه هم تيمور لنګ په ډيرو بدو فعلونو کې ککړ دی نو هغه ورځ به ډيره ژر راشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کو په خیر په هوا کې محوه اوله منځه ولاړ شي ، تولې ارزوګانې د خاورو سره خاورې شي ، هغه ورځ به خامخا راځي .
برهان الدین لږڅه تم شو او بیایې دلږ څه فکر کولو وروسته وویل :
ه برابره کړه او له ما سره پخپله تر دې ځایه راغې . بایزیده ! هغه څه چې ما تا ته ویل غوښتل هغه مې درته وویل ،
ګ هم ستا په خیر په اعمالو باندې چلند وکړي نو د قدرت نیونه ډېره سخته ده او هیڅوک ترې خوندې نه شي پاته کیدې .
دقسمتي وه چې د څلورو خواو څخه مې را پریوتونکې پانې و نه شواې کتلې . یواځې د تورو شپو له پاره مې د ښایست
د اخلاص وریځې لټوم ، هاې افسوس ! هاې افسوس ! زه به اوس چیرې د خپلو تندو مداوا لټوم . ددې پنجرې نښې د
عمراذیتونه زما ملګرې او زما سره غملړلي دي .
ا اوس چې د شا له دروازې را ننوتې وي . دتیمورلنګ په کتلو سره بایزید خپلې سترګې بلې لورې ته واړولې ، په همدې
وخت کې برهان الدین تیمورلنګ ته وویل :
ما هغه ته داسې کومه خبره نه ده کړې چې ستا پر خلاف کوم ساز وباز وګڼل شي ، او نه مې دهغه سره داسې کومه خبره
چې خداې پرې اوس نیولې دې ، ما چې څه ویل غوښتل هغه مې ورته وویلې ، اوس نو ماته د خپلو هغو ملګرو سره
دیو ځاې کیدو د بیرته ستنیدو اجازه راکړه چې له ماسره یو ځاې بندیان دي .
راڅه ، زما سره یو ځاې راڅه ، تیمورلنګ په مړژواندي اواز وویل :
هغه تر شا روان و کله چې دخپلې خیمي څنګ ته راغې نو هملته و درید . او برهان الدین ته یې مخ کړا و ورته یې وویل:
ه ته دهغه آینه ور وښووله ،برهان الدینه ! په هغې اینې کې ماته خپل ځان هم را څرګند شو . برهان الدینه ! ته اوس زمونږ
زه تا او ستا ټول ملګري پریږدم . ته دخپلو ټولو ملګرو سره بروصې ته ولاړ شه ، پرتاسو باندې هیڅ ډول بندیز نه شته.
شیبه وروسته برهان الدین دخپلو نورو ملګرو سره یو ځاې د بروصې په لور ولاړ. ځکه چې تیمورلنګ هغوې ازاد کړي و .
۴۶ *****
او د میلمستون دیوال ته یې ځان تکیه کړ. دهغې د حال څخه څرګندیده چې هغه بلکل ماته شوې ده . ریونا او سریان
رسیدو سره سم قیرات په خپله غیږ کې و نیوله ، او د شا له اړخه سریان هغې ته را غاړې وته ، او په ژړا یې پیل وکړ. خو
ې ځکه ریونا هم ژړل او د سترګو څخه یې اوښکې را روانې وې، او په خپل ژړغوني اواز سره یې قیرات ته وویل :
پیل شوې ته هره ورځ قصر ته ورځې ، او دعلي پاشا پوښتنه کوې ، خو نن چې ته په کوم حال بیرته راستنه شوې پې پخوا
نوځي ، ریونا ددې څخه نور زیات څه و نه ویل خو خپل سر یې د قیرات په اوږې اینودې و او په کوکو کوکو یې ژړل .
ه یوه اړخ کې ریونا او په بل کې سریان را ونغاړلې ، میلمستون ته یې ننویستلې اوپه ډېر غمژن اواز سره یې وویلې .
ره څرګنده ده چې هغوې ددښمن په قید کې نه دې ورغلې . لوڼو! د ماښام اذانونه و شول ، راځئ چې د هر څه تر مخه د
ماښام لمونځونه ادا کړو ،بیا به د لمانځه د اداء کولو وروسته له تاسې سره تفصیلي خبره وکړم.
ې واړه هلته میلمستون ته راغلې اوکیناستې ،قیرات چې په کوم ځاې کې خبره پرې ایښې و ه د هماغه ځایه یې بیا وویل :
محترم ، زمونږ محسن ، زمونږ مربي ،او زمونږ سلطان او دسر سیورې ، زمونږ د هیلو او امیدونو اسمان سلطان بایزید
د عیش او عشرت نه ګټه پورته نه شي کړاې . نن چې کوم خلک راغلي هغوې هم دا ډاګیزه کړېده چې د سلطان بایزید
یلدرم سره دهغه زوې موسې هم نیول شوې دې .
قیرات لږ شیبه چپ شوه او بیا یې خپلې خبرې پیل کړې .
میر وایي چې نورالدین د ډېر نیک خوې انسان دې ، د لمانځه اوروژې پابندي کوي او ددین د سترو خدمت کونکو څخه ګڼل
ې له ځانو سره وړې واې او ټول ښار به یې لوټلې و . نو خداې دې نورالدین ته خیر ورکړي . تا سو وکتل چې هغه د خپل
نه یې کوم اوسیدونکي ته زیان ور ساوه او نه یې په چا لاس پورته کړ . زه فکر کوم چې دا به هم د قدوس خداې له
اړخه پر مونږ باندې یو احسان وي چې د بروصې ښار د تباهۍ اوبر بادۍ څخه خوندي پاته شو .
دقیرات د چپ کیدو سره سم ریونا خپلې سترګې د اوښکو څخه وچې کړې او بیا یې په ډېره غمژنه توګه وویل.
کر سره را وتلي وې او په کوم خوندي ځاې کې به ځاې په ځاې شوې وې ، هغه به په کوم موزون او مناسب وخت کې
اړی ، کیداې شي هغه دا کار هغه وخت وکړی چې تیمورلنګ ددې ځایه څخه د خپل لښکر سره یو ځاې کوچ وکړی .
دریونا ددې خبرو وروسته قیرات وویلې :
وپایي حکمرانانو ته چې همدا اوس د قسطنطنیې په ښار کې سره راټول شوی دي بلنه ورکړي تر څو د هغه د فتحې په
سې وکړي نو زما زوي علي پاشا اوولیعهد محمد به هم خپل ځانونه را ښکاره کړي او دبروصې په لور به راستانه شي.
زید یلدرم تر قومندې لاندې وه دهغوې ډېره برخه له منځه تللې دی ، او لږه پاته برخه یې بندیان شوی دي ، په دې بندیانو
کې زما ورور برهان الدین هم شامل دې ، زه دعا کوم چې زما ورور برهان الدین د دښمن د ظلم څخه خلاصون ومومي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړو د میلمستون ددروازې په لور ورغلل ، چې برهان الدین هم په همدې ګړۍ میلمستون ته ور ننوت . د برهان الدین په
وشحاله شوې ، برهان الدین هغوې درې واړو ته د کیناستو وویل ، کله چې هغوې ټول کیناستل نو برهان الدین ورته وویل :
یه هکله اودهغه د سلامتیا اوروغتیا په اړه کوم خبر نه دې درکول شوې ، قیرات خورې ! زه د تیمورلنګ د پړاو نه نیغ
ې نه یواځې علي پاشا بلکه ولیعهد محمد هم ژوندې او سلامت دي ،او دهغوې دواړو لښکر هم دهغوې سره یو ځاې دي .
تردې ځایه دخبرو وروسته برهان الدین لږه شیبه تم شو او بیا یې د خپلو خبرو سلسله پیل کړه او ویی ویل :
تر مخ د وړاندې کیدو وروسته د اوسپنې په بنجره کې بند سلطان بایزیدیلدرم سره د خبروڅخه هغوې درې واړه خبرې کړې .
کله چې برهان الدین خپله خبره خلاصه کړه ه د لږی شیبې د چپتیا وروسته قیرات په خبرو پیل وکړ او وی ویل :
جره کې بند کړې دې ، خو وروره تا را ته دا ونه ویل چې علي پاشا او ولیعهد محمد د جنګ څخه څنګه خوندی را ووتل ؟
سلطان بایزید یلدرم سره یواځې یولک شل زره عسکر وو ، خو د هغې په مقابل کې د تیمور لنګ سره اته لکه لښکر و .
، دجنګ په وخت کې تیمور لنګ په خپله په جنګ کې نه و موجود، بلکه دخپل زوې شارخ سره یې د شطرنج لوبه کوله ،
وه چې دخپل لښکر سره یو ځاې ددښمن د قوت په هغه برخه باندې په پوره قوت سره یرغل وکړي چې د اړخونو له
لورې مخته راځي ، د هغوې زور مات کړئ او خپل ځانونه خوندی ځایوته و کاږئ.
الدین ددمې په خاطر توقف وکړ. سریې ښکته کړ او څه فکر یې وکړ . او دوپاره یې خپله خبره جارې وساتله ، اوویې ویل :
و سره د دښمن د اته لکه فوځونو سره جنګیدل که شوني نه دی نو ستونزمن خو ضرور دي . بیا خو حالاتو او شرایطو
نو کې دخپل همدې عسکرې ځواک په واسطه هغه د صلیبیانو شپږ شپږ، اته اته ، لکو فوځونو ته ماتې ورکړې وه نو
یدلې و چې تر څو ورځو پورې یې مخکې مخکې منډې وهلې ، هغه ته د اته لکو عسکرو سره بیا هم د ا جرأ ت نه و په
، د انقری ښاروال ډیره هڅه وکړه چې هغوې په دیوالو باندې د را ختلو څخه دفع کړي ، خو هغه بریالي نه شو . خو کله
و هلته لرې په ازادو میدانونو کې یې پړاو وکړ . دهغې د ویرې او ډار اندازه ددې څخه اخستلي شئ چې هغه خپلو اته
ر خندقونه و کاږی ، تر څو سلطان بایزید د شپې له اړخه پرې یرغل را نه وړی او دوې دشپې له منځه یونه سي.
لې ، که څه د بایزید جاسوسانو دهرې پیښې خبر ورکاوه چې په لاره کې ټولې اوبه په زهرو ککړې دې ، نوسلطان د ډیر
ې شو نو هغه وخت د بایزید لښکر ې وږې تږې وې او دهغوې دجنګ کومه طریقه چې وه نو هغوې دهغې په مطابق
خپل کار ونه کړاې شو.
کم سره سم علي پاشا او ولیعهد محمد په خپلو اړخونوکې را خپریدونکې دښمن تر سختې ضربې لاندې ونیو ، هغوې یې
علي پاشا او ولیعهد محمد خپل ځانونه او خپلې لښکرې خوندې ځایو ته یوسي ، نو دهغوې د وتلو سره سم دښمن د څلورو
حاصرې څخه خوندې کړي ، خو سلطان په خپله ددښمن په جال کې را ونغښت ، او ان د سترګو تر دیده پورې یې په
ې په پنجه کې ولوید اوهغه هم هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړ . زه هم په همدې بندیانو کې وم . خو وروسته تیمور زه
ې کور ته راغلم ، زه پوهیدم چې تاسې به دعلي پاشا په اړه اندیښمن یاست . نو ما غوښتل تاسې دعلي پاشا څخه خبر کړم .
ذیت سبب وي . دا ځکه چې تا د دې څخه د مخه خپل میړه او دوه زامن له لاسه ورکړي دي ، خو زه تاته ډاډ درکوم چې
حمد دواړو خپلې لښکرې دهیلس ددریاب څخه را تیرې کړې او ددریاب دې غاړې ته په غرنیو سیموکې پټ شوي دي .
ن درې واړه تر یوه ځایه پورې تکیه شولې او لږ څه تسلي ورته پیدا شوه . په دې وخت کې ریونا برهان الدین ته وویلې :
خپلو لښکرو سره پټ شویدې تیمور لنګ هم هلته ور ننوځي اوعلي پاشا ، ولیعهد محمد او د هغوې لښکرو ته زیان ورسوي.
دریونا په دې پوښتنو باندې برهان الدین داسې مسکې شو چې په هغه کې تمسخر هم و او طنز هم . بیا هغه ریونا ته وویل :
رسوی، ځکه هغه وخت چې سلطان بایزید د خپلو لښکرو سره دبروصې څخه حرکت کاوه نوسلطان دهیلس ددریاب څخه د
تیریدو وروسته ، همدې غرنیو سلسلو کې ور ننوتې واوهملته یې دخپل لښکر سره یو ځاې پړاو کړې و .
هغه ته څرګنده وه چې سلطان بایزید په میدانې او غرنیو دواړو جنګونو کې په تیمور باندې لوړتیا لري . هغه په دې هم
جنګ نه ځان ویسته ،او د انقرې پراخو میدانونو ته ورغې او بیا یې هلته پړاو وکړ. او اوس هم زه تاسې ته ډاډ درکوم چې
نیو سیمو څخه را ووزي او داسې کوم کار به وکړي چې د خپلې ماتې دغه داغ به پریمنځي او خپل تیر تاریخ بیرته را
تازه کړي .
الدین په دې خبرو باندې قیرات ، ریونا او سریان درې واړه ډاډمنې شوې وې او بیا قیرات دخپله ځایه پورته شوه او وې ویل:
ې پاشا نه وې راستون شوې ته به همدلته اوسیږي ، اوس ته کینه چې زه ډوډۍ راوړم . بیا به یې ټول سره یو ځاې وخورو .
ې واړو سره یو ځاې د ډوډۍ خوړلو وروسته رخصتیږم . خو ژمنه کوم چې هره ورځ به ستاسې دکتلو له پاره دلته یوځل
راځم . اوکه چیرې جنګ بیا پیښ شو نو زه به دعلي پاشا او لیعهد محمد د کړچار په هکله تاسې ته خبر درکړم .
ه شوه ، قیرات یې د لاسه و نیوله ، او په خپل هغه ځاې یې بیرته کنیوله چې ترې را پورته شوې وه ،اوبیا یې ورته وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغوی دواړو میلمستون ته ډوډۍ راوړه ، ځلورو واړو یو ځای ډوډۍ وخوړله ، اوبیا برهان الدین بیرته ولاړ.
پرلپسې لري ....

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخې ناول و ویشتمه برخه لولئ :
۴۷ *****

او درلود دهغې پړاو موجود ټول سامان او وسایل یې هم له ځانه سره راټول کړي و او را وتلي و. هغوی ته دداسې کولو
تي اخستلو سره د خپل پړاو ټول شیان را ټول کړي و او د هیلس ددریاب څخه تیر او په غرنیو لمنو کې یې پناه اخستې و.
رلودې ، نو په دې خاطر دوی همدلته په دې غرنیو سیموکې پړاو وکړ او د حالاتو د معلومولو له پاره منتظر پاته شول.
۴۸ *****

ولیعهد محمد هغوی و پیژندل چې ددوی مخبران دي ، د رارسیدو سره سم دوی د خپلو اسونو څخه را ښکته شول ، علي پاشا
او ولیعهد محمد هم په خپلو ځایو کې و دریدل، دراتلونکو څخه یوه یې علي پاشا او ولیعهد محمد ته وویل چې :
ې وکړه خو تر دې وخته پورې دښمن دهغې څخه را چاپیر شوې و، نو په دې خاطر د سلطان بایزیدیلدرم د راوتلو هڅه د
کې بند کړې چې د خپل سفر په دوران کې یې په اوښ یا آس باندې د ځان له پاره استعمالوی ، داسې و ګڼئ چې سلطان
بایزید یلدرم د تیمور لنګ بندي دې .
اجازه ورکړی ، تیمورلنګ هغه ته د سلطان سره د کتلو اجازه ورکړې ده ، برهان الدین د سلطان سره وکتل او دهغه سره یې
زمونږ د لښکر نیول شوې ټول کسان ازاد شوي دي او اوس ټول د برهان الدین سره یو ځای د بروصې په لور تللي دي .
ځونو سره بروصې ته رسیدلې ، خو ویل کیږی چې نورالدین ډیر نیک انسان دې ، ښه جنګي پوهه لري ،او دمذهب او
ماني سلطنت پر خزاني باندې ولکه وکړه ،او دسلطان بایزید د حرم ټول وګړي یې بندیان کړل او له ځانه سره یې یوړل .
ښار کې عامه وژنه وکړه او نه یې ښار لوټ او تالا کړ او نه یې خپل لښکر ته ددې لوټولو او تا لا کولو موقع برابره کړه .
ه پاره را ټولو شوي و ، بلنه ورکړي چې هغوی دې د تیمورلنګ سره یو ځای د دې ستری سوبې په جشن کې ګډون
ې کې ګڼ شمیر نصراني حکمرانان د تیمورلنګ فوځ ته ورسیدلي دي او اوس به دوه ورځې وروسته جشن جوړیږي .
ددې ټولو خبرونو په اوریدو سره علي پاشا دواړو مخبرانو ته وکتل او دهغوی شکریه وکړه او بیا ورته وویل :
دخپل ورور محمد سره خبرې کوم بیا به تاسې ته ووایم چې تاسو ددې ځایه د تللو وروسته کوم کارونه باید تر سره کړئ.
ددې وروسته علي پاشا د ولیعهدمحمد په لورې وکتل او ورته یې وویل :
ک هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړې دې ، نودا خبر زمونږ په مصیبتونو کې نور هم ډیرښت راوست . وروره ! زه
غواړم یو کار وکړم ، زه دهغې تفصیل تا ته وایم او بیا ستا رای پرې غواړم
تعقیب پسې روان و نو تیمور لنګ ته زمونږ ددې تعقیب په هکله معلومات نه و . هغه د انقرې په ښار باندې یرغل و
تید ، اولري یې په پراخه میدانونو کې پړاو وکړ او خندقونه یې وویستل ، خو بیا هم دهغه په زړه کې د انقری د نیولو هیله
همغسې پاته ده . اوس زه غواړم دهغه دا هیله را وپاروم .
تیریږم او دانقری په لور ورځم . محمده وروره ! ته دخپل لښکر سره همدلته اوسه ، زه د انقري ښار ته ور ننوځم . تر لږه
لږ وخت پاته کیدل اوبیا د بلې دروازې څخه بیرته راوتل او بیرته دلته راتلل د کوم عاقل سړي کار دې او مونږ ته به
یې ګټه څه وي ؟
سالاران او لښکر دخپل ځان له پاره خطر احساس کړي ، اودا فکر به وکړي چې زه کوم وخت د انقری د ښار څخه را
همدلته به خپل پړاو وکړي ، نوکه چیرې هغوی همدا سې وکړي نو زه او ته به دهغوی په پړاو باندې حمله وکړو او په پړاو
کې دهغوی د لښکرو د تباه کیدو وروسته به خپل سلطان دهغوی د لاسه ازاد کړو .
داسې وکړي نوزه به دشپې په تیاره کې د تیمور لنګ په دغه فوځ باندې حمله کوم اوزه هیله لرم چې زه به دهغه دا برخه
کې ما خپل دښمن ته ماتې ورکړه اودهغوی لښکر مې ټول له منځه یوړل ، نو پوه شه چې ما دخپلې ماتې بدله واخستله .
و څخه راوتلي اودخپلو لښکرو سره یو ځای د انقرې ښار ته و ر ننوتی دي. کیدائ شې انقرې ته زمونږد وررننوتلو خبر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر ته ونه رسيږي ، خوکله چې زمونږ جاسوسان دا خبرونه خپار کړي نو بيا به ډير ژر تر تيمور لنګ پورې ورسيږي .
وي له منځه يوسي ، ترڅو دښمن ته په هيڅ صورت دا خبر و نه رسيږي چې زه د انقرې دښار په يوې دروازې ور
لکه څارنه کوي او زما ددې عمل څخه چې د دښمن په لښکر کې څه عکس العمل راپيدا کيږي دهغه څخه به ما خبروي.
چې علي پاشا خپله خبره بس کړه نو تر يوه وخته پورې هلته چپه چپتيا وه ، بيا وليعهد محمد په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
ستله ، بيا ګوره ورورو ه ! ددښمن په پړاو او يا دانقرې په شاوخوا کې ددښمن په لښکرو باندې به د حملې پلان او طريقه څه
ډول وي ؟
حمله وکړو او يا د انقرې دښار په اطر افو کې د هغوې په لښکر باندې شپينۍ وينه تويونکې بريد وکړو . هر څه چې مونږ
ی نو دواړه ورونه به دهمغه په مطابق د جنګ پلان جوړ کړو . علي پاشا په ډير ډاډ سره داخبرې وليعهد محمد ته کولې .
په دې وخت کې علي پاشا مخبرانو ته مخ کړاو ورته يې وويل چې :
نار ته ننوځي ، بياد لږ وخت لپاره هلته تم کيږي او بيا به دشرقي دروازې څخه بيرته را وزي او د غرنيو لمنو خواته به
ستاسې په شتون کې دخپل ورور وليعهدمحمد سره جوړ کړ ددې پلان ټول تفصيل به د انقرې د ښاروال سره شريک کړئ.
ښار ته را رسيدلې دې ، تر څو د تيمورلنګ لښکرو ته زمونږ انقرې ته د ورتللو دا خبر و رسيږي . بيا به دهغوې دعکس
العمل انتظار کوو،اوس تاسې دددې ځايه د انقرې په لور کوچ وکړئ .
دخپل فوځ سره دغرنيو سيمو څخه کوچ وکړ، په ډيره پټه توګه د هيلس درياب څخه تير او د انقرې په لور وخوځيدل.
۴۹ *****

دښار جنوبي دروازې ته را ورسيد نو هغه څراغونه چې په برج او ديوالونو باندې روښانه و دهمغوې په رڼا کې ښاروال
علي پاشا و پيژانده ، بيا نو د ښاروال لوړ غږ تر غوږو شو .
دروازه پرانيزئ !!
سپور په ښار کې و ر ننوت نو ښاروال په يوه منډه هغه ته ور ورسيد. علي پاشا د آسه را ښکته شواو ښاروال ته يې غاړه
ه پورې خپل فوځ هملته په پراخه ميدان کې د پړاو او ارام کولو له پاره پريښود اوتر څنګ ولاړ ښاروال ته يې وويل :
ونو لمنې کې به ورننوځم او دخپل ورور وليعهد محمد سره به يو ځاې شم . مونږ ته خبر را رسيدلې او تا ته به هم داخبر را
وبې د جشن د جوړولو په کار بوخت دې ، هغه په دې جشن کې د ګډون له پاره اروپايې حکمرانانو ته هم بلنه ورکړې ده
ږې دراپورونو په اساس يو شمير حکمرانان د هغوې په جشن کې د ګډون له پاره د تيمورلنګ د فوځ پړاو ته ورسيدلې دې .
هد محمد هم دخپل لښکر سره يو ځاې دانقرې ښار ته ور ننوتې دي . کله چې تيمورلنګ ته دا خبر ورسيږي نو هغه به د خپل
ې بيرون ددښمن سره څه وکړل شي ، دا کار ماته او وليعهد محمد ته پريږده . که چيرې تيمورلنګ دخپل فوځ يوه برخه
ې کوم زيان د تيمورلنګ له اړخه رارسيدلې دې نو که خداې غوښتل نو تيمورلنګ ته به دهغه څخه ډير زيان ور ورسوو .
ازادوم . کله چې دا خبر تيمور ته ورسيږي نو ياد ساته کله چې هغه انقره محاصره کړه نو بيا به هغه خپله محاصره بيرته
ږي نو په هر صورت کې به ته د انقرې په ښار کې ځان محاصره کوې . او دا چې ستا سره دخوراک څښاک څه حال دې ؟
مياشتو پورې هم محاصره اوږده کړي نوبيا به هم زمونږ سره دخوراک زيرمي پاتې وې ، ما دخوراک څښاک يوه ډيره
ت کې ما تاته او د وليعهد محمد لښکريانو ته ددې انتظام کړې و . دا خوراک تاسې له ځانه سره دخپل لښکر له پاره يوسئ .
ښاروال ددې خبرو نه وروسته توقف وکړ او د لږ څه فکر نه وروسته يې وويل:
خپله خوشحالي تاسې ته نه شم بيانولې ، په هر حال هغه پلان چې تاسې ددښمن له پاره تيار کړې دې نو زه دعا کوم چې
لان کې بريمند کړي ، اوس ته له ماسره يو ځاې شه تر څو تاته هغه زيرمې و ښايم چې ته به يې دخپله ځانه سره وړې .
ډيري لږيدلې و . تر ډيره پورې علي پاشا د زيرمو په کتلو باندې ډير زيات خوشحالي خووله ،اوبيا يې ښاروال ته وويلې :
س ځم ، زما جاسوسانو به خپل کار پيل کړی وي اوتر لرې لرې پورې به يې د دې خبرو دخپرولو له پاره کار کړي وي .
خبرې سره سم دعلي پاشا لښکر ې د سترګو په رپ کې تيارې شوې او په زياتو شوو اسونو يې د خوراک سامان بار کړ. او
په پاته نيمو يې دوه دوه عسکر سپاره شول او د انقرې د ښار د شرقي دروازې څخه بيرته بيرون ووتل .
محمد هم په ډيره بې قرارۍ سره د علي پاشا او دهغه د لښکرو انتظار کاوه ، څنګه چې د علي پاشا لښکر را ښکاره شو
د محمد د ډيرې خوشحالۍ څخه ورمنډه کړه او علي پاشا ته يې غيږ ورکړه کله چې سره جدا شول نو علي پاشا ورته وويل:
! دا سامان چې په آسونو باندې بار دې ، دا ټول د خوراک څښاک شيان دي ،د انقرې ښاروال مونږ دواړو ته راکړې دې .
يې هملته په غارونو کې ور ننويستل ، او ددې وروسته علي پاشا او وليعهد محمد خپلو لښکرو ته د ارام کولو حکم وکړ .
خيمې ته د ننوتلو وروسته د تيمورلنګ په اشاره باندې کيناستل ، بيا وروسته دتيمورلنګ دې ټولو ته وکتل او ويې ويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايا تاسو په خپل لښکر کې کوم خبر اوريدلې دې ؟
د تيمور لنګ وليعهد او لمسي محمد ورته په ځواب کې وويل :
ور داخل شوي دي زه پوهيږم چې دا خبر دومره بد نه دې ، بلکه ډيره ښه خبر دې ، په تير جنګ همدې علي پاشا او وليعهد
نيو لمنو کې ور ننوتل ، هغوی ته په دې تيښته کې بايزيد هم بسپنه کړې ده ،خو هغه و نيول شو او دوی دواړه و تښتيدل.
سره دلته د کتلو تر مخه مونږ ټول ناست و او په دغه موضوع مو بحث وکړ او زه هيله لرم چې هغه پلان چې مونږ ټولو
يوځای تيار کړی دی هغه به تا ته هم منظور وي .
ې ته مخ کړ او ورته يې وويل، ما ته ووایاست چې تاسي څه ډول پلان جوړ کړی چې هغه ته اخري بڼه ورکول غواړئ ؟
اتونوکې دسهار اذانونه پيل شي نو بيا به زه د يرغل له پاره ځان چمتو کړم . اوپه همدې وخت کې به په ښار باندې حمله
وال فوځونه قتل عام کړم ، د عامې وژنې داسي منظره به جوړه کړم چې د انقرې خلکو تر اوسه پورې نه وې کتلي ،
د خپلې لمسي په دا ډول خبرو باندې تيمور لنګ ډير زيات خوشحاله شو او بيا يې په ډيره مينه خپل لمسی ته وويل :
دا چې ځانته هلته مه ورځه ، يا له ځانه سره خپل وروور الخ خان يوسه او يا سپه سالار نور الدين له ځانه سره ملګري کړه .
ول يواځې ستا د لمسي کار دې ، زه به هيڅکله هم بل څوک له ځانه سره په دې کار کې ملګرى نه کړم . اوس خپله دويمه
خبره را ته وکړه.
بيا ددې جشن نه وروسته په انقره باندې يرغل وکړه ، نو په دې تر تيب به مونږ د انقرې د فتحې دويم جشن هم و لمانځو .
چيرې دکوم علت په واسطه د انقرې د ښار په سوبې کې او يا دهغې په انتظام کې ماته ستونزه پيدا شوه نو ته به د فتح
سې هغې ته د اخرې بڼې ورکولو حکم وکړئ . زه هيله لرم چې اوس به ته په هغې پلان باندې کومه نيوکه و نه کړې .
تيمور لنګ تر يوه وخته پورې دخندانه شين و . بيا چپ شو او څه فکر يې وکړ بيا را پورته شو او ويې ويل:
مله کول غواړې نو تر هغه وخته پورې خپل لښکر په خوندی ځايو کې و ساته ، که چيرې ته د وخت نه مخته هلته ور
ې هم ورسيږې نو داسي يلغار وکړه چې ستا پر هماغه لمړي يلغار سره انقره د ښنو و غورزيږي او تاته سلامي شي .
ې په جشن کې په ډيره بې صبرى سره ستا انتظار کوم ، اوس تاسي ولاړ شئ ، او دمحمد د فوځ د کوچ تيارې وکړئ .
ددې خبرې سره سم ټول د تيمورلنګ دخيمې څخه ووتل .
پرلپسې لري ......

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۲۸)

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۲۸مه)
مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاريخي ناول اته ويشتمه برخه لولئ :
۵۰ *****
هلته د سلطان بايزيديلدرم جاسوسانو په ډيره بيړه خپل کارونه تر سره کول ، هغوی د انقرې ښاروال هم ددې خبرو اترو
څخه چې د تيمور لنګ اودهغې د سالارانو تر منځ شوی و ی ،خبر کړ. هغوی ښاروال ته دا خبر هم ورکړ چې د تيمورلنګ
لمسي به د انقرې په ښار باندې هغه وخت يرغل کوی چې د ښار په دننه کې د سهار اذانونه پيل شي .
دانقرې ښاروال ددې خبر د اوريدو سره سم خپل جنګي تيارې نور هم ځواکمن کړ . دانقرې دښار په ديوالونو باندې لا د
پخوا څخه کوچنې کوچنې منجنيقونه نصب شوی و او تر څنګ يې د تيرو ډيرې لا هماغسي موجود و . ښاروال د برجونو
دننه غشي ويشتونکې کينول او دهغوی سره يې دغشو انبارونه کيښودل . تر څنګ يې دديوال دپاسه د تيرو بارې جوړې
کړې ، اوښاريانو ته يې دا لارښوونه وکړه چې څنګه چې دښمن په ښار باندې حمله وکړي نو نر او ښځې دې ټول د
ديوالونو لوړې ته مخه کړي او داسي تيرې دې وورويې چې دښمن ته ددې موقع په لاس ور نشی چې ديوالونو ته را نږدی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.
دا خبر هلته په غرنیولمنو کې علي پاشا او ولیعهد محمد ته هم وررورسید . په ځواب کې علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو خپلې لښکرې د غرنیو سیمو څخه راوویستې او د هیلس ددریاب څخه تیرې او همله یې په پوره تیاری سره سنګرونه و نیول .علي پاشا و اولیعهد محمد دواړه د هیلس ددریاب په غاړه د غره په یوه اوچته څوکه باندې کیناستل او انتظار یې کاوه ،کله چې د شرق نه دسهار سپینوالې رابښکاره شو نوعلي پاشا ولیعهد محمد ته وویلې :
وروره ! زمونږ د ازمیښت او امتحان وخت را ورسید. تر لږه څه وخته پورې به دانقرې په جوماتونو کې اذانونه پیل شي ، اودهغې سره سم به دتیمورلنګ لمسي د انقرې په ښار باندې یرغل پیلوې .
واوره زما وروره ! زه به لږه شیبه وروسته د هیلس ددریاب په غاړه غاړه د شمال په لورې ولاړ شم ته دخپل لښکر سره همدلته پړاو وکړه ، کله دې چې د انقرې په جوماتونوکې دسهار د لمانځه اواز تر غوږو شو نوبیا د خپل لښکر سره یو ځای د هیلس ددریاب څخه راتیر شه ، اودجنوب له اړخه په دښمن باندې ځیونکې ګذارونه وکړه . ښکاره ده چې کله چې ته په دښمن باندې حمله وکړې نو دښمن به په پوره ځواک سره ستا په لور را ټول شي . اود ښار په دیوالونو باندې دختلو اراده به له یاده و کاږی ، تر هغې وخته پورې به زه هم خپل کار پیل کړم . زه به هم ستاسې په څیر د هیلس ددریاب څخه تیر شم . اوهغه وخت چې دښمن له تاسره دټکر له پاره هغې لورې ته درځي د شا له اړخه به پرې ځیونکې حمله وکړم. زه هیله لرم چې مونږ به ددې لښکر په لمنځه وړلو کې بریالي شو.
علي پاشا د خبرو په منځ کې دلږ څه فکر کولو له پاره تم شو اوبیایې ولیعهد ته وویلې :
محمده ! زما وروره ! ددې تر مخه ما تاته دخپل زړه یوه خبره لانده کړې او هغه داچې ، هغه وخت چې ماښام کې زما مخبرانو ماته خبر راوړې و چې د تیمورلنګ لمسي ، ولي عهد محمد ، د سهار د اذانونو سره سم په انقره باندې حمله کوي نو ما همغه وخت یوه اراد ه وکړه ، چې هغه دا ډول ده :
وروره ! لکه څنګه چې سلطان بایزیدیلدرم ، ته او زه دخپلو لښکرو تر مخه اوسیږو اوپه دښمن باندې ګذارونه کوو نو تیمورلنګ او دهغه سالار نورالدین داسې نه کوي ، یا خو دوی دخپلو لښکرو په منځ کې اوسی او یا دهغوی تر شا ولاړ وي او خپل لښکر جنګ ته ور ټیله کوی ، کله چې زه ددښمن پر خلاف دشا له اړخه حمله وکړم . نو زما تر ټولو لوې مقصد او تر ټولو لویه اراده به داوي چې زه خو یا د تیمور لنګ لمسي ولیعهد محمد ژوندي و نیسم او یا لږ تر لږه هغه له منځه یوسم . نو تیمورلنګ ته چې دخپل لمسي د مړیني او یا ژوندي نیولو خبر د جشن په منځ کې ور سیږي نو بیا فکر کوه چې تیمورلنګ به په څه حال کې وي ؟
دعلي پاشا په دې خبرو باندې ولیعهد محمد خندان و . غوښتل یې څه ووایي چې علي پاشا بیا ورته په ویلو پیل وکړ . که چیرې زه په شمال کې او ته په جنوب کې د هیلس ددریا ب غاړه د سهار د اذانونو پورې انتظار وکړو نو لمړی خو د انقرې ښار له دې ځایه دومره لرې نه دې ، اودویم دا چې دشپې له اړخه اواز تر ډیره پورې بیرته انګاز ې کوي او منعکس کیږی نو وروره ! زما اوستا پلان همدا دې چې کله دې اواز واورید نو دهیلس له دریابه تیریږه او ځان د جنوب اړخ ته ور رسوه ،اوپه دښمن باندې را لویږه . زه به تر لږه وخته پورې انتظا ر وکړم چې دښمن له تاسره پوره په جنګ کې و نښلې نود شا له خوا به پرې ځیونکې برید کوم ،نو دښمن ته به د ځان د سنبالولو فرصت په لاس ورنشي . اودشا له اړخه به زه هیله لرم چې دښمن به یوپه بل پسې د پښو ورغورزوم ، همدا به زما او ستا تر منځه اخرې پریکړه وي . نو اوس که ته په دې کې کوم بدلون راوستل غواړې نو وي وایه .
ولیعهد محمد تر ډیره پورې چپ چاپ و اوبیا یې وویل : علي پاشا! بې شکه چې زه ولیعهد یم ، خوزما وروره ! ستا د جنګونو تجربه زما څخه ډیره ده ، تا زما دپلار سره داروپا په ډیرو جنګونو کې ګډون کړې دې او ددښمن د ځپلو په اړه بریالي تجربې لرې ، نو وروره ! ستا پریکړه ماته اخرې پریکړه ده .اودهمدې په مطابق به په دښمن باندې ګذار کوو.
علي پاشا ودرید.
که چیرې خبره همداسې وې نو ته دخپل لښکر سره همدلته تم شه ، زه به دخپل لښکر سره یو ځای دهیلس ددریاب په غاړه غاړه باندې ځم او د سهار د اذانونو تر وخته به انتظار کوم . ددې خبرې سره سم علي پاشا خپلې لښکرې د شمال په لور و خوزولې . په دې تر تیب د جنوب له اړخه ولیعهد محمد او د شمال له اړخه علي پاشا په دښمن باندې د ور پریوتلو له پاره ځانونه چمتو کړل او په ډیره بې قراری سره یې دسهار د اذانونو انتظار کاوه .
شپې د مصلحت قلف مات کړ ، هر شي را بیدار شوې و ، ځکه چې د انقرې د جوماتونو څخه د اذانونو اواز هر شې په خپله غیږ کې را نیولي و.
دانقرې د جوماتونو د اذانونو سره سم درې مهم انقلابونه جوړ کړل شول . لمړی دا چې د تیمورلنګ لمسي ولیعهدمحمد چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو دوو لکو فوځيانو سره په سنګر کې ناست و په ناڅاپي توګه د سنګر څخه راووت اود انقرې د ښار ددیوالونو په لور لکه د توپان په څیر ور خوځیدل .

بل انقلاب په ښار کې را پیدا شو . لاتر اوسه د انقرې دښار دیوالونه په تیارو کې ډوب و خو بیا هم په دیوالونو باندې ټول لښکر مستعد ولاړ و . کیداې شي ښاروال قصدا دیوال په تیاره کې پرې ایښې وي . خو کله چې دانقرې په جوماتونوکې د سهار اذان پیل شو نو یو نا څاپه ټول هغه مشالونه چې د دیوالونو دننه ایښول شوي و بیرون را وویستل شول اودديوال دپاسه کیښودل شو ل. په دې ترتیب د دیوال ټوله برخه روښانه کړل شوه ، د روښنایي دا انقلاب د ښار په لور ور تلونکی یرغل کونکو اودهغوې مشر دتیمورلنګ لمسي هم په سترګو کاته ، او دا خبره په یقین سره دهغه له پاره ټکان ورکونکې وه ، هغه پوه شوې و چې دهغه د حملې اویرغل خبر دانقرې ښاروال ته رسیدلې دې ، اوهغه د ښاره ددفاع کولو له پاره مستعد دې .

خو بیا هم د تیمور لنګ لمسي ډاډمن و چې دهغه سره دوه لکه عسکر دي او دښار دننه د علي پاشا ، ولیعهد محمد او ښاروال سره ټول فوځونه تر یوه لک نه نه زیاتیږ.ي ، او هغه به ډیر ژر هغوې و ځپوي .

دتیمورلنګ لمسی دا فکر هم کاوه چې دلمړۍ فتحې په واسطه دهغوې د فوځونو حوصلي کلکې شي ،ځکه چې د بایزیدیلدرم د ماتې په اساس د ترکانو حوصلي ډیرې ماتې شوې وې نو په دې خاطر د انقرې تر څنګ دهغه د فوځ برې او د بایزید د فوځ ناکامي هغه ته یو ډاډمنه خبره وه .

ددې نه اخوا چې کوم دریم ستر انقلاب راغې ، هغه دا و چې علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو د سهار داذانونو سره سم خپلې لښکرې د هیلس دریابه تیرې کړې او علي پاشا د شمال له اړخه او ولیعهد محمد د جنوب له اړخه په دښمن دګذار کولو له پاره مخکې تګ کاوه .

دښار دیوالونو ته د رسیدو سره سم د تیمورلنګ لمسي خپله دوه لکه فوځونه د ښار په شمال غرب او شرقی سیموکې خپاره کړل ، څنګه چې هغوې دښار دیوالونو ته د ور نزدې کیدو هڅه پیل کړه او د رسیو پاتخۍ یې و غورزولې تر څو د ښار په دیوالونو باندې پورته وخيژې نو پر هغوې باندې د غشو ، او منجنیقیون په واسطه د تیر.و ورول پیل شول، هغه کسان چې د مخکې نه په دیوالونو ناست و هغوې پر دښمن باندې داسې تیر.ې وورولې چې ددښمن په عسکرو کې یې یوه واویلا خپره کړه ، د تیر. او غشو باران هغوې د سختو ستونزوسره مخ کړل او دخپلو ځانونودخوندي ساتلو په خاطر یې وروسته تګ پیل کړ . اوپه دې تر تیب د تیمورلنګ د لمسي لمړۍ یر غل د ناکامۍ سره مخ شو .

کوم وخت چې د تیمور لنګ لمسي د انقرې دښار په دیوالونو باندې د دویمې حملې له پاره ځان جوړاوه نو په همدې وخت کې پرې د سلطان بایزیدیلدرم د زوې ولیعهد محمد لښکر را څرګند شو اوبیا یې د جنوب له اړخه د تیمورلنګ په لمسي هغه ناتار جوړ کړ چې تاریخ یې یاد لرې .

د ولیعهد محمد دلښکر ددې ناتار په اساس د تیمورلنګ د لمسي عسکرو هم په جوابي عمل لاس پورې کړ او دجنګ ډګر د تنور په څیر ګرم شو .

دجنوب له اړخه د ولیعهد د حملې څخه د تیمورلنګ لمسي دا فکر کړې و چې د علي پاشا او ولیعهد محمد دواړو څخه به یو خامخا په ښار کې دننه پاته وي اوبل یې دښاره راوتلې اوپر دې یې حملې پیل کړي دې نو په دې خاطر یې په دیوال د ورختلو پریکړه ودروله ،اودخپل ټول لښکر سره یو ځاې د جنوب په لور د بایزید د زوې ولیعهد محمد په لور د حملې کولو حکم ورکړ .

تاتاریان د حکم سره سم د خپل قاید د تیمورلنګ دلمسي سره یو ځاې د بایزید پر زوې را توې شول خو په همدې وخت کې فطرت حالات بل منګه کړل .

ځکه چې د هیلس ددریاب څخه د راتیریدو وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره یوځاې هملته په سنګر کې ناست و . کله چې دتیمورلنګ د لمسی دوو لکو فوځونو په ولیعهد باندې یرغل وکړ نو د هغوې تر شا علي پاشا د خپل لښکر سره را څرګند شو . اوبیایې د شا له اړخه دتاتاریانو لښکر تارو ما رکول پیل کړل

د شا له اړخه د علي پاشا د لښکرو حمله د سمرقند څخه د راغلي لښکر تر مخ د مرګ نښې راو ځلولې ،د هغوې ژوندونونه د زنځیر په څیر یو په بل پسې له منځه تلل ، هغوې زخمیان د اسونو د سومونو لاندې دلیدل ، دعلي پاشا د تیزو حملو په اساس د تیمورلنګ د لمسي لښکر یوې اوبلې لورې ته و تښتید .

جنګ تر ډیره وخت پورې روان و . ان تردې چې لمر د شرق څخه را ښکاره شواو په خندا خندا د انقرې د ښار شاوخوا ته راغې او ددواړو لښکرو د ټکر په وخت کې پورته کیده ،اوخپله ګرمي یې هرې خوا ته شنیدله .

د شا له اړخه د حملې په واسطه د ثمرقند لښکرې د ډیرې بدنظمۍ سره مخ شوې وې او تر لږ.ه وخته پورې د تیمورلنګ د لمسي هغه لښکر چې شمیره یې دوه لکه وه دعلي پاشا او ولیعهد محمد دحملو په واسطه د ماتې اینې په څیر ګرځیدلې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه تر ډېره وخته پورې دهغوې بيرته منظم کيدل شونې نه ښکاريدل ، دهغوې ټولې ليکې ، دننه او دباندې ، مخکنۍ اوورستنۍ ټولې د بدنظمي ښکار شوې وې ، خو د تيمورلنګ لمسي چې دخپل لښکر په منځنۍ برخه کې و ډېره هڅه وکړه چې خپل لښکر سره راټول او ددښمن پر خلاف يې د حملې له پاره و هڅوي ، که څه هم هغوې يو ځل بيا خپل ځانونه را سنبال کړل خو د شا له اړخه د علي پاشا ضربه په کلکه او شدت سره روا نه وه او هغه ان تر نيمايی پورې ، هغه ځاې ته ځان ر ا رسولې و چيرې چې د تيمورلنګ لمسي وليعهد خپلې لښکرې ددښمن پر خلاف را ټولولې .
د جنګ د پيلامې دمخه علي پاشا وليعهد محمد ته ويلي و چې هغه به هڅه وکړي چې هغه د تيمورلنګ لمسی ژوندې ونيسی اويا يې له منځه يوسي . دخپلې همدې ارادې د تکميل په خاطر علي پاشا د خپلو ساتونکو سره يو ځاې د تاتاريانو لښکرې سره وشکو لې او د تيمورلنګ د لمسي پورې يې ځان را ورساوه . اوبيايی په ډير قهر جن او دغضب نه ډک اواز سره د تيمورلنګ لمسي ته وويل :
د تيمورلنګ ظالمه لمسيه ! زه د بايزيديلدرم سپه سالار علي پاشا ستا تر مخه ولاړ يم ، اوتا ته زيرې درکوم چې که زما خداې وغواړي نو راتلونکې سهار به ستا ځيره د وينو ډکه ووينې .
د علي پاشا په داسې ناڅاپې راتلو سره د تيمورلنګ لمسي ټکان وخوړ خو علي پاشا ورته يوځل بيا وويل :
د تيمور لمسيه واوره ! په خدې سوګند چې تاسې زمونږ د سلطان سره دوکه کړې ده ، هغه دخپل ملت له پاره ابرو اوعزت دې ، دخپل قوم له پاره دروح په ځير دې دهغه په نيولو تاسې اسلامي امت د فنا لورې ته د وړلو پرته نور څه نه دی کړي .
د تيمورلمسييه !اوس چې ته زما تر مخ يې نو وليکه چې : ته به اوس زما څخه خوندی پاته نه شي . زه علی پاشا به تا ته دمرګ راوړنکې اوسم. او کله چې ستا دمرګ خبر ستا دادا تيمور ته ورسيږي نو ياد ساته چې دهغه عمر به د سلګې وهونکې ژوند په ځير په نوحه ويلو باندې تبديل شي .
د علي پاشا په دې خبرو باندې د تيمورلنګ لمسی ډير په غضب شو او په ډيره بې باکۍ سره يې علي پاشا ته وويل :
علي پاشا ته بکواس کوې ، زما تر مخ ستا حيثيت څه دې ، ايا ته پوهيږی چې د شا له اړخه دځلوېښت زرو عسکر وسره او وليعهد محمد به دځلوېښت زرو عسکرو څخه د حنوب له اړخه زما دوه لکه فوځونه لاندې کړي . که چيرې تاسو دا فکر کړې وې نو د ا ستاسې خوب اوخيال دې ، له ځانه سره وليکه چې زه به تا د جنګ په ميدان کې و نه وژنم بلکه د بايزيد په ځير به دې بندي کړم ، لاسونه به دې تر شاو تړم اودخپل دادا تر مخ به دې حاضر کړم . تا ته به همغسې اوسپنيزه پنجره تياره کړم تر څو د طوطي په ځير په کې پروت اوسې. اوبيا به همغه پنجره چې ته پکې پروت اوسې د خپل ځان مخې مخې ته وړم اوسمر قند ته به دې ور ننه باسم .
د تيمورلنګ لمسې چې کله خاموشه شو ، نوعلي پاشا ورته وويل :
د تيمورلنګ لمسيه ، زه به تر سمرقنده په پنجره کې ناست له تاسره نه ځم ، که چيرې زما خداې ، زما مالک او زما مرستندوې ته منظور وي نو دجنګ په دې ډګر کې به زه پر تا غالبيږم او زه تاته يقين درکوم چې زه به تر ثمرقنده پورې نه ، بلکه ستا لاش به تر هغه ځايه پورې ځي. اوس ځان جوړ کړه چې زه درباندې حمله کوم . که زما حمله درولې شی نو ويي دروه ، ددې خبرې سره سم علي پاشا دتيمورلنګ پر لمسی باندې ور هئ کړل .
تر ډيره پورې يې يو په بل باندې ځان وړونکی حملې کولې ، يو بل ته يې د تورې د فن ، د ډال د استعمالولو دفن او د زاويې د بدلون په اړه او .... خطرناکې حملې رواني وې ، په دې حملو کې علي پاشا ډير زر د تيمورلنګ په لمسي باندې غالب شوې و خو يو ځل بيا د زاويې په بدلون سره علي پاشا د تيمور لنګ لمسي ته يوه موقع ورکړه خو بيا يې خپل توره په داسې شان پرې را خوشې کړه چې د تيمورلنګ د لمسي اوږه يې ور پرې کړه .او ان د هغې د شا څخه ووته ، دتيمورلنګ لمسي د آسه پريوت او چيغو اوسورو يې ټول ميدان و نيو. کله چې تاتاريانو خپل سالار په وينو رنګ د آس نه راپريوتې او پر زمکه لوغړيدلې وکوت ، نودهغوې تر منځ يو هنګامه جوړه شوه ، او په ډيره بيړه دتيمور لنګ په لښکر کې دا خبر خپور شو چې دسلطان بايزيد يلدرم سپه سالار علي پاشا د تيمور لنګ لمسی وواژه .
دخبر په خبريدو سره سم دتيمورلنګ ددوو لکو لښکرو تر منځ د افراتفري يو ډير بد حال را پيدا شو ، علي پاشا او د بايزيد زوې ددې افراتفري څخه پوره ګټه پورته کړه ، د سترګو په رپ کې د ښار دروازې پرانستل شوې اوښاروال هم دخپل لښکر سره يو ځاې د انقرې د ښاره راووت ،اوپه تاتاريانو باندې يې حمله وکړه .
اوس نو د تيمور لښکر ددرې اړخونو څخه له منځه تّه. د تيمورلنګ ددې لښکر نه کوم وارث و اونه کوم لارښوداو دجنګ قومنده ورکونکې و، ددرې اړخونو څخه دهغوې عامه وژنه پيل شوي وه ، هغوې نه د شمال لورې ته تښتيدلې شول ځکه دهغه لورې علي پاشا ددښمن دځپلو له پاره تيار کار پيلکړې و . په دې اساس په ډيره چټکۍ سره د هغوې د فوځونو شميره مخ په کميدو شوه ، اودجنوب له اړخه پرې همداسې کيفيت د بايزيد زوې وليعهد محمد راوستي و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نو دهغوی د ځانونو دخوندي کولو له پاره یواځی یوه لاره وه او هغه هم دهیلس ددریاب په لور .نو کله چې هغوی متیقین شول چې جنګ کول بې کاره دي ،او ماتي دهغوی مقدر ګرځیدلې ده نو بیا هغوی ټول د هیلس ددریاب غاړې ته را وتښتیدل. خو دې لورې ته تیښته هم څه اسانه کار نه و..

علي پاشا ، ولیعهد محمد او د انقري ښاروال دهغوی داسې تعقیب کړل چې په تیزۍ سره یې دهغوی وروسته ټول دتیغه تیرول او دهغوی شمیره یې بیخي را ښکته کړه ، هغوی چې خوندي پاته شوی و دخپلو اسونو سره یو ځای د هیلس په دریاب کې ځانونه ور واچول خو علي پاشا ، ولیعهدمحمد او دانقری ښاروال هغوی ته د تیښتې فرصت هم نه ورکاوه ، ځکه هغوی غوښتل د خپلې پخوانۍ ماتي بدله واخلي ، په دې خاطر ډیرو لږو ته د دریاب څخه د تیریدلو فرصت تر لاسه شو .

دهیلس ددریاب اوبه د تیمور لنګ د لښکر په وینو باندې سرې وې .

د تیمورلنګ لښکرو ته د ماتي د ورکولو وروسته دهغوی هغه کسان چې ژوندي نیول شوي و هغوی ټول یې په یوه ځای کې سره راټول کړل ، اوبیا علي پاشا د جنګ په میدان کې هغه ځای ته راغې چیرې چې دتیمورلنګ د لمسی لاش پروت و هغه د خپلې خورجین څخه یوه بنکه را وویسته ، هغه یې د تیمورلنګ د لمسي د وجود څخه په تلونکې وینه کې ککړه کړه ، پر هغې یې یو خط و لیکه ، لږه شیبه یې د خولې په پوکې هغه په وینه لیکل شوې خط وچ کړ. اوبیا یې هغه کاغذ سره قط کړ او په خپله خورجین کی یې وا چاوه .

هلته نژدې ولاړ ولیعهد محمد او د انقري ښاروال د علي پاشا دا ټول کړچار د نژدې څخه کوت . په دې وخت ولیعهد محمد دعلي پاشا څخه وپوښتل .

وروره ! تا خود تیمور لنګ د لمسي په وینه باندې دا کاغذ ولیکه ، ایا زه ددې په مقصد او مطلب باندې پوهیدې شم ؟

علي پاشا دخپله ځایه راپورته شو او ولیعهد ته یې وویل :

زما وروره ! له ماسره را ځه ، ته به په خپله وګورې چې زه ددې لیک څخه څه ډول کار اخلم.

ولیعهد محمد او د انقري ښاروال چپ چاپ د علي پاشا پسې روان شول ، علي پاشا دوې هغو عسکرو ته راوړل چې دتیمورلنګ د لمسي دلښکر خلک و . علي پاشا دهغو بندیانو څخه یو د خپل لاس په اشارې سره راوغوښت . بیا د تیمور دلمسي په وینو لیکلې کاغذ یې دهغه په لاس کې ورکړ او ورته یې وویل :

زه تاسې ټول ازادوم . تاسي بیرته خپل پړاو ته تللې شئ ، دغه کاغذ باندې ما دتیمورلنګ د لمسي په وینه یو لیک لیکلې دې ،کله چې تاسې خپل پړاو ته ورسیږئ نو دا کاغذبه شهنشاه تیمورلنګ ته ور کړئ ، اوس تاسې ټول ازاد یاست ، تاسې تللې شئ.

دعلي پاشا ددې پریکړې څخه بندیان تاتاریان ټول ډیر زیات خوشحاله شول. بیاد هغوی څخه یود علي پاشا خوا ته راغې او په ډیر عجز او انکسار سره یې وویل :

مونږ ستا ممنون یو چې مونږ ته دې ازادي راکړه ،او مونږ دې پریښودو چې بیرته خپل پړاو ته ستانه شو . خو ته به له مونږ ه سره یوه بله مهرباني هم وکړې ،ته پوهیږې چې مونږ دومره اوږود واټن په پښو نه شو وهلې ،نو مونږ ته اجازه راکړه چې په هغو اسونو چې مونږ سپاره راغلي و بیرته په همغو اسونو سپاره ولاړ شو .

علي پاشا ورته ددې اجازه هم ورکړه ، هغوی په ډیرې خوشحالی سره هغه لورې ته ولاړل چیرې چې ددوی آسونه تړل شوي و. هلته یې خپل آسونه و لټول اوبیا چې کوم آس کوم یو ته په ګوتو ورته ، په همغه یې پښه اړوله اودخپل پړاو په لور ور روانیده . علي پاشا او ولیعهد محمد هم دهیلس له دریابه را تیر شول .هغوی د همدې غرنیو لمنو څخه تیر شوي و او د تیمورلنګ په لښکرو باندې یې یرغل ور وستي و . د انقري ښاروال هم بیرته خپل لښکر د انقري ښار کې خپلو ځایو ته یوړ او په ښار کې یې ځان د پخوا په څیر یو ځل بیا په محاصره کې واچوه .

۵۱ *****

هلته په پړاو کې تیمورلنګ جشن جوړ کړې و . په دې جشن کې تیمورلنګ سلطان بایزید هم د اوسپنې د پنجرې څخه را ویستلې و او په جشن کې یې را ګډ او ور ته یې د خپل ځان تر څنګ د ناستې ځای برابر کړی و . دتیمورلنګ سالار نورالدین چې د بروصې د ولکې کولو څخه وروسته کومې خزانې او دسلطان د حرم څه وګړي له ځانه سره راوړې و هغوی یې هم د جشن په وخت کې دنمایش له پاره خلکو ته وړاندې کړل . سلطان بایزید ته یې هم د هغه یوه جوړه کالي ورکړل چې وایې غوندی ،خو هغه د هغوکالیو د اغوستلو څخه ځان وژغوره ، مګر هغه چینه یې چې دهغه د کوره د بروصې څخه را وستی وه هغه یې ورته په زور واغوستله ، هغه ته یې په زور عمامه (لونګۍ) ور په سر کړه او دشاهنشاهي نښې په څیر یې هغه امصا هم په لاس کې ورکړه چې هغه به تل له ځانه سره په لاس کې ګرځوله .

ددې ټولو هر څه وروسته تیمورلنګ د جشن د پیلولو حکم وکړ . او ټولو هغو وینځو او د سلطان د حرم ښځو ته یې چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بروصې څخه نورالدین را وستي وې ، حکم وکړ چې د خپلو سالارانو نه علاوه د اروپا نه راغلیو میلمنو ته هم شراب ورکړي ،
دبایزید له پاره دا حال د زغم وړ نه و . په داسې حال کې چې خپل شاهي کالي یې په ځان کې و او ولاړ و نو ورته یې همغه شراب ور وړاندې کړل چې د خپلې نوې ناوې« ډسپنا» د را واده کولو وروسته یې د هغې په څښلو پیل کړې و. خو سلطان د شرابو د څښلو څخه منه والي وکړ . دهغه سترګې د سلطنتي کورنی په ټولو هغو ښایسته او ښکلو وینځو ، ښځو او نجونو باندې نښتي وې چې شر اب یې خلکو ته ورکول .
د بروصې ددې ښځواونجونو څخه یې د شرابو د ورکولو کار اخست . په دې ډله کې د سلطان بایزید نوې محبوبه ډسپنا هم شامله وه . دبروصې هغه ښکلې او ښایسته ښځې چې نورالدین نیولې وې او له ځانه سره یې راوړې وې د هغوې یو شمیر داسې وې چې ددې نه مخته یې دحرم څخه بیرون هم قدم نه و ایښودې . دهغوې حسن او ښکلتیا بې مثاله وه ، خو تیمورلنګ هغوې دومره ذلیلې اورسوا کړې چې هغوې بې چاره ګانو په لوڅو ځانو خلکو ته د شرابو ورکول پیل کړ ل .
په دې جشن کې د اروپا دحکمرانانو څخه علاوه داسیا څه پادشاهان هم ناست و چې تیمور لنګ ددې جشن له پاره په ځانګړی توګه را بللې و. په دې وخت کې ټولو پادشاهانو د سلطان بایزید یلدرم په لورې کتل . یوشمیر د سلطان په حال باندې حیران و او په تعجب یې ورته کتل ، یو شمیر نورو غوښتل چې ښه او نرم سلوک ورسره وشي ، خو بایزید په خپل ځاي باندې چپ چاپ ناست و او هغو شرابو ته چې تر مخ ورته ایښول شوي و لاس هم ور نه وړ .
هغه وخت چې د فتحې دا جشن په پوره جوش کې و نو دتیمورلنګ ساتونکې دننه راغې ، دهغه مخ باندې د اندیښنو سیورې را پریوتې و . هغه تیمورلنګ ته را نزدې شو او په ډیر رازدانه توګه یې ورته وویل :
اقا!د انقرې څخه یو څو کسه سواره راغلي دي ، هغوې غواړی له تاسره ووینی.
تیمورلنګ هغه وخت د شرابو او فتحې په جشن کې مست و ، خپل ساتونکي ته یې وویل : ته دا خبرې ولې دومره پټې ماته کوې ؟ په لوړ اواز یې ووایه تر څو زما تر څنګ ناست بایزید یې هم واوري ، بایزید ته وګوره د هغه زوې موسې هم دلته ناست دې . هغه خبره چې ته کوې دهغوې غوږونو ته یې هم ورسوه ، ددې نه علاوه دلته چې په دې جشن کې څومره خلک ناست دی هغوې ټولو ته یې هم اعلان کړه . ځکه چې زه ډاډه یم چې د انقرې څخه چې کوم سواره راغلي دي هغوې به خامخا زما د لمسي محمد د فتحې خبر راوړي وي .
په دې وخت کې د تیمورلنګ ساتونکې غوښتل څه نور هم ووایي ، خو تیمورلنګ پرلپسې خبرې کولې اوده ته یې د ویلو فرصت نه ورکاوه ، هغه یو ځل بیا خپل ساتونکی ته وکتل او ورته یې وویل : اوس نو ته ما په خبرو کې مه را نښلوه او دجشن دا خوشحالي را باندې مه کموه . ولاړ شه اود انقرې څخه د راغلي سورو څخه چې کوم یې ډیر مهم دې ماته راوړه ، هغه چې څه وایی نو وابه یې ورم . ځکه زه ډاډمن یم چې هغوې به ماته زما د لمسي د سوبې خبر راوستي وي . اوس ورځه ، وخت مه ضایع کوه ،دهغوې د ډلې څخه یو کس ماته را واستوه ، تر څو دخپل لمسي د پیغام څخه خبر شم .
څرنګه چې ساتونکی غوښتل تیمورلنګ ته لږ څه نور هم ووایی خو د تیمورلنګ وینا هغه په شک اوتردد کې واچاوه ، هغه د ډیر یو تذبذب په حال کې د تیمور لنګ د خوا څخه لرې شو او ولاړ .
د تیمورلنګ او د هغه د ساتونکې تر منځ خبرو سلطان بایزید او دهغه زوې موسې هم متوجه کړې و . هغوې هم په ډیره توجه او غور سره د هغوې خبرې اوریدې . اوس نو سلطان بایزید اودهغه زوي موسې د تیمورلنګ د سترګو لاندې هغه لورې ته کتل چې ساتونکې ترې راغلې و.
لږه شیبه وروسته یو وسله وال کس تیمور لنګ ته راغې ، زمکې ته یې کتل او تیمورلنګ ته یې احترام وړاندې کړ. او ورته یې وویل:
اقا! ستا ساتونکي زه تاته را لیږلې یم . زه د انقرې څخه راغلي یم اوله ماسره تاته یو پیغام دې .
تیمورلنګ په ډیر غور سره وسلوال ځوان ته وکتل ، او ورته یې وویل : چې که له تاسره کوم پیغام وی نو ولې ځند کوې سمدستي یې ووایه .
په دې وخت کې هغه ځوان خپلو کالیوته لاس کړ او د یو قط شوې کاغذ یې د تیمور لنګ په لاس کې ورکړ ، اوبیا په ډیر افسوس سره وویل : اقا ! هغه څه چې زه ویل غواړم ، زما په ژبه باندې ښه نه شکار ی چې وي وایم ، ته پخپله خط ولوله ، دا لیک د بایزید یلدرم دسپه سالار علي پاشا له لورې دې .
د علي پاشا د نوم به اوریدو سره د سلطا بایزید او دهغه د زوې موسې په سترګو کې یو قسم نور او رڼا را پیدا شوه ، او په ډیره بې قرارۍ سره یې کله تیمورلنګ ته اوکله هغه وسلوال ځواته کتل چې د خپل لښکر څخه دلته راغلې و.
دسلطان بایزید د سترګو تر مخ تیمورلنګ هغه کاغذ پرانست ، دا همغه کاغذ و چې علی پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکلي و . کله چې تيمور لنګ هغه کاغذ لوست نو سلطان بايزيد اودهغه زوې موسې هم په هغه ليک باندې سترګې نښلولې وې. او په ډېره چټکۍ سره يې په وينو ليکلی دا کاغذ ولوست . په دې کاغذ کې ليکل شوي و:
تيمورلنګه ! ته دخپلو وينه تويونکو ارزوګانو له پاره يو حيله ناک ، ظالم او د انساني اخلاقو نه عاري انسان يې . ته د خير وشر تر منځه د توپير نه خبر نه يې . ته کولې شي په لارو کې صليبونه و دروې اوپه لاسونوکې خلکو ته دميخونو ډېک وهلو پوهه و لرې ، اې د سمرقند ليوه ! واوره ! هغه خبر چې زه ددې ليک په واسطه تا ته درکول غواړم ، دهغه په اوريدو به ستا حهره په خولو کې ډوبه شي او ستاپه سترګو کې به د فنا فکر را خپور شی . اوستا حال به په تيرو کې د بيدونکي ويني په څير وګرځي .
تيمور لنګه !ستا ژوند په وينه تويونکو تعبيرونو باندې ولاړ دی ،ته د نورو د وينو په واسطه د خپلوغوښتنواو هيلو رنګينونکي يې ، خو نن ما ستا د ځان آينه کې زنګ او ستا د روح په ساغر کې زهر وا چول .
دا ليک زه علي پاشا تاته ليکم . تا به اوريدلې وي چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم يو سالار دی. تيمورلنګه ،علی پاشا به ستا له پاره دزهرو يوه بګوله ،اودسلطان بايزيد له پاره د هغه يو خدمت ګار او دهغه په غم کې دهغه ملګری او دهغه ممنون او مشکودر زوې اوسي .
تيمورلنګه ! داليک چې دا اوس يې ته لولې ، ما ستا دلمسي ، ستا د وليعهد محمد په وينه ليکلي دې ، د انقري به جنګ کې ما هغه ته ماتې ورکړه اوهغه مې له منځه يوړ . تيمورلنګه ! اوس نو خپله اوزمونږ سوبه سره موازنه کړه ، هغه جنګ چې تا زمونږ سره پخوا وکړ نو په هغه کې تا زمونږ نژدې څلويښت زره سپاهيان له منځه يوړل ،او زمونږ محترم سلطان بايزيد دې له ځانه سره قيدی کړ .
هغه جنګ چې مونږ د انقري په چاپيريا ل کې ستا د لمسي اووليعهد محمد سره وکړ نو به هغه کې مو ستا نزدې دوه لکه فوځونه له منځه يوړل اوستا لمسي محمد مو قتل کړ . اوس ته په خپله فکر وکړه چې په دې جنګ کې څوک فاتح دی ، ته ، او که مونږه . زه پوهيږم چې ددې ليک په لوستلو سره به هغه جشن چې ته يې همدا اوس لمانځې ودروې ، اوستا جشن درول به ددې خبرې ګواه وي چې تاته فتح نه بلکه ماته درکړل شوي ده .
تيمورلنګه ! ته څه فکر کوې چې ته به زمونږدترکانو جرأت هسې په ټوکو مسخرو باندې واخلې ؟ او زمونږد تاريخ طلايی باب به له يوه سره له منځه يوسې ، هيڅکله هم نه ، مونږدخپلې زمکې امينان يو ، تيمورلنګه! اوس خو اصل جنګ پيل شو، يواځې دوه درې کاله نه ، بلکه مونږ تر پيړيو پيړيو پورې ستا سره دمقابلې توان لرو. زمونږد سلطان په پنجره کې د بندولو څخه تا څه فکر کړې چې ته به فاتح وګرځې ؟ مونږ به دلوح و قلم رڼا شو او تا به تعقيب کړو . تيمورلنګه ! مونږ په خپلو کوڅو کې د وينو خوب ، په سترګو کې لوړه او ناروغتيا نځونکي نه شو کتلی .
تيمور لنګه ! ما علي پاشا اود سلطان بايزيد زوې وليعهد محمد د خپلو لښکرو سره ستا لمسي اوستا لښکر له منځه يوړ .او اوس بيرته د هيلس ددرياب څخه تيرشوي يو او په غرنيو لمنو کې ځاې په ځاې شوي يو . که چيرې ته دخپل لمسي د انتقام اخستلو جرأت لرې نوبيا را مخته شه ، ملا وتړه او دغه غرنيو لمنو ته را ننوځه چې مونږ په کې همدا اوس موجود يو . زه تاته د مقابلې بلنه درکوم . که چيرې تا له مونږ ه سره په دې غرنيو سيموکې جنګ وکړ نو په خداې سوګند چې مونږ به ستا د ګوتو سرونو د وينو په چينو باندې بدل کړو .
زه پوهيږم چې زماد ليک په لوستلو سره به ستا د دعا په لاس کې غم ، انديښني او مصيبت نه اخوا نور څه پاته نه شي . اې په مسلمان قوم باندې جبرکونکيه سوداګره ! واوره ! ، دا د ستر خداې له اړخه عذاب وګڼه . تيمور لنګه ! ته د اسلامي امت ډېر ستر دښمن يې ، ته تل د خپلو له پاره دشپې صليب دروی ، ته د غمونو په دې وخت کې دمسلمانانو له پاره تل دترخې وژونکې دوا ګولې تياروي ، اوس نو دمرګ دغه نشتر ، اودا وينه تويونه لږ څه د ځان له پاره هم قبوله کړه ، تيمورلنګه ! ته فاتح نه يې بلکه مفتوح يې ، مونږ تاته ډېر بده ماتې درکړې ،تا زمونږ څلويښت زره عسکر له منځه وړ ي خو مونږ ستا دوه لکه له منځه يوړل ، خوتيمورلنګه ! مونږ تښتيدلي نه يو . همدلته يو ، که چيرې همت لرې نو دغه غرنيو لمنو ته راشه او بيا مقابله و ګوره .
د علي پاشا دغه خط چې د تيمورلنګ د لمسي په وينه يې ليکلي و همدلته ختم شو . ددې ليک د لوستلو نه وروسته د تيمورلنګ حالات داسې بدل شول لکه داسمان څخه چې پرې تندر ر ا نازل شوي وی ،دا سې احساس کيده چې د هغه د ذات دداخلي دنيا ټولې سطحې دې خبر لړزولې او ټوټه ټوټه کړی وي .
دخط د لوستلو وروسته تيمورلنګ دلاش په قسم زيږ و ګرزيد ، او چپ شو .د هغه سر لاندې پريوتې و. په دې وخت کې په ډېر ه ارامه توګه سلطان بايزيد هغه ته وويل :
تيمورلنګه ! تر اوسه پورې په ترکانو کې داسې ځوانان شته چې د خپلې خاورې څخه دګلبڼ د جوړولو په فن ښه پوهيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ د سلطا ن بایزید ددې خبرو ځوا ب ورنه کړ ، چپ چاپ او په غم کې ډوب پر خپل ځاې ناست و . نو سلطان بایزید یو ځل بیا تیمورلنګ ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تیمورلنګه ! وخت ټول عمر یو شانته نه وي . زه تا دخپله ځانه سره بندی کړي یم . بې شکه چې دا به ستا کامیابي اوبرې وې ، خو هغه ضربه چې زما زوې علي پاشا تاسې ته درکړې ده هغه هم کمه نه ده . دې ته د قدرت احتساب وایې او دا د خداې له اړخه مکافات وګڼه . تیمورلنګه ! زه پوهیږم چې ددې خبر نه وروسته به ته جشن و دروي ، په دې خاطر ما ته اجازه راکړه چې خپلې پنجرې ته ولاړ شم ، له ماسره دې خپل ساتونکې ولیږه .

تیمورلنګ په خوله څه و نه ویل ، خپلو څو کسو ساتونکو ته یې اشاره وکړه ، اوهغوې سلطان او دهغه زوې موسې د پنجرې په لور یوړل اوهلته یې بند کړل. موسې دخپل پلار د پنجرې مختته کیناست .

سلطان په پنجرې کې ناست په څه فکرونوکې ډوب و ،ناڅاپه په سجده شو او په ډیره عاجزۍ سره یې خداې ته سوال وکړ .

اې قدوس خدایه ! اې مهربانه خالقه ! یا حي یا قیوم ! تا په څومره ښه توګه ظالمانو ته د هغوې د کړو سزا په همدې زمکه باندې ورکړه ، اې زما ربه ! تا چې زمونږ نصرت او کومک کړې زه ستا د ډیر عاجز بنده په حیث دهغې ډیر زیات شکر کونکې او ممنون یم .

ددې سره سم سلطان د سجدې څخه را پورته شو اوبیا پر خپل ځاې تر ډیره پورې په فکر کې ډوب ناست و چې یو ناڅاپه ورته فکر راغې ، اوداوسپنې د پنجرې څخه یې بیرون کتل او ویل یې :

علي پاشا زویه ! تا د وطن ګټو ته تازه روح او نوې جرأت ورکړ . تا څومره په حکمت سره دښمن په خپلو وینوکې لت پت کړ .اې زما دقوم اوناموس ساتونکیه ! زه ستا جرأت ، میړانې ، شجاعت او بهادرۍ ته سلام کوم . زویه ! تا په څومره ښه کمال سره د تیمورلنګ فکر ونه خپاره کړل ، او دهغه اطمینان او ډاډ دې په وینوکې و لمباوه ، دهغه د فوځ غرور دې ور مات کړ ، اود هغه امیدونه اوهیلې دې په ویره او بې غیرتۍ بدلې کړې ، زما زویه ! ته رښتیا هم دخپلو زمکو د ازادۍ یو ستر عزت ،د خپل وطن د قوت او عظمت ستر ه نښه یې .زه یو ځل بیا ستا ځان ځارنې ، ستا سر تیرۍ ، ستا عظمت او ستا جرأت ته سلام وړاندې کوم .

سلطان تردې ځایه خپل فکر کې روان و خو ودرید، ځکه چې هغه ته د تیمورلنګ د لښکر څخه د کومې ښځې د تکلیف چیغې ، ژړا او په زوره زوره واویلا تر غوږو شوه ، په دې وخت کې سلطان د خپل ځان سره نزدې ناست خپل زوې موسې ته غوښتل څه ووایې چې تکان یې و خوړ . ځکه چې د سلطان ښځه ډسپنا دهغه دپنجرې په لور را روانه وه.

څنګه چې دسلطان زوې خپل ناسکه مور ډسپنا د پنجرې په لور را روانه وکتله ، نو دهغې د عزت او دهغې عظمت په خاطر د خپله ځایه پورته شو. ډسپنا را نزدې شوه او په خندا یې موسې ته د بیرته کیناستو اشاره وکړه ،او په ډیره خوشحاله خوله یې موسې ته وویل :

زما زویه ! په خپل ځاې کینه !

تر څنګ یې ډسپنا په خپله هم په لوڅه زمکه کیناسته ،او د سلطان بایزید اوسپنیزې پنجرې ته یې تکیه وکړه ، خو پخوا له دې چې سلطان ورته څه ووایې ډسپنا ورته مخ کړ او ویې ویل :

ما ته تیمورلنګ د بندې خانې او غلامې څخه ازادي راکړه او ستا تر څنګ یې داوسیدو حکم راته وکړ . اوس به زه دخپل زوې موسې په څیر ستا د پنجرې تر څنګ ناسته یم او ستا خدمت به کوم .

د ډسپنا په دې خبرو باندې د سلطان په مخ د اطمنیان اوډاډ نښې را ښکار ه شوې .

ډسپنا ! ته یې اورې کومه ښځه ژاړي ، چیغې وهی، ..ایا تو پوهیږې چې دا به څوک وي ؟

دسلطان بایزید په دې خبره ډسپنا په ډیره ارامه توګه او په محبت سره سلطان ته وویل چې :

هغه ښځې چې ژړا او واویلا کوي هغه یوه د تیمورلنګ نګور ، دهغه د لمسی محمد ښځه اوبله د مړشوي ولیعهد مور ده .

هغوې ته دعلي پاشا په لاسو دتیمورلنګ د لمسي د وژلو خبر ورکړل شوي دې .

سلطان بایزید یلدرم تر یوه وخت پورې چپ ناست و . خو وروسته یې بیا ډسپنا ته وویلې :

ډسپنا ! زما زوې علي پاشا تیمورلنګ ته یولیک را استولي دې . کیدي شي د خط د مضمون په اړه به تاته چا څه ویلي وي ، کله یې چې دا خط تیمورلنګ ته راوست ، نو په هغه وخت کې هغه جشن لمانځه ، زه هم هلته د تیمورلنګ تر څنګ ناست وم ، ما هم هغه خط ولوست ، هغه لیک علي پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه باندې لیکلي و او رالیږلي یې و. په هغه کې یې ورته لیکلي و چې که تا زمونږ څلوینښت زره عسکر وژلي نو ما ستا دوه لکه له منځه وړي دي ، هغه په دغه لیک کې تیمورلنګ ته چلنج هم ورکړې و چې که رښتیا هم جنګجو وی نو د هیلس ددریاب څخه دې را تیر شي او دغرونو دغه لمنو ته دې دجنګ او انتقام له پاره راشي . زه او ولیعهد محمد به ورته منتظر اوسو . ډسپنا ! ګوره چې تیمورلنګ به دعلي پاشا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې ليک ځواب څه ډول ورکوي ، ايا دهغه پرخلاف به کوم عمل کوي او يا دهغه پرخلاف به دغه غرنۍ سيمې چې علي پاشا او زما زوي محمد په کې دي ، محاصره کوي .
په دې وخت کې د ډسپنا په مخ باندې خندا را خپره شوه . بيا يې سلطان ته وويلي :
درونده سلطانه ! دا تيمورلنګ هيڅ هم نه شي کولی ، هغه د علي پاشا چلنج نه دې منلې ، بلکه زه به تا ته دا ډاګيزه کړم چې تيمورلنګ خپل لښکرته د سمرقند په لور د کوچ کولو حکم کړې دې . کيداې شي هغوې د هيلس ددرياب په غاړه په غرنيو لمنو کې د علي پاشا او وليعهد سره مخامخ کيدل نه غواړي ، زه فکر کوم چې په همدې خاطر هغه ددې ځايه دکوچ کول تابيا کړې ده ، هغه ددې نه ويريږي چې هسې نه چې علي پاشا اووليعهد محمد پرهغوې دلته هم يرغل را نه وړي .او ددې لښکر ته نه تلافی کونکي زيان ور ورسوی.
د ډسپنا داخبره سهي ثابته شوه ، ځکه چې لږه شيبه وروسته تيمورلنګ خپل پړاو ختم کړ او هر څه يې په اوښانو او نور و باريدونکو حيواناتو باندې بار کړل او هغه اته لکه لښکر يې چې د سمرقند څخه له ځانه سره راوستی و او په هغه لښکر کې دخوشحالۍ نغارې وهل کيدې او د سوبې او فتحې جشنونو له پاره په کې تيارې نيول کيده ،اوس د هغې څخه د تيمورلنګ دلمسي په ګډون دوه لکه له منځه تللي و. کله چې تيمورلنګ د شپږو لکو لښکرو سره بيرته د سمر قند په لور ته ، نو بيا په هغه لښکر کې يې د خپل لمسي په غم کې تورې جنډې پورته کړې وې . او هرې لورې ته چپه چپتيا وه.
پرلپسې لري .....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۲۹مه)

مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاريخې ناول نهه ويشتمه برخه لولئ :

پرلپسې **** ۵۲

هسې خو تيمورلنګ فکر کاوه چې هغه د ترکي عثمانيانو سلطنت ورختم کړې او اوس د سمرقند په لور روان دې ، ځکه چې سلطان بايزيد دهغه سره بندي و او دسلطان زوې هم دهغه سره روان و . د سلطان سپه سالار علي پاشا او دهغه زوي وليعهد د سترګو نه ورک و . او ريښتيا هم په څرګنده تو ګه داسې بريښيده چې د عثمانيانو سلطنت د تل له پاره له منځه ولاړ . خو راتلونکې وختو ډيره ژر دا خبره غلطه ثابته کړه . خوبيا هم هغه وخت چې تيمورلنګ په عثماني سلطنت باندی ګذار وکړ او بيرته سمرقند ته روان و نو په اروپا کې ډيرو دښمنانو دهمدې حالاتو انتظار کاوه ، او غوښتل يې چې د ترکانو څخه خپلې د لاسه تللې زمکې بيرته واخلې .
که څه دا دهغوې له پاره ډيره خطرناکه مرحله او خطرناکه لوبه وه . خو بيا هم هنګری ، بلغاريه ،دالاچي ، او ډيرو نورو زمکو کې بغاوتونو او سرکشيو سرونه را پورته کړل . يعنې هغوې د تيمورلنګ د حملې په اساس عثماني ترکان د تل له پاره مړه تصور کړي و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د ترکانو دژوند قوت او نمو په حیرانونکي توګه څه ځانګړتیاوي لري . ډېر ځله به پوهانو ددی امپراطورۍ د تباهی وړاند وینه کوله خو بیا به هم دا سلطنت قایم او دایم و. ولایت ولایت ددې سلطنت څخه جدا شوی هم دي خوبیا به هم ترک عثماني سلطنت په پراخه زمکه باندې په پوره عزم اودبدبه کې قایم او دایم و.

ډېر زیات داسې هم کتل شویدي چې عثماني حکمرانان ، که هر څومره هم ډېر کم د حکمرانۍ په ځانګړتیاو باندي متصف و خو د خپلي تورې په زور یې تل مفتوحه رعایا ارام کړي دي . د حیرانتیا خبره ده چې عزت او وقار که هر څومره پاته شوني څیز نه دي او که دهغوې ځواک څومره هم متزلزل و خو بیا یې هم خپل ځواک په ځاې ساتلي او دد ښمن په مقابل کې خم شوي نه دي.

کله چې د تیمورلنګ لښکر د فاسفور س د بحیرې د جنوبي ساحل څخه تیریده اوعثماني سلطنت د خوب څخه رابیداریده او په خپلو دلاسه تللو مفتوحه اروپایي سیمو باندې یې بیا د ولکي کولو هڅي کولي ، نو هر چا دا فکر کاوه چې د تیمورلنګ ددې ضربي په واسطه عثماني سلطنت نور له منځه تللي د ې ، خو قدرت د ترکانو په وجودونو کې د ژوند نوې نښې نښاني راپیدا کړې اوپه ډېره لږه موده کې د سلطان بایزیدیلدرم زوي ولیعهد محمد دخپل ځواک او وړتیا په سببب ټولې هغه سیمي بیرته دعثماني سلطنت برخې و ګرځولي چې ترې جلا شوي وي. عثماني سلطنت دتیمورلنګ د دې تباه کونکي ګذار څخه هم و نه مړ . بلکه خپل ځواکونه یې بیرته سره راټول کړل اود پخوا څخه یی زیاد په پوره شجاعت او میړانې سره داسې کارونه تر سره کړل چې تاریخ یې مثال نه لري اودا ټول د علي پاشا او ولیعهد محمد د یوځاې کار کولو ، د هغوې دپوهې ، شجاعت ، زړه ورتیا او میرانی په سبب وشول.

مشهور یوناني تاریخ پوه «فنلي » د عثماني سلطنت حیرانونکي ځواک او کمزورتیا څخه بیرته ځواک ته د راګرزیدو په هکله ډېر څه لیکلي دي لکه چې وایي :

د عثماني ترکانو د حکومت جوړښت ، په عیسایي ډېره کیو سیمو باندې د ډېرو لږو مسلمانانو حمله او دهغوې سیمي لاندې کول او پر هغوې باندې بریاوې تر لاسه کول او د متمدنو هیوادونو د اوسیدونکو په مقابل کې د غیرمتمدنو قومونو دوباره ابادول د هغوې اخرین مثال دې .

هغه مخته لیکي چې:

ددې تر مخه، ګات، جرمنیانو او رومیانو هم د همداسې ځواک او قوت څرګندونه کړې وه ، اوداسې حکومتونه یې جوړ کړی و لکه څنګه چې د عثماني سلطنت تر ولکې لاندې مختلف قومونه ،رنګونه او نژادونه سره را ټول او اباد شوی و . خو د ګات ، جرمنیانو ، رومیانو او ترکانو تر منځ ډېر زیات توپیر موجود دی .

هغه لیکي چې : ګاتیانو ، جرمنیانو او رومیانو خپل رعیت په زور دخپلي سلطي لاندې را ټول کړې و خود ترکانو کار څه بل منګه و . ځکه چې هغوې تر خپل بیرغ لاندې بې شمیره مسلمان او عیسایي قبایل را ټول او دهغوې تر منځ یې داسې ټولنه جوړه کړې وه چې په خوشحالۍ سره یي دهغوې محکمي او پریکړې منلې . په ډېر عزت او احترام سره یې عثمانیانو او دهغوې ځاې ناستو ته کتل او همدا دهغوې د فوقیت او لوړتیا ثبوت و. که څه هم څه نورو وحشي قومونو هم همداسې په زور ځواک تر لاسه کړې و اوشتمن ولایتونه یې یو په بل پسې نیول. خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ټول دهغوې په عیش او عشرت او بداخلاقیو کې مصرفیدل. عثمانیانو د خپل عظمت ، ځواک او خپلې برترۍ له پاره د انسانیت لوړتیا معیار وګرځاوله ، او په ډیرې نیکې طریقې سره یې د خپل لاس لاندې مختلف قومونه خوشحاله او هوسا و ساتل .

فنلې مخته لیکې چې : د عثمانیانو لمړۍ پادشا اورخان او دهغه ورور علاؤالدین و . دوې دحکومت په نظم او جوړښت کې ډیره زیاته پوهه درلوده ، هغوې د عدل ، تنظیم او فوځي امورو له پاره خپلو لښکرو ته ځانګړې روزینز نظام جوړ کړې و .او دا دعثماني سلطنت د ځواک سر چینه شمیرل کیږي . دې خلکو د عثماني سلطنت تر واک لاندې دخپلو خپلوانو ، دوستانو او د خپل مورني وطن سره خپل ټول اړیکې پرې کړې و او ویواځې او یوځې دسلطان په لمن کې سره راټول شوی و . دهغې فرمانبردار او پر هغه یې ویاړ محسوساوه .

بیا د دهغوې د نورې زیاتې حوصلې په خاطرد عثماني ترک سلاطینو له اړخه هغوې ته ځانګړې روزنه ،تربیه ، ترقي ، اعزاز، او مراتب ورکول کیدل ، چې دهغې په واسطه دهغوې په حوصلوکې ، دهغوې په ولولو کې ډ اډ او دهغوې په هیلو کې یوه نوې جذبه را ټوکیده ، او د هر وخت نه په زیات د عثماني ترکانو تابع او مطیع ګرزیدل.

دا د عثماني ترکانو داخلاقي ، تمدني او دهغوې د کړچار ، د هغوې د صاف اوپاک سلوک اغیزو چې مسلمانان اوعیسایانو دوه مختلف النوع قومونه په یوې لومې کې داسې را نښتي و لکه څنګه چې یو وخت دروم په شهنشاهیت کې ټول ولایتونه تر یوه مرکزه پورې تړل شوي او متحد و . دې خلکو سلطاني بیرغ په فاتحانه توګه رپاوه ، اودهمدې بیرغ په رپیدو سره د اسیا تر زړه او د اروپا او افریقا تر ساحلونو پورې ورسیدل.

په هرصورت دا یوه پریکړې خبره ده چې کله چې هم عثماني ترکان په کوم ازمیښت کې اچول شوي دي نوهغوې د یوه نوې ځواک سره بیرته ظهور کړې دې ، او همدا ډول حالات په دغه وخت کې هم تکرارشول .

تیمورلنګ د خپلو اتو لکو فوځونو په واسطه دعثمانیانو سلطنت تباه کړ ، دهغوې سلطان یې و نیوه ،او دخپله ځانه سره یې سمرقند ته روا ن کړ ې و . خو د عثماني سلطنت رعب ا و دبدبه په همغو سیمو کې لا هماغسې پاته وه . او ددې ځواک د بیرته را پورته کولو ټول کره وړه د علي پاشا او ولیعهد د پوهې ، اتحاد ، زړه ورتیا ، شجاعت ، او ځان ځارنی پورې را نغښتي و .

دبلې خوا نه کله چې اروپایانو ته خبر ورسید چې بایزید یلدرم د تیمورلنګ له خوا بندي شوي دې او هغه یې د اوسپنې په پنجره کې بندې له ځانه سره سمرقند ته روان کړي دې نو په اروپا کې دځواونیو له پاره د فتح اوسوبې جشن لمانځل کیده . کله چې هغوې ته دا خبر را ورسید چې د عثماني سلطنت د تیمورلنګ له خوا بلکل تر پښو لاندې شوی دې نو هغوې د عثماني ترکانو څخه دبدلې د اخستلو هوډ وکړ .

ددې مقصد له پاره اروپایي صلیبیانو یو ځل بیا خپل ځواک سره را ټول کړ . او دټولو ځواکونو تر منځ دخپلمنځي سلا مشورو وروسته دا پریکړه و شوه چې یو ستر لښکر ، لکه د پخوا په څیر، د نایکوپولس د ښار په څنډو کې سره راټول کړي . اول د ترکانو تر ولکې لاندې ټولې اروپایي سیمې بیرته ترخپلې ولکې لاندې راوړي ، هلته خپل ځانونه منظم او ځواکونه منسجم کړي ، اودهغې وروسته د فاسفورس د بحیرې څخه تیر شي او د ترکانو اسیاي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز د تباهی او بربادئ وروسته ولکه کړی او په دې تر تیب د عثماني ترکانو ټوله سیمه تر خپلې ولکې لاندې راوړې .

هغوې دخپلو ارادو د پوره کولو له پاره په ډیره چټکه توګه صلیبي ځواکونه سره را ټول کړل او د نایکوپولس د ښار سره یې ځاې په ځاې کړل .

که څه هم تیمورلنګ په خپل فکر کې عثماني سلطنت له منځه وړې و ، خودا دهغه خام خیالي وه ، ځکه د تیمورلنګ د مړیني وروسته پخپله دهغه سلطنت او پادشاهي دوړی وړي شوه ، خو دسلطان بایزید د مړیني وروسته دهغه سلطنت نور هم ځواکمن اوقوي را څرګند شو.

د بایزید د نیولو اودهغې د مړیني وروسته ترکانو ته داسې یو شجاع ، با انصافه ، زړه ور ، زغم کونکې او ازاد فکره سلطان ته اړتیا وه چې د تیمورلنګ دمظالمو او تیریو تلافي وکړاې شی او عثماني سلطنت بیرته خپل هغه عروج او لوړتیا و ته ورسوی چې د تیمورلنګ د یرغل د مخه و .

د سلطان بایزید یلدرم په زوې ولیعهد محمد کې دا ټولې خوبیاني را ټولې شوي وې ، یونانیانو به دې ولیعهد ته د اوښ په څیر د ازاد مزاج خاوند وایه . عثماني سلطنت چې څومره د خپلو اخلافو او اسلافو د جنګي وړتیا و احسان مند دي نو همغومره د ولیعهد محمد د ذکاوت ، او محتاط طبیعت احسان مند هم دی ..

هیڅ شاهي کورنۍ دداسې ذکي حکمرانانو او ځای ناستو په پرلپسې والې باندې دومره ویاړ نه شي کولې لکه څومره چې عثماني سلطنت حکمرانانو په څوارلسمه ، پنځلسمه ، شپاړسمه او اولسمه پیړی کې شهرت پیدا کړ او خپل سلطنت یې عروج ته ورساوه .

د عثمانیانو عروج د سلطان اورخان څخه پیل شوي و ، چې دخپل پلار عثمان وروسته یې دعثماني سلطنت دنسټ ډبره کیښوده ، دهغې کورنۍ دویم کس چې د جنګ په ډګرونو کې یې دښمن ډیرې ډیري را وپرځول هغه مراد اول دې ، دریم یې سلطان بایزید یلدرم دې چې د نایکوپولس په میدانو کې یې د صلیبیانو متحده ځواک ته ماتې ورکړه ا و هغوې یې دپوره تباهۍ سره مخ کړل . څلورم کس د بایزیدیلدرم زوې ولیعهد محمد و چې د ترکانو درالویدلې مانۍ معمار دې . پنځم یې مراد ثاني دي چې سکندر یې پرې نښود چې د ترکانو پر خلاف د سترګو د راپورته کولو جرأت هم و نه کړي . شپږم یې محمد ثاني دې چې قسطنطنیه یې ونیوله او د عثماني سلطنت برخه یې و ګرځوله ، اوم یې اول سلیم دې چې کردستان ، سوریه او مصر یې د عثماني سلطنت برخه وګرځول ، او اتم یې سلیمان عالیشان دي چې نه یواځې د موهاکو د میدانو فاتح و بلکه د ویانا دروازه یې هم ور وهله ،او دسمندرونو له لارې یې دخپل امیر البحر په تعاون سره د اروپایانو ټول بحري ځواکونه سره مات را مات کړل.

په هیڅ هیواد کې په پرلپسې توګه داسې ځاېناستي نه دې تیر شوي اونه دداسې حکمرانانو د ځای ناستو له اړخه دوه پیړۍ په پرلپسې توګه حکومت شوې او خپلې واکمنۍ ته یې پراختیا ورکړې ده .

علي پاشا او ولي عهد محمد دهیلس ددریاب دې غاړې ته په غرنیو لمنو کې قیام وکړ ، دهغوې سره د خوراک څښنا ک کافي ذخیره موجوده وه . وسله یې هم په کافي اندازه درلوده ،نو هغوې ډاډمن و خو بیا تر اوسه پورې هغوې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تیمورلنګ له اړخه کوم عکس العمل رانغي ، خو ددې سره سره دوی هیله من و او دهمدې له پاره یې خپل تکړه جاسوسان ټاکلي و.

علي پاشا د تیمورلنګ لمسی وژلې و او بیا یې د هغه په وینه تیمورلنګ ته د سپکاوي ډک لیک لیکلي و او وراستولي یې و . په دې خاطر علي پاشا او لیعهد محمد د تیمورلنګ له اړخه دکومي ناڅاپي یرغل اویا شپیني یرغل منتظر و .او هر وخت یې دا خطر هم احساساوه . نو په دې خاطر دهر ناڅاپي یرغل په مقابل کې تیار ولاړو .

***** ۵۳

یوه ورځ د ماښام د مخه علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ولاړ و اود لښکرو له پاره یې د ډوډۍ دتیارولو څارنه کوله چې څو کسه سپاره دهغوې لورې ته په ګړندی توګه را ورسیدل . هغوې علي پاشا او ولیعهد محمد ته د رارسیدو سره سم خپل آسونه ودرول او دخپلو اسونو څخه راښکته شول . علي پاشا او ولیعهد محمد هغوې دواړه و پیژندل ، هغوې ډیر باوري مخبران وو. دهغوې په لور په کتلو سره علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ډیر هیله من شوي و او په پلټونکي توګه یې خپلو مخبرانو ته کتل . دخپلو اسونو څخه د را ښکته کیدو سره سم دهغو مخبرانو څخه یوه وویل :

سلطان محمد بن بایزید: اودروند امیر علي پاشا ! تاسې دواړو ته دوه ډیر بد خبرونه او دوه ډیر ښه خبرونه مونږ له ځانه سره لرو.

څرنګه چې راغلي مخبر ولیعهد محمد ته د سلطان خطاب وکړ نو ولیعهد محمد هغه ته په ډیرو خیره سترګو و کتل ، مخبر هم په همغه ډول هغوې ته وکتل او ورته یې وویل :

سلطان محمد بن بایزید ! زه ستا د سترګو په کتلو باندې پوه شوم خو زه د حقیقت څخه کار اخلم ، هغه څلور خبرونه مې چې له ځانه سره راوړي دي نو دهمغې خبرونو په بنسټ مې تاته د سلطان په نامه خطاب کړې . لمړۍ دوه ښه خبرونه در ته اوایم او بیا به دوه خراب خبرونه چې زمونږ له پاره زیانمن ثابتیږی درته واورم .

ښه خبرونه دادې چې د بروصې په ښار کې د سلطنت ټول اراکین را ټول شوي دي ،دهغوې دا غونډه محترم برهان الدین را بللې وه ، په دې غونډه کې ټولو په یوه خوله ته د سلطان په څیر و ټاکلي ،ځکه کوم حالات اوواقعات چې مخته راځي د هغې په مطابق تیمورلنګ زمونږ سلطان نه را خوشی کوي ، نو دهغه په نه موجودیت کې بل څوک ، پرته له تا نشته چې د سلطنت امور مخته بوځي ، او بیروني یرغلګرو څخه د هیواد دفاع وکړي ، په همدې خاطر په بروصې کې د سلطنت اراکینو د برهان الدین په مشرۍ غونډه وکړ ه اوتاسي یې د سلطان په حیث و ټاکلئ ، شونې ده چې برهان الدین پخپله ستاسې په خدمت کې حاضر شي اودا خبر تاسې ته واوروي .

دې خبر په ولیعهد محمد باندې ډیر بد اغیز وکړ ، تر ډیره پورې په خپل ځاې ولاړ و او خپلې شونډی یې چیچلې ، ځکه په دې خبر کې دسلطان بایزید نیول او بندي کول هم شامل و . بیا وروسته ولیعهد په ژړا شو په زمکه کیناست ، بیا یې د زمکې په تیرلوړه ځاې باندی سجده وکړه ،اوپه ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما خدايه ! زه ستا ډير عاجز او مسکين بنده يم ، زما ارزو سلطاني او حکمراني نه ده . خو اې خدايه ! که چيرې خلکو زه ددې منصب له پاره ټاکلي يم نو اې پروردګاره ! ماته استطاعت ، استقامت ، او همت را په برخه کړه تر څو زه خپل قوم او ولس ددغه مصيبتونو ، غمونو ، تيارو او توپانو څخه به بري سره بيرون کړم . اې پروردګاره ! زما قوم همدا اوس په ډيرو مصيبتونو ، تکليفونو او غمونو کې اخته دی نو ما ته همت او قدرت را په برخه کړه ، زما سره نصرت وکړه تر څو دهغوخلکو پر خلاف توره وکرځم چې په ستره بيديا کې ځليدا سپوږمۍ او شګې اوبه ګڼي . اې پروردګاره ! زما سره کومک وکړه چې ستا د همدې نصرت په واسطه د خپل قوم له پاره په دې تيارې لارې کې منزل ته د رسيدو له پاره روښناي ولټوم .....

وليعهد ددې دعا وروست چپ شو . را پورته شو ، خپلې سترګې يې په خپلې لنګۍ باندې وچې کړې ، د وليعهد ددې حالت په کتلو باندې علي پاشا هم ژړغونی و خو وروسته بيا علي پاشا ورته وويل :

په دې غرنيو لمنو کې دهر چا دمخه زه تاته د سلطان کيدو مبارکي وايم ، سلطان محمده ! زه له تاسره ژمنه کوم چې هغه نا هيلې چې د تيمورلنګ په واسطه پيدا شوې ده نو ډير ژر به مونږ دا د ويرې اوخوف غلام لرې و غورزوو.، خپل پخواني عظمت اولوړتيا به بيرته ر ا وګرځوو. درونده سلطانه! د سلطان په حيث ستا د ټاکلو سره سم زه دا ژمنه کوم چې زه به دخپلې ويني تر اخري څاڅکي پورې دخپل قوم اوولس د ښيګڼې له پاره خپل ژوند وقف کړم .

دعلي پاشا په دې خبرو باندې محمد چپ شو خو کله چې علي پاشا چپ شو نو بيايې علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :علي پاشا وروره ! ماته به ته يواځې ورور او يا محمد واې .

ددخبرې وروسته وليعهد محمد چپ شو خو غوښتل يې نور څه هم ووايي خو علی پاشا يې خبرې غوڅې کړې او ورته يې وويل :

درونده سلطانه ! تر هغې چې د خطاب کولو پوښتنه را ولاړيږي ،نو زه به تاته سلطان وايم ، کله چې ته د قوم له اړخه سلطان و ټاکل شوې نو بيا علي پاشا ځوک دې چې هغه به تاته سلطان نه وايي . او لکه څنګه مې چې دپوره ريښتونولې سره د بايزيديلدرم سره هر ډول ځان ځارنه کړې ده په همدې ترتيب به يې له تاسره هم وکړم. دعلي پاشا په دې خبرو باندې سلطان محمد خوشحاله شو او علي پاشا ته يې وويل :

زما درونده وروره ! څه چې ته وايې هغه وايه ، ځکه چې ماته څرګنده ده چې ته د ملت د ښيګڼې او پرمختګ له پاره زما څخه ډير مصروف يې . زما وروره ! په دغو نا مساعده حالاتو کې ، په ډيرو بدو وختو کې يواځې ته زما ښې لاس يې ، همدا ته زما ځواک يې ،او همدا ته زما مټ يې ، زما تر مخه همدا ته يواځنې شخصيت يې چې د خدای نه وروسته پرې باور او اعتماد سره په دښمن باندې دګذار کولو همت او قوت را کې پيدا کيږي . زما وروره ! راغليو مخبرانو لا تر اوسه پورې يوه خبره کړې ده ، او تر اوسه دهغوې سره درې نور مهم خبرونه هم شته . را ځه چې دهغوې څخه هغه خبرونه هم واورو . بيا به دواړه ورورنه کينو او يوځای به د راتلونکي له پاره پلان جوړ کړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان محمد ، دعلي پاشا نه مخ مخبرانو لورې ته کړ او دهغو ځخه هغه يوه چې خبره کوله هغه ته يې وويل :
ستا دوينا په اساس يو خبر خو ښه و چې تا مونږ ته وويلې ، خو تا په پيل کې ويلي و چې دوه ښه خبرونه دی ، بل ښه خبر څه دې ؟
په ځواب کې مخبر ورته وويلې : هغه بل ښه خبر چې غواړم تاسي ته يې واوروم چې هغه خط چې علي پاشا د تيمورلنګ له پاره دهغه د لمسي په وينه ليکلي او ور استولې و، تيمورلنګ دهغې په لوستلو باندې ولړزيد،د هغې ليک په لوست سره ، داسې و ګڼې ، چې د تيمور لنګ ملا ور ماته شوه . تر ډيره پورې هغه دخبرو اترو څخه وتلې و . ګونګ ناست و . هغه وخت چې ليک هغه ته ورکړ شو نو هغه د جشن په مستيو کې مست و او زمونږ سلطان بايزيد يلدرم هم دهغه به څنګ کې ناست و نو دعلي پاشا د ليک په لوستلو باندې زمونږ د سلطان په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې .
درونده سلطانه ! په دې ليک کې علي پاشا تيمورلنګ ته په غرنيو لمنوکې د خپل ځاې ځيګې په اړه هم پوره معلومات ورکړي و . خو د هغو غرنيو سيمو ته د راتګ پر ځاې تيمورلنګ د سمرقند په لور خپل فوځ ته دکوچ کولو حکم وکړ. اوهغه لښکر چې د سمرقند څخه يې دعثماني سلطنت د نيولو د خوشحاليو نغارې وهلي اوس بيرته د سمرقند په لور به ژړا او فرياد سره د تورو جنډو تر سيورې لاندې روان دې . په دې لښکر کې د علي پاشا په لاسو دتيمورلنګ د وژل شوې وليعهد مور ، خانزاده ، هم ورګډه ده . ويل کيږي چې دتيمورلنګ په لښکر کې دهغې ژړا، واويلا ، چغو او سورو په خپله تيمور لنګ څخه ليوني جوړ کړې دې.
ددې مخبر د خبرو په منځ کې سلطان محمد وويل :
داسې وګڼه چې دا خبر دهغه لمړي خبر څخه هم ډير خوشحاله ونکي دې . نو که چيرې تيمورلنګ دخپل لښکر سره يو ځاې د سمرقند په لور خوزيدلې وي نو داسې وګڼئ چې هغه په خپل زړه کې دا ګمان کړې دې چې هغه به د انقرې په ميدان کې يو ځل د په شاتګ وروسته ، زمونږ د قوت خاتمه کړې وي دا دهغه خيال دې ، په ترکانو باندې داسې ډير وختونه راغلی دي خو په هر وخت کې ترکان د پخوا څخه ډير ځواکمن شوي دي . اوس نو دهغه دوو خرابو خبرونو پيل وکړه ترڅو وپوهيږو چې دهغو دوو ښو خبرونو څخه وروسته دا بد خبرونه کوم کوم دي .
دسلطان محمد به دې خبره باندې د مخبر خوله خندانه شوه او په ډير احترام يې وويل :
درونده سلطانه ! ما لا تراوسه خپله خبره نه ده پوره کړې ، ما چې دومره ښه خبر اوراوه نو تا په منځ کې زما خبره غوڅه کړه . اوکه نه ما خو دهغې خبر يواځې هغه لمړنی برخه تاته واوروله ، اصل خبره خو زه اوس کوم . دتيمورلنګ د لښکر سره يو ځاې زمونږ څه ملګرې اوړی را اوړي ، کله چې هغه کوچ کاوه نو هغه وخت هم ښي او چپ لور ې ته اوهم شاته او مخې ته دهغوې ځارنه کيدله ، او اوس چې دهغه ښه خبر اخري برخه ده هغه داده چې د شمال په لور دڅوميلو تګ نه وروسته په يو ځاې کې تيمورلنګ خپل فوځ ته د پړاو کولو حکم وکړ . د بروصې د خزانو د لوټولو نه وروسته چې کوم څه دهغه لاس ته ورغلي و هغه يې هملته د خپل قيام په وخت کې په څو برخو وويشله . دهغوې څخه يې يوه برخه روسی او اروپايی لښکرو ته ورکړه ، دا روسي او اروپايي لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس سوکه سوکه مخکی تګ کوي او د توري بحیرې غاړې غاړې ته به ځي هلته ورته د بحر په غاړه یو دینسي سمندري بیړه منتظره ولاړه ده . دغه بیړه روسي او اروپایی لښکر دفاسفورس د دریاب څخه تیروي او ډینیوب ډلټا ته یي روسی ، درونده سلطانه ! تا ته به یاد وي چې د اروپا دوه شهزادګان ، سایرکن او ایکسلا ، د تیمورپه لښکر کې یوځاې شوی و،دهغوې څخه یو یې ، سائرکن ، په جنګ کې ووژل شو.او ایکسلا خوندی دې ، او اوس همدغه ایکسلا د اروپایي ټولو ځواکونو قومندانی په غاړه لري . خو دروسي فوځونو قومنداني پخپله یو روسي سپه سالار کوي.

درونده سلطانه ! ددې خبر نوعیت په دې کې دې چې که چیرې ته او علي پاشا ګړندې سفر وکړئ نو نو دغه روسی او اروپایي لښکر به د دینسي بحري بیړۍ ته د ور رسیدو تر مخه ونیسئ او کار به یې ورتمام کړئ . نو که چیری تاسې دغه متحده لښکر د توری بحیري په غاړه له منځه یوسئ نو بیا یاد ساتئ چې دا خبر دسمرقند په لور د تلونکي تیمورلنګ پورې هم ور رسیږي ، هغه ته لمړۍ ضربه دهغه د لمسي دمړیني ، ددوه لکو فوځونو د له منځه تللو په وخت کې ورکړل شوې دې او که خداې وغواړې نو دهغه ملا ته به دویمه ضربه د روسی او اروپایی لښکرو د ماتې په اساس ورکړل شي . زه هیله لرم چې دا خبر به تیمورلنګ له یوه سره مات کړي ، ځکه چې تیمورلنګ د ماتې خوړلو دغږ سره عادت نه لري . کله چې هغه ته خبر ورکړل شو چې د انقري په شاوخوا کې د هغه لمسي ډیره خرابه ماتې خوړلې اوپخپله په کې هم له منځه تللي دې نو دهغه د مخ حال داسې و چې په خوله باندې نه شي بیانیدلاې .

مخبر تر دې ځایه خبرې وکړې او لږ څه توقف یې وکړ . څه فکر یی وکړ، سلطان او علي پاشا ته یې وکتل اوبیا یی خپله خبره شروع کړه.

درونده سلطانه ! لمړۍ دوه ښه خبرونه مې تاسې ته وویل : خو زمونږ سره داسې خبرونه دې چې زمونږ له پاره خطرناک ګرځیداې شی . هغه درته وایم ، خو که چیرې ددې خبرونو څخه هم مونږ په خپل وخت لاس وګریوان شونو زه هیله لرم چې هغه خطر ات چې زمونږ په سرونو باندې ګرځي هغه به مونږ و ځنډولي شو.

لمړۍ خبر د کرمیان په اړه دې . پخوا سلطان بایزیدیلدرم د کرمیانو قوت اوځواک ځپلي و .اودکرمیان حاکم د ماتې خوړولو وروسته تښتیدلي و . اودهغې ټولي سیمې سلطان بایزیدیلدرم په خپل سلطنت کې را ګډی کړی وې ، خو دهغه وخته چې عیسایي نړۍ تیمورلنګ زمونږ پر خلاف را ولمساوه ،نو تیمورلنګ زمونږ مخې ته دراتللو څخه هم ویریده ، اودخپل ځان په شاوخوا یې ځواکونه تقویه کول ، په همدې ځواکونو کې یو دکرمیان د حاکم هم دې .

زمونږ په لاسو د ماتې خوړلو وروسته دکرمیان حاکم په خپله دتیمورلنګ دربار ته ورغلي و . اوزمونږ پر خلاف یې ترې کومک غوښتي و . تیمورلنګ دهغه موجودیت دخپل ځان له پاره یو غنیمت ګانه ، هغه د کرمیان والي ته کومک هم ورکړ او فوځ یې هم ورسره ملګري کړ . نو اوس دکرمیان والي د تیمور لنګ د ورکړل شوي ځواک سره یو ځاې یو ستر قوت راټول کړې دې .

ددې نه اخوا دا چې تیمورلنګ دکوچ کولو تر مخه دکرمیان د حاکم سره د یوه قاصد په واسطه اړیکي کلک کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ته يې نورزيات مالي کومکونه هم استولي دي او دخپل لښکر څه دلګي يې هم ور ليږلي دي . تر څو د تيمورلنګ نه وروسته د کرميان حاکم زمونږ دغه پاته ځواکونه له منځه يوسي .اوپه راتلونکي کې ترکان ددې ورتيا و نه لري چې هغوې د تيمور دتاتاريانو پر خلاف کوم عمل وکړي .اودخپلې ناکامی انتقام واخلي. د کرميان حاکم ددې ځواک د تر لاسه کولو وروسته په مستۍ کې راغلي او هغه سيمي چې په تيرووختو کې يې تر خپل واک لاندې درلودې پر هغوې يرغل کړې او بيرته يې ولکه کړي دي ، خواوس هغه هڅه کوي چې خپل حکومت او نظام مستحکم کړي ، زما په فکر چې د نظام دټينګښت وروسته به هغه زمونږ پر سلطنت نورې حملې هم وکړې او زمونږ د کمزورۍ کولو له پاره به کار وکړي . دا لمړی بد خبر و .

دويم بد خبر په اروپا کې د صليبي ځواکونو په اړه دي . داروپا هر هيواد او هرې برخي ته دا خبر ورسيدلي دې چې د انقرې سره نژدې مونږ د تيمورلنګ په مقابل کې ماته خوړلې ده . اودا چې تيمورلنګ زمونږ ځواک په مکمله توګه له منځه وړې او تر پښو لاندې کړې يې دې ، اوس د اروپا دا ځواکونه فکر کوي چې تيمورلنګ د ترکانو ټول شته او ځواک د تاتاريانو د لښکرو په واسطه پناه کړ او ترکان اوس د بيرته را پورته کيدو وړ نه دي

.

دې خبرو داروپايي ځواکونو حوصلې غښتلې کړې دي ، که څه هم مونږ په پولوپ کې د راهبانو او پادريانو انجمن له منځه وړې دی ځکه همغوې و چې د صليبي جنګونو له پاره يې خلک تيارول او دهمدې صليبي جنګونو پيلامه يې کړې وه ، خو لا تر اوسه دهغوې د ټولو مشر پاپای اعظم يې ژوندې دې او هغه به په هر صورت د صليبي جنګونو پيلامه يو ځل بيا کوي او د تيرو صليبي جنګونو د ماتې بدل به اخلي ، اوس دهمغې په وينا صليبي ځواکونه يوځل بيا زمونږ پر خلاف را ټوليږې او دنايکوپولس د ښار په شاوخوا کې يې د را ټوليدو لړۍ روانه ده ، تر اوسه هغوې په ډير لمړني حالت کې دې ، او ل داچې تر اوسه يې د فوځونو شميره دومره نه ده لوړه شوې چې زمونږ له پاره خطر ناکه و ګرځي ، خو بيا هم دټولې اروپا څخه صليبي جنګجويان ډلې ډلې هلته نايکوپولس ته را رسيږي ، او سوګند يې يادکړې چې نن تيمورلنګ د عثماني ترکانو فوځ تر پښو لاندې کړې نو مونږ به هم خپله بدله اخلو او خپلې د لاسه تللې سيمي بيرته ولکه کوو. بلکه تر څنګ به يې عثماني ترکان داروپا څخه بيرته باسو. هغوې دهمدې هوډ لاندې را ټوليږی .

مخبر مخته ولاړ او زياته يې کړه چې :

درونده سلطانه !دا هغه دوه بد خبرونه و چې تاسي ته مې په مخکې کيښودل ، اوس ،درونده سلطانه ! که ما او ملګري ته مې کوم حکم وی نو وي وواياست .

زما دوستانو ! لږه شيبه ځنډ وکړئ . زه دخپل ورور علي پاشا سره مشوره کوم . د اخري پريکړې په هکله به تاسي خبر کړم . داخبرې سلطان په ډيرغور سره خپلو مخبرانو ته د کتلو وروسته وکړې او بيا سلطان د علي پاشا په لور ور وګرځيد او ورته يې وويل :

علي پاشا! زما وروره ! خبره خو ټوله هغه ده مخبرانو ستا تر مخ وکړه . وروره ! دخوشحالۍ خبره خو داده چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ ستا چلنچ نه دمنلي او د غرنیو سیمو په لور د راتګ په ځاې یې د سمرقند په لور خپل فوځ کوچ کړې دې .او زما له پاره د ناخوښۍ خبره ددادہ چې زما محبوب پلار د تیمور لنګ سره بندي دي . زما ورور موسي او زما میرنۍ مور ډسپنا هم ورسره بندیان دي . زما له پاره همدا د ډیر درد او تکلیف نه ډکه خبره ده.

زماوروره ! اوس زمونږ تر مخ درې محاذه دي ، یو د روسانو او اروپایانو دمتحده لښکر چې همدا اوس د روم د بحیرې په لور د ډینس د بیړۍ په لور روان دي . بل د کرمیان د حکمران چې همدا اوس یې زمونږ په ځینو سمیو باندې ولکه کړې ده ، او دریم د صلیبي ځواکونو محاذ دې چې همدا اوس د نایکوپولس د ښار په شاوخوا کې سره را غونډیږي . وروره ! زه دا ټول کارونه تا ته درسپارم ، ددې څخه مخته زما پلار بایزید یلدرم هم په ټولو کارونو کې له تاسره مشوره کوله ،وروره ! ستا تجربه او پوهه له ماڅخه ډیره زیاته ده . زه ستا د پوهې او تجربې په مقابل کې په نشت شمیرل کیږم . هر هغه پریکړه چې ته وکړې او هر هغه مشوره چې ته راکړې هغه به اخري وی اوس وواېه چې ددې ټولو حالاتو د کنترولولو له پاره څه ډول پلان باید جوړ کړل شی .

د سلطان محمد دپوښتنې په هکله علي پاشا لږ څه توقف وکړ او په فکر کې ډوب شو .اوبیا یې وویل:

درونده سلطانه! ما ستا او د مخبرانو تر منځ دخبرو په وخت کې یوه ډیره ستره پریکړه کړې ده . هغه څه چې زه یې وایم په غور سره یې واوره . دا چې اوس اروپایی او صلیبي ځواکونه یو ځل بیا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې سره را ټولیږی ،همداسې یې پریږده چې راټول شي . دا چې هغوې زمونږپه مقابل کې خپل ځانونه سنبالوي په هغې کې ډیر وخت لږیږي . مونږ ددې اړتیا نه لرو چې سمدستي دهغوې په مقابل کې متحرک شو. که چیری مونږ داسې وکړو نو زیان به یې مونږ ته راشي . زمونږ له پاره بل محاذ دکرمیان محاذ دی ، خو دکرمیان حاکم هم هر څه یې چې زړه غواړ ي و دې یې کړي ، هغه ته یو څو ورځې ازادي ورکړه . زه ګورم چې هغه به تر کومه ځایه زمونږ په سیمو باندې ولکه وکړي ، خو کله چې وخت راشي نو د تیر وخت په څیر به کرمیان دحاکم ټول باد وویستل شي .

اوس خو زمونږ تر مخه دروسانو او اروپایانو د متحدلښکر خبره پرته ده . پردوې باندې حمله کول زمونږ له پاره ډیره ګټه ور ه ده .درونده سلطانه! لمړۍ خو ددوې سره د بروصې څخه د لوټ کړل شوي خزانې یوه برخه ده،خونږ باید هغه بیرته ترې راستنه کړو . ددې نه علاوه د تیمورلنګ سره د ملاتړ په اساس به هغوې د تیمورلنګ له اړخه هم نازول شوي وي او هغه شیان به هم ټول د هغوې سره وي ، نو په دې خاطر ددغو دوو علتونو په اساس په دغه لښکر باندې تر هر څه لمړۍ ګذار کول په کاردي .

که چیرې مونږ د روسانو او اروپایانو دغه لښکر باندې سترګې پټې کړو او پریږدو چې ولاړ شي نوياد ساته چې دا خلک به په ډینسي بیړۍ کې دسپریدو وروسته د ډینیوب دریاب کې د ډیلټا په اروپایی سیمو کې ښکته شي اوهغه اروپایی لښکر چې همدا اوس په نایکوپولس کې سره راټولیږي ، دهغوې سره یو ځاې شي او په دې تر تیب به د صلیبیانو په ځواک کې ډیرزیاتوالي راشي او بیا به داخلک زمونږ له پاره ډیر زیات خطرناک و ګرځي ،

په دې حالاتو کې زه ، زه دا وایم چې مونږ باید همدا اوس دخپل لښکر سره یوځاې ددې ځایه کوچ وکړو او په ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېړه د تورې بحيرې په لور ولاړ شو او د روسانو او اروپايانو متحده لښکر هلته ډېنسي بېړۍ ته دورسيدو تر مخه زمونږ د لښکر په واسطه را وګرځوو .

زه پوهېږم چې د تورې بحيرې په غاړه به زمونږه او د روسانو او اروپايانو د ګډ لښکر تر منځ خونړۍ نښته کړی ، خو زه هيله لرم چې مونږ به هغوې همله ته د سمندر په غاړه د فنا سره مخ کړو . نو په دې خاطر زه ستا تر مخه يو وړانديز کوم ،هغه دا چې د خپل کوچ څخه تر مخه خپل مخبران هم هغې لورې ته واستوئ تر څو د دښمن د حرکاتو څارنه وکړي او دهغوې په اړه تاسو ته په وخت معلومات درکړي . تورې بحيرې ته د رسيدو سره سم تاسې ددښمن او بحري بېړۍ تر منځ حايل شئ ، له تاسې سره به ستاسې خپل لښکر وی زه به په غرنيو سيمو کې اخو ديخوا اوړم را اوړم ، کله چې دښمن له تاسره ټکر وکړي نو ته يې تر لږه وخته پورې مصروف کړه ، خوکله چې ددښمن ټول صفونه له تاسره په جنګ کې و نښلي نو زه به پرې د شا له اړخه يرغل دروړم ، اوزه هيله لرم چې دهغوې هيڅ عسکر به ژوندی ولاړ نه شي . ځکه چې د مخې له لورې به تاسې ياست او د شا له لورې به زه يم ، دهغوې ښي اړخ ته به سمندر وي ، په دې ترتيب به دهغوې درې واړه اړخونه بند وي هغوې به

ت کې د روسانو او اروپايانو ګډ لښکر د تورې بحيرې په خندو خندو کې سفر کاوه ، هغوې خوشحاله و ، د خوشحالۍ ... ځکه چې هغه زمونږ دهيواد پولې دي . اوکه چيرې هغه لورې ته و تښتيږي هم ...

ه پاره يو ستر خوزښت پيل کړی و نو دهغې مقصد د شنډولو له پاره هغوې د تيمورلنګ په څېر يو غيرمسؤل وګړی ،نو مونږ دهغوې تعقيب کولی شو او د تابودی سره يې مخ کولی شو. درونده سلطانه ! هغه څه چې ما ويل ومې ويل

دتورې بحيرې په غاړه غاړه باندې د ډېنس د بېړۍ پوړې ور رسيدل ددوې خپل حق و .

. ددې خبرې وروسته علي پاشا چپ شو .

مخې ته را ودانګې ، خوکله چې سلطان محمد دخپل فوځ سره يوځای دهغوې لاره و نيوله نو هغوې ډېر حيران شول ، د علي پاشا په دې ټولو خبرو سلطان مسکې و . مخته ورغې او علي پاشا يې په ملا و ټپاوه ، علي پاشا وروره ! سوګند

سلا اوروسي جرنيل دواړو د بحيري په غاړه دخپلو فوځونو د تم کيدو حکم وکړ . بيا ايکسلا خپل دوه سالاران مخته ور

ږدې په ... خپل لښکر څخه مخته دی او وروسته ورپسې فوځ په ډېره منظمه توګه صفونه

بيا سلطان مخبرانو ته مخ کړ اوورته يې وويل :

... يو دروسانو ... علي پاشا ... او ...

همدا اوس له دې ځايه حرکت وکړئ ،مونږ ته د دښمن د تم ځايو اودهغوې د کړچار څخه په وخت خبر راکړئ ، لږه

... چې ... ، او د

جنګ کړی دی خو دا زمونږ بدقسمتي وه چې مونږ دهغوی په مقابل کې په شا تګ ته مجبور شو . دهغه سره اته لکه فوځ ددې سره يو ځای مخبرانو دهغه ځايه حرکت وکړ ، اوورپسې لږه شېبه وروسته سلطان او علي پاشا دواړو د خپلو

ه تر لاسه کړئ .

ر او ... شهزاده ايکسلا ته وواياست چې ستاسې پرلپسې لري.......

توری ... له ډېرې بدې ماتې سره مخ شئ ، هيڅکله هم نه ، مونږ ددې څخه زيات له تاسره خبرې

ه لرو چې د همدې بحيرې په غاړه به هغوې ته ماتې ورکړو او له منځه به يې يوسو.

شخص زمونږ له پاره د مصيبتونو او ستونزو سبب وګرځي.

ې جنګ په پوره عروج کې و يو بل انقلاب منځته راغې اودغرونو دمنځه علي پاشا دخپل لښکر سره راووت اوپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ره ډاډ موجود و او فکر يې کاوه چې سلطان محمد به د خپلو ډيرو لږو عسکرو سره ډير ژر تر پښو لاندې کړي .
سلا چې کله دا حال وکوت چې په مخکې ورته سلطان محمد ولاړ دی او ددينس د بحري بيړۍ پورې يې رسيدل
ه غاړه لري نو دهغوی دا حال اوس درحم وړ وګرزيد، ځکه چې دعلي پاشا نوم هغوی ته په خپله دهيبت او ويرې

، په دې اساس روسي جنرال او اروپايي شهزاده فکر وکړ چې که چيرې جنګ اوږود شي نو دوی به دعلي پاشا په
نه يوه ډول يو لوري ته لاره پرانستل شی .او دوی د بحري بيړۍ پورې ور سيرې .
بدقسمتي وه چې د خپل ټول ځواک په جنګولو سره يې بيا هم نه خو سلطان محمد او نه علي پاشا دخپله ځايه و خوځول

ي تياري نه د ژوند د رڼا په لور د تيښتې لاره لټوله، علي پاشا او سلطان محمد دواړو ددواړو اړخونو څخه دهغوی
ړی روسي سالار بلکه داروپا شهزاده هم ووژل شول.
سکته شو ،بيا سلطان محمد ورمنډه کړه اوعلي پاشا يې په خپله غيږ کې و نيو .دهغه تندی يې ښکل کړاو بيا يې په ډيره

ي د توري بحيرې تر څنګ د غرنيو لمنو څخه د را وتلو په وخت کې به دښمن باندې کوم ناتار ګډ کړ نو زه ستا هغه

که ته زما د ميراني له پاره سلام کوې نو زه به هم ستا دميړاې او جرأت له پاره سلام وکړم. که چيرې دواړو يو ځاې

اتي چې مونږ د تيمورلنګ څخه وخوړه ،په هغې کې زما پلار و نيول شو ، او مونږ دواړه د هيلس ددرياب څخه ديخوا
ر شوکت او دبدبه چې مونږ ته په تيرو وختو کې را په برخه شوې وه هغه به بيا هيڅکله هم مونږ ته بيرته را ونه

ر لنګ د لمسي سر دې پرې کړ او بيا دې دهغې په وينه باندې د هغه دادا تيمورلنګ ته ليک و ليکه او روته دې
ځاې يې د سمرقند په لور مخه کړه . دتيمورلنګ دلمسي په وژلو او دهغه لښکر ته دماتې ورکولو سره تا دخپلو برياو
ر وخت عظمت بيرته تر لاسه کولو کې بريالي شو.
ما وروره ! زه په دې خاطر ستا نوم اخلم چې ما دا ټول کارونه په ځانته ځان نه شو تر سره کولې ، په دې خاطر چې د
سره کړم . علي پاشا ! دا ته وې چې ستا په واسطه دا عظمت مونږ ته بيرته تر لاسه کيږي . د توري بحيرې په غاړه د
لار بايزيديلدرم سره د اروپايي هيوادونو به پراخه ميدانونو کې د صليبيانو متحده ځواکونه مات کړل او هلته دې هم دخپل

ر بيا د توري بحيرې په ساحلونو کې د روسانو او اروپايانو متحده لښکر ته ماته ورکولو نه وروسته اوس زه دا
نکي په کوم عملي پلان باندې کار کوو .
. په دې خاطر چې دا زما فرض دی چې ستا د غوښتنو درنښت وکړم . اوس چې څه زما په فکر کې را ګرځي ، هغه
روسته همدلته انتظار وکړو ، دماښام د مخه يو مخبر چې په يوناني ژبه باندې ښه پوهيږي ، مخته وليږئ ، چې د توري
ي ، نو په دې خاطر تاسې دهغوی د ښه راغلاست له پاره لاندې و دريږئ .
يو سره يو ځاې د اسود په بحيره کې ولاړې خپلې بحری بيړيو سره يو ځاې کړو ، دهغه نه وروسته بيا زمونږ تر مخه
خه خبر کړو . دويم دا چې مونږ د بروصې په لور څه مخبران وليږو اوهغوی دخپلو برياو څخه خبر کړو خو دهغوی
کولو وروسته به مونږ د فاتحينو په څير د بروصې ښار ته ور ننوځو.د بروصې په ښار کې د څو ورځو تم کيدو او په خپل
ماته کړو چې په راتلونکي وختو کې هغوی بيا زمونږ پر خلاف د راپورته کيدو جرأ ت و نه کړي .

يرو چې په يوناني ژبه باندې پوهه ولری ، اوهغوی ته د روسي او اروپايي لښکرو د راتګ خبرو رکړي .د دينس په
هر څه باندې ولکه وکړو اودهغې وروسته بيا دخپلو برياليتوبو نو په لور قدم واخلو .
د خپلو لښکرو سره يو ځاې يو ځل بيا د توري بحيرې په غاړه غاړه ساحلونو کې خپل پرمختګ ته دوام ورکړ.

څو دهغه ښه راغلاست وکړي . د حويلۍ انګړ ته د رارسيدو سره سم برهان الدين و دريد او درې واړو ته يې مخ کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وند دتیرولو په خیر حالت اوس په پوره توګه تبدیل شوی دی . زما خورې ! زما لونو! د ځانونو هوډمن آند او د قوم
و ګڼئ چې دشپې په زړه کې د بې وسۍ لمر را وخوت .

په ارام زړه سره درته دهغوې په اړه خبرې وکړم.
ور واړه هملته په میلمستون کې کیناستل ، تر لږه وخته پورې چپه چپتیا وه ، خو دا چوپتیا ریونا په خپلو خبرو باندې ماته

مو ځوانانو په اړه خبرې کوې ، چې د هغوې هوډمن تیور یو انقلاب راوړې دی . او د چا جرأتمندۍ د زړه په دښته

بندي کړل شو . او علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه د خپلو فوځونو سره یو ځاې دهیلس ددریاب څخه راتیر او په غرنیو

. ځکه چې د بروصې دسلطنت ټولو اراکینو هغه د رایو په اتفاق سره د ولیعهدۍ څخه سلطان محمد ټاکلي دي) . ما

وینه باندی یو لیک تیمورلنګ ته ولیکه او ور ویی استاوه ، په دې لیک کې یي تیمور لنګ ته بلنه ورکړې وه چې

یرۍ دینس کې سپاره شي او د اروپا په ساحل باندې ښکته شی او هلته په نایکوپولس کې د اروپایي صلیبیانو دلښکرو سره

څخه راووتل اوپه ډیره چټکتیا سره یې د تورې بحیرې په لور مخه کړه .
یو عسکر او یو یو سپه سالار یی ورختم کړ ، بیا یې دخپلو لښکرو سره یو ځاې د دینس د بحري بیړۍ په لور مخه کړه تر

اوپه هغه کې زمونږ سلطان بایزید و نیول شو نو په هغه وخت کې چې زمونږ د قوم د تذبذب کوم حال و هغه اوس د سلطان
خپلې سترګي سمي کړو.

اخله ، برهان الدینه وروره ! ستا ددې زیرې په واسطه مونږ درې واړه د ځانته والي د عذاب او تعذیب اوتکلیف

کینه ، مونږ به ډوډۍ تیاره کړو ، نن ماښام به ډوډۍ دخپلې خور او دوو لونو سره یو ځاې خورې . دهغې وروسته بیا ولاړ

عثماني امپراطوري او پر خلاف یي د صلیبیانو سازشونه (۳۱مه)

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دی ؟

اوس تاسي ددې تاریخي ناول یو دیرشتمه برخه لولئ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسلطان محمد اوعلي پاشا يو جاسوس چي په يوناني ژبه باندې ښه پوهيده ، هغه ولاړ او د وينس د بحري بيړۍ کپتان ته يي دا پيغام ورساوه چي د روسانو او اروپايانو کوم متحده لښکر چي دهغي په بيړۍ کي سپريږي او د اروپا ساحلونو ته سفر کوي هغه په لړ واټن کي دي او ژر به را ورسيږی، په دې خاطر هغوې بايد ټول راښکته شي او په وچه زمکه دهغوې ښه راغلاست وکړي .

د وينس د بحري بيړۍ وګړو اوسالارانو دا خبره دخپل ځان له پاره يوه نيک بختي وګڼله ، په دغه بيړۍ کي چي څومره ملاحان و هغوې د خپل امير البحر په حکم باندې د جهازونو او لويو کشتيو څخه راښکته شول ، وچي ته راغلل تر څو روسي او اروپايی لښکرو ته د فاتحينو په څير ښه راغلاست ووايي .

هلته سلطان محمد او علي پاشا ته دا ډاډ و چي دهغوې مخبر به خپل کار په ښه توګه تر سره کړې وي. په دې خاطر هغوې د توپا ن په څير د بحري بيړۍ په لور دتوري بحيرې په غاړه غاړه را غلل . دواړه سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو متحده فوځونو سره يو ځاې داسي وخت بحري بيړۍ ته را ورسيدل چي ورځ تياره شوي وه ، بيا د شپي په تکه توره تياره کي يو بل انقلاب راغي او سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو لښکروسره يوځاې د بحري بيړۍ په ملاحانو او امير البحر باندی يو ناڅابه راکيښودل .اودهغوې ټولو کار يي ورختم کړ. هغوې په دغه بحري بيړۍ کي خپل څو دلګي داسي عسکر سپاره کړل چي د بحري جنګ تجربه يي هم درلوده په دې خاطر د وينس دغه بحري بيړه يي دشپي په تياره کي د ترکيي د بحري بيړۍ په لور بوړه .

خو څرنګه چي دا دومره زيات عسکری بريا نه معلوميده،نوپه دې اساس سلطان محمد او علي پاشا نه خو هلته تم شول او نه يي خپلو عسکروته ددمي کولو وخت ورکړ. بلکه په هماغه وخت کي يی خپل لوري تبديل کړ او دواړو لښکرو د کرميان په لور کوچ وکړ. ځکه هغه دعثماني سلطنت ځيني سيمي بيرته تر خپلي ولکي لاندې راوستی وي او نورو باندې يی هم يرغلونه کول .

څرنګه چي دکرميان حاکم ته د تيمورلنګ له اړخه پوره مالي او عسکری کومک ور رسيده ، او تيمورلنګ ورته يو لوي لښکر هم په واک کي ورکړي و او تر څنګ يي هغه په خپله هم پوره لښکر درلود. کله چي هغه ته خبر ورسيد چي د مسلمانانو نوی سلطان محمد دخپل سپه سالار علي پاشا سره يو ځاې دهغه په لورې را روان دي نو هغه سلطان محمد اوعلي پاشا ته کوم اهميت ور نه کړ . ځکه چي د کرميان حاکم په دې ګمان او غلطۍ کي و چي تيمورلنګ د عثماني ترکانو ټولو ځواک تارومار کړې دي ، هغه په همدې دوکي کي ککړ و چي نوې سلطان محمد او علي پاشا به د لږو لښکرو سره د هغه مقابلي ته راشی او هغه به يي د وزو او ميږو د رمي په څير مات کړی . هغه دا اندازه هم لګولي وه چي که هغه د نوی سلطان محمد اوعلي پاشا لښکروته ماتی ورکړه نوبيا هغه په عثماني سلطنت کي تر لري لري ځايو پوري يلغار کولي شی او دهغوې ډيري سيمي تر خپل واک لاندې راوستلي شي او خپله واکمني پراخولي شی . ددې نه اخوا هغه لښکر چي دهغه د قوماندي لاندې کار کوي نو دهغوې حوصلي هم ټينګي وي او د تيرو څو اونيو را په دې خوا يی د عثماني ترکانو په سلطنت با ندی حملی کولی او دنورور زياتو حملو هوډ او هيله يی هم درلوده . تر څو ډير زيات لوټول وکړي او په خپلو ښتمنيو کي ډيرښت را وړي .

خو دکرميان حاکم ته چي کله خبر ورکړل شو چي د عثماني ترکانو نوي سلطان ، سلطان محمد اودهغه جنرال علی پاشا په ډيري چټکۍ سره ستا لورې ته مخ کړې او را روان دي نوهغه په يوه داسي ځاې کي خپل لښکر ته پړاو ورکړ چي شاته يي يوه ستره غرنۍ لړۍ پرته وه .

د کرميان حاکم هلته په دې خاطر پړاو کړی و چي که چيرې د سلطان محمد اويا علي پاشا څخه ماتي وخوری نو هغه به سوکه سوکه خپل لښکر شاته و تمبوي اود دې غرونو اوغونډيو په سرونو به و خيژی اودښمن په لښکر باندې به داسي تيږي را ووری چي دښمن پخپله شاته تګ ته مجبور کړل شي . اوکله چي دښمن شاته و تمبيږي نو دي به پرې په پوره ځواک او قوت سره يوه درنه حمله وکړی او په دې تر تيب به ماتي په فتح او سوبي باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبدیله کړی . د کرمیان حاکم د همدي فکر په اساس غرنیو لړیو کي دخپل ځان له پاره دناستي ځاې او د عسکرو له پاره پړاو جوړ کړی و.

د کرمیان حاکم په زړه کي هم دا پټیبلي وه چي کله چي د سلطان محمد او علي پاشا لښکرې دهغه ترمخ راشی نو هغه به یي ارا م ته پري نږدی ، د هغوې د لته د رارسیدو سره سم به پري یرغل کوي او هغوي به له تیغه تیروي ، خو دا دکرمیان د حاکم غلطه انګیر نه وه ځکه د سلطان محمد او علي پاشا جاسوسانو ډیر په ګړندۍ توګه خپل کارونه سر ته رسول او هغوې سلطان د ټولو حالاتو څخه پوره پوره خبر کړې و. کله چي دسلطان لښکر په همدې غرنیو لړیو کي د کرمیان د حاکم سره مخامخ شي نو هغه دسلطان او علي پاشا د لښکر په کټلو سره سمدستي پر هغوې یرغل وکړي، نو سلطان او علي پاشا په خپلو منځو کي مشوره وکړه او دخپلو عسکرو صفونه یي لا د پخوا څخه منظم کړي و او د کرمیان دحاکم د لښکر مخې ته په همدې نظم سره را غلل . خو د کرمیان حاکم دخپلو جاسوسانو په وینا سمدستي یرغل تم کړ ، ځکه د هغه مخبرانو هغه ته خبر ورکړی و چي سلطان او علي پاشا ته د سمدستي حملي خبر دهغه مخبرانو ورکړی و نو په دې خاطر د هغه د سمدستي حملې د مخنیوي او شاته تمبونې په هکله سلطان او علي پاشا دواړو نوې پلان جوړ کړی .

دسمدستي حملی نه کولو یو علت دا هم و ، خو تر ټنګ یي دویم علت دا هم کیداې شی چي هغه غوښتل سلطان اوعلي پاشا پریږدي تر څو خپل پړاو جوړ کړی او بیا دهغه وروسته دجنګ پیلامه وشي . هغه ویریده چي که چیرې د پړاو د کولو پرته پر هغوې یرغل یوسی نو د ماتي په صورت کي به هغوې د پړاو ټول شیان له ځانه سره بیرته یوسي او دکرمیان حاکم او لښکرو ته به یي څه غنیمت په لاس ور نه شي . په دې خاطر هغه سلطان او علي پاشا ته بشه پوره وخت ورکړ چي خپل پړاو جوړ کړی او خپل صفونه منظم کړي .

کله چي د کرمیان حاکم ته معلومه شوه چي سلطان محمد اوعلي پاشا دخپل پړاو څخه فارغه شوی دې نوبیا یي په خپل لښکر کي دجنګ نغاره و ډبوله .

سلطان محمد اوعلي پاشا هم دخپلو فوځونو صفونو سمی کړل ، دپخوا په څیر یي فوځ په دوو برخو وویشه، دکرمیان حاکم هم دهغوې په لور دکټلو سره سم خپل فوځ په دوو برخو باندې وویشه . بیا ددښمن په لور د کټلو سره سم علي پاشا سلطان محمد ته وویل :

درونده سلطانه ! لکه څنګه چي زمونږه مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چي کرمیان حاکم دلته ځکه پړاو کړې دې چي زمونږ پر لاسو د ماتې وروسته به شاته تمبیږي اوپه دې غرونو او غونډیو به ور خیژي او د هغه ځایه به پر مونږ باندې د تیرو باران را وروي تر څو زمونږ په لښکرو کي افراتفری را پیدا شي نوبیا به یوناڅاپه پر مونږ باندې یرغل وکړي او زمونږ پښي به د میدان څخه بیرون کړي . درونده سلطانه ! زه غواړم چي د کرمیان حاکم ته داسي فرصت په لاس ورنکړم ، زما په فکر په داسي ځاې کي دکرمیان حاکم پړاو د هغه په حماقت او بې عقلی باندې دلالت کوي. دا په دې نه پوهیږي چي که چیری هغه زمونږ په لاسو د ماتي سره مخ شی نو د هغه او دلښکر دتیښتی ټولي لاری به یی تړلی وي ، خو فکر کوم دهغه سره یواځی یوه لاره ده چي دلته یي پړاو کړې دې اوهغه هم دا چي غواړي شاته و تمبیږي او د غرونو سرونو ته و خیژ ي او پرمونږ دهغه ځایه د تیرو باران وکړی خو زه غواړم چي د کرمیان د حاکم دا لوبه هم د ناکامۍ سره مخ کړم . په دې لړ کي له ماسره یو وړاندیز شته او غواړم له تاسره یي شریک کړم او هیله لرم چي ته به یي راسره ومنې.

سلطان ورته په ورین تندي وویل چي : علي پاشا ! وروره ! دا ته څنګه خبری کوی؟ ایا ته داسي فکر کوی چي د جنګ په میدان کي به زه ستا تجویز ونه منم. وروره ! زما له پاره ستا هر تجویز اخري دې ، اوس ووایه چي زه ستا په دې تجویز څه ډول عمل کولی شم. خو وروره ! هغه څه چي ته ویل غواړې د ویلو تر مخه په دې خبره باندې هم غور وکړه چي مونږ دواړه ورونه به هڅه کوو خپل لښکر ته دا هم وایو چي مونږ به د قدوس خداې په کومک سره د کرمیان حاکم اودهغه لښکر ته ماته ورکوو خو د کرمیان حاکم به ژوندي نیسو. زه غواړم هغه ته یو سبق ورکړم. ځکه چي په تیرو وختونو کي هم چي کله دې ته موقع برابره شوې زمونږ پر خلاف یي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت اوسرکشي کړي ده ، ارامو او بې ضرره خلکو ته يې ستونزي پيدا کړی دي او زيان يې ور رسولې دې . دخپلو سيمو څخه را وتلی او زمونږ په سلطنت کې يې تر لرې لرې ځايو پورې يلغار او لوټ مار کړې دي ،ښارونه اوکلي يې يوپه بل پسي له منځه وړی ا و کنډري يې ترې جوړې کړې دي ، زه غواړم دې ته دخپل دغه بد عمل سخته سزا ورکړم . زه نه غواړم چې نوموړي زمونږ څخه د ماتې خوړلو وروسته د تيښتې لار پيدا کړي او و تښتيږي ، اوس وايه ورورہ ته څه واي ؟

لکه څنګه چې زمونږ مخبرانو ويلي چې د کرميان حاکم غواړی چې زمونږ پر شا تمبولو باندې بريالي شي . هغه فکر کوي چې د لښکرو شميره يې زمونږ څخه ډيره ده . او دتيمورلنګ روزل شوي لښکر هم ورسره يو ځاې دې . دا همغه لښکر دې چې دتيمورلنګ په جنګ يې زمونږ په شا تمبولو کې رول درلود ، ددې عسکرو حوصلې ستړې او ځواني دي . او دهمدوي په وجه د کرميان حاکم دومره په غرور سره زمونږ مخې ته راغلي دي .درونده سلطانه ! مونږ دواړه په پوره ځواک او توان سره پر دښمن باندې ور غورزيږو ، او زه هيله لرم چې د کرميان حاکم ته به د ماتې او د هغوې د په شا تګ له پاره به ډير وخت و نه لګيږي او کله چې مونږ وينو چې ددښمن په صفونو کې په شاتګ پيل شوي دي نو ته په لوړ اواز باندې داسې تکبيرونه ووايه ، لکه څنګه چې به سلطان بايزيد يلدرم ويلي . ستا دا تکبيرونه به ماته ددې اشاره راکوي ، په ځواب کې به زه هم د تکبير اواز کوم ددې تکبيرنو په ځواب کې به ته د خپل لښکر سره د ښي اړخه او زه د چپ اړخه خپاره شو. په دې ترتيب د مخې او اړخونو دواړو له خوا به دښمن باندې ضرب و لګوو، مونږ به خپل لښکر د دښمن دلښکر شاته هم خپور کړو تر څو د ماتې او وروسته تګ په وخت کې دکرميان حاکم دغو غرنيو لړيو ته و نه رسيږي .

زه تا ته ډاډ درکوم ، چې مونږ به ددې کار دعملي کولو په صورت کې بريالي شونو بيا به د دې غرنيو سيمو لاندې د کرميان حاکم ژوندې و نيسو او لښکر به يې له منځّه يوسو .

سلطان محمد ورته ووېل : علي پاشا ورورہ ! زه ستا په پلان ، ستا په تجويز ، او ستا په کړنلاره باندې پوره پوه شوم ، اوس نو ماته مه وايه چې زما ستا ددې تجويز سره اتفاق شته او کنه ؟ زما ورورہ ! ياد ساته چې زه به د عثماني سلطنت سلطان خامخا يم خو په جنګ کې ستا تجربه له ما ډيره زياته او عملي ده اوتاته له ما څخه ډير زما دپلار سره دکار کولو وخت په لاس درغلي دي . اوبيا خو زه داخبره هم منم چې ته د توری او تيغ په جنګ کې له ماڅخه ډير مخته يې نو په دې اساس ستا خبره ماته اخري خبره ده .

ستا دهمدې خبرې په اساس به مونږ ددښمن په ښي او چپ اړخ کې د ځپلو کار پيلوو .او زه هيله لرم چې دښمن به تر ډيره پورې زمونږ فشار و نه شي زغملی . کله چې وينو دښمن شاته ځي نو د تکبير په ويلو سره به ددښمن ځواکونه محاصره کوو او زه هيله لرم چې په همدې پلان باندې دعمل کولو په صورت کې به دکرميان حاکم ژوندي و نيسو اولښکر به يې هم دتباهۍ کندې ته ور وسپارو.

علي پاشا ! که مونږ دکرميان حاکم ته ماته ورکړه نو تر ټولو مهمه خبره داده چې د تيمورلنګ هغه لښکر چې دده سره ملګری شوي دې هم زمونږ پر لاسو له منځه ځي اوتيمورلنګ چې همدا اوس د سمرقند په لاره روان دې په لاره کې به دهغه جاسوسان هغه ته په دې هکله خبر ورکړي چې هغه لښکر چې تا دکرميان دحاکم دکومک له پاره ور استولې و هغه د سلطان بايزيد يلدرم زوي سلطان محمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړ نو ياد ساته چې دا به د تيمور لنګ له پاره پنځم بد خبر وي چې دهغه ملا به پرې نوره هم ورماته شي . علي پاشا غوښتل چې دسلطان محمد دخبرو ځوا ب ورکړي چې په همدې وخت کې د کرميان دحاکم په فوځ کې د جنګ نغاره ودريده . دنغاري دريدل ددې معنی ورکوله چې جنګ پيليدونکی دې ، سلطان محمد او علي پاشا يو بل ته سره وکتل ، به خپلو سترګو کې يې کومه پرکړه کړی وه ،اوبيا يې دخپل دښمن د مقابلې له پاره دخپل لښکر صفونه سره را ټول کړل او دتياری په حال کې و دريدل.

له بله اړخه د کرميان حاکم خپلو فوځونو ته د يرغل حکم وکړ. او هغوې هم په پوره ځواک سره د سلطان په لښکر باندې حمله راوړه ،سلطان او علي پاشا هم خپلې لښکرې دحملې له پاره ور مخته کړې او د تکبير اوازونه يې پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل . او په دښمن باندي يې يرغل يوړ.

دکرميان حاکم په خپلې همغه لمړنۍ حمله کې هڅه وکړه چې په يوه ډول نه يوه ډول سره علي پاشا او سلطان شاته تګ ته مجبور کړي ، هغه دا فکر هم کاوه چې که چيرې جنګ اوږود شي نو په هغه صورت کې به علي پاشا او سلطان محمد دکوم پلان څخه کارو اخلي او دهغه د لاندې کولو هڅه به وکړي ، هغه په ځانګړې توګه دعلي پاشا څخه ډير ويريده ، ځکه چې هغه د سلطان بايزيد سره کار کړې و او دجنګونو پوره تجربه يې درلوده . او ددښمن د زير کولو فن باندې هم ډير ښه پوهيده. ځکه دکرميان حاکم په دې هڅه کې و چې جنګ ډير ژر د هغه په حق کې پاې ته ورسيږي ، په دې خاطر هغه خپل ټول ځواک او قوت مصرف کړ او ځان ځارونکې يرغل يې وکړ تر څو خپله سوبه ډاډ منه کړي ،

که څه هم د کرميان حاکم خپل ټول زور لګولي و چې خپل ټول توان د جنګ په اور کې ور واچوي خو د سلطان محمد او علي پاشا د ځوابي حملې په واسطه دهغوې لمړي صفونو تارو مار شوي و او په ټول لښکر کې يې د بې قرارۍ او نه ډاډ احساس را پيدا شوي و.

دکرميان د حاکم له پاره دا حال د زغم وړ نه و ، کله چې هغه وکتل چې سلطان محمد او علي پاشا د هغه لمړي صفونه يوپه بل پسې له منځه يوړل نو هغه ډير په غضب شو او خپل لښکر ته يې د يوې قوي حملې حکم وکړ .د هغه لښکر کې هم نوې ولوله راپيدا شوه او يو ځل بيا يې د علي پاشا او سلطان محمد په لښکر باندې د تورور وريځو د باران په څير را وپرځيدل . بل خوا دسلطان محمد او علي پاشا د لښکرو تر منځ هم د تکبير ږغ پورته شو او د تکبير دغږ سره سم دواړو لښکرو تر منځ سخته جګړه و نښته ، دواړه لښکر ی يو به پل باندی ور پريوتې ،د سلطان محمد او علي پاشا دا نوې حمله د کرميان لښکر و نه شوه زغملې ، خوکله چې د کرميان حاکم دا اندازه ولګوله چې اوس يې ماتې به قسمت کې ليکلي خبره ده نو هغه خپل لښکرته دشاته تګ حکم وکړ .

خو د هغه ددې حکم د ورکولو څخه تر مخه سلطان محمد او علي پاشا دا ډاګيزه کړې وه چې اوس به دښمن دپه شا تګ په وخت کې غرنيو سيمو کې پورته غونډيوته د ور ختلو هڅه کوی تر څو دهغې ځايه پر دوې باندې د ټيرو باران وکړ ي او ددوې په لښکر کې افراتفری او ګډوډي راپيدا کړي .

دهمدې خبرې په اساس سلطان محمد اوعلي پاشا په ډيره ګړندۍ توګه خپل عسکر د ښي او چپ لورې اړخونو کې خپاره کړل او د کرميان د لښکر وروستۍ برخه يې هم را بنده کړه دا هغه نوې حال و چې سلطان محمد اوعلي پاشا د کرميان حاکم ته را پيدا کړې و. ځکه اوس نو د کرميان لښکر د ټولو اړخونو څخه په محاصره کې را ګير شوې و.

ددې وروسته يو ځل بيا د سلطان محمد له خوا دتکبير اوازونه پورته شول چې په ځواب کې يې علي پاشا او دهغه عسکرو هم دتکبير اوازاونه پورته کړل ، ددې تکبيرونو سره سم د سلطان محمد اوعلي پاشا لښکرې د ځلورو اړخونو څخه ددښمن په فوځونو باندې د توپان په څير را وختلی . او په دې ترتيب يې د کرميان حاکم ته د غرونو سرونو ته د ورختلو وخت او فرصت ورنه کړ ، په دې توګه د کرميان د حاکم د لښکر عامه وژنه پيل شوه .

د کرميان د حاکم په دې لښکر کې د تيمورلنګ جنګيدلي او تجربه کار لښکر هم شامل و هغه هم په مکمله توګه له منځّه ولاړ . د کرميان حاکم ژوندې و نيول شو. ددغې شاندار برې په اساس سلطان محمد خپل فوځ ته همڵته د پړاو کولو حکم وکړ . د سترګو په رپ کې هلته د خيمو کلې او ښاروونه جوړ کړل شول. دهر څه دمخه يې ددښمن په پړاو باندې ولکه وکړه ، دهغه هر څه يې د خپلو ځانو سره خوندي کړل اوبيا سلطان محمد د خپلې خيمي مخې ته په يوه ساده لوړ ځاې د علي پاشا تر څنګ کيناست او خپل يو کوچني سالار ته يې حکم وکړ تر څو د کرميان حاکم ورته حاضر کړي .

لږه شيبه وروسته د کرميان حاکم د سلطان محمد تر مخه ولاړ و . دواړه لاسونه يې تر شا تړلي و ، سلطان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

غضب ناکه سترګو هغه ته وکتل اوبیا تر خپل څنګ ولاړ سالار ته حکم وکړ تر څو لاسونه یې ور پرانځي ،

هغه سالار را مخته شو او دکرمیان دحاکم شاته تړلي لاسونه یې ورپرانستل ، بیا سلطان ورته په ډیر قهریدلي توګه وویل :

تا ددوېم ځل له پاره زمونږ پر خلاف بغاوت وکړ ، ددې تر مخه تا زما د محترم والد په خلاف بغاوت کړي و او دا ستا بدقسمتي وه چې زما والد او علي پاشا تاته ډیره بده ماتي درکړله اوستا ټولي سیمي یې له تا و نیولي او دخپل ستر سلطنت برخه یې و ګرځولي . ته و تښتیدلي او دوباره دې خپل ځان راټول او نوې فوځ دې جوړ کړ . کله چې تیمورلنګ هغو سیمو ته راغي نو تا هغه دخپل ځان لپاره ناجي وګاڼه ، دهغه سره دې و کتل ، او دخپلو سیمو دبیرته نیولو غوښتنه دې تري وکړه ،تیمورلنګ تاته لښکر درکړ اوهغه لښکر تا د خپل لښکر سره یو ځاې کړ او یو ځل بیا دې زمونږ پر خلاف د بغاوت بیرغ پورته کړ .ددې بغاوتونو پایلې دادې ستا تر مخه دي .

څرنګه چې تا دوه ځلې زمونږ پر خلاف بغاوت او سرکشي کړې ده نو په دې خاطر په دریم ځل ته د ازمینت وړ نه یې . اوس نو ته د خپلو دغو بغاوتونو او غدارۍ پر خلاف که څه ویل غواړې نو تاته موقع درکول کیږي چې ویې وایې.

دکرمیان حاکم په ځواب کې څه و نه ویل ، دهغه سر ښکته و. په دې وخت کې ورته سلطان وویل :

ستا چپتیا ددې خبرې ګواهي وایی چې ته خپل جرم منې ، نو په دې خاطر ستا ددې بغاوت ، غدارۍ او سرکشۍ په خاطر ستا دوژلو حکم کوم .

ددې سره سم سلطان خپل سالار ته اشاره وکړه ، هغه دکرمیان حاکم له ځانه سره یوړ او دهغه سر یې د وجود څخه پرې کړ . او په دې ترتیب د یوه ستر غدار ژوند یی ور ختم کړ.

٥٧ *****

تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځاې سوکه سوکه سفر کاوه او د سمر قند ښار ته نژدې شوې و .د سمرقند څخه څو میله واټن کې ، هغه وخت چې هغه خپل لښکر ته اخری پړاو ورکړ نو هغه وخت سلطان بایزیدیلدرم چې د اوسپنې په پنجري کې بند ود لمړي ځل له پاره احساس کړه چې دهغه چارچاپیر د ساتونکو پهره زیاته شوې ده . په دې وخت کې د سلطان بایزید یلدرم ښځه ډسپنا چې دسلطان د پنجري سره یې اوږه لږولي وه ناسته وه ، د سلطان بایزیدیلدرم زوي چې هغه هم د تیمورلنګ په قید کې و دهغو ساتونکو په لور په منډه راغې چې د سلطان چار چاپیر ولاړ و . هغه هم د سلطان د پنجري سره اوږه ولږوله اوکیناست ، او بیا یې بایزید ته وویل :

پلار جانه ! ما تاته یو ډیر ښه خبر راوړې . دې خبر د سمر قند دپادشاه تیمور لنګ ملا نوره هم ورماته کړې ده.

دخپل زوی موسي په دې خبره د سلطان او دهغه د ښځې ډسپنا دواړو په مخونو باندې د خوشحالی نښې را ښکاره شوې بیا سلطان خپل زوي موسی ته وویل :

زویه ! په دې بندي خانه کې دخپل وطن نه لرې ته ماته کوم ښه خبر راوستلې شې . ته خو لږ مخته د ښې لورې د ساتونکو سره ناست وې او هغوې پر خپلو منځو کې خبرې کولې ، تا دهغوې څخه څه اوریدلي دې .

په ځواب کې موسې ورته وویلې : یو ښه خبر خو د انقري د چار چاپیر جنګ و چې دهغې په اړه تاته خبر دررسیدلي و . چې علي پاشا د تیمورلنګ لمسي له تیغه تیر کړې دی . خو اوس دتیمورلنګ مخبرانو هغه ته درې نور بد خبرونه راوړی دي . اودا درې خبرونه مونږ ته ډیر زیات مهم او زیرې را کونکي د ي . پلارجانه ! د سمرقند په لور د حرکت په وخت کې تیمور لنګ د روسانو او اروپایانو لښکر د خپله ځانه جدا کړي و او هغوې ته یې د بروصې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خزاني يوه برخه هم وركړي وه ، ددې نه علاوه يې هغوې ته نور مال او خزاني هم وركړي و ې ،د روسانو او اروپايانو دغه لښكر د توري بحيرې په غاړه غاړه باندې سوكه سوكه سفر كاوه او دهغوې له پاره هملته په توره بحيره كي د دينس په نامه يوې ستري بيړۍ لنگر اچولي و دهمدې بيړۍ په واسطه دې روسانو او اروپايانو غوښتل تر د ډينيوب تر دريابه اخوا د اروپا تر ساحله ځان ورسوي اوبيا هلته د صليبيانو د ځواكونو سره يو ځاې شى چې د نايكو پولس د ښار په شاوخوا كې را ټوليږى ،تر څو زمونو پر خلاف يوه ستر ه حمله وكړى او خپلې د لاسه وتلي سيمي بيرته تر لاسه كړي . خو پلار جانه ! د روسانو او اروپايانو دا خوب سهي نه شو ځكه هغه وخت چې هغوې د دينس د بيړۍ په لور حركت كي و نو زما وررور محمد په ناڅاپي توگه د هغوې لاره و نيوله او دواړو لښكر و ترمنځ د توري بحيري په غاړه سخت جنگ و نښت . خو د ا ټوله معامله د محمد او على پاشا تر منځ پلان شوي وه كله چې جنگ په عروج كې و نو علي پاشا پرې د غرنيو سيمو څخه را پريوت او دشاله اړخه يې پرې يرغل وكړ ، داروپايانو ټول لښكر يې تارو مار كړ او د هغوې د سالارانو په گډون يې ټول د تيغه تير كړل .

ددې وروسته بل خبر چې زمونږ له پاره د خوشحالى سبب دې هغه دا چې د روسي او اروپايى لښكرو د تباهى نه وروسته محمد اوعلي پاشا دهمدې توري بحيرې په ساحل باندې مخته ولاړل او ددينس په بحري بيړي باندي يي حمله وكړه اودهغې ټول ملاحان يې يو په بل پسې ووژل او ټوله بحري بيړه يي د تركيى د بحري بيړۍ سره يو ځاې كړه . په دې وخت كي د كرميان حاكم بغاوت وكړ او زمونږ د سلطنت په ځينو سيمو يى ولكه وكړه او ډيره زياته تباهي او بربادي يى وكړه . كلي او ښارونه يي يو په بل پسې وران كړل ، ځكه چې هغه ته تيمور لنگ دخپل روزل شوي لښكر يوه برخه وركړي و ه .

د روسانو او اروپايانو دلښكرو د تباهى او د دينس د بحري بيړۍ دخپلي بيړۍ سره د شامليدو وروسته ، محمد او على پاشا دكرميان د حاكم په لور ورغلل ، د سخت جنگ وروسته محمد او علي پاشادواړو دكرميان حاكم ته په غرنيو سيمو كې سخته ماته وركړه ، هغه يي ژوندې ونيو او بيا يى دهغه څټ ور پرې كړ . او په دې ترتيب دكرميان د حاكم له خوا د بغاوت څپه دمحمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړه .

تردې ځايه دخبرو وروسته موسي لږ څه تم شو او بيا يى په خبرو پيل وكړ. پلار جان ! دا درې واړه خبرې د تيمورلنگ ملازم ر اته كړي دي . دهغه خپل زوې ، خپل لمسى او سترو سترو سالارانو دااحساس كړې ده چې په تركانو باندې دحملي نه وروسته كوم آند چې مونږ درلود، او داسي مو انگيرلي وه چې د تركانو ځواك نور ور ختم كړل شو نو دا هسې خبره وه ، دا هسي ځان غولونه ، دوكه او فريب و. د تيمورلنگ زامنو ، لمسيو اوسالارانو دا هم ويلي دي چې د انقري په شاوخوا كې شوي جگړى نه وروسته د تركانو ځواك او قوت نور هم ډير ښت موندلې دې.

دا اوس يې چې ستاسي او زمونږ په شاوخوا كې ساتونكي زيات كړي دي دا په دې خاطر دي چې د تيمورلنگ په لښكر كې د بغاوت نښې راپيدا شوي دي ، هغه عناصر چې غواړې په اسلامي ا مت كې گډوډي راپيدا شي نوهغوې د تيمورلنگ څخه دا غواړې چې لښكر بايد بيرته ولاړ شى ، او محمد او على پاشا ته سزا وركړي ، دهغوې ټول ځواك ورختم كړي ځكه چې هغوې د تيمور لنگ ټول دوستان له منځه يوړل .

يوه بله ډله چې نيک اومسلمان خلک دي هغوې په تيمورلنگ باندې فشار راوړي دې چې مونږ نه بايد دخپل لښكر سره بيرته و گرځو . هسې نه چې قدرت مونږ د خپل قهر اوغضب لاندې را نه وړي .او د علي پاشا او محمد په لاسو مونږ هم ماتې و نه خورو . همدا ډله په تيمورلنگ باندې فشار راوړى چې سلطان بايزيد يلدرم ، دهغه ښځه ډسپينا او دهغه زوى موسي ژر تر ژره ازاد كړي

دهمدې خبرو له پاره تيمورلنگ دخپلو زامنو ، لمسو او سالارانو گډه غونده را غوښتې ده ، په همدې غونډه كي به پريكړه وشى چې كوم ډول قدم پورته كړله شى . دا ټولې خبرې ما ته د غه ښې لور ى ته ناستو پهره دارانو وكړې . هغوې وايى چې تر اوسه پورې ددوې غونډې روانه ده او گورو چې څه پريكړه به كيږى ، زه بيرته ورځم او دهمغو پهره دارانو سره بيرته كينم . او دهغوې نه به وغواړم چې دتيمورلنگ د غونډى د پريكړي نه ماخبر كړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار جانه ! دا ساتونکي له تاسره ، زما دمور ډسپنا سره او له ماسره ډيره همدردي لري .

ددې خبرو سره سم موسي د خپله ځايه پورته شو او دهمغو ساتونکو په لور ورغي او ورسره کيناست .

دموسي د بيرته ستنيدو وروسته ، سلطان بايزيد يلدرم ، تر څه وخته پورې د اوسپنيزې پنجري تر شا ناست و او په خلا کې يي کتل او په ډيره عاجزۍ او انکسارۍ سره يی د زړه په ډک اواز ويل :

علي پاشا! د تيمورلنگ د يلغار نه وروسته زه پوهيږم چي وليعهد محمد ځانته هيڅ نه شو کولي ، دا ته وې چي ددښمن پر خلاف دي دجنګونو کړی يوپه بل پسي پرانستي او برياوې دي تر لاسه کړې ، علي پاشا ! زه پوهيږم چي دا ټول هر څه ستا دشجاعت ، ستا د زړه ورتيا ، ستا د ميړاني او ستا د ځان ځارني په خاطر دي . علي پاشا ! تا په خپله زړه ورتيا ، خپله ميړانه او جرأت د عثماني سلطنت هره ځنده معطره کړه .تا د سلطنت په خوشحاليو کې نوې رنگ را پيدا کړ . علي پاشازويه ! تا نه يوازی عثماني سلطنت بلکه زما ځان کې نوې نفس را تازه کړ . زما د ويني په هره زره کې دې د خپلو برياو او خپلو کامرانيو په واسطه نوې قوت پيدا کړ....

تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان بايزيد يلدرم په څه فکرونو کې ډوب شو .دهغه ښځي ډسپنا هغه ته په پوره غور سره کتل ، لړه شيبه وروسته موسي يو ځل بيا په منده راغي . سلطان او ښځي يي هغه ته په سواليه سترګو وکتل . موسي دپنجري تر څنګ کيناست او بيا په ډير سکون او ارام سره سلطان بايزيد يلدرم ته وويل.

پلارجانه! دتيمورلنگ غونډه پاې ته ورسيده ، هغوې پريکړه کړې چي بيرته به نه راګرځي ، بلکه سيده به د سمرقند په لور ځي ، ځکه د تيمورلنگ زامنو او لمسيو دا ويره ښکاره کړی ده چي مونږ ته بيرته تلل نه دي په کار . خو تيمورلنگ د خپل اعلي سالار نورالدين څخه ناراضه دي ، ځکه چي نور الدين ستا د بنديتوب پر خلاف احتجاج کړی دي او دهغه په هغه کار يی هم احتجاج کړی دي چي هغه زمونږ دکورنی ښځينه غړی مجبورې کړې وې چي سالارانو ته شراب ورکړي . خوبيا هم تيمور لنگ په دغه غونډه کې نورالدين هم را غوښتي و ، په دې ډله کې نورالدين لمړنی شخص و چي هغه وړانديز وکړ چي مونږ بايد د سمرقند په لور مخه کړو . نورالدين د تيمورلنگ تر مخه هغه ستونزی هم رابرسيره کړي اوويلي دي چي هسي نه د جنگ ډګر ته په ستنيدو سره زمونږ لاس ته راغلي بری هم له لاسه ورکړو.

دتيمورلنگ زامنو او لمسو هم تيمورلنگ ته همدا مشوره ورکړه چي مونږ دجنگ ډګر ته په ورګرځيدو دعلي پاشا او محمد په لاسو د ماتی خوړلو له پاره نه ورستنيږو بلکه د سمرقند په لور بايد مخه کړو . دهمدی ويرې په اساس تيمورلنگ پريکړه وکره چي دخپل پايتخت سمرقند په لور وخوزيږي .

تردې ځايه د خبرو وروسته موسی چپ پاته شو.، ځکه چي څه ساتونکي راغلل ، هغوې د سلطان بايزيد پنجره پورته کړه او پر اوښ يي کينبوده ، او په دوه نورو اوښانو يې ډسپنا او موسي سپاره کړل .او تيمورلنگ د خپل لښکر سره يو ځاې د سمرقند په لور ولاړ .

پرلپسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي ... (۳۲ مه او اخري برخه)

دقريب الرحمن سعيد ژباړه
عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۳۲ مه او اخري برخه)
مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول اخري برخه لولئ :
پرلپسې ۵۸

سریان په منډه خپل کور ته راغله ، ډیره خوشحاله وه ، په ټوپونو ټوپونو هغه ځای ته راغله چیرې یې چې مور او ورندار ریونا ناستې وې ، دهغې په دغې حال باندې ریونا او مور یې قیرات دواړه حیرانې وې ، په رانژدې کیدو سره سریان بیا بیا د خپلې مور قیرات او ورندار ریونا سره تر غاړه شوه ، اویې ویل:

مورجانې ! او خورجانې ! ما تاسي دواړو ته یو زیرې را وړې دې ، او هغه دا چې نن ماښام به علي پاشا او سلطان محمد د بروصې ښار ته را ننوځي ، هغوې دکرمیان دحاکم بغاوت او سرکشي ځپلې ده د کرمیان لښکر یې له منځه وړې او پخپله دکرمیان حاکم یې وژلې دې ، ددې د مخه سلطان محمداو وروړمې علي پاشا د دینس بحري بیړۍ باندې حمله کړې وه او د هغې ملاحان یې له منځه یوړل او بیړۍ د ترکې د بیړیو سره یو ځاې کړه . اوس مي واوریدل چې د ماښام تر مخه سلطان محمد او ورور مي علي پاشا د لښکرو سره یو ځاې د بروصې ښار ته را ننوځي ، مورجانې !د بروصې خلک د سلطان محمد او زما د ورور علي پاشا د ښه راغلاست له پاره ځانونه چمتو کوي . په بازارونو او محلاتو باندې ښایسته محرابونه جوړیږي . مورجانې ! زه تا ته نه شم ویلاې چې زه څومره خوشحاله یم .

علي پاشا د راتلو په زیري باندې ریونا لکه د ګل د غوټۍ په څیر و غوړیده ، د خپله ځایه پورته شوه او خپلې مور قیرات ته یې وکتل او ورته یې وویل :

مورجانې ! مونږته هم دکور کار ژر ختمول په کار دي تر څو د ښه راغلاست کونکو په لیکو کې و دریږو.

قیرات د ریونا وړاندیز و مانه . دړې واړو یو ځاې دکور کار ژر ژر خلاص کړ اوبیا هغه لورې ته ولاړې چیرې چې دښار نورې ښځې دخپل لښکر د ښه راغلاست او استقبال له پاره راټولې شوې وې .

ماسپښین نا وخته کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د خپلو لښکرو سره ښارته را ننوتل نو دبروصې ښار د ناوې په شان جوړ شوې و او ښکلې نغمې او ترانې په کې غږیدې .داسې بریښیده لکه د بروصې د ښار څخه چې د خوشحالیو یو ستر ابشار را خوټیدلې وي . نجونو ډولکې او دیلارونه و هل اودخپلو لښکریانو استقبال یې کاوه ، لښکر چې دهرې کوڅې او هرې لوې لارې څخه تیریده نو دګلونو پاڼې به پرې را وریدې .

کله چې علي پاشا او سلطان محمد دخپلو لښکرو تر مخه د بازار د سترې کوڅې تر منځه تیریدل نو یو ناڅاپه پرې د ګلونو تیز باران پیل شو ، داسې باران و لکه چا چې ډکې ټوکرۍ راوستې وي او راوروې یې . کله چې علي پاشا او سلطان محمد وکتل چې دګلونو په شیندلو کې د نورو بې شمیره نجونو تر منځ دسلطان محمد ښځه او د علي پاشا ښځّه هم شاملې دي .
هغوې ډیرې زیاتې خوشحاله وې ، دهغوې پر کتلو دعلي پاشا او سلطان محمد په سترګو کې هم دخوشحالۍ نښې راپه ځلیدو شوې . اوبیا هغوې د خپلو لښکرو سره مخته ولاړل . لږه شیبه مخته سلطان محمد خپل لښکر ته د لاس په اشارې سره د دریدو حکم وکړ او پخپله یې خپل آس هم ودراوه ، علي پاشا هم د سلطان محمد په لور د کتلو سره سم خپل آس تم کړ . بیا سلطان محمد علي پاشا ته وویل :

علي پاشا وروره ! د بروصې ښار ته په راننوتلو زه یو ځل بیا دا اقرار کوم چې نه یواځې لښکر بلکه مونږ دواړه وروړنه هم د ډیرې سترتیا احساس کوو . زه خو وایم چې لښکر ته به اجازه ورکړ و چې خپلو خپلو کورونو ته ولاړ شي . او مونږ دواړه به هم د خپلو کورونو په لور مخه کړو.

علي پاشا د سلطان محمد وړاندیز ومانه ، سلطان لښکر ته دخپلو خپلو کورنو په لور د ورتللو اجازه ورکړه ،او علي پاشا او سلطان محمد هم د خپلو کورونو په لور روان شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۹ *****

علي پاشا خپل آس په ځغاسته کړ او خپلې حويلۍ ته راغی ، که ګورې چې د حويلۍ په لويه دروازه کې ورته ريونا د استقبال له پاره ولاړه ده . علي پاشا د ريونا د ليدلو سره سم د خپل آس څخه را ښکته شو ، ريونا ورمنډه کړه او مخته ورغله، دهغې پر مخ خوشحالي او په سترګو کې يې خوښۍ نڅا کوله ، د علي پاشا د اس واګې يې و نيولې او په ډيره مينه يې د علي پاشا په لور کتل او بيا يې په ډير محبت سره هغه ته وويل :

اې زما حبيبه ! زه تا ته ستا د برياو ، کامرانيو ، په اړه مبارکي وايم . را ځه دننه را شه ، هلته په انګړ کې مور او خور دواړه ستا په انتظار ولاړې دي . که څه هم هغوې ما ته ويلي و چې دلته به له ماسره يو ځاې ستا استقبال ته دريږي خو بيا هغوې زه ځانته پريښووم . کيداې شي چې هغوې ما او تاته د لږ څه ويلو له پاره موقع برابره کړی وي ، را ځه چې هغوې هلته په انګړ کې په ډيره بې صبرۍ سره انتظار کوي .

علي پاشا خندان د ريونا سره را روان و . کله چې دوې دواړه انګړ ته را ننوتل هلته يې ورته مور قيرات او خور سريان دواړه منتظرې وې ، هغوې يو ناڅاپه ورمنډې کړې او د علي پاشا سره غاړې وتې ، قيرات د علي پاشا په ښکلولو نه مړيده . تر دې وخته پورې ريونا د علي پاشا اس په اخور تړلی و ، زين يې ترې را ښکته کړې و او وابښه او دانه يې ورته اچولې وه .

ددې وروسته څلور واړه هلته ميلمستون ته ورغلل ، او د ريونا ، قيرات و سريان په اصرار باندې علي پاشا هغوې ته د تيرو جنګونو او پيښو تفصيل واوراوه .

۶۰****

سلطان محمداو علي پاشا تر څو اونيو پورې هملته په بروصه کې پاته شول ، او په خپل فوځ کې يې نوې ځوانان را شامل کړل . دهغوې له پاره يې ښه روزنه ورکړه . په دې وختوکې د نايکوپولس په چار چاپير کې دصليبيانو تازه لښکر ې مخ په راټوليدو وې . او اوس دمناسب وخت له پاره منتظر و چې د عثماني سلطنت په زمکو باندې بريد وکړي . په دې وخت کې سلطان محمد اوعلي پاشا هم خپل لښکر بيرته و غځاوه او شميره يې تر يولک او شل زرو پورې ورسوله ، همغومره چې سلطان بايزيد يلدرم به له ځانه سره لرل.

يوه ورځ سلطان محمد اوعلي پاشا خپل لښکر له ځانه سره واخست ا و د بروصې دښاره ووتل . دهغوې موخې د نايکوپولس ښار ته نزدې د صليبانو سره ټکر کول و . د نايکوپولس ښار وال به په پرلپسې توګه سلطان محمد دصليبيانو د خوزښتونو څخه خبراوه ، هغه اصرار کاوه چې همدا اوس د صليبيانو د ځواکونو سره بايد ټکر وشي او که نه ددوې څخه به بيا داسې ځواک جوړ شي چې بيا به ورسره ټکر کول ناشونې وي ، سلطان محمد اوعلي پاشا ددې پيغام د اوريدو سره سم دنايکوپولس دښار په لور مخه کړه .

کله چې لښکر د ښاره ووت . نو دسلطنت اراکين د سلطان محمد سره يو ځاې و، سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو اسونو د سپريدو په ځاې دهغوې سره همداسې پيدل ر وان و . په دې وخت کې يو ناڅاپه د دې هجوم څخه برهان الدين را ووت . او په اشارې سره يې سلطان محمداو علي پاشا ته د دريدو وويل . هغوې دواړو چې کله د برهان الدين اشاره وکتله سمدستي و دريدل. برهان الدين را مخته شو او په يو لاس يې د سلطان محمد او په بل يې د علي پاشا د اسونو واګې په خپلو لاسو کې واخستې .او بيا يې دواړو ته وويل :

داسلامي امت سترو زامنو! زما دقوم او ولس ځان ځارونکو! په خپلو آسونو کينئ ، دهغې وروسته بيا چې زه تاسې ته څه ويل غواړم و به يې وايم . خو ما ته به په ځواب کې دا نه وايې چې ته زمونږ سره ولې پيدل راون يې. زما زامنو! هغه څه چې زه يې درته وايم په هغې عمل وکړئ ، دخداې د لارې مجاهدينو ! مجاهد پر خپل آس سپور ښه ښکاريږي . زما زامنو! په ياد ساتئ چې الله ته دوه سترګې ډيرې ارزښتناکې دې ، يوهغه سترګی چې د الله د ويرې څخه اوښکې تويوي .او بل د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهد سترګي چې د اسلامي مملکت او اسلامي امت د پولو ځارنه کوي . زما سترو زامنو! تاسي دواړه زمونږ څخه ډیر ستر او د عزت څښتنان یاست . په خپلو آسونو سپاره شئ، تر څو هغه څه چې زما په زړه دي تاسو ته وویلي شم.

علي پاشا او سلطان محمد ورته په ځواب کې څه و نه شو ویلاې ، یوبل ته یي سره وکتل او بیا په خپلو آسونو سپاره شول . برهان الدین دهغوې دواړو د اسونو واګې په خپلو لاسو کې و نیولې ،او بیا یي دواړو ته وویل :

سلطان محمد او علي پاشا زامنو! تاسي دواړو د اسلامي امت زامن ، دهغوې ویاړ او افتخار یاست . ددې تر مخه تاسي دواړو یو ځاې د ولس دشپې تیارې مو د سهار په رڼاو باندې بدلې کړې . زامنو ! لکه څنګه چې تیمور لنګ پر مونږ یرغل وکړ او مونږ ته یې زیان او رسوایي را ورسوله ،او عثماني سلطنت یي ټول سره ولړزاوه ، خو تاسو دواړو په ډیره ښه توګه د عثماني سلطنت عزت پر ځاې کړ . زامنو ! اوس دادي یو ځل بیا د صلیبیانو لخوا د جنګ تنور ګرمیږي ، نو زامنو ! زه او دغه څومره خلک چې دلته ولاړ دی ټول د خداې څخه غواړې چې تاسي دواړه دخوشحالیونه ډکې پېخوانۍ قصې په څیر نوې بریاوې ، خوشحالۍ ، د عظمت او بري داستانونه ، حکایتونه ، مونږ ته را وړئ ، زامنو ! دخپل لښکر سره یو ځاې کوچ وکړئ ، خو کله چې ددښمن سره ټکر کوئ نو زما یوه خبره به په یادلرئ چې دالله نوم به په یاد لرئ او دهمغه څخه کومک وغواړئ ،اوبیا پر دښمن باندې ورپریوځئ ، زه هیله لرم چې که چیرې تاسي همداسي وکړئ نو قدوس خداې به تاسي ته په هغه میدانو کې هم بریاوې در په برخه کړي .

ددې خبرې سره برهان الدین هغوې دواړو ته دهغوې داسونو واګې ورکړې . علي پاشا او سلطان محمد یو بل ته وکتل او بیا یي خپل آسونو و ځغلول اودخپلو لښکرو سره یو ځاې د نایکوپولس په لور روان شول.

کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې د صلیبیانو د لښکر مخې ته ورغلل او همله یې پړاو وکړ نو صلیبیانو علي پاشا او سلطان محمد ته څه نظر و نه کړ او نه یې ورته کوم خاص اهمیت ورکړ . ځکه هغوې فکر کاوه چې د عثمانیانو ځواک د تیمورلنګ سره د ټکر وروسته مفلوج شوي دي او اوس چې دغه لښکر دهغوې مخې ته راغلي دهغوې حوصلې اوولولې بلکل مړاوې شوې دې نو په ډیره اسانۍ سره به ورته ماتې ورکړي . کیداې شي د صلیبیانو لښکر ته به تر اوسه پورې دا څرګنده شوي نه وه چې همدي علي پاشا او سلطان محمد د دینس بحري بیړۍ باندې ولکه کړې ، روسی او اروپایی متحده لښکر یی له منځه وړې ، او بیا یي دکرمیان بغاوت ځپلې او دکرمیان حاکم یی هم وژلې دې . او که هغوې ته دا خبر رسیدلې هم وي نوبیا به یي هم د خپلې زیاتي شمیرې په غرور سره سلطان محمد او علي پاشا ته دومره اهمیت نه وی ورکړې . نو په دې اساس کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا هلته ورسیدل اوخپل پړاو یی درست کړنو صلیبیانود جنګ ډول وواهه.

څرنګه چې ددښمن په صفونو کې دجنګ ډول وهل پیل شونو سلطان محمداو علي پاشا هم دخپلو صفونو منظم کول پیل کړل . او بیا دخپلو خپلو فوځونو تر مخ و دریدل ، هغوې ددې جنګ له پاره پلان په لاره کې جوړ کړې و . کله چې د جنګ ډول وهل کیده نو علي پاشا دخپل فوځ تر مخه ولاړ د اسمان په لور یي سر پورته کړ ، په دې وخت کې دهغه په سترګو کې اوښکې راټولیدې اولاندې لکه د لعلو ددانو په څیر را غورزیدې. هغه په ډیره انکساری او عاجزۍ سره خپل رب ته لاس پورته کړ او ویې ویل :

اې دکائیناتو د هر شي پیداکونکیه! یواځې ستا ذات ددې وړ دې چې کومک او بسپنه ترې وغوښتل شي . یواځې ستا ذات ددې وړ دي چې بندګي یی وشی او د اړتیاو به وخت کې ورڅخه مرسته و غوښتل شی . اې زمونږ پالونکیه ! زه اوزما ملګرې دواړه ستا ډیر عاجز بندګان یو ، او یواځې ستا د ذات په مرسته به ستا د مقدس نوم د تقدیس په خاطر ستا څخه د کومک او نصرت هیله کوم .

تر دې ځایه د ویلو وروسته علي پاشا لږ څه ځنډ شو او مخته یی وکتل . ځکه چې صلیبیانو خپل لښکر دلارو دتوروالي پورې او دتورو وریځو په څیر را خپور کړې و او مخکې را روان و . د سترګو په لید سره سم صلیبیان د سلطان محمد او علي پاشا په لښکر باندې لکه د مچ او میږیو په څیر را توې شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې اړخ کې سلطا ن محمد او علي پاشا هم درنګ و نه کړ ، هغه وخت چې ددښمن لښکر ددوی لورې ته را روان و دوی هم د تکبیر د غږ نغمی پیل کړې او پر دښمن باندې و ر غورځیدل . او ډیر ژر یې ددښمن ټولي ولولي او جوش له منځه یوړه . د لږشیبه جنګ وروسته علي پاشا او سلطان محمد دصلیبیانو لمړي صفونه مات کړي او ددښمن په لاشونو باندې په تیریدو سره ددویمو صفونو او مرکزي برخي ته ورسیدل.

صلیبیان چې د جنګ دپیلامي څخه دمخه ډیر په جوش او ولولي کې و او په دې ډاډمن وول چې دسلطان بایزیدیلدرم د نیولو وروسته او د تیمورلنګ په لاسو دعثماني ترکانو د ماتې وروسته به اوس عثماني لښکر ته ماتی ورکوي او دخپلو تیرو ماتو او تیښتو بدل به اخلي ، خو اوس ټوله معامله بل منګه شوه ، دهغوې د لمړیو صفونو د ماتولو وروسته ، سلطان محمد او علي پاشا دهغوې په وروستیو صفونو باندی ورغلي و او دا داسي زهري او له منځه وړونکي ځیږونکي حمله وه چې د صلیبیانو هیڅ یوې برخي ددې توان نه درلود چې د ځان نه یې دفع کړي ، په پایلو کې د نائکوپولس دښاره بیرون د سلطان محمد او علي پاشا په لاسو صلیبیانو یو ځل بیا ډیره سخته او ذلیله ماته وخوړه او دجنګ د ډګر څخه په تیښته شول. سلطان او علي پاشا دهغوې په تعقیب پسې روان شول . همدا راز د نایکوپولس ښاروال ته هم سلطان محمد ځواب ور ولیږه چې د خپلې برخي د فوځ سره یو ځاې دې د ښاره را ووځي او ددښمن په پړاو دې ولکه وکړی .

سلطان محمد او علي پاشا تر ډیره پورې د هغوې پسې وروسته ولاړل خوکله چې هغوې دا احساس کړه چې دښمن دومره ځپل شوی دي چې د څو راټلونکو کلونو پورې بیا د راپاڅیدو توان نه لري ، نو بیرته راستانه شول اوهغه ځاې ته راغلل چې جنګ په کې شوي و. تر دې وخته پورې د نایکوپولس ښاروال د دښمن دپړاو ټول شیان راټول کړي و او هر شي یې جدا جدا ایښي و ،کله چې سلطان بیرته را ورسید نو د نایکوپولس ښاروال ورته تعظیم وکړ او دهغې په دغه ستر ه فتحه یې ورته مبارکي ورکړه او دخپله اړخه یې ورته د فرمانبرداری ډاډ ورکړ. تر اوسه پورې لا دا خبرې روانې وې چې د لرې څخه یو څو آسپ سواره په داسې حال کې را څرګند شول چې خپل آسونه یې ددوې لورې ته را ځغلول . سلطان ، علي پاشا او دنایکوپولس ښاروال ټول حیران شول ، سپاره را لنډ شول ، دخپلو آسونو څخه را ښکته شول ، سلطان او علي پاشا پوه شول چې دا دهغوې مخبران دي ، هغوې مخته را وړاندی شول ، سلطان محمد اوعلي پاشا ته یې تعظیم وکړ او ورته یې وویل:

درونده سلطانه ! یو ډیر بد خبر مو درته راوړي دي . او هغه داچې ستا محترم پلار ددې دنیا څخه ولاړ . ستا ورور موسې اوستا میرنی مور ډسپنا دهغه لاش را ختسي او د سمرقند څخه یې بروصې ته ر اوړي

دا خبر د سلطان او علي پاشا دواړو له پاره لکه د برق د جټکې په څیر را وغورزید. ددرې واړو سرونه ښکته و ، د ټولو په سترګو کې اوښکې وې ، په دې وخت کې علي پاشا ښاروال ته وویل :

درونده ! هغه څه چې ددښمن د پړاو څخه تر لاسه شوي دي هغه درې برخې کړه یوه برخه یې ته د خپل لښکر له پاره چې هلته په ښار کې دي یوسه او پاته دوه برخې یې ما او سلطان محمد ته حواله کړه ، مونږ همدا اوس د بروصې په لور کوچ کوو .

د سلطان محمد حالت ډیر خراب و ، علي پاشا د ښاروال سره یوځاي شو او د غنیمت د مالونوڅخه یې یوه برخه هغه ته اودهغه لښکر ته ور حواله کړه اوپاته یی دخپل او سلطان د لښکر سره یو ځاې راواخسته او دبروصې په لور یې حرکت وکړ.

دا اتفاقي خبره وه چې کله چې سلطان اوعلي پاشا د بروصې ښار ته را نژدې شوي و نو دهمغه ورځې په سهار دسلطان بایزید یلدرم مړې دهغه زوي موسي او ښځې ډسپنا هم بروصې ته راورساوه . او کله چې د ماښام په وخت کې سلطان او علي پاشا د بروصې ښار ته څیرمه را غلل نو په هماغه وخت کې د سلطان بایزیدیلدرم جنازه د ښخولو له پاره د بروصې د ښاره بیرون را وړل کیده . سلطان محمد او علي پاشا چې په کوم ځاې کې غوښتل سلطان بایزید خاورو ته وسپارې نو خپل لښکر یی دهماغه ځایه لږ څه شاته پریښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید دجنازی پسې یو عالم خلک را روان وو، ژړا او انګولاوی وي ، ښځو په کوکو کوکو او چیغو ژړل ،داسې بریښیده لکه ټوله بروصه چې د سلطان دجنازي پسې وروسته راغلي وي ،

سلطان محمد او علي پاشا د خپل لښکر دتم کولو نه وروسته د جنازي په تدفین او تکفین کې شامل شول.. کله چې د جنازی لمونځ ادا کیده نو سلطا ن چې په لمړی صف کې ولاړ و تر شاوکتل چې تر هغه ځایه چې یې د سترګو دید کیده د خلکو سرونه ښکاریدل . کله چې د جنازی لمونځ ادا کړل شو او دتدفین کار پای ته ورسید، نو محترم برهان الدین دسلطان محمد خواته راغې ، اود سلطان سره غاړی وت. اودکوچنیانو په څیر دواړو وژړل . دبرهان الدین دسترګو څخه دومره اوبه ولاړې چې ږیره یې پرې لمده شوه . او بیا یې د سلطان محمد په شا لاس راښکود او ورته یې وویل:

محمد زویه ! دا څومره خلک چې دلته راټول شوي دوې ته او خپل لښکر ته دې خپلو کورنو ته د تګ اجازه ورکړه . دهغه په دې خبره باندې سلطان سمدستي عمل وکړ او خلکو ته یې خپلو خپلو کورنو ته دتللو اجازه ورکړه . دسلطان محمد اوعلي پاشا د لښکر یانو پرته نور ټول خلک خپلو کورنو ته ولاړل . خوبیا هم د قبر تر څنګ څوکسه ښځې ولاړې وې . په دې ښځو کې ډسپنا ، د ولیعهد محمد ښځه ، اودعلي پاشا ښځه ریونا شاملې وې .

ددې وروسته برهان الدین د سلطان بایزیدیلدرم د قبر خواته کیناست ، سلطان محمد او علي پاشا یې شاته ولاړ و ، برهان الدین تر یوه وخت پورې په ډیره عجیبه توګه په قبر باندې لاس راښکود ، شاته ولاړو هر یو علي پاشا او سلطان محمد دا درک کړه چې برهان الدین په سلګیو سلګیو ژاړي ، په خپله سلطان محمد اوعلي پاشا هم ژړل ،او خپلې اوښکې یې په خپلو لمنو پاکولې ، په دې وخت کې برهان الدین د قبر دپاسه لاس راښکود ، ژړل یې او ویل یې :

بایزیده ! زما زویه ! ته دخپل قوم ددښمنانو له پاره دشګو او صرصر سیلاب وې ، تر هغو چې ته ژوندې وې نو زه د افسانو دښار په څیر هوډمن وم ،... برهان الدین په سلګیو سلګیو ژړل او یو ناڅابه دقبر دپاسه ور و غوړید. علي پاشا ور مخته شو ، هغه یې د لاسو او مټانو څخه و نیو ، را پورته یې کړ او په ژړانده اواز یې ورته وویل :

زه پوهیږم چې بایزید ستا څومره عزت کاوه او څومره مینه یې درسره کوله . خو بیا هم زمونږ درونده مشره ! زه او سلطان محمد به تا دژوند په دې ډګر کې یواځې پرینږدو .

کله چې علي پاشا چپ شو نو سلطان محمد را مخته شو د برهان الدین تر مخه و درید ، او دهغه سره داسې ور غاړیوت لکه دپیریو پیریو راهیسی یې چې یوبل نه وي کتلي ، بیا سلطان محمد دبرهاالدین په اوږه باندې لکه د کوچنیانو په څیر خپل سر کینود او په ژړا یې پیل وکړ.

برهان الدین صیب ! که چیرې زما پلار ستا زوي و نو زه خو ستا لمسي یم ، زه به دومره بدبخته انسان نه یم چې تا په تکلیف او ستونزوکي پریږدم .لکه څنګه چې د قدوس خداې وروسته زما پلار، ستا ملاتړي و نو په همدې توګه به که خداې کول زه هم ستا له پاره ثابت شم .

دسلطان محمد او علي پاشا په خبرو باندې برهان الدین تر یوه حده پورې را جوړ شو ،خپلې سترګې یې وچې کړې اوبیا یې سلطان محمد اوعلي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :

زما ځواني د بایزیدیلدرم کوچنیتوب ، اوزما زړښت د بایزید د ځوانۍ سره یو ځاې ولاړ ، په ښکاره توګه خوما باید دهغه دمخه د نړۍ څخه سترګې پټې کړې واې خو مقدر داسې راغې چې بایزید زما څخه د مخه ولاړ شي . خداې دې هغه په اخرت کې هم بریالي او سر لوړې کړې .

بیا درې واړو دد عا له پاره لاسونه پورته کړل ، تر ډیره پورې یې دعاوی وکړی اوبیا برهان الدین علي پاشا او سلطان محمد ته وویل :

زما زامنو! راځۍ چې اوس دښار په لور ولاړ شو. هلته به خلک زمونږ انتظار کوي . په دې خبره ټول د ښار په لور را

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان شول ، لږ څه مخته برهان الدین ودرید ځکه چې د بروصې دښار په لور په لاره د لارې په غاړه ملکه ډسپنا ، د سلطان محمد ښځه او دعلي پاشا ښځه ریونا ولاړې وې . درې واړو په سلګیو سلګیو ژړل . لپې لپې اوښکې یې د سترګو را رواني وې . برهان الدین راغې او بیا بیا یې ددرې واړو په سرونو لاس را ښکود، تسلي یې ورکړه ، اوبیا یې ټول له ځانه سره د بروصې دښار په لور را روان کړل. لمر هم خپله هغه اخري ساه اخسته او د غروب او ډوبیدو په لور راوان و . تیاره هر ه شیبه فضا په خپله غیږ کې را نغښتله ، دماښام تور رنګې لاسو په فضا کې دتیارو سیورو دخپرولو کار پیل کړې و .د بروصې دښار دجوماتونو نه د ماښام اذانونه را پورته شول او د ستر خداې دنوم په اخستلو سره یې ټوله فضا او چاپیریال په خپله غیږه کې را نیولې و.

د سلطان بایزید یلدرم د مړینې په اساس د بروصې ښار ته د راننوتونکو ټولو لویو لارو په سر ژړیدونکې سترګې ، غم وهلې او په درد ککړ حال هرې لورې ته خپور و او ټول ښار په غم او ویر کې ډوب شوي و.

دژباړې پاې . د(۱۳۸۸ شمسي کال دعقرب میاشت)

قریب الرحمن سعید

د استاد قریب الرحمن سعید نورې لیکنې او پښتو ژباړې:

اسلامي سیات .(مولانا ګوهر الرحمن«رح») (چاپ شوی)
اسلامي ریاست .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(د چاپ لاندې)
خلافت او ملوکیت . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
پرده . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
د حدیثو د انکار نه د قران تر انکاره پورې . (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوی)
دنبوت پاځ. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(د چاپ لاندې)
دصلاح الدین یوبي رینښتې پیښې (دایمان پلورونکو داستان) (التمش) (د چاپ لاندې)
د رسول الله (ص) د انقلاب حکمت .(سید اسعد ګیلاني «رح»)(چاپ شوی)
یو شمیر نورې کوچنۍ رسالې (په اردو او پښتوژبو) چې نومونه یې زما په لیکنو کې کتلاځ شۍ.
د بایزید یلدرم تاریخي په زړه پورې ناول .
دسلطان علاو الدین خلجي په زړه پورې ناول .
دسولې کاروان (همدا اوس دلاس لاندې دې)...
زیات شمیر پښتو مضامین او دانګلیسي او د اردو ژبو څخه ژباړل شوې او هم په انګلیسي ژبه سیاسي شننې ، مقالې او لیکنې چې په پښتو او نګلیسي ژبو ورځپاڼو او یو شمیر اونیزو او میاشتنیزو کې خپاره شوې دي.(په خواشینی سره چې ریکارډ یې له ژباړن سره نشته .)

قریب الرحمن سعید

د ۱۳۸۸ لمریز هجري کال د عقرب میاشت .

۲۰۰۹ زیږدیز کال دنومبر میاشت .

دقریب الرحمن سعید ژباړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library